

**การศึกษาผลการดำเนินงาน
ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน**

**Assessment on Implementation of
Multipurpose Senior Center in Community**

ผู้วิจัย

ผศ.อนุพร สุวรรณวาทกสิกิจ

รศ.ดร.นาถ พันธมนาวิน

รศ.ดร.สาวิตรี รังสิภัทร์

ผศ.รัตนา อังกสิทธิ์

อาจารย์เมตตา เขยสมบัติ

อาจารย์ปพิชญา จินตพิทักษ์สกุล

ดร.สุปรียา ศิริพัฒน์กุลขจร

ที่ปรึกษา

รศ.ดร.นาถ พันธมนาวิน

สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน

ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาผลการดำเนินงานศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามโครงการนำร่องของการจัดตั้งศูนย์ฯ มีทั้งสิ้น 7 แห่ง อยู่ที่ภูมิภาค 6 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิจัย สรุปที่สำคัญ ดังนี้

1.1 ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนของการจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์ฯ

กระบวนการจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์ฯ ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 (การนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับศูนย์ฯ ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้าใจและยอมรับ) จนถึงขั้นตอนที่ 8 (ศูนย์ฯ ทำการวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่างๆของศูนย์ฯ) ซึ่งต้องดำเนินการให้ครบถ้วน ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นเกณฑ์ การวัดความสำเร็จ

ผู้วิจัยพบว่า ใน 7 ศูนย์นั้น ได้มีการดำเนินการครบถ้วน 6 ศูนย์ มีเพียง 1 ศูนย์ คือ สอสข. กทม.เพชรทองคำ ที่ดำเนินการลุล่วงเพียงขั้นตอนที่ 1

1.2 ผลสำเร็จในการดำเนินงานทั้ง 7 สอสข.

ผลสำเร็จในการดำเนินงานทั้ง 7 สอสข. แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1) สอสข. ที่ประสบผลสำเร็จมาก ได้แก่

- สอสข. อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
- สอสข. เทศบาลเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
- สอสข. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จมาก มีดังนี้

(1) มีการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ

(2) ผู้นำมีความชัดเจนใน

- แนวคิดในการจัดการสวัสดิการทางสังคม
- แนวคิดในการจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์ฯ
- การบริหารจัดการ

(3) การนำแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์ฯ เข้ามาใช้ในการจัดตั้ง และบริหาร

ศูนย์ฯ

(4) การวางแผนการจัดให้บริการและกิจกรรม ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ

ผู้สูงอายุ

(5) ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และมีความรู้ความเข้าใจ

ในแนวคิดในการให้บริการสวัสดิการทางสังคมในรูปแบบศูนย์เเนกประสงค์ฯ

(2)

2) คอศช.ที่ประสบผลสำเร็จปานกลาง ได้แก่

- คอศช. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง จังหวัดชลบุรี

ถึงแม้ว่า คอศช. แห่งนี้ยังไม่มีสถานที่ทำการเป็นของศูนย์ฯ อย่างถาวร แต่มีการดำเนินการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพพอสมควร มีการตั้งคณะกรรมการ 2 ระดับ คือ คณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ฯ การตั้งคณะกรรมการของ คอศช.แห่งนี้เป็นรูปแบบผสมผสานที่เหมาะสม สมาชิกและชุมชนให้ความร่วมมือดีต่อการดำเนินงาน เนื่องจากประชาชนมีการรับรู้และมีความรู้เกี่ยวกับ คอศช.พอสมควร

3) คอศช.ที่ประสบผลสำเร็จน้อย มี 2 คอศช. ได้แก่

- คอศช. เทศบาลตำบลบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

- คอศช. องค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา จังหวัดเพชรบุรี

อาจกล่าวสรุปได้ว่าทั้ง 2 คอศช. ที่ประสบผลสำเร็จน้อย มาจากปัจจัยที่สำคัญ คือ ขาดการบริหารจัดการที่ดีของเจ้าภาพหลัก ผู้นำ และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรง ทั้งเจ้าภาพหลักและเจ้าหน้าที่ของสำนักพัฒนาสังคมฯจังหวัด ที่มีการติดตามและให้คำแนะนำ (Supervisor) อย่างไม่ใกล้ชิด (คอศช. ทต. บางระกำ) ทำให้การตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ขาดภาคประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหลายภาคส่วน ที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร

การจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาที่ยังไม่เหมาะสม (คอศช. อบต. สามพระยา)

จากเหตุดังกล่าวส่งผลให้การจัดการบริหารไม่มีประสิทธิภาพ มีผลไปยังการดำเนินการและการจัดกิจกรรมของทั้ง 2 ศูนย์ฯ

4) คอศช.ที่ไม่ประสบผลสำเร็จ (ในการจัดตั้ง)

- คอศช. กทม. เพชรทองคำ จังหวัดกรุงเทพฯ

ปัจจัยที่ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จที่สำคัญ คือ

1) ขาดความเอาใจใส่และจริงจังจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในทุกฝ่ายของการดำเนินการจัดการโครงการนำร่องของ คอศช.แห่งนี้

2) ขาดการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้ง คอศช. ในชุมชนเมือง ว่ามีความเอื้อหรือไม่เอื้อต่อการจัดตั้งศูนย์ฯ จึงทำให้ขาดความชัดเจนในการขับเคลื่อน และการชี้แจงให้ภาคประชาชนได้ทราบจากทางเจ้าหน้าที่

1.3 ประโยชน์และคุณค่าของการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ

ศูนย์อเนกประสงค์ฯ ทั้ง 7 เป็นโครงการนำร่อง และเพิ่งดำเนินการได้ 2 ปี และแต่ละศูนย์ฯ แสดงผลการบริหารจัดการที่เหมือนและแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามบริบทการทำงานของแต่ละแห่ง ซึ่งผลรวมจากการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ เหล่านี้ ได้แสดงถึงประโยชน์และคุณค่าของการมีศูนย์ฯ เหล่านี้หลายประการ ซึ่งสามารถประมวลเป็นประเด็นสำคัญได้ 4 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 การจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนที่จัดตั้งในพื้นที่ต่างๆ นั้น นับว่าเป็นการเติมช่องว่าง (Gap) ของการให้บริการสวัสดิการทางสังคมให้กับผู้สูงอายุในชุมชน หรือในพื้นที่ที่คนเหล่านั้นยังไม่สามารถเข้าถึงบริการในหลายรูปแบบที่ทางรัฐจัดให้

ประเด็นที่ 2 รูปแบบของการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ฯ เป็นแบบศูนย์ที่มีสวัสดิการต่อผู้สูงอายุ (Well-Being Model) คือ เป็นรูปแบบของการบูรณาการบริการต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยยึดผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง มุ่งพัฒนาและให้บริการแก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นองค์รวมในมิติ 6 ด้านด้วยกัน คือ อารมณ์และจิตใจ (Emotion Wellness) สติปัญญา (Intellectual Wellness) ด้านกาย (Physical Wellness) ด้านสังคม (Social Wellness) ด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Wellness) และด้านการพักผ่อนหย่อนใจ (Vacational Wellness) ซึ่งการจัดบริการและกิจกรรมที่มีการบูรณาการเช่นนี้ ทำให้เกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้นและมีความสุขมากขึ้น จากการดำเนินกิจกรรมให้ผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แสดงออกในการกระทำในกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของตน และยังเป็นการใช้สิทธิของผู้สูงอายุที่ควรได้รับตามความเหมาะสมด้วย

ประเด็นที่ 3 การกระจายการให้บริการสวัสดิการทางสังคมให้กับผู้สูงอายุในรูปแบบของศูนย์เอนกประสงค์ฯ โดยได้มีการสนับสนุนตามความเหมาะสมและศักยภาพของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นเจ้าภาพหลักในการสนับสนุนงบประมาณ และด้านอื่นๆ เช่น สถานที่ เป็นต้น โดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ เป็นแกนนำในการกำหนดรูปแบบในการให้บริการสวัสดิการทางสังคม ให้การสนับสนุนเป็นที่ปรึกษา และเป็นพี่เลี้ยงให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการ (Supervisor and Mentor Academic) และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาประสานและสนับสนุน อาทิ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน ฯลฯ ทั้งนี้ได้จัดวางไว้เรียบร้อยแล้ว การดำเนินการในรูปแบบนี้เป็นการปฏิบัติสนับสนุนนโยบายของรัฐในเชิงกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น

ประเด็นที่ 4 การจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนขึ้นมา นับว่าเป็นการสร้างให้เกิดทัศนคติ ความตระหนัก และจิตสำนึกที่ดี เกิดขึ้นกับประชาชน คือ

4.1 เป็นการสร้างพื้นฐานทางประชาธิปไตยให้กับประชาชน เพราะการจัดตั้งศูนย์ฯเกิดจากพื้นฐานความคิดความร่วมมือจากชุมชนเป็นฐาน (Community base Approach)

4.2 เกิดความรู้สึกรับรู้ความเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) เนื่องจากการให้บริการและดูแลศูนย์ฯโดยคนในชุมชนนั้น

4.3 เกิดความรู้สึกรับผิดชอบในการดูแลร่วมกัน (Sense of Responsibility) ของคนในชุมชน

4.4 เกิดความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนกับเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และทุกภาคส่วน ทำให้เกิดความร่วมมือที่ไปสู่เป้าหมายเดียวกัน (Collaboration)

(4)

4.5 เกิดจากทุกฝ่ายมีส่วนร่วม (Participation)

4.6 เพราะถือว่าทุกภาคส่วนเป็นหุ้นส่วนร่วมกัน (Partnership)

1.4 การเป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice)

ผลการศึกษาพบว่า สอศช.บางแห่งมีการดำเนินงานที่เป็นแบบอย่างที่ดี จนเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของ สอศช.นั้น และอาจนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ หรือปรับใช้กับ สอศช.อื่นได้ดังนี้

ศอศช.	Best Practice
1. อำเภอเขาชัยสน	<ol style="list-style-type: none">1. นำแนวคิดในการจัดตั้ง สอศช.มาใช้ในการก่อตั้งและการดำเนินงาน ทำให้เกิดการร่วมมือกับหน่วยงานอื่น และทุกภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ2. มีการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ3. เข้าภาพหลักให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุ และมีความเข้าใจในแนวคิดของ สอศช.4. ความเข้มแข็งของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯและสมาชิก5. ลักษณะกิจกรรมที่จัดให้มีการบูรณาการในหลายมิติ และมีหลายรูปแบบ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ
2. ทม.สกลนคร	<ol style="list-style-type: none">1. มีการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ<ul style="list-style-type: none">- มีโครงสร้างของคณะกรรมการทั้ง 3 ระดับเชื่อมโยงอย่างชัดเจน ทำให้เห็นการสนับสนุนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ- คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯมีหลายภาคส่วนของประชาชน- คณะกรรมการที่ปรึกษามีหลายภาคส่วนของรัฐ เอกชน และประชาชน๑ล๑2. ภาคประชาชนเข้มแข็ง ทั้งที่เป็นสมาชิกศูนย์ฯ ผู้นำและประชาชนทั่วไป3. เข้าภาพหลักมีนโยบายอย่างชัดเจนที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ4. ลักษณะกิจกรรมที่จัดให้มีการบูรณาการในหลายมิติ และมีหลายรูปแบบ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ

ศอศช.**Best Practice**

3. อบต.เขาสวนกวาง

คณะผู้บริหารเจ้าภาพหลัก (อบต.) มีการทำงานที่เข้มแข็ง ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เป็นอย่างดี จึงทำให้เกิดผล คือ ศอศช.แห่งนี้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ อย่างดีมาก

2. แนวทางการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์ฯ

2.1 แนวทางการดำเนินงานของ ศอศช.ในปัจจุบัน

2.1.1 ให้ขยายผลการปฏิบัติงานของ ศอศช. ที่ประสบผลสำเร็จมาก และมีความพร้อมที่จะขยายผล ได้แก่ ศอศช.อำเภอเขาชัยสน และ ศอศช.ทม.สกลนคร สำหรับ ศอศช.อบต.เขาสวนกวางให้มีการดำเนินการสักระยะ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนจนอยู่ตัวแล้ว จึงค่อยพิจารณาตั้งศูนย์เครือข่ายหรือศูนย์วิริวารแบบ 2 ศอศช.

2.1.2 สำหรับ ศอศช. ที่ประสบผลสำเร็จปานกลาง และปานกลางค่อนข้างต่ำ เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมจังหวัดต้องดูแลให้ใกล้ชิด เน้นเรื่องการบริหารจัดการ รูปแบบกิจกรรม เป็นต้น สำหรับศูนย์ที่ยังไม่เรียบร้อยในเรื่องสถานที่ ควรมีการเร่งรัด โดยประสานกับ เจ้าภาพหลัก และคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ

2.1.3 สำหรับ ศอศช.อบต.สามพระยานั้น หลังจากการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล และได้คณะกรรมการบริหารส่วนตำบลชุดใหม่แล้ว สำนักงานพัฒนาสังคมฯจังหวัดควรเข้าไปดูแลแนะนำ (Advise and Supervise) อย่างใกล้ชิดเหมือนเดิม โดยเฉพาะเรื่องการบริหารศูนย์ฯ และแนะนำกิจกรรม เพราะ ศอศช.แห่งนี้มีปัจจัยเอื้อทั้งภายใน – นอกเป็นพื้นฐาน พร้อมทั้งจะสนับสนุนให้การดำเนินงานก้าวหน้าอยู่แล้ว

2.1.4 สำหรับ ศอศช.ทม.เพชรทองคำ เสนอดังนี้

แนวที่ 1 ถ้าต้องการผลักดันให้เกิด เพื่อหารูปแบบของ ศอศช. ในเขตเมือง ควรมีการร่วมมือระหว่างผู้บริหารระดับสูงของกระทรวง พม. กับทางกรุงเทพมหานครในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาหรือความเป็นไปได้ในการจัดตั้ง

แนวที่ 2 หากการประชุม หรือมีการพิจารณาแล้ว มีความเป็นไปได้สูงในหลายด้านที่พิจารณา

2.1 ให้ยุติการดำเนินการการจัดตั้ง ศอศช.ทม.เพชรทองคำ

2.2 และควรมีการถอดบทเรียนแห่งความไม่ประสบผลสำเร็จของการตั้ง ศอศช.

ในเขตเมืองด้วย

2.2 แนวทางการจัดตั้ง ศอศช.ในอนาคต

ศอศช.ยังมีความจำเป็นที่ต้องเกิดขึ้น โดยเฉพาะในภูมิภาค เพื่อเป็นการเติมเต็มของการให้บริการและสวัสดิการทางสังคมให้กับผู้สูงอายุในชุมชนที่อยู่ระดับตำบลที่ยังเข้าไม่ถึงบริการสวัสดิการ

(6)

ทางสังคม การมี ศอศช.เกิดขึ้นเท่ากับช่วยสร้างสะพานเชื่อมโยงการเข้าถึงของผู้สูงอายุได้ดีอีกทางหนึ่ง โดยยังคงอยู่ภายใต้การดูแล และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่อยู่ภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับการจัดตั้ง ศอศช. ในภูมิภาคยังคงรูปแบบให้หน่วยงานภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต./เทศบาล) เป็นผู้ดูแล สนับสนุนงบประมาณ หรือบางเรื่องที่เป็น เช่น สถานที่ ส่วนทางวิชาการ และเทคนิคยังคงเป็นของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ และกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.3 แนวทางการจัดตั้ง ศอศช.ในเขตเมือง

ควรมีการศึกษาหารายละเอียด

2.3.1 ที่จะบอกแนวทางการความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไรเกี่ยวกับ

- กฎระเบียบ ข้อบังคับ
- เจ้าภาพหลักเป็นใคร
- ใครเป็นผู้ให้การสนับสนุน
 - งบประมาณ
 - วิชาการ
 - สถานที่/อุปกรณ์
 - บุคลากร
- ฯลฯ
- ปัญหาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นข้างหน้า

หากการประชุมพบว่ามีทางเป็นไปได้ ค่อยสานต่อในระดับรองลงมาจนถึงระดับปฏิบัติ

2.3.2 เนื่องจากในพื้นที่เขตเมืองมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนหลายหน่วยงาน ที่ให้บริการในลักษณะที่ใกล้เคียงอยู่แล้ว ผู้รับผิดชอบควรจะต้องศึกษาให้ละเอียดก่อนดำเนินการ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งหรือข้อขัดข้องที่อาจจะเกิดขึ้นได้

3. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เนื่องจากการดำเนินงาน ศอศช. จะต้องอยู่ภายใต้การดูแลและสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงควรมีการปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ กระทรวงมหาดไทย และสำนักงบประมาณ เพื่อหาข้อตกลงหรือวางระเบียบการจ่ายเงิน เพื่อใช้ในการบริหารงานและกิจกรรมของ ศอศช. ให้คล่องตัวและถูกต้องเป็นแนวทางเดียวกัน

2) เนื่องจากการจัดบริการสวัสดิการสังคมให้ผู้สูงอายุในรูปแบบศูนย์อเนกประสงค์ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนเป็นแนวคิดใหม่ และเป็นการจัดทำโดยให้หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าภาพหลักในการดูแล และสนับสนุน ดังนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ต้องร่วมมือกับ

กระทรวงมหาดไทยจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่จะต้องเกี่ยวข้องกับแนวคิดดังกล่าว รวมถึงต้องให้ความรู้ แนวคิดการให้บริการสวัสดิการทางสังคมที่เกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายที่กระทรวงกำหนดไว้ เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสวัสดิการทางสังคมให้ถูกต้องทางวิชาการ ทั้งในเชิงทฤษฎี และปฏิบัติในการทำงานด้านนี้มากยิ่งขึ้น

3) นอกเหนือจากการให้คำแนะนำแล้ว ควรต้องมีการติดตามงาน (Monitoring) เป็นระยะ สำหรับโครงการที่เริ่มปฏิบัติใหม่ และแนวคิดใหม่ๆ โดยใช้ระยะเวลา 6 เดือน หรือ 1 ปีก็ได้ จะได้ทำให้ทราบปัญหา หรืออุปสรรคบางอย่างของการเพิ่งเริ่มต้นสิ่งที่เป็นสิ่งใหม่ (Innovation) โดยใช้ CIPP Model เข้าช่วยในการติดตามและประเมินผล

4) การสร้างความเชื่อมโยงกับเครือข่ายภาคเอกชนเป็นเรื่องสำคัญ เพราะการจัดสวัสดิการทางสังคมให้กับชุมชน ไม่จำเป็น หรือต้องเป็นหน้าที่ของภาครัฐเท่านั้น ควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้นเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นหุ้นส่วน (Partnership) รับผิดชอบด้วย เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ทางสังคม (Social Situation) ในชุมชนอย่างดี นอกจากนี้ทำให้เกิดความเข้าใจ มีการร่วมมือ (Collaboration) อย่างดี และทำให้เกิดภาคีการร่วมมือระหว่างประชาชนในชุมชน ภาครัฐ และเอกชน เข้ามาดูแลกลุ่มเป้าหมายในสังคม (ไม่เฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้น) ได้ใกล้ชิดมากขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ มี 7 ประเด็น คือ

- 7.2.1 การสร้างความมีส่วนร่วมของชมรม/ผู้สูงอายุ
- 7.2.2 การสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 7.2.3 ความเข้มแข็งของคณะกรรมการ ศอศช.
- 7.2.4 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ
- 7.2.5 การพึ่งตนเอง
- 7.2.6 สถานที่/อุปกรณ์
- 7.2.7 การจัดกิจกรรม

Executive Summary

Performance assessments have been conducted on the seven Multipurpose Senior Center in Community (MSCC) which are pilot projects of the Ministry of Social Development and Human Security. Six of the centers are located in provinces and one is in Bangkok Metropolitan area.

The significances of results are summarized as followed.

1. Finding of research

1.1 Assessment of results of the Establishment of the MSCC

The road map of the establishment of an MSCC comprises of eight phase with Phase 1 defined as the acceptance of the philosophy of the MSCC and Phase 8 defined as the center produces definitive operational plan(s) and carried out the planned activities.

It is clear that six of the seven pilot centers studied in this project have attained all the eight phase of the stipulated development. Petch Thong Kam MSCC has attained only the phase one.

1.2 The achievement of the studied MSCC

1. The achievement of the seven MSCC studied can be classified into four distinctive groups, namely :

Highly successful	Mid-level successful	Low-level successful	Limited successful
MSCC Khao Chai Son District, Pattalung Province	MSCC of SAO Nong Hieng, Cholburi Province	MSCC Bang Ra Kam Sub-district Municipality, Phitsanuloke Province	MSCC Petch Thong Kam of Bangkok Metropolitan Area
MSCC Sakol Nakorn City Municipality, Sakol Nakorn Province		MSCC of SAO Sam Pra Ya, Petchaburi Province	
MSCC of Sub- district Administrative Organization * Khao Saun Kwang, Khon Kaen Province			

2. Factors of the successful in each level of MSCC

2.1 The highly successful MSCC show the following characteristics :

- 1) Good and effective management system ;
- 2) Leader(s) demonstrate clear understanding in the concepts of organizing social welfare system ; the fundamental concept of MSCC operating ; and practice of good management ;
- 3) Follow the concept of MSCC in details ;
- 4) The system of social services and activities directly affective quality of life for the senior citizen ;
- 5) The citizen and agencies involved are knowledge and understanding of concepts of providing social services in the format of MSCC.

* *Sub-district Administrative Organization = SAO*

2.2 The mid-level successful MSCC

It shows clearly that the management of the center is quite effective for example : the appointment of the Advisory Committee and the Executive Committee with well-balanced memberships and the citizen are well aware of the concept and fundamental practice of MSCC.

2.3 The low-level successful MSCC

However, they demonstrate common characteristics of lack of good management among “The principle local agency”, operating officials and leader of executive committee ; Poor and distant supervision and follow-up activities (as in Bang Ra Kam Sub-district Municipality MSCC) and lack of citizen and related agencies participations or the advisory board is not suitable (such as Sam Pra Ya MSCC).

2.4 The MSCC with limited success

Petch Thong Kam MSCC demonstrate lessons learned for future organizers of MSCC as follows :

- 1) Insufficient commitment and supervision of officials of nearly all involved agencies.
- 2) Insufficient study and insights about the applications of MSCC concept in urban community (which largely differs from rural communities). This gap leads to lack of focus in official-citizen communication and direction of drive of the projects.

1.3 Beneficial contributions of MSCC to Public Social Services and Welfare

There are four dimensions of MSCCs’ beneficial contributions ; there are :

Dimension 1

Reduction of “Gap” in social services for senior citizen. MSCCs enable the government to provided more diversify social services to senior citizen in otherwise inaccessible communities or areas ;

Dimension 2

Uplifting self-value of senior citizens through MSCC’s integrated and comprehensive actions and activities. This is generated by the concept of MSCC which emphasizes integrative welfare for senior citizen using “Well-being Model” which is people-centered and integrated 6 areas contributing to “Wellness”, that is Emotion, Intellectual, Physical, Social, Spiritual, and Vocational Wellness. This MSCC approach has proven results that quality of life of senior citizen is markedly improved ; the senior citizens enjoy and happy more opportunities to express themselves in varied activities, including their rights. All these possibility enhances self-perception and self-value of the senior citizens.

Dimension 3

The MSCCs operations in effect support the government policy of divestment of local administrative authorities. The distribution of social-welfare services to the local administrative authorities through MSCC program Ministry Social Development and Human Security (MSDHS) as core authority, responsible for designing, supporting, mentoring and coordinating activities of other ministries such as Ministries of Public Health, Ministry of Labor and amounts to divesting more authorities to the local administrative organization.

Dimension 4

The establishment of MSCC and accompanying activities naturally and (almost) automatically raise positive awareness, perception and consciousness of the people in the following ways :

- 4.1 Cultivation of community-based democracy ;
- 4.2 Create sense of belonging among citizen towards their community ;
- 4.3 Create sense of (common) responsibility among the citizen.
- 4.4 Stimulate the collaboration between local citizen and government

officials.

- 4.5 Create opportunity of frequent participation of all sectors of the community and society ;
- 4.6 Create opportunity to strengthen the “bond-of-partnership” among members of community and other agencies.

1.4 Best Practice

The results of this study reveal many good practices at each locations which can be valuable lesson-learned to managers and members of others or future MSCC.

MSCC	Best Practices
Khao Chai Son District	<ol style="list-style-type: none">1. Apply the MSCC concept at all stages of development with desirable results especially the positive participation of all concerned ;2. Demonstrate good and effective management.3. Principle local authority awareness to senior citizen and clear the MSCC concept.4. Strengthen of executive committee and member.5. There are varieties of activities which integrate in many aspects bring to good quality of life senior citizen.
Sakol Nakorn City Municipality	<ol style="list-style-type: none">1. Demonstrate good and effective management practices with clear linkage between the three levels of committee ; executive, consultative committee and provincial committee are composed of varied agencies (private and public) and groups.2. Strong participation and contribution from the citizen sector.3. Principal local authority aware for senior citizen and clear the concept of MSCC.4. Innovative and integrative in design and implementation of activities resulting in improvement of quality of life of the target group.
Khao Saun Kwang SAO	<p>The local principal agency is enthusiastic and coordinate well with all concerned agencies gaining remarkable cooperation.</p>

2. Future operative direction of MSCC

2.1 Current trend and direction

2.1.1 Continue to expand the operations of the successful MSCC at Khao Chai Son and Sakol Nakorn which are most advanced and well established so that the two centers can deliver a comprehensive services to the location and after that establish a network of associate center in nearby areas.

For the center at Khao Saun Kwang which is also highly successful but not yet most strengthen, therefore this MSCC should be supported to develop to capability up to the level of Khao Chai Son and Sakol Nakorn along the same path.

2.1.2 The centers which attain a moderate or low success should be supervised and supported closely by provincial representatives of the Ministry so as to raise their level of achievement and potential capability.

2.1.3 The Sam Pra Ya center should receive supervision and supports especially in management capabilities so that the center could more fully utilized its existing potentials to become an example in the future.

2.2 Future trend

The MSCCs are needed in the provincial as a fulfillment of social services and welfare for senior citizen which can be regard as a bridge linking senior citizen which society such under the responsibility and support (such as budget) of local administrative authority. In operation matter with academic and technical support from Ministry Social Development and Human Security and other related ministries.

2.3 Future direction of urban MSCC

The lesson learn from Petch Thong Kam center indicates that there needs to acquire more detailed knowledge and clear understanding before re-initiate the program once more.

Some of critical issues that needed to be more understood are :

2.3.1 Who's the principal operating agency and responsibility such budget, personal, place etc.

2.3.2 Define clearly the role, supports and commitment of agencies to be involved ;

2.3.3 Areas of judiciary overlapping authority.

These studies should be conducted at the policy level down to field operations.

3. Recommendations

3.1 On Policy matters

1) Because the establishment and operating of MSCC will be within the jurisdiction of local administration agencies, therefore, there should be serious discussion among high level administrator of the Ministry of Social Development and Human Security, Ministry of Interior and Bureau of Budget to reach a common standardized agreement on the budgetary requirements and regulations for effective disbursement of funds of the MSCC.

2) The concept of the " MSCC " is new in the context of social services in Thailand, as such the concept and policy of the program must be brought and explained to whosoever would be involved very clearly and thoroughly. The Ministry of Social Development and Human Security and its provincial officers must make full commitment and closely cooperate with local administrative authorities.

(12)

3) To back up the advices and consultancy, the principal initiating agency must design a comprehensive and effective monitoring system and procedures of the project by CIPP Model on such matters as a) the local Context b) necessary Inputs c) implementation Processes and d) Product or outcome. This must be part of the pre-project feasibility assessment.

4) Create cooperation network with private sector (enterprises) with the aim of establishing collaboration and partnership to support the implementation of projects.

3.2 On operation matters

There are seven issues that must be clearly designed for effective implementation of the project:

- 3.2.1 Building of participation of organizations of senior citizen;
- 3.2.2 Meaningful supports form local administrative authorities;
- 3.2.3 The strengths and effectiveness of the MSCC committee.
- 3.2.4 Wider supports from other Government agencies and private organizations;
- 3.2.5 Self supporting and self-sufficiency of the project.
- 3.2.6 Adequacy of necessary facilities
- 3.2.7 Nature and diversities of activities.

การศึกษาผลการดำเนินงาน ศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาผลการดำเนินงานของศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน 1) ศึกษาผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ 2) เปรียบเทียบผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานศูนย์ฯ และ 4) หาแนวทางในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ศึกษาในพื้นที่ศูนย์ฯ นำร่อง 7 แห่ง อยู่ในภูมิภาค 6 แห่ง และกรุงเทพมหานคร 1 แห่ง เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยการสัมภาษณ์จากผู้รับบริการในศูนย์ฯ พื้นที่นำร่องทั้ง 7 แห่ง จำนวน 397 คน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ผู้แทนกระทรวงหลัก และผู้นำชุมชน

ผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ศึกษาจากความพึงพอใจของผู้รับบริการใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ความพึงพอใจในกระบวนการให้บริการ ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ สถานที่ ลักษณะกิจกรรมที่จัดให้ ลักษณะการให้บริการ การให้บริการของบุคลากร งบประมาณ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มาใช้บริการ และการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน และ 2) ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ

ผลการศึกษาในเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ นำมาบูรณาการกัน สรุปเป็นผลการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

1. ผลการศึกษาจากการวิจัย

1.1 ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนของการจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์ฯ

พบว่ามี 6 พื้นที่ สอศช.ที่ผ่าน 8 ขั้นตอนของการดำเนินงานที่สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุได้กำหนดไว้ คือ จากขั้นตอนที่ 1 ขั้นการรับการเผยแพร่แนวคิดรูปแบบของศูนย์เเนกประสงค์ฯ จนถึงขั้นที่ 8 คือ ศูนย์ฯมีการวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่างๆ และมีเพียง 1 สอศช.ที่ผ่านเพียงขั้นตอนที่ 1 คือ สอศช.กทม.เพชรทองคำ

1.2 ผลสำเร็จในการดำเนินงานทั้ง 7 สอศช. แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1) สอศช.ที่ประสบผลสำเร็จมาก ได้แก่

- สอศช. อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
- สอศช. อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
- สอศช. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น

2) สอศช.ที่ประสบผลสำเร็จปานกลาง ได้แก่

- สอศช. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง จังหวัดชลบุรี

3) คอสม.ที่ประสบผลสำเร็จน้อย ได้แก่

- คอสม. เทศบาลตำบลบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
- คอสม.องค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา จังหวัดเพชรบุรี

4) คอสม.ที่ไม่ประสบผลสำเร็จ (ในการจัดตั้ง) ได้แก่

- คอสม.กทม.เพชรทองคำ

1.3 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานในกระบวนการบริการในภาพรวมทั้งหมด

พบว่าความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานในกระบวนการบริการในภาพรวมของผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่างกัน โดยมี 3 พื้นที่ คอสม.ที่มีความพึงพอใจระดับมาก คือ คอสม.อำเภอเขาชัยสน อบต.เขาสวนกวาง และ ทม.สกลนคร นอกนั้นพึงพอใจในระดับปานกลาง

1.4 ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากบริการของผู้รับบริการ

ผลการศึกษาพบว่าในการดำเนินงานส่วนนี้ มีผู้รับบริการ 6 คอสม.ที่เห็นว่า ตนเองมีความพึงพอใจระดับมากต่อประโยชน์ที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับบริการหรือเข้าร่วมกิจกรรม มีเพียง คอสม.เดียวที่พึงพอใจระดับปานกลาง คือ คอสม.อบต.สามพระยา

1.5 การเป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice)

ผลการศึกษาพบว่า คอสม.บางแห่งมีการดำเนินงานที่เป็นแบบอย่างที่ดี จนเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของ คอสม. มี 3 คอสม. คือ คอสม.อำเภอเขาชัยสน คอสม.ทม.สกลนคร และ คอสม.อบต.เขาสวนกวาง ซึ่งการเป็นแบบอย่างที่ดีนี้เหมือนกันทั้ง 3 คอสม. คือ มีการจัดการบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพ วิสัยทัศน์ของผู้นำ เจ้าภาพหลัก และการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ

1.6 ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อผลสำเร็จในการดำเนินงานของ คอสม.

ปัจจัยที่เอื้อ

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯที่มีภาคประชาชนร่วมด้วย
2. โครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน
3. การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าภาพหลัก
4. ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหลัก และหน่วยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
5. ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ส่วนกลาง) และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (ระดับจังหวัด)
6. กิจกรรมที่จัดให้มีการบูรณาการ มีหลากหลายรูปแบบที่ชัดเจน
7. การเสนอโครงการขอเงินทุน
8. การใช้ทรัพยากรทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่นั้น
9. มีการรับรู้ และมีความเข้าใจในแนวคิดการจัดตั้ง คอสม.

ปัจจัยที่ไม่เอื้อ

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯที่ยังไม่เหมาะสม มีภาคประชาชนเข้ามาร่วมน้อยมาก
2. ปัจจัยภายในตัวของเจ้าภาพหลัก
3. ลักษณะกิจกรรมที่จัดยังไม่ชัดเจน

2. แนวทางการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์ฯ

2.1 ในปัจจุบัน

2.1.1 ให้มีการดำเนินการต่อใน 6 ศูนย์ โดยต้องมีการพัฒนาศักยภาพ และปรับปรุงแก้ไขตามปัจจัยที่เอื้อ และไม่เอื้อที่มีอยู่

2.1.2 ทำการขยายผลการดำเนินงาน โดยจัดตั้งศูนย์เครือข่าย หรือศูนย์บริวารของ ศอศช. อำเภอเขาสัสน และ ทม.สกลนคร สำหรับ ศอศช.อบต.เขาสวนกวางให้มีการดำเนินงานอีกสักระยะ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนจนอยู่ตัวแล้ว จึงค่อยพิจารณาขยายผลการดำเนินงาน

2.1.3 ส่วนศูนย์ฯที่ประสบผลสำเร็จปานกลาง และประสบผลสำเร็จน้อย ทั้ง 3 ศอศช. คือ ศอศช.อบต.หนองเหียง (ปานกลาง) และ ศอศช.ทต.บางระกำ และ อบต.สามพระยา (ผลสำเร็จระดับน้อย) ต้องได้รับการแก้ไข ปรับปรุง :-

- 1) ทั้ง 3 ศูนย์ฯนั้น เจ้าหน้าที่สำนักพัฒนาสังคมฯจังหวัดต้องมาเป็นผู้แนะนำและพี่เลี้ยงในด้านวิชาการ หรือหลักการที่จำเป็น (Supervisor and Mentor Academic) อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะเรื่องการบริหารจัดการศูนย์ฯ รูปแบบการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯ คณะกรรมการที่ปรึกษา ฯลฯ ของ ศอศช.ทต.บางระกำ และ ศอศช.อบต.สามพระยา
- 2) สำหรับ ศอศช.อบต.สามพระยา หากได้รับการดูแลที่ใกล้ชิดและข้อเสนอแนะที่ดี จะมีความก้าวหน้า เพราะมีปัจจัยเอื้อทั้งภายในและภายนอกที่ดีมาก
- 3) สำหรับศูนย์ฯทั้ง 2 ศูนย์ที่ประสบผลสำเร็จน้อยนั้น ควรมีการสัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข
- 4) สำหรับ ศอศช.ที่ยังมีความไม่เรียบร้อยในเรื่องสถานที่ ทางสำนักงานพัฒนาสังคมฯ ระดับจังหวัดควรมีการติดตามและเร่งรัด โดยประสานกับเจ้าภาพหลัก และคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ

2.1.4 สำหรับกรณี ศอศช.กทม.เพชรทองคำ ให้ข้อพิจารณาดังนี้

แนวทางที่ 1 ถ้าต้องการให้เกิดรูปแบบ ศอศช.ในเขตเมือง ต้องมีการปรึกษาหารือ และร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงของกระทรวง พม. กับทางกรุงเทพมหานคร ในส่วนที่เกี่ยวข้อง และรวมทั้งชมรมผู้สูงอายุ กทม.เพชรทองคำด้วย เพื่อหาหรือความเป็นไปได้ในการจัดตั้ง

แนวทางที่ 2 หากประชุมหารือแล้ว ความเป็นไปได้สูงในหลายด้าน ให้ยุติการจัดตั้ง ศอศช.นี้

2.2 ในอนาคต

ควรมีการจัดตั้ง สอศช. ในภูมิภาค เพราะเป็นการช่วยเติมช่องว่างให้ประชาชนในภูมิภาคที่ยังเข้าไม่ถึงบริการสวัสดิการทางสังคมที่รัฐจัดให้ โดยอยู่ภายใต้การสนับสนุนจากหน่วยงานที่ขึ้นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับทางด้านวิชาการและเทคนิคยังคงให้กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ เป็นแกนนำหลัก และมีกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นผู้สนับสนุน เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน เป็นต้น

2.3 แนวทางการดำเนินงานในเขตเมือง

2.3.1 ควรมีการศึกษาถึงอุปสรรค หรือข้อจำกัด จากกรณีศึกษา สอศช. กทม. เพชรทองคำ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดตั้งในเขตเมือง

2.3.2 ในขณะที่เดียวกันก็ศึกษาถึงแนวทางความเป็นไปได้ที่จะเกิด สอศช. ในเขตเมือง และควรมีการพิจารณาว่ามีความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่นที่ให้บริการลักษณะเดียวกันหรือไม่

3. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

3.1 เจริญนโยบาย

3.1.1 ในเรื่องระเบียบการเบิกจ่ายและส่วนของงบประมาณที่ได้จากเจ้าภาพหลัก ยังมีความไม่ชัดเจนในเรื่องนี้อยู่ ดังนั้นควรมีการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ กระทรวงมหาดไทย และสำนักงบประมาณ และรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เข้าร่วมปรึกษาหารือ เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติดำเนินงานให้ชัดเจน ถูกต้อง และมีการปฏิบัติเหมือนกันทุกที่ของผู้ที่อยู่ในระดับปฏิบัติ

3.1.2 เนื่องจาก สอศช. เป็นแนวคิดใหม่ ต้องมีการเผยแพร่แนวคิดนี้ให้กับผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่จะต้องเป็นเจ้าภาพหลักดูแลสนับสนุน สอศช. กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ต้องเป็นผู้ถ่ายทอดแนวคิดนี้ โดยมีการร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อย่างใกล้ชิด

3.1.3 นอกเหนือจากการให้คำแนะนำแล้ว ต้องมีการติดตามผลงาน (Monitoring) การดำเนินงานในขั้นต้น และพอไปได้สักระยะแล้วทำการประเมินผล หรือจะใช้การประเมินผลแบบ CIPP Model มาใช้ตั้งแต่การเริ่มตั้งโครงการจนจบโครงการก็ได้ ก็จะทำให้มีการประเมินโครงการตั้งแต่เริ่มจนจบ

- บริบท (Context)
- ปัจจัยนำเข้า (Input)
- กระบวนการ (Process)
- ผลการดำเนินงาน (Product)

โดยเฉพาะการประเมินผลเบื้องต้น ในส่วนที่เป็นบริบท และปัจจัยนำเข้า จะเป็นการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility) ที่จะเกิดขึ้นนั้นๆ

3.1.4 สร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นกับภาคเอกชน โดยขยายแนวคิดและผลงานไปยังภาคเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมมือ (Collaboration) และเป็นหุ้นส่วนที่ดี (Partnership) ในการสนับสนุน โครงการที่เกิดขึ้น

3.2 เซึ่งปฏิบัติ มี 7 ประเด็น คือ

- 3.2.1 การสร้างความมีส่วนร่วมของชมรม/ผู้สูงอายุ
- 3.2.2 การสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3.2.3 ความเข้มแข็งของคณะกรรมการ ศอสช.
- 3.2.4 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ
- 3.2.5 การพึ่งตนเอง
- 3.2.6 สถานที่/อุปกรณ์
- 3.2.7 การจัดกิจกรรม

Assessment on Implementation of Multipurpose Senior Center in Community

Abstract

The objectives of this assessment are four folds : 1) to assess the operational results of the Multipurpose Senior Center in Community(MSCC) ; 2) to make comparisons of the operational results among the MSCC ; 3) to find out factors affecting the efficiency and effectiveness of each centers ; and 4) to find out the trend of the operations of the centers.

The assessments are conducted at the areas covered by each of the seven pilot centers located in six local administrative regions and one pilot center in the Bangkok Metropolitan Area.

Quantitative data are obtained by interviews schedule of 397 recipients of services provided by the seven areas of assessment; in-depth interview is the qualitative method for gathering the data from the officials and involved personels ; the local administration agencies, executive committee of each center and local leaders.

The assessments are carried out in two main issues that are

1) The satisfactions of recipients towards the processes of service delivery in seven centers, namely ; the features of location provided services, delivered services, the service delivery by personel, budgetary, the decision to select target group(s) and the conduct(s) of the centers 'executive committees, and

2) The recipients' satisfactions to services benefit from the centers' operations

The qualitative and quantitative results of the assessments are integrated into this report as follow :

1. The Results

1.1 Assessment of results of the Establishment of the MSCC

The road map of the establishment of an MSCC comprises of eight phases with Phase 1 defined as the acceptance of the philosophy of the MSCC and Phase 8 defined as the center produces definitive operational plan(s) and carried out the planned activities.

It is clear that six of the seven pilot centers studied in this project have attained all the eight phases of the stipulated development. Petch Thong Kam MSCC has attained only the phase one.

1.2 The achievement of the studied MSCC

1. The achievement of the seven MSCC studied can be classified into four distinctive groups, namely :

Highly successful	Mid-level successful	Low-level successful	Limited successful
MSCC Khao Chai Son District, Pattalung Province	MSCC of SAO Nong Hieng, Cholburi Province	MSCC Bang Ra Kam Sub-district Municipality, Phitsanuloke Province	MSCC Petch Thong Kam of Bangkok Metropolitan Area
MSCC Sakol Nakorn City Municipality, Sakol Nakorn Province		MSCC of SAO Sam Pra Ya, Petchaburi Province	
MSCC of Sub-district Administrative Organization * Khao Saun Kwang, Khon Kaen Province			

* Sub-district Administrative Organization = SAO

1.3 Over-all satisfaction of recipients

It is found that the recipients in the high-success centers (Khao Chai Son, Khao Suan Kwang and Sakol Nakorn) are very satisfied with the services and participative activities provided by the centers. The recipients of other centers express moderate satisfaction.

1.4 Recipients satisfaction on benefits of the program

It is found that six centers except recipients in area of Sam Pra Ya center express high satisfaction towards received services and participation in activities. The recipients in Sam Pra Ya area express moderate satisfaction.

1.5 Best Practices

The results of the study show that three highly successful centers (i.e. Khao Chai Son, Khao Suan Kwang and Sakol Nakorn) exhibit **common** best practices in good and effective management, leadership's vision, commitment of principal local agency and the provision of activities that not only attractive and interesting but also give real benefits to members.

1.6 Enabling Factors and Disabling Factors

The assessment finds the followings :

1.6.1 Enabling Factors to the successful operation of the center :

- a) The appointment of people participation in the center executive committee ;
- b) Clearly defined organization structures and procedures ;
- c) Support from principal project owner; (local administration organization)
- d) Support from principal agency and related agencies;
- e) Support from central authority (Ministry of Social Development and Human Security and Provincial Social Development and Human Security Authority) ;
- f) Well-defined, diversified and integrated activities ;
- g) Effective fund-raising for projects ;
- h) Utilization of local social capital ;
- i) Awareness, knowledge and understanding of the concepts about “ the center ”.

1.6.2 Disabling Factors are :

- a) Inappropriate appointment of center executive committee especially under representation from the people ;
- b) Internal problem(s) of the project owner ;
- c) Diffused objectives and purpose of project's activities.

2. Operating direction of MSCC

2.1 Current

2.1.1 Continue the operation of the six successful center by further developing the enabling factors and disabling factors as appropriate to each centers.

2.1.2 Expand the operations of Khao Chai Son and Sakol Nakorn by establish networks of sub-centers in the areas. For Khao Suan Kwang center should be procedure about one year to become more strong and sustainable position, before expansion linkage.

2.1.3 As for the remaining three centers (Nong Hieng, Bang Ra Kam and Sam Pra Ya) should be improved in the following area :

1) The three centers should be closely supervised, advised and evaluate regularly by representatives from provincial of Social Development and Human Security

Office, especially the matters of management and the structures and systems of committees of the center ;

2) Sam Pra Ya MSCC shows high potential of enabling factors and therefore should be assisted so as to utilize the potential fully.

3) For the two MSCCs are less achievement (Bang Ra Kam and Sam Pra Ya) should be joined seminar for sharing experience and find the means together for developing and rectifying the short-coming.

4) There are imperfect in location and building in some centers (Nong Hieng and Bang Ra Kam). The provincial offices principal local agencies and executive committee should give close attention and fulfill the necessary requirement.

2.2 Future

More MSCC are needed in the provincial settings as a fulfillment of social services and welfares for senior citizens which can be regard as a bridge linking senior citizen with society. Such project should be the responsibility and supports of local administrative authorities.

2.3 Future direction of urban MSCC

The lesson learn from Petch Thong Kam center indicates that there needs to acquire more detailed knowledge and clears understanding before re-initiate the program once more.

Some of critical issues that needed to be more understood are :

2.3.1 Who's the principal operating agency and responsibility such budget, personal, place etc.

2.3.2 Define clearly the role, supports and commitment of agencies to be involved ;

2.3.3 Areas of judiciary overlapping authority.

These studies should be conducted at the policy level down to field operations.

3. Recommendations

3.1 On policy matters

3.1.1 There is no clearly defined budgetary procedure and operating financial rules. This hinder greatly the activities of the MSCC. There should be a serious and purposeful discussion between Ministry of Social Development and Human Security, Ministry of Interior, Bureau of Budget and Office of Auditor General to reached a standardized financial procedures for the operating agencies.

3.1.2 The concept of the MSCC is new in the context of social services in Thailand, as such the concept and policy of the program must be brought and explained to whosoever would be involved very clearly and thoroughly. The Ministry of Social Development and Human Security and its provincial officers must make full commitment and closely cooperate with local administrative authorities.

3.1.3 To back up the advices and consultancy, the principal initiating agency must design a comprehensive and effective monitoring system and procedures of the project by CIPP Model on such matters as a) the local Context b) necessary Inputs c) implementation Processes and d) Product or outcome. This must be part of the pre-project feasibilities assessment.

3.1.4 Create cooperation network with private sector (enterprises) with the aim of establishing collaboration and partnership to support the implementation of projects.

3.2 On operational matters

There are seven issues that must be clearly designed for effective implementation of the project:

- 3.2.1 Building of participation of organizations of senior citizen;
- 3.2.2 Meaningful supports form local administrative authorities;
- 3.2.3 The strengths and effectiveness of the MSCC committee.
- 3.2.4 Wider supports from other Government agencies and private organizations;
- 3.2.5 Self supporting and self-sufficiency of the project.
- 3.2.6 Adequacy of necessary facilities
- 3.2.7 Nature and diversities of activities.

กิตติกรรมประกาศ

นับเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า รัฐบาลไทยได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุในทุกเพศ ทุกสถานะ ไม่ว่าจะอยู่ที่แห่งใด รัฐบาลโดยภายใต้การบริหารของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้พยายามที่จะจัดบริการสวัสดิการสังคมในหลากหลายรูปแบบให้เข้าถึงผู้สูงอายุทั้งที่อยู่ในเขตเมืองและชนบท โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ในชนบทที่ห่างไกลจากบริการของรัฐซึ่งยังไม่สามารถเข้าไปถึง ในอีกหลายพื้นที่ โครงการนำร่องศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน (ศอศช.) เป็นอีกโครงการหนึ่งที่สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารของสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้อีก รูปแบบหนึ่งที่รัฐจะจัดขึ้นโดยให้องค์กรที่อยู่ในท้องถิ่นคือ เทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุในท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบและดูแลผู้สูงอายุเหล่านั้น โดยใช้รูปแบบใหม่ในการนำ บริการสวัสดิการทางสังคมในรูปแบบของ ศอศช.เข้าไป เพื่อเติมช่องว่างของการให้สวัสดิการทางสังคม ในบางพื้นที่ที่ยังขาดให้สมบูรณ์มากขึ้น ทั้งนี้มีรูปแบบของการบูรณาการบริการต่างๆ ใน 6 มิติเข้าด้วยกัน คือ อารมณ์และจิตใจ สติปัญญา กาย สังคม จิตวิญญาณ และการพักผ่อนหย่อนใจ โดยยึดผู้สูงอายุ เป็นศูนย์กลาง การจัดบริการเช่นนี้ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้นและมีความสุข มากขึ้น นับว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลผู้สูงอายุได้พยายามดำเนินนโยบายเชิงรุก เพื่อให้เข้าถึงตัว ผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น จึงทำให้เกิดโครงการนำร่องของศูนย์อเนกประสงค์ฯ ทั้ง 7 แห่งเกิดขึ้น และได้มีการศึกษาติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของศูนย์ฯ และปรับปรุงแก้ไขให้เกิดผลดี ในอนาคตต่อไป

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อผู้สูงอายุทุกท่าน ด้วยสำนึกในบุญคุณของทุกท่านที่ได้ทำ ประโยชน์ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ในสังคม ในท้องถิ่นของท่าน และตลอดจนส่วนรวม และที่สำคัญทุก ท่านได้ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลที่ท่านได้ประสบกับการเข้ามารับบริการในศูนย์ฯ ต่างๆ เป็นอย่างดี ตลอดจนข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์อย่างมากในการนำไปปรับปรุงพัฒนาศูนย์ฯ ในแต่ละแห่ง นอกเหนือจากนี้ต้องขอขอบคุณต่อเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ในทุกภาคส่วนของทุกพื้นที่ที่ผู้วิจัย ได้ออกไปศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากความเป็นจริงจากทุกท่าน นับตั้งแต่ระดับจังหวัด องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จนถึงระดับปฏิบัติ ในพื้นที่ของทุกศูนย์ฯ ที่ได้ให้ข้อมูลตามข้อเท็จจริง และเสนอแนะแนวทาง ซึ่งนอกเหนือจากการ สนับสนุนข้อมูลทางเอกสาร พร้อมอำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ อย่างเต็มใจยิ่ง จึงทำให้งานวิจัยชิ้นนี้ได้มีความสมบูรณ์และเกิดประโยชน์มากขึ้น

งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับการช่วยเหลือและให้กำลังใจจากบุคคลรอบข้างที่เห็นความสำคัญของงาน ซึ่ง จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขใน โครงการนำร่อง ศอศช. ของกระทรวงการ พัฒนาสังคมฯ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ที่จะเกิดขึ้นในชนบทหรืออาจใน เขตเมืองได้ ในที่นี้ผู้วิจัยขอกล่าวคำขอบคุณจากใจถึงบุคคลต่อไปนี้ คือ คุณปรีชา เกื้อแก้ว และ นางสาว

พัชรนันท์ ทัพพอรรถ ที่อยู่ช่วยทำงานอย่างมิเห็นแก่เหน็ดเหนื่อยหรือทอดยต่ออุปสรรคบางอย่างที่เกิดขึ้น และให้กำลังใจโดยการปฏิบัติอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ตลอดระยะเวลาที่ทำงาน โครงการนี้มาด้วยกัน นับว่าเป็นการให้กำลังใจที่ดีเยี่ยมตลอดโครงการฯ ของผู้วิจัย นอกจากนี้ตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติงานดังกล่าวผู้วิจัยได้รับความเมตตาอย่างสูงจากท่านที่ปรากฏและมีได้ปรากฏตัวต่อการให้ความช่วยเหลือและชี้แนะในการทำงานชิ้นนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณและระลึกถึงท่านด้วยความเคารพอย่างสูงตลอดไป

คุณค่าของงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบให้กับผู้สูงอายุทุกท่าน โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ยากไร้ และยังรอการเข้าถึงบริการสวัสดิการทางสังคมของรัฐที่จะขยายไปถึงยังท่านทุกคน ทุกพื้นที่ ทั้งในเขตเมืองและชนบท ซึ่งนอกเหนือจากคุณประโยชน์ของหน่วยงานที่จะได้รับแล้ว ผู้วิจัยหวังว่าผลการวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่ากับผู้สนใจที่จะนำไปขยายผลให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น

คณะผู้วิจัย

สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กันยายน 2552

คำนำ

จากการเปลี่ยนโครงสร้างประชากรของผู้สูงอายุ และปัญหาการให้บริการสวัสดิการทางสังคมที่ผ่านมามีผลต่อการเตรียมระบบสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุในอนาคต กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) ได้ให้ความสำคัญต่อภารกิจที่มีผลต่อการสร้าง และวางแนวทางการเตรียมความพร้อมด้านสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ ดังนั้นสำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (สทส.) ภายใต้ สท. จึงได้จัดทำโครงการนำร่องการดำเนินงานศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน (ศอสช.) ขึ้น โดยใช้รูปแบบศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งเป็นผลการวิจัยของ รองศาสตราจารย์ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ เป็นต้นแบบโครงการนำร่อง ในปี พ.ศ. 2550 ทาง สท. จึงได้ผลักดันให้มีการจัดตั้งโครงการนำร่อง ศอสช. ขึ้นใน 4 ภาค และกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 7 แห่ง ได้แก่ พิษณุโลก สกลนคร ขอนแก่น ชลบุรี เพชรบุรี พัทลุง และกรุงเทพมหานคร รวมเป็นระยะเวลาการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ฯ ที่ดำเนินงานมาเป็นเวลา 2 ปีกว่า จึงได้มีการศึกษาผลการดำเนินงานศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินโครงการในพื้นที่ต่างๆ ในภูมิภาค และในเขตเมืองนั้น ได้ผลเช่นไร เกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุที่มารับบริการมากน้อยเพียงไร และแนวทางในการดำเนินงานของศูนย์เอนกประสงค์ฯ

ผู้วิจัยหวังว่าการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลในทุกส่วนของผลการวิจัยจะถูกนำไปเป็นแนวทางในการพิจารณาพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินการศูนย์เอนกประสงค์ฯ ตลอดจนอาจได้ข้อพิจารณาในการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ฯ ในอนาคตด้วย

คณะผู้วิจัย

สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กันยายน 2552

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(1)
บทคัดย่อ	(13)
กิตติกรรมประกาศ	(23)
คำนำ	(25)
สารบัญตาราง	(31)
สารบัญตารางภาคผนวก	(35)
สารบัญภาพ	(37)
บทที่ 1 ความสำคัญของปัญหา	1
บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
ขอบเขตการศึกษา	5
ประโยชน์ที่ได้รับ	6
คำศัพท์ที่สำคัญ	7
คำย่อ	8
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	9
แนวคิดในการจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน	9
แนวคิดการลดความพึงพิงจากสถาบันรัฐ	9
แนวคิดการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐาน	16
แนวคิดความเป็นหุ้นส่วน	24
แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ	29
แนวคิดการดูแลระยะยาว	32
ศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ	38
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษา	46
แนวคิดการรับรู้	46
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้	52
แนวคิดการมีส่วนร่วม	56
แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ	60

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
	ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	66
	ตัวแปรที่ศึกษา	73
	กรอบแนวคิด	75
	นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา	76
บทที่ 3	ระเบียบวิธีวิจัย	79
	วิธีการวิจัย	79
	พื้นที่ที่ศึกษา	79
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	80
	เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล	82
	การวัดตัวแปร	83
	การทดสอบและการหาค่าความเชื่อมั่น	90
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	91
	การวิเคราะห์ข้อมูล	92
บทที่ 4	ผลการวิจัยและการอภิปรายผล	93
	ส่วนที่ 1 : ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	94
	ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคมของผู้มารับบริการ	95
	ตอนที่ 2 ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจของผู้มารับบริการ	100
	ตอนที่ 3 ลักษณะการมารับบริการที่ สอศช.	107
	ตอนที่ 4 การรับรู้ข้อมูลของ สอศช.	124
	ตอนที่ 5 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สอศช.	127
	ตอนที่ 6 การมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการ	134
	ตอนที่ 7 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ สอศช.	139
	7.1 ความพึงพอใจต่อกระบวนการบริการ	139
	7.2 ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ	170
	ตอนที่ 8 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	177
	ตอนที่ 9 ปัญหา และข้อเสนอแนะของผู้มารับบริการต่อการดำเนินงานของ สอศช. ในแต่ละพื้นที่	221
	ส่วนที่ 2 : ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	233
	สถานภาพของ สอศช. เทศบาลตำบลบางระกำ	233
	สถานภาพของ สอศช. เทศบาลเมืองสกลนคร	244
	สถานภาพของ สอศช. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง	255
	สถานภาพของ สอศช. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง	267

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
	สถานภาพของ ศอศช. องค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา	277
	สถานภาพของ ศอศช. อำเภอเขาย้อยสน	288
	สถานภาพของ ศอศช. กรุงเทพมหานครหมู่บ้านเพชรทองคำ	302
	ส่วนที่ 3 : ผลการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์ฯ ทั้ง 7 ศอศช.	312
บทที่ 5	สรุปและข้อเสนอแนะ	333
	ส่วนที่ 1 : สรุปผลการวิจัย	334
	1.1 ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนของการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ	334
	1.2 ผลสำเร็จในการดำเนินงานทั้ง 7 ศอศช.	334
	1.3 ประโยชน์และคุณค่าของการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ	336
	1.4 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานในกระบวนการบริการในภาพรวมทั้งหมด	337
	1.5 ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ต่อความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์ฯ	340
	1.6 การเป็นแบบอย่างที่ดี	342
	1.7 ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อผลสำเร็จในการดำเนินงานของ ศอศช.	343
	ส่วนที่ 2 : แนวทางการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์ฯ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน	348
	2.1 แนวทางการดำเนินงาน ศอศช. ในปัจจุบัน	349
	2.2 แนวทางการดำเนินงาน ศอศช. ในอนาคต	355
	2.3 แนวทางการจัดตั้ง ศอศช. ในเขตเมือง	358
	ส่วนที่ 3 : ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	359
	3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	359
	3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ	360
	เอกสารและสิ่งอ้างอิง	364
	ภาคผนวก	373
	ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ผู้มารับบริการจากศูนย์อเนกประสงค์ฯ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน	375
	ภาคผนวก ข แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก	391
	ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ในการวัดตัวแปรต่างๆ	399
	ภาคผนวก ง ข้อมูลของผู้ไม่มารับบริการ	415
	ภาคผนวก จ ภาพกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุใน ศอศช. ที่ศึกษา	425

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก จ พระราชกฤษฎีกา เปลี่ยนชื่อสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์ เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ เป็นสำนักงานส่งเสริม สวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ พ.ศ. 2552	437
ภาคผนวก ช คำสั่งแต่งตั้งกรรมการศูนย์เฝ้าระวังและคุ้มครองผู้สูงอายุในชุมชน ตามพื้นที่ต่างๆ	443
ภาคผนวก ซ รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกของศูนย์เฝ้าระวังและคุ้มครองผู้สูงอายุใน ชุมชนตามพื้นที่ต่างๆ	461
ภาคผนวก ฅ รายชื่อคณะวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย	471

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ประเภทของความเป็นหุ้นส่วน วัตถุประสงค์ และขอบเขตการกระจายอำนาจ	26
2	จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่างของผู้มารับบริการในแต่ละศูนย์ อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน	81
3	จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการมารับบริการ ศอสช. ตามพื้นที่ ศอสช.	94
4	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามเพศ	95
5	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามอายุ	96
6	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามระดับการศึกษา สูงสุด	97
7	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามสถานภาพทาง สังคม	98
8	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือชมรม	99
9	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามการประกอบอาชีพ	101
10	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามการว่างงาน/ไม่ได้ ประกอบอาชีพ	101
11	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามการประกอบอาชีพ	102
12	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามรายได้	103
13	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามรายจ่ายต่อเดือน	104
14	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามแหล่งที่มาของ รายได้	106
15	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามเงินเหลือเก็บ	107
16	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามระยะทางจาก บ้านพักถึงศอสช.	108
17	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามลักษณะการมารับ บริการ	110
18	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามสาเหตุที่มารับ บริการใน ศอสช.	111
19	จำนวนของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอสช. จำแนกตามสาเหตุที่มารับบริการนอก ศอสช.	112

สารบัญญัตินี้ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามสาเหตุที่มาใช้บริการทั้งในและนอก ศอศช.	113
21	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามระยะเวลาที่มาร่วมกิจกรรม	114
22	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามความถี่ในการมารับบริการภายใน ศอศช. (จำนวนวัน/เดือน)	116
23	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามวันที่มารับบริการ	117
24	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามเวลาที่มารับบริการ	118
25	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามบุคคลที่ที่มาศอศช. ด้วย	119
26	จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามประเภทบริการที่มารับ	120
27	คะแนนการรับรู้ข้อมูล ศอศช. ของผู้มารับบริการ จำแนกตามพื้นที่ ศอศช.	125
28	ค่าเฉลี่ยและระดับการรับรู้ข้อมูลศอศช. ของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช.	126
29	คะแนนความรู้เกี่ยวกับ ศอศช. ของผู้มารับบริการ จำแนกตามพื้นที่ ศอศช.	128
30	ค่าคะแนนเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับ ศอศช. ของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช.	129
31	คะแนนการมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการ จำแนกตามพื้นที่ ศอศช.	134
32	ค่าเฉลี่ย และระดับการมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการแต่ละพื้นที่ ศอศช.	136
33	คะแนนความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อด้านสถานที่ จำแนกตามพื้นที่ ศอศช.	140
34	ค่าคะแนนเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจด้านสถานที่ของผู้มารับบริการแต่ละพื้นที่ ศอศช.	141
35	คะแนนความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อลักษณะกิจกรรมที่จัดให้ จำแนกตามพื้นที่ ศอศช.	144
36	ค่าคะแนนเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อลักษณะกิจกรรมที่จัดให้แต่ละพื้นที่ ศอศช.	146
37	คะแนนความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อลักษณะการให้บริการ จำแนกตามพื้นที่ ศอศช.	148
38	ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อด้านลักษณะการให้บริการตามพื้นที่ ศอศช.	150
39	คะแนนความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อด้านการให้บริการของบุคลากร ศอศช. จำแนกตามพื้นที่ ศอศช.	152

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
40	ค่าเฉลี่ย และระดับความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อการให้บริการของบุคลากร สอศช. ตามพื้นที่ สอศช.	153
41	คะแนนความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่องบประมาณ จำแนกตามพื้นที่ สอศช.	155
42	ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจด้านงบประมาณของผู้มารับบริการ ตามพื้นที่ สอศช.	156
43	คะแนนความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ จำแนกตามพื้นที่ สอศช.	159
44	ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการแต่ละพื้นที่ สอศช.	161
45	ความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน จำแนกตามพื้นที่ สอศช.	163
46	ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการดำเนินงาน ตามพื้นที่ สอศช.	164
47	คะแนนภาพรวมความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อกระบวนการให้บริการ จำแนก ตามพื้นที่ สอศช.	168
48	สรุปภาพรวมความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อกระบวนการบริการเป็นรายด้านและ ภาพรวมในแต่ละพื้นที่ สอศช.	169
49	คะแนนความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ จำแนก ตามพื้นที่ สอศช.	171
50	ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ แต่ละพื้นที่ สอศช.	172
51	สรุปค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้มารับบริการที่มีต่อความพึงพอใจผลการดำเนินงานใน กระบวนการให้บริการในรายด้านและภาพรวมของแต่ละ สอศช.	176
52	เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการ ให้บริการภาพรวม	177
53	เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการภาพรวมแต่ละพื้นที่เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffé	178
54	เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการ ให้บริการด้านสถานที่	179
55	เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านสถานที่ แต่ละพื้นที่เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffé	180

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
56	เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านลักษณะกิจกรรม	180
57	เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านลักษณะกิจกรรมแต่ละพื้นที่ที่เป็นรายคู่โดยวิธี Scheffé	181
58	เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านลักษณะการให้บริการ	182
59	เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านลักษณะการให้บริการแต่ละพื้นที่ที่เป็นรายคู่โดยวิธี Scheffé	183
60	เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านการให้บริการด้านบุคลากร	184
61	เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านการให้บริการของบุคลากรแต่ละพื้นที่ เป็นรายคู่โดยวิธี Scheffé	184
62	เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านงบประมาณ	185
63	เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านงบประมาณ แต่ละพื้นที่เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffé	186
64	เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ	187
65	เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการแต่ละพื้นที่ เป็นรายคู่โดยวิธี Scheffé	188
66	เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงานของ ศอศช.	189
67	เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงานของ ศอศช. แต่ละพื้นที่เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffé	190
68	เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ	191
69	เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ แต่ละพื้นที่ เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffé	191

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
70	เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการในภาพรวม จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางสังคม	193
71	เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการ ในภาพรวม จำแนกตามอายุของผู้มารับบริการเป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffé	194
72	เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	195
73	เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางสังคม	196
74	เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	197
75	ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ ความรู้ และการมีส่วนร่วมกับความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการในรายด้าน ภาพรวม และประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ	199
76	การดำเนินงานของศูนย์เเนกประสงค์ทั้ง 7 สอศช.	312
ตารางภาคผนวกที่		
1	ค่าความเชื่อมั่นของการวัดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของ สอศช.	401
2	ค่าความเชื่อมั่น (r_{tt}) ของการวัดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของ สอศช. โดยวิธีวัดด้วย KR-20	402
3	ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความรู้เกี่ยวกับศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน	404
4	ค่าความเชื่อมั่น (r_{tt}) ของการวัดความรู้เกี่ยวกับ สอศช. โดยวิธีวัดด้วย KR-20	405
5	ค่าความเชื่อมั่นของการวัดการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ	407
6	ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจด้านสถานที่	408
7	ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจด้านลักษณะกิจกรรมที่จัดให้	408
8	ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจด้านลักษณะการให้บริการ	409
9	ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจด้านการให้บริการของบุคลากรของ สอศช.	409
10	ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจด้านงบประมาณ	410
11	ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ	410
12	ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน	411
13	ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจภาพรวมทั้งหมดของกระบวนการให้บริการ	412

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางภาคผนวกที่		หน้า
14	ค่าความเชื่อมั่นในการวัดความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ	414
15	ค่าเฉลี่ยและระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของ ศอศช. ของผู้ไม่มารับบริการ	418
16	ค่าเฉลี่ยและระดับความรู้เกี่ยวกับ ศอศช. ของผู้ไม่มารับบริการ	421

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การเลือกรับข่าวสารตามกระบวนการในการเลือกรับข่าวสาร	51
2	ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ศึกษา	75
3	โครงสร้างการดำเนินการบริหารงานของ ศอสช.ทม.สกลนคร	250
4	โครงสร้างการดำเนินงานและการแบ่งภารกิจของ ศอสช.อำเภอเขาชัยสน	291

บทที่ 1

ความสำคัญของปัญหา

บทนำ

ปัจจุบันโครงสร้างของประชากรในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเดิมมีแต่วัยเด็กและวัยแรงงาน เปลี่ยนไปอยู่ในกลุ่มประชากรสูงอายุจำนวนมากขึ้น เห็นได้จากข้อมูลประชากรในปี พ.ศ. 2548 ประเทศไทยมีประชากรสูงอายุจำนวน 7,029,000 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 ของประชากรทั้งประเทศ แยกเป็นประชากรสูงอายุวัยต้น (60-79 ปี) จำนวน 6,274,000 คน และเป็นประชากรสูงอายุวัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) ประมาณ 755,000 คน และคาดว่าในปี พ.ศ. 2553 จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 11.7 (ศศิปพัฒน์ ยอดเพชร, 2550: 2) นอกจากนี้รายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2551: 6-7 และ 10-11) ได้รายงานถึงสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยว่า เป็นระยะเวลาการปรับเปลี่ยนสถานะจากสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ โดยดูจากการมีสัดส่วนประชากรวัย 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 14.00 ของประชากรรวมทั้งหมดของแต่ละประเทศ และในรายงานดังกล่าวได้มีการคาดการณ์ใน 20 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2550-2570) ประชากรไทยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจะเพิ่มสัดส่วนขึ้นเป็น 1 ใน 4 ของประชากรทั้งหมด จากจำนวน 7.14 ล้านคนหรือร้อยละ 10.8 ของประชากรในปี พ.ศ. 2550 เป็น 16.05 ล้านคนหรือร้อยละ 22.7 ในปี พ.ศ. 2570 ในขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีสัดส่วนลดลงตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับปรัมาทย์ ประสาทกุล และปัทมา ว่าพัฒนวงศ์ (2548: 28 อ้างใน ศศิปพัฒน์ ยอดเพชร, 2550: 2) ได้กล่าวว่าปัญหาประชากรสูงอายุจะเริ่มรุนแรงขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป เนื่องจากเด็กที่เกิดในปี พ.ศ. 2500 เพิ่มจำนวนเกิดเป็นปีละ 8 แสนคนจะเริ่มเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ (60 ปี) ดังนั้นปัญหาของผู้สูงอายุจะเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2566 จะเริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุเป็นจำนวนมากในแต่ละปีอย่างต่อเนื่องไปอีก 20-30 ปีข้างหน้า นั่นหมายถึงประเทศไทยจะเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Population Aging) โดยแท้จริง

หลักการและเหตุผล

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเพิ่มขึ้นของประชากร และผลของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในประเทศคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการวางแผนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างแน่นอน โดยเฉพาะรัฐจะต้องเตรียมการรองรับที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมให้กับประชากรวัยสูงอายุกลุ่มนี้ แต่ผลจากการดำเนินงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทยที่ผ่านมาพบว่า มีปัญหาในการจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ดังที่ ศศิปพัฒน์ ยอดเพชร (2549ก, 2549ข:147-148 และ 2550: 4-17) ได้ศึกษาและสรุปถึงสภาพปัญหาการจัดการสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุไว้หลายมิติ พร้อมเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ พอสรุป

ประเด็นหลักๆในเรื่องปัญหาระดับนโยบายและแนวคิด ปัญหาระดับการปฏิบัติและปัญหาระดับกลุ่มเป้าหมาย ในที่นี้จะขอสรุปในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องอันจะนำไปสู่การวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

...ระดับนโยบายและแนวคิด รัฐได้จัดการบริการสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุภายใต้แนวคิดแบบบรรเทาปัญหา (Residual Model of Social Welfare) เป็นการจัดสวัสดิการสังคมที่รัฐจัดบริการไว้เพื่อบรรเทาปัญหาหรือชะลอปัญหา ในลักษณะสงเคราะห์เฉพาะหน้า ซึ่งไม่สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นที่ต้องการแก้ไขในระยะยาว บริการสวัสดิการทางสังคมที่จัดขึ้นมานั้นส่วนใหญ่เป็นบริการแบบตั้งรับ เน้นบริการในสถาบัน (Institutional Base) ซึ่งเป็นบริการที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงต่อการไปใช้บริการได้ดี เนื่องจากไม่สะดวกในการเดินทางไปรับบริการ เนื่องจากภาวะสุขภาพ ปัญหาค่าใช้จ่ายในการเดินทาง นอกจากนี้การจัดบริการสวัสดิการทางสังคมที่รัฐจัดให้ส่วนใหญ่ยังมีลักษณะรูปแบบเดียวขาดความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง สืบเนื่องมาจากแนวคิดสวัสดิการต่างๆ ที่ภาครัฐได้จัดขึ้นมานั้นยังเป็นแนวคิดการสงเคราะห์เน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าผู้สูงอายุที่ยากไ้มากกว่าการแก้ไขปัญหภายใต้แนวคิดสวัสดิการทุกอย่างที่รัฐจัดนั้น เป็นสิทธิที่ผู้สูงอายุพึงได้รับอย่างเท่าเทียมกัน จึงพบว่าบริการสวัสดิการของรัฐมุ่งช่วยเหลือผู้สูงอายุยากไ้มากกว่าการให้บริการตามสิทธิที่พึงมีพึงได้ของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มใหญ่ขาดสิทธิในการรับบริการและมีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิต ...

... การขาดความรู้ด้านสิทธิต่างๆ ของผู้สูงอายุเป็นปัญหาหนึ่งของการรับบริการสวัสดิการผู้สูงอายุ ซึ่งการไม่ทราบสิทธิต่างๆ ของผู้สูงอายุนั้นเกิดจากหลายประเด็นด้วยกัน อาทิ หน่วยงานภาครัฐละเลยต่อการให้ความรู้สิทธิที่พึงจะได้รับของผู้สูงอายุ ตลอดจนเงื่อนไข วิธีการเข้ารับบริการ และรวมถึงกฎระเบียบของหน่วยงานภาครัฐที่มีความยุ่งยากในการเข้ารับบริการ จึงทำให้ผู้สูงอายุจำนวนมากเข้าไม่ถึงบริการ และหากพิจารณาในด้านคุณภาพและความยั่งยืนของบริการต่างๆที่จัดขึ้นจะเห็นได้ว่า สถานที่ที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุนั้นจะอยู่ในสถานที่ที่ยังขาดคุณภาพและขาดความยั่งยืน เนื่องจากชุมชนและตัวผู้สูงอายุเองยังไม่ได้เข้ามาเป็นเจ้าของและได้รับการสนับสนุนอย่างแท้จริง จึงทำให้การจัดการบริการไม่ค่อยตอบสนองความต้องการที่แท้จริง มีหลายสถานที่ที่ต้องเลิกหรือปิดบริการ อันที่จริงแล้วบทบาทในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนนั้นควรเป็นหน้าที่ระหว่างประชาชนในชุมชนและผู้นำ แต่ที่ผ่านมาชุมชนและผู้นำมีทัศนะว่าการดูแลผู้สูงอายุนั้น เป็นหน้าที่ของแต่ละครอบครัวที่จะต้องดูแลกันเองหรือภายใต้การร่วมมือของหลายฝ่ายที่ควรช่วยกัน และยังเห็นว่ารูปแบบการให้บริการกับผู้สูงอายุนั้นควรเน้นการสงเคราะห์แบบให้เปล่าและเป็นผู้รับเพียงฝ่ายเดียว เป็นต้น ...

จะเห็นได้ว่าแนวคิดและสิ่งที่ปฏิบัติผ่านมานั้นสะท้อนให้เห็นว่า สังคม ภาครัฐ ตลอดจนผู้นำในชุมชนนั้นมีความเชื่อและเห็นต่อศักยภาพด้านการพัฒนาผู้สูงอายุน้อยกว่าการเป็นผู้รับความช่วยเหลือ โดยส่วนใหญ่มีความเห็นว่าทุกฝ่ายต้องเป็นฝ่ายจัดให้สำหรับผู้สูงอายุ และส่วนใหญ่ยังไม่มีแนวคิดการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมที่แก้ไขปัญหาในระยะยาว และให้เกิดความยั่งยืนสำหรับผู้สูงอายุควรจะเป็นอย่างไร ดังนั้นจึงยังเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ

จากการเปลี่ยนโครงสร้างประชากรของผู้สูงอายุและปัญหาการให้บริการสวัสดิการทางสังคมที่ผ่านมา มีผลต่อการเตรียมระบบสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุในอนาคต ดังนั้นนโยบายด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุจึงควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างระบบบริการที่จะให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวและชุมชน เพราะการที่ครอบครัวและชุมชนมีการร่วมมือกันในการจัดการระบบบริการต่างๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น จะทำให้เกิดสวัสดิการที่เหมาะสมตรงกับปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนนั้นๆ ได้ รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญและตระหนักถึงการรองรับจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุจึงให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างระบบบริการต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดสวัสดิการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) โดยสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.)^{*} ได้ให้ความสำคัญต่อการกิจการที่มีผลต่อการสร้างและวางแนวทางการเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุ ทั้งนี้สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (สทส.) จึงได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ดำเนินการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนในลักษณะโครงการนำร่อง ดังนั้นในปี พ.ศ. 2550 สทส. จึงได้ดำเนินการผลักดันให้มีการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนขึ้น โดยใช้รูปแบบศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งเป็นผลงานจากการวิจัยของรองศาสตราจารย์ศศิพัฒน์ ยอดเพชร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติไปดำเนินการเป็นต้นแบบโครงการนำร่อง (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ, 2551)

ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนที่จัดตั้งเป็นโครงการนำร่องนั้น เป็นแนวคิดใหม่ที่จะจัดบริการสวัสดิการของสังคมให้ผู้สูงอายุในชุมชน โดยนำแนวคิดในเชิงการพัฒนาหลายมิติด้วยกัน เช่น การใช้ชุมชนเป็นพื้นฐาน (Community – based Approach) ในการให้บริการ การสร้างจิตสำนึกร่วม (Awareness) การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม (Participatory Approach) การลดการพึ่งพิงจากสถาบันรัฐ (Deinstitutionalization) และการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรภายนอก และบุคลากรภายในชุมชน (Community Collaboration) เป็นต้น และนำมาผสมผสานกับการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในรูปแบบของประเทศทางตะวันตกและในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นแนวคิดค่อนข้างใหม่

^{*} ปัจจุบันสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ ได้เปลี่ยนชื่อตามพระราชกฤษฎีกา เปลี่ยนชื่อสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ เปลี่ยนเป็นสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ประกาศ ณ วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2552 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2552) (ภาคผนวก ฉ)

สำหรับประเทศไทย เช่น ระบบการดูแลระยะยาว (Long Term Care System) และแนวทางการทำงานศูนย์
 อนุเคราะห์สำหรับผู้สูงอายุ (Multipurpose Senior Center) จากแนวคิดที่กล่าวนี้กล่าวได้ว่า การดำเนิน
 โครงการจัดตั้งศูนย์อนุเคราะห์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนเป็นโครงการที่สร้างระบบสวัสดิการและ
 เตรียมความพร้อมให้กับสังคมผู้สูงอายุในอนาคต โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการ
 วิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไข ตลอดจนร่วมมือปฏิบัติและประเมินการดำเนินงานและกิจกรรม
 ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ตระหนักและสร้างจิตสำนึกพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้เกิดการพัฒนา
 บริการต่างๆ ให้ผู้สูงอายุ คนในชุมชน ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง
 ภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนองค์กรเครือข่ายต่างๆ

ในปี พ.ศ.2550 สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และ
 ผู้สูงอายุ (2551) ได้จัดทำโครงการนำร่องจัดตั้งศูนย์อนุเคราะห์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนขึ้นใน 4 ภาค
 และกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 8 แห่ง ดังนี้

ภาคเหนือ ได้แก่ เทศบาลตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่* และเทศบาลตำบลบาง
 ระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

ภาคกลาง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี และ
 องค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง อำเภอเขาสวนกวาง
 จังหวัดขอนแก่น และเทศบาลเมืองสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ภาคใต้ ได้แก่ อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง (ภายใต้การสนับสนุนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน)
 และ

กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดบริการเข้าถึงพื้นที่ที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ เป็นศูนย์รวมผู้สูงอายุใน
 ชุมชนได้มีกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ยอมรับในการแสดงออกของผู้สูงอายุใน
 ฐานะปัจเจกบุคคลและกลุ่ม การใช้ทักษะต่างๆ ในการมีส่วนร่วมกับชุมชนก่อให้เกิดการพัฒนาด้านกาย
 จิตใจ อารมณ์ สังคม และภูมิปัญญา เพื่อให้โอกาสผู้สูงอายุได้แสดงบทบาทในฐานะผู้ตัดสินใจ เป็น
 อาสาสมัคร เป็นผู้ปฏิบัติงานที่ได้ค่าจ้าง เป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เป็นผู้พิทักษ์สิทธิของตนเองและกลุ่ม
 เป็นผู้รับบริการและทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์สิทธิอย่างไม่เป็นทางการสำหรับผู้สูงอายุ และรวมทั้งเป็นศูนย์
 รวมในการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ เด็ก เยาวชน และกลุ่มคนทั่วไป (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2550:
 34-35 และสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชนผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ, 2551: 4)

* ศูนย์อนุเคราะห์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันไม่ได้อยู่ใน
 โครงการนำร่องแล้ว เนื่องจากได้ปรับรูปแบบการดำเนินงานเป็นศูนย์สามวัยสายใยรัก ดังนั้น จึงเหลือพื้นที่ที่ดำเนินการ
 นำร่องเพียง 7 จังหวัดเท่านั้น

อย่างไรก็ตามจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในพื้นที่นำร่องทั้ง 7 แห่งในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา 2 ปี (พ.ศ. 2550-2551) นั้น แต่ละศูนย์ฯ ได้มีการเริ่มดำเนินการตามแนวคิดของการจัดตั้งศูนย์ อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ โดยบางพื้นที่มีการให้บริการในกิจกรรมที่หลากหลาย นอกจากนี้การ ดำเนินการของแต่ละพื้นที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่นที่แตกต่างและคล้ายคลึงกัน เช่น ศูนย์ฯ บางแห่งอยู่ในความดูแลของเทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล และเขตหรืออำเภอซึ่ง อยู่ในพื้นที่ชุมชนเมือง ฯลฯ ดังนั้นควรมีการศึกษาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์ฯ ในพื้นที่นำร่อง ทั้ง 7 แห่ง โดยศึกษาความพึงพอใจของผู้มารับบริการ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน และศึกษา เปรียบเทียบผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในระหว่างพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการขยายผลและ พัฒนาการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

ขอบเขตการศึกษา

1. พื้นที่ที่ศึกษา

ศึกษาพื้นที่จังหวัดนำร่องที่จัดตั้งและมีการดำเนินการศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุใน ชุมชน รวม 4 ภาค และกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 7 จังหวัด 7 ศูนย์ รายละเอียด ดังนี้

1.1 ภาคเหนือ

จังหวัดพิษณุโลก : ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เทศบาลตำบลบางระกำ
อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

1.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัดขอนแก่น : ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน องค์การบริหารส่วน
ตำบลเขาสวนกวาง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น

จังหวัดสกลนคร : ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เทศบาลเมืองสกลนคร
อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

1.3 ภาคกลาง

จังหวัดชลบุรี : ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล
หนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

จังหวัดเพชรบุรี : ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล
สามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

1.4 ภาคใต้

จังหวัดพัทลุง : ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน อำเภอเขาชัยสน อำเภอเขา
ชัยสน จังหวัดพัทลุง

1.5 กรุงเทพมหานคร : ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ
เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

2. เนื้อหาการศึกษา

- 2.1 ศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์ฯ ทั้ง 7 ศูนย์
- 2.2 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
- 2.3 ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเจ้าหน้าที่ บุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ
ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
- 2.4 หาแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินงานศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนใน
อนาคต

3. กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา

- 3.1 ผู้รับบริการศูนย์ฯ
- 3.2 คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อผลการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้
สูงอายุในชุมชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์
สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
2. ข้อมูลจากผลการศึกษา นำมาพิจารณาเป็นแนวทางและวิธีการนำไปสู่การขยายผลการ
ดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนในจังหวัดอื่นได้

คำศัพท์ที่สำคัญ (Key Words)

คำศัพท์ที่สำคัญ

ศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ	Multipurpose Senior Center
ศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน	Multipurpose Senior Center in Community
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	Information Perception
ความรู้ความเข้าใจ	Knowledge and Comprehension
การมีส่วนร่วม	Participation
ความพึงพอใจ	Satisfaction
ความพึงพอใจในกระบวนการบริการ	Services Process Satisfaction
ความพึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับจากบริการ	Services Benefit Satisfaction
การพึ่งตนเอง	Self – Reliance
กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคง ของมนุษย์	Ministry of Social Development and Human Security
สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.)	The Office of Welfare Promotion, Protection and Empowerment of Vulnerable Groups
สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (สทส.)	Bureau of Empowerment for Older Persons
สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัด	The Office of Provincial Social Development and Human Security
นักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัด	Provincial Social Development and Human Security Officer
องค์การบริหารส่วนตำบล	Sub-district Administration Organization (SAO)
อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน	Home Care Volunteer

คำย่อ (Abbreviation)

คำย่อ	คำเต็ม
ศอสช./ศูนย์ฯ/ศูนย์อเนกประสงค์ฯ	ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ/กระทรวง พม.	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์
สำนักพัฒนาสังคมฯจังหวัด	สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์จังหวัด
ทม.	เทศบาลเมือง
ทต.	เทศบาลตำบล
อบต.	องค์การบริหารส่วนตำบล
มบ.	หมู่บ้าน
กทม.	กรุงเทพมหานคร
พมจ.	พัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์จังหวัด
อผศ.	อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน
สปสช.	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยโดยมีหลักใหญ่ 2 ประเด็น ดังนี้

1. แนวคิดในการจัดตั้งศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
 - 1.1 แนวคิดการลดความพึ่งพิงจากสถาบันรัฐ (Deinstitutionalization)
 - 1.2 แนวคิดการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐาน (Community-based Approach)
 - 1.3 แนวคิดความเป็นหุ้นส่วน (Partnership)
 - 1.4 แนวคิดความร่วมมือ (Collaboration)
 - 1.5 แนวคิดระบบการดูแลระยะยาว (Long Term Care System)
 - 1.6 แนวคิดศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน (Multipurpose Senior Center in Community)
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษา
 - 2.1 แนวคิดการรับรู้ข่าวสาร (Information Perception)
 - 2.2 แนวคิดความรู้ (Knowledge)
 - 2.3 แนวคิดการมีส่วนร่วม (Participation Approach)
 - 2.4 แนวคิดความพึงพอใจในการให้บริการ (Services Satisfaction)

จากการตรวจเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดในการจัดตั้งศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

1.1 แนวคิดการลดความพึ่งพิงจากสถาบันรัฐ (Deinstitutionalization)

แนวคิด

แนวคิดเรื่องการลดความพึ่งพิงจากสถาบันรัฐ หรือ Deinstitutionalization นั้น มาจากแนวคิดที่รัฐบาลทางประเทศตะวันตกต้องการลดจำนวนผู้ป่วย/ผู้รักษาตัวในสถานดูแลที่เป็นสถาบัน หน่วยงาน หรือองค์กรให้การสงเคราะห์ของรัฐให้น้อยลง แนวคิดนี้เกิดจากสภาพปัญหาของสถานพยาบาลหรือสถานดูแลผู้เจ็บป่วยในระยะเวลาที่ยาวนานของรัฐที่ไม่สามารถดูแลผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีผู้ป่วยเพิ่มจำนวนมากขึ้น วัตถุประสงค์ของแนวคิดใหม่ในการดูแลผู้ป่วยที่กล่าวนี้คือการที่ผู้ป่วยสามารถ

กลับเข้าไปอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และลดการพึ่งพิงสถานพยาบาลของรัฐให้ได้มากที่สุด การดูแลผู้ป่วยในระยะเวลาที่ยาวนานจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบไป โดยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม กระบวนการลดจำนวนผู้ป่วย/ผู้รักษาตัวในสถานดูแลของรัฐลงนี้ เป็นผลมาจากความแออัดของจำนวนผู้ป่วยที่อาศัยอยู่ในสถาบันที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เจ้าหน้าที่ดูแลไม่ทั่วถึง เกิดปัญหาสุขภาพอนามัย ประกอบกับเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษ 1960-1970 ที่ทำให้รัฐบาลในหลายประเทศต้องตัดงบประมาณที่เคยสนับสนุนให้หน่วยงาน องค์กร หรือสถาบันที่ต้องรับผิดชอบผู้ป่วย หรือสงเคราะห์บุคคลบางกลุ่มเหล่านี้ลง กระบวนการลดการพึ่งพิงจากสถาบันรัฐหรือที่เรียกว่า Deinstitutionalization จึงเป็นการป้องกันการรับ และควบคุมตัวบุคคลไว้ในสถานสงเคราะห์หรือสถาบันต่างๆ โดยไม่จำเป็น และที่สำคัญเป็นการค้นหาและพัฒนาทางเลือกที่เป็นบริการอื่นๆ ซึ่งเหมาะสมในชุมชนเพื่อทดแทนรูปแบบทางสถาบันทางการของรัฐที่ให้บริการที่มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นตามภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจ แต่เป้าหมายที่สำคัญก็คือเป็นการเตรียมคนที่อยู่ในองค์กรที่ให้การสงเคราะห์กลับไปอยู่ในสังคมภายนอกหรือชุมชนให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ด้วยตนเองอย่างสมบูรณ์ที่สุด การที่คนอยู่ในสถาบันที่ให้การสงเคราะห์กลับไปอยู่ที่บ้านหรือชุมชนได้มากก็จะเป็นการลดการพึ่งพิงสถาบันของรัฐได้มากที่สุด (Bachrach, 1986)

ความหมาย

ความหมายของกระบวนการลดความพึ่งพิงจากสถาบันรัฐ หรือนักวิชาการบางท่านเรียกว่าเป็นการลดความเป็นสถาบัน (Deinstitutionalization) โดยทั่วไปในระยะเริ่มแรกที่ใช้กัน หมายถึง นโยบายทางสังคมของรัฐที่มีวัตถุประสงค์ที่จะเคลื่อนย้าย หรือลดจำนวนผู้ป่วย หรือผู้รับการสงเคราะห์ที่อยู่ในสถานดูแลระยะยาวไปให้ชุมชนหรือหน่วยงานท้องถิ่นเป็นผู้ดูแล ซึ่งในระยะเริ่มแรกที่ใช้แนวคิดนี้เป็นนโยบายเพื่อมุ่งเน้นกระบวนการย้ายคนที่มีปัญหาโรคจิตที่อยู่ในสถานรักษาระยะยาวไปอยู่ในอีกสถานที่หนึ่งซึ่งไม่แยกขาดจากชุมชน (Bachrach, 1997: 12) ต่อมาความหมายได้พัฒนากว้างมากขึ้น โดยให้ความหมายที่รวมความถึง “การปลดปล่อยคนที่อยู่ในสถานที่ยกขังให้กลับไปอยู่ในที่ชุมชน” ซึ่งความหมายดังกล่าวจึงเป็นการ “ลดจำนวนผู้ป่วยในโรงพยาบาลของรัฐให้กลับไปรักษาตัว/พักฟื้นในชุมชน” ต่อมาแนวคิดนี้เริ่มขยายไปที่คุมขัง/การรักษาตัวบุคคลทุกประเภทที่อยู่ในการดูแลของสถาบันหรือหน่วยงานของรัฐ (Asylums) ได้แก่ ผู้ป่วยจิตเวช ผู้พิการทางสมองและปัญญา ผู้ต้องโทษ เด็กที่ถูกทอดทิ้งและผู้สูงอายุ (Foster, 1989: 3-6) ในปัจจุบันความหมายของกระบวนการลดความพึ่งพิงจากสถาบันรัฐ นอกจากจะหมายถึงการลดจำนวนผู้ป่วยแล้ว (Depopulation) ยังหมายความรวมถึงทางเลือกของการให้บริการหรือการรักษาในรูปแบบอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากการให้บริการจากรัฐ และยังหมายความรวมถึงการปรับลดขนาดลง (Downsizing) ของสถาบันรัฐ เพื่อทำให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน และก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้รับบริการมากที่สุด และลดการพึ่งพิงสถาบันให้มากที่สุดด้วย (Bachrach, 1997: 30-31)

อาจกล่าวสรุปได้ว่า การลดความพึ่งพิงจากสถาบันรัฐเป็นการค้นหาและพัฒนาทางเลือกที่เป็นบริการในรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสมในชุมชน โดยชุมชนมีบทบาทและทำหน้าที่ทดแทนรูปแบบ

ทางสถาบันทางการของรัฐบาลมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายที่สูงของรัฐบาล ที่สำคัญก็คือเป็นการเตรียมคนให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ด้วยตนเองอย่างสมบูรณ์ที่สุด ด้วยการเน้นการได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากชุมชนในท้องถิ่นเพื่อลดการพึ่งพิงสถาบันของรัฐให้มากที่สุด

ประวัติความเป็นมาของ Institutionalization และ Deinstitutionalization

การจะเข้าใจแนวคิดเรื่องการลดความพึ่งพิงจากสถาบันรัฐที่มาจากฐานการคิดที่จะลดจำนวนผู้ป่วย/ผู้รักษาตัวในสถานดูแลของรัฐบาล จำเป็นจะต้องเข้าใจประวัติความเป็นมาของความเป็นสถาบันของการเข้าดูแลผู้ป่วย/ผู้รักษาตัวในสถานดูแลของรัฐ (Institutionalization) ก่อน เพราะแนวคิดเรื่องการเข้ามาจัดการดูแลผู้ป่วยโดยรัฐมีพัฒนาการมายาวนาน ทั้งนี้มีรากฐานมาจากกฎหมายสงเคราะห์คนจน (Elizabethan Poor Law) ค.ศ. 1601 ของอังกฤษอันเป็นต้นแบบงานสังคมสงเคราะห์ให้กับประเทศอื่นๆ ในเวลาต่อมา ผลจากกฎหมายฉบับนี้ก็คือ มีการส่งคนที่ร่างกายไม่ปกติ เด็ก คนสูงอายุ ผู้พิการทางร่างกายและจิตใจ หรือมารดาที่มีบุตรเล็กๆ ไปอยู่รวมกันในโรงทาน (Almshouse) ซึ่งเรียกการสงเคราะห์แบบนี้ว่า Indoor Relief ซึ่งในระยะแรกสภาพความเป็นอยู่ของผู้อาศัยไม่เป็นไปตามหลักมนุษยธรรมเท่าใดนัก ต่อมาได้วิวัฒนาการมาเป็นสถานสงเคราะห์และสถาบันให้การดูแลรักษาเฉพาะประเภทให้เหมาะสมกับประชากรในแต่ละกลุ่มในขณะนั้น

รูปแบบของการสร้างความเป็นสถาบันที่พึ่งพิงจากรัฐ (Institutionalization) สามารถแบ่งได้ออกเป็น 5 ประเภทดังนี้ (Goffman, 1990: 4-13)

1. สถาบันที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้การดูแลผู้ที่ไร้สมรรถภาพในการดูแลตนเองแต่ไม่เป็นอันตรายต่อภัยคุกคามความสงบเรียบร้อยของชุมชน สถาบันในลักษณะนี้ได้แก่ สถาบันที่ให้การดูแลคนตาบอด บ้านคนชรา บ้านเด็กกำพร้า รวมทั้งที่พำนักชั่วคราวสำหรับผู้ยากไร้ เป็นต้น
2. สถาบันที่ให้การดูแลผู้ที่ดูแลตนเองไม่ได้ และการดูแลตนเองไม่ได้นี้อาจคุกคามความสงบเรียบร้อยของชุมชน แม้จะโดยไม่เจตนาก็ตาม สถาบันในลักษณะนี้ได้แก่ ทัณฑนิคมสำหรับผู้ป่วยโรคเรื้อรัง วัณโรค รวมทั้งโรงพยาบาลจิตเวช เป็นต้น
3. สถาบันที่สร้างขึ้นเพื่อป้องกันชุมชนจากผู้ที่เป็นภัยคุกคามชุมชน โดยให้ความสำคัญกับความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยในชุมชนมากกว่าตัวบุคคลที่ต้องเข้าไปอยู่ในสถาบัน สถาบันลักษณะนี้ได้แก่ กุ๊ก ค่ายเชลยสงคราม ค่ายกักกันผู้อพยพ เป็นต้น
4. สถาบันที่สร้างขึ้นเพื่อทำหน้าที่บางอย่าง และความชอบธรรมในการดำรงอยู่ของบุคคลบางกลุ่ม สถาบันนี้ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะบรรลุเป้าหมายนั้นๆ อาทิ ค่ายทหาร โรงเรียนประจำ ค่ายผู้ไร้แรงงาน เป็นต้น
5. สถาบันที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อแยกตัวออกจากชุมชนโดยรวม โดยที่ผู้ที่อยู่ในสถาบันยังมีบทบาทในชุมชน เช่น วัด คอนเวนต์ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ความเป็นสถาบันของรัฐนั้น Goffman (1990: 15-20) พบว่า การดูแลสถาบันประเภทนี้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะเป็นผู้จัดการดูแลแต่เพียงผู้เดียว รัฐมีหน้าที่เป็นผู้เข้าไปควบคุมไม่ให้ชุมชนและสังคมภายนอกเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการของสถาบันดังกล่าว แนวนโยบายที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมาจึงออกมาในรูปแบบของการให้รัฐเข้ามาดูแลมากขึ้นเรื่อยๆ ชุมชนไม่มีบทบาทและหน้าที่ในการจัดการดูแลคนประเภทนี้ สถาบันประเภทนี้แพร่หลายในสังคมตะวันตกเป็นระยะเวลาหลายร้อยปีมาแล้ว จนปัจจุบันประเทศตะวันตกทุกประเทศได้เข้ามาจัดการดูแลสถาบันเหล่านี้มากขึ้นเรื่อยๆ ตามแนวคิดสวัสดิการนิยมของรัฐหรือที่รู้จักกันในนามของ Social Welfare (Foucault, 1991: 3)

อย่างไรก็ตาม แนวคิดในเรื่องความพึ่งพิงสถาบันของรัฐที่ให้การดูแลกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะเริ่มไม่เป็นที่นิยมในเวลาต่อมาโดยเฉพาะในเร็วๆ นี้ของปัจจุบัน โดยมีสาเหตุสำคัญคือ ค่าใช้จ่ายของรัฐที่เพิ่มขึ้นอย่างมากของสถาบันในการดูแลกลุ่มคนเหล่านี้ นอกจากนี้สภาพความเป็นอยู่ของสถาบันดังกล่าวไม่มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น ซ้ำยังไม่มีหลักประกันแต่อย่างใดว่าบุคคลเหล่านี้เมื่อออกจากสถาบันไปอยู่กับครอบครัวหรือชุมชนแล้วจะสามารถใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างปกติหรือไม่ เพราะการอาศัยอยู่ในสถาบันเป็นระยะเวลานานอาจก่อให้เกิดความเกลียดชัง และพึ่งพาสถาบันมากเกินไป และที่สำคัญคือการปรับตัวระหว่างบุคคลที่ออกไปจากสถาบันกับคนในครอบครัวหรือชุมชน หรือการยอมรับจากชุมชนต่อบุคคลนั้น จึงเริ่มเกิดแนวคิดใหม่ขึ้นมาเพื่อที่ที่ต้องการลดจำนวนบุคคลที่อยู่ในสถาบันของรัฐลง เกิดเป็นแนวคิดบริการที่ริเริ่มและดำเนินการโดยชุมชนเอง (Community-based Concept) ซึ่งในระยะเวลาต่อมาได้พัฒนาขึ้นมาเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการในชุมชน (Community-based Rehabilitation) หรือชุมชนบำบัดสำหรับผู้ติดยาเสพติด (Therapeutic Community หรือเรียกย่อว่า TC) จนกระทั่งเกิดแนวคิดในเรื่องการดูแลคนชราโดยชุมชน (Community Care for Older People) ขึ้น จากเหตุผลดังกล่าวจึงเริ่มมีแนวคิดที่จะลดการพึ่งพิงการได้รับการดูแลหรือสงเคราะห์ โดยสถาบันของรัฐลง (Deinstitutionalization) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในทศวรรษ 1960-1970 ซึ่งทำให้ประเทศตะวันตกหันมาปรับลดจำนวนคนที่เข้าไปรับบริการในสถาบันลง พร้อมกับส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการดูแลคนกลุ่มนี้ ปัจจุบันประเทศทางตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาได้หันมาใช้นโยบายแบบนี้มากขึ้นเมื่อประมาณเกือบ 20 ปีที่ผ่านมา และได้ผลต่อคนกลุ่มนี้อย่างมาก โดยที่ทางหน่วยงานของรัฐบาลได้รับผิดชอบในด้านนโยบาย สนับสนุนความรู้ทางด้านวิชาการ และอื่นๆ ที่จำเป็น สำหรับทางด้านค่าใช้จ่าย หรืองบประมาณของรัฐแต่เดิมที่มุ่งเน้นการสร้างสถาบันและขยายสถาบันก็เปลี่ยนมาเป็นการจ่ายเงินให้กับองค์กรท้องถิ่นในการพัฒนาศูนย์ชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามาดูแลแก้ไขปัญหาโดยตรง รัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนจากภายนอกหรือบางกิจกรรมก็ให้ภาคเอกชนเข้ามารองรับ

ประเภทของ Deinstitutionalization

จากตัวอย่างของประเทศสหรัฐอเมริกา (The Roessler Institute, 1995: 2-3) พบว่ากลุ่มประชากรที่อยู่ในกระบวนการลดความพึ่งพิงจากสถาบันรัฐ (Deinstitutionalization) สามารถแบ่งกลุ่มคนที่

ความพึงพิงจากสถานดูแล หรือการให้การสงเคราะห์จากรัฐดังกล่าวออกได้เป็น 5 ประเภทด้วยกัน ดังนี้:

1. ผู้ป่วยจิตเวช หลังจากเกิดนโยบาย Deinstitutionalization จำนวนผู้ป่วยจิตเวชที่อยู่ในความดูแลในสถาบันของรัฐได้ลดจำนวนลงอย่างมาก สาเหตุเนื่องจากรัฐบาลกลางได้ให้เงินช่วยเหลือแก่ผู้ป่วย และให้เงินอุดหนุนเพื่อที่อยู่อาศัยในชุมชน (Community-based Residential Care) ผู้ป่วยจึงสามารถออกจากโรงพยาบาลได้ อย่างไรก็ตามแม้ผู้ป่วยจิตเวชจะมีจำนวนลดลง แต่เกิดปัญหาใหม่ขึ้นคือ ผู้ป่วยกลับเข้า-ออกโรงพยาบาลซ้ำไปซ้ำมาทำให้จำนวนผู้เข้ารับรักษาสูงขึ้น แต่ระยะเวลาที่อยู่ในโรงพยาบาลสั้นลง เพราะผู้ป่วยจิตเวชเป็นโรคที่ยากจะรักษาให้หายขาดได้ เพราะฉะนั้นเมื่อผู้ป่วยกลับเข้าไปในชุมชน ซึ่งอาจจะอยู่กับครอบครัวหรืออยู่ในบ้านพักในรูปแบบต่างๆ ของชุมชน แต่ก็ยังต้องกลับมาเข้ารับการรักษาอย่างต่อเนื่องหรือในบางรายต้องกลับมาเข้ารับการรักษาในสถานดูแลของรัฐอยู่ดี

2. ผู้พิการทางสมองและปัญญา แต่เดิมกลุ่มคนกลุ่มนี้จะอยู่ในสถานสงเคราะห์และโรงพยาบาลจิตเวชแห่งเดียวกับผู้ป่วยทางจิต เมื่อเกิดกระบวนการ Deinstitutionalization ขึ้น ก็ทำให้ผู้ป่วยหรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ในสถานที่ให้การดูแลรักษาลดจำนวนลง เพราะมีการย้ายบุคคลบางจำพวกไปอยู่ในสถาบันที่ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยตรงบ้าง ออกไปอยู่ตามลำพังในบ้านพักรูปแบบต่างๆ ของชุมชนซึ่งคล้ายคลึงกับผู้ป่วยโรคจิตบ้าง และสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้พิการทางสมองและปัญญาลดลงก็เพราะคำพิพากษาของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้พิทักษ์สิทธิของบุคคลพิการประเภทนี้ ให้ดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่จำกัดตัวเองน้อยที่สุดและให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมเหมือนคนทั่วไปมากที่สุด

3. ผู้ต้องโทษ เมื่อแนวคิดลดการพึ่งพิงสถาบันของรัฐแพร่หลายมากขึ้น จึงเกิดวิธีการหรือกิจกรรมที่เป็นทางเลือกอื่นๆ แทนที่จะให้บุคคลจะต้องอยู่ในเรือนจำ เช่น การคุมประพฤติ และการลงโทษโดยการบริการชุมชน อย่างไรก็ตามจำนวนผู้ต้องโทษในสหรัฐอเมริกาไม่ได้ลดลงมากนักสาเหตุเนื่องมาจากการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดในคดีอาชญากรรมบางอย่างรุนแรงขึ้น และจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

4. เด็กที่ถูกทอดทิ้ง ปัจจุบันสถาบันที่ดูแลเด็กที่ถูกทอดทิ้งไม่ได้ทำหน้าที่ในการอุปการะเด็กแบบต่างๆ ไปอีกแล้ว แต่ให้การดูแลบำบัดรักษาแก่เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และจิตใจ ส่วนเด็กที่ถูกทอดทิ้งมีศูนย์ที่อยู่ในชุมชนให้การดูแล เช่น บ้านอุปถัมภ์ เป็นต้น

5. ผู้สูงอายุ ปัจจุบันผู้สูงอายุส่วนใหญ่ของสหรัฐอเมริกาไม่ได้อาศัยอยู่ในสถานที่ให้การสงเคราะห์ของรัฐบาลอย่างเดียว แต่อยู่กระจ่ายกันไปตามศูนย์ต่างๆ ที่ดูแลโดยชุมชน เช่น สถานพยาบาล (Nursing Homes) ทั้งที่เป็นของชุมชนดูแลผู้สูงอายุเอง ซึ่งเรียกว่า การดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน (Community Care) และเป็นสถานที่ให้บริการโดยเอกชนในขณะที่บางส่วนผู้สูงอายุเริ่มกลับเข้าไปอยู่ในครอบครัวของตัวเอง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าแนวคิดการลดจำนวนผู้ป่วย/ผู้รักษาตัวหรือผู้ที่ต้องได้รับการสงเคราะห์ดูแลในสถานดูแลของรัฐทำให้เกิดแนวคิดที่ต้องการจะลดการพึ่งพิงจากสถาบันรัฐลง และเป็น

การเตรียมความพร้อมของผู้ป่วย หรือผู้ได้รับการช่วยเหลือสงเคราะห์ให้กลับไปใช้ชีวิตในชุมชนได้อย่างปกติ แต่ในทางปฏิบัติแล้วมีประเด็นที่น่าสนใจที่ควรพิจารณาต่อ เพราะการปล่อยให้ผู้ที่ต้องได้รับการสงเคราะห์จากสถานดูแลของรัฐกลับไปอยู่ที่บ้าน หรือให้ชุมชนดูแลนั้นอาจจะเป็นการปล่อยให้บุคคลเหล่านั้นไปอยู่ตามยถากรรม หรือเป็นการผลักภาระไปให้กับองค์กรอื่น โดยที่ไม่คิดถึงความพร้อม หรือศักยภาพที่จะรับดูแลต่อจากสถาบันของรัฐบาลได้หรือไม่ เมื่อนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติแทนที่จะเป็นการแก้ไขปัญหาก็กลับเป็นการเพิ่มปัญหามากยิ่งขึ้น โดยประเด็นที่ควรพิจารณาในเรื่องนี้ได้แก่ ความต่อเนื่องของการดูแล การดูแลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละกลุ่มบุคคลเป้าหมาย และการวางแผนการให้บริการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับบริการดูแลด้วย

ปัญหาและอุปสรรคของการนำแนวคิดการลดความพึ่งพิงจากสถาบันรัฐไปปฏิบัติในชุมชน

จากการศึกษาของ Bachrach (1997: 101-110) ที่ศึกษากระบวนการลดความพึ่งพิงจากสถาบันรัฐหรือลดจำนวนผู้ป่วย/ผู้รักษาตัวในสถานดูแลของรัฐ ในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงทศวรรษที่ 1970-1990 ซึ่งในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีการลดจำนวนผู้ป่วยในสถานดูแลของรัฐเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสมัยประธานาธิบดีเรแกน ที่ต้องการลดขนาด (Downsizing) ของสถาบันของรัฐทุกประเภท กิจกรรมสาธารณะหลายอย่างถูกโอนไปสู่การบริหารของเอกชน ตามนโยบายการแปรรูปไปสู่เอกชน (Privatization) และนโยบายการแข่งขันโดยเสรี (Free Competitiveness) ในส่วนของสถาบันของรัฐที่เคยให้บริการดูแลด้านสุขภาพก็ถูกผลักดันให้เข้าสู่กระบวนการลดจำนวนผู้ป่วย/ผู้รักษาตัวอย่างรวดเร็ว และมีหลายแห่งที่ปิดตัวเองไป ผลจากการเร่งรีบนำนโยบายดังกล่าวมาใช้ทำให้เกิดปัญหาหลายประการด้วยกัน ซึ่ง Bachrach ได้สรุปเป็นประเด็นที่ควรพิจารณาดังต่อไปนี้

1. เรื่องความต่อเนื่องของการดูแล (Continuity of Care)

ปัญหาที่สำคัญที่สุดในเรื่องความต่อเนื่องของการดูแลได้แก่ การขาดการประสานความร่วมมือ (Coordination) ขององค์กรที่ให้การดูแล สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากในอดีตการดูแลยังอยู่ในรูปของความเป็นสถาบันของรัฐ (Institutionalized Setting) โดยรัฐให้การดูแลรักษาสามารถทำได้อย่างเป็นระบบและรวมศูนย์ครบถ้วนในที่ที่เดียว (Centralized and Comprehensive Care) ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงการบริการได้อย่างสะดวก มีเจ้าหน้าที่ดูแลและเป็นไปตามหลักวิชาการตลอดเวลา แต่พอเข้าสู่กระบวนการลดความพึ่งพิงจากสถาบันของรัฐจำนวนผู้ป่วย/ผู้รักษาตัว ผู้รับบริการสงเคราะห์ในสถาบัน ทำให้การดูแลรักษาไม่ได้รวมศูนย์ในที่ที่เดียว แต่กระจัดกระจายไปอยู่ในความดูแลของหลายหน่วยงาน จึงเกิดปัญหาในเรื่องความต่อเนื่องของการดูแลรักษาขึ้น และถ้าองค์กรหรือหน่วยงานใหม่ที่ไม่มีความพร้อม และการประสานร่วมมือกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานที่รับผิดชอบในชุมชน ผลเสียก็จะตกอยู่กับผู้รับบริการ ซึ่งในกรณีนี้จะเกิดปัญหามากที่สุดกับกลุ่มผู้ป่วยที่เป็นโรคจิตและผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด

ความต่อเนื่องของการดูแลมีความหมายถึงการที่ระบบบริการสามารถเข้าถึงผู้รับบริการได้ในหลายทางและมีระยะเวลาที่แน่นอน เพราะฉะนั้นเมื่อเกิดปัญหาเรื่องความต่อเนื่องขึ้นมา ก็หมายความว่าผู้รับบริการไม่สามารถเข้าถึงบริการได้ ทำให้เป็นการแก้ไขปัญหานี้แต่กลับก่อให้เกิดอีกปัญหานึงสำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหานี้ ได้แก่ การนำเอาระบบการจัดการเฉพาะกรณีหรือพื้นที่มาใช้ (Case or Area Management) ซึ่งองค์กรในท้องถิ่นที่เข้ามาดูแลจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญที่เข้ามาดูแลจัดระบบให้บริการให้เหมาะสมในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย หากไม่มีสถาบันหรือหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้าไปช่วยสนับสนุนในด้านวิชาการ งบประมาณ หรือบางแห่งเพิ่งเริ่มจัดตั้ง ดังนั้นบุคลากรของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องจะต้องเข้าไปเป็นเสมือนพี่เลี้ยง และอาจช่วยจัดตั้งให้เป็นรูปร่างของสถาบันที่เกิดในชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้มีการจัดการบริการให้ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างครบถ้วน โดยการประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้รับบริการมากที่สุด

2. เรื่องการดูแลที่เหมาะสมกับแต่ละคน (Individualized and Tailored Care)

แนวคิดเรื่องการดูแลที่เหมาะสมกับแต่ละคน หมายถึง การที่ผู้รับบริการจะได้รับการปฏิบัติดูแลตามแต่กรณีของแต่ละคน แนวคิดนี้เกิดจากผู้รับบริการที่อยู่ในสถานดูแลที่เป็นสถาบันของรัฐมักจะได้รับการดูแลที่มีแบบแผนเดียวกันเหมือนกัน หลังจากที่มีการนำเอาผู้รับบริการออกจากสถาบันเข้าสู่สภาพแวดล้อมใหม่เข้ามาอยู่ในชุมชน รูปแบบการบริการจึงควรได้รับแตกต่างกันออกไปตามการบริการหรือกิจกรรมที่ควรจะได้รับอย่างเหมาะสมดังนี้ ผู้รับบริการจะต้องถูกสังเกต ถูกประเมินบนพื้นฐานของความต้องการของผู้มารับบริการในประเภทอื่นๆ เช่น ผู้ป่วยจิตเวช หรือ ผู้สูงอายุ เป็นต้น ความต้องการในบริการก็จะต่างกันไป พร้อมกันนั้นก็จะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของการให้บริการที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งการจัดกิจกรรมการให้บริการนั้นจะต้องให้ครอบครัว และชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องด้วย จะไม่มุ่งเน้นแต่เฉพาะการวินิจฉัยของแพทย์เพียงอย่างเดียว เพราะฉะนั้นวิธีการแบบนี้จะตรงกันข้ามกับแนวทางการรักษาและให้บริการแบบเดิมที่มักจะใช้วิธีการเดียวสำหรับทุกคน (One-Size-Fits-All Approach) ตามที่สถาบันการให้บริการหรือดูแลรักษาจากรัฐบาลเป็นผู้กำหนดให้

3. เรื่องการวางแผนการให้บริการ (Service Planning)

การวางแผนการให้บริการเป็นประเด็นสำคัญหลังจากนำแนวคิดกระบวนการลดความพึ่งพิงจากสถาบันรัฐ ที่ให้บริการสงเคราะห์หรือดูแลจากสถาบันของรัฐในรูปแบบเดิม ซึ่งเป็นการให้บริการจากเจ้าหน้าที่ในสถาบันของรัฐที่ทำหน้าที่ในการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จนั้น แต่ในรูปแบบใหม่นี้ได้ให้ความสำคัญต่อผู้รับบริการควรที่จะเข้ามามีบทบาทในเรื่องการวางแผนการให้บริการด้วย เนื่องจากว่าการให้บริการไม่ได้จัดทำแบบระบบเดียวเหมือนกันหมด แต่เป็นการให้บริการที่เหมาะสมกับแต่ละคน เพราะฉะนั้นผู้รับบริการจึงควรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนมากที่สุด นอกจากนี้ ครอบครัว เครือญาติ เพื่อนบ้านและชุมชน ก็ต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เพราะในบางกรณีผู้รับบริการไม่สามารถบอก

ความต้องการเองได้ ข้อมูลจากผู้ใกล้ชิดจึงนับว่ามีสำคัญในการวางแผนการให้บริการ นอกจากนี้ การที่นำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมวางแผนยังเป็นการนำเอาชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา อีกด้วย

1.2 แนวคิดการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐาน (Community-based Approach)

แนวคิด

แนวคิดการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานในการทำงานหรือโครงการพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เกิดจากความตระหนักในความสำคัญของชุมชนที่เป็นพื้นฐานให้กับสมาชิกของชุมชนในการทำงานในทุกๆ เรื่อง (Michau, 2005: 7-8) แนวคิดเรื่องการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานในการทำงานพัฒนา ตั้งอยู่บนแนวคิดต่อชุมชน ดังนี้

1. คนในชุมชนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุด เพราะฉะนั้นความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุ โดยวิธีการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทำให้ผลที่ได้จากการนำแนวคิดนี้มาใช้ก็คือ ความเข้าใจในปัญหาและสาเหตุที่แท้จริงของชุมชน เพื่อที่จะนำไปสู่การค้นหาทางแก้ปัญหาคือ

2. การใช้แนวคิดชุมชนเป็นพื้นฐานจะทำให้สามารถค้นหาแนวทางแก้ปัญหาก็ปฏิบัติได้จริงอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่เป็นจริงในชุมชน ที่ต้องการศึกษาและอยู่ในบริบทของกลุ่มและชุมชนจริง ผลที่ได้ก็คือแนวทางแก้ปัญหาก็สามารถปฏิบัติได้จริง

3. การใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานในการทำงานจะทำให้มีการใช้ภูมิปัญญาที่อยู่ในชุมชนผสมกับแนวคิดในการแก้ไขปัญหาจากภายนอกชุมชน ทำให้การแก้ปัญหามีความสมบูรณ์มากขึ้น

4. การใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานในการทำงานจะทำให้มีการรวมกลุ่มรวมพลังของคนในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหา เนื่องจากปัจจุบันปัญหามีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งการแก้ไขปัญหาก็ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มองค์กรในชุมชน หรือแม้แต่การแก้ไขของหน่วยงานภายนอกแต่เพียงลำพังไม่สามารถทำให้ปัญหาได้รับการแก้ไขอย่างครอบคลุมทุกมิติได้ ดังนั้นการรวมพลังของหลายฝ่ายจึงเป็นปัจจัยและเงื่อนไขที่จะลดอุปสรรค สามารถแก้ไขปัญหาก็ได้อย่างรวดเร็ว

5. แนวคิดนี้เชื่อว่าคนในชุมชนมีความสามารถในการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา เป็นการระดมทรัพยากรและการสนับสนุนต่าง ๆ เพื่อให้การประสานงาน ประสานกิจกรรมของคนที่อยู่กับปัญหาโดยตรง การใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานจะช่วยให้เกิดการแก้ไข ลดข้อขัดแย้ง และมีการผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาดำเนินต่อไป

ความหมายของแนวคิดการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐาน

การใช้ชุมชนเป็นพื้นฐาน หมายถึง วิธีการทำงานระหว่างชุมชนร่วมกันกับหุ้นส่วน (Partners) ในทุกๆ ขั้นตอนของการทำงาน ซึ่งแตกต่างกันไปตามเนื้อหาหรือโครงการที่ต้องการจะทำ เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Rehabilitation หรือ CBR) การท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community – based Tourism) หรือวิธีการสังคมสงเคราะห์ชุมชน (Community Social Work) วิธีการแบบนี้มุ่งเน้นไปที่จุดแข็งของคุณลักษณะของความเป็นชุมชน เช่น พลังของกลุ่ม สมรรถนะ ทักษะและทรัพยากรบุคคลในชุมชน ที่จะนำไปสู่การทำงานหรือการแก้ไขปัญหาให้ประสบผลสำเร็จตามความศักยภาพและความต้องการของคนในชุมชน (UNRA, 2008: 14-15)

การใช้แนวทางการใช้ชุมชนเป็นฐานในการทำงานจะช่วยให้งานระหว่างองค์กรภายนอกที่เป็นหุ้นส่วนกับชุมชนสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ โดยมีหลักการที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมจึงมีความหมายถึงการที่สมาชิกในชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจและกิจกรรมต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับคนในชุมชน การมีส่วนร่วมจึงไม่ใช่แค่การให้ข้อมูลข่าวสารและตัดสินใจแทนคนในชุมชน (Informing and Deciding for People) แต่หุ้นส่วนจะต้องฟังชุมชนให้มากที่สุด ช่วยกระตุ้นให้ชุมชนได้อภิปรายและช่วยในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่ต้องการทำ เพื่อที่คนในชุมชนสามารถที่จะระบุปัญหาและสามารถจัดลำดับความต้องการและสามารถคาดการณ์ผลลัพธ์ที่ต้องการได้ (Identify Their Own Priorities and Preferred Outcomes)

การใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นการนำชุมชนมาเป็นหลักในการปฏิบัติงาน โดยการสร้างประชากรกลุ่มเป้าหมายให้เกิดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติและร่วมประเมินผล จนเกิดอุดมการณ์ร่วมกันว่าชุมชนเป็นของตน ทำงานเพื่อชุมชน โดยชุมชน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การนำชุมชนมาเป็นพื้นฐานในการทำงานจึงเป็นการทำงานที่ดำเนินการโดย (by) ชุมชน กับ (with) ชุมชน ซึ่งเป็นการทำงานร่วมมือกันระหว่างสมาชิกในชุมชนและหุ้นส่วน (Partnership) เป็นการทำงานที่ขับเคลื่อนโดยชุมชน (Community-driven) โดยมุ่งเน้นให้เกิดการปฏิบัติการ (Action-oriented) โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้แก่ การปฏิบัติการทางสังคม การเสริมพลังของชุมชน และการสร้างสมรรถนะของชุมชน (UNRA, 2008: 18)

โดยสรุป การดำเนินงานโดยใช้ชุมชนเป็นพื้นฐาน จะช่วยให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ในชุมชน ได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผลและการมีส่วนร่วมทำให้ประชาชนคิดเป็นทำเป็นและสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

แนวทางการทำงานของแนวคิดการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐาน

การทำงานโดยใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานมีขั้นตอนการทำงานอยู่สองขั้นตอนหลักด้วยกัน ได้แก่ ขั้นตอนการวิเคราะห์สถานการณ์ (Situation Analysis) และการระดมชุมชนเพื่อสร้างพลัง (Community Mobilization for Empowerment) อย่างไรก็ตาม แนวทางการทำงานนี้เป็นการกำหนดแนวทางกว้างๆ โดยใช้แนวคิดชุมชนเป็นพื้นฐานในการทำงาน ซึ่งแนวคิดหรือหลักการนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับว่าจะนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้กับการทำงานเรื่องอะไร แนวทางการทำงานนี้ จึงเป็นหลักการกว้างๆ ที่สามารถไปประยุกต์ใช้กับการทำงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีวิธีการและรูปแบบที่ค่อนข้างหลากหลาย ขึ้นกับว่าต้องการที่จะนำเอาแนวคิดชุมชนนี้ ไปทำงานหรือทำโครงการในเรื่องอะไร สำหรับแนวทางการทำงานที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็น การนำเอาแนวทางการทำงานของของสหประชาชาติที่มอบหมายให้คณะกรรมการผู้ลี้ภัยระหว่างประเทศเป็นผู้จัดทำรายงานสรุปแนวทางการทำงาน โดยนำเอาแนวคิดการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานในการทำงาน เพื่อใช้เป็นคู่มือและแนวทางการทำงานหลักให้กับหน่วยงานต่างๆ ของสหประชาชาติต่อไป (สรุปความจาก UNRA, 2008: 34-74) โดยในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ (Situation Analysis)

การวิเคราะห์สถานการณ์คือการตรวจสอบชุมชนและบริบทของชุมชนว่ามีความพร้อมมากน้อยเพียงใด วัตถุประสงค์ที่สำคัญสำหรับขั้นตอนนี้ก็คือเพื่อจะได้มีความเข้าใจสภาพพื้นฐานของชุมชน และสามารถนำไปกำหนดแนวทางการทำงาน กำหนดความสำคัญก่อนหลังของขั้นตอนการทำงานและกำหนดเป้าหมายของการทำงานได้ชัดเจนขึ้น การวิเคราะห์สถานการณ์นี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ข่าวสาร (Information Analysis) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Analysis) การติดต่อกับชุมชน (Establishing Contact with the Community) และการสร้างการมีส่วนร่วม (Participatory Building)

1.1 การวิเคราะห์ข่าวสาร (Information Analysis)

ขั้นตอนนี้จะช่วยในการกำหนดว่าอะไรคือสิ่งที่เราควรหรือต้องรู้เกี่ยวกับคนในชุมชนและองค์ประกอบอื่นๆ ของชุมชน ได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนรวมถึงผู้มีส่วนได้เสีย กลุ่ม องค์กร เครือข่ายทั้งหมดที่มีอยู่ในชุมชนและที่ชุมชนมีความสัมพันธ์ด้วย ส่วนจุดเน้นของการวิเคราะห์ข่าวสารนี้จะขึ้นอยู่กับเรื่องหรือประเด็นที่ต้องการศึกษา เช่น ในเรื่องของ CBR ก็ต้องการข้อมูลของคนพิการทั้งหมดที่อยู่ในชุมชน องค์กรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับคนพิการทั้งที่เป็นองค์กรที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ส่วนในเรื่องการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานในการจัดบริการแก่ผู้สูงอายุ (Community-based Approach for The Ages) ก็ต้องการข้อมูลผู้สูงอายุทั้งหมดในชุมชน องค์กรที่ทำงานกับผู้สูงอายุ รวมถึงหน่วยหรือสถาบันทางสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในชุมชน ได้แก่ ครอบครัว เครือญาติ เพื่อนบ้าน เป็นต้น สิ่งสำคัญสำหรับการวิเคราะห์ข่าวสารก็คือภาพรวมของชุมชนทั้งชุมชน (Profile of Community) รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนและปัญหาในชุมชน องค์ประกอบของชุมชนมีอะไรบ้าง โครงสร้าง

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการและบทบาทของโครงสร้างสังคมที่มีต่อสมาชิกในชุมชน

1.2 การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Analysis)

การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย หมายถึง การวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงและอ้อมในเรื่องหรือประเด็นที่ต้องการจะทำในชุมชน รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนกลุ่มนั้น ๆ รวมถึงกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในกรณีของผู้สูงอายุ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้แก่ผู้สูงอายุทุกคนในชุมชน พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุทั้งหมดทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจและกิจกรรมของผู้สูงอายุทุกกิจกรรม การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียนี้จะรวมถึงปฏิบัติการทุกเรื่องและทุกระดับที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ และในบางพื้นที่อาจมีองค์กรภาคประชาสังคม (Civil Society) องค์กรทางศาสนาและองค์กรระหว่างประเทศทำงานอยู่ด้วย ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดนี้ก็คือหุ้นส่วน (Partnership) ที่ทำงานร่วมกันในชุมชนนั่นเอง หุ้นส่วนเหล่านี้นับว่ามีส่วนสำคัญ เพราะถ้าเราสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมของหุ้นส่วนให้มาทำงานร่วมกันในชุมชนได้ ก็จะถือว่าเป็นการนำเอาหลักการพื้นฐานของการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานในการทำงานมาใช้ให้เกิดประโยชน์

1.3 การติดต่อกับชุมชน (Establishing Contact with The Community)

การติดต่อกับชุมชนนับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นต้นหนึ่ง เพราะผลของการติดต่อในครั้งแรกๆอาจเป็นตัวกำหนดสัมพันธภาพระหว่างชุมชนและหุ้นส่วนในเวลาต่อมา การจะติดต่อกับชุมชนและหุ้นส่วนให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร ไม่มีกฎตายตัวเพราะขึ้นอยู่กับลักษณะของชุมชน สถานการณ์และบริบทในชุมชน การเข้าหาชุมชน (Community Approach) จึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ทักษะ และความรู้ที่จะเป็นตัวกำหนดว่าจะเข้าหาใคร เมื่อไร และประเด็นอะไร สิ่งที่ควรตระหนักในขั้นตอนนี้ได้แก่ การติดต่อกับชุมชนอาจใช้ระยะเวลาพอสมควร และควรเจรจาด้วยความโปร่งใส (Transparency) ชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ด้วยความชัดเจน (Clarify) อธิบายให้เห็นว่าไม่มีวัตถุประสงค์อื่นแอบแฝงและสามารถตรวจสอบได้ (Accountability)

1.4 การสร้างการมีส่วนร่วม (Participatory Building)

การสร้างการมีส่วนร่วมหมายถึงกระบวนการนำหุ้นส่วน ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาทำงานร่วมกัน ในขั้นตอนนี้จะต้องมีการประเมินชุมชนถึงสมรรถนะของชุมชนว่าสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้มากน้อยเพียงใด เพราะในบางครั้งในชุมชนอาจมีข้อจำกัดบางประการที่ทำให้คนในชุมชนไม่สามารถเข้าร่วมได้ เช่น ความแตกต่างในทางเศรษฐกิจ การศึกษา เชื้อชาติ ศาสนาและเพศ ซึ่งถ้ามีประเด็นเหล่านี้จะต้องมีการประเมินเพื่อหาแนวทางที่จะทำงานภายใต้ความแตกต่างหลากหลายของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนนับว่าเป็นกลไกที่สำคัญสำหรับแนวคิดการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐาน เพราะการนำเอาการมีส่วนร่วมที่มีความหมายอย่างแท้จริง (Meaningful Participation) มาเป็นวิธีการ

ทำงาน จะทำให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระในทางความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำและมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้นๆ นอกจากนี้การนำเอาการมีส่วนร่วมมาใช้จำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ 3 ประการของการมีส่วนร่วม (Michau and Naker, 2003: 10-12) ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมจะต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วม เพราะจะทำให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการทำงานหรือในการแก้ไขปัญหาในชุมชน
2. การมีส่วนร่วมจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค และขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้าร่วม
3. การมีส่วนร่วมจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ(Freedom)ที่จะตัดสินใจเลือกในการมีส่วนร่วมหรือไม่ ข้อสำคัญก็คือ การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องไม่เกิดจากการบังคับ หรือการใช้อำนาจหรือสิทธิอำนาจ (Power and Authority)จากผู้ที่อยู่เหนือกว่า

การมีส่วนร่วมของชุมชน หุ่นส่วนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นวิธีการสำคัญของการทำงานโดยใช้ชุมชนเป็นพื้นฐาน (Michau and Naker, 2003: 15-17) เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1. เป็นการเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบมากขึ้น
2. เป็นการลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างนำไปปฏิบัติ
3. เป็นการสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งและเกิดความชอบธรรมในการทำงาน
4. ทำให้เพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ และเป็นการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานในการทำงานโดยตรงเพราะจะทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
5. ช่วยให้ผู้ชุมชน หุ่นส่วนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคุ้นเคยกัน ใกล้ชิดกันและลดความวิตกกังวลซึ่งกันและกัน
6. เป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชน ถือได้ว่าเป็นการเพิ่มสมรรถนะของชุมชน และช่วยทำให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นและเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าพร้อมที่จะทำงานเพื่อสาธารณะประโยชน์

2. การระดมชุมชนเพื่อสร้างพลัง (Community Mobilization for Empowerment)

การระดมชุมชนนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของแนวทางการทำงาน โดยใช้ชุมชนเป็นพื้นฐาน วัตถุประสงค์ของการระดมชุมชนก็เพื่อที่จะกระตุ้นให้ชุมชนเข้ามาร่วมทำงานโดยนำเอาพื้นฐานของชุมชนมาใช้ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วการระดมชุมชนเกี่ยวข้องกับการติดต่อกับสมาชิกและผู้นำชุมชน

การทำความเข้าใจพลวัตของชุมชน และการนำสมาชิกในชุมชน หุ้นส่วนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาหาแนวทางการทำงานที่เป็นที่ยอมรับกันของทุกฝ่าย (Acceptable Way of Working) การทำงานในขั้นตอนนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นโดยทันที (Spontaneously) แต่จะต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการประสานงานและสร้างความเข้าใจร่วมกับทุกฝ่าย ก่อนที่จะทำงานในขั้นตอนนี้จะต้องทำความเข้าใจกับข้อมูลที่ได้รับมาจากขั้นตอนการวิเคราะห์ข่าวสารเสียก่อน

3. โครงสร้างการจัดการของชุมชน (Community Mapping of Management Structure)

ในขั้นตอนนี้หมายถึงการค้นหาโครงสร้างการบริหารงานของชุมชนว่ามีรูปแบบอย่างไร ซึ่งในชุมชนแต่ละชุมชนอาจมีรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว โครงสร้างการจัดการของชุมชนจะมีรูปแบบที่แน่นอน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบเทศบาล (Municipality) ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาอาจมีรูปแบบอื่นๆ แตกต่างกันไป ซึ่งในบางครั้ง โครงสร้างของชุมชนอาจจะอยู่ในรูปของผู้อาวุโส หรือผู้ที่ชุมชนให้ความเคารพนับถือ ซึ่งมักจะเป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการ สาเหตุที่ต้องค้นหาโครงสร้างการจัดการของชุมชนก็เพื่อที่จะระบุให้ได้ว่าใครคือผู้นำชุมชนที่แท้จริง เพราะการเข้าหาผู้นำจะช่วยให้เห็นภาพอย่างชัดเจนว่าชุมชนทำงานได้อย่างไร ผู้นำมีอำนาจมากน้อยเท่าไร กฎเกณฑ์และข้อห้าม (Taboo Issues) ในชุมชนมีอะไรบ้างและสามารถประเมินได้ว่าระดับการมีส่วนร่วมในชุมชนมีมากน้อยเพียงใด ข้อจำกัดใดที่ทำให้สมาชิกในชุมชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้

4. การสร้างผู้แทนในระดับชุมชน (Community-based Representation)

การสร้างผู้แทนขึ้นมาเพื่อทำงานในชุมชนถือเป็นก้าวแรกของการมีส่วนร่วม เพราะเราไม่สามารถให้สมาชิกในชุมชนทุกคนเข้าร่วมได้หมด แต่จะต้องสร้างตัวแทนในชุมชนขึ้นมาทำงานก่อน ในขั้นตอนนี้จะทำให้เราทราบว่ามีคนบางกลุ่มในชุมชนถูกกีดกันหรือไม่ มีผู้แทน ผู้ทำงานจะต้องปรึกษากับหุ้นส่วนและสมาชิกหัวก้าวหน้าในชุมชน (Partners and Progressive Community Members) เพื่อที่จะค้นหาวิธีการให้ผู้นำยอมรับคนกลุ่มนี้เข้าร่วมเป็นผู้แทน

เมื่อสามารถสร้างผู้แทนที่เป็นที่ยอมรับของชุมชนได้แล้ว ต่อไปก็ต้องทำงานร่วมกับผู้แทนกลุ่มนี้ในเรื่องต่างๆ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น เราสามารถส่งเสริมให้มีการสร้างกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนในการตั้งคณะทำงานชุดต่างๆ การสนับสนุนให้มีตัวแทนของสตรีในคณะทำงาน การเข้าไปอธิบายเหตุผลว่าทำไมกลุ่มคนที่ถูกกีดกันจึงควรมีตัวแทนเข้าร่วมในคณะทำงาน นอกจากนี้ หลังจากที่คณะทำงานถูกเลือกขึ้นมาทำงานแล้ว สมาชิกในชุมชนจะต้องเฝ้ามองและตรวจสอบ (Monitor) การทำงานของคณะทำงานต่างๆ สมาชิกในชุมชนจะต้องช่วยดูแลให้สมาชิกในคณะทำงานเป็นตัวแทนของคนทุกกลุ่มในชุมชน และส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีการประเมินผลการมีส่วนร่วม (Participatory Assessments) อยู่อย่างสม่ำเสมอ

5. การสร้างสมรรถนะของชุมชน (Community Capacity-building)

สมรรถนะของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนสามารถทำงานโดยชุมชนเอง สามารถสร้างกฎระเบียบทางสังคม ประชาชนสามารถตั้งเป้าหมายสำหรับการใช้ชีวิตในชุมชนร่วมกัน และสามารถที่จะทำงานให้บรรลุได้ตามเป้าหมายนั้นๆ จากคำนิยามดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า ชุมชนจะบรรลุการมีสมรรถนะได้ต่อเมื่อได้มีการดำเนินสร้างศักยภาพดังนี้

1) สร้างกลไกเพื่อที่จะกำหนดและบังคับใช้ข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ถึงแม้บทบาทนี้อาจผันแปรไปตามแต่ละครอบครัวในชุมชน แต่สิ่งที่จะต้องตกลงร่วมกันแน่นอนคือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของคนในชุมชน ได้แก่ เรื่องความปลอดภัยของคนในชุมชน การดูแลทรัพย์สินในชุมชน การกำจัดขยะและการเฝ้าระวังพฤติกรรมของเด็ก เป็นต้น

2) สร้างองค์กรในชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อใช้สำหรับการติดต่อสื่อสารในชุมชน

3) สามารถผลักดันนโยบาย และการตัดสินใจทางด้านนโยบายสาธารณะที่มีผลต่อสมาชิกในชุมชน

4) คงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์สาธารณะกับประโยชน์ของปัจเจกชน

5) สร้างกลไกทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างความต้องการและผลประโยชน์ และลดความขัดแย้งของกลุ่มในชุมชน

ในการสร้างสมรรถนะของชุมชนนี้จะต้องออกแบบและทำร่วมกับชุมชนอย่างใกล้ชิด และควรที่จะต้องอยู่บนความเป็นไปได้ มีความโปร่งใส อย่างไรก็ตามในการสร้างสมรรถนะของชุมชนมีเนื้อหาที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับว่าต้องการจะเตรียมความพร้อมของชุมชนเพื่อทำงานอะไร ในการทำงานโดยใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในชุมชนเป็นสำคัญ ได้แก่ บทบาทของผู้นำคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนและการบริหารงาน ซึ่งเป็นปัจจัยแรกๆ ที่ต้องคำนึงถึง นอกจากนั้นในขั้นต่อมาจะต้องทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อระบุความแตกต่างของสมรรถนะและทักษะของสมาชิกในชุมชน (Capacities and Skills of Community Members) เพื่อที่จะหาแนวทางสร้างสมรรถนะให้เหมาะสมกับการทำงานที่ต้องการทำร่วมกัน

6. การวางแผนปฏิบัติการของชุมชน (Community Action Planning)

การวางแผนปฏิบัติการของชุมชน หมายถึง การวางแผนการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนนั่นเอง (Participatory Planning at The Community Level) ในแผนปฏิบัติการของชุมชนที่จะทำงานตามแนวทางการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานนี้ จะต้องมั่นใจว่าแผนที่ได้มาจะต้องมาจากความต้องการของชุมชน และเป็นประโยชน์กับกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ถ้าเกิดปัญหาขึ้นมาจะต้องมีการอภิปรายโดยคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในการวางแผนปฏิบัติการชุมชนนี้จะทำโดยคณะกรรมการที่ถูกตั้งขึ้นมาจากคณะผู้แทนในชุมชน คณะกรรมการนี้จะเป็นผู้รับผิดชอบในการวางแผนปฏิบัติการและคอยติดตามในขั้นตอนการนำแผนไปปฏิบัติ (Monitoring Implementation) ในการทำเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่าสมาชิกในชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติการเพราะไม่ได้เป็นคณะกรรมการร่าง แต่สมาชิกในชุมชนจะต้องเป็นผู้ติดตามในขั้นตอนการนำแผนไปปฏิบัติ คอยตรวจสอบและติดตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

7. ทีมปฏิบัติการชุมชน (Community-action Team)

ในบางครั้งชุมชนเองก็มีข้อจำกัดเรื่องการติดตามการนำแผนไปปฏิบัติ วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เป็นการใช้กลไกของชุมชนในการทำงานก็คือ การสร้างกิจกรรมขึ้นมา เช่น ในบางครั้งกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา เชื้อชาติ ศาสนา ทำให้คนกลุ่มคนที่มีความแตกต่างจากคนกลุ่มใหญ่ไม่ค่อยกล้าเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกิดขึ้น ถ้าเกิดปัญหาเช่นนี้ จะต้องพยายามทำความเข้าใจกับผู้นำ หุ่นส่วนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้เห็นถึงความสำคัญของกลุ่มคนที่ไม่ได้เข้าร่วม เมื่อทำความเข้าใจแล้วก็สามารถสร้างกิจกรรมให้กับคนเหล่านี้ได้ โดยการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มเล็กๆ ที่เรียกว่า **ทีมปฏิบัติการชุมชน** เพื่อคอยดูแลปฏิบัติการอย่างใกล้ชิด ทีมปฏิบัติการชุมชนนี้สามารถให้แนวคิดใหม่ๆ ได้ดี เพราะอยู่ใกล้ชิดกับการดำเนินงานในชุมชนที่ตนเองอยู่ ข้อดีของทีมปฏิบัติการชุมชนก็คือมีความยืดหยุ่นสูง และไม่มีการตั้งตำแหน่งที่ยุงยากและซับซ้อน และมีลักษณะไม่เป็นทางการ เป็นการดึงดูดีให้กลุ่มผู้หญิง วัยรุ่นและเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในทีมนี้

8. การติดตามและการประเมินผลโดยชุมชน (Community-based Monitoring and Evaluation)

จากขั้นตอนของกิจกรรมที่กล่าวมาทั้งหมด การติดตามและการประเมินผลโดยชุมชนดูเหมือนจะเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เพราะการทำงานร่วมกับชุมชนซึ่งมีคนจำนวนมากมีส่วนร่วม จำเป็นที่จะต้องมีการทำงานที่โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ (Transparency and Accountability) นอกจากนี้ขั้นตอนสุดท้ายนี้จะเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการทำงานได้ ในขั้นตอนนี้สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ส่วน คือ การติดตามโดยชุมชน และการประเมินผลโดยชุมชน

8.1 การติดตามโดยชุมชน (Community-based Monitoring)

มุ่งเน้นไปที่การติดตามดูแลการนำแผนไปปฏิบัติ ซึ่งการติดตามอย่างสม่ำเสมอเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะแผนไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ตรงตามวัตถุประสงค์เพียงแค่นั้นขั้นตอนการวางแผน และเนื่องจากสถานการณ์จริงตอนปฏิบัติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา การติดตามที่ได้ผลดีที่สุดคือการติดตามจากหุ่นส่วนร่วมกันกับผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการและผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีตัวแทนของชุมชนอยู่ในทุกส่วน

8.2 การประเมินผลโดยชุมชน (Community-based Evaluation)

คือการทบทวนโครงการ/การทำงานทั้งหมด เพื่อที่จะประเมินขั้นสุดท้ายว่าการทำงานบรรลุเป้าหมายหรือไม่ การประเมินผลนี้สามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น จัดประชุมการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม (Participatory Assessment) การสำรวจและวิธีการอื่นๆ สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการประเมินผลโดยชุมชนก็คือ ผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดในโครงการจะต้องเห็นด้วยกับผลการประเมินนั้น โดยมีประเด็นสำคัญๆ ที่จะต้องประเมิน ได้แก่ โครงการที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรกับชุมชน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การบริการที่จัดให้กับชุมชนมีประสิทธิภาพหรือไม่ และจะปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพดีขึ้นได้อย่างไร โครงการหรือกิจกรรมนั้นถูกติดตามตรวจสอบโดยใคร มีใครบ้างที่ถูกกีดกันออกจากโครงการหรือไม่ได้รับประโยชน์จากโครงการ สมาชิกในชุมชนรับทราบความก้าวหน้าของโครงการจากอะไร ขั้นตอนไหนที่ได้รับเรื่องร้องเรียนมากที่สุด

1.3 แนวคิดความเป็นหุ้นส่วน (Partnership)

แนวคิด

แนวคิดความเป็นหุ้นส่วนเป็นวิธีการหนึ่งที่มีแก่นการมีส่วนร่วม ในรูปแบบขององค์กรภาคประชาชนกับรัฐบาล ความเป็นหุ้นส่วนเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกส่วนของหน่วยงานได้ทำงานร่วมกัน และแบ่งปันอำนาจในการตัดสินใจ (Decision-making Sharing) สาเหตุที่ทำให้แนวคิดเรื่องความเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนมีความสำคัญมาจากสาเหตุ 2 ประการคือ ปัญหาสังคมในปัจจุบันมีความซับซ้อนและยุ่งยากมากกว่าที่หน่วยงานของรัฐจะสามารถจัดการได้แต่เพียงลำพัง และนโยบายการจัดการของภาครัฐในรูปแบบดั้งเดิม ได้แก่ นโยบายแบบสั่งการจากเบื้องบน นโยบายการวางแผนจากส่วนกลางหรือนโยบายที่มุ่งเน้นผู้ชำนาญการจากภาครัฐ (Top-Down Policy, Centralized Policy and Expert-Driven Policy Model) ไม่สามารถจัดการกับปัญหาในปัจจุบันได้ ทำให้ภาครัฐปรับตัวรับแนวคิดใหม่ของความเป็นหุ้นส่วนเข้ามาจัดการกับปัญหาต่างๆ ทำให้เกิดความหลากหลายของความคิดและการจัดการปัญหาได้มากขึ้น แนวคิดความเป็นหุ้นส่วนจึงเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นในเรื่องของการกระจายความรับผิดชอบและมอบหมายความรับผิดชอบไปให้กับหุ้นส่วน (Decentralization and Delegation) ซึ่งอาจเป็นภาคประชาชน หรือภาคส่วนไหนของสังคมก็ได้แต่รัฐบาลยังคงความรับผิดชอบและเป็นเจ้าภาพในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหา (Maintain Accountability) นั้น

ความหมายของความเป็นหุ้นส่วน

ความเป็นหุ้นส่วนมีความหมายที่หลากหลาย ความหมายโดยทั่วไปแล้วหมายถึง การแบ่งปันกันทำกิจกรรมระหว่างกัน ซึ่งโดยปกติจะหมายถึงการลงทุนร่วมกันในการทำธุรกิจ (Oxford, 1994: 256) นอกจากนี้ความเป็นหุ้นส่วนยังมีการใช้ในหลายความหมาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่ต้องการจะใช้อย่างไร ไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่เป็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมด้วยก็ได้

ซึ่งความหมายในแง่ของกิจกรรมทางสังคมนี้ การที่จะมีความหมายอย่างไร มีขอบเขตในการเข้าร่วมมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับ การตกลงและความคาดหวังต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมนั้น (Kerr, 1996: 3-5) นอกจากนี้ความเป็นหุ้นส่วนยังมีความหมายถึงการกระจายอำนาจระหว่างประชาชนกับผู้มีอำนาจ (Redistribution of Power) (Scott and Thurston, 1997: 3) ซึ่งความหมายในแง่นี้จะหมายถึง สัมพันธภาพที่เกิดจากการแบ่งปันอำนาจและการทำงาน ซึ่งรวมความถึงการสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อบรรลุเป้าหมายของการช่วยเหลือกัน โดยที่สองกลุ่มนี้จะร่วมมือกันวางแผนและร่วมมือกันรับผิดชอบในการตัดสินใจร่วมกัน ทั้งสองฝ่ายจะต้องสร้างกฎเกณฑ์ในการทำงานร่วมกัน มีการประนีประนอมยืดหยุ่นในการจัดการปัญหาาร่วมกัน (Thomson and Stachenko, 1994: 214)

Scott and Thurston (1997: 10) กล่าวว่า ความเป็นหุ้นส่วนจะทำงานได้ดีก็ต่อเมื่อมีการกระจายอำนาจให้กับผู้นำขององค์กรท้องถิ่นอย่างเต็มที่ โดยภาครัฐเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ หรือหน่วยงานที่อยู่สูงขึ้นไป นอกจากนี้ปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพก็คือ การมีเงินทุนสนับสนุนกลุ่มองค์กรท้องถิ่นอย่างเพียงพอ และการมีทรัพยากรบุคคลที่สามารถดำเนินงานได้ด้วยตนเอง เช่น การมีนักเทคนิค (Technician) หรือผู้ปฏิบัติ และมีเจ้าหน้าที่ทำงานเต็มเวลา การมีนักกฎหมายและนักพัฒนาชุมชนตลอดจนกิจกรรมเป็นของตนเอง ปัจจัยเหล่านี้จะทำให้องค์กรท้องถิ่นสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและจัดการกับปัญหาของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

ประเภทของความเป็นหุ้นส่วน (Type of Partnership)

ความเป็นหุ้นส่วนสามารถจัดแบ่งได้เป็น 4 ประเภทด้วยกัน Scott and Thurston (1997: 29-31) กล่าวว่า การจัดแบ่งประเภทแบบนี้อาจจะไม่ใช่แบ่งแบบเด็ดขาดตายตัว เพราะบางประเภทอาจมีการคาบเกี่ยวกัน (Overlap) และในบางประเภทอาจพัฒนาไปเป็นรูปแบบอื่นๆ ก็ได้ รูปแบบของความเป็นหุ้นส่วนทั้ง 4 ประเภทได้แก่ ความเป็นหุ้นส่วนแบบให้คำปรึกษา (Consultative) ความเป็นหุ้นส่วนแบบช่วยเหลือ (Contributory) ความเป็นหุ้นส่วนแบบปฏิบัติการ (Operational) และความเป็นหุ้นส่วนแบบร่วมมือ (Collaboration) ซึ่งแต่ละประเภทมีวัตถุประสงค์และขอบเขตของการกระจายอำนาจที่ต่างกัน หรือคาบเกี่ยวกัน แสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประเภทของความเป็นหุ้นส่วน วัตถุประสงค์ และขอบเขตการกระจายอำนาจ

ประเภทของความเป็นหุ้นส่วน	วัตถุประสงค์	ขอบเขตการกระจายอำนาจ
ความเป็นหุ้นส่วนแบบให้คำปรึกษา (Consultative)	เพื่อให้คำปรึกษา (Advisory) ในเรื่องนโยบายและยุทธศาสตร์ขององค์กร รวมถึงเรื่องการปรับองค์กรและการประเมินผลโครงการ	ลักษณะของความเป็นหุ้นส่วนแบบนี้ รัฐบาลจะยังคงควบคุมและบริหารองค์กรอยู่ แต่มีการเปิดให้ผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้ใช้บริการ(Stakeholders and Clients)ขององค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารองค์กรในบางระดับ
ความเป็นหุ้นส่วนแบบช่วยเหลือ (Contributory)	เพื่อสนับสนุนทรัพยากรและเงินทุนสำหรับโครงการและการบริการ	ลักษณะของความเป็นหุ้นส่วนแบบนี้ รัฐบาลจะยังคงควบคุมและบริหารองค์กรอยู่ แต่คนที่ให้ความช่วยเหลืออาจนำเสนอวัตถุประสงค์ขององค์กร หรือนำเสนอโครงการใหม่ๆ ได้ เนื่องจากเป็นผู้ให้ความสนับสนุนโดยตรง
ความเป็นหุ้นส่วนแบบปฏิบัติการ (Operational)	เพื่อการทำงานร่วมกัน อนุญาตให้หุ้นส่วนใช้ทรัพยากรร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการบริการร่วมกัน	รัฐบาลยังคงควบคุมและบริหารองค์กรอยู่ แต่หุ้นส่วนมีส่วนในการตัดสินใจ โดยเฉพาะในเรื่องของปฏิบัติการและการทำงานร่วมกัน
ความเป็นหุ้นส่วนแบบร่วมมือ (Collaboration)	เพื่อตัดสินใจในการทำงานสนับสนุนให้หุ้นส่วนมีการตัดสินใจร่วมกันในเรื่องของการกำหนดนโยบายขององค์กร การวางแผนยุทธศาสตร์ การให้การบริหารตลอดจนการประเมินผลโครงการ	อำนาจและความเป็นเจ้าภาพในการบริหารองค์กรจะกระจายไปยังหุ้นส่วนที่เข้าร่วมร่วมมือ

ที่มา: Scott and Thurston (1997: 36)

รายละเอียดของแต่ละประเภทของความเป็นหุ้นส่วน

1. ความเป็นหุ้นส่วนแบบให้คำปรึกษา (Consultative)

ความเป็นหุ้นส่วนแบบให้คำปรึกษา จัดให้มีขึ้นเพื่อที่จะรับฟังข้อเสนอแนะ (Input) จากภายนอกองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อเสนอแนะจากผู้ที่มีส่วนได้เสียที่มาจากหน่วยงานของรัฐและจากหน่วยงานเอกชนหรือจากผู้รับบริการโดยทั่วไป เนื่องจากข้อเสนอแนะนี้เป็นปฏิกิริยาที่สะท้อนกลับ (Feedback) จากการให้บริการขององค์กรว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด เป็นเสมือนการให้ความคิดเห็นจากการทำงานขององค์กรจากหุ้นส่วนและผู้รับบริการที่มาจากภายนอกองค์กร ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐด้วยกันและหน่วยงานอื่น ในแง่หุ้นส่วนจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการทำงานขององค์กรในบางระดับ ซึ่งรูปแบบความเป็นหุ้นส่วนแบบให้คำปรึกษานี้สามารถพัฒนารูปแบบไปเป็นความเป็นหุ้นส่วนแบบร่วมมือได้ (Collaborative) ถ้าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนได้เสียเข้ามาเป็นหุ้นส่วนมากขึ้น ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่หุ้นส่วนที่เข้าร่วมได้มากขึ้น

2. ความเป็นหุ้นส่วนแบบช่วยเหลือ (Contributory)

ความเป็นหุ้นส่วนแบบช่วยเหลือมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การระดมทุนเพื่อจัดหาทรัพยากร หรืออุปกรณ์ใหม่ให้องค์กร หรืออาจมาจนถึงการสนับสนุนเงินทุนเพื่อการดำเนินงานขององค์กรแทนที่จะรับเงินทุนที่มาจากภาครัฐ อย่างไรก็ตามแม้ว่าความเป็นหุ้นส่วนแบบช่วยเหลือจะมีบทบาทสำคัญต่อการทำงานขององค์กร แต่ความเป็นหุ้นส่วนประเภทนี้จะมียุทธศาสตร์ในการกำหนดนโยบายและการทำงานน้อยมาก รัฐบาลยังคงควบคุมและกำกับทิศทางในการทำงานขององค์กรอยู่ หุ้นส่วนอาจนำเสนอโครงการใหม่ๆ ให้องค์กรได้ แต่การทำงานและการบริหารจัดการโครงการยังคงเป็นของหน่วยงานของรัฐ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากความเป็นหุ้นส่วนแบบช่วยเหลือได้แก่ เงินบริจาคที่มาจากภาคธุรกิจ ซึ่งในหลายประเทศได้กำหนดไว้ว่าความช่วยเหลือแบบนี้สามารถนำไปลดหย่อนภาษีของภาคธุรกิจได้ และต่อมารูปแบบของความเป็นหุ้นส่วนแบบช่วยเหลือนี้ได้พัฒนาขึ้นมาเป็นแนวคิดในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility หรือ เรียกย่อว่า CSR)

3. ความเป็นหุ้นส่วนแบบปฏิบัติการ (Operational)

ความเป็นหุ้นส่วนแบบปฏิบัติการ หมายถึงการทำงานร่วมกันจากหน่วยงานอื่น โดยใช้ทรัพยากรขององค์กรร่วมกัน ลักษณะของความเป็นหุ้นส่วนแบบนี้ต้องการกระตุ้นให้หุ้นส่วนที่อยู่ในหน่วยงานอื่นหรือคนในชุมชนเข้ามาปฏิบัติงานร่วมกัน ลักษณะของความเป็นหุ้นส่วนประเภทนี้จะเป็นการอาสาสมัครเข้ามาทำงานซึ่งจะให้มีความช่วยเหลือขององค์กรทำงานมากขึ้น ทำให้ประชาชนได้เข้าถึงบริการขององค์กรได้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกัน ก็ทำให้ชุมชนและคนนอกองค์กรได้เข้าใจลักษณะการทำงานขององค์กรมากขึ้น รวมถึงเป็นสถานที่รองรับคนที่ต้องการทำงานเพื่อสังคมหรือทำประโยชน์เพื่อชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม

มากขึ้น อย่างไรก็ตามหุ้นส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมประเภทนี้จะเข้ามาเฉพาะในเรื่องของการปฏิบัติการเท่านั้น ส่วนเรื่องของการกำหนดนโยบายขององค์กรยังคงเป็นของหน่วยงานภาครัฐอยู่ โดยหุ้นส่วนสามารถให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องปฏิบัติการและการทำงานร่วมกันได้

4. ความเป็นหุ้นส่วนแบบร่วมมือ (Collaborative)

ความเป็นหุ้นส่วนประเภทนี้ถือว่ามีความเป็นหุ้นส่วนอย่างแท้จริง (Real Partnership) เพราะมีการกระจายความรับผิดชอบ การกำหนดนโยบายและการตัดสินใจไปยังหุ้นส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วม ความเป็นหุ้นส่วนแบบนี้จะทำงานได้ดีก็ต่อเมื่อองค์กรท้องถิ่น องค์กรชุมชนหรือคนในชุมชน มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมมือในการทำงานเพื่อชุมชน คนในชุมชนจะต้องมีความตระหนักในผลประโยชน์สาธารณะ (Civic Awareness) หรือที่เรียกว่ามีจิตสำนึก (Consciousness) และยินดีที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม อย่างไรก็ตามในประเภทของความเป็นหุ้นส่วนแบบนี้รัฐบาลอาจสูญเสีย หรือได้ลดความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายขององค์กร หน้าที่ความรับผิดชอบต่างๆ ทั้งนี้อาจเป็นการโอนอำนาจหรือการบริหารงานบางส่วนหรือบางกิจกรรมให้องค์กรท้องถิ่น และคนในชุมชนเข้ามารับผิดชอบเต็ม*

จากประเภทของความเป็นหุ้นส่วนที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าความเป็นหุ้นส่วนขึ้นอยู่กับรูปแบบของกิจกรรมที่หุ้นส่วนเข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือความเป็นหุ้นส่วนแบบให้คำปรึกษาเป็นรูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากปฏิกริยาของผู้มารับบริการ หรือคนภายนอกที่มาจากการทำงานของรัฐ เป็นการนำเอาเสียงสะท้อนที่มาจากการให้บริการของรัฐ เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงการทำงานของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งความร่วมมือประเภทนี้จะทำให้หน่วยงานของรัฐสามารถปรับตัวเข้ากับความต้องการของประชาชนและผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนความร่วมมือแบบช่วยเหลือเกิดจากกิจกรรมที่มาจากบริจาต ทั้งในแง่ของการระดมทุนและอุปกรณ์สิ่งของให้กับองค์กรของรัฐ กิจกรรมประเภทนี้ทำให้องค์กรสามารถทำงานได้สะดวกยิ่งขึ้น เนื่องจากมีทรัพยากรในการดำเนินงานได้อย่างเพียงพอ ด้านความเป็นหุ้นส่วนแบบปฏิบัติการจะมุ่งเน้นกิจกรรมประเภทการให้บริการของหน่วยงานของรัฐเป็นหลัก การปฏิบัติการนี้จะมุ่งเน้นหุ้นส่วนที่มาจากประชาชนที่มีความเสียสละและต้องการทำงานเพื่อส่วนรวม ทำให้บริการของรัฐสามารถเข้าถึงประชาชนได้มากขึ้น ส่วนความเป็นหุ้นส่วนแบบร่วมมือถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจมากที่สุด เป็นการกระจายการทำงานให้กับองค์กรท้องถิ่น องค์กรชุมชนและคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและมีส่วนรับผิดชอบต่อการทำงานเพื่อส่วนรวม อย่างไรก็ตาม ความเป็นหุ้นส่วนแบบร่วมมือจะเกิดขึ้นได้และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริงนั้น ชุมชนจะต้องมีความพร้อม โดยเฉพาะในเรื่องของความเสียสละและการตระหนักถึงประโยชน์สาธารณะร่วมกันของคนในชุมชน อันจะนำไปสู่ความเป็นหุ้นส่วนอย่างแท้จริงของคนในชุมชน

* ซึ่งการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ในแต่ละพื้นที่นั้นจะมีเจ้าภาพหลัก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล/อบต.) และร่วมมือกับคนในชุมชนมีส่วนร่วม จึงเป็นการมีหุ้นส่วนแบบร่วมมือนั่นเอง

ผลประโยชน์ของความเป็นหุ้นส่วน (Partnership Benefit)

ความเป็นหุ้นส่วนจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรชุมชน (Community Organizations) ดังนี้

1. สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนตระหนักในปัญหาของตน
2. เป็นการสร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงให้กับชุมชน
3. ช่วยเพิ่มสมาชิกให้กับองค์กรชุมชน
4. เป็นการสร้างงานขึ้นในชุมชน
5. ให้การศึกษาและฝึกอบรมแก่คนในชุมชน
6. ระดมทุนในการดำเนินงานขององค์กรชุมชน
7. นำทักษะและความชำนาญการให้กับองค์กรชุมชน

อย่างไรก็ตามการนำแนวคิดความเป็นหุ้นส่วนมาใช้ก็มีความเสี่ยงบางประการ เพราะการกระจายอำนาจและหน้าที่ไปสู่องค์กรอื่น หมายถึง การยกเลิกกฎระเบียบ และการควบคุมจากองค์กรของรัฐออกไป ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ หรือปัญหาในเรื่องความน่าเชื่อถือ และความรับผิดชอบที่ไม่มั่นคงเหมือนของรัฐบาล นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงในเรื่องของหุ้นส่วนที่เป็นองค์กรชุมชนไม่สามารถให้บริการได้เท่ากับที่ภาครัฐเคยทำ ถ้าองค์กรชุมชนนั้นยังไม่มีความพร้อมแต่ต้องดำเนินงาน

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ (Collaboration)

แนวคิด

ในการทำงานที่จะประสบผลสำเร็จได้ดีและถึงเป้าหมายที่วางไว้ องค์กรจะต้องได้รับความร่วมมือในการทำงานร่วมกันในหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นในปัจจุบันการทำงานในหลายองค์กรจึงมุ่งที่จะทำงานร่วมกันกับหลายหน่วยงานทั้งภายในและนอกองค์กรมิใช่บริหารหรือจัดการเพียงหน่วยงานเดียวหรือองค์กรเดียว ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความร่วมมือ (Collaboration) คือ รูปแบบการทำงานรูปแบบหนึ่ง ที่มุ่งเน้นไปที่การทำงานร่วมกันของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายร่วมกันที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้ โดยทั่วไปแล้วความร่วมมือจะนำไปสู่การขยายสัมพันธภาพกับกลุ่มหรือองค์กรอื่นๆ ก่อให้เกิดการแบ่งปันการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและรอบด้าน

ความหมายของความร่วมมือ

จากการศึกษาของ Bardach (1998: 20-21) ได้ให้ความหมายของความร่วมมือ ซึ่งหลายคำที่ภาษาอังกฤษใช้กัน ซึ่งแต่ละคำมีความหมายใกล้เคียงกันแต่มีจุดเน้นที่ต่างกัน ดังนี้

Collaboration ความร่วมมือ คือ รูปแบบการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จุดเน้นของแนวคิดนี้คือรูปแบบการทำงานร่วมกับผู้อื่น (The Act of Work Together)

Cooperation การทำงานร่วมกัน คือ สิ่งที่ทำร่วมกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายโดยทั่วไป จุดเน้นของคำนี้อยู่ที่ ตัวเนื้องานที่ปฏิบัติงานร่วมกัน (Thing That Do with Someone Else)

Coordination การร่วมประสานการทำงาน คือ การจัดการกิจกรรมเพื่อให้คนที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกันและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จุดเน้นของคำนี้อยู่ที่การจัดการกิจกรรม (To Organize An Activity)

องค์ประกอบของความร่วมมือ (Component of Collaboration)

องค์ประกอบของความร่วมมือมีอยู่หลายประการด้วยกัน ขึ้นอยู่กับว่าใครจะให้ความสำคัญแก่องค์ประกอบใด นักวิชาการบางท่านมองว่า องค์ประกอบของความร่วมมือที่สำคัญที่สุดได้แก่องค์ประกอบทางด้านองค์กรและบุคลากรในองค์กร ในขณะที่บางท่านให้ความสำคัญกับเรื่องของเป้าหมายและทรัพยากรขององค์กร

จากการศึกษาของ Winer and Ray (1994) ได้จำแนกองค์ประกอบของความร่วมมือได้ 4 องค์ประกอบด้วยกันและยังกล่าวเน้นว่า ความร่วมมือในการทำงานจะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของความร่วมมือทั้ง 4 ประการดังนี้

1. สภาพแวดล้อมขององค์กร (Environment)
2. วัตถุประสงค์และทรัพยากร (Purpose and Resources)
3. กระบวนการทำงานและโครงสร้างขององค์กร (Process and Structure)
4. การสื่อสารและคุณลักษณะของสมาชิกในองค์กร (Communication and Membership Characteristics)

ประโยชน์ของความร่วมมือ (Advantage of Collaboration)

ความร่วมมือในการทำงาน (Collaboration) เป็นการนำเอาทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน (Shared Vision) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มต่าง ๆ ที่ทำงานอยู่ในชุมชน ได้แก่ องค์กรประชาชน องค์กรของรัฐ และกลุ่มธุรกิจจะต้องมีบทบาทสำคัญในการทำงานร่วมกัน ประโยชน์ของความร่วมมือในการทำงานร่วมกันได้แก่ การลดการทำงานแบบแยกส่วนที่ไม่ประสานกัน และลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน (Reduction of Fragmentation and Duplication) ทั้งนี้เพราะการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ มีหลายหน่วยงานเข้าไปเกี่ยวข้อง ดังนั้นบางหน่วยงานแม้ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐด้วยกันอาจทำงานซ้ำซ้อนกันโดยไม่มี การประสานร่วมมือในการทำงานเลย ในขณะที่ปัจจุบันองค์กรภาคประชาชน และภาคธุรกิจมีการเติบโตและขยายตัวไปในพื้นที่ต่างๆ มากขึ้น ซึ่งถ้าไม่มีการร่วมมือประสานการทำงานก็อาจทำให้มีการซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่นที่มีอยู่ในพื้นที่อยู่แล้ว

การที่กลุ่มองค์กรหลายองค์กรในพื้นที่มีเป้าหมาย ปรัชญา และวิธีการในการทำงานแตกต่างกันได้ เข้ามาร่วมมือในการทำงานร่วมกันจะทำให้แต่ละกลุ่มมองหาแนวทางในการทำงานหรือทางออกที่ก้าวพ้นไปจากข้อจำกัดขององค์กรตัวเอง ไปสู่การแสวงหาแนวทางการทำงานใหม่ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ และยังเป็น การปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ขององค์กรให้สามารถทำงานประสานร่วมกับองค์กรอื่นๆ ในพื้นที่โดยยึดเอาประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง การร่วมมือกันจึงก่อให้เกิดประโยชน์ในแง่การสร้างเครือข่ายเพื่อระดมพลังในการแก้ไขปัญหาของชุมชน และยังเป็น การพัฒนาทุนทางสังคม (Social Capital) ให้เกิดขึ้นในชุมชนอีกด้วย (Bardach, 1998: 9)

นอกจากนี้ประโยชน์ที่จะได้รับจากความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน ได้แก่ การแบ่งปันทรัพยากร (Sharing Resources) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีปัญหาด้านการเงิน (Kretzmann and McKnight, 1993: 5) การแบ่งปันทรัพยากรนี้รวมความถึงเรื่องการแบ่งปันเวลา เงิน ทักษะ เจ้าหน้าที่ และแนวคิดและวิธีการในการทำงาน การเชื่อมโยงทรัพยากรเหล่านี้เข้าด้วยกันจะทำให้ชุมชนหรือองค์กรในชุมชนทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ดีมากขึ้น

เงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือ

จากการศึกษาของ Bourget and Ryan (1999) ได้ศึกษาเงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือขององค์กรต่างๆ พบว่า มีเงื่อนไขอยู่ 12 ประการด้วยกันที่ทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน ซึ่งได้แก่

1. การมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน
2. การมีข้อตกลงที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับกันทุกฝ่าย
3. การใช้แนวทางที่เป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย (Win-Win Approach) เป็นแนวทางในการทำงาน
4. การได้รับการสนับสนุนจากผู้นาองค์กรและฝ่ายบริหาร
5. การมีกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน
6. การมีการสื่อสารที่เป็นระบบ ชัดเจนและทั่วถึง
7. แต่ละฝ่ายสามารถคาดหวังในบทบาทที่รับผิดชอบได้
8. สมาชิกกลุ่มมีการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี
9. มีการเรียนรู้และพร้อมที่จะปรับตัวตลอดเวลา
10. มุ่งเน้นความหลากหลายในการทำงานและความร่วมมือ
11. มีการวางแผนการทำงานที่ชัดเจน ทั้งในเรื่องของการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติงาน
12. ระลึกอยู่เสมอว่าการทำงานเป็นกลุ่มจะช่วยเสริมการทำงานของแต่ละคน และการทำงานของแต่ละคนจะช่วยเสริมการทำงานของกลุ่ม (Group Strengthens Individuals and Individuals Strengthen the Group)

1.5 แนวคิดการดูแลระยะยาว (Long-Term Care : LTC)

แนวคิด

การดูแลระยะยาว (Long-Term Care : LTC) ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้ของระบบสุขภาพและบริการสังคม(WHO, 2000) นอกจากนี้การดูแลระยะยาวยังเป็นการให้บริการที่ครอบคลุมตั้งแต่การบริการทางการแพทย์และการบริการทางด้านสังคม ซึ่งเป็นรูปแบบเพื่อช่วยผู้ที่มีภาวะทุพพลภาพหรือมีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังที่ต้องการการดูแล การบริการอาจเป็นได้ทั้งในระยะสั้น หรือในระยะยาวก็ได้ และอาจเป็นการให้บริการที่บ้าน ในชุมชน หรือในสถานที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

การดูแลในสถานบริการหรือในสถาบันของรัฐ (Institutional Care)เป็นการดูแลสำหรับบุคคลที่ป่วยเรื้อรังหรือมีความพิการหรือทุพพลภาพ ความเจ็บป่วยเรื้อรัง สูญเสียความสามารถในการประกอบกิจกรรมอันเนื่องมาจากความเจ็บป่วยหรือความพิการตลอดจนผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้มากนักจนถึงช่วยตัวเองไม่ได้ (กนิษฐา บุญธรรมเจริญ และ ศิริพันธ์ สาสัตย์, 2548) นอกจากนี้ยังมีการให้บริการดูแลในสถานบริการ หรือให้บริการ ณ ที่สถานที่ตั้งสถานบริการสำหรับผู้สูงอายุ บริการการดูแลระยะยาวมีหลายประเภท ซึ่งการดูแลในสถาบันแบ่งตามลักษณะการให้บริการและแบ่งตามระดับความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุ (Ribbe *et al.*, 1997; Lassey and Lassey, 2001; ศิริพันธ์ สาสัตย์, 2549) ดังนั้นในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพาที่ต้องการความช่วยเหลือในระดับมากถึงมากที่สุด แต่ขาดคนดูแล หรือญาติไม่สามารถให้การดูแลต่อไปได้ เนื่องจากมีระดับความต้องการการดูแลในระดับปานกลางถึงระดับมาก ที่จำเป็นต้องใช้ทักษะทางการแพทย์และต้องการการดูแลในระยะยาว จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ควรได้รับการดูแลในสถานบริบาล

ดังนั้นสถานบริการดูแลระยะยาว (Institutional Long-Term Care) จึงเป็นสถานที่ให้บริการทางเลือกตามชีวิตความเป็นอยู่ (Life Style) เพื่อตอบสนองความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุและความต้องการของผู้สูงอายุตลอดกระบวนการสูงอายุ โดยมีศักยภาพให้บริการดูแลผู้สูงอายุเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 เดือนขึ้นไป ผู้ให้บริการอาจมาจากภาครัฐ เช่น กระทรวงสาธารณสุข กรมประชาสงเคราะห์ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหรือภาคเอกชนทั้งที่หวังผลกำไรและไม่หวังผลกำไร และองค์กรการกุศล ฯลฯ

ความหมายของการดูแลระยะยาว

จากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อหาแนวคิดและคำจำกัดความของการดูแลระยะยาวพบว่า การที่จะนิยาม “การดูแลระยะยาว” เป็นเรื่องที่ซับซ้อน สถาบันการแพทย์แห่งอเมริกา (The American Institute of Medicine, 1986) ให้นิยามว่า การดูแลระยะยาวเป็นบริการสุขภาพและสังคมสำหรับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างมีความต่อเนื่องอันเนื่องมาจากความพิการทางกายหรือทางจิต ส่วน Norton (2000) ให้ความหมายว่าการดูแลระยะยาว เป็นการดูแลสำหรับความเจ็บป่วยเรื้อรังหรือความพิการซึ่งไม่เหมาะต่อการให้การดูแลในโรงพยาบาล และมักจะเป็นการดูแลไม่ได้รับค่าใช้จ่ายแทนที่จะเป็นการดูแลจากผู้ประกอบวิชาชีพ

OECD (อ้างถึง ศิริพันธุ์ สาสัตย์ และเตือนใจ ภักดีพรหม, 2550) อธิบายการดูแลระยะยาวในกรอบบัญชีรายจ่ายสุขภาพ (System of Health Accounts) ว่า การดูแลระยะยาวประกอบด้วยบริการสุขภาพและการบริการสำหรับผู้ป่วยในซึ่งต้องการความช่วยเหลือระยะต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากภาวะทุพพลภาพเรื้อรังและระดับความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวันที่ลดลง นอกจากนี้ยังได้กล่าวว่าการดูแลระยะยาว เป็นบริการที่จัดให้ได้ทั้งในสถาบันและชุมชนและมองเห็นการดูแลระยะยาวเป็นบริการที่ผสมกันระหว่างการดูแลทางการแพทย์หรือพยาบาลกับบริการสังคม

นอกจากนี้ WHO (2000) ได้กล่าวและอธิบายถึงความหมายของการดูแลระยะยาวว่า เป็นส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้ของระบบสุขภาพและบริการสังคม ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้ดูแลในระบบ (ครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน) ทำให้กับผู้ที่ต้องการการดูแล รวมถึงผู้ดูแลในระบบที่หมายถึงทั้งบุคลากรในสาขาวิชาชีพและผู้ช่วย (บุคลากรทางด้านสุขภาพและสังคม) รวมถึงผู้ดูแลแบบดั้งเดิมและที่เป็นอาสาสมัคร

สิ่งสำคัญที่ทำให้การนิยามการดูแลระยะยาวทำได้ยากสำหรับการเปรียบเทียบกับคำนิยามของประเทศต่างๆ ก็คือนิยามของการดูแลระยะยาวที่กว้าง ซึ่งอยู่ที่จะกำหนดเส้นแบ่งอาณาเขตกับการดูแลสุขภาพแบบหลัก และรูปแบบของบริการที่หลากหลาย อย่างไรก็ตามการแบ่งส่วนใหญ่มักจะแยกออกเป็นการดูแลแบบสถาบัน กับการดูแลที่บ้าน สำหรับการดูแลแบบสถาบันนั้นมักแยกเป็น สถานพยาบาล ผู้สูงอายุ (Nursing Homes) กับบ้านพักคนชรา (Residential Homes) ซึ่งสถานพยาบาลผู้สูงอายุ มักเป็นการดูแลที่มีความเข้มข้นมากกว่า ส่วนการดูแลที่บ้านนั้นประกอบด้วยการดูแลกิจกรรมส่วนตัวในชีวิตประจำวัน การให้อาหาร และรวมไปถึงการปรับปรุงบ้านพักอาศัย นอกจากนี้ยังสามารถแยกความแตกต่างระหว่างการบริการการดูแลในชุมชนกับศูนย์ดูแลเวลากลางวันก็ได้

ดังนั้นนิยามในทางปฏิบัติโดยทั่วไปอาจกล่าวได้ว่า การดูแลระยะยาว เป็นการให้บริการในการดูแลสำหรับบุคคลที่ป่วยเรื้อรังหรือมีความพิการหรือทุพพลภาพ บุคคลที่สูญเสียความสามารถในการประกอบกิจกรรมอันเนื่องมาจากความเจ็บป่วยหรือความพิการ รวมถึงบริการทั้งในสถาบันหรือในชุมชนในหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นสถานดูแลกลางวัน (Day Care Institutional) บริการสุขภาพที่บ้าน การดูแลที่พักรักษา การดูแลระยะเปลี่ยนผ่าน บริการฟื้นฟูสภาพ การดูแลที่ต้องอาศัยทักษะทางการแพทย์ การดูแลระยะสุดท้าย และการดูแลแบบประคับประคอง ซึ่งมักจะเป็นการดูแลที่แตกต่างหากจากสถานบริการสุขภาพปฐมภูมิ เนื่องจากเป็นการดูแลที่ใช้ระยะเวลาที่ยาวนานกับบุคคลนั้นๆ

ประเภทของสถานบริการ

สถานบริการสำหรับผู้สูงอายุมีหลายประเภท จากการทบทวนวรรณกรรมและจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบว่าการบริการที่มีในต่างประเทศ และบริการที่มีในประเทศไทยสามารถแบ่งตาม

ลักษณะการบริการที่ให้และแบ่งตามระดับความต้องการของการดูแลผู้สูงอายุ ได้ดังนี้ (Ribbe *et al.*, 1997; Lassey and Lassey, 2001; ศิริพันธุ์ สาสัจย์, 2549)

1. **บ้านพักคนชรา (Residential Home) หรือ ชุมชนสำหรับผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้** (Independent Living Communities) หมายถึงสถานที่ให้บริการ “การดูแลในระดับต่ำกว่า” (Lower Level of Care) โดยให้บริการห้องพักสำหรับผู้ที่ยังช่วยเหลือตัวเองได้ ผู้พักอาศัยจะต้องสามารถเดินเองได้เดินโดยใช้ไม้เท้า (Cane) ไม้เท้าช่วยเดิน (Crutches) หรือ อุปกรณ์ช่วยเดิน (Walker) แต่ผู้พักอาศัยไม่ได้ต้องการการดูแลจากพยาบาลวิชาชีพหรือผู้ช่วยผู้ดูแล นอกจากนี้ยังมีสถานที่พักอาศัยประเภทห้องพักให้เช่าสำหรับผู้สูงอายุ (Hostels) และที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Sheltered Housing)

2. **สถานที่ให้การช่วยเหลือในการดำรงชีวิต (Assisted Living Setting)** เป็นสถานที่พักอาศัยสำหรับผู้ที่มีข้อจำกัดทางด้านร่างกายที่เกี่ยวข้องกับการสูงอายุหรือความพิการที่ต้องการช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันบางอย่างทำให้ไม่สามารถพักอาศัยอยู่ที่บ้านได้อย่างปลอดภัย แต่ต้องการอยู่อย่างอิสระมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ มีบริการการดูแลส่วนบุคคล และการดูแลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพผู้พักอาศัยสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้โดยไม่ต้องมีผู้ที่คอยกำกับดูแลและไม่ต้องการการดูแลที่ต้องใช้ทักษะทางการแพทย์หรือการพยาบาล มีห้องรับประทานอาหารรวมและมีระบบการขอความช่วยเหลือฉุกเฉิน

3. **โรงพยาบาลที่ให้บริการดูแลระยะยาว (Long-Stay Hospital)** หมายถึง สถานที่ให้การรักษาพยาบาลทั่วไปที่ให้บริการการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งอาจเป็นโรงพยาบาลของรัฐหรือโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการจ่ายของผู้รับบริการเป็นสำคัญ ในขณะที่โรงพยาบาลของภาครัฐส่วนใหญ่ไม่สามารถให้บริการเช่นนี้ได้เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านจำนวนเตียงบุคลากรที่ต้องดูแลทางนี้โดยเฉพาะ และงบประมาณ

4. **สถานบริบาล (Nursing Home)** หมายถึง เป็นสถานที่ให้การดูแลระยะยาวสำหรับผู้ป่วยที่มีอาการป่วยไม่มากที่จะต้องรับการรักษาอยู่ในโรงพยาบาลแต่ไม่สามารถอยู่ที่บ้านได้ และเป็นสถานที่ให้บริการดูแลที่ต้องใช้ทักษะทางการแพทย์ 24 ชั่วโมงต่อวัน หรือให้บริการกำกับดูแลในด้านการรับประทานยา การรับประทานอาหารและการช่วยเหลือด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันบางอย่าง สถานบริการนี้มักให้การดูแลที่มีลักษณะ “การดูแลในระดับสูงสุด” (Highest Level of Care) ได้แก่ผู้สูงอายุที่มีภาวะเปราะบางและ/หรือมีโรคเรื้อรัง มีความพิการทางด้านร่างกาย หรือทางด้านารรับรู้ ด้านเชาวน์ปัญญา ด้านสมองผิดปกติ หรือสมองเสื่อม หรือพิการทั้งสองอย่าง

5. **สถานดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย (Hospice Care)** หมายถึง สถานที่ให้การดูแลผู้ป่วยก่อนเสียชีวิต เพื่อช่วยในการดูแลลดอาการเจ็บปวด หรืออาการอื่นๆ โดยมุ่งเน้นการให้ความสุขสบายและเปิดโอกาสให้มีเวลาอยู่กับครอบครัวและเพื่อนๆ เป้าหมายในการดูแลก็คือ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตมากที่สุด

เท่าที่จะมากได้ เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยไปอย่างสงบในวันสุดท้ายของชีวิตโดยไม่ให้การรักษา สถานบริการในลักษณะนี้พบทั้งในโรงพยาบาลและในสำนักสงฆ์

ลักษณะความต้องการการดูแลระยะยาว

ความต้องการการดูแลระยะยาว แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. การดูแลส่วนบุคคล
2. การเคลื่อนที่
3. งานบ้าน
4. บริการสุขภาพที่บ้าน

นอกจากบริการการดูแลสุขภาพแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นที่เป็นตัวบ่งชี้ความต้องการที่เกี่ยวข้องตลอดจนสิทธิในการได้รับบริการซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้แก่

1. ระดับของรายได้และทรัพย์สิน
2. ความสามารถของครอบครัวและชุมชนในการสนับสนุน
3. ภาวการณ์ทำงานของผู้ดูแลและระยะทางระหว่างบ้านกับที่ทำงาน
4. ลักษณะที่อยู่อาศัย เช่น เป็นที่อยู่ถาวร ชั่วคราว เร่รอน รวมทั้งลูกที่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน
5. สภาพที่เป็นเมืองหรือชนบท ลักษณะภูมิประเทศ และความเข้มแข็งของชุมชนที่อาศัยอยู่

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ต้องการได้รับการดูแล

เพื่อให้เกิดความครอบคลุมของกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ที่มีปัญหาสุขภาพในระยะเวลานาน และมีความต้องการการช่วยเหลือในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (Activity of Daily Living, ADL) เพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี WHO (2000) ได้กล่าวถึงกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ประกอบด้วย

1. ผู้ที่เจ็บป่วยเรื้อรัง รวมทั้งผู้ป่วยเอดส์
2. ผู้ที่มีความพิการ ทูพพลภาพ โดยไม่จำกัดสาเหตุ
3. ผู้ที่มีภาวะทุพพลภาพ จากพยาธิสภาพหรือเสื่อมจากอายุโดยส่วนใหญ่คือผู้สูงอายุ
4. ผู้ที่มีความจำกัดทางประสาทการรับรู้
5. ผู้พิการทางจิต รวมทั้งผู้ป่วยสมองเสื่อม ผู้ป่วยซึมเศร้า
6. ผู้ติดสารเสพติด
7. ผู้ประสบพิบัติทางธรรมชาติและอื่นๆ
8. ผู้ดูแลนอกระบบที่มีความเสี่ยงต่อการต้องพึ่งพิงผู้อื่นและผลกระทบที่ไม่ประสงค์อื่นๆ

ลักษณะของการจัดบริการ

ลักษณะของการจัดบริการ หมายถึงรูปแบบการให้มีบริการครอบคลุมถึง การแบ่งกลุ่มงานบริการ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับขอบเขตของการบริการที่เป็นทางการแพทย์ การฟื้นฟูสภาพ และบริการทางสังคม ว่ามีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันอย่างไร และใครมีบทบาทอย่างไรในการจัดการบริการ มีแนวคิดอะไรเป็นเบื้องหลังของการแบ่งแยกบทบาทเหล่านั้น รวมทั้งมีลักษณะของการบริการอย่างไร มีกฎเกณฑ์อะไรในการจัดบริการและสิทธิประโยชน์ให้ ชนิดของผู้ให้บริการ ระบบการเงินการคลัง และความเชี่ยวชาญของบุคลากรที่ดูแล

อย่างไรก็ตามการดูแลทางการแพทย์โดยปกติไม่ครอบคลุมไปถึงความต้องการทางสังคมของผู้ป่วย แต่จะประเมินจากความต้องการทางด้านกายภาพและจิตเป็นหลัก ขณะที่การดูแลทางสังคมจะให้ความสำคัญกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้รับบริการ

ปัญหาที่พบในการดูแลระยะยาวในประเทศไทย

สำหรับในประเทศไทยความต้องการการดูแลให้กับกลุ่มเป้าหมายทั้งผู้ป่วย ผู้พิการ และผู้สูงอายุ ทั้งที่ปกติ และไม่ปกติในสถานบริการที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น แต่ปรากฏว่ายังขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องหลายๆ ด้านรวมทั้ง การกำกับดูแลจากภาครัฐ (ศิริพันธุ์ สาสัตย์ และ เตือนใจ ภักดีพรหม, 2550) เช่น

1. ขาดข้อมูลพื้นฐานของสถานบริการดูแลระยะยาวในประเทศไทยที่ชัดเจน ในด้านจำนวนประเภทของสถานบริการ ลักษณะการให้บริการและคุณลักษณะผู้รับบริการในแต่ละประเภท
2. ขาดข้อมูลด้านการปฏิบัติการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวที่ดีในสถานบริการที่มีอยู่แล้วในประเทศไทย เพื่อใช้เป็นตัวอย่างและส่งเสริมสถานบริการอื่นใช้เป็นแบบอย่าง
3. ขาดกฎหมายเข้ามาควบคุมการขึ้นทะเบียน และยังไม่มีการกำหนดเกณฑ์ในการจัดตั้งสถานบริบาลสำหรับภาคเอกชนที่ชัดเจน
4. ยังไม่มีการจัดทำมาตรฐานการดูแล การกำหนดคุณลักษณะและสมรรถนะของผู้ให้บริการผู้สูงอายุในสถานบริการ และหน่วยงานที่ให้การรับรองมาตรฐานของสถานบริบาล
5. พบว่ามีสถานบริบาลสำหรับผู้สูงอายุของภาคเอกชน แต่ยังไม่พบว่ามีสถานบริบาลดังกล่าวสำหรับผู้สูงอายุในภาครัฐ แต่พบว่ามีบริการในลักษณะนี้แฝงอยู่ในสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าในประเทศไทยยังขาดรูปแบบที่ดีในการปฏิบัติการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาวในสถานบริการ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในสถานบริการแบบครบวงจรในประเทศไทยให้มากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุในสถานบริการในประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ทิศทางการพัฒนาระบบการบริการดูแลระยะยาวในประเทศไทย (ศิริพันธุ์ สาสัตย์ และ เตือนใจ ภักดี พรหม, 2550)

1. ส่งเสริมการศึกษาวิจัยการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในสถานบริการแบบครบวงจรไทย เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการและข้อมูลสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการวางแผนและการกำหนดนโยบายในด้านการบริการสุขภาพและสังคมในประเทศไทยต่อไป

2. จัดให้มีการบริการสถานดูแลระยะยาวของภาครัฐเพื่อรองรับผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติหรือญาติไม่สามารถให้การดูแลที่บ้าน ซึ่งเป็นความต้องการการดูแลในระดับปานกลางถึงสูงสุด

3. ส่งเสริมการจัดบริการดูแลระยะยาวของภาคเอกชน เช่น ให้การสนับสนุนด้านองค์ความรู้การฝึกอบรมบุคลากร หรือการสนับสนุนด้านงบประมาณ สำหรับหน่วยงานของภาคเอกชนที่ไม่หวังผลกำไร

4. กำหนดกฎหมายแยกประเภทการขึ้นทะเบียนสถานดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ แยกออกจากสถานพยาบาลสำหรับผู้ป่วยเรื้อรัง เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการบริการและการบริหารจัดการสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ

5. กำหนดมาตรฐานการดูแลในระดับชาติ รวมทั้งกำหนดคุณลักษณะและสมรรถนะของผู้ให้บริการผู้สูงอายุในสถานบริการ

6. ส่งเสริมการจัดตั้งหน่วยงานที่ให้การรับรองมาตรฐานของสถานบริการผู้สูงอายุในระดับต่างๆ

7. ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการรับการโอนย้าย หรือบางแห่งที่ได้รับการโอนย้ายสถานสงเคราะห์คนชราไปอยู่ในความรับผิดชอบ จัดให้มีการบริการผู้สูงอายุที่มีระดับความต้องการการดูแลในทุกระดับ

8. ส่งเสริมการซื้อบริการจากสถานบริการทั้งภาครัฐและเอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในเขตพื้นที่นั้นๆ หรือพื้นที่ใกล้เคียง หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดไม่สามารถจัดให้สถานบริการผู้สูงอายุที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนได้

9. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงมหาดไทย ในการให้ความรู้ด้านการบริการสุขภาพและสังคม รวมทั้งการบริหารจัดการ และเป็นพี่เลี้ยงให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

สรุป

ความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุที่มีภาวะทุพพลภาพ หรือมีภาวะเปราะบางจากการมีอายุสูงขึ้นมีจำนวนมากขึ้น ถึงแม้การดูแลในชุมชนจะเป็นหัวใจสำคัญของการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามการจัดการบริการดูแลระยะยาวในสถานบริการก็ยังคงมีความจำเป็นสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพาที่ต้องการความช่วยเหลือในระดับปานกลางถึงมาก โดยขาดคนดูแลหรือญาติไม่สามารถให้

การดูแลต่อไปได้เนื่องจากต้องใช้ทักษะทางการแพทย์ และต้องการการดูแลในระยะยาว ด้วยปัจจุบัน ยังไม่มีสถานบริบาลของภาครัฐ ทำให้มีจำนวนสถานบริบาลของภาคเอกชนมากขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคม แต่ปรากฏว่ายังขาดข้อมูลพื้นฐานหลายๆ ด้านที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งยังขาดระบบการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อควบคุมมาตรฐานการบริการที่ให้กับผู้สูงอายุที่มารับบริการ ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและผู้ดูแลจึงควรมีการส่งเสริมการศึกษาวิจัยการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว ในสถานบริบาลและควรมีสถานบริบาลแบบครบวงจรในประเทศไทย มีการกำหนดมาตรฐานการดูแลในระดับชาติ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการกำหนดการขึ้นทะเบียน การกำกับดูแลมาตรฐานการบริการ และส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทในการจัดให้มีบริการในชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น

1.6 ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ (Multipurpose Senior Center)

ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุเป็นรูปแบบ และลักษณะบริการสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน โดยเป็นลักษณะการบริการที่จัดขึ้น เพื่อสนับสนุนการทำหน้าที่ของครอบครัว และชุมชนให้สามารถดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งมีความร่วมมือระหว่างผู้สูงอายุ ครอบครัว ชุมชน องค์กร และสถาบันทางสังคมต่างๆ ในการจัดบริการ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2544: 144)

ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุเป็นศูนย์ที่คนในชุมชนเป็นผู้จัดตั้งขึ้นมาเอง มีการดำเนินงานโดยคนในชุมชน และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และการดำเนินงาน รวมทั้งทำกิจกรรมต่างๆ ในศูนย์ โดยศูนย์นี้จะมีการประสานระหว่างบริการทั้งทางสุขภาพ และบริการทางสังคมตามความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่มาใช้บริการได้รับการบริการที่ครอบคลุมเหมาะสมและตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนนั้นๆ ด้วย และในส่วนของหน่วยงานของรัฐบาลที่รับผิดชอบในด้านผู้สูงอายุก็มีอำนาจในการสนับสนุนด้านเงินทุนในการพัฒนาศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ นอกจากนี้ทางศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุอาจจะมีการเขียนขอทุนจากหน่วยงานสาธารณะ และหน่วยงานเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร เพื่อนำเงินที่ได้มาจัดเป็นบริการปรับปรุง พัฒนาหรือกระจายทรัพยากรในด้านการขยายกิจกรรมต่างๆ ในศูนย์ต่อไป

ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ หมายถึง สถานที่อำนวยความสะดวกของชุมชนในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ และจัดหาหรือให้บริการอย่างกว้างขวาง ทั้งการบริการด้านสุขภาพอนามัย บริการสังคม บริการด้านการศึกษา และอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ (Halmes and Halmes, 1983: 49)

ความหมายคำว่า “ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ” (Multipurpose Senior Center) ในภาษาไทยมีผู้ใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียง เช่น ศูนย์บริการผู้สูงอายุหรือศูนย์บริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น ดังนั้นในความเข้าใจของประชาชนทั่วไป ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ จึงหมายถึง สถานที่ที่จัดตั้งขึ้น เพื่อให้ผู้สูงอายุมาพบปะสังสรรค์ หรือมาทำกิจกรรมร่วมกัน (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2550)

ส่วนรัฐบาลกลางของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายของ “ศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ” (Multi Purpose Senior Center : MPSC) ไว้ใน Older Americans Act (OAA) ว่าศูนย์เนกประสงค์ฯ เป็นองค์กรที่ช่วยให้การอำนวยความสะดวกในชุมชนเป็นองค์กรที่มีการจัดให้บริการที่ครอบคลุมทั้งทางด้านสุขภาพกาย จิตและสังคม รวมถึงด้านโภชนาการ และการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนที่ส่งเสริมและสนับสนุน การจัดกิจกรรมนันทนาการต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน (Older Americans Act อ้างใน ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2550)

นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ความหมายของ “ศูนย์เนกประสงค์” ว่าเป็นองค์กรที่มีการดำเนินงานให้บริการที่มากกว่าการสนับสนุนช่วยเหลือสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน แต่ทว่าเป็นองค์กรที่มีการจัดบริการและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ (ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) หรือเป็นลักษณะขององค์กรที่เป็นศูนย์รวมการบริการต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้น เพื่อการกระตุ้น และส่งเสริมให้มีการประสานการบริการสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน จากที่กล่าวมาข้างต้นอาจสรุปได้ว่า “ศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ” หมายถึง สถานที่รวมสำหรับองค์กร ชุมชน และชมรม/สมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุใช้ในการจัดบริการและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ”

จุดมุ่งหมายของศูนย์เนกประสงค์ฯ

จุดมุ่งหมายของศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ มีดังนี้ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2544: 117)

1. เพื่อเป็นสถานที่สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนจะได้มาสมาคมและทำกิจกรรมร่วมกัน
2. เพื่อเป็นสถานที่สำหรับผู้สูงอายุในการเรียนรู้บทบาทใหม่ของคนที่เหมาะสม
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีพัฒนาการด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน
4. เพื่อจัดความเหงา ความรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยวของผู้สูงอายุ
5. เพื่อเป็นสถานที่ในการจัดบริการทางสังคมบางประเภทแก่ผู้สูงอายุ

ขั้นตอนการดำเนินงานของศูนย์เนกประสงค์ฯ

ตามกระบวนการจัดตั้งเพื่อดำเนินงานของศูนย์เนกประสงค์ฯของ รองศาสตราจารย์ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (2550 : 78-122) ได้กำหนดกระบวนการจัดตั้งไว้ 5 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการแสวงหาความร่วมมือของเครือข่าย
2. กระบวนการศึกษาความพร้อมของชุมชน
3. กระบวนการศึกษาข้อมูลผู้สูงอายุและประชาชนในชุมชน
4. กระบวนการคัดเลือกพื้นที่ในการจัดตั้งศูนย์เนกประสงค์ฯ
5. การกำหนดโครงสร้างการดำเนินงาน บุคลากร และอาสาสมัคร

ในขณะเดียวกัน สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (2551: บทสรุปผู้บริหาร และพรพิมล แสงสว่าง, 2549 อ้างถึง ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2550: 80) ได้มีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานรวม 9 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เผยแพร่แนวคิด/รูปแบบศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน โดยการจัดประชุมร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมตั้งศูนย์เนกประสงค์ฯ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กับหน่วยงานต่างๆ และเผยแพร่แนวคิดนี้ให้ประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ได้รับทราบด้วย ตลอดจนทั้งการหาแนวทางการจัดตั้งศูนย์เนกประสงค์ฯ

ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมข้อมูลผู้สูงอายุที่มีอยู่ในชุมชนของแต่ละชุมชน รวมทั้ง เด็ก เยาวชน และสตรี โดยให้กรรมการหมู่บ้าน/ชมรมผู้สูงอายุ/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อื่นๆ เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลไว้ที่หน่วยงานที่จะเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดตั้งศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งข้อมูลที่เป็นของผู้สูงอายุจะประกอบด้วยด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านอาชีพ ด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 ประชุมเวทีประชาคมในระดับหมู่บ้าน โดยหน่วยงานเจ้าภาพหลักดำเนินการจัดประชุมเวทีประชาคมกับประชาชนทุกเพศ/วัย เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น เพื่อตัดสินใจร่วมกัน รวมทั้งความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 การจัดสรรทรัพยากร โดยเน้นการสนับสนุนให้เกิดความยั่งยืน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ฯ (บริหารศูนย์ฯ) ทั้งนี้การแต่งตั้งคณะกรรมการในระดับจังหวัด หน่วยงานในระดับพื้นที่ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการ โครงการการจัดตั้งศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน โดยมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรม การดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางด้านสาธารณสุข สังคม การศึกษา อาชีพ วัฒนธรรม และอื่นๆ

ขั้นตอนที่ 5 จัดตั้งศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานศูนย์ฯ อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนจัดเตรียมสถานที่ดำเนินการ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในศูนย์ฯ อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

ขั้นตอนที่ 6 วางระบบและการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การวางระบบไฟฟ้า/ประปา/อุปกรณ์ต่างๆ/การบูรณาการกับหน่วยงานด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านสังคม ด้านอาชีพ วัฒนธรรม และอื่นๆ ในการดำเนินการจัดกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 7 จัดประชุมเวทีประชาคมเพื่อกำหนดกิจกรรม โดยประชุมคณะกรรมการบูรณาการ โครงการการจัดตั้งศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อหารือในการจัดเตรียมกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมในศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน กิจกรรมต้องมีความต่อเนื่อง สม่่าเสมอ และต้องเป็นความต้องการของชุมชน นอกจากนี้แล้วต้องมีข้อมูลกิจกรรมในด้านต่างๆ ด้วย

ขั้นตอนที่ 8 วางแผนการดำเนินกิจกรรม เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งในการบริหารจัดการศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนเป็นผู้จัดทำแผนการดำเนินงานการจัดกิจกรรม โดยการจัด

ประชุมร่วมกับคณะกรรมการชุมชน เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรม โดยกิจกรรมนั้นต้องเป็นความต้องการของชุมชน

ขั้นตอนที่ 9 สรุปและถอดบทเรียน หน่วยงานส่วนกลางและเจ้าภาพหลักร่วมมือกันในการสรุปผลการดำเนินงานทั้งที่เป็นปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จ ในการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

ประโยชน์และคุณค่าของศูนย์อเนกประสงค์ฯ (ศคิพัฒนา ยอดเพชร, 2544ก; ศคิพัฒนา ยอดเพชร, 2544ข; และศคิพัฒนา ยอดเพชร 2550)

ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุนี้เป็นศูนย์ที่อยู่ในชุมชน เป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุมารวมกัน เพื่อที่จะเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และยังคงไว้ซึ่งสิ่งที่ดีงามในด้านภูมิปัญญา หรือพัฒนาสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในชุมชนของตนเอง ศูนย์อเนกประสงค์ฯ จะช่วยผู้สูงอายุในด้านการปรับตัว เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงให้เกิดบทบาทที่เหมาะสม และจะทำให้ผู้สูงอายุคลายความเหงา ความรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยวลงได้ ซึ่งอาจจะช่วยชะลอความแก่ลงไปได้ด้วย เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมใช้ทักษะความสามารถที่ตนมี และเรียนรู้ทักษะและบทบาททางสังคมใหม่ๆ ได้ อาจกล่าวได้ว่าศูนย์อเนกประสงค์ฯ เป็นกลไกสำหรับผู้สูงอายุในการสร้างความรู้สึกว่าตนเองยังเป็นบุคคลที่มีคุณค่า มีประโยชน์และมีศักดิ์ศรีอยู่ นอกจากนี้ยังให้โอกาสสำหรับบุคคลในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ และการตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งภายในศูนย์ฯ และในชุมชน ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้สูงอายุจะช่วยสนับสนุนและสร้างให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพรวมถึงเอาชนะความรู้สึกที่ว่าไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ด้วย

บริการของศูนย์อเนกประสงค์ฯ สำหรับผู้สูงอายุนั้นเปรียบเสมือนสะพานที่เชื่อมระหว่างการเข้ามามีส่วนร่วมและชุมชนเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังทำให้คนในชุมชนได้รู้จักหรือคุ้นเคยกับมิติต่างๆ ในชุมชนของตนมากขึ้น โดยชุมชนมีศักยภาพในการกระจายบริการให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชนของตนเอง นอกจากนี้บริการของศูนย์อเนกประสงค์ฯ ยังเป็นแหล่งทรัพยากรในการให้ข้อมูลข่าวสารเรื่องผู้สูงอายุและพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ด้วย

บริการของศูนย์อเนกประสงค์ฯ ได้จัดกิจกรรมหลากหลายตามความต้องการของผู้เข้ามามีส่วนร่วมและมาใช้บริการ โดยรับผิดชอบในการจัดตั้งบริการแก่ผู้สูงอายุทั้งหมดในชุมชน และสามารถเข้าถึงผู้สูงอายุได้ ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุได้เสนอโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้แก่ผู้ประสงค์จะเข้ามามีส่วนร่วม แต่สิ่งหนึ่งที่สำคัญที่สุด และเป็นงานยากสำหรับศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุก็คือ การดึงดูดและการจัดหาบริการที่มีขอบเขตที่กว้างขวางสำหรับผู้สูงอายุซึ่งมีศักยภาพและสนใจว่าอะไรเป็นบริการที่ศูนย์ฯ นี้ได้จัดขึ้นมา เพราะโดยทั่วไปแล้วศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุจะให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำ และผู้สูงอายุที่พิการ แต่ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุนี้พัฒนาขึ้นมาในการที่จะให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่มีความสามารถด้วย

ศูนย์อเนกประสงค์ฯ นับว่าเป็นตัวแทนแหล่งทรัพยากรของชุมชนที่มีความสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านี้รู้สึกว่าคุณค่า มีประโยชน์ เป็นที่ต้องการของสังคม ได้เข้ามาสู่การใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรม และอาจจะได้รับรายได้เพิ่มขึ้นด้วย โดยศูนย์ฯจะอำนวยความสะดวกอย่างรอบด้าน และมีบริการมากมายที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งมีการทำงานและก่อตัวเป็นกลุ่มในการเรียกร้องสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มหรือชุมชนของตนเอง นอกจากนี้ ศูนย์อเนกประสงค์ฯ บางส่วนในต่างประเทศมีการจัดบริการให้สำหรับผู้สูงอายุที่พิการด้วย เช่น ผู้สูงอายุที่ตาบอด และหูหนวกที่ไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ ได้อย่างปกติ เพราะเขาารู้สึกว่าความพิการเป็นอุปสรรคหรือข้อจำกัดที่เขามี ทางศูนย์ฯก็จะมิกิจกรรมหรือโครงการที่ช่วยให้บุคคลเหล่านี้สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับบุคคลอื่น และใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนได้ รวมทั้งเป็นการสร้างให้ผู้สูงอายุที่พิการเกิดความมั่นใจ และรู้สึกว่าคุณค่า

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการบริการด้านสุขภาพและสังคม แต่อาจจะไม่มีความต้องการที่จะกลายมาเป็นผู้มีส่วนในศูนย์ฯ ดังนั้นสิ่งสำคัญของศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ คือ ต้องการทราบความต้องการทุกส่วนของผู้สูงอายุ เพื่อที่จะได้จัดบริการที่เกี่ยวข้องทั้งทางการศึกษา สังคม และกิจกรรมนันทนาการ ได้อย่างครอบคลุม และสิ่งสำคัญอีกประการคือจะต้องทำให้ผู้ที่มาใช้บริการไม่รู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลภายนอก แต่ต้องสร้างให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมด้วย รวมทั้งกิจกรรมที่จัดนั้นจะต้องกว้างขวางและสอดคล้องกับความสนใจของผู้สูงอายุด้วย

ลักษณะกิจกรรมหรือบริการที่มีภายในศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2550)

ขอบเขตของบริการหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นในศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุนั้นจะเป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุและคนในชุมชนนั้นๆ โดยไม่จำเป็นที่ศูนย์ฯทุกศูนย์จะต้องมีบริการดังกล่าวต่อไปนี้ ยกตัวอย่างเช่น บริการหรือกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ชนบทอาจจะไม่ใช่บริการที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่เขตเมืองก็ได้ อย่างไรก็ตามศูนย์ฯส่วนใหญ่ควรที่จะกระจายขอบเขต และโอกาสให้ผู้สูงอายุเพื่อที่จะได้สามารถเข้าถึงบริการได้

บริการหรือกิจกรรมที่จัดภายในศูนย์อเนกประสงค์ฯ มีดังนี้

1. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการสมาคมและนันทนาการ (Social and Recreational Programs)

กิจกรรมด้านการสมาคมและนันทนาการส่วนใหญ่จะสามารถดึงดูดให้ผู้สูงอายุเข้ามาร่วมได้ จุดมุ่งหมายของกิจกรรมนันทนาการก็เพื่อให้โอกาสในการสร้างความสนุกสนาน และสร้างให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน รวมทั้งทำให้เกิดการปรับตัวทางสังคมที่เหมาะสม และจะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและมีคุณภาพที่ดี

รูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการควรจัดให้สามารถครอบคลุมถึงประชาชนทั้งหมด โดยควรที่จะพิจารณาในด้านพัฒนาการของผู้สูงอายุมาประกอบด้วย

ในด้านกิจกรรมทางด้านการสมาคมหรือนันทนาการที่มีการรวมกันเป็นกลุ่ม กิจกรรมจะเป็นสื่อในการช่วยพัฒนาทักษะในการติดต่อสื่อสารและความสัมพันธ์ที่ีระหว่างบุคคลและกลุ่มโดยกิจกรรมที่จัดนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม เพื่อที่จะให้สมาชิกเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ขจัดความรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยว เหงาและสร้างให้เกิดความรู้สึกสนุกสนาน รวมทั้งช่วยในการปรับตัวทั้งทางด้านอารมณ์และสังคมด้วย

โดยทั่วไปแล้วกิจกรรมด้านสังคมหรือนันทนาการที่จัดให้หรือมีในศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ จะเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุได้มาพบปะพูดคุยกัน เช่น

- งานสังสรรค์และเฉลิมฉลองในโอกาสสำคัญ เช่น งานวันเกิด วันหยุดราชการ วันสำคัญต่างๆ เช่นวันชาติ และกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุข และความสบายใจในบั้นปลายของชีวิต เป็นต้น

- งานด้านศิลป์ และหัตถกรรม เช่น จัดกิจกรรมการแกะสลักไม้ การทอผ้า งานเครื่องหนัง การวาดภาพ การเย็บผ้า การถ่ายรูป เป็นต้น

- การแสดงศิลปะ เช่น การละเล่นต่างๆ งานเขียน ดนตรี ร้องเพลง การแสดงคอนเสิร์ต เป็นต้น

- เกมต่างๆ เช่น การเล่นต่อคำ การเล่นเกมกรุก เป็นต้น

- กิจกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน เช่น การจัดงานวันผู้สูงอายุ การให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในงานประเพณี และงานบุญต่างๆ ของชุมชน เป็นต้น

2. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษา และวัฒนธรรม (Educational and Cultural Programs)

กิจกรรมด้านการศึกษาจะช่วยในการเสริมสร้างความสามารถด้านการแก้ไขปัญหาพัฒนาทักษะและความรู้ของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยเสริมพลังและสร้างให้เกิดความเข้าใจ การเรียนรู้ ความสามารถในการจำข้อเท็จจริงต่างๆ โดยผู้สูงอายุจำเป็นที่จะต้องได้รับโอกาส และการกระตุ้นที่เหมาะสมในด้านนี้ด้วย

กิจกรรมด้านการศึกษา หรือวัฒนธรรม เช่น

- การจัดการด้านข้อมูลข่าวสาร การศึกษา และงานบ้านที่จำเป็นให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น การเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์พื้นฐานในด้านการตลาด การจัดทำงบประมาณ การบริหารจัดการด้านเงินทุน การโฆษณา การซ่อมแซมบ้านอย่างง่าย การเตรียมทำอาหาร เป็นต้น

- การศึกษาเพื่อการพัฒนาตนเอง เช่น การเรียนภาษาต่างประเทศ การพัฒนาการพูด ทักษะการอ่าน การเรียนด้านปฐมพยาบาลเบื้องต้น เทคนิคการป้องกันตนเองในเบื้องต้น การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา เช่น การเข้าหา internet สุขภาพและโภชนาการ ความสัมพันธ์ในครอบครัว จิตวิทยา ประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วัฒนธรรม เป็นต้น

- การฝึกเพื่อสร้างความเป็นผู้นำ และบทบาทการมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น การกำหนดนโยบาย การอภิปรายเกี่ยวกับกฎหมายใหม่และกฎระเบียบของชุมชน การกระทำทางสังคม การอภิปรายด้านธรรมาภิบาลเมือง การพบปะกับผู้สมัครทางการเมือง เป็นต้น
- การไปทัศนศึกษาตามสถานที่ต่างๆ และมีกลุ่มท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม เช่น การชมภาพยนตร์ และสารคดี การแสดงดนตรี การไปพิพิธภัณฑ์
- กิจกรรมที่ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำเครื่องจักรสาน การใช้ยาสมุนไพร เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความรู้ ภูมิปัญญา และประสบการณ์ที่สั่งสมมาให้เกิดประโยชน์
- กิจกรรมกลุ่มทางด้านการอ่านหนังสือ เช่น การอ่านนวนิยาย บทกลอน
- การจัดให้มีบริการด้านห้องสมุด เพื่อให้ผู้สูงอายุและคนในชุมชนที่สนใจได้ไปใช้บริการ เป็นต้น

3. กิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย และโภชนาการ (Health Services and Nutrition Programs)

จุดมุ่งหมายหลักของบริการด้านสุขภาพอนามัยเพื่อช่วยให้ผู้ใช้บริการมีสุขภาพทั้งทางร่างกายและอารมณ์ที่ดี ศูนย์อเนกประสงค์ฯสามารถให้บริการด้านสุขภาพในขอบเขตได้ดีเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับทรัพยากรและความจำเป็น บริการด้านสุขภาพนี้ให้โดยตรงทั้งผู้ที่เป็นสมาชิกของศูนย์ฯ และผู้สูงอายุที่ไม่สามารถมาที่ศูนย์ฯได้ บริการด้านสุขภาพอนามัยก็มีหลากหลายกิจกรรม เช่น

- การรักษาสุขภาพ เช่น การตรวจสุขภาพร่างกาย การตรวจภูมิคุ้มกัน การตรวจวัดความดัน การทำกายภาพบำบัด เป็นต้น ซึ่งการให้บริการนี้อาจจะจัดในรูปแบบของกลุ่มแพทย์อาสาสมัครเคลื่อนที่ไปให้บริการตามชุมชนต่างๆ หรือการจัดกลุ่มบุคลากรทางด้านสาธารณสุขไปเยี่ยมบ้านเพื่อให้คำแนะนำในการรักษาสุขภาพด้วย
- การให้ความรู้ด้านสุขภาพ การให้คำแนะนำปรึกษา เช่น การให้ความรู้ในทุกแง่มุมของสุขภาพ และอาการเจ็บป่วย โดยอาจจะมีการจัดกลุ่มอภิปรายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดความเข้าใจในสภาพร่างกายและจิตใจของตนเอง และจัดการดูแลตนเองโดยเฉพาะในผู้สูงอายุที่เป็นโรคหัวใจ โรคเบาหวาน เป็นต้น
- การให้คำแนะนำด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ เช่น การกีฬาการออกกำลังกายในท่ากายบริหารพื้นฐานที่เหมาะสม หรือการออกกำลังกายโดยมีอุปกรณ์ เป็นต้น
- การให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำด้านการใช้จ่าย รวมทั้งการช่วยด้านการเงินแก่ผู้ที่มีรายได้น้อยในด้านค่ายา
- การจัดกิจกรรมพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การให้บริการด้านกายภาพบำบัด ซึ่งมีการอำนวยความสะดวกในเรื่องของอุปกรณ์กายภาพบำบัดต่างๆ การให้บริการด้านอาชีวบำบัด เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดการผ่อนคลายอารมณ์ มีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองที่สร้างขึ้น และก่อให้เกิดความ

ผลิตเพลทิน รวมทั้งเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ตามความถนัดและสนใจ เช่น การจักสาน การทำงานฝีมือต่างๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดรายได้อีกด้วย

- กิจกรรมด้านโภชนาการ การให้ความรู้ด้านโภชนาการ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขาดแรงจูงใจ ความรู้ หรือความสามารถด้านกายภาพในการที่จะกินอาหารอย่างครบถ้วนตามโภชนาการ การทำกิจกรรมกลุ่มในด้านที่เกี่ยวกับอาหารจะช่วยทำให้ผู้สูงอายุได้รับอาหารตามความจำเป็นและถูกสุขลักษณะหรือตามหลักโภชนาการ โดยจะมีอาสาสมัครในการจัดเตรียม และส่งอาหารให้กับผู้สูงอายุ เป็นต้น

นอกจากกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ในศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุจะมีกิจกรรมด้านการส่งเสริมรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ผู้สูงอายุประสบอยู่ เช่น การฝึกอาชีพ การให้คำแนะนำปรึกษาด้านการแก้ไขปัญหาเรื่องรายได้ การให้ความรู้และข้อมูลด้านการตลาด การมีกองทุนสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เป็นต้น

ผลดี ของการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ คือ จะทำให้ผู้สูงอายุได้รับการตอบสนองในด้านต่างๆ ดังนี้ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2544: 117)

1. การป้องกันและผ่อนคลายความเหงา โดยให้ความเป็นเพื่อนแก่ผู้สูงอายุ
2. การให้การดูแลและบริการส่วนตัวแก่ผู้สูงอายุ เช่น การอาบน้ำ การแต่งผม เป็นต้น
3. การจัดอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการให้แก่ผู้สูงอายุ
4. การรักษาและส่งเสริมด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุโดยมีมาตรการป้องกัน และดูแลสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย
5. การให้บริการด้านการแพทย์ ทันตแพทย์ กายภาพบำบัด จักษุแพทย์ และแพทย์ผู้ชำนาญทางด้านมือและเท้า
6. การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความกระฉับกระเฉงและพร้อมอยู่เสมอ โดยได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมและนันทนาการ เช่น การแบ่งกลุ่มสนทนา การฟังดนตรี การทำหัตถกรรม การเล่นเกม และการเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ
7. การจัดกิจกรรมให้ด้านการหารายได้ หรือการแลกเปลี่ยนทักษะกัน เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองและเกิดการยอมรับตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเผยแพร่ข่าวสารและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางด้านสวัสดิการ (Welfare Benefits) ทางด้านกฎหมาย และปัญหาส่วนตัวของผู้สูงอายุ

โดยสรุป กิจกรรมและบริการที่จัดภายในศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้มาพบปะ ทำกิจกรรมร่วมกัน และมีโอกาสที่จะเรียนรู้บทบาทใหม่ที่เหมาะสมรวมทั้งในศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุก็มีบริการทางสังคมบางประเภทแก่ผู้สูงอายุ โดยกิจกรรมของศูนย์ฯ และบริการที่มีก็ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพอนามัย ด้านสังคมและนันทนาการ ด้านการศึกษา วัฒนธรรม ซึ่งบริการต่างๆ ที่จัดขึ้นส่วนหนึ่งก็เพื่อตอบสนองความต้องการที่สำคัญประการหนึ่งของ

ผู้สูงอายุ คือ การคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็เพื่อนฝูงหรือบุคคลในวัยเดียวกัน ซึ่งมักจะมีความเข้าใจและความต้องการที่ใกล้เคียงกัน การพบปะกับบุคคลในวัยเดียวกันมีผลต่อภาวะสุขภาพกายและจิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยอมรับจากบุคคลในกลุ่มเดียวกันจะเป็นยาอายุวัฒนะสำหรับผู้สูงอายุเลยทีเดียว (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2534:116) ด้วยเหตุนี้บริการที่จัดขึ้นในศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุจะช่วยตอบสนองความคงอยู่ของสัมพันธภาพระหว่างผู้สูงอายุ และบุคคลอื่น รวมทั้งช่วยให้ผู้สูงอายุมีการพัฒนาตนเอง ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และขจัดความเหงา ความรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยว และทำที่สุดคือทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษา

2.1 แนวคิดการรับรู้

การรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้เลือกจัดประเภทและแบ่งความหมายของสิ่งเร้าจากสิ่งแวดล้อมที่มากระตุ้นประสาทรับสัมผัส และนำข้อมูลที่แปลนี้ไปสู่การกระทำที่มีความหมายของการรับรู้และแปลความหมายของสิ่งเร้าที่แสดงออกมาให้ได้รับ ซึ่งอาจเป็นสื่อ รูปภาพ ข้อความที่เป็นข้อมูลข่าวสาร* ฯลฯ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ความตั้งใจ ความสนใจ ความรู้ ประสบการณ์ ความจำ สภาพอารมณ์ ความคาดหวัง ความเชื่อ ทศนคติ สติปัญญา จิตสำนึก วุฒิภาวะ และสัมพันธภาพกับผู้อื่น ดังนั้นพฤติกรรมของบุคคลจะสนองต่อสิ่งเร้าที่ได้รับอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับผลการทำงานของกระบวนการรับรู้ การรับรู้ทำให้บุคคลตระหนักถึงตนเอง สิ่งของ และสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการแสดงออกมาซึ่งพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน (กรรณิการ์ สุวรรณโคตร, 2528: 48)

ความหมายของการรับรู้ (Perception)

ลักขณา สิริวัฒน์ (2539: 48) ให้ความหมายของคำว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการเริ่มจากการใช้ประสาทสัมผัสเกิดอาการสัมผัสขึ้น และตีความแห่งการสัมผัสที่ได้รับออกมาเป็นหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมายเป็นสิ่งที่รู้จักและเข้าใจกัน ในการสัมผัสนั้นจะต้องใช้ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิม ดังนั้นหากคนเราไม่มีความรู้เดิมหรือสิ่งเร้าไป ก็จะไม่มีการรับรู้ในสิ่งนั้นๆ แต่จะเกิดเฉพาะการสัมผัสกับสิ่งที่เร้าเท่านั้น นอกจากนี้ สุชา จันทน์เอม (2540: 119) กล่าวว่า การรับรู้เป็นขบวนการที่มีระดับตั้งแต่ง่ายสุด ถึงซับซ้อนที่สุดจนยากแก่การเข้าใจและสรุปถึงความหมายของการรับรู้ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การรับรู้ในแง่ของการสัมผัส หมายถึง การตีความหมายจากการรับสัมผัส (Sensation) ในการรับรู้ นั้น ไม่เพียงแต่มองเห็น ได้ยินหรือได้กลิ่นเท่านั้นแต่ต้องรับรู้ได้ว่า วัตถุหรือสิ่งที่เรารู้คืออะไร มีรูปร่างอย่างไร เป็นต้น

* ข้อมูลข่าวสารหมายถึง สิ่งที่มีสื่อความหมายให้รู้เรื่องราว ข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใดๆ ไม่ว่าการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือ โดยผ่านวิธีการใดๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นผิง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งนั้นบันทึกไว้ปรากฏได้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2540: 1)

2. การรับรู้ในแง่ของพฤติกรรม การรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดแทรกอยู่ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองสิ่งเร้า ดังนี้

สิ่งเร้า (Stimulus) → การรับรู้ (Perception) → การตอบสนอง (Response)

สมคิด บางโม (2542: 80) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง การแปลความหมายจากการสัมผัสการรับรู้ หมายถึงกระบวนการที่อยู่ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองมนุษย์สามารถติดต่อกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ โดย “การรับรู้” ซึ่งเรารับรู้ได้โดยการใช้อวัยวะรับสัมผัสที่มีอยู่ อันได้แก่ หู ตา จมูก ลิ้น กาย เป็นต้น ซึ่งคนเราจะสามารถรับรู้ได้อย่างสมบูรณ์ต้องมีอวัยวะการรับสัมผัสที่สมบูรณ์ด้วย

ความสำคัญของการรับรู้

ได้มีนักวิชาการบางท่าน (สมคิด บางโม, 2542 และ สุชา จันทน์เอม, 2540) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการรับรู้ พอสรุปได้ดังนี้

1. การรับรู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยที่การรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดจากที่มีสิ่งเร้าต่างๆ มากระทบกับประสาทสัมผัส แล้วจะเกิดการตีความหมายจากการสัมผัสนั้นๆ ทำให้เกิดการรับรู้หรือความคิดรวบยอดทำให้เกิดการเรียนรู้เกิดขึ้น
2. ความสำคัญต่อความรู้สึก อารมณ์ ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นแนวโน้มก่อให้เกิดพฤติกรรม โดยปกติคนเราเมื่อเกิดการรับรู้แล้วก็เกิดความรู้สึกอารมณ์ เกิดความคิดเห็นและพัฒนาเป็นเจตคติ ค่านิยม แล้วก็เกิดการแสดงพฤติกรรมต่างๆ

องค์ประกอบของการรับรู้

องค์ประกอบของการรับรู้ มีดังนี้ (สมคิด บางโม, 2542: 84)

1. การสัมผัส

การสัมผัส หมายถึง การที่อวัยวะสัมผัสรับสิ่งเร้าเพื่อให้คนเรารับรู้สภาพแวดล้อมโดยอาศัยการสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้ ได้แก่ กายสัมผัส คือการสัมผัสทางกายหรือทางผิวหนัง ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกเจ็บ ปวด ร้อน เย็น กด นุ่ม เป็นต้น จักษุสัมผัส คือการได้มองเห็นสิ่งเร้าต่างๆ ชิวหาสัมผัส คือการได้รับรูรสต่างๆ โสตสัมผัส คือการรับสัมผัสจากสิ่งที่ได้ยินได้ฟัง ส่วนนาสิกสัมผัสหรือฆานสัมผัส คือการได้กลิ่น นอกจากนี้ยังมีสัมผัสเกี่ยวกับความรู้สึกของอาการเคลื่อนไหวเอ็นข้อต่อต่างๆ การทรงตัว เป็นต้น

2. ชนิดและธรรมชาติของสิ่งเร้า

สิ่งเร้า (Stimulus) หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบๆ ตัวเราไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของ ภูเขาอากาศ ความรู้สึกต่างๆ สภาพบรรยากาศ เหตุการณ์ต่างๆ ฯลฯ ที่มาปะทะหรือแสดงออกมาในการ

สื่อความหมายต่างๆ ให้มาสัมผัสกับเราจัดว่าเป็นสิ่งเร้าทั้งสิ้น ตามปกติคนเรามักเกิดการรับรู้ได้โดยไม่ต้องสัมผัสกับสิ่งเร้าทั้งหมดหรืออาจจะสัมผัสกับสิ่งเร้าหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกันก็ได้

3. ประสบการณ์เดิม

การได้เคยเห็น เคยรู้จัก เคยกระทำมาก่อน การจำได้ หรือเคยได้เรียนรู้มาก่อนแล้วจะช่วยทำให้เรามีความสามารถในการรับรู้ได้ดีขึ้น แปลความหมายได้ดียิ่งขึ้น

4. การแปลความหมายจากการสัมผัส

เป็นองค์ประกอบของกระบวนการรับรู้ โดยที่คนเราจะอาศัยคุณสมบัติที่มีอยู่ภายในตัวเอง เช่น ทักษะคิด ประสบการณ์ ค่านิยม ความต้องการ ฯลฯ เพื่อให้ช่วยพิจารณาเลือกรับสิ่งเร้าภายนอก เพื่อผสมผสานสิ่งเร้าภายนอกให้เข้ากับคุณสมบัติภายใน ดังนั้นสิ่งที่จะช่วยให้การแปลความหมายได้ถูกต้องนั้นจึงเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับอวัยวะของผู้รับสิ่งเร้า ดังนั้นผู้ที่รับสิ่งเร้าอย่างเดียวกันแต่มีคุณสมบัติต่างกันอาจแปลความหมายต่างกันได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าการรับรู้ได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับคุณสมบัติภายในของผู้รับสิ่งเร้า

ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้

สมคิด บางโม (2542: 87) กล่าวว่า คนเราแต่ละคนมีความสามารถในการรับรู้ที่แตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอิทธิพลหรือปัจจัยของการรับรู้ 3 ประการ คือ

1. คุณลักษณะของผู้รับรู้ ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้รับรู้มี 2 ประเภท คือ ด้านกาย หมายถึง อวัยวะรับสัมผัสของแต่ละบุคคลมีความสามารถสมบูรณ์เพียงใด เป็นปกติดีหรือไม่ เช่น ตาบอด หูหนวก เป็นหวัด สายตาสั้น ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดการรับรู้ที่แตกต่างกันออกไปได้ สำหรับด้านจิตวิทยา ซึ่งได้แก่ ประสบการณ์เดิม ความต้องการ ความปรารถนาหรือแรงขับ สภาพของจิตใจหรือสภาวะของอารมณ์ในขณะนั้น นอกจากนี้ยังมีความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนอิทธิพลของสังคม ความตั้งใจที่จะรับรู้และความสนใจ ความสนุกสนานเพลิดเพลินต่อการรับรู้ แรงจูงใจซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดความต้องการ คุณค่าของสิ่งเร้าต่างๆ การคาดหวังต่างๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องกำหนดการรับรู้ของคนทำให้คนเรารับรู้สิ่งต่างๆ แตกต่างกันไป

2. ลักษณะของสิ่งเร้า ลักษณะของสิ่งเร้ามีอิทธิพลต่อการรับรู้ได้ เช่น ความเข้มหรือความหนักเบาของสิ่งเร้า ถ้าสิ่งเร้ามีความเข้มมากไม่ว่าจะเป็นระดับของเสียง แสง จะทำให้เกิดการรับรู้ได้มาก สิ่งเร้าที่อาการเคลื่อนไหวต่างๆ เช่น คนเราจะรับรู้เรื่องราวจากภาพที่วิ่งไปมาจากภาพยนตร์ได้ดีกว่าภาพนิ่ง การกระทำซ้ำๆ ขนาดของสิ่งเร้า ความแปลกใหม่ ความคงทน ระยะทาง ลักษณะที่ตัดกันของสี ตลอดจนการจัดลักษณะหมวดหมู่ของวัตถุที่เป็นสิ่งเร้าโดยอาศัยกฎแห่งความใกล้ชิด กฎแห่งความคล้ายคลึงกัน กฎแห่งความสมบูรณ์หรือกฎแห่งความสิ้นสุดของสิ่งเร้า และกฎแห่งความต่อเนื่อง เป็นต้น

3. การรับรู้ที่ผิดพลาด การรับรู้ที่ผิดพลาดนั้น มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้คนเราเกิดการรับรู้ที่ผิดพลาดได้ ลักษณะเช่นนี้เราเรียกว่า “มายา” อาจเกิดจากอวัยวะรับสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งทำงานผิดพลาด เช่น ความผิดพลาดจากการมองเห็น เราเรียกว่าทัศนมายา หรือภาพลวงตา ความผิดพลาดเนื่องจากการได้ยินเรียกว่า โสตมายา เป็นต้น สิ่งที่ทำให้เกิดมายาขึ้นได้เกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น เกิดจากสภาพสิ่งเร้าเอง โดยที่ภาพมายาหรือภาพลวงตา (Illusion) ซึ่งเป็นภาพที่ทำให้เรารับรู้เบี่ยงเบนหรือผิดพลาดไปจากความเป็นจริงนั้นเกิดจากการต่อเติมสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไป ขนาดสัมพันธ์หรือขนาดเปรียบเทียบ การเกิดมุมหรือการตัดกันของเส้นตรง การเกิดภาพและพื้น (Figure and Ground) ส่วนที่รับรู้ว่าเป็นภาพจะเด่น ส่วนที่ไม่เด่นก็จะเป็นพื้น แต่บางครั้งเราอาจเห็นภาพและพื้นสลับกันได้ คือ ไม่รู้ว่าสีอะไรเป็นพื้น สีอะไรเป็นภาพกันแน่ เช่น ตัวม้าลายมีสีขาวหรือสีดำ ตามปกติการรับรู้ภาพและพื้นนั้นเราจะมองเห็นส่วนที่เด่นกว่าเป็นภาพ สิ่งที่ได้รับรู้ไม่ชัดเจนหรือส่วนที่อยู่ไกลออกไปเป็นพื้น เป็นต้น นอกจากนี้ยังเกิดความเชื่อที่ผิดๆ อุปทานของตนเอง บุคลิกภาพ อุปนิสัย เจตคติ ความต้องการ อารมณ์ ความไม่สมบูรณ์ของประสาท อวัยวะรับสัมผัส ความใส่ใจ วัฒนธรรม หรือการมองในแง่มุม ทิศทาง บรรยากาศต่างๆ กันก็จะรับรู้แตกต่างกันและบางอย่างทำให้เรามองเห็นผิดไปจากความเป็นจริงจึงเกิดภาพมายาได้

ส่วนสิทธิโชค วรานุสันติกุล (2524: 80) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ทางสังคมไว้ดังต่อไปนี้

- 1) ความต้องการของผู้รับรู้อาจจะทำให้ผู้รับรู้ตีความสิ่งเร้าที่ส่งมาเป็นสิ่งที่สนองความต้องการของตนเอง ความต้องการเป็นเหตุจูงใจให้บุคคลนั้นรับรู้สิ่งที่ต้องการให้รวดเร็ว เช่น ขณะกำลังหิวจะรับรู้สิ่งที่เกี่ยวข้องกับอาหารได้เร็ว
- 2) ประสบการณ์ บุคคลทั่วไปมักจะตีความสิ่งที่ตัวเองสัมผัสตามภูมิหลังของแต่ละคน
- 3) การเตรียมตัวไว้ก่อน การที่บุคคลมีประสบการณ์ และมีการเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งมาก่อน จะทำให้มีการเตรียมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นในแนวเดียวกันหรือต่อต้านต่อสิ่งที่ได้รับรู้มา
- 4) บุคลิกภาพ มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ เช่น บุคคลที่มีบุคลิกภาพแข็งกร้าวขี้ดมั่น จะรับรู้ความเปลี่ยนแปลงของสิ่งเร้าได้ช้ากว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพยืดหยุ่น
- 5) ทัศนคติ มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ถ้าคนเรามีทัศนคติที่ดีต่อใครคนหนึ่ง การกระทำของบุคคลนั้นจะถูกรับรู้ในทางบวกอยู่เสมอ
- 6) ตำแหน่งทางสังคมและบทบาททำให้คนเรารับรู้สิ่งต่างๆ ไม่เหมือนกัน
- 7) วัฒนธรรม เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้คนเรารับรู้อะไรแตกต่างกัน
- 8) สภาพอารมณ์ของผู้รับรู้

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการบางท่าน (อนุก สุวรรณบัณฑิต และ ภาสกร อุดลพัฒน์กิจ, 2548: 69) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลหรืออิทธิพลต่อการรับรู้มีด้วยกัน 6 ด้าน ได้แก่

1. ภาวะทางกายภาพและกายวิภาค (Physiological and Anatomical Condition) เป็นสิ่งที่ร่างกายนั้นเป็นอยู่ในด้านรูปร่าง การทำงานของร่างกายซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละเชื้อชาติ
2. อิทธิพลทางครอบครัว (Family Influence) เป็นพื้นฐานของบุคคลในการให้ความสนใจและตีความหมายในสิ่งต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิต
3. อิทธิพลทางวัฒนธรรม (Cultural Influence) เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตในสังคมการอยู่ร่วมกัน การทำงานและวิถีชีวิต
4. สิ่งจูงใจ ความต้องการ และเป้าหมาย (Motives, Need and Goal) เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาหนึ่งๆ ของชีวิตอันเกิดจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และทัศนคติของบุคคลนั้นต่อชีวิต
5. ประสบการณ์ในอดีต (Past Experience) เป็นพื้นฐานในการเปรียบเทียบประสบการณ์ใหม่ที่ที่ได้รับและให้ความหมายต่อสิ่งนั้นว่าดีหรือเลวกว่าเดิม
6. ลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Characteristics) เป็นพื้นฐานลักษณะนิสัยของบุคคลที่ส่งผลต่อการรับรู้ที่แตกต่างกันไป

ความสามารถในการรับรู้

ความสามารถในการรับรู้ของบุคคลมีหลายประการ จากการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ของการเรียนรู้พบว่า การรับรู้ของบุคคลจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสาทสัมผัสของผู้รับรู้เป็นหลัก(สมคิด บางโม, 2542 : 94) สรุปได้ดังนี้

การรับรู้จากประสาทสัมผัส	ร้อยละของการรับรู้
การอ่าน	10
การได้ยิน	20
การได้เห็น	30
การได้ยินและการได้เห็น	50
การมีโอกาสได้พูดและแสดงความคิดเห็น	70
การพูดและการปฏิบัติ	90

จากการศึกษาผู้ศึกษาอาจสรุปได้ว่าการรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดจากมีสิ่งเร้า อาทิเช่น คน สัตว์ สิ่งของ กิริยาอาการ สภาพเหตุการณ์ต่างๆ ที่มาปะทะสัมผัสกับเรา แล้วเกิดการตีความหมายจากการสัมผัสนั้น โดยต้องอาศัยการสังเกต ความสนใจในขณะนั้น ตั้งใจที่จะรับรู้เจตคติ อารมณ์ ความคาดหวังของบุคคลนั้นซึ่งจะทำให้เกิดการรับรู้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในของผู้รับ เช่น การจูงใจ บุคลิกท่าทางของผู้รับรู้ และความคาดหวัง หรืออาจจะเป็นปัจจัยภายนอก คือ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ของผู้รับรู้ด้วย

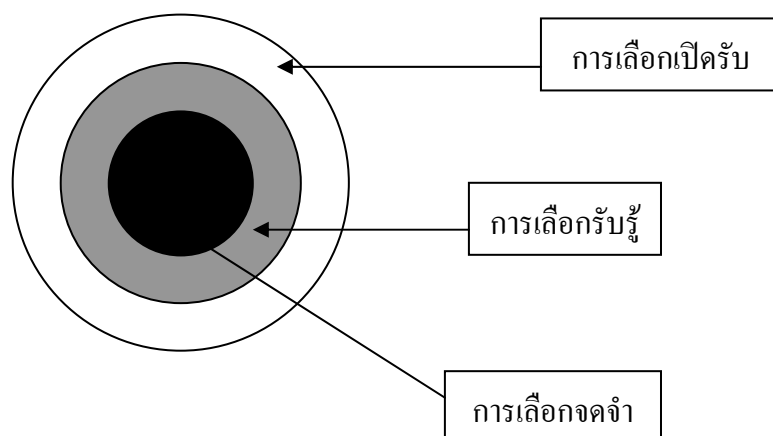
การเลือกรับสาร

Klapper (อ้างใน ประมะ สตะเวทิน, 2526) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกรับสาร (Selective Exposure) ซึ่งประกอบด้วยการกลั่นกรอง 3 ชั้นดังนี้

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) หมายถึง แนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจ หรือเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็น ความสนใจที่มีอยู่เดิม และพยายามหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติ และความคิดเห็นเดิมของตน ทั้งนี้เพราะการได้รับข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติที่มีอยู่เดิม ก็จะก่อให้เกิดภาวะความไม่สมดุลทางจิตใจที่เรียกว่า “Cognitive Dissonance) ซึ่งบุคคลอาจลดภาวะความไม่สมดุลนี้ได้โดยการเปลี่ยนทัศนคติ ความรู้ หรือพฤติกรรม การแสดงออก หรือเลือกสรรเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเดิมของตน

2. การเลือกรับรู้ (Selective Perception) เมื่อบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้ว ผู้รับสารจะเลือกรับรู้หรือเลือกตีความหมายของสารนั้นตามทัศนคติ ความเชื่อ ประสบการณ์ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาวะร่างกาย หรือสภาวะอารมณ์ในขณะนั้น เป็นต้น ดังนั้นผู้รับสารจะตีความผิดพลาด หรือบิดเบือนข่าวสารให้มีทิศทางที่ตนเองพึงพอใจให้สอดคล้องกับความคิดเห็น ความสนใจ หรือทัศนคติที่มีอยู่เดิม

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับ ความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติ ฯลฯ ของตนเองและมักจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ เรื่องที่ขัดแย้งหรือเรื่องที่ค้านกับความคิดเห็นของตนเอง ดังนั้นการเลือกจดจำเนื้อหาของสารที่ได้รับจึงเป็นการช่วยเสริมทัศนคติ หรือความเชื่อเดิมของผู้รับสารให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น และเปลี่ยนแปลงยากขึ้น กล่าวคือ ความพร้อมที่จะจดจำสารของผู้รับจึงมักเกิดขึ้นกับคนที่พร้อมจะเข้าใจ และพร้อมที่จะเลือกสำหรับคนที่ไม่พร้อมที่จะเข้าใจ ดังนั้นกระบวนการเลือกสรรข้อมูลข่าวสารของบุคคลจึงเปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของบุคคลซึ่งสามารถแสดงได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การเลือกรับข่าวสารตามกระบวนการในการเลือกรับข่าวสาร
ที่มา: ประมะ สตะเวทิน (2526: 21)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

ความหมายของความรู้ (Knowledge)

ความรู้ (Knowledge) ตามความหมายในพจนานุกรมของ Webster (Webster, 1967: 531) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการศึกษาหรือการค้นคว้า หรือเป็น ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของหรือบุคคล ซึ่งได้จากการสังเกต ประสบการณ์ หรือจากรายงาน การรับรู้ ข้อเท็จจริงเหล่านี้ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลา ได้มีผู้ให้ความหมายของความรู้ไว้ไม่แตกต่างกันนักคือ (Good, 1973: 325) ได้ให้คำจำกัดความของความรู้ไว้ว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และ รายละเอียดต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับและเก็บรวบรวมสะสมไว้

ชวาล แพร์ตกุล (2526: 11) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้คือบรรดาข้อเท็จจริงและรายละเอียดของ เรื่องราวและการกระทำใดๆ ที่มนุษย์ได้สะสมถ่ายทอดกันต่อมาแต่ในอดีตและเราสามารถรับทราบสิ่ง เหล่านั้นได้ สำหรับไพศาล หวังพานิช (2526: 96-105) ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้ หมายถึง บรรดา ข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดของเรื่องราวอันเป็นประสบการณ์ของบุคคลซึ่งสะสมและถ่ายทอดสืบกันไป และความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ ความจำไปดัดแปลง ปรับปรุงเพื่อให้สามารถจับ ใจความ อธิบาย หรือเปรียบเทียบ ย่นย่อเรื่องราว ความคิด ข้อเท็จจริงต่างๆ ได้ ในขณะที่เกศินี จุฑาวิจิตร (2548: 98) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัว อาทิ ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และความรู้ทั่วไปในระดับกว้าง และยัง ได้อธิบายอีกว่า ความรู้นั้นถือได้ว่าเป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริง ความคิด การหยั่งรู้ หยั่งเห็น ตลอดจนความสามารถในการเชื่อมโยงเข้ากับเหตุการณ์ได้

จากความหมายที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งบุคคลนั้น สามารถรับรู้ จำได้อาจโดยการนึกได้หรือการมองเห็น ได้ยินก็จำได้ในสิ่งที่พบเห็นจากข้อเท็จจริง ข้อ รายละเอียดที่ได้รับ หรือจากการค้นคว้า

ส่วน “ความเข้าใจ” นั้นเป็นขั้นตอนที่ถัดมาจากการเกิด “ความรู้” การสื่อความหมายในระดับของ การทำความเข้าใจจึงเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง วิธีการ ความรู้รวบยอดของเรื่องราวนั้น โดยจะถามแต่เพียงอย่าง เดียว หรือครบทั้ง 3 อย่างก็ได้ ถ้าสามารถตอบได้ถูกต้องเรียกว่า เป็นผู้มีความรู้ คือ ผู้ที่จำเนื้อเรื่อง วิธีการ และรวบยอดของเรื่องนั้นได้กับสามารถระลึกทั้ง 3 สิ่งนั้นออกมาได้นั่นเอง (ชวาล แพร์ตกุล, 2526: 11)

ที่มาของความรู้

แหล่งที่มาของความรู้ได้แก่ ประสบการณ์ ผู้รู้ ความทรงจำในอดีต การอนุมานและอุปมานอย่างมี เหตุผล และวิธีทางวิทยาศาสตร์ พรทิพย์ พิมลสินธุ์ (2545) กล่าวว่าตามหลักพุทธศาสนการได้รับความรู้

มีหลายระดับ เช่น การรับรู้ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เป็น “สุดตะ” การคิดวิเคราะห์ตามหลักตรรกะเป็น “จินตนา” และความรู้ที่ได้รับจากการลงมือปฏิบัติเป็นประสบการณ์และทักษะ อาจกล่าวได้ว่าความก้าวหน้าในสังคม เกิดจากการที่มนุษย์มีวิธีการแสวงหาความรู้ใหม่ ซึ่งการแสวงหาความรู้ของมนุษย์มีหลายวิธี เริ่มจากวิธีการที่ไม่มีแบบแผนเช่นการได้รับความรู้โดยบังเอิญ การลองผิดลองถูก การรู้โดยประสบการณ์ส่วนตัว และการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จนถึงวิธีการที่มีแบบแผนที่สมบูรณ์ที่เรียกว่า **วิธีการทางวิทยาศาสตร์** (นันทิพย์ วิภาวิน, 2547: 27-28; พรทิพย์ พิมลสินธุ์, 2545)

ประเภทของความรู้

อิกูจิโร โนนากะ แบ่งความรู้ออกเป็น 2 ประเภท (ศิระ โอภเสพงษ์, 2543: 263) คือ

1. ความรู้ที่อยู่กับตัวบุคคลหรือความรู้ที่อยู่ในสมองของมนุษย์ (Tacit Knowledge) หมายถึง สิ่งที่คนรู้แต่ไม่อาจแสดงออกได้อย่างรวดเร็ว การถ่ายทอดจะผ่านการลงมือทำสัญลักษณ์ การเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยและการถ่ายทอดให้รับรู้ เช่น สัญชาตญาณ โนว์ฮาว สามัญสำนึก ดุลยพินิจ ความรู้ประเภทนี้เป็นความรู้ที่ถูกประมวลโดยคนแต่ละคนในองค์กรในการวางแผนดำเนินงาน ตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานในลักษณะเดียวกัน

2. ความรู้ที่มองเห็นได้ชัดหรือที่บันทึกไว้แล้ว (Explicit Knowledge หรือ Codified Knowledge) หมายถึง ความรู้ที่สร้างขึ้นและถ่ายทอดโดยผ่านภาษาอย่างเป็นทางการ และมีรูปแบบมีลักษณะของการจัดระบบที่บันทึกข้อมูลไว้ในสื่อรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ความรู้ประเภทนี้มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย

พรธิดา วิเชียรปัญญา (2547: 22) กล่าวว่า การแบ่งประเภทของความรู้ มองได้ในหลายมิติ แต่มิติที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ มองในด้าน “รูปแบบที่มองเห็น” ซึ่งมี 2 ประเภทดังนี้

1. ความรู้โดยนัยหรือความรู้ที่มองเห็นไม่ชัดเจน (Tacit Knowledge) จัดเป็นความรู้อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่มาจากประสบการณ์ ความเชื่อหรือความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน

2. ความรู้ที่ชัดเจนหรือความรู้ที่เป็นทางการ (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและใช้ร่วมกันในรูปแบบต่างๆ

นอกจากนั้นยังมีการแบ่งประเภทของความรู้ออกเป็นลักษณะต่างๆ ได้อีก ดังนี้ (พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547: 22-23)

1. ความรู้ที่เกิดจากวัฒนธรรม (Cultural Knowledge) เป็นความรู้ที่เกิดจากศรัทธา หรือความเชื่อที่ทำให้กลายเป็นความจริง ซึ่งจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ การเฝ้าสังเกต และการสะท้อนผลกลับของตัว

ความรู้และของสภาพแวดล้อม องค์การที่พัฒนามาเป็นระยะเวลาที่ต่อเนื่องกันอย่างยาวนาน จะพัฒนาความเชื่อร่วมกันในเรื่องที่เกี่ยวกับธรรมชาติของธุรกิจ ความสามารถหลักขององค์กรการตลาดและคู่แข่ง

2. ความรู้ที่แฝงอยู่ในองค์การ (Embedded Knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในวิธีการทำงาน คู่มือการทำงาน วัฒนธรรมองค์การ กฎระเบียบ กระบวนการผลิต เป็นต้น

นอกจากนี้ ได้ให้หลักการจำแนกความรู้ตามการเน้นที่แตกต่างกันใน 4 ลักษณะดังนี้

1. จำแนกตามแหล่ง (Location) แบ่งเป็นความรู้ภายในกับความรู้ภายนอก (Internal vs. External Knowledge)

2. จำแนกตามเวลา (Time) แบ่งเป็นความรู้ในปัจจุบันกับความรู้ในอนาคต (Actual vs. Future Knowledge)

3. จำแนกตามรูปแบบ (Form) แบ่งเป็นความรู้ที่ปรากฏชัดเจนกับความรู้โดยนัย (Explicit vs. Tacit knowledge)

4. จำแนกตามเจ้าของ (Owner) แบ่งเป็นความรู้เฉพาะตัวบุคคลกับความรู้สาธารณะ (Common Knowledge vs. Private)

ระดับความรู้

เกสินี จุฑาวิจิตร (2548: 99) ได้จำแนกความรู้ออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

1. ระลึกหรือจดจำได้ (Recall) หมายถึง การเรียนรู้ในลักษณะที่จดจำเรื่องเฉพาะวิธีปฏิบัติ กระบวนการและแบบแผนได้ ความสำเร็จในระดับนี้คือ ความสามารถในการดึงข้อมูลจากความจำออกมาได้

2. การเข้าใจและรู้จักรวบรวมสาระสำคัญได้ (Comprehension) หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้มากกว่าการจดจำเนื้อหาที่ได้รับ

3. การนำไปใช้ (Application) หมายถึง ความสามารถที่จะนำข้อเท็จจริงและความคิดที่เป็นนามธรรมไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง ความสามารถในการใช้ความคิดในรูปของการนำความคิดมาแยกเป็นส่วนเป็นประเภท เพื่อการจัดจำแนกและนำไปใช้ได้

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความสามารถในการนำข้อมูล แนวความคิดบ่อย ๆ มาประกอบการแล้วนำไปสู่การสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่แตกต่างไปจากเดิม

6. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง ความสามารถในการใช้ข้อมูลเพื่อการตั้งเกณฑ์ เพื่อการวัดข้อมูลตามมาตรฐาน และเพื่อให้ได้ข้อพิจารณาตัดสินในระดับประสิทธิผล

วิธีการวัดความรู้

การวัดความรู้ เป็นการวัดระดับของความจำความสามารถในการคิดเข้าใจ หลังจากผ่านประสบการณ์หรือการศึกษามาแล้ว การวัดดังกล่าวนี้จะสามารถแยกคนที่มีความรู้ออกจากคนที่ไม่รู้ได้ในระดับหนึ่ง (ศุภกนิษฐ์ พลไพรินทร์, 2540: 24) วิธีการวัดนั้นทำโดยการตั้งข้อคำถามที่เกี่ยวกับเนื้อเรื่องวิธีการ และความรู้รวบยอดของเรื่องราวต่างๆ โดยจะถามทั้งสามหรืออย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ถ้าสามารถตอบถูกต้องก็เรียกว่าเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องนั้น ถ้านึกไม่ออกเพราะลืมหรือตอบผิด ก็เรียกว่าไม่มีความรู้ (ชวาล แพรัตนกุล, 2526: 11) เช่นเดียวกับ ไพศาล หวังพานิช (2526: 147-148) กล่าวว่า การวัดความรู้ยังสามารถวัดในเรื่องของการระลึกเรื่องราว ข้อเท็จจริงหรือประสบการณ์ต่างๆ ด้วยคำถาม 3 ชนิด คือ

1. ถามความรู้ในเนื้อเรื่อง เป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหา ข้อเท็จจริงต่างๆ ของเรื่องราวทั้งหลาย เช่น ศัพท์และนิยาม กฎและความจริง
2. ถามความรู้ในวิธีการดำเนินการ เป็นการถามวิธีการปฏิบัติต่างๆ แบบแผน ประเพณี ขั้นตอนของการปฏิบัติทั้งหลาย เช่น ระเบียบแบบแผน ลำดับขั้นและแนวโน้ม การจัดประเภท เกณฑ์หรือวิธีการต่างๆ
3. ถามความรู้รวบยอด เป็นการถามความสามารถในการจดจำข้อสรุปหรือหลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสาน หาลักษณะร่วม เพื่อรวบรวมและย่อลงมาเป็นหลัก หรือหัวใจของเนื้อหานั้นๆ เช่น หลักวิชาและการขยายหลักวิชา ทฤษฎีและโครงสร้าง

นอกจากนี้นักวิชาการบางท่านได้อธิบายการวัดความรู้ที่เรียงลำดับตามความยาก จากน้อยไปหามากนั้น สามารถที่จะสร้างแบบทดสอบเพื่อวัดความสามารถในความยากแต่ละระดับ ได้ดังนี้ (สุมาลี จันทร์ชลอ, 2542: 54-69)

1. วิธีการวัดระดับความรู้ ความจำเป็นการวัดความสามารถขั้นต่ำที่สุด ด้วยการถามเพื่อวัดสิ่งที่ระลึก (Recall) ได้ ทั้งในสิ่งที่เฉพาะเจาะจงและสิ่งทั่วไป คำถามได้แก่ 1) คำถามที่วัดความจำเนื้อเรื่อง 2) คำถามวัดความจำวิธีดำเนินการ และ 3) คำถามวัดความรู้รวบยอด
2. วิธีการวัดระดับความเข้าใจ โดยคำถามจะไม่ถามตรงตามตำราหรือสิ่งที่สอนไว้ แต่จะโยงความรู้ที่เรียนมาสัมพันธ์กับคำตอบแล้วเปลี่ยนคำถามใหม่ ได้แก่ 1) ข้อคำถามวัดความสามารถในการแปลความ 2) ข้อคำถามวัดความสามารถในการตีความหมาย และ 3) คำถามวัดความสามารถในการขยายความ
3. วิธีวัดระดับการนำไปใช้ เป็นการวัดความสามารถในการนำเอาความรู้ไปใช้แก้ปัญหาให้ได้เหมาะสม คำถามจะวัดในเรื่องของการนำไปใช้ หรือประโยชน์ของการนำไปใช้

4. วิธีวัดระดับการวิเคราะห์ เป็นการวัดความสามารถในการแยกแยะ ความคิด การปฏิบัติออกเป็นระดับย่อยๆ คำถามคือ 1) คำถามวัดการวิเคราะห์ความสำคัญ 2) คำถามวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เหตุและผลหรือแยกแยะปัญหาที่ทำให้ผลที่เกิดขึ้น และ3) คำถามวัดการวิเคราะห์หลักการ

5. วิธีการวัดระดับสังเคราะห์ เป็นการวัดความสามารถในการรวบรวม และผสมผสานรายละเอียดปลีกย่อยของข้อมูล สร้างเป็นสิ่งที่ต่างไปจากเดิม คำถามได้แก่ 1) คำถามวัดการสังเคราะห์ข้อความ 2) คำถามวัดการสังเคราะห์แผนงาน และ3) คำถามวัดการสังเคราะห์ความสัมพันธ์

6. วิธีวัดระดับประเมินค่า เป็นการวัดความสามารถในการสรุปคุณค่าหรือการตีราคาเกี่ยวกับเรื่องราว ความคิด พฤติกรรมว่า ดี เลว เหมาะ ไม่เหมาะ คำถามที่ใช้วัดคือ 1) คำถามวัดโดยอาศัยเกณฑ์ภายใน และ2) อาศัยเกณฑ์ประเมินภายนอก

จากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า การวัดระดับความรู้ หมายถึง การใช้เครื่องมือในการวัดความรู้ของบุคคลว่าบุคคลนั้นมีความรู้อยู่ในระดับใดทั้งอยู่ในขั้นต่ำไปจนถึงขั้นสูง สามารถวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ปัญหาต่างๆ จากองค์ความรู้ที่มีอยู่ได้อย่างชัดเจน

2.3 แนวคิดการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

อคิน รพีพัฒน์ (2527: 320) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหาเป็นผู้ทำทุกอย่างไม่ใช่หน่วยงานภายนอกกำหนดไปแล้วให้ประชาชนมาร่วมเรื่องใดเรื่องหนึ่งทุกอย่างต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องคิดเอง ในขณะที่ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531: 24) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการดำเนินการยอมรับพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการว่าสมาชิกในชุมชนนั้นๆ จะต้องร่วมมือกันวางแผนและการปฏิบัติงานเพื่อสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาของประชาชนในชุมชน ส่วนจำนง แรกพิณิจ (2540: 11-13) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การสร้างกระบวนการเรียนรู้และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นแล้วนี้จะช่วยให้ประชาชนมีศักยภาพเพียงพอในการดำเนินงานพัฒนาต่อไป ด้วยตนเองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการนี้ จะมีความต่อเนื่องไม่สิ้นสุดเมื่อนำองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้มาเปรียบเทียบกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมทำให้สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้แท้จริงคือกระบวนการเดียวกัน

จากการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมในองค์กร โดยร่วมแสดงความคิดเห็นทั้งเชิงบวกและลบ มีการกระทำในสิ่งที่เห็นพ้องด้วยในสิ่งที่ตรงกับความต้องการ นับแต่เริ่มพิจารณากำหนดปัญหา การแก้ไขปัญหาและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นในชุมชนนั้นๆ โดยร่วมกัน

แสดงความคิดเห็น และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริงของคนในชุมชนนั้นๆ

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531: 24-30) กล่าวว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมเมื่อมองในแง่ของการบริหารงานพัฒนา พบว่า

1. จะช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้นเนื่องจากเป็นโครงการที่มาจากความต้องการของประชาชนโดยตรง
2. ประชาชนจะมีความรู้สึกผูกพันรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้นเนื่องจากเป็นโครงการที่มาจากความต้องการของประชาชนโดยตรง
3. การดำเนินโครงการจะราบรื่นได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น
4. โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น และมีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาเพิ่มขึ้น

รูปแบบการมีส่วนร่วม

Cohens and Uphoff (1980) ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหารและการประสานขอความช่วยเหลือ
3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefit) ไม่ว่าจะเป็ผลประโยชน์ด้านวัตถุประสงค์ประโยชน์ทางด้านสังคมหรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมประเมินผล (Evaluation)

World Health Organization (1986) ได้เสนอรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ถือว่าเป็นรูปแบบที่จริงหรือสมบูรณ์จะต้องประกอบด้วยขบวนการ 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดอันดับความสำคัญของปัญหา ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามประเมินผล และประการสำคัญคือการตัดสินใจด้วยตนเอง
2. การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการและการบริหารใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและบริหาร
3. การใช้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและควบคุมสังคม

4. การได้รับประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว ประโยชน์ที่เกิดต่อสังคม ประโยชน์ที่ได้รับนี้อาจเป็นวัตถุหรือจิตใจก็ได้

United Nation (1981 อ้างใน รัชดา พรพิไลสวัสดิ์, 2548) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 3 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (Spontaneous) เป็น โดยการอาสาสมัครหรือรวมตัวกันเองขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (Induced) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือการสนับสนุนโดยองค์กรซึ่งเป็นรูปแบบทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (Coerced) เป็นการเข้าร่วมภายใต้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับ โดยตรงรูปแบบนี้เป็นแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันทีแต่จะไม่ได้ผลในระยะยาว

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

อคิน รพีพัฒน์ (2527: 100-101) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหา
2. การตัดสินใจเลือกแนวทางและการวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527: 272-273) ได้สรุปขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

รัชดา พรพิไลสวัสดิ์ (2548: 14) สรุปว่า การจำแนกรูปแบบและขั้นตอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ หมายถึง การได้ผู้เข้าร่วมริเริ่มกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม หมายถึง การที่ผู้ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะในการวางแผน โดยได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแนวทาง และการดำเนินกิจกรรมที่จะทำในแต่ละกิจกรรม

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน และปฏิบัติงาน หมายถึง การที่ผู้เข้าร่วมสละแรงงาน ทุนทรัพย์ หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และประชาสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานตามกิจกรรมที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้า ความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมติดตามปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น และได้ร่วมประชุมเสนอแนะปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานต่อไป

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

Reeder (1974) ได้กล่าวถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้

1. การปฏิบัติตนให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะเลือกแบบวิธีการปฏิบัติซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง

2. มาตรฐานคุณค่าบุคคลและกลุ่มบุคคลจะเลือกปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง

3. เป้าหมายบุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริม ปกป้อง และรักษาเป้าหมายของตนเอง

4. ประสพการณ์ของบุคคลจะทำให้พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดหรือไม่

5. ความคาดหวังบุคคลและกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมตามที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วย

6. พิจารณามองที่ตัวบุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรต้องกระทำ

7. การบีบบังคับบุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบีบบังคับให้ทำ

8. นิสัยและประเพณีบุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้นๆ

9. โอกาสบุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา

10. ความสามารถบุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่เห็นว่าสามารถทำ ในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำ ในสถานการณ์เช่นนั้น

11. การสนับสนุนบุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำปฏิบัติเมื่อเขารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดี เพื่อให้กระทำเช่นนั้น

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

Shelly (1975: 103) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจโดยทั่วไปว่า คือ ความรู้สึกพอใจทางบวกและความรู้สึกพอใจทางลบของมนุษย์ที่มีต่อเรื่องราว ปรากฏการณ์หรือการกระทำของบุคคลที่ทำให้บุคคลนั้นได้รับรู้ถึงสิ่งต่างๆ เหล่านั้น โดยที่ความรู้สึกทางบวกเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วทำให้บุคคลนั้นเกิดความสุข ความสุขนี้แตกต่างจากความรู้สึกบวกรอื่นๆ กล่าวคือ เป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับ นั่นหมายความว่ามีความสุขแล้วเกิดผลอย่างไรกับความคิด การกระทำของบุคคลนั้น ส่วนความรู้สึกทางลบก็จะ เป็นความรู้สึกในทางตรงข้าม ความรู้สึกที่สะท้อนถึงความคิดที่รู้สึกพอใจทั้งบวกและลบที่มีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อนและระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสองนี้เรียกว่าความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ

Wolman (1973: 392) กล่าวว่า ความพึงพอใจตามความหมายของพจนานุกรมทางด้านพฤติกรรมว่าเป็นสภาพความรู้สึกของบุคคลที่มีความสุข ความอึดอ้อมใจเมื่อความต้องการหรือแรงจูงใจของตนได้รับการตอบสนอง ซึ่งใกล้เคียงกับ Webster (1967) ได้อธิบายความหมายของคำว่าพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกของบุคคลที่ได้บรรลุในสิ่งที่ตนต้องการ จึงมีความรู้สึกพอใจในสิ่งที่ได้ ส่วน Porter *et al.* (1977 อ้างใน อภิญา ปวีณอภิชาติ, 2549: 4) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า คือ แนวความคิดหรือทัศนคติอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นสภาวะรับรู้ภายในที่เกิดจากความคาดหวัง ถ้าได้รับตามที่คาดหวัง ความพึงพอใจก็จะเกิดขึ้น แต่ถ้าน้อยกว่าที่คาดหวังจะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ

พรรณราย ทรัพย์ประภา (2532: 76) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำกิจกรรม เป็นผลที่เกิดมาจากทัศนคติหลายๆประการที่บุคคลมีต่อกิจกรรมของเขาต่อองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมและต่อชีวิตของเขา ในขณะที่ หลุยส์ จาปาเทศ (2533: 8) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจที่ใกล้เคียงและคล้ายคลึงกันพอสรุปได้ดังนี้ ความพึงพอใจหมายถึง ความต้องการได้บรรลุเป้าหมายพฤติกรรมที่แสดงออกมาก็จะมีความสุข สังเกตได้จากสายตา คำพูดและการแสดงออก ส่วนปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535: 130) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกรวมของบุคคลที่มีต่อการทำกิจกรรมในทางบวกเป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการทำกิจกรรมและได้รับผลตอบแทน คือ ผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำกิจกรรม มีขวัญและกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำกิจกรรม รวมถึงการส่งผลความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมาย

แนวคิดและความหมายความพึงพอใจเกี่ยวกับการให้บริการ

ความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นระดับความรู้สึกของความพอใจในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีลักษณะของความพึงพอใจในการบริการ เป็นพฤติกรรมการแสดงออกในทางบวกของบุคคลที่เกิดจากการประเมินความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริงในสถานการณ์อันหนึ่ง

อันใด ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามปัจจัยแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจจึงมักมีผู้ที่พยายามจะอธิบาย โนทัศน์ หรือความหมายของความพึงพอใจไว้ในแง่มุมต่างๆ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ทำการศึกษา เช่น ศึกษาในแง่ของทัศนคติแรงจูงใจ ความคาดหวัง การได้รับรางวัล และความสมดุลทางอารมณ์ โดยทั่วไปการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการบริการ มักนิยมศึกษากันในสองมิติ คือ มิติความพึงพอใจในงานของผู้ให้บริการ (Job Satisfaction) และมิติความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Customer Satisfaction) ในที่นี้ขอกล่าวถึงความหมายของความพึงพอใจในการให้บริการไว้พอเป็นสังเขปดังนี้

ความพึงพอใจในการบริการ หมายถึง ภาวะการแสดงออกถึงความรู้สึกในทางบวกของบุคคล อันเป็นผลมาจากการประเมินคุณภาพของการบริการจากการรับรู้สิ่งที่ได้รับจากการบริการเปรียบเทียบกับความคาดหวังในการบริการนั้น (อเนก สุวรรณบัณฑิตและภาสกร อกุลพัฒน์กิจ, 2548: 169)

วัลลภา ชายหาด (2532: 65) ให้ความหมายของความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการได้รับผลจากการปฏิบัติงานด้านสาธารณะว่า หมายถึง ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานดังต่อไปนี้

1. การได้รับผลภาคปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน
2. การปฏิบัติงานอย่างรวดเร็วทันเวลา
3. การปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง
4. การได้รับผลการปฏิบัติงานด้านความก้าวหน้า

Fitzgerald and Durant (1980: 589) อธิบายเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อบริการสาธารณะ (Public Service Satisfaction) ว่าเป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านให้บริการของหน่วยงาน การปกครองท้องถิ่น โดยมีพื้นฐานเกิดจากการรับรู้ (Perception) ถึงการส่งมอบการบริการที่แท้จริง และการประเมินผลนี้ก็จะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับและวัดจากเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (Criteria) โดยดูจากการตัดสินใจ (Judgment) ที่แต่ละบุคคลได้แสดงออก การประเมินผลสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านอัตวิสัย (Subjective) ซึ่งเกิดจากการได้รับรู้ถึงการส่งมอบการบริการ
2. ด้านวัตถุ (Objective) ซึ่งเกิดจากการได้รับปริมาณและคุณภาพของการบริการ

จากที่กล่าวมาอาจสรุป ความพึงพอใจในบริการ จึงหมายถึงความรู้สึกหรือทัศนคติทางด้านบวกหรือทางลบของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกี่ยวกับการให้บริการ ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลนั้นได้โดยความพึงพอใจของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันขึ้นกับความคาดหวังในบริการและประสบการณ์ที่ได้รับ

ลักษณะของความพึงพอใจในการบริการ

จิตตินันท์ เตะทะคุปต์ (2543: 24-26) กล่าวว่า ลักษณะความพึงพอใจในการบริการ มีลักษณะทั่วไปดังนี้

1. ความพึงพอใจเป็นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลจำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบตัว การตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลด้วยการโต้ตอบกับบุคคลอื่นและสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันทำให้แต่ละคนมีประสบการณ์ การรับรู้ เรียนรู้ สิ่งที่จะได้รับตอบแทนแตกต่างกันไปในสถานการณ์ การบริการก็เช่นเดียวกัน บุคคลรับรู้หลายสิ่งหลายอย่างเกี่ยวกับการบริการ ไม่ว่าจะเป็นประเภทของการบริการหรือคุณภาพของการบริการ ซึ่งประสบการณ์ที่ได้รับจากการสัมผัสบริการต่างๆ หากเป็นไปตามความต้องการของผู้รับบริการโดยสามารถทำให้ผู้รับบริการได้รับสิ่งที่คาดหวังก็ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีและพึงพอใจในบริการที่ได้รับ

2. ความพึงพอใจเกิดจากการประเมินความแตกต่าง ระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริงในสถานการณ์บริการนั้น ก่อนที่ประชาชนจะมาใช้บริการใดก็ตาม มักจะมีมาตรฐานของการบริการนั้นไว้ในใจอยู่แล้ว ซึ่งอาจมีแหล่งอ้างอิงมาจากคุณค่าหรือเจตคติที่ยึดถือต่อการบริการ ประสบการณ์ดั้งเดิมที่ใช้บริการ การบอกเล่าของผู้อื่น การรับทราบข้อมูล การรับประกันการบริการจากการโฆษณา การให้คำมั่นสัญญาของผู้ให้บริการเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐาน ที่ผู้รับบริการใช้เปรียบเทียบกับบริการที่ได้รับ การบริการก่อนที่ได้รับบริการ หรือคาดหวังในสิ่งที่ควรจะได้รับนี้ ดังนั้นหากสิ่งที่ได้รับเป็นตามความคาดหวังถือเป็นการยืนยันที่ถูกต้องกับความคาดหวังของผู้รับบริการ แต่ถ้าไม่เป็นไปตามที่คาดหวังอาจจะสูงหรือต่ำกว่า นับเป็นการยืนยันที่คลาดเคลื่อนจากความคาดหวังดังกล่าว ทั้งนี้ความแตกต่างที่เกิดขึ้นระหว่างความเป็นจริงกับความคาดหวัง จะชี้ให้เห็นถึงระดับของความพึงพอใจมากน้อยได้ ถ้าข้อยืนยันเบี่ยงเบนไปในทางบวกแสดงถึงความพอใจ ถ้าไปในทางลบแสดงถึงความไม่พึงพอใจ

3. ความพึงพอใจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามปัจจัยแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ผันแปรได้ตามปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับความคาดหวังไว้ของบุคคลในช่วงเวลาหนึ่ง บุคคลอาจไม่พอใจต่อสิ่งหนึ่งเพราะไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ แต่ในอีกช่วงหนึ่งหากสิ่งที่คาดหวังไว้ได้รับการตอบสนองอย่างถูกต้อง บุคคลก็สามารถเปลี่ยนความรู้สึกเดิมต่อสิ่งนั้นได้อย่างทันที แม้จะเป็นความรู้สึกที่ตรงกันข้ามก็ตาม นอกจากนี้ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่สามารถแสดงออกในระดับมากน้อยได้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของการประเมินสิ่งที่ได้รับจริงกับสิ่งที่คาดหวังไว้ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้รับบริการจะใช้เวลาเป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบความคาดหวังจากบริการต่างๆ

ความสำคัญของความพึงพอใจในการบริการ

อนเนก สุวรรณบัณฑิต และ ภาสกร อุดลพัฒน์กิจ (2548: 172-173) กล่าวว่าความพึงพอใจในการบริการที่มีต่อผู้รับบริการเป็นเป้าหมายที่ผู้ให้บริการทั้งหลายต่างมีจุดมุ่งหวังที่จะให้ผู้รับบริการเกิดความ

ประทับใจในการบริการและกลับมาใช้บริการซ้ำ ดังนั้นความพึงพอใจจึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อบุคคลหลายฝ่าย ได้แก่

1. ความสำคัญของความพึงพอใจต่อผู้ให้บริการ เป็นสิ่งที่ผู้ให้บริการจะต้องคำนึงถึงในการจัดให้ เกิดการบริการแก่ผู้มารับบริการ โดยยึดถือสิ่งต่อไปนี้

1.1 ความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของการให้บริการ รูปแบบการบริการที่ดีจะต้องสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการได้ โดยผู้ให้บริการจะต้องทำการสำรวจหรือศึกษาความต้องการของกลุ่มผู้รับบริการเป้าหมายเสียก่อน จากนั้นจึงจะสามารถกำหนดรูปแบบการบริการที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการบริการที่ประทับใจผู้มารับบริการได้

1.2 ความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นตัวแปรสำคัญในการประเมินคุณภาพของการบริการ เนื่องจากเป็นเกณฑ์ที่ชัดเจนและส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้รับบริการ โดยทั่วไปองค์กรที่ให้บริการจะทำการประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการในหลายๆ ด้าน ตัวอย่างเช่น อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องใช้ ความน่าเชื่อถือของกิจการบริการ ความเต็มใจในการให้บริการ ความรู้และความสามารถในการให้บริการ และบุคลิกลักษณะของผู้ให้บริการ เป็นต้น

1.3 ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานเป็นตัวชี้คุณภาพและความสำเร็จของงานบริการ เนื่องจากการบริการจะดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับผู้ให้บริการ ซึ่งการปฏิบัติงานบริการจะมีคุณภาพนั้น ผู้ให้บริการจะต้องมีความพึงพอใจในการบริการของตน ถ้าเป็นการให้บริการที่เกี่ยวกับทางธุรกิจ สุดท้ายจะส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของกิจการด้วย

2. ความสำคัญของความพึงพอใจต่อผู้รับบริการ เป็นสิ่งที่ผู้รับบริการต้องการจะได้จากการมารับบริการนั้น โดยผู้รับบริการมุ่งหวังความรวดเร็ว ความสะดวกสบาย และคุณภาพการบริการที่ดี ดังนั้นความพึงพอใจจึงเป็นตัวผลักดันคุณภาพของการบริการของผู้ให้บริการนั่นเอง

2.1 ความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นตัวผลักดันคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้รับบริการเอง ผู้รับบริการมุ่งหวังการได้รับการบริการที่ดีเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของตนเอง จากการไปรับบริการต่างๆ เช่น ท่องเที่ยว รับประทานอาหาร พักค้างแรม เป็นต้น ความพึงพอใจที่ได้รับจากการไปรับบริการนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการบริการจะต้องตระหนักถึงและจัดให้มี ทำให้เกิดการแข่งขันนำเสนอสิ่งที่ดีกว่าแก่ผู้รับบริการ ผลสุดท้ายก็คือ ผู้รับบริการจะได้รับการบริการที่ดีมีคุณภาพมากขึ้นไปเรื่อยๆ นั่นเอง

2.2 ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานบริการช่วยพัฒนาคุณภาพของงานบริการและอาชีพบริการ เนื่องจากผู้ให้บริการที่มีความพึงพอใจในการทำงานจะทำงานด้วยความเต็มใจ พุ่มพเพ สร้างสรรค์ และส่งเสริมมาตรฐานในการให้บริการแก่ผู้รับบริการ ส่งผลให้คุณภาพในการบริการสูงขึ้น และงานบริการกลายเป็นงานแพร่หลายมากขึ้นมีบุคลากรที่มีทักษะและความสามารถเข้าสู่วงการธุรกิจบริการมากขึ้น ทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจบริการ และสุดท้ายส่งผลต่อลักษณะ การบริการ ทำให้ผู้รับบริการได้รับการบริการที่มีความหลากหลายและมีคุณภาพสูงยิ่งขึ้นต่อไป

องค์ประกอบของความพึงพอใจในการบริการ

จิตตินันท์ เชชะคุปต์ (2543: 27-28) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ ได้แก่

1. ผลกระทบของบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการจะเกิดขึ้นเมื่อได้รับบริการที่มีลักษณะคุณภาพและระดับการให้บริการตรงกับความต้องการ ความเอาใจใส่ของผู้ให้บริการ และคุณภาพบริการ การศึกษาครั้งนี้ผลกระทบของบริการที่มีต่อผู้สูงอายุคือ กิจกรรมนั่นเอง

2. ราคาค่าบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการขึ้นอยู่กับราคาค่าบริการที่ผู้รับบริการยอมรับหรือพิจารณาว่าเหมาะสมกับคุณภาพของการบริการตามความเต็มใจที่จะช่วยของผู้รับบริการ ทั้งนี้เจตคติของผู้รับบริการที่มีต่อราคาค่าบริการกับคุณภาพการบริการของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไป

3. สถานที่บริการในการเข้าถึงบริการได้สะดวก เมื่อรับบริการมีความต้องการยอมก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้บริการ ท่าเลที่ตั้งและการกระจายสถานที่ให้บริการให้ทั่วถึง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการจึงเป็นเรื่องสำคัญ

4. การส่งเสริมแนะนำบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการเกิดขึ้นได้จากการได้ยินข้อมูลข่าวสารหรือบุคคลอื่นกล่าวถึงคุณภาพการบริการในทางบวก ซึ่งหากตรงกับความเชื่อถือที่มีอยู่ก็จะรู้สึกดีกับบริการดังกล่าวอันเป็นแรงจูงใจผลักดันให้มีความต้องการบริการตามมาได้

5. ผู้ให้บริการเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิบัติงานบริการ ให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ การที่งานนโยบายการบริการ โดยคำนึงถึงความสำคัญของผู้รับบริการเป็นหลักย่อมสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการให้เกิดความพึงพอใจได้ง่าย

6. สภาพแวดล้อมของการบริการ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการบริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ

7. กระบวนการบริการ วิธีการนำเสนอบริการเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ ประสิทธิภาพของการจัดระบบบริการส่งผลให้การปฏิบัติงานบริการแก่ผู้รับบริการมีความคล่องตัวและสนองตอบต่อความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างถูกต้อง

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นอาจกล่าวสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความพึงพอใจในการบริการ เป็นความพึงพอใจในการบริการที่เกิดขึ้นในกระบวนการระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ เป็นผลของการรับรู้และประเมินคุณภาพของการบริการในสิ่งที่ผู้รับบริการคาดหวังว่าจะได้รับและสิ่งที่ผู้รับบริการได้รับจากการให้บริการ โดยที่ความพึงพอใจในการบริการของผู้รับบริการจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ด้าน ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านการรับรู้คุณภาพของผลิตภัณฑ์บริการ อันเป็นสิ่งที่ผู้ให้บริการได้สัญญาว่าจะให้ โดยผู้รับบริการมีความคาดหวังต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์บริการว่า จะได้รับอย่างน้อยตามที่ผู้ให้

บริการได้สัญญาไว้ ความมากน้อยของคุณภาพของสิ่งที่ได้รับจะเป็นตัวกำหนดถึงระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการนั่นเอง

2. องค์ประกอบด้านการรับรู้คุณภาพของการนำเสนอบริการ ซึ่งผู้ให้บริการดำเนินการนำเสนอผ่านการแสดงออกต่างๆ ในกระบวนการบริการ โดยผู้รับบริการจะประเมินว่าผู้ให้บริการดำเนินการบริการอย่างเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ความสะดวกในการเข้าถึงบริการ การรับรู้เหล่านี้จะช่วยให้ผู้รับบริการประเมินคุณภาพการบริการได้อย่างมีเหตุและผล ซึ่งนำไปสู่ความพึงพอใจในการรับบริการ

ระดับของความพึงพอใจของผู้รับบริการ

จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2543: 19) แบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. ความพึงพอใจที่ตรงกับความคาดหวัง เป็นการแสดงความรู้สึกยินดีมีความสุขของผู้รับบริการเมื่อได้รับการบริการที่ตรงกับความคาดหวังที่มีอยู่

2. ความพึงพอใจที่เกินความคาดหวัง เป็นการแสดงความรู้สึกปลาบปลื้มใจ ความประทับใจของผู้รับบริการเมื่อได้รับการบริการที่เกินความคาดหวังที่มีอยู่ เช่น ลูกค้าน้ำมันที่สถานีบริการน้ำมันพร้อมกับการบริการตรวจเครื่องยนต์และเติมลมฟรี

สำหรับความไม่พึงพอใจเป็นการแสดงความรู้สึกขุ่นข้องหมองใจ อารมณ์ไม่ดี เนื่องจากไม่ได้รับบริการตรงกับความคาดหวัง

คณะกรรมการรณรงค์การเพิ่มผลผลิต (2539: 25 อ้างใน จารึก ไชยศรี, 2546: 29) สรุปว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 สมองความจำเป็นพื้นฐานของผู้รับบริการ

ระดับที่ 2 สมองความคาดหวังของผู้รับบริการในวิถีทางที่ทำให้ผู้รับบริการต้องการกลับมาใช้บริการอีก

ระดับที่ 3 บริการเกินความคาดหวัง คือ บริการที่ไปไกลกว่า หรือมากกว่าความคาดหวังของผู้รับบริการ

สรุป ความพึงพอใจต่อบริการที่ได้รับเป็นความรู้สึก และทัศนคติในทางบวก เมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังให้แก่บุคคลนั้นได้ โดยแสดงออกในรูปของระดับความรู้สึกที่ ชอบมาก ชอบน้อย หรือพอใจมาก พอใจน้อย ทั้งนี้ระดับความพึงพอใจของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับค่านิยม และประสบการณ์ที่ได้รับรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2534) ได้เสนอผลงานวิจัยเรื่องแนวทางการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุโดยกล่าวถึงแนวคิดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในต่างประเทศและในประเทศไทย รวมทั้งกล่าวถึงกรณีศึกษาของหน่วยงานที่ให้บริการสวัสดิการสังคมของไทย โดยสรุปว่าหน่วยงานต่างๆที่ให้บริการในปัจจุบันนั้น ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ลักษณะของบริการจะเป็นการให้ความช่วยเหลือเฉพาะหน้าหรือการให้บริการทางด้านวัตถุมากกว่าการให้บริการเพื่อพัฒนาผู้ใช้บริการ สำหรับแนวคิดของการให้บริการในอนาคต ผู้วิจัยเสนอว่าควรที่จะเน้นการให้บริการที่มุ่งแก้ไขปัญหาและส่งเสริมความต้องการของผู้สูงอายุมากขึ้น โดยมีการประยุกต์นำแนวความคิดด้านการใช้ชุมชนเป็นฐานมาใช้ในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งรูปแบบหนึ่งที่เป็นลักษณะบริการสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน โดยเป็นบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในต่างประเทศ ก็คือ ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งศูนย์นี้เป็นสถานที่อำนวยความสะดวกของชุมชน มีการทำกิจกรรมและบริการต่างๆ แก่ผู้สูงอายุ เช่น บริการด้านสุขภาพอนามัย การศึกษาและวัฒนธรรม นันทนาการ การให้คำปรึกษาแนะนำ การอยู่ร่วมกันในสังคม และบริการอื่นๆ ที่จำเป็นและมีประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อการสมาคม และให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้บทบาทใหม่ พัฒนาการมีส่วนร่วมกับชุมชน ขจัดความรู้สึกโดดเดี่ยว และความเหงาออกไป

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรที่จะให้ความสนใจกับผู้สูงอายุที่มีฐานะปานกลางถึงต่ำ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชนบทมากขึ้น ซึ่งบริการต่างๆ ควรที่จะมุ่งไปยังกลุ่มคนเหล่านี้ โดยอาศัยสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน และมีการใช้ชุมชนเป็นฐาน รวมทั้งควรให้ความสนใจต่อประเด็นด้านการศึกษาถึงความสามารถของสถาบันครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุด้วย

ประไพศรี สุทธิกิติวรกุล (2537) ได้ศึกษาเรื่อง ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุในชุมชนโดยชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ ประชาชนทั่วไปในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนบ้านกุฎีทองมีความพร้อมที่จะจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุขึ้น เนื่องจากในชุมชนมีผู้สูงอายุจำนวนมาก มีสถานที่พร้อมจัดตั้ง มีหน่วยงานและเจ้าหน้าที่คอยให้การช่วยเหลือ และแนะนำในการจัดกิจกรรมของศูนย์บริการผู้สูงอายุ ซึ่งกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นจะต้องสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการและสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในชุมชน และพบว่าผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป และผู้สูงอายุมีศักยภาพในการร่วมทำกิจกรรมของศูนย์บริการผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมในกลุ่มและชุมชน โดยบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ควรที่จะเป็นผู้สนับสนุน กระตุ้น และประสานงานในการจัดตั้ง และการจัดกิจกรรม รวมทั้งให้ความรู้ คำแนะนำในด้านการดำเนินงานของศูนย์บริการผู้สูงอายุ

นอกจากนี้ ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุในชุมชนโดยชุมชน ก่อนที่จะมีการดำเนินงานจัดตั้งศูนย์ฯ จะต้องมีการสำรวจความพร้อมของพื้นที่ในทุกด้าน ทั้งด้านสถานที่ งบประมาณที่ใช้ ศักยภาพของผู้สูงอายุ และประชาชนในชุมชนด้วย

ศิริวรรณ ศิริบุญ และคณะ (2541) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลให้บริการ และกิจกรรมต่างๆ แก่ผู้สูงอายุ โดยมีการศึกษาโครงการนำร่องศูนย์บริการผู้สูงอายุในชุมชน 4 แห่ง ได้แก่ ศูนย์บริการผู้สูงอายุชุมชนสวนผัก เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านสมเด็จคอยน้อย บ้านแม่สาหลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดศิริธรรมิกาวาส บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ศูนย์บริการผู้สูงอายุในชุมชนวัดคอนหอคอย บ้านคอนหอคอย ตำบลยูงทะเลาย อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและความล้มเหลวของการจัดบริการโครงการนำร่องศูนย์บริการผู้สูงอายุนั้น ประเด็นหลักอยู่ที่เกี่ยวกับการจัดการ แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่ยอมรับกันว่า การจัดบริการโดยชุมชนเพื่อคนในชุมชนยังเป็นหัวใจที่สำคัญ รัฐหรือคนของรัฐควรที่จะมีบทบาทในการสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวก และเป็นพี่เลี้ยงในเรื่องต่างๆ แต่บทบาทหลัก หรือภาระหลักควรอยู่ที่คนในชุมชน และเนื่องจากเป็นศูนย์ที่จัดตั้งและบริหารโดยคนในชุมชน จึงจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับภาวะชุมชน ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ตลอดจนความพร้อมของคนในชุมชนทั้งผู้สูงอายุและผู้นำชุมชน ซึ่งพบว่าผู้นำชุมชนมีความเห็นว่าปัญหาสำคัญที่ผู้สูงอายุในชุมชนส่วนใหญ่ประสบ คือปัญหาด้านสุขภาพอนามัย และปัญหาด้านการเงิน เนื่องจากเมื่ออายุมากขึ้นสภาพของร่างกายก็เสื่อมถอย การดูแลตนเองทำได้น้อยลง ขณะเดียวกันในวัยผู้สูงอายุนั้นมักจะไม่ได้ทำงาน จึงไม่มีรายได้

ส่วนในด้านความต้องการของผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชนมีความเห็นว่า ผู้สูงอายุในหมู่บ้านต้องการการดูแลด้านสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นการตรวจรักษาโรค การรักษาพยาบาล เครื่องเวชภัณฑ์หรือเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ และต้องการความอบอุ่นทางจิตใจ ต้องการกำลังใจ การดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลาน เมื่อทราบถึงสภาพปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนแล้ว การจัดกิจกรรมในศูนย์ก็ควรมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่มีอยู่ด้วย

วิยะดา ติระแพทย์ (2542) วิจัยเรื่องการนำนโยบายถ่ายโอนงานด้านสวัสดิการสังคมสู่การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อศึกษาสภาพข้อเท็จจริงการปฏิบัติงาน และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล และศึกษาความพร้อมความต้องการสนับสนุนในการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรในองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ชั้น 1 ทั่วประเทศ จำนวน 78 แห่ง โดย อบต. มีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีโครงสร้างการบริหารของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามาจัดการแก้ไขปัญหา พัฒนาและให้บริการแก่คนในท้องถิ่น ผลการศึกษามีดังนี้

สภาพข้อเท็จจริงการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 67 โดยเป็นการจัดกิจกรรมด้านส่งเสริมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการป้องกันและระงับโรคติดต่อมากที่สุด สำหรับการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม ในส่วนที่สอดคล้องกับนโยบายการถ่ายโอนงานด้านสวัสดิการสังคมของกรมประชาสงเคราะห์ พบว่าบางส่วนไม่ได้ปฏิบัติตามกิจกรรม ดังนี้

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลประสบปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม เนื่องจากขาดความพร้อมในด้านองค์ประกอบ ดังนี้

- ด้านบุคลากร โดยบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม จะต้องมีความเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และมีความรู้ความเข้าใจด้านนโยบายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม รวมทั้งต้องมีทักษะ และความชำนาญในการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมในระดับหนึ่ง แต่ในภาพรวมที่ผ่านมามององค์การบริหารส่วนตำบลยังประสบปัญหาด้านบุคลากรที่มีความรู้และทักษะดังกล่าว
- ด้านโครงสร้างขององค์กร ในภาพรวมองค์การบริหารส่วนตำบลประสบปัญหาด้านโครงสร้างขององค์กร ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม และกำหนดผู้ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมที่รับผิดชอบโดยตรงและแบ่งส่วนงานที่รับผิดชอบให้ชัดเจน ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้รับบริการอย่างสะดวกและทั่วถึง
- ด้านงบประมาณ งบประมาณเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างหนึ่ง การใช้จ่ายงบประมาณด้านสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล มีการใช้จ่ายเงินในการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมในระดับน้อย รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งประสบปัญหาด้านงบประมาณด้วย
- ด้านวัสดุครุภัณฑ์ โดยการนำนโยบายไปปฏิบัติ ต้องมีความพร้อมด้านวัสดุครุภัณฑ์ ที่มีจำนวนเพียงพอ และทันสมัยมาสนับสนุน ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้รับการบริการที่สะดวกรวดเร็วทั่วถึง เพราะทรัพยากรส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการสนับสนุน และส่งเสริมให้การปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ คือ วัสดุครุภัณฑ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ตู้เก็บเอกสาร ยานพาหนะ เป็นต้น
- ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่ามีความพร้อมด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง

ดังนั้นจากสภาพปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่กล่าวมาข้างต้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องอาศัยความร่วมมือ และการสนับสนุนทรัพยากรด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและต้องการจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ ประชาชน และ

องค์กรทุกฝ่ายในสังคม เพื่อให้องค์กรบริหารส่วนตำบลสามารถปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนได้รับบริการอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

จุฬารักษ์ สิงห์กลางพล (2547) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ของประชาชนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาปัจจัยชีวิตสังคม จิตลักษณะ ลักษณะสถานการณ์ปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์และศึกษาหาตัวแปรอิสระที่ทำนายพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ ศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,100 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคสแควร์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์ตัวแปรอิสระใดที่ทำนายพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ของประชาชนด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบดังนี้ พฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง การทดสอบความสัมพันธ์ พบดังนี้ ปัจจัยชีวิตสังคมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ของประชาชน จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ ปัจจัยจิตลักษณะ ได้แก่ ทศนคติต่อเทคโนโลยีทางการแพทย์ ความเชื่ออำนาจในตนเองเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการแพทย์ การมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และปัจจัยด้านลักษณะสถานการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ ความชัดเจนของนโยบายด้านการประชาสัมพันธ์ข่าวสารสุขภาพและความเพียงพอของอุปกรณ์การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สำหรับการหาตัวแปรอิสระที่มีอำนาจในการทำนายตัวแปรตามสูงสุด คือความเพียงพอของอุปกรณ์การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และมีตัวแปรร่วมทำนาย ได้แก่ ความชัดเจนของนโยบายด้านการประชาสัมพันธ์ข่าวสารสุขภาพและทัศนคติต่อเทคโนโลยีทางการแพทย์ ทั้ง 3 ตัวแปรนี้ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ของประชาชนได้ร้อยละ 47.50

อดิศักดิ์ ไวยเจียรนัย (2547) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อศูนย์ฝึกอบรมบางปะกงการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการด้านฝึกอบรมของศูนย์ฝึกอบรมบางปะกง ได้แก่ ผู้ให้บริการ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ศึกษาหาความสัมพันธ์ของปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของผู้ใช้บริการที่มีความสัมพันธ์ กับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการทางด้าน ผู้ให้บริการ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ของผู้ให้บริการ กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงาน กฟผ. ที่มาใช้บริการ ณ ศูนย์ฝึกอบรมบางปะกง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จำนวน 304 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา และ

ไควร์สแควร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ใช้บริการ มีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการฝึกอบรมของศูนย์ฝึกอบรมบางประการอยู่ในระดับมาก 2) โดยผู้ให้บริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการสถานที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ บริเวณรอบนอกอาคาร อาคารฝึกอบรม/สัมมนา ห้องฝึกอบรม/สัมมนา ห้องพัก ส่วนห้องอาหาร ร้านค้า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง 3) ผู้ใช้บริการ มีความพึงพอใจต่อการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ระบบรักษาความปลอดภัย ส่วนการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ สนามเทนนิส สนามบาสเกตบอล สนามแบดมินตัน สนามฟุตบอล สนามเปตอง ผลการทดสอบพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน ระดับพนักงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับการให้บริการในเรื่องสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก แต่พบว่า ระดับของพนักงานมีความสัมพันธ์กับสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะในเรื่องสนามเทนนิส

เบญจมาศ เลิศชาคร (2548) ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของโรงพยาบาล เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของโรงพยาบาลตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ากับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ใช้บริการที่มีสิทธิในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและมีอายุ 15 ปีขึ้นไปของโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี จำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติพรรณนา t-test F-test และ Pearson Product Moment Correlation Coefficient ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของโรงพยาบาลในภาพรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้านคือ ด้านบริหารโครงการหลักประกันสุขภาพ ด้านบริการในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและด้านผลที่ได้รับจากโครงการหลักประกันสุขภาพ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ใช้บริการที่มีอายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าแตกต่างกัน ยกเว้น เพศ รายได้ และสถานภาพสมรส ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ นอกจากนี้พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ามีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของโรงพยาบาล

รัชดา พรพิไลสวัสดิ์ (2548) ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในการส่งเสริมสุขภาพ: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในการส่งเสริมสุขภาพ และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในการส่งเสริมสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวน 120 คน

รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐานคือ t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ผลการวิจัยพบมีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.5 มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 2.60 สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การได้รับข่าวสาร ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา และความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพที่แตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพต่างกัน

เบญจมาศ ขุนประเสริฐ (2549) ได้ศึกษา การรับรู้คุณภาพการบริการของผู้รับบริการและผู้ให้บริการส่วนงานผู้ป่วยนอกในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรับรู้คุณภาพการบริการของผู้รับบริการและผู้ให้บริการ เปรียบเทียบการรับรู้คุณภาพการบริการตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้รับบริการ เปรียบเทียบการรับรู้คุณภาพการบริการตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้บริการ และศึกษาตัวพยากรณ์ร่วมที่สามารถทำนายการรับรู้คุณภาพการบริการของผู้ให้บริการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ให้บริการจำนวน 132 คน ที่ปฏิบัติงานในแผนกผู้ป่วยนอก และผู้รับบริการจำนวน 132 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือ t-test F-test ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ Scheffé และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้รับบริการและผู้ให้บริการมีการรับรู้คุณภาพการบริการอยู่ในระดับสูงเช่นกัน 2) ผู้รับบริการที่มีอายุต่างกันมีการรับรู้คุณภาพการบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่าผู้รับบริการที่มีอายุ 26-35 ปี กับอายุมากกว่า 35 ปี มีการรับรู้คุณภาพการบริการแตกต่างกันออกนั้นไม่พบความแตกต่าง 3) ผู้ให้บริการที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีการรับรู้คุณภาพการบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่าผู้ให้บริการที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี กับผู้มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี มีการรับรู้คุณภาพการบริการแตกต่างกัน นอกนั้นไม่พบตัวแปรอื่นที่มีความแตกต่าง 4) ผู้รับบริการและผู้ให้บริการมีการรับรู้คุณภาพการบริการไม่แตกต่างกัน 5) ประสบการณ์ทำงาน ความฉลาดทางอารมณ์สามารถร่วมกันพยากรณ์การรับรู้คุณภาพการบริการของผู้ให้บริการได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และ .05

เดือนใจ อยู่ดี (2549) ศึกษาความรู้ในการใช้สมุนไพรของผู้มารับบริการจากโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลังและความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรของผู้มารับบริการในการใช้สมุนไพร และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรของผู้มารับบริการในการใช้สมุนไพร แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาผู้มารับบริการในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จำนวน 415 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา และไคสแควร์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้มารับบริการในการใช้สมุนไพรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 35.55 ปี สถานภาพโสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้เฉลี่ย 14,193.83 บาทต่อเดือน การได้รับข้อมูลข่าวสารของผู้มารับบริการ จะได้รับข้อมูล ข่าวสารจากเอกสารของโรงพยาบาลที่มีการเผยแพร่มากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ และส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มและหรือชมรมเกี่ยวกับสมุนไพร ซึ่งผู้มารับบริการจะมีความเชื่อว่าสมุนไพรช่วยรักษาอาการป่วยได้ และประสบการณ์ในการใช้สมุนไพรในอดีต จากการเจ็บป่วยเล็กน้อยถึงเจ็บป่วยมาก จะเลือกรักษาด้วยยาสมุนไพรและยาแผนปัจจุบันควบคู่กันไป และผู้มารับบริการในการใช้สมุนไพรจากโรงพยาบาลมีความรู้ในการใช้สมุนไพรระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 45.5 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ การเป็นสมาชิกของกลุ่ม ประสบการณ์ในการใช้สมุนไพรในอดีต ความเชื่อในการใช้สมุนไพร และวิธีการเลือกรักษาเมื่อเจ็บป่วย มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรของผู้มารับบริการ

จากการทบทวนแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์ฯก็ขึ้นอยู่กับความรู้ ทักษะของผู้นำชุมชน รวมถึงทักษะหรือความสามารถในการบริหารจัดการของผู้นำชุมชน และประกอบด้วยปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุ เพราะกิจกรรมที่จะจัดให้มีศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุนี้จะต้องมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน เนื่องจากศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนเป็นการจัดบริการโดยชุมชน เพื่อคนในชุมชน รัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐควรที่จะมีบทบาทในการเป็นผู้สนับสนุน หรืออำนวยความสะดวก และประสานงานในการจัดตั้ง เช่น การให้ความรู้ คำแนะนำในด้านข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากรหรืออาสาสมัคร เป็นต้น โดยบทบาทหลัก หรือภาระหลักควรอยู่ที่ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุและคนในชุมชนมากกว่า ซึ่งในศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ จะมีการจัดกิจกรรมทั้งทางด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา นันทนาการ และกิจกรรมสร้างรายได้ ตามสภาพปัญหา และความต้องการที่มีอยู่ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากนี้ก็ยังกล่าวถึงการบริหารจัดการ ซึ่งการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุนั้น ต้องอาศัยทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อให้การจัดตั้งศูนย์ฯ เกิดขึ้นได้

สำหรับศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุที่ได้จัดตั้งขึ้นมาแล้ว ถึงแม้ว่าจะเป็นโครงการนำร่องที่ทางสำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) ได้จัดขึ้นในปี พ.ศ. 2550 นั้น ได้มีการศึกษาผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ 7 แห่ง ดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้ได้นำปัจจัยในเบื้องต้น คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ สอ.สช. ความรู้ความเข้าใจต่อ สอ.สช. และการมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการนั้น น่าจะเป็นเหตุของความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์ฯ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

1.1.1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคม

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- สถานภาพทางสังคม
- การเป็นสมาชิกกลุ่ม

1.1.2 ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

- การประกอบอาชีพ
- รายได้
- รายจ่าย
- เงินเหลือเก็บ

1.2 ลักษณะการมารับบริการ

- การเคยมารับบริการ สอศช.
- ความถี่ในการมารับบริการ
- ระยะเวลาที่มารับบริการ
- วัน/เวลาที่มารับบริการ
- ประเภทกิจกรรมที่มารับบริการ

1.3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ สอศช.

1.4 ความรู้เกี่ยวกับ สอศช.

1.5 การมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้มารับบริการ ศึกษา 2 ด้าน คือ

2.1 รูปแบบการให้บริการมี 7 ด้าน คือ

- 1) ด้านสถานที่
- 2) ด้านลักษณะกิจกรรมที่จัดให้
- 3) ด้านลักษณะการให้บริการ
- 4) ด้านการให้บริการของบุคลากร

- 5) ด้านงบประมาณ/การได้รับการสนับสนุน
- 6) ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ
- 7) ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารงาน ศอศช.

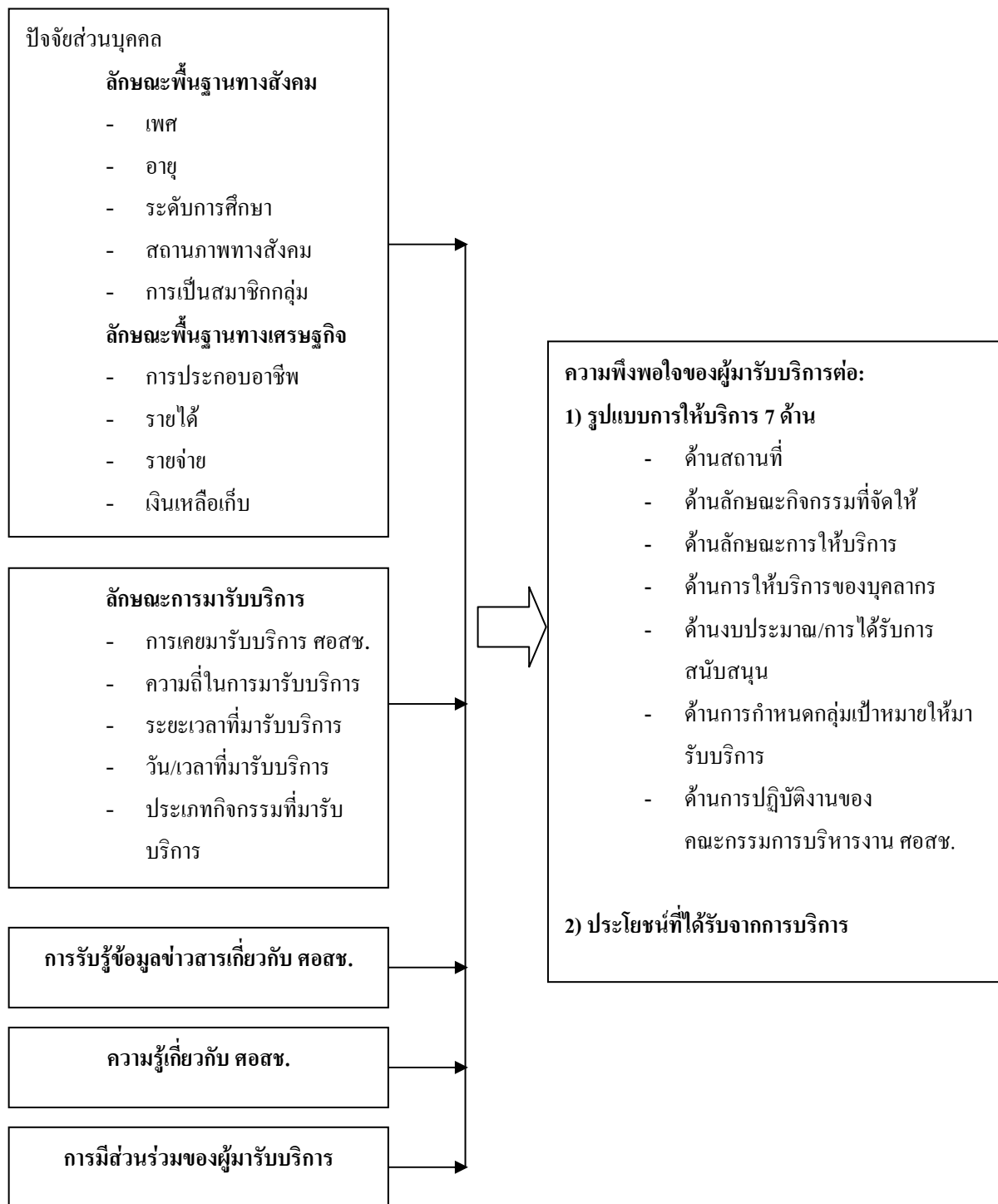
2.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ

จากตัวแปรที่ศึกษาผู้วิจัยได้แสดงกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 2

กรอบแนวคิด
(Conceptual Frame Work)

ตัวแปรอิสระ (X)

ตัวแปรตาม (Y)

ภาพที่ 2 ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ศึกษา

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน หมายถึง สถานที่ที่จัดกิจกรรมเพื่อเป็นสวัสดิการ ให้บริการทั้งในและนอกศูนย์ฯ แก่ผู้มารับบริการ โดยมีชมรม สมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมจัดบริการ และกิจกรรม ให้ผู้มารับบริการโดยเน้นการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ เป็นหลัก แต่ในขณะเดียวกันเปิดโอกาสให้บุคคลต่างวัยสามารถมาใช้บริการและร่วมทำกิจกรรมได้ เช่นกัน

ศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนทั้ง 7 แห่ง เป็นศูนย์ฯ ที่อยู่ภายใต้โครงการนำร่อง จัดตั้งศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน โดยสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ ซึ่งโครงการนำร่องดังกล่าวเริ่มปีงบประมาณ พ.ศ. 2550

ในการเขียนรายงานการวิจัยครั้งนี้จะใช้คำว่า สอศช. ศูนย์ฯ และหรือ ศูนย์เนกประสงค์ฯ ให้มีความหมายหรือแทนคำว่า “ศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน”

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ผู้มารับบริการ หมายถึง บุคคลที่มาใช้และเข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ฯ ได้จัดบริการให้ทั้งในและนอกศูนย์ฯ ซึ่งบุคคลที่มารับบริการนั้นจะมีทั้งผู้สูงอายุและผู้ต่างวัย ในที่นี้เน้นศึกษาผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์หรือมากกว่าที่มารับบริการจากศูนย์ฯ ซึ่งได้จัดกิจกรรมให้บริการทั้งในและนอกศูนย์ฯ

ผู้ต่างวัย หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปีลงมาจนถึงบุคคลหนุ่มสาว เยาวชน และเด็กที่มารับบริการและเข้าร่วมกิจกรรมทั้งภายในและนอกศูนย์ฯ

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสอศช. หมายถึง การรับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการและข้อมูลทั่วไปในการจัดตั้งสอศช. ของผู้รับบริการ

ความรู้เกี่ยวกับสอศช. หมายถึง การที่ผู้รับบริการมีความรู้และเข้าใจในเรื่องการจัดตั้ง การดำเนินการเกี่ยวกับศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน โดยทั่วไป

การมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการในสอศช. หมายถึง การที่ผู้รับบริการได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของ สอศช. โดยแสดงในเชิงปฏิบัติในกิจกรรมของศูนย์ฯ เช่น แสดงความคิดเห็น ชักชวนเพื่อนบ้านให้มาเป็นสมาชิกหรือมาเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ฯ และ หรือ การบริจาคทรัพย์สินของ เป็นต้น

ผลการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน (ศอสช.) หมายถึง ผลของการปฏิบัติงานของ ศอสช. ที่ได้ดำเนินการมาระยะหนึ่ง ทำให้ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจมากขึ้นเพียงใด ในที่นี้ศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ ศอสช. 2 ด้าน คือ ความพึงพอใจรูปแบบการให้บริการของ ศอสช. และความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมที่ ศอสช. จัดบริการให้

ความพึงพอใจต่อรูปแบบการให้บริการของ ศอสช. หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจทั้งทางบวกและลบของผู้มารับบริการต่อรูปแบบการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ซึ่งมี 7 ด้าน คือ

- 1) ด้านสถานที่
- 2) ด้านลักษณะกิจกรรมที่จัดให้
- 3) ด้านลักษณะการให้บริการ
- 4) ด้านการให้บริการของบุคลากร
- 5) ด้านงบประมาณ
- 6) ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้มารับบริการ
- 7) ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารงาน ศอสช.

ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจทั้งในทางบวกและลบของผู้มารับบริการต่อผลประโยชน์ที่ได้รับหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ฯ ได้จัดบริการให้ ซึ่งทำให้ผู้รับบริการเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าต่อตนเอง ได้รับการยอมรับจากสังคม ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงการกระทำไปในเชิงบวกอันก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งตนเองและบุคคลอื่น

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาแบบสำรวจ (Survey Research) มีวิธีการศึกษาดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 เก็บข้อมูลจากผู้รับบริการ เน้นผู้สูงอายุเป็นหลัก โดยมีแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการศึกษาดังนี้

2.1 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหาร สอศช. ผู้แทนกระทรวง เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน รวมทั้งผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดตั้ง การดำเนินงาน และปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานสอศช. เก็บข้อมูลโดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์ (Guideline Interview)

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observation Participation) ผู้วิจัยลงศึกษาในพื้นที่เพื่อสังเกตการดำเนินงานและเข้าร่วมสังเกตกิจกรรมที่ให้บริการ

พื้นที่ที่ศึกษา

การศึกษานี้ได้ศึกษาในพื้นที่ที่เป็นโครงการนำร่องจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนซึ่งมี 4 ภาค และกรุงเทพมหานคร รวม 7 จังหวัด มีศูนย์ที่ต้องศึกษา 7 ศูนย์ ตามรายละเอียดดังนี้

1. ภาคเหนือ

จังหวัดพิษณุโลก : ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เทศบาลตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัดขอนแก่น : ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น

จังหวัดสกลนคร : ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เทศบาลเมืองสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

3. ภาคกลาง

จังหวัดชลบุรี : ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน องค์การบริหารส่วน
ตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

จังหวัดเพชรบุรี : ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน องค์การบริหารส่วน
ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

4. ภาคใต้

จังหวัดพัทลุง : ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน อำเภอเขาชัยสน
จังหวัดพัทลุง

5. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ชมรมผู้สูงอายุหมู่บ้าน
เพชรทองคำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ก. ผู้มารับบริการ

ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้มารับบริการที่ ศอศช. ซึ่งเน้นผู้สูงอายุเป็นหลัก รวมผู้สูงอายุทั้ง 7 แห่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 2,504 คน ข้อมูล ณ วันที่ 11 กันยายน 2551 (กลุ่มเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สำนักส่งเสริมพิทักษ์และผู้สูงอายุ, 2551 และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง)

ขนาดกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

จากประชากรที่ศึกษาในพื้นที่ 7 แห่ง มีผู้สูงอายุที่มารับบริการจำนวนทั้งสิ้น 2,504 คน ผู้วิจัยได้ คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 15 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) ของผู้มารับบริการทั้งหมดได้ ขนาดตัวอย่าง 376 คน และในการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนวณให้เก็บตัวอย่างเผื่อไว้อีก 12% ของขนาด ตัวอย่าง 376 คน ได้จำนวนเพิ่มขึ้นอีก 45 คน ดังนั้นขนาดตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวน 421 คน หลังจากนั้น คำนวณหาสัดส่วนของผู้มารับบริการในแต่ละศูนย์ฯ ของจังหวัด ให้ครบตามจำนวนที่คำนวณได้ ดัง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่างของผู้มารับบริการในแต่ละศูนย์อเนกประสงค์ฯ

ภาค/จังหวัด	ศอศช.	ประชากร (คน)	ขนาดตัวอย่าง(คน)
ภาคเหนือ			
จังหวัดพิจนุโลก	เทศบาลตำบล		
	บางระกำ	429	72
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ			
จังหวัดสกลนคร	เทศบาลเมืองสกลนคร	736	123
จังหวัดขอนแก่น	อบต.เขาสวนกวาง	337	57
ภาคกลาง			
จังหวัดชลบุรี	อบต.หนองเหียง	256	44
จังหวัดเพชรบุรี	อบต.สามพระยา	272	45
ภาคใต้			
จังหวัดพัทลุง	อำเภอเขาชัยสน	206	35
กรุงเทพมหานคร	หมู่บ้านเพชรทองคำ	268	45
รวมทั้งสิ้น		2,504	421

ข. ผู้ถูกสัมภาษณ์เชิงลึก : กลุ่มบุคคลที่ถูกสัมภาษณ์มีดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศึกษาดังนี้

1) เทศบาล ศึกษาจำนวนแห่งละ 2 คน

(นายกเทศบาล/รองนายก/ปลัดเทศบาล/หัวหน้า

ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับงานสวัสดิการทางสังคม)

มีเทศบาล/กทม. มีศอศช. 4 แห่ง (2 × 4) = 8 คน

รวมสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาล 8 คน

2) อบต. ศึกษาจำนวนแห่งละ 1 คน

(นายก/ปลัดอบต.)

มีศอศช. ที่ขึ้นกับอบต. 3 แห่ง (3 × 1) = 3 คน

รวมสัมภาษณ์อบต. 3 คน

2. ผู้นำชุมชน ศึกษาพื้นที่ละ 1 คน

ศึกษา 7 พื้นที่ = 7×1	=	7 คน
รวมสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน		7 คน
3. คณะกรรมการบริหาร ศอศช. ศึกษาศูนย์ฯ ละ		4 คน
(ประธาน/เลขา/คณะกรรมการ)		
ศึกษา 7 พื้นที่ (7×4)	=	28 คน
รวมสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหาร ศอศช.		28 คน
4. ผู้แทน 6 กระทรวงหลัก ศึกษาศูนย์ฯ ละ		4 คน
ศึกษา 7 พื้นที่ (7×4)	=	28 คน
รวมสัมภาษณ์ผู้แทน 6 กระทรวงหลัก		28 คน
รวม จำนวนบุคคลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสัมภาษณ์เชิงลึก 74 คน		

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้มารับบริการที่ ศอศช. ประกอบด้วย 7 ตอน

- ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคมของผู้มารับบริการ
- ตอนที่ 2 ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจของผู้มารับบริการ
- ตอนที่ 3 ลักษณะการมารับบริการที่ ศอศช.
- ตอนที่ 4 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของ ศอศช.
- ตอนที่ 5 การวัดความรู้เกี่ยวกับ ศอศช.
- ตอนที่ 6 การมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการ
- ตอนที่ 7 ความพึงพอใจของผู้มารับบริการ
 - 7.1 กระบวนการให้บริการ
 - 7.2 ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ

ชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์ (Guideline Interview) สำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ศอศช.

การวัดตัวแปร

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสอศช. ผู้วิจัยได้วัดการรับรู้เกี่ยวกับสอศช. โดยมีเกณฑ์การวัดและให้คะแนน ดังนี้

ระดับการรับรู้	คะแนน
รับรู้	1
ไม่รับรู้/ไม่รู้	0

ข้อคำถามวัดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ สอศช.มี 10 ข้อ ดังนั้นการวัดการรับรู้มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0-10 แบ่งช่วงคะแนนภาพรวมและความหมายรายชื่อเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{แทนค่า} = \frac{10 - 0}{3} = 3.33$$

ช่วงคะแนนและความหมายในภาพรวมมี ดังนี้

0.00 - 3.33	คะแนน	หมายถึง	มีการรับรู้ระดับน้อย
3.34 - 6.66	คะแนน	หมายถึง	มีการรับรู้ระดับปานกลาง
6.67 - 10.00	คะแนน	หมายถึง	มีการรับรู้ระดับมาก

สำหรับค่าช่วงคะแนนและความหมายเป็นรายชื่อของการวัดมี ดังนี้

0.00 - 0.33	คะแนน	หมายถึง	มีการรับรู้ระดับน้อย
0.34 - 0.66	คะแนน	หมายถึง	มีการรับรู้ระดับปานกลาง
0.67 - 1.00	คะแนน	หมายถึง	มีการรับรู้ระดับมาก

2. ความรู้เกี่ยวกับ สอศช. มีเกณฑ์การวัดและให้คะแนน ดังนี้

วัดความรู้	ได้คะแนน
ตอบถูกต้อง	1
ตอบผิดหรือตอบไม่ถูกต้อง	0
ไม่ทราบ	0

ข้อคำถามการวัดความรู้เกี่ยวกับ สอศช.มี 12 ข้อ ดังนั้น การวัดความรู้ในภาพรวม มีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 0-12 คะแนน แบ่งช่วงคะแนนภาพรวมและความหมายรายชื่อเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{แทนค่า} = \frac{12 - 0}{3} = 4.00$$

ช่วงคะแนนและความหมายในภาพรวมมี ดังนี้

0.00 – 4.00	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้เกี่ยวกับ ศอศช. ในระดับน้อย
4.01 – 8.00	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้เกี่ยวกับ ศอศช. ในระดับปานกลาง
8.01 – 12.00	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้เกี่ยวกับ ศอศช. ในระดับมาก

สำหรับช่วงคะแนนและความหมายเป็นรายข้อมี ดังนี้

0.00 – 0.33	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ระดับน้อย
0.34 – 0.66	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ระดับปานกลาง
0.67 – 1.00	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ระดับมาก

3. การมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 3 ระดับ โดยให้คะแนนและความหมาย ดังนี้

การมีส่วนร่วม	คะแนน
มีส่วนร่วมมาก/ทำเป็นประจำ	2
มีส่วนร่วมน้อย/ทำเป็นบางครั้ง	1
ไม่มีส่วนร่วม/ไม่ได้ทำ	0

ข้อคำถามการวัดการมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการมีจำนวน 10 ข้อ ดังนั้นการวัดการมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการมีช่วงคะแนนระหว่าง 0 – 20 คะแนน แบ่งช่วงคะแนนภาพรวมและความหมายรายข้อเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{แทนค่า} = \frac{20 - 0}{3} = 6.66$$

ช่วงคะแนนและความหมายในภาพรวม มีดังนี้

0.00 – 6.66	คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมระดับน้อย
6.67 – 13.33	คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมระดับปานกลาง
13.34 – 20.00	คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมระดับมาก

สำหรับช่วงคะแนนและความหมายเป็นรายข้อ มีดังนี้

0.00 – 0.66	คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมระดับน้อย
0.67 – 1.33	คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมระดับปานกลาง
1.34 – 2.00	คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมระดับมาก

4. ความพึงพอใจของผู้มารับบริการ ผู้วิจัยศึกษาความพึงพอใจของผู้มารับบริการใน 2 ด้าน คือ

1) ความพึงพอใจกระบวนการให้บริการ และ 2) ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ

4.1 ความพึงพอใจกระบวนการให้บริการ ผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจ 7 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านสถานที่
- 2) ลักษณะกิจกรรมที่จัดให้
- 3) ลักษณะการให้บริการ
- 4) การให้บริการของบุคลากร ศอศช.
- 5) งบประมาณ
- 6) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ
- 7) การปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน ศอศช.

สำหรับการวัดความพึงพอใจกระบวนการให้บริการทั้ง 7 ด้าน ผู้วิจัยมีเกณฑ์การวัดและให้คะแนนเหมือนกัน ดังนี้

ระดับความพึงพอใจ	ข้อความเชิงบวก (คะแนน)	ข้อความเชิงลบ (คะแนน)
พึงพอใจมากที่สุด	5	1
พึงพอใจมาก	4	2
พึงพอใจปานกลาง	3	3
พึงพอใจน้อย	2	4
พึงพอใจน้อยที่สุด	1	5

รายละเอียดของการวัดความพึงพอใจกระบวนการให้บริการของแต่ละด้านและภาพรวม มีดังนี้

4.1.1 ความพึงพอใจด้านสถานที่ มีข้อคำถาม 8 ข้อ ดังนั้นช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 8–40 คะแนน แบ่งช่วงคะแนนภาพรวมเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{แทนค่า} = \frac{40 - 8}{3} = 10.66$$

ช่วงคะแนนและความหมายในภาพรวม มีดังนี้

8.00 – 18.66 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจต่อสถานที่ในระดับน้อย

18.67 – 29.33 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจต่อสถานที่ในระดับปานกลาง

29.34 – 40.00 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจต่อสถานที่ในระดับมาก

4.1.2 ความพึงพอใจด้านลักษณะกิจกรรมที่จัดให้ มีข้อคำถาม 8 ข้อ ดังนั้นช่วงค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 8 – 40 คะแนน แบ่งช่วงคะแนนภาพรวม เป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{แทนค่า} = \frac{40 - 8}{3} = 10.66$$

ช่วงคะแนนและความหมายในภาพรวม มีดังนี้

8.00 – 18.66 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจต่อลักษณะกิจกรรมที่จัดให้ในระดับน้อย

18.67 – 29.33 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจต่อลักษณะกิจกรรมที่จัดให้ในระดับปานกลาง

29.34 – 40.00 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจต่อลักษณะกิจกรรมที่จัดให้ในระดับมาก

4.1.3 ความพึงพอใจลักษณะการให้บริการ มีข้อคำถาม 10 ข้อ ดังนั้นช่วงค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 10–50 คะแนน แบ่งช่วงคะแนนภาพรวมเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{แทนค่า} = \frac{50 - 10}{3} = 13.33$$

ช่วงคะแนนและความหมายในภาพรวม มีดังนี้

10.00 – 23.33 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อลักษณะการให้บริการในระดับน้อย
23.34 – 36.67 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อลักษณะการให้บริการในระดับปานกลาง
36.68 – 50.00 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อลักษณะการให้บริการในระดับมาก

4.1.4 ความพึงพอใจการให้บริการของบุคลากร สอศช. มีข้อคำถาม 6 ข้อ ดังนั้นช่วงค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 6–30 คะแนน แบ่งช่วงคะแนนภาพรวม เป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{แทนค่า} = \frac{30 - 6}{3} = 8.00$$

ช่วงคะแนนและความหมายในภาพรวม มีดังนี้

6.00 – 14.00 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของบุคลากร สอศช.ในระดับน้อย
14.01 – 22.00 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของบุคลากร สอศช.ในระดับปานกลาง
22.01 – 30.00 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของบุคลากร สอศช.ในระดับมาก

4.1.5 ความพึงพอใจด้านงบประมาณ มีข้อคำถาม 5 ข้อ ดังนั้นช่วงค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 5 – 25 คะแนน แบ่งช่วงคะแนนภาพรวม เป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{แทนค่า} = \frac{25 - 5}{3} = 6.66$$

ช่วงคะแนนและความหมายในภาพรวม มีดังนี้

5.00 – 11.66	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต้องประมาณระดับน้อย
11.67 – 18.33	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต้องประมาณระดับปานกลาง
18.34 - 25.00	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต้องประมาณระดับมาก

4.1.6 ความพึงพอใจด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ มีข้อคำถาม 4 ข้อ ดังนั้นช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 4 – 20 คะแนน แบ่งช่วงคะแนนภาพรวม เป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{แทนค่า} = \frac{20 - 4}{3} = 5.33$$

ช่วงคะแนนและความหมายในภาพรวม มีดังนี้

4.00 – 9.33	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการระดับน้อย
9.34 – 14.67	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการระดับปานกลาง
14.68 - 20.00	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการระดับมาก

4.1.7 ความพึงพอใจด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. มีข้อคำถาม 10 ข้อ ดังนั้นช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 10–50 คะแนน แบ่งช่วงคะแนนภาพรวมเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{แทนค่า} = \frac{50 - 10}{3} = 13.33$$

ช่วงคะแนนและความหมายในภาพรวม มีดังนี้

10.00 – 23.33	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการดำเนินงาน ศอศช. ระดับน้อย
23.34 – 36.67	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการดำเนินงาน ศอศช. ระดับปานกลาง
36.68 - 50.00	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการดำเนินงาน ศอศช. ระดับมาก

สำหรับช่วงคะแนนและความหมายเป็นรายชื่อของทุกด้าน มีดังนี้

1.00 – 2.33	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับน้อย
2.34 – 3.67	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับปานกลาง
3.68 – 5.00	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับมาก

4.1.8 ความพึงพอใจภาพรวมกระบวนการให้บริการ เป็นการวัดความพึงพอใจในกระบวนการให้บริการในภาพรวมทั้งหมด 7 ด้าน ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 51 ข้อ ดังนั้นช่วงค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 51 – 253 คะแนน แบ่งช่วงคะแนนภาพรวมและการให้ความหมายกระบวนการให้บริการเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{แทนค่า} = \frac{255 - 51}{3} = 68.00$$

ช่วงคะแนนและความหมายของภาพรวมกระบวนการให้บริการ มีดังนี้

51.00 – 119.00	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อกระบวนการให้บริการในภาพรวม ทั้งหมดระดับน้อย
119.01 – 188.00	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อกระบวนการให้บริการในภาพรวม ทั้งหมดระดับปานกลาง
188.01 – 255.00	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อกระบวนการให้บริการในภาพรวม ทั้งหมดระดับมาก

4.2 ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนและความหมาย ดังนี้

ผลประโยชน์ที่ได้รับ	คะแนน
ได้รับผลประโยชน์มาก	3
ได้รับผลประโยชน์ปานกลาง	2
ได้รับผลประโยชน์น้อย	1

การวัดตัวแปรนี้มีข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ ดังนั้นช่วงค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 12 – 36 คะแนน แบ่งช่วงคะแนนภาพรวมและความหมายรายชื่อเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{แทนค่า} = \frac{36-12}{3} = 8.00$$

ช่วงคะแนนและความหมายในภาพรวม มีดังนี้

12.00 – 20.00	คะแนน	หมายถึง	ได้รับผลประโยชน์ระดับน้อย
20.01 – 28.00	คะแนน	หมายถึง	ได้รับผลประโยชน์ระดับปานกลาง
28.01 – 36.00	คะแนน	หมายถึง	ได้รับผลประโยชน์ระดับมาก

สำหรับช่วงคะแนนและความหมายเป็นรายข้อมีดังนี้

1.00 – 1.66	คะแนน	หมายถึง	ได้รับผลประโยชน์ระดับน้อย
1.67 – 2.33	คะแนน	หมายถึง	ได้รับผลประโยชน์ระดับปานกลาง
2.34 – 3.00	คะแนน	หมายถึง	ได้รับผลประโยชน์ระดับมาก

การทดสอบและการหาค่าความเชื่อมั่น

ผู้วิจัยทดสอบ (Try out) แบบสัมภาษณ์ที่ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุป่าเป้า และศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุหนองตองพัฒนา ซึ่งทั้งสองศูนย์อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ได้สัมภาษณ์ผู้มารับบริการทั้งที่เป็นผู้สูงอายุ และบุคคลต่างวัย จำนวน 33 คน และได้สัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลต่างๆ ตามที่กำหนดไว้

สำหรับการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดตัวแปร ได้ใช้วิธีวัดของ KR-20 สำหรับแบบวัดการรับรู้และแบบวัดความรู้ ส่วนแบบวัดการมีส่วนร่วม และความพึงพอใจของผู้มารับบริการใช้วิธีวัดหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

ผลการทดสอบเครื่องมือได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ สอสช.	ค่าความเชื่อมั่น	=	.758
2. ความรู้เกี่ยวกับ สอสช.	ค่าความเชื่อมั่น	=	.821
3. การมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการ	ค่าความเชื่อมั่น	=	.805
4. ความพึงพอใจของผู้มารับบริการ			
4.1 ความพึงพอใจในกระบวนการให้บริการมี 7 ด้าน			
4.1.1 ด้านสถานที่	ค่าความเชื่อมั่น	=	.722
4.1.2 ด้านลักษณะกิจกรรมที่จัดให้	ค่าความเชื่อมั่น	=	.914
4.1.3 ด้านลักษณะการให้บริการ	ค่าความเชื่อมั่น	=	.860
4.1.4 ด้านการให้บริการของบุคลากร สอสช.	ค่าความเชื่อมั่น	=	.988
4.1.5 ด้านงบประมาณ	ค่าความเชื่อมั่น	=	.900
4.1.6 ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ที่มารับบริการ	ค่าความเชื่อมั่น	=	.843
4.1.7 ด้านการปฏิบัติงานของคณะ กรรมการดำเนินงาน สอสช.	ค่าความเชื่อมั่น	=	.954
4.1.8 ความพึงพอใจในกระบวนการ ให้บริการทั้งฉบับ	ค่าความเชื่อมั่น	=	.971
4.2 ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับ จากการบริการ	ค่าความเชื่อมั่น	=	.949

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยสัมภาษณ์ผู้มารับบริการทั้งผู้สูงอายุและผู้ต่างวัย โดยเน้นผู้สูงอายุเป็นหลัก และตรวจสอบข้อมูลได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 419 ชุด คิดเป็นร้อยละ 99.52

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้แทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ดังนี้

1.1 สถิติพรรณนา ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าพิสัย เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลของผู้มารับบริการ

1.2 สถิติวิเคราะห์เพื่อทดสอบหาความแตกต่างความพึงพอใจของผู้มารับบริการใช้สถิติ t-test ส่วนหาความแตกต่างความพึงพอใจระหว่างพื้นที่ใช้ F-test และทดสอบหาค่าความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของ Scheffé

1.3 สถิติวิเคราะห์เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient)

กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาวิเคราะห์เนื้อหาสรุปประเด็น และรายงานผลการศึกษาแบบเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ดังนี้

การศึกษาผลการดำเนินงานศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1: ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคมของผู้มารับบริการ

ตอนที่ 2 ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจของผู้มารับบริการ

ตอนที่ 3 ลักษณะการมารับบริการที่ สอ.สช.

ตอนที่ 4 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สอ.สช.

ตอนที่ 5 ความรู้เกี่ยวกับ สอ.สช.

ตอนที่ 6 การมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการ

ตอนที่ 7 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ สอ.สช.

7.1 ความพึงพอใจต่อการรับบริการ

1) ด้านสถานที่

2) ด้านลักษณะกิจกรรมที่จัดให้

3) ด้านลักษณะการให้บริการ

4) ด้านการให้บริการของบุคลากรของ สอ.สช.

5) ด้านงบประมาณ

6) ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ

7) ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอ.สช.

7.2 ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ

ตอนที่ 8 การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 9 ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้มารับบริการต่อการดำเนินงานของ สอ.สช. ในแต่ละพื้นที่

ส่วนที่ 2: ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ : สถานภาพของ สอ.สช. แต่ละพื้นที่

2.1 สถานภาพของ สอ.สช. เทศบาลตำบลบางระกำ

2.2 สถานภาพของ สอ.สช. เทศบาลเมืองสกลนคร

2.3 สถานภาพของ สอ.สช. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง

2.4 สถานภาพของ สอ.สช. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง

2.5 สถานภาพของ สอ.สช. องค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา

2.6 สถานภาพของ สอ.สช. อำเภอเขาศรีอโศก

2.7 สถานภาพของ สอ.สช. กรุงเทพมหานครหมู่บ้านเพชรทองคำ

ส่วนที่ 3: ผลการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์ฯ ทั้ง 7 ศอศช.

- 3.1 ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์ฯ ทั้ง 7 พื้นที่
- 3.2 ความสำเร็จในการดำเนินงานทั้ง 7 ศอศช.
- 3.3 ประโยชน์และคุณค่าของการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ

ส่วนที่ 1: ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับผู้มารับบริการดังนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ลักษณะการมารับบริการ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ ศอศช. ความรู้เกี่ยวกับ ศอศช. การมีส่วนร่วมใน ศอศช. ความพึงพอใจของผู้มารับบริการ การทดสอบสมมติฐาน และปัญหา และข้อเสนอแนะของผู้มารับบริการต่อการดำเนินงาน ศอศช.

ผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

จำนวนตัวอย่างที่มารับบริการ

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีขนาดตัวอย่าง 421 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทั้งในสถานที่ ศอศช. และลงในพื้นที่ได้ข้อมูลจำนวน 419 คน พบว่า มีผู้ใช้บริการ 397 คน และไม่เคยมารับบริการ 22 คน แบ่งตามพื้นที่ของแต่ละ ศอศช. รายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการมารับบริการ ศอศช. ตามพื้นที่ ศอศช.

การมารับบริการ	จำนวนตัวอย่างผู้สูงอายุตามพื้นที่ ศอศช.							ภาพรวม
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	
เคยมารับบริการ	70	116	57	44	30	35	45	397
ไม่เคยมารับบริการ	-	7	-	-	15	-	-	22
รวม	70*	123	57	44	45	35	45	419

* เก็บข้อมูลได้ 72 ชุด ตามกำหนดแต่มีข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ 2 ชุด

ในการศึกษาเชิงปริมาณของงานวิจัยนี้ ศึกษาเฉพาะผู้ที่มีมารับบริการเท่านั้น ดังนั้นผลการศึกษาก็จะใช้จำนวนขนาดตัวอย่างที่ศึกษา คือ 397 คน สำหรับผู้ที่ไม่เคยมารับบริการจำนวน 22 ราย การศึกษาครั้งนี้จะรายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวกับเหตุที่ไม่เข้ามาใช้บริการ การรับรู้และความรู้เกี่ยวกับ ศอศช. เนื่องจากการจัดตั้ง ศอศช. แต่ละพื้นที่ต้องมีการทำประชาคมจากผู้สูงอายุและคนในชุมชนก่อน ดังนั้นจึงต้องการทราบด้วยว่าบุคคลผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนถึงแม้จะไม่มารับบริการแต่มีการรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร ศอศช. และมีความรู้เกี่ยวกับ ศอศช. มากน้อยเพียงไร ซึ่งจะนำเสนอผลการศึกษาใน ภาคผนวก ง.

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคมของผู้มารับบริการ

เพศ

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของผู้มารับบริการที่ สอศช. ทั้ง 7 พื้นที่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 82.9 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 17.1

เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่ พบว่า พื้นที่ที่มีผู้มารับบริการเป็นเพศหญิงมากที่สุด คือ สอศช.ทต.บางระกำ คิดเป็นร้อยละ 94.3 รองลงมาคือ พื้นที่ สอศช. ทม.สกลนคร และพื้นที่ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง คิดเป็นร้อยละ 89.7 และ 84.2 ตามลำดับ

พื้นที่ที่มีผู้มารับบริการเป็นเพศชายมากที่สุดคือ สอศช.อบต.หนองเหียง คิดเป็นร้อยละ 38.6 รองลงมาคือ พื้นที่ สอศช.อบต.สามพระยา คิดเป็นร้อยละ 33.3 ส่วนพื้นที่ สอศช.อำเภอเขาชัยสนและ สอศช.กทม.เพชรทองคำ มีผู้มารับบริการเป็นเพศชายจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 20.0 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ สอศช. จำแนกตามเพศ

เพศ	พื้นที่ สอศช.							ภาพรวม
	ทต. บางระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวนกวาง	อบต. หนองเหียง	อบต. สามพระยา	อำเภอ เขาชัยสน	กทม. เพชรทองคำ	
ชาย	4 (5.7)	12 (10.3)	9 (15.8)	17 (38.6)	10 (33.3)	7 (20.0)	9 (20.0)	68 (17.1)
หญิง	66 (94.3)	104 (89.7)	48 (84.2)	27 (61.4)	20 (66.7)	28 (80.0)	36 (80.0)	329 (82.9)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)

อายุ

ผลการศึกษาในภาพรวมของช่วงอายุผู้มารับบริการที่ สอศช. ทั้ง 7 พื้นที่พบว่า ผู้ที่มารับบริการมีช่วงอายุ 60 – 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.1 รองลงมาคือช่วงอายุ 70 – 79 ปี และน้อยกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.2 และ 20.7 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาอายุของผู้รับบริการที่ สอศช. ทั้ง 7 พื้นที่ พบว่าผู้มารับบริการมีอายุมากที่สุดคือ 87 ปี ซึ่งเป็นผู้มารับบริการที่ สอศช.อำเภอเขาชัยสน และมีอายุน้อยที่สุดคือ 22 ปี เป็นผู้มารับบริการที่ สอศช.ทต.บางระกำ จะเห็นว่าผู้ต่างวัยที่เข้ามาร่วมกิจกรรมที่ สอศช.ทต.บางระกำนั้น เนื่องจากที่ สอศช.นี้มีชมรมแอโรบิค จึงมีคนวัยหนุ่มสาวมาร่วมกิจกรรมด้วย และที่ สอศช.ทม.สกลนคร สอศช.อบต.เขาสวนกวาง และ สอศช.อบต.หนองเหียง นอกจากมีกิจกรรมออกกำลังกายแล้ว ยังมีกิจกรรมอื่นที่ผู้ต่างวัยเข้าร่วมด้วยเช่นกัน

เมื่อพิจารณาอายุเฉลี่ยของผู้มารับบริการในภาพรวมทั้งหมดมีอายุโดยเฉลี่ย 65.35 ปี เมื่อพิจารณาในแต่ละพื้นที่ พบว่าผู้มารับบริการที่ สอศช.อบต.สามพระยามีอายุเฉลี่ยมากที่สุดคือ 72.43 ปี รองลงมาคือ

ผู้มารับบริการที่ สอศช.อำเภอเขายายสน มีอายุเฉลี่ย 70.37 ปี และผู้มารับบริการที่ สอศช.กทม.เพชรทองคำ มีอายุเฉลี่ย 67.40 ปี ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ สอศช. จำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	พื้นที่ สอศช.							
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขายาย สน	กทม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม
< 60	40 (57.1)	16 (13.8)	8 (14.0)	8 (18.2)	- (-)	2 (5.7)	8 (17.7)	82 (20.7)
60 - 69	23 (32.9)	59 (50.8)	29 (50.9)	22 (50.0)	10 (33.4)	15 (42.9)	17 (37.8)	175 (44.1)
70 - 79	6 (8.6)	35 (30.2)	16 (28.1)	13 (29.5)	16 (53.3)	13 (37.1)	17 (37.8)	116 (29.2)
≥ 80	1 (1.4)	6 (5.2)	4 (7.0)	1 (2.3)	4 (13.3)	5 (14.3)	3 (6.7)	24 (6.0)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)
สอศช.	อายุต่ำสุด	อายุสูงสุด	\bar{X}	SD	Mode			
ทต.บางระกำ	22	80	56.03	13.31	53			
ทม.สกลนคร	43	86	66.80	7.76	65			
อบต.เขาสวนกว้าง	31	87	64.98	11.69	72			
อบต.หนองเหียง	41	81	65.93	8.35	66			
อบต.สามพระยา	61	81	72.43	6.30	77			
อำเภอเขายายสน	55	87	70.37	7.42	69			
กทม.เพชรทองคำ	51	84	67.40	8.69	61			
ภาพรวม	22	87	65.35	10.67	72			

ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของผู้มารับบริการที่ สอศช. ทั้ง 7 พื้นที่ มีระดับการศึกษา ประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.5 เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายพื้นที่พบว่าผู้มารับบริการที่จบ ประถมศึกษาที่ สอศช.อบต.หนองเหียง และ สอศช.อบต.เขาสวนกว้าง มีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็น

ร้อยละ 90.9 และ 89.4 ตามลำดับ รองลงมาคือผู้มารับบริการที่ ศอศช.อบต.สามพระยา และ ศอศช.กทม. เพชรทองคำมีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 80.0 และพบว่าผู้มารับบริการที่ ศอศช.อำเภอเขาชัยสนมีผู้จบ การศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 34.3 และมีผู้จบระดับปริญญาตรีมากกว่าทุก ศอศช. คิดเป็น ร้อยละ 20.0 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	พื้นที่ ศอศช.							
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม
ไม่ได้รับการศึกษา	5 (7.1)	9 (7.8)	3 (5.3)	3 (6.8)	6 (20.0)	5 (14.3)	3 (6.8)	34 (8.5)
ประถมศึกษา	41 (58.6)	76 (65.5)	51 (89.4)	40 (90.9)	24 (80.0)	12 (34.3)	36 (80.0)	280 (70.5)
มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า	5 (7.2)	10 (8.7)	3 (5.3)	-	-	2 (5.7)	2 (4.4)	22 (5.5)
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า	12 (17.1)	12 (10.3)	-	1 (2.3)	-	6 (17.1)	1 (2.2)	32 (8.1)
อนุปริญญา	2 (2.9)	4 (3.4)	-	-	-	3 (8.6)	2 (4.4)	11 (2.8)
ปริญญาตรี	5 (7.1)	4 (3.4)	-	-	-	7 (20.0)	1 (2.2)	17 (4.3)
สูงกว่าปริญญาตรี	-	1 (.9)	-	-	-	-	-	1 (.3)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)

สถานภาพทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของผู้มารับบริการที่ ศอศช. ทั้ง 7 พื้นที่ ไม่มีสถานภาพทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 71.8 และมีสถานภาพทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 28.2 โดยผู้รับบริการที่ ศอศช.ทม.สกลนคร

มีสถานภาพทางสังคมคิดเป็นร้อยละ 45.6 รองลง ไปคือ ผู้มารับบริการที่อำเภอเขาย้อย สน อบต.หนองเหียง และ ทต.บางระกำ คิดเป็นร้อยละ 34.3 29.5 และ 25.7 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาสถานภาพทางสังคมของผู้มารับบริการทั้งหมดนั้นพบว่า ผู้มารับบริการมีสถานภาพทางสังคมคือเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม) / อาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุ (อผส) คิดเป็นร้อยละ 58.9 รองลงมาคือ ครู และดำรงตำแหน่งทางสังคมเป็นประธาน/เลขากลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 49.1 และ 17.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

สถานภาพทางสังคม	พื้นที่ ศอศช.							
	ทต. บางระกำ	ทม. สกนนคร	อบต. เขาสวนกว้าง	อบต. หนองเหียง	อบต. สามพระยา	อำเภอ เขาย้อย สน	กทม. เพชรทองคำ	ภาพรวม
ไม่มี	52 (74.3)	62 (53.4)	47 (82.5)	31 (70.5)	29 (96.7)	23 (65.7)	41 (91.1)	285 (71.8)
มี	18 (25.7)	54 (45.6)	10 (17.5)	13 (29.5)	1 (3.3)	12 (34.3)	4 (8.9)	112 (28.2)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)
สถานภาพทางสังคมที่ดำรงอยู่ *								
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-
ประธาน/เลขากลุ่ม	3 (16.6)	9 (16.6)	1 (10.0)	4 (30.8)	1 (100.0)	-	1 (25.0)	19 (17.0)
ครู	9 (50.0)	29 (53.7)	-	5 (38.5)	-	12 (100.0)	-	55 (49.1)
อสม./อผส.	8 (44.4)	40 (74.07)	8 (80.0)	9 (69.2)	-	1 (8.3)	-	66 (58.9)
อื่นๆ	3 (16.6)	2 (3.7)	1 (10.0)	-	-	-	3 (75.0)	9 (8.0)

* ดำรงตำแหน่งสถานภาพทางสังคมได้หลายตำแหน่ง

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของผู้มารับบริการที่ ศอศช. ทั้ง 7 พื้นที่ มีผู้มารับบริการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม คิดเป็นร้อยละ 82.9 และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม คิดเป็นร้อยละ 17.1

เมื่อพิจารณาการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมของผู้มารับการบริการทั้งหมด พบว่าผู้มารับการเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 45.2 รองลงมาคือ เป็นสมาชิกกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์และกลุ่มอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 17.1 และ 15.4 ตามลำดับ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้มารับการบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม	พื้นที่ ศอศช.							
	ทต. บางระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวนกว้าง	อบต. หนองเหียง	อบต. สามพระยา	อำเภอ เขาชัยสน	กทม. เพชรทองคำ	ภาพรวม
ไม่เป็น	22 (31.4)	19 (16.4)	8 (14.0)	2 (4.5)	7 (23.3)	-	10 (22.2)	68 (17.1)
เป็น	48 (68.6)	97 (83.6)	49 (86.0)	42 (95.5)	23 (76.7)	35 (100)	35 (77.8)	329 (82.9)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)
เป็นสมาชิกกลุ่ม *								
กลุ่มเกษตรกร	-	-	2 (1.7)	2 (2.2)	-	1 (1.6)	-	5 (.9)
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	2 (3.7)	8 (4.6)	12 (10.3)	6 (6.5)	-	1 (1.6)	-	29 (4.9)
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	-	11 (6.3)	9 (7.8)	1 (1.1)	-	1 (1.6)	-	22 (3.8)
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	-	1 (.6)	-	2 (2.2)	1 (2.7)	2 (3.2)	-	6 (1.0)
กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์	2 (3.7)	14 (8.0)	10 (8.6)	10 (8.6)	-	6 (9.7)	-	42 (7.2)

ตารางที่ 8 (ต่อ)

การเป็นสมาชิกกลุ่ม	พื้นที่ สอศช.							
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม
ชมรมผู้สูงอายุ	20 (37.0)	77 (44.0)	40 (34.5)	41 (44.1)	20 (54.1)	33 (53.2)	34 (69.4)	265 (45.2)
กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์	5 (9.3)	25 (14.3)	26 (22.4)	9 (9.7)	10 (27.0)	13 (21.0)	12 (24.5)	100 (17.1)
โครงการ อพส.	2 (42.6)	9 (5.1)	10 (8.6)	9 (9.7)	-	-	-	27 (4.6)
อื่นๆ	23 (42.6)	30 (17.1)	10 (8.6)	13 (14.0)	6 (16.2)	5 (8.1)	3 (6.1)	90 (15.4)

* เป็นสมาชิกได้มากกว่า 1 กลุ่มหรือชมรม

ตอนที่ 2 ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจของผู้มารับบริการ

อาชีพ

ผลการศึกษาในภาพรวมของผู้มารับบริการทั้งหมด พบว่ามีผู้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 55.9 และเป็นผู้ว่างงาน/ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 44.1 (ตารางที่ 9)

จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่มารับบริการที่เป็นผู้ว่างงาน/ไม่ได้ประกอบอาชีพ เป็นข้าราชการบำนาญ คิดเป็นร้อยละ 38.8 และพนักงานเกษียณอายุ และนักเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 14.9 และ 6.3 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ได้ระบุ คิดเป็นร้อยละ 40.0 (ตารางที่ 10)

เมื่อศึกษาการประกอบอาชีพ ของผู้มารับบริการทั้งหมด ผู้มารับบริการ สอศช. ประกอบอาชีพโดยมีธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 41.0 โดยมีผู้รับบริการที่ สอศช.ทต.บางระกำ คิดเป็นร้อยละ 73.1 รองลงมาคือผู้มารับบริการที่ สอศช.ทม.สกลนคร และ สอศช.กทม.เพชรทองคำมีจำนวนใกล้เคียงกันคือร้อยละ 63.0 และ 62.5 รองลงมาคือประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 39.2 และ 18.5 โดยพบว่าผู้มารับบริการที่ สอศช.อบต.เขาสวนกว้างประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 97.6 รองลงไปที่ผู้มารับบริการ สอศช.อบต.สามพระยา อบต.หนองเหียง และอำเภอเขาชัยสน คิดเป็นร้อยละ 73.3 58.1 และ 46.2 ตามลำดับ ส่วนการประกอบอาชีพรับจ้างพบว่าผู้มารับบริการที่ สอศช.อบต.หนองเหียง คิดเป็นร้อยละ 32.3 และที่ สอศช.กทม.เพชรทองคำ และอำเภอเขาชัยสนมีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และ 23.1 ตามลำดับ (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามการประกอบอาชีพ

อาชีพ	พื้นที่ ศอศช.							ภาพรวม
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	
ว่างงาน/ไม่ได้ ประกอบอาชีพ	18 (25.7)	62 (53.4)	16 (28.1)	13 (29.5)	15 (50.0)	22 (62.9)	29 (64.4)	175 (44.1)
ประกอบอาชีพ	52 (74.3)	54 (46.6)	41 (71.9)	31 (70.5)	15 (50.0)	13 (37.1)	16 (35.6)	222 (55.9)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามการว่างงาน/ไม่ได้ประกอบอาชีพ

n = 175

ว่างงาน/ไม่ได้ ประกอบอาชีพ	พื้นที่ ศอศช.							ภาพรวม
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	ทต. เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	
ข้าราชการบำนาญ	16 (88.9)	17 (27.4)	6 (37.5)	5 (38.5)	1 (6.7)	20 (90.9)	3 (10.3)	68 (38.8)
พนักงานเกษียณอายุ	-	3 (4.9)	-	-	-	-	23 (79.4)	26 (14.9)
นักเรียน/นักศึกษา	2 (11.1)	9 (14.5)	-	-	-	-	-	11 (6.3)
ไม่ระบุ	-	33 (53.2)	10 (62.5)	8 (61.5)	14 (93.3)	2 (9.1)	3 (10.3)	70 (40.0)
รวม	18 (100.0)	62 (100.0)	16 (100.0)	13 (100.0)	15 (100.0)	22 (100.0)	29 (100.0)	175 (100.0)

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามการประกอบอาชีพ

n = 222

การประกอบอาชีพ *	พื้นที่ ศอศช.							
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	38 (73.1)	34 (63.0)	1 (2.4)	3 (9.7)	1 (6.7)	4 (30.8)	10 (62.5)	91 (41.0)
เกษตรกรกรรม	3 (5.8)	9 (16.7)	40 (97.6)	18 (58.1)	11 (73.3)	6 (46.2)	-	87 (39.2)
รับจ้าง	9 (17.3)	8 (14.8)	5 (12.2)	10 (32.3)	2 (13.3)	3 (23.1)	4 (25.0)	41 (18.5)
ลูกจ้าง/พนักงาน เอกชน	1 (1.9)	-	-	1 (3.2)	-	-	1 (6.3)	3 (1.4)
ข้าราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	2 (3.8)	-	-	-	-	1 (7.7)	1 (6.3)	4 (1.8)
อื่นๆ	1 (1.9)	5 (9.3)	-	6 (19.4)	3 (20.0)	-	1 (6.3)	16 (7.2)

* ประกอบอาชีพได้มากกว่า 1 อย่าง

รายได้

ผลการศึกษารายได้ของผู้มารับบริการทั้งหมด พบว่าในภาพรวมของผู้มารับบริการ มีรายได้สูงสุดคือ 34,000 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่ำสุด 0 บาท และมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 4,439.31 บาทต่อเดือน เมื่อพิจารณาในรายพื้นที่ พบว่าผู้รับบริการที่ ศอศช. อำเภอเขาชัยสน และ ศอศช.หมู่บ้านเพชรทองคำ มีรายได้สูงสุดที่เท่ากัน คือ 34,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ย 8,871.43 และ 4,180.00 บาทต่อเดือนตามลำดับ รองลงมาคือ ผู้มารับบริการที่ ศอศช.ทต.บางระกำ และศอศช.ทม.สกลนคร มีรายได้สูงสุดต่อเดือนเท่ากัน คือ 30,000 บาท และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,021.43 บาท /เดือน และ 4,857.33 บาท/เดือน ตามลำดับ

นอกจากนี้ พบว่าผู้มารับบริการมีช่วงรายได้มากที่สุดในช่วงมากกว่า 4,500 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมา มีรายได้อยู่ในช่วง 1,501-3,000 บาท และน้อยกว่า 1,501 บาท จำนวนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 28.7 และ 28.2 ตามลำดับ (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามรายได้

รายได้ (บาท/เดือน)	พื้นที่ ศอศช.							ภาพรวม
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	
0 – 1,500	8 (11.4)	31 (26.7)	32 (56.1)	15 (34.1)	13 (43.4)	1 (2.9)	12 (26.6)	112 (28.2)
1,501 – 3,000	11 (15.8)	36 (31.0)	15 (26.3)	13 (29.5)	12 (40.0)	9 (25.7)	18 (40.0)	114 (28.7)
3,001 – 4,500	8 (11.4)	11 (9.5)	3 (5.3)	9 (20.5)	1 (3.3)	5 (14.3)	7 (15.6)	44 (11.1)
มากกว่า 4,500	43 (61.4)	38 (32.8)	7 (12.3)	7 (15.9)	4 (13.3)	20 (57.1)	8 (17.8)	127 (32.0)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)
ศอศช.	รายได้ต่ำสุด (บาท/เดือน)	รายได้สูงสุด (บาท/เดือน)	\bar{X}		SD			
ทต.บางระกำ	0	30,000	6,021.43		5,128.38			
ทม.สกลนคร	0	30,000	4,857.33		5,657.22			
อบต.เขาสวนกว้าง	0	11,000	2,149.12		2,128.31			
อบต.หนองเหียง	0	8,000	2,712.50		1,884.36			
อบต.สามพระยา	500	6,000	2,283.33		1,477.90			
อำเภอเขาชัยสน	1,500	34,000	8,871.43		7,539.45			
กทม.เพชรทองคำ	0	34,000	4,180.00		6,565.81			
ภาพรวม	0	34,000	4,439.31		5,340.20			

รายจ่าย

ผลการศึกษา พบว่าในภาพรวมเกี่ยวกับรายจ่ายของผู้มารับบริการบริการที่ ศอศช. ทั้ง 7 พื้นที่ มีรายจ่ายต่อเดือนสูงสุดคือ 30,000 บาท และไม่มีรายจ่าย มีรายจ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 3,662.75 บาทต่อเดือน เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่ พบว่าผู้รับบริการที่ ศอศช.ทต.บางระกำ มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนสูงสุด คือ 30,000 บาท และพบว่าผู้มาใช้บริการที่ อบต.เขาสวนกวาง และอบต.หนองเหียงมีค่าใช้จ่ายสูงสุดเท่ากันคือ เดือนละ 5,000 บาท

ผลการศึกษาพบว่าผู้มารับบริการทั้งหมดมีช่วงรายจ่ายเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในช่วง 0 – 1,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 29.0 รองลงมาคือค่าใช้จ่ายมากกว่า 4,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 23.4 และมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 1,001 - 2,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 20.9 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ศอศช. จำแนกตามรายจ่ายต่อเดือน

รายจ่าย (บาท/เดือน)	พื้นที่ ศอศช.							ภาพรวม
	ทต. บาง ระกำ	ทต. สกลนคร	อบต. เขาสวน กวาง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาค้อ สน	ทต. เพชร ทองคำ	
0 – 1,000	9 (12.8)	33 (28.5)	28 (49.1)	14 (31.8)	16 (53.3)	1 (2.9)	14 (31.1)	115 (29.0)
1,001 – 2,000	4 (5.7)	24 (20.7)	19 (33.3)	9 (20.5)	9 (30.0)	5 (14.3)	13 (28.9)	83 (20.9)
2,001 – 3,000	11 (15.7)	24 (20.7)	4 (7.0)	11 (25.0)	2 (6.7)	7 (20.0)	9 (20.0)	68 (17.1)
3,001 – 4,000	9 (12.9)	12 (10.3)	3 (5.3)	6 (13.6)	1 (3.3)	3 (8.6)	4 (8.9)	38 (9.6)
มากกว่า 4,000	37 (52.9)	23 (19.8)	3 (5.3)	4 (9.1)	2 (6.7)	19 (54.2)	5 (11.1)	93 (23.4)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)

ศอสช.	รายจ่ายต่ำสุด (บาท/เดือน)	รายจ่ายสูงสุด (บาท/เดือน)	\bar{X}	SD
ทต.บางระกำ	0	30,000	6,021.43	5,128.38
ทม.สกลนคร	0	28,000	3,533.71	4,258.67
อบต.เขาสวนกวาง	0	5,000	1,631.58	1,231.31
อบต.หนองเหียง	0	5,000	2,227.27	1472.12
อบต.สามพระยา	0	6,000	1,360.00	1,485.93
อำเภอเขาชัยสน	500	24,000	7,442.86	6,052.19
กทม.เพชรทองคำ	0	24,000	2,897.78	4,527.42
ภาพรวม	0	30,000	3,662.75	4,407.44

แหล่งที่มาของรายได้

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมเกี่ยวกับแหล่งที่มาของรายได้ของผู้มารับบริการที่ ศอสช. ทั้ง 7 พื้นที่ มีแหล่งที่มาของรายได้มากที่สุดคือ ได้รับรายได้จาก บุตร/ธิดา คิดเป็นร้อยละ 52.6 รองลงมาคือ ได้รับรายได้จากเงินช่วยเหลือค่ายังชีพจากรัฐ คิดเป็นร้อยละ 25.4 และรับรายได้จากธุรกิจ/ค้าขาย และจากการประกอบอาชีพเกษตรที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 20.9 และ 19.39 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดภาพรวมของแต่ละพื้นที่ จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ พบว่า แหล่งที่มาของรายได้ที่มาจากบุตร/ธิดานั้นพบว่า อยู่ในกลุ่มผู้มารับบริการ ศอสช. กทม.เพชรทองคำ และอบต.สามพระยา มีแหล่งรายได้จากบุตรธิดาคิดเป็นร้อยละเท่ากับ 60.0 แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทุกพื้นที่ ศอสช. พบว่า ผู้มารับบริการ ศอสช. ในทุกพื้นที่ที่มีแหล่งรายได้จากบุตรธิดา ส่วนแหล่งรายได้ที่มาจากประกอบอาชีพการเกษตรเป็นผู้มารับบริการจาก ศอสช.อบต.เขาสวนกวาง ศอสช.อบต.หนองเหียง ศอสช.อบต.สามพระยา และศอสช.อำเภอเขาชัยสน สำหรับแหล่งรายได้ที่มาจากการรับเบี้ยยังชีพนั้นพบว่าผู้มารับบริการที่ ศอสช.อบต.เขาสวนกวาง มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.2 รองลงไปคือ ศอสช.อบต.สามพระยา คิดเป็นร้อยละ 36.6 และศอสช.กทม.เพชรทองคำ คิดเป็นร้อยละ 24.4 แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่สังเกตว่าผู้สูงอายุที่มารับบริการที่ ศอสช.ทต.บางระกำมีแหล่งรายได้จากธุรกิจส่วนตัว และค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 51.4 (ตารางที่ 14) ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุที่มารับบริการที่ ศอสช.แห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการค้าขายส่วนตัวอยู่ในตัวตลาดเทศบาลบางระกำ

จากผลการศึกษากล่าวได้ว่าแหล่งที่มาของรายได้ของผู้สูงอายุที่มารับบริการ คือมาจากบุตรธิดามากกว่าแหล่งอื่น หากมองอีกแง่มุมนั้นแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุทั้งหมดนี้ยังคงได้รับการดูแลในด้านเงินจากบุตร ธิดา นับว่าวัฒนธรรม และความผูกพันของสมาชิกในครอบครัวในสังคมปัจจุบันยังคงมีอยู่ โดยแสดงถึงความรัก ความกตัญญูที่ลูกหลานมีต่อผู้สูงอายุ นอกจากนี้แสดงให้เห็นว่า ยังมีผู้สูงอายุที่ได้รับการสวัสดิการด้านการช่วยเหลือ ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐในรูปแบบสวัสดิการเป็นเงินยังชีพในพื้นที่ชนบทด้วย

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้

n = 397

แหล่งที่มา ของรายได้*	พื้นที่ ศอศช.							ภาพรวม
	ทต. บาง ระกำ (n=70)	ทม. สกลนคร (n=116)	อบต. เขาสวน กว้าง (n=57)	อบต. หนอง เหียง (n=44)	อบต. สาม พระยา (n=30)	อำเภอ เขาศัย สน (n=35)	กทม. เพชร ทองคำ (n=45)	
	เงินเดือน	3 (4.3)	1 (.9)	-	1 (2.3)	-	1 (2.9)	
เงินบำนาญ	4 (5.7)	11 (9.5)	-	-	-	11 (31.4)	4 (8.9)	30 (7.6)
บุตร/ธิดา	21 (30.0)	69 (59.5)	32 (56.1)	24 (54.5)	18 (60.0)	18 (51.4)	27 (60.0)	209 (52.6)
ญาติ	2 (2.9)	6 (5.2)	-	-	1 (3.3)	-	3 (6.6)	12 (3.0)
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	36 (51.4)	30 (25.9)	-	2 (4.5)	1 (3.3)	4 (11.4)	10 (22.2)	83 (20.9)
ประกอบอาชีพ ทางการเกษตร	2 (2.9)	5 (4.3)	34 (59.6)	18 (40.9)	12 (40.0)	6 (17.1)	-	77 (19.39)
รับจ้าง	8 (11.4)	11 (9.5)	6 (10.5)	12 (27.3)	2 (6.6)	3 (8.6)	4 (8.9)	46 (11.6)
ได้รับเงินช่วยเหลือค่า ยังชีพจากรัฐ	7 (10.0)	22 (19.0)	36 (63.2)	10 (22.7)	11 (36.6)	4 (11.4)	11 (24.4)	101 (25.4)
อื่นๆ	3 (4.3)	7 (6.0)	1 (1.8)	4 (9.1)	2 (6.6)	1 (2.9)	3 (6.6)	21 (5.3)

* ที่มาของรายได้มีมากกว่า 1 แหล่ง

จำนวนเงินที่เหลือเก็บ *

จากการศึกษาพบว่าผู้มีมารับบริการทั้ง 7 พื้นที่ สอศช. มีเงินเหลือเก็บในแต่ละเดือน คิดเป็นร้อยละ 47.9 ไม่มีเงินเหลือเก็บ คิดเป็นร้อยละ 52.1 และพบว่าผู้มีมารับบริการที่ สอศช.อบต.สามพระยา มีจำนวนผู้มีเงินเหลือเก็บมากกว่าทุกพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 70.0 รองลงไปคือผู้มีมารับบริการที่ สอศช.กทม. เพชรทองคำ คิดเป็นร้อยละ 62.2 สอศช.ทต.บางระกำ คิดเป็นร้อยละ 52.9 สอศช.ทม.สกลนคร คิดเป็นร้อยละ 48.3 สอศช.อบต.หนองเหียง คิดเป็นร้อยละ 45.5 และสอศช.อบต.เขาสวนกวาง มีร้อยละ 29.9 (ตารางที่ 15)

นอกจากนี้พบว่าผู้มีมารับบริการที่มีเงินเหลือเก็บน้อยกว่า และมากกว่า 1,000 บาทต่อเดือนนั้น มีจำนวนคิดเป็นร้อยละที่ใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ สอศช. จำแนกตามเงินเหลือเก็บ

มีเงินเหลือเก็บ	พื้นที่ สอศช.							ภาพรวม
	ทต. บางระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวนกวาง	อบต. หนองเหียง	อบต. สามพระยา	อำเภอ เขาชัยสน	กทม. เพชรทองคำ	
ไม่มีเงินเหลือเก็บ	33 (41.7)	60 (51.7)	40 (70.2)	24 (54.5)	9 (30.0)	24 (68.6)	17 (37.8)	207 (52.1)
มีเงินเหลือเก็บ	37 (52.9)	56 (48.3)	17 (29.9)	20 (45.5)	21 (70.0)	11 (31.4)	28 (62.2)	190 (47.9)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)
จำนวนเงินเหลือเก็บ (บาท/เดือน)								
< 1,000 บาท	7 (10.0)	26 (22.4)	12 (21.1)	15 (34.1)	12 (40.0)	2 (5.7)	18 (40.0)	92 (23.2)
> 1,000 บาท	30 (42.9)	30 (25.9)	5 (8.8)	5 (8.8)	9 (30.0)	9 (25.7)	10 (22.2)	98 (24.7)

* คิดจากรายได้ที่ได้รับลบกับรายจ่ายที่ใช้ (บาท/เดือน)

ตอนที่ 3 ลักษณะการมารับบริการที่ สอศช.

ระยะทางจากบ้านพักถึง สอศช.

ผลการศึกษาภาพรวมของช่วงระยะทางจากบ้านพักของผู้รับบริการถึง สอศช. ทั้ง 7 พื้นที่พบว่า ผู้ที่มารับบริการมีช่วงระยะทางจากบ้านพักถึง สอศช. อยู่ในช่วง 0.51-1.00 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 25.4

รองลงมาคือช่วงระยะทางน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.5 กิโลเมตร(500 เมตร) และช่วงระยะทาง 1.01-2.00 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 24.7 และ 22.4 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาระยะทางจากบ้านพักของผู้มารับบริการถึง สอศช. ทั้ง 7 พื้นที่พบว่า ผู้ที่มารับบริการมีระยะทางจากบ้านพักถึง สอศช. ที่ไกลที่สุดคือ 12 กิโลเมตร มีระยะทางที่ใกล้ที่สุด คือ 0.1 กิโลเมตร (100 เมตร) และระยะทางโดยเฉลี่ยจากบ้านพักถึง สอศช.ประมาณ 2 กิโลเมตร (\bar{X} = 1.88 กิโลเมตร)

เมื่อพิจารณาระยะทางจากบ้านของผู้ที่มารับบริการถึง สอศช. โดยเฉลี่ยในแต่ละพื้นที่ พบว่าผู้มารับบริการที่ สอศช. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง มีระยะทางจากบ้านพักถึง สอศช. เฉลี่ยไกลที่สุดเท่ากับ 2.7 กิโลเมตร รองลงมาคือ ผู้รับบริการที่ สอศช. เทศบาลเมืองสกลนครมีระยะทางเฉลี่ยเท่ากับ 2.35 กิโลเมตร และผู้มารับบริการที่ สอศช. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวางมีระยะทางเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 กิโลเมตร ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณาว่าผู้มารับบริการที่บ้านพักไกลจาก สอศช.ที่เกินกว่า 3 – 5 กิโลเมตร จะพบว่ามีผู้รับบริการที่มีที่พักห่างจาก สอศช.ที่ไกลอยู่ระหว่าง 7 – 12 กิโลเมตร (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ สอศช. จำแนกตามระยะทางจากบ้านพักถึง สอศช.

ระยะทางจาก บ้านพักถึง สอศช.	พื้นที่ สอศช.							ภาพรวม
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กวาง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาสวน กวาง	กทม. เพชร ทองคำ	
≤ 0.5 กม.	50 (71.4)	2 (1.7)	1 (1.7)	6 (13.6)	6 (20.0)	10 (28.6)	23 (51.1)	98 (24.7)
0.51 – 1.00 กม.	15 (21.4)	28 (24.1)	20 (35.0)	5 (11.4)	9 (30.0)	11 (31.4)	13 (28.9)	101 (25.4)
1.01 – 2.00 กม.	5 (7.12)	41 (35.4)	12 (21.1)	13 (29.5)	9 (30.0)	7 (20.0)	2 (4.4)	89 (22.5)
2.01 – 3.00 กม.	-	29 (25.0)	12 (21.1)	12 (27.3)	3 (10.0)	1 (2.91)	3 (6.7)	60 (15.1)
> 3.00 กม.	-	16 (13.8)	12 (21.1)	8 (18.2)	3 (10.0)	6 (17.0)	4 (8.9)	49 (12.3)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)

ศอศข.	ระยะทางจาก	ระยะทางจาก	\bar{X}	SD
	บ้านพักถึง ศอศข. ไกลที่สุด (กิโลเมตร)	บ้านพักถึง ศอศข. ไกลที่สุด(กิโลเมตร)		
ทต.บางระกำ	.05	2.0	.56	.43
ทม.สกนนคร	.50	7.0	2.35	1.34
อบต.เขาสวนกวาง	.50	4.0	2.22	1.20
อบต.หนองเหียง	.10	12.0	2.7	2.34
อบต.สามพระยา	.10	6.0	1.73	1.39
อำเภอเขาชัยสน	.30	8.0	1.88	2.12
กทม.เพชรทองคำ	.01	10.0	1.55	3.30
ภาพรวม	.01	12.0	1.88	1.90

ลักษณะการมารับบริการที่ ศอศข.

จากการศึกษาในภาพรวมของผู้มารับบริการที่ ศอศข. ทั้ง 7 พื้นที่ พบว่าผู้มารับบริการมีลักษณะการมารับบริการที่ ศอศข. ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า ผู้รับบริการมารับบริการที่ศูนย์ฯ หรือใน ศอศข. นั้น คิดเป็นร้อยละ 54.2 รองลงมา คือ เคยรับบริการทั้งในและนอก ศอศข. คิดเป็นร้อยละ 45.3 และมารับบริการภายนอกศูนย์ฯ อย่างเดียวมีน้อยมาก เพียงร้อยละ 5.0 เท่านั้น

เมื่อพิจารณาลักษณะการมาใช้บริการที่ศูนย์ฯ นั้นพบว่า ทุกศูนย์ฯ สมาชิกจะมาใช้บริการภายในศูนย์ฯ คิดเป็นร้อยละที่สูง คือ ในร้อยละตั้งแต่ 31.8 – 86.7 โดยผู้มารับบริการที่ ศอศข.กทม.เพชรทองคำ มีผู้มารับบริการในลักษณะนี้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.7 รองลงมา คือ ผู้มารับบริการที่ ศอศข.อบต.สามพระยา และผู้มารับบริการที่ ศอศข.ทต.บางระกำ คิดเป็นร้อยละ 76.7 และ 61.4 ตามลำดับ

สำหรับลักษณะการมารับบริการทั้งในและนอก ศอศข. นั้นพบว่า ผู้มารับบริการที่ ศอศข.อบต.หนองเหียง มีผู้มารับบริการในลักษณะนี้คิดเป็นร้อยละ 68.2 รองลงมาคือ ผู้รับบริการที่ ศอศข.อำเภอเขาชัยสน และผู้มารับบริการที่ ศอศข.อบต.เขาสวนกวาง คิดเป็นร้อยละ 60.0 และ 56.1 ตามลำดับ

(ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามลักษณะการมารับบริการ

ลักษณะการ มารับบริการ ที่ ศอศช.	พื้นที่ ศอศช.							ภาพรวม
	ทต. บางระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัยสน	กทม. เพชร ทองคำ	
มารับบริการ ในศอศช.	43 (61.4)	58 (50.0)	24 (42.1)	14 (31.8)	23 (76.7)	14 (40.0)	39 (86.7)	215 (54.2)
มารับบริการ นอกศอศช.	-	1 (.9)	1 (1.8)	-	-	-	-	2 (.5)
มารับบริการ ทั้งในและ นอก ศอศช.	27 (38.6)	57 (49.1)	32 (56.1)	30 (68.2)	7 (23.3)	21 (60.0)	6 (13.3)	180 (45.3)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)

สาเหตุที่มารับบริการใน ศอศช.

ผลการศึกษา ภาพรวมของผู้รับบริการที่ ศอศช. ทั้ง 7 พื้นที่ พบว่าสาเหตุที่มีผู้มารับบริการใน ศอศช. คือการเดินทางมาที่ศูนย์สะดวก ศูนย์ฯมีกิจกรรมที่น่าสนใจ คิดเป็นร้อยละ 45.8 และ 42.8 ตามลำดับ รองลงมาคือ ได้พบเพื่อนในวัยเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 40.8

เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นพื้นที่ จำแนกตามสาเหตุที่มารับบริการใน ศอศช. พบว่า สาเหตุที่มา รับบริการที่ ศอศช. เนื่องจากศูนย์ฯมีกิจกรรมที่น่าสนใจ คือ ศอศช.อำเภอเขาชัยสน คิดเป็นร้อยละ 62.9 รองลงมาคือ ศอศช.ทม.สกลนคร คิดเป็นร้อยละ 48.3 และ ศอศช.ทต.บางระกำและ ศอศช.อบต.เขาสวน กว้าง คิดเป็นร้อยละ 44.3 และ 33.3 ตามลำดับ

สาเหตุที่มารับบริการที่ ศอศช. เนื่องจากได้พบเพื่อนในวัยเดียวกัน พบในผู้มารับบริการที่ ศอศช.ทต.บางระกำ อบต.หนองเหียง อบต.สามพระยา และ ศอศช.อำเภอเขาชัยสนใกล้เคียงกันคือ คิด เป็นร้อยละ 44.3 43.3 43.2 และ 40.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 18)

หากพิจารณาในบางประเด็นของผู้มารับบริการที่ศูนย์ฯจะเห็นว่า มีประเด็นที่ใกล้เคียง และจัดอยู่ในประเด็นการเดินทางมาที่ศูนย์สะดวก ที่พักอยู่ใกล้ศูนย์ฯ ตลอดรวมถึงประเด็นศูนย์ฯจัดรถบริการ รับส่ง/มีคนพามา เป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจให้คนมาที่ศูนย์ฯ คือมาสะดวก ไม่ไกลนัก และถ้าไกลหรือมา ไม่ค่อยสะดวกก็มีรถรับส่ง รวมแล้วคิดเป็นร้อยละ 83.8 ส่วนอีก 3 – 4 ประเด็นหลักคือ ศูนย์ฯมีกิจกรรมที่ น่าสนใจ ได้พบเพื่อนวัยเดียวกันหรือต่างวัยก็ตาม และได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์นั้น น่าจะเป็นประเด็น เกี่ยวกับลักษณะของกิจกรรม และการให้บริการของ ศอศช.

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามสาเหตุที่มารับบริการใน ศอศช.

n = 397

สาเหตุที่มารับบริการ ใน ศอศช. *	พื้นที่ ศอศช.							ภาพรวม
	ทต. บาง ระกำ (n=70)	ทม. สกลนคร (n=116)	อบต. เขาสวน กว้าง (n=57)	อบต. หนอง เหียง (n=44)	อบต. สาม พระยา (n=30)	อำเภอ เขาชัย สน (n=35)	กทม. เพชร ทองคำ (n=45)	
	การเดินทางมาที่ศูนย์ฯ สะดวก	50 (71.4)	43 (37.1)	18 (31.6)	10 (22.7)	17 (56.6)	11 (31.4)	
ที่พักอยู่ใกล้ศูนย์ฯ	35 (50.0)	14 (12.1)	4 (7.0)	2 (4.5)	7 (23.3)	5 (25.7)	24 (57.8)	91 (22.9)
ศูนย์ฯจัดรถบริการ รับส่ง/มีคนพามา	-	23 (19.8)	17 (29.8)	7 (15.9)	10 (33.3)	1 (2.9)	2 (1.4)	60 (15.11)
ศูนย์ฯมีกิจกรรมที่ น่าสนใจ	31 (44.3)	56 (48.3)	19 (33.3)	11 (25.0)	5 (16.6)	22 (62.9)	26 (18.1)	170 (42.8)
ได้พบเพื่อนในวัย เดียวกัน	31 (44.3)	35 (30.2)	18 (31.6)	19 (43.2)	13 (43.3)	14 (40.0)	32 (22.2)	162 (40.8)
ได้พบเพื่อนต่างวัย	18 (25.7)	17 (14.7)	5 (8.8)	7 (15.9)	-	1 (2.9)	9 (20.0)	57 (14.4)
ได้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์	32 (45.7)	28 (24.1)	13 (22.8)	10 (22.7)	8 (26.6)	13 (37.14)	16 (35.55)	120 (30.2)

* ตอบได้มากกว่า 1 สาเหตุ

สาเหตุที่มารับบริการนอก ศอศช.

ผลการศึกษา ภาพรวมของผู้รับบริการที่ ศอศช. ทั้ง 7 พื้นที่ พบว่ามีผู้มารับบริการนอก ศอศช. เพียง 7 คน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ ศอศช. 2 แห่งคือ ศอศช.ทม.สกลนคร และ อบต.เขาสวนกว้าง สาเหตุที่มารับบริการคือ สะดวกในการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรม ไม่เสียเวลาในการเดินทาง และกิจกรรมที่นำมาจัดให้ ในหมู่บ้านน่าสนใจ จำนวนอย่างละ 2 คน และประหยัดค่าใช้จ่าย จำนวน 1 คน (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 จำนวน* ของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามสาเหตุที่มารับบริการนอก ศอศช.

สาเหตุที่มารับบริการ นอก ศอศช.	พื้นที่ ศอศช.							ภาพรวม
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	
	บาง ระกำ	สกนนคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	เขาชัย สน	เพชร ทองคำ	
สะดวกในการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรม	-	1	1	-	-	-	-	2
ไม่เสียเวลาในการเดินทาง	-	1	1	-	-	-	-	2
กิจกรรมที่นำมาจัดให้ในหมู่บ้านน่าสนใจ	-	1	1	-	-	-	-	2
ประหยัดค่าใช้จ่าย	-	-	1	-	-	-	-	1
รวม	-	3	4	-	-	-	-	7

* จำนวนหน่วยเป็น คน

สาเหตุที่มารับบริการทั้งในและนอก ศอศช.

ผลการศึกษาภาพรวมของผู้รับบริการที่ ศอศช. ทั้ง 7 พื้นที่ พบว่าสาเหตุที่มีผู้รับบริการมารับบริการทั้งในและนอก ศอศช. คือ มาร่วมกิจกรรมและตลอดจนการมารับบริการแล้วผู้สูงอายุมีความสุข คิดเป็นร้อยละ 48.6 รองลงมาคือ สะดวกในการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 46.3 กิจกรรมที่จัดให้มีความน่าสนใจ คิดเป็นร้อยละ 44.0 และได้มาพบคนในวัยเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 42.1

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบเป็นรายพื้นที่ในประเด็นที่ผู้มารับบริการมาแล้วมีความสุขพบว่า ผู้สูงอายุที่มารับบริการของทุก ศอศช. ให้เหตุผลว่ามาที่ ศอศช.แล้วมีความสุขนั้น คิดเป็นร้อยละ 40.0 – 62.9 โดยมีผู้มารับบริการจาก ศอศช.อบต.สามพระยา และ ศอศช.อำเภอเขาชัยสนมีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 63.6 และ 62.9 รองลงมาที่มีจำนวนใกล้เคียงกันคือ ผู้มารับบริการที่ ศอศช.กทม.เพชรทองคำ และ ศอศช.อบต.หนองเหียง คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ 52.3 ตามลำดับ

การที่มาแล้วมีความสุขก็น่าจะมาจากประเด็นของการจัดกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุและเป็นที่น่าสนใจด้วย จะเห็นได้จากเหตุที่มีผู้มารับบริการทั้งในและนอก ศอศช.นั้น มีผู้มารับบริการที่ ศอศช.ทม.สกนนคร และ ศอศช.อำเภอเขาชัยสน คิดเป็นร้อยละ 65.5 และ 63.3 รองลงไปคือผู้มารับบริการที่ ศอศช.กทม.เพชรทองคำ และ ศอศช.อบต.หนองเหียง คิดเป็นร้อยละ 44.4 และ 43.2 มีใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 20)

ถ้าหากพิจารณาถึงประเด็นอื่นๆที่ทำให้ผู้มารับบริการมาร่วมกิจกรรมกับ ศอศช. ทั้งในและนอกนั้น เป็นประเด็นที่ผู้มารับบริการได้รับความพึงพอใจในเชิงทางสังคม คือการได้มาพบเพื่อนวัยเดียวกัน และการมี ศอศช. นั้นได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนการคุยในสาระทุกข์-สุขของแต่ละคน ทำให้มีความสุข และอาจคลายทุกข์หรือข้อวิตกบางอย่างได้หลังจากได้พบปะพูดคุยกับคนอื่น

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามสาเหตุที่มารับบริการทั้งในและนอก ศอศช.

n = 397

สาเหตุที่มารับ บริการทั้งในและ นอก ศอศช. *	พื้นที่ ศอศช.							ภาพรวม
	ทต.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.		
	บาง ระกำ (n=70)	ทม. สกลนคร (n=116)	เขาสวน กวาง (n=57)	หนอง เหียง (n=44)	สาม พระยา (n=30)	เขาสาย สน (n=35)	เพชร ทองคำ (n=45)	
สะดวกในการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรม	35 (50.0)	41 (35.3)	33 (28.4)	18 (40.9)	3 (10.0)	17 (48.6)	35 (77.7)	182 (46.3)
ได้พบเพื่อนในวัยเดียวกัน	25 (35.7)	51 (44.0)	28 (49.1)	26 (59.1)	4 (13.3)	19 (54.3)	14 (31.1)	167 (42.1)
มีความสุข	28 (40.0)	53 (45.7)	25 (43.9)	23 (52.3)	18 (63.3)	22 (62.9)	24 (53.3)	193 (48.6)
กิจกรรมที่น่าสนใจ	22 (31.4)	76 (65.5)	11 (19.1)	19 (43.2)	4 (13.3)	21 (63.3)	20 (44.4)	173 (44.0)
ได้พบเพื่อนต่างวัย	18 (25.7)	52 (44.8)	29 (25.0)	13 (29.5)	2 (6.6)	14 (46.6)	10 (22.2)	138 (34.8)
ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์	25 (35.7)	36 (31.0)	24 (70.0)	22 (50.0)	4 (13.0)	17 (56.6)	13 (28.9)	141 (35.5)
อื่นๆ	-	-	23 (19.8)	-	-	-	-	23 (5.8)

* ตอบได้มากกว่า 1 สาเหตุ

ระยะเวลาที่มาร่วมกิจกรรมกับศอศช.

ผลการศึกษาภาพรวมของช่วงระยะเวลาของผู้มารับบริการที่มาร่วมกิจกรรมที่ ศอศช. ทั้ง 7 พื้นที่ พบว่า ช่วงระยะเวลาของผู้ที่มารับบริการที่มาร่วมกิจกรรมกับ ศอศช. มากที่สุด คือช่วง 13-18 เดือน คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงไปที่ ช่วงระยะเวลา 19-24 เดือน คิดเป็นร้อยละ 27.8 รองลงมาคือช่วงระยะเวลา

ของผู้ที่มารับบริการที่มาร่วมกิจกรรมกับ สอศช. มากกว่า 24 เดือน (2ปี) และช่วงระยะเวลาของผู้ที่มารับบริการระยะเวลา 7 – 12 เดือน มีจำนวนที่ใกล้เคียงกันคิดเป็นร้อยละ 16.8 และ 16.4 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาระยะเวลาของผู้มารับบริการที่มาร่วมกิจกรรมกับ สอศช. ทั้ง 7 พื้นที่พบว่า ผู้ที่มารับบริการมาร่วมกิจกรรมกับ สอศช. เป็นระยะเวลาสูงสุด คือ 30 เดือน และระยะเวลาของผู้มารับบริการที่มาร่วมกิจกรรมกับ สอศช. ต่ำสุดคือ 3 เดือน

เมื่อพิจารณาระยะเวลาของผู้มารับบริการที่มาร่วมกิจกรรมกับ สอศช. โดยเฉลี่ยในแต่ละพื้นที่พบว่า ผู้มารับบริการที่มาร่วมกิจกรรมกับ สอศช. อำเภอเขาชัยสนมีผู้มารับบริการเป็นเวลาโดยเฉลี่ย 30 เดือน (2 ปี กับ 6 เดือน) รองลงมาคือ ผู้มารับบริการที่ สอศช. ทม. สกลนคร และ สอศช. กทม. หมู่บ้านเพชรทองคำ โดยมีระยะเวลาที่มารับบริการคือ 28.16 และ 28.15 เดือน (เกือบ 2 ปีครึ่ง) (ตารางที่ 21)

แต่อย่างไรก็ตามผู้มารับบริการกับทาง สอศช. ที่ตั้งขึ้นนี้ ส่วนใหญ่คือสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุเดิมของแต่ละชมรมนั่นเอง ซึ่งบางคนเล่าให้ฟังว่าอยู่ที่ชมรมนี้มากกว่า 10 ปีแล้ว ก่อนที่จะเกิด สอศช. เสียอีก

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ สอศช. จำแนกตามระยะเวลาที่มาร่วมกิจกรรม

ระยะเวลาที่มาร่วมกิจกรรม (เดือน)	พื้นที่ สอศช.							ภาพรวม
	ทต. บางระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวนกว้าง	อบต. หนองเหียง	อบต. สามพระยา	อำเภอเขาชัยสน	กทม. เพชรทองคำ	
1-6 เดือน	-	-	8 (14.0)	6 (13.6)	2 (6.7)	-	1 (2.3)	17 (4.3)
7-12 เดือน	8 (11.4)	10 (8.6)	21 (36.8)	5 (11.4)	18 (60.0)	-	3 (6.6)	65 (16.4)
13-18 เดือน	13 (18.6)	50 (43.1)	25 (43.9)	18 (41.1)	9 (30.0)	6 (17.1)	18 (40.0)	139 (35.0)
19-24 เดือน	19 (27.1)	46 (39.7)	3 (5.3)	13 (29.5)	1 (3.3)	14 (40.0)	13 (28.8)	109 (27.5)
มากกว่า 24 เดือน	30 (42.9)	10 (8.6)	-	2 (4.5)	-	15 (42.9)	10 (22.3)	67 (16.8)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)

ศอสช.	ระยะเวลาที่มาร่วม		\bar{X}	SD
	ต่ำสุด (เดือน)	สูงสุด (เดือน)		
ทต.บางระกำ	24	30	23.05	20.00
ทม.สกลนคร	24	30	28.16	12.08
อบต.เขาสวนกวาง	3	24	18.61	7.94
อบต.หนองเหียง	4	24	21.87	23.06
อบต.สามพระยา	3	24	15.13	6.76
อำเภอเขาชัยสน	24	30	29.60	12.01
กทม.เพชรทองคำ	6	28	28.15	19.88
ภาพรวม	3	30	23.14	14.50

ความถี่ในการมารับบริการภายใน ศอสช. (วัน/เดือน)

ผลการศึกษาภาพรวมของช่วงความถี่ของจำนวนวันที่มารับบริการต่อเดือนของผู้มารับบริการภายใน ศอสช. ทั้ง 7 พื้นที่ พบว่า ช่วงความถี่ในการมารับบริการของผู้มารับบริการภายใน ศอสช. มากที่สุด คือ ช่วง 1-5 วัน/เดือน คิดเป็นร้อยละ 64.2 รองลงมาคือช่วงความถี่ในการมารับบริการมากกว่า 15 วัน/เดือน และช่วงความถี่ในการมารับบริการอยู่ในช่วง 6-10 วัน/เดือน คิดเป็นร้อยละ 19.2 และ 10.3 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความถี่ในการมารับบริการของผู้มารับบริการภายใน ศอสช. ทั้ง 7 พื้นที่ พบว่าผู้ที่มารับบริการมีความถี่ในการมารับบริการภายใน ศอสช. เป็นระยะเวลามากที่สุด คือ 30 วัน/เดือน และผู้ที่มารับบริการมีความถี่ในการมารับบริการภายใน ศอสช. น้อยที่สุดคือ 1 วัน/เดือน โดยเฉลี่ยมีผู้มารับบริการที่ ศอสช. 6.67 วัน (7 วัน)

จากการศึกษาพบว่าทาง ศอสช. มีกิจกรรมทำทุกวัน อาทิ ศอสช.ทต.บางระกำมีกิจกรรมการออกกำลังกายโดยการปฏิบัติกิจกรรมของ 2 ชมรมที่ให้สมาชิกได้ร่วมทำทุกวัน คือชมรมเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุเดี่ยวเต๋อ และชมรมแอโรบิค อย่างไรก็ตามจากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณ และการสัมภาษณ์เชิงลึกจะพบว่าผู้มารับบริการนั้นส่วนใหญ่จะมาร่วมกิจกรรมที่ทางศูนย์ฯจัดให้เป็นประจำ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง คือการประชุมประจำเดือน ซึ่งทุก ศอสช. จะมีจัดขึ้นเหมือนกัน เพียงแต่วันที่กำหนดของแต่ละศูนย์ฯ จะต่างกัน แต่โดยปกติทุก ศอสช. จะมีกิจกรรมที่จัดเป็นตารางประจำวันไว้ให้ ยกเว้นเพียงไม่กี่ ศอสช. ที่จะจัดประชุมใหญ่เดือนละครั้ง หรือมีกำหนดวันที่จะออกกำลังกายให้กับผู้สูงอายุ เช่น ศอสช.อบต.หนองเหียง ศอสช.อบต.สามพระยา เป็นต้น

เมื่อพิจารณาความถี่ในการมารับบริการของผู้มารับบริการภายใน ศอสช. โดยเฉลี่ยในแต่ละพื้นที่ พบว่าผู้มารับบริการมีความถี่ในการมารับบริการภายใน ศอสช. ในพื้นที่ศอสช.ทต.บางระกำ มีความถี่ในการมารับบริการมากที่สุด คือเฉลี่ย 18.96 วัน/เดือน (19 วัน) รองลงมาคือ ผู้มารับบริการที่ ศอสช.ทม.สกลนครมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.54 วัน/เดือน และผู้มารับบริการที่ ศอสช.อำเภอเขาชัยสนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 วัน/เดือน ตามลำดับ (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามความถี่ในการมารับบริการ ภายใน ศอศช. (จำนวนวัน/เดือน)

ความถี่ในการมารับ บริการจาก ศอศช. (วัน/เดือน)	พื้นที่ ศอศช.							ภาพรวม
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	
1-5	1 (1.4)	66 (56.9)	49 (86.0)	44 (100.0)	25 (83.4)	30 (85.7)	40 (89.0)	255 (64.2)
6-10	7 (10.0)	20 (17.2)	6 (10.5)	-	4 (13.3)	2 (5.7)	2 (4.4)	41 (10.3)
11-15	5 (7.1)	11 (9.5)	2 (3.5)	-	1 (3.3)	3 (8.6)	3 (6.6)	25 (6.3)
มากกว่า 15	57 (81.5)	19 (16.4)	-	-	-	-	-	76 (19.2)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)

ศอศช.	ความถี่ในการมารับ บริการน้อยที่สุด (วัน/เดือน)	ความถี่ในการมารับ บริการมากที่สุด (วัน/เดือน)	\bar{X}	SD
ทต.บางระกำ	4	30	18.96	5.64
ทม.สกลนคร	1	28	6.54	5.69
อบต.เขาสวนกว้าง	1	12	2.81	2.78
อบต.หนองเหียง	1	3	1.05	.30
อบต.สามพระยา	1	16	3.63	3.63
อำเภอเขาชัยสน	1	20	4.40	4.81
กทม.เพชรทองคำ	1	28	2.52	4.76
ภาพรวม	1	30	6.67	7.56

วันที่มารับบริการที่ สอศช.

ผลการศึกษาเกี่ยวกับวันที่ผู้มารับบริการที่ สอศช. พบว่าในภาพรวมมีผู้มารับบริการในวันธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 68.8 โดยมีในทุกพื้นที่ที่ สอศช. รองลงไปคือผู้สูงอายุจะมาใช้บริการทั้งวันธรรมดา และวันหยุด คิดเป็นร้อยละ 35.6 โดยมีผู้มารับบริการที่ สอศช.อำเภอเขาชัยสน คิดเป็นร้อยละ 65.7 รองลงไปคือที่ สอศช.ทต.บางระกำร้อยละ 35.6 และที่ สอศช.ทต.บางระกำ คิดเป็นร้อยละ 28.6 (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ สอศช. จำแนกตามวันที่มารับบริการ

วันที่มารับบริการที่ สอศช.	พื้นที่ สอศช.							ภาพรวม
	ทต. บาง ระกำ	ทต. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	ทต. เพชร ทองคำ	
วันธรรมดา	50 (71.4)	98 (84.5)	49 (86.0)	39 (88.6)	25 (83.3)	12 (34.3)	-	273 (68.8)
วันหยุด	-	2 (1.7)	-	-	-	-	29 (64.4)	31 (7.8)
วันธรรมดาและวันหยุด	20 (28.6)	16 (13.8)	8 (14.0)	5 (11.4)	5 (16.7)	23 (65.7)	16 (35.6)	93 (23.4)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)

เวลาที่มารับบริการที่ สอศช.

สำหรับเวลาที่มารับบริการที่ สอศช. พบว่าในภาพรวมทั้งหมดของผู้สูงอายุเกือบร้อยละ 70.0 ที่ผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรมหรือมาใช้บริการจะเป็นช่วงเช้า และร้อยละ 19.9 จะมาใช้บริการช่วงเย็น สำหรับในช่วงเช้ามีผู้มารับบริการที่ สอศช.อบต.หนองเหียง คิดเป็นร้อยละ 97.7 รองลงไปคือ สอศช.อบต.เขาสวนกว้าง (ร้อยละ 94.7) สอศช.ทต.เพชรทองคำ (ร้อยละ 86.7) สอศช.ทต.สกลนคร (ร้อยละ 84.5) สอศช.อบต.สามพระยา (ร้อยละ 63.3) และ สอศช.อำเภอเขาชัยสน (ร้อยละ 51.4) ส่วนผู้มารับบริการที่ สอศช.ทต.บางระกำมีผู้มารับบริการช่วงเช้าเพียงร้อยละ 1.4 เท่านั้น เนื่องจาก สอศช.ทต.บางระกำภายใต้กิจกรรมของชมรมเสริมสร้างสุขภาพดีต่อ และชมรมแอโรบิคจะมีกิจกรรมที่จัดให้ในช่วงเย็น ดังนั้นจะเห็นว่าผู้มาร่วมกิจกรรมของ สอศช.ทต.บางระกำมาร่วมกิจกรรมในเวลาเย็น คิดเป็นร้อยละ 82.9 (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ สอศช. จำแนกตามเวลาที่มารับบริการ

เวลาที่มารับบริการ ที่ สอศช.	พื้นที่ สอศช.							
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม
	เช้า	1 (1.4)	98 (84.5)	54 (94.7)	43 (97.7)	19 (63.3)	18 (51.4)	39 (86.7)
บ่าย	11 (15.7)	12 (10.2)	-	1 (2.3)	-	10 (28.6)	-	34 (8.6)
เย็น	58 (82.9)	1 (0.9)	3 (5.3)	-	11 (36.7)	-	6 (13.3)	79 (19.9)
ทั้งวัน	-	5 (4.3)	-	-	-	7 (20.0)	-	12 (3.0)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)

บุคคลที่ท่านเดินทางมาด้วยที่ สอศช.

ผลการศึกษาภาพรวมของผู้มารับบริการเดินทางมากับใครเวลาที่ต้องมาเข้าร่วมกิจกรรมหรือมารับบริการที่ สอศช. พบว่าผู้สูงอายุเดินทางมาเพียงคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 52.1 รองลงมาคือมาพร้อมกับเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 44.8 และมากับบุตร/หลาน/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 18.1

เมื่อพิจารณาในประเด็นที่ผู้สูงอายุมา สอศช. คนเดียวนั้นพบว่า ผู้มารับบริการที่ สอศช. ในลักษณะดังกล่าวมีเกินครึ่งของผู้มารับบริการในแต่ละ สอศช. นั้นถึง 5 สอศช. โดยพบว่ามีผู้สูงอายุที่มารับบริการที่ สอศช. ทต. บางระกำ และ สอศช. กทม. เพชรทองคำ คิดเป็นร้อยละ 74.3 และ 73.3

แต่อย่างไรก็ตามมีประเด็นที่ตอบอื่นๆแต่ระบุว่ามากับ อพส/อาสาสมัครของ สอศช. พามา หรือ บาง สอศช. จัดรถไปรับ-ส่งผู้สูงอายุที่อยู่ไกลหรือไม่ค่อยแข็งแรงให้มาร่วมกิจกรรมด้วย ผลการศึกษาในภาพรวมพบคิดเป็นร้อยละ 10.0 โดยมีที่ สอศช. อบต. สามพระยา คิดเป็นร้อยละ 26.6 สอศช. อบต. เขาสวนกว้าง คิดเป็นร้อยละ 21.1 สอศช. ทม. สกลนคร คิดเป็นร้อยละ 13.8 สำหรับที่ สอศช. อำเภอเขาชัยสน และ สอศช. อบต. หนองเหียง มีเพียงร้อยละ 2.9 และ 2.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 25)

ในประเด็นนี้หากได้พิจารณาในภาพรวมจะเห็นว่า มีเพียงร้อยละ 10.0 เท่านั้น แต่ได้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารของแต่ละ สอศช. ได้ให้ความสำคัญกับการนำสมาชิกมาเข้าร่วมกิจกรรมนอกจากการจัดกิจกรรมและบริการที่สนองความต้องการของผู้สูงอายุแล้ว ยังจัดบริการสำหรับผู้ที่อยู่ไกลหรือไม่แข็งแรงที่จะมาคนเดียวได้ นอกจากนี้เป็นการจัดบริการให้ผู้สูงอายุได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางแล้ว ยังช่วยเติมเต็มให้กับผู้สูงอายุที่มาไม่สะดวกให้ไม่รู้สึกรู้สีกว่าตนเองถูกทอดทิ้ง และยังมีคนเห็นคุณค่าอยู่

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ สอศช. จำแนกตามบุคคลที่มา สอศช. ด้วย

n = 397

บุคคลที่มา สอศช. ด้วย *	พื้นที่ สอศช.							ภาพรวม
	ทต. บาง ระกำ (n=70)	ทม. สกลนคร (n=116)	อบต. เขาสวน กว้าง (n=57)	อบต. หนอง เหียง (n=44)	อบต. สาม พระยา (n=30)	อำเภอ เขาชัย สน (n=35)	กทม. เพชร ทองคำ (n=45)	
	บุตร/หลาน/ญาติ	8 (11.4)	21 (18.1)	11 (19.3)	11 (25.0)	5 (16.6)	11 (31.4)	
เพื่อนบ้าน	14 (20.0)	69 (59.5)	43 (75.4)	21 (47.7)	7 (23.3)	14 (40.0)	10 (22.2)	178 (44.8)
สามี/ภรรยา	3 (4.3)	9 (7.8)	4 (7.0)	3 (6.8)	3 (10.0)	1 (2.9)	2 (4.0)	25 (6.3)
มาคนเดียว	52 (74.3)	47 (40.5)	19 (33.3)	22 (50.0)	16 (53.3)	18 (51.4)	33 (73.3)	207 (52.1)
อื่นๆ **	-	16 (13.8)	12 (21.1)	1 (2.3)	8 (26.6)	1 (2.9)	-	38 (10.0)

* มาได้มากกว่า 1 ประเภท ** มีคนพามา เช่น อพส ทาง สอศช. จัดหายานพาหนะไปรับ ฯลฯ

ประเภทบริการที่ได้รับและกิจกรรมที่เข้าร่วม

การศึกษาเกี่ยวกับบริการและกิจกรรมที่แต่ละ สอศช. ได้จัดให้ผู้มารับบริการในภาพรวมทั้งหมด 7 พื้นที่ สอศช. พบว่าผู้เข้ารับบริการในแต่ละ สอศช. นั้นได้เข้ารับบริการทุกประเภทที่แต่ละ สอศช. ได้จัด ในที่นี้ได้แบ่งประเภทการให้บริการไว้ 7 อย่าง ผลการศึกษาพบว่าผู้มารับบริการที่ สอศช. ในทุกพื้นที่มา ใช้บริการและเข้าร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยมากที่สุดในทุก สอศช. และภาพรวมของกิจกรรมทั้ง 7 พื้นที่

ผลการศึกษาได้นำเสนอการบริการด้านต่างๆที่ผู้เข้ารับบริการได้ใช้บริการเรียงตามลำดับ ดังนี้ (ตารางที่ 26)

1. ด้านสุขภาพอนามัย คิดเป็นร้อยละ 98.2
2. ด้านประเพณีวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 92.0
3. ด้านศาสนา คิดเป็นร้อยละ 91.0
4. ด้านสังคมและนันทนาการ คิดเป็นร้อยละ 90.2
5. ด้านการให้ความรู้ คิดเป็นร้อยละ 74.1
6. ด้านสังคมสงเคราะห์/สวัสดิการ คิดเป็นร้อยละ 71.8
7. ด้านการสืบสานและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 56.4
8. ด้านฝึกอาชีพและเสริมรายได้ คิดเป็นร้อยละ 39.5

ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละของผู้มารับบริการตามพื้นที่ ศอศช. จำแนกตามประเภทบริการที่มารับ

n = 397

ประเภทบริการ *	พื้นที่ ศอศช.							ภาพรวม
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	
	บาง ระกำ (n=70)	สกลนคร (n=116)	เขาสวน กว้าง (n=57)	หนอง เหียง (n=44)	สาม พระยา (n=30)	เขาศัย สน (n=35)	เพชร ทองคำ (n=45)	
1. ด้านสุขภาพอนามัย	70 (100.0)	111 (95.7)	56 (98.2)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	44 (97.8)	390 (98.2)
2. ด้านสังคมและ นันทนาการ	53 (75.7)	109 (94.0)	55 (96.5)	44 (100.0)	24 (80.0)	35 (100.0)	38 (84.4)	358 (90.2)
3. ด้านการให้ ความรู้**	46 (65.7)	87 (75.0)	45 (78.9)	40 (91.0)	13 (56.7)	35 (100.0)	28 (62.2)	294 (74.1)
4. ด้านการสืบสาน และถ่ายทอดภูมิ ปัญญาท้องถิ่น	27 (38.6)	80 (69.0)	37 (64.9)	25 (57.0)	9 (30.0)	31 (88.6)	15 (33.3)	224 (56.4)
5. ด้านประเพณี วัฒนธรรม	58 (82.9)	108 (93.1)	55 (96.5)	44 (100.0)	22 (73.3)	35 (100.0)	43 (95.6)	365 (92.0)
6. ด้านศาสนา	47 (67.1)	112 (96.6)	55 (96.5)	41 (93.2)	27 (90.0)	35 (100.0)	43 (95.6)	360 (91.0)
7. ด้านสังคม สงเคราะห์/ สวัสดิการชุมชน	49 (70.0)	93 (80.1)	50 (87.7)	31 (70.5)	11 (36.6)	30 (85.7)	21 (46.6)	285 (71.8)
8. ด้านฝึกอาชีพ/เสริม รายได้	33 (47.1)	64 (55.1)	23 (40.3)	6 (13.6)	9 (30.0)	21 (60.0)	1 (2.2)	157 (39.5)

* เข้ารับบริการและร่วมกิจกรรมได้มากกว่า 1 ประเภท

** ให้ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ/ความรู้ทั่วไปที่ผู้สูงอายุควรทราบ

ในแต่ละด้านที่ผู้เข้ารับบริการได้ใช้บริการนั้น ได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมพอสรุปเป็นสังเขปได้ดังนี้

1. ด้านสุขภาพอนามัย (คิดเป็นร้อยละ 98.2) ส่วนใหญ่กิจกรรมที่ผู้เข้ารับบริการเข้าร่วมกิจกรรม
ดังนี้

- การออกกำลังกายโดยมีอุปกรณ์การออกกำลังกาย เช่น เครื่องออกกำลังกาย สายพานวิ่ง
เป็นต้น ซึ่งเครื่องออกกำลังกายประเภทนี้จะมีเกือบทุก ศอศช. บาง ศอศช. กำลังดำเนินการจัดหา

- การออกกำลังกายโดยท่ากายบริหาร เช่น เต็มแอโรบิก รำกระบอง กายบริหารแบบเต้า
เต๋อ รำมวยจีน และการออกกำลังกายด้วยยางยืด เป็นต้น

- การตรวจสุขภาพเบื้องต้น เช่น การวัดความดันโลหิต ตรวจน้ำตาลในเลือด ตรวจ
เบตาหวาน ไขมันในเส้นเลือด เป็นต้น

- การบำบัดโดยนวดแผนไทย

ฯลฯ

2. ด้านประเพณีวัฒนธรรม (คิดเป็นร้อยละ 92.0) กิจกรรมที่ผู้เข้ารับบริการเข้าร่วม อาทิ

- งานวันสงกรานต์

- งานวันผู้สูงอายุ

- งานวันครอบครัวสัมพันธ์

- งานประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น (ซึ่งบางกิจกรรมรวมไปถึงทางด้าน
ศาสนาด้วย)

ฯลฯ

3. ด้านศาสนา (คิดเป็นร้อยละ 91.0) กิจกรรมที่ผู้เข้ารับบริการเข้าร่วม อาทิ

- มีบาง ศอศช. ได้นิมนต์พระมาเทศน์ให้ผู้สูงอายุได้รับฟัง และหลังจากนั้นมีการสวด
พระพุทธมนต์ เลี้ยงพระ หรือบาง ศอศช. ก็จัดกิจกรรมพาผู้สูงอายุไปทำบุญที่วัดในวันพระหรือในวัน
สำคัญทางศาสนา

- เชิญวิทยากรมาบรรยายให้ข้อคิดหรือความรู้ทางพุทธศาสนา

- จัดการฝึกปฏิบัติธรรม ฝึกอบรมจิต

- สวดมนต์เย็น และนั่งสมาธิ

- ทำบุญตักบาตรเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา และหรือวันสำคัญของชาติ

ฯลฯ

4. ด้านสังคมและนันทนาการ (คิดเป็นร้อยละ 90.2) กิจกรรมที่ผู้เข้ารับบริการเข้าร่วมเป็นส่วน
ใหญ่มีกิจกรรม ดังนี้

- พาผู้สูงอายุไปทัศนศึกษาทั้งในและนอกพื้นที่ เช่น พาไปศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียง ในตัว
จังหวัด หรือพาไปจังหวัดใกล้เคียง แบบไปเช้าเย็นกลับ

การพาไปทัศนศึกษาอาจเป็นไปใน 2 รูปแบบคือ ไปทัศนศึกษาหาความรู้
โดยทั่วไป เช่น ไปดูพิพิธภัณฑ์ แหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยว หรืออีกกรณีที่เป็นไปคือ พาไปไหว้พระ
ทำบุญตามวัดต่างๆ

- จัดกิจกรรมกีฬาระหว่างผู้สูงอายุ

- มีกิจกรรมกีฬาในร่มที่ช่วยสร้างความคิด เช่น หมากรอก หมากรุก และ การ
ปาเป้า เพื่อให้มีการใช้กล้ามเนื้อแขน และสายตา ตลอดจนการตัดสินใจ ฯลฯ

- กิจกรรมบันเทิง มีการละเล่นวันปีใหม่ มีมุมให้ร้องเพลงคาราโอเกะ ฯลฯ
เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินผ่อนคลาย

- กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ เช่น มุมอ่านหนังสือเสริมสร้างความรู้ และการเรียนรู้

ฯลฯ

ส่วนใหญ่กิจกรรมเหล่านี้ช่วยส่งเสริมความเบิกบาน การรู้จักปรับตัวเข้าสังคม การผ่อนคลายอารมณ์ นับว่าเป็นการบูรณาการทั้งทางสังคม จิตใจ และร่างกายด้วย

5. ด้านการให้ความรู้ (คิดเป็นร้อยละ 74.1) กิจกรรมที่กล่าวมานี้เป็นกิจกรรมที่มีบาง สอศช. เช่น สอศช.ทม.สกลนคร สอศช.อำเภอเขาสงขัตตสัน และ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง เป็นต้น บาง สอศช.ยังไม่มีหรือมีน้อยมาก เช่นการให้ความรู้ด้านกฎหมายทั่วไป เพราะการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในเรื่องที่ควรทราบเกี่ยวกับตนเองและสถานการณ์รอบตัว จะทำให้มีการเรียนรู้และปรับตัวเองให้ถูก หรือทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนพูดคุยกับคนรุ่นใหม่ได้ดี กิจกรรมต่างๆเหล่านี้ที่ สอศช. ได้จัดให้มีขึ้น คือ

- ความรู้ทางด้านกฎหมายทั่วไป
- ความรู้ทางด้านสุขภาพทั่วไปสำหรับผู้สูงอายุ
- ความรู้ทางด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับโรค โดยเฉพาะโรคของผู้สูงอายุที่ควรระวัง

ป้องกัน และดูแลด้วยตัวเอง

- ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในวัยต่างๆ และผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยบาง

โรค ฯลฯ

- สิทธิของผู้สูงอายุที่ได้รับและควรทราบ
- การใช้และพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ

ฯลฯ

จากการสัมภาษณ์ และศึกษาจากเอกสารของแต่ละ สอศช.พิจารณาได้ว่า ส่วนใหญ่ความรู้ที่ให้นั้นยังเน้นในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพทางกาย หรือสิทธิบางอย่างที่ผู้สูงอายุควรทราบ แต่การให้ความรู้ยังมีน้อยทางด้านกฎหมาย ความรู้ หรือการฝึกปฏิบัติทางจิตใจ เป็นต้น

6. ด้านการสังคมสงเคราะห์/สวัสดิการชุมชน (คิดเป็นร้อยละ 71.8) เป็นการให้บริการสวัสดิการสังคมจาก สอศช. ให้กับสมาชิกหรือผู้สูงอายุ กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่

- การเยี่ยมผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยอยู่ที่บ้าน
- การเยี่ยมผู้สูงอายุตามบ้านในชุมชน
- การช่วยเหลือผู้สูงอายุเกี่ยวกับที่พักอาศัย
- มอบอาหารและของใช้ให้กับผู้สูงอายุที่ยากจน
- มอบเงินสดให้ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย
- ให้ยืมเครื่องช่วยเดิน เช่น ไม้เท้า รถเข็น
- ตั้งกองทุนตั้งจะออมทรัพย์

- บาง ศอศช. มีการตั้งกองทุนเกี่ยวกับการฌาปนกิจสงเคราะห์

ฯลฯ

7. ด้านการสืบสานและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น (คิดเป็นร้อยละ 56.4) กิจกรรมในหลาย ศอศช. ที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมด้วย พอสรุปได้ดังนี้

- ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละท้องถิ่นให้กับคนต่างวัย เช่น การทำบายศรีสู่ขวัญ การปักกลดลายโบราณบนเครื่องแต่งกาย มโนราห์ การรำมวยไทยโบราณ เป็นต้น

- ถ่ายทอดการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น ฟ้อนรำไทย รำมโนราห์ การเล่นดนตรีพื้นเมืองเช่น พิณ แคน เป็นต้น

- การรวมกลุ่มเล่นดนตรีไทยระหว่างผู้สูงอายุกับเด็ก (ผู้ต่างวัย)

- รักษาขนบธรรมเนียมแบบของดั้งเดิมไว้ให้ลูกหลาน

ฯลฯ

จากการลงพื้นที่สังเกตว่ากิจกรรมเหล่านี้บาง ศอศช. ได้มีการถ่ายทอดให้กับเด็ก เยาวชน และนักเรียนในโรงเรียนด้วย

8. ด้านฝึกอาชีพ/เสริมรายได้ (คิดเป็นร้อยละ 39.5) การให้บริการด้านนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมอาชีพสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย และยังพอทำอาชีพเสริมเพื่อหารายได้ช่วยตนเอง หรือทำกิจกรรมเพื่อหารายได้เข้าสู่ศูนย์อเนกประสงค์ของตนเอง กิจกรรมทางด้านนี้ อาทิ

- การทำดอกไม้จันทน์ มีฝึกสอนทุก ศอศช.

- การทำพวงหรีด

- การทำขนม

- การผลิตไม้กวาด

- การทำดอกไม้ประดิษฐ์

- การจักสาน

- การแปรรูปอาหาร

- ด้านศิลปะต่างๆ เช่น พับผ้าเช็ดหน้า การพับธนบัตร

ฯลฯ

ผลการศึกษาลักษณะกิจกรรมที่ทาง ศอศช. จัดให้ผู้มารับบริการ จะเห็นได้ว่ากิจกรรมด้าน สุขอนามัยมีผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม และมารับบริการมากที่สุดในภาพรวม และในทุก ศอศช. ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวของผู้สูงอายุที่ต้องดูแลเกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง รองลงไปคือ กิจกรรมด้าน ประเพณีวัฒนธรรม เนื่องจากท่านเหล่านี้ยังคงสืบสานประเพณีวัฒนธรรมด้วยตนเอง และมีการถ่ายทอด ให้กับลูกหลานด้วย และประเภทกิจกรรมที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมมาเป็นอันดับ 3 คือ กิจกรรมด้านศาสนา เพราะ คนในวัยนี้เป็นวัยที่ต้องการความสงบทางจิตใจ และต้องการทำบุญ ฟังพระเทศน์ เพื่อหาแนวทางในการ

ดำรงชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข ส่วนการทำบุญนั้นเป็นการเชื่อในคติทางศาสนาว่า ถ้าทำบุญแล้วจะทำให้ชีวิตพบแต่ความสุข ดังนั้นกิจกรรมนี้จะเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุจะเข้าร่วมด้วย และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุบางคนต้องการจะไปทำบุญ หรือไปวัด แต่ไม่มีโอกาสไป ทาง ศอศช. ได้จัดกิจกรรมนี้ทำให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสปฏิบัติในสิ่งที่ตนอยากทำด้วย

สำหรับกิจกรรมด้านการให้ความรู้ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และความรู้ทั่วไปที่ควรทราบ เป็นสิ่งจำเป็นต่อผู้สูงอายุเช่นกัน เพื่อที่จะได้รู้ทันเหตุการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของสังคม และรู้จักการปรับตัวของผู้สูงอายุ จากตัวเลขที่แสดงว่ามีผู้สูงอายุเข้าร่วมถึงร้อยละ 74.1 แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุได้รู้จักปรับตัวในการเรียนรู้สิ่งที่เป็นประโยชน์กับตนเอง หรืออาจนำไปถ่ายทอดให้กับผู้อื่น พุฒคุณแลกเปลี่ยนกับคนต่างวัยได้อย่างสอดคล้องกัน นับว่า ศอศช. แต่ละ ศอศช. ได้จัดกิจกรรมที่มีลักษณะที่จะเอื้อประโยชน์ต่อผู้สูงอายุให้มากที่สุด

ส่วนกิจกรรมด้านการฝึกอาชีพ/เสริมรายได้นั้นพบว่า ผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้บริการที่ ศอศช. นั้นมาเข้าร่วมในกิจกรรมประเภทนี้เพียงร้อยละ 39.5 และถ้าพิจารณาในรายพื้นที่ก็จะพบว่า มีร้อยละของผู้มาเข้าร่วมกิจกรรมประเภทนี้แตกต่างกันไปแต่ละ ศอศช. เช่นที่ ศอศช.กทม.เพชรทองคำ มีเพียงร้อยละ 2.2 และจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุหลายท่านจะกล่าวว่า “เมื่อเข้าวัยนี้แล้ว สิ่งที่ต้องการ คือ ความสงบ และหาความสุขให้กับตนเองมากที่สุด จึงไม่ได้ให้ความสำคัญเรื่องทางด้านนี้มากนัก” ซึ่งหากพิจารณาก็จะสอดคล้องกับค่าร้อยละของข้อกิจกรรมดังกล่าว ดังนั้นเมื่อผู้บริหารศูนย์ต้องการให้มีการเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุควรพิจารณาเช่นเดียวกันว่า กิจกรรมประเภทนี้ตรงกับความต้องการของสมาชิกมากน้อยเพียงใด หรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามกิจกรรมแต่ละประเภทยังขึ้นอยู่กับ การสำรวจ หรือการแสดงความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละ ศอศช. รวมถึงความพร้อมของผู้สูงอายุในแต่ละ ศอศช. ด้วย

ตอนที่ 4 การรับรู้ข้อมูลของ ศอศช.

ผลการศึกษาการรับรู้ข้อมูล ศอศช.ของผู้มารับบริการทั้ง 7 พื้นที่ พบว่าในภาพรวมของผู้มารับบริการทั้งหมดมีการรับรู้ข้อมูล ศอศช. ในระดับปานกลางมีค่าคะแนนเฉลี่ย 5.76 มีคะแนนต่ำสุด 0 คะแนน สูงสุด 10 คะแนน และพบว่าจำนวนผู้มารับบริการมีการรับรู้ข้อมูล ศอศช. ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 43.6 มีการรับรู้ข้อมูล ศอศช. ในระดับปานกลางและระดับน้อยที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 28.7 และ 27.7 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่พบว่าผู้มารับบริการที่ ศอศช.อำเภอเขาสันมีการรับรู้ข้อมูล ศอศช. อยู่ในระดับมากมีค่าคะแนนเฉลี่ย 9.34 รองลงไปเป็นผู้มารับบริการมีการรับรู้ข้อมูล ศอศช. ในระดับปานกลางซึ่ง มีใน 6 พื้นที่ดังนี้ ผู้มารับบริการที่ ศอศช.ทม.สกลนคร มีค่าคะแนนเฉลี่ย 6.34 ศอศช.อบต.เขาสวนกวาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 6.25 ศอศช.อบต.หนองเหียง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 5.93 ศอศช.ทต.บางระกำมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 ศอศช.กท.เพชรทองคำมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.18 และ ศอศช.อบต.สามพระยามีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.40 (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 คะแนนการรับรู้ข้อมูล สอศช. ของผู้มารับบริการ จำแนกตามพื้นที่ สอศช.

คะแนน การรับรู้	พื้นที่ สอศช.							
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม
	บาง ระกำ	สกลนคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	เขาชัย สน	เพชร ทองคำ	
0.00-3.33 (ระดับน้อย)	27 (38.5)	24 (20.7)	11 (19.3)	10 (22.7)	22 (73.3)	-	16 (35.6)	110 (27.7)
3.34-6.66 (ระดับปานกลาง)	23 (32.9)	33 (28.4)	17 (29.8)	12 (27.3)	3 (10.0)	2 (5.7)	24 (53.3)	114 (28.7)
6.67-10.00 (ระดับมาก)	20 (28.6)	59 (50.9)	29 (50.9)	22 (50.0)	5 (16.7)	33 (94.3)	5 (1.11)	173 (43.6)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)
สอศช.	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	\bar{X}	SD				
ทต. บางระกำ	0	10	4.50	2.76				
ทม. สกลนคร	0	10	6.34	3.22				
อบต. เขาสวนกว้าง	0	10	6.25	2.58				
อบต. หนองเหียง	0	10	5.93	2.72				
อบต. สามพระยา	0	10	3.40	3.15				
อำเภอ เขาชัยสน	5	10	9.34	1.33				
กทม. เพชรทองคำ	0	10	4.18	2.40				
ภาพรวม	0	10	5.76	3.14				

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผลการศึกษาในภาพรวมรายข้อพบว่า ผู้มารับบริการมีการรับรู้ข้อมูล สอศช. ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม .58 และพบว่ามีเพียง 1 สอศช. เท่านั้นที่ผู้รับบริการมีการรับรู้ข้อมูล สอศช. ในระดับมาก คือ สอศช. อำเภอเขาชัยสน มีค่าคะแนนเฉลี่ย .93 นอกนั้นที่เหลือ 6 พื้นที่ ผู้รับบริการมีการรับรู้ข้อมูล สอศช. ในระดับปานกลางโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง .63-.34 ทั้งนี้ผู้มารับบริการใน สอศช. ทม. สกลนคร มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลาง สูงที่สุดคือ .63 และผู้มารับบริการในพื้นที่ สอศช. อบต. สามพระยา มีการรับรู้ข้อมูลในระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ .34

เมื่อพิจารณาประเด็นที่มีผู้มารับบริการมีการรับรู้ในระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้ สอศช. มีการให้บริการหลายด้าน มีค่าคะแนนเฉลี่ย .85 สอศช. ดำเนินงานโดยคณะกรรมการศูนย์ฯ และ สอศช. ที่เหลือ เป็นประเด็นที่ผู้มารับบริการมีการรับรู้ข้อมูลในระดับปานกลางโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง .58-.37 แต่ที่น่าควรพิจารณาคือประเด็นการรับรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งและกิจกรรมของ สอศช. ที่ผู้มารับบริการควรจะมีการรับรู้ที่สูงกว่าที่เป็นอยู่ แต่หากว่ามีการรับรู้ระดับปานกลาง คือการจัดตั้ง สอศช. ต้องผ่านการจัดทำ

เวทีชุมชน การจัดกิจกรรมเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน ต้องผ่านการจัดทำเวทีชุมชน และวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของการตั้ง สอศช. คือ มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้สูงอายุกับคนต่างวัยที่เป็นเยาวชน ทั้งนี้ผู้มารับบริการมีการรับรู้ในประเด็นดังกล่าวในค่าคะแนนเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกันคือ .56 .58 และ .58 ตามลำดับ (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 ค่าเฉลี่ยและระดับการรับรู้ข้อมูล สอศช. ของผู้มารับบริการตามพื้นที่ สอศช.

n=397

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ข้อมูล สอศช.								ระดับการรับรู้ข้อมูล
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
	บางระกำ	สกลนคร	เขาสวนกวาง	หนองเหียง	สามพระยา	เขาศรีวิชัย	เพชรทองคำ		
1. การจัดตั้งสอศช.ต้องผ่านการจัดเวทีชุมชน	.61	.51	.58	.66	.40	.97	.24	.56	ปานกลาง
2. การจัดกิจกรรมเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนต้องผ่านการจัดทำเวทีชุมชน	.61	.52	.68	.61	.37	.97	.38	.58	ปานกลาง
3. สอศช. มีการให้บริการทั้งในและนอกศูนย์ฯ	.51	.75	.82	.70	.50	.97	.64	.70	มาก
4. สอศช. มีการให้บริการหลายด้าน	.73	.91	.98	.63	.63	.97	.87	.85	มาก
5. วัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของ สอศช. คือ กิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้สูงอายุกับคนต่างวัย	.26	.66	.79	.48	.37	.94	.58	.58	ปานกลาง
6. สอศช. ดำเนินงานโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯต้องมีภาคประชาชน (ผู้สูงอายุ) ร่วมด้วย	.47	.79	.77	.80	.33	1.00	.84	.72	มาก
7. สอศช. ดำเนินงานภายใต้การให้คำแนะนำและคำปรึกษาของคณะกรรมการระดับจังหวัดและคณะกรรมการระดับชุมชน	.31	.53	.44	.57	.13	.89	.09	.43	ปานกลาง

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ข้อมูล สอศช.								
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกล นคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	ภาพ รวม	ระดับการ รับรู้ข้อมูล
	8. การจัดกิจกรรมของ สอศช. ได้รับความ ร่วมมือจากหน่วยงาน หลักคือ พม. จังหวัด สาธารณสุขจังหวัด การศึกษาและ วัฒนธรรม	.26	.59	.46	.43	.13	.86	.09	.43
9. การดำเนินกิจกรรมของ สอศช. นอกจากมี หน่วยงานของภาครัฐ แล้วยังมีภาคเอกชนเข้า ร่วมด้วย	.11	.48	.26	.34	.23	.83	.36	.37	ปานกลาง
10. แหล่งงบประมาณที่ สนับสนุนการ ดำเนินงานของ สอศช. มีที่มาจากภาครัฐ ที่เป็น องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	.61	.60	.46	.57	.30	.94	.09	.53	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	.45	.63	.62	.59	.34	.93	.42	.58	ปานกลาง
ระดับการรับรู้ข้อมูล	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	มาก	ปาน กลาง	ปาน กลาง	

ตอนที่ 5 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สอศช.

ผลการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สอศช. พบว่าผู้มารับบริการในพื้นที่ สอศช. ทั้ง 7 พื้นที่ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สอศช. ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 7.16 คะแนนต่ำสุด 0 คะแนน สูงสุด 12 คะแนน และพบว่าผู้มารับบริการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 51.3 มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 34.8 และมีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 13.9

เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่พบว่าผู้มารับบริการใน 4 พื้นที่ สอศช. ที่มีความรู้ความเข้าใจระดับมากตามลำดับดังนี้ สอศช. อำเภอเขาชัยสนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 9.20 สอศช. อบต. เขาสวนกว้าง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 8.23 สอศช. อบต. หนองเหียง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 8.09 สอศช. ทม. สกลนครมีค่าคะแนนเฉลี่ย 8.05 มี 2

พื้นที่ที่มีผู้รับบริการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ คอศช. ในระดับปานกลางดังนี้ คอศช. ทด. บางระกำ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 7.60 และ คอศช. ทม. เพชรทองคำมีค่าคะแนนเฉลี่ย 6.49 และพื้นที่ที่มีผู้รับบริการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ คอศช. ในระดับน้อย คือ คอศช. อบต. สามพระยา มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.93 (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 คะแนนความรู้เกี่ยวกับ คอศช. ของผู้รับบริการ จำแนกตามพื้นที่ คอศช.

คะแนน ความรู้	พื้นที่ คอศช.							
	ทด.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	ทม.	ภาพรวม
	บาง ระกำ	สกลนคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	เขาชัย สน	เพชร ทองคำ	
0.00-4.00 (ระดับน้อย)	6 (8.6)	12 (10.3)	5 (8.8)	5 (11.4)	18 (60.0)	1 (2.9)	8 (17.8)	55 (13.9)
4.01-8.00 (ระดับปานกลาง)	36 (51.4)	35 (30.2)	16 (28.1)	16 (36.4)	6 (20.0)	2 (5.7)	27 (60.0)	138 (34.8)
8.01-12.00 (ระดับมาก)	28 (40.0)	69 (59.5)	36 (63.1)	23 (52.2)	6 (20.0)	32 (91.4)	10 (22.2)	204 (51.3)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)
คอศช.	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	\bar{X}			<i>SD</i>		
ทด. บางระกำ	0	12	7.60			2.63		
ทม. สกลนคร	0	12	8.05			2.66		
อบต. เขาสวนกว้าง	0	12	8.23			2.56		
อบต. หนองเหียง	0	12	8.09			2.49		
อบต. สามพระยา	0	12	3.93			3.83		
อำเภอ เขาชัยสน	0	12	9.20			1.92		
ทม. เพชรทองคำ	0	12	6.49			2.74		
ภาพรวม	0	12	7.61			2.94		

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า ผู้รับบริการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลางมีค่าคะแนนเฉลี่ย .63 และเมื่อพิจารณารายข้อในภาพรวมพบว่าผู้รับบริการมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากเกือบทุกประเด็นคำถาม ยกเว้นบางประเด็นคำถามที่ผู้รับบริการทั้งหมดที่มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง คือ ประเด็นคำถาม “นอกเหนือจากการสนับสนุนงบประมาณที่ได้จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว คอศช. ยังสามารถขอเงินสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ ได้อีก เช่น กองทุนผู้สูงอายุ และหน่วยงานอื่นๆ เป็นต้น” มีค่าคะแนนเฉลี่ย .51 สำหรับประเด็นคำถามที่ถามว่า “การ

จัดทำข้อมูลผู้สูงอายุในชุมชนของ ศอศช. เพื่อต้องการทราบอย่างเดียวว่ามีผู้สูงอายุที่ขาดเบี้ยยังชีพอีกกี่คน” นั้นพบว่า ผู้มารับบริการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย .29 นั้นหมายถึงว่า ผู้สูงอายุที่มารับบริการในพื้นที่ทั้งหมดยังมีความเข้าใจว่าการจัดทำข้อมูลนั้นเพื่อต้องการทราบจำนวนผู้สูงอายุว่ามีอีกจำนวนเท่าไรที่ยังไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ ซึ่งในความเป็นจริงนั้น การจัดทำข้อมูลนั้นเพื่อทราบและนำข้อมูลเหล่านั้นไปวางแผนในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน

อีกประเด็นคำถามที่ผู้มารับบริการยังมีความรู้ความเข้าใจน้อย คือประเด็นคำถาม “ศอศช.ทำให้ผู้สูงอายุได้มาเรียนรู้โดยมาร่วมกิจกรรมทางสังคมกับบุคคลวัยเดียวกัน เท่านั้น” มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ถูกต้องเพียง .22 และประเด็นคำถาม “ศอศช. เป็นแหล่งให้ความรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาของคนกลุ่มคนสูงอายุเท่านั้น” มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียง .16 (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 ค่าคะแนนเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับ ศอศช. ของผู้มารับบริการ ตามพื้นที่ ศอศช.

n = 397

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้						กทม. เพชร ทอง คำ	ภาพรวม	ระดับ ความรู้
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ			
	บาง ระกำ	สกล นคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	อำเภอ ซัน			
1. การจัดตั้งศอศช.เป็น การเตรียมวางระบบ การให้สวัสดิการทาง สังคมแก่ผู้สูงอายุใน ชุมชนให้มีโอกาสได้ เข้าถึงการบริการได้ มากขึ้น	.80	.86	.88	.89	.30	.94	.62	.79	มาก
2. การให้ชุมชนเป็น พื้นฐานในการดูแล ผู้สูงอายุหมายถึง การให้ประชาชนใน ชุมชนมีส่วนร่วมใน การดูแลและจัด สวัสดิการให้ ผู้สูงอายุในชุมชน	.81	.85	.88	.98	.50	.97	.76	.84	มาก

ตารางที่ 30 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้								ระดับ ความรู้
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	ททม.	ภาพรวม	
	บาง ระกำ	สกล นคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	อำเภอ เขาศรี สท	ททท. ทองคำ		
3. สอช.เปิดโอกาส ให้ผู้สูงอายุแสดง ความสามารถที่มี อยู่ โดยมาร่วม กิจกรรมที่ทาง ศูนย์ฯได้จัด บริการให้	.93	.95	.96	.89	.60	.97	.80	.90	มาก
4. สอช.เป็นแหล่ง สนับสนุนให้เกิด ความเข้าใจและ ความสัมพันธ์กับ บุคคลต่างวัย	.81	.83	.96	.84	.50	.91	.71	.82	มาก
5. สอช.เป็นแหล่ง ให้ความรู้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์และการ ถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาของ กลุ่มคนสูงอายุ เท่านั้น	.17	.22	.16	.20	.13	.11	.02	.16	น้อย
6. สอช.ทำให้ ผู้สูงอายุได้มา เรียนรู้โดยมาร่วม กิจกรรมทาง สังคมกับบุคคล วัยเดียวกัน เท่านั้น	.29	.32	.19	.14	.17	.17	.06	.22	น้อย

ตารางที่ 30 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้								ระดับ ความรู้
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
	บาง ระกำ	สกล นคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	อำเภอ ไชย สน	กทม. ทองคำ		
7. ศอศช.เกิดขึ้นมา จากการระดม ความคิดและ ความร่วมมือของ ประชาชนใน พื้นที่และ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	.86	.77	.84	.80	.40	.94	.80	.79	มาก
8. การจัดตั้งศอศช. นั้นจำเป็นต้องมี การประสานงาน และได้รับความ ร่วมมือจาก บุคลากรและ องค์กรภายนอก ชุมชนด้วย	.70	.81	.88	.80	.33	.97	.78	.77	มาก
9. ศอศช.ต้องจัด ให้มีบุคลากร ประจำหรือมี ผู้รับผิดชอบ ดูแลศูนย์ฯเป็น ไปตามข้อ กำหนด	.77	.82	.91	.75	.30	.97	.76	.78	มาก

ตารางที่ 30 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้								ระดับ ความรู้
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
	บาง ระกำ	สกล นคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	เขาศัย สน	เพชร ทองคำ		
10. การจัดทำ ข้อมูลผู้สูงอายุ ในชุมชนของ ศอศข.เพื่อ ต้องการทราบ อย่างเคียวว่ามี ผู้สูงอายุที่ขาด เบี้ยยังชีพอีกกี่ คน	.34	.33	.23	.34	.10	.37	.24	.29	น้อย
11. นอกเหนือจาก การสนับสนุน งบประมาณที่ได้ จากองค์กร ปกครองส่วน ท้องถิ่นแล้ว ศอศข. ยังสามารถ ขอเงินสนับสนุน จากหน่วยงานอื่น ได้อีกเช่น กองทุน ผู้สูงอายุ หน่วยงานอื่นๆ เป็นต้น	.33	.57	.61	.61	.20	.89	.31	.51	ปานกลาง

ตารางที่ 30 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้								ระดับความรู้
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
	บาง ระกำ	สกล นคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	เขาศัย สน	เพชร ทองคำ		
12. คอศข.จะ ประสบ ความสำเร็จต้อง มาจากความ ต้องการและการ มีส่วนร่วมของ ประชาชนโดย ได้รับการ สนับสนุนจาก องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชน และเครือข่าย ต่างๆที่เกี่ยวข้อง	.79	.73	.72	.86	.40	.97	.62	.74	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	.63	.67	.69	.67	.33	.77	.54	.63	ปานกลาง
ระดับความรู้	ปาน กลาง	มาก	มาก	มาก	น้อย	มาก	ปาน กลาง	ปาน กลาง	

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ยังมีประเด็นความรู้ที่ผู้มารับบริการยังมีความเข้าใจไม่ถูกต้องมากนัก ซึ่งทางคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ จะต้องมีการอธิบายหรือชี้แจงให้ทราบ เช่น ประเด็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ที่ คอศข. มีขึ้นนั้น เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์/ความรู้ระหว่างคนต่างวัยด้วย นอกเหนือจากการพบปะแลกเปลี่ยนระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันเองแล้ว ยังต้องการให้บริการและกิจกรรม เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้สูงอายุกับผู้ต่างวัย ซึ่งอาจเป็นเยาวชน นักเรียน หรือผู้ที่กำลังจะเริ่ม (เตรียมตัว) เข้าวัยสูงอายุก็ได้ และการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุนั้น จัดทำเพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้สูงอายุในชุมชน นอกเหนือจากการให้เบี่ยยังชีพ จะต้องทำความเข้าใจและชี้แจงให้เห็น ประโยชน์ที่สำคัญมากกว่าที่ผู้สูงอายุยังเข้าใจหรือติดกับความคิดเฉพาะการรับเบี่ยยังชีพเท่านั้น โดยเน้นย้ำว่าข้อมูลที่ทาง คอศข. หรือหน่วยงานที่มาสอบถามนั้นนำไปใช้ประโยชน์เพื่อทราบความต้องการ ปัญหาของผู้สูงอายุที่ประสบอยู่จะได้จัดบริการหรือกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้บรรเทาผลส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนดีขึ้น

ตอนที่ 6 การมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการ

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของ สอศช. ในกิจกรรมต่างๆ ของผู้มารับบริการใน 7 พื้นที่พบว่า ในภาพรวมของผู้มารับบริการมีส่วนร่วมในระดับปานกลางมีค่าคะแนนเฉลี่ย 9.52 มีคะแนนต่ำสุด 0 คะแนน สูงสุด 20 คะแนน และพบว่ามีจำนวนผู้มารับบริการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สอศช. อยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 39.8 มีส่วนร่วมในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 27.2 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 33.0

เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่พบว่ามีเพียงพื้นที่เดียวที่ผู้มารับบริการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของ สอศช. ระดับมาก คือผู้มารับบริการที่ สอศช. อำเภอเขาสวนกวาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 16.11 นอกจากนี้ยังไม่พบว่ามีผู้มีส่วนร่วมในระดับน้อยด้วย ที่เหลืออีก 6 พื้นที่ที่มีผู้เข้ารับบริการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของ สอศช. ในระดับปานกลางและระดับน้อยดังนี้ พื้นที่ที่ผู้มารับบริการมีส่วนร่วมระดับปานกลางในการดำเนินการของ สอศช. มี 5 พื้นที่ มีค่าคะแนนเฉลี่ยตามลำดับดังนี้ สอศช. ทต. บางระกำ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 13.04 สอศช. อบต. หนองเหียง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 9.41 สอศช. ทม. สกลนคร มีค่าคะแนนเฉลี่ย 8.90 สอศช. อบต. เขาสวนกวาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 7.81 และ สอศช. กทม. เพชรทองคำ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 7.42 สำหรับพื้นที่ สอศช. ที่ผู้มารับบริการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สอศช. ในระดับน้อย คือ สอศช. อบต. สามพระยา มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.77 (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 คะแนนการมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการ จำแนกตามพื้นที่ สอศช.

คะแนนการมีส่วนร่วม	พื้นที่ สอศช.							ภาพรวม
	ทต. บางระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวนกวาง	อบต. หนองเหียง	อบต. สามพระยา	อำเภอเขาสวนกวาง	กทม. เพชรทองคำ	
0.00-6.66 (ระดับน้อย)	8 (11.4)	49 (42.2)	20 (35.1)	10 (22.7)	25 (83.3)	-	19 (42.2)	131 (33.0)
6.67-13.33 (ระดับปานกลาง)	25 (35.7)	42 (36.2)	31 (54.4)	28 (63.6)	2 (6.7)	9 (25.7)	21 (46.7)	158 (39.8)
13.34-20.00 (ระดับมาก)	37 (52.9)	25 (21.6)	6 (10.5)	6 (13.6)	3 (10.0)	26 (74.3)	5 (11.1)	108 (27.2)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)

ศอศช.	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	\bar{X}	SD
ทต.บางระกำ	0	20	13.04	4.83
ทม.สกลนคร	0	20	8.90	5.47
อบต.ทาสวนกวาง	0	20	7.81	4.67
อบต.หนองเหียง	0	20	9.41	3.49
อบต.สามพระยา	0	19	2.77	5.25
อำเภอเขาชัยสน	5	20	16.11	3.84
กทม.เพชรทองคำ	0	20	7.42	5.01
ภาพรวม	0	20	9.52	5.82

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผลการศึกษาในภาพรวมรายข้อพบว่า ผู้มารับบริการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ศอศช. ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย .95 และพบว่ามีเพียง 1 ศอศช. เท่านั้นที่ผู้มารับบริการมีส่วนร่วมในระดับมาก คือ ศอศช. อำเภอเขาชัยสน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.61 ที่เหลืออีก 6 พื้นที่ ศอศช. มี 5 พื้นที่ ศอศช. ที่ผู้เข้ารับบริการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.30-.74 และมีพื้นที่เพียง 1 ศอศช. คือ ศอศช. อบต.สามพระยา ผู้เข้ารับบริการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในระดับน้อย

เมื่อพิจารณาประเด็นในการมีส่วนร่วมพบว่า มี 3 ประเด็นที่ผู้เข้ารับบริการทั้งหมดมีส่วนร่วมในระดับน้อย คือ มีส่วนร่วมการหารูปแบบและพัฒนากิจกรรมเพื่อให้บริการที่เหมาะสมกับผู้มารับบริการ มีค่าคะแนนเฉลี่ย .56 มีส่วนร่วมในการเสนอชื่อคณะกรรมการเพื่อดำเนินการ ศอศช. และมีส่วนร่วมในการให้สิ่งของเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมของ ศอศช. มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน คือ .66 และประเด็นที่ผู้เข้ารับบริการในพื้นที่ทั้งหมด 7 ศอศช. มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยมีประเด็นเรียงลำดับดังนี้ มีส่วนร่วมในการเข้ามาช่วยทำงานในกิจกรรมต่างๆ ของ ศอศช. มีส่วนร่วมในการแจ้งข่าวสารของ ศอศช. แก่เพื่อนบ้าน มีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ใน ศอศช. ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีส่วนร่วมในการบริจาคเงินสนับสนุนการจัดกิจกรรมของ ศอศช. มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาวัสดุ อุปกรณ์ของ ศอศช. และมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและข้อแก้ไขเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของ ศอศช. ทั้งหมดนี้มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.25-.72 นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่ามีเพียงประเด็นเดียวที่ผู้เข้ารับบริการทั้งหมดมีส่วนร่วมในระดับมากคือ มีส่วนร่วมในการชักชวนให้เพื่อนบ้านเข้าร่วมกิจกรรมของ ศอศช. มีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.36 (ตารางที่ 32)

ตารางที่ 32 ค่าเฉลี่ย และระดับการมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการแต่ละพื้นที่ สอศช.

n = 397

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม								ระดับการมีส่วนร่วม
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
	บาง ระกำ	สกล นคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ		
1. มีส่วนร่วมใน การหารูปแบบ และพัฒนา กิจกรรมเพื่อ ให้บริการที่ เหมาะสมกับผู้ มารับบริการ	.79	.55	.47	.25	.13	1.49	.18	.56	น้อย
2. มีส่วนร่วมใน การเสนอข้อ คณะกรรมการ เพื่อดำเนินการ สอศช.	1.16	.43	.46	.68	.27	1.46	.33	.66	น้อย
3. มีส่วนร่วมใน การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่ในสอศช. ให้เกิดประโยชน์ สูงสุด	1.64	1.05	1.00	1.09	.50	1.71	1.02	1.17	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมใน การแจ้งข่าวสาร ของสอศช.แก่ เพื่อนบ้าน	1.59	1.21	1.12	1.41	.23	1.69	.67	1.19	ปานกลาง

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม								ระดับการมีส่วนร่วม
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
	บาง ระกำ	สก นคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	เขาชัย สน	เพชร ทองคำ		
5. มีส่วนร่วมใน การชักชวนให้ เพื่อนบ้านมา เข้าร่วม กิจกรรมของ ศอศช.	1.66	1.41	1.28	1.57	.30	1.74	1.04	1.36	มาก
6. มีส่วนร่วมใน การเข้ามาช่วย ทำงานใน กิจกรรมต่างๆ ของศอศช.	1.64	1.35	1.05	1.39	.40	1.66	.78	1.25	ปานกลาง
7. มีส่วนร่วมใน การบริจาคเงิน สนับสนุนการ จัดกิจกรรมของ ศอศช.	1.34	.53	.56	.75	.13	1.60	1.02	.82	ปานกลาง
8. มีส่วนร่วมใน การให้สิ่งของ เพื่อสนับสนุน การจัดกิจกรรม ของศอศช.	.86	.61	.39	.41	.13	1.54	.73	.66	น้อย

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม								ระดับการมีส่วนร่วม
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
	บาง ระกำ	สกกล นคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ		
9. มีส่วนร่วมใน การดูแลรักษา วัสดุอุปกรณ์ ของศอศช.	1.31	1.03	.91	1.32	.43	1.63	1.33	1.14	ปานกลาง
10.มีส่วนร่วมใน การเสนอ ปัญหาและข้อ แก้ไขเพื่อ ปรับปรุงการ ดำเนินงาน ของศอศช.	1.06	.70	.56	.55	.13	1.57	.31	.72	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	1.30	.89	.78	.94	.27	1.61	.74	.95	ปานกลาง
ระดับการมี ส่วนร่วม	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	ปาน กลาง	

จากผลการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของ ศอศช. ของผู้เข้ารับบริการนั้น จะเห็นได้ว่าผู้มารับบริการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของ ศอศช. ยังมีอยู่ในระดับปานกลางทั้งในภาพรวมและเกือบทุก ศอศช. ยกเว้น ศอศช.อำเภอเขาชัยสน ผู้เข้ารับบริการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนา ศอศช. ในระดับมากทั้งในภาพรวมของการมีส่วนร่วม และในรายข้อประเด็นคำถามทุกคำถาม ส่วน ศอศช.อบต.สามพระยา ผู้เข้ารับบริการมีส่วนร่วมในระดับน้อยทั้งในภาพรวมและในทุกประเด็นคำถามรายข้อ จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับบริการทั้ง 7 ศอศช. นั้น เป็นการมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่ถึงกับมีส่วนร่วมในเชิงการวางแผนหรือการร่วมคิดและร่วมประเมินผล

ตอนที่ 7 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ สอศช.

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาผลการดำเนินงานของ สอศช. ทั้ง 7 พื้นที่ โดยศึกษาจากความพึงพอใจของผู้ที่มารับบริการ ซึ่งรวมทั้งผู้สูงอายุและผู้ต่างวัย แต่เน้นผู้สูงอายุ ในที่นี้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ที่มารับบริการใน 2 ประเด็นใหญ่ คือ 1) ความพึงพอใจต่อกระบวนการบริการ และ 2) ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ

7.1 ความพึงพอใจต่อกระบวนการบริการ ประกอบด้วย 7 ด้าน และภาพรวมทั้งหมด ดังนี้

- 1) ด้านสถานที่
- 2) ด้านลักษณะกิจกรรมที่จัดให้
- 3) ด้านลักษณะการให้บริการ
- 4) ด้านการให้บริการของบุคลากร สอศช.
- 5) ด้านงบประมาณ
- 6) ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ
- 7) ด้านการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช.
- 8) ภาพรวมทั้งหมดของกระบวนการบริการ

ผลการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านสถานที่

ผลการศึกษาความพึงพอใจด้านสถานที่ของผู้ที่มารับบริการทั้ง 7 สอศช. นั้น พบว่าผู้มารับบริการทั้งหมดมีความพึงพอใจในระดับปานกลางมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 28.51 มีคะแนนความพึงพอใจต่ำสุด 8 คะแนน และคะแนนสูงสุด 40 คะแนน และพบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 57.4 มีความพึงพอใจระดับมากคิดเป็นร้อยละ 38.1 มีความพึงพอใจระดับน้อย เพียงร้อยละ 4.5

เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่พบว่า สอศช. ที่มีผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมาก มี 2 สอศช. ตามลำดับดังนี้ สอศช. กทม.เพชรทองคำ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 30.73 สอศช. อบต.เขาสวนกวาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 30.49 ที่เหลืออีก 5 พื้นที่พบว่า ผู้มารับบริการ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 28.86–23.90 ทั้งนี้ สอศช. อบต. สามพระยา มีค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับปานกลางน้อยที่สุด (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 คะแนนความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อด้านสถานที่ จำแนกตามพื้นที่ ศอศช.

n = 397

คะแนน ความพึงพอใจ	ผู้มารับบริการแต่ละพื้นที่ ศอศช.							
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม
8.00 -18.66 (ระดับน้อย)	-	4 (3.4)	6 (10.5)	2 (4.5)	4 (13.3)	1 (2.8)	-	17 (4.3)
18.67-29.33 (ระดับปานกลาง)	41 (58.6)	63 (54.3)	14 (24.6)	25 (56.9)	24 (80.0)	17 (48.6)	18 (40.0)	202 (50.9)
29.34-40.00 (ระดับมาก)	29 (41.4)	49 (42.3)	37 (64.9)	17 (38.6)	2 (6.7)	17 (48.6)	27 (60.0)	178 (44.8)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)

ศอศช.	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	\bar{X}	SD
ทต.บางระกำ	19	37	27.87	4.13
ทม.สกลนคร	17	40	28.69	5.48
อบต.เขาสวนกว้าง	8	40	30.49	8.32
อบต.หนองเหียง	17	36	27.07	4.69
อบต.สามพระยา	18	36	23.90	4.10
อำเภอเขาชัยสน	15	40	28.86	6.17
กทม. เพชรทองคำ	21	40	30.73	4.41
ภาพรวม	8	40	28.51	5.80

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ในภาพรวมผู้มารับบริการที่ ศอศช. ทั้งหมดมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.56 โดยมีเพียง 2 พื้นที่ที่ผู้มารับบริการ มีความพึงพอใจต่อสถานที่ในระดับมากคือ ศอศช.กทม.เพชรทองคำ และ ศอศช.อบต.เขาสวนกว้าง มีค่าคะแนนเฉลี่ย รวม 3.84 และ 3.81 ตามลำดับ ส่วนอีก 5 พื้นที่ ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจต่อสถานที่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมระหว่าง 3.59 - 2.99 ทั้งนี้พื้นที่ ศอศช.อบต. สามพระยา มีค่าคะแนนความพึงพอใจในระดับปานกลางน้อยที่สุด (ตารางที่ 34) อย่างไรก็ตามหากได้พิจารณาประเด็นของคำถามต่างๆ จะเห็นว่าสถานที่ของแต่ละพื้นที่ ศอศช. นั้น ตั้งอยู่ไม่ไกลจากชุมชนทำให้ผู้มารับบริการเดินทางมาได้สะดวกและมีการแบ่งพื้นที่ทำกิจกรรมให้เหมาะสมและจัดวางอุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมเช่น เครื่องอุปกรณ์การออกกำลังกาย ได้เหมาะสม นอกจากนี้ มีโต๊ะเก้าอี้เพียงพอต่อผู้มารับบริการ (ตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 ค่าคะแนนเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจด้านสถานที่ของผู้มารับบริการแต่ละพื้นที่ สอศช.

n = 397

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ								ระดับความพึงพอใจ
	ทต. บางระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวนกวาง	อบต. หนองเหียง	อบต. สามพระยา	อำเภอ เขาชัยสน	กทม. เพชรทองคำ	ภาพรวม	
1. สถานที่ตั้งของ สอศช.อยู่ในพื้นที่ที่สะดวกในการเดินทางมารับบริการ	4.54	4.22	4.28	4.02	3.83	4.31	4.56	4.28	มาก
2. สอศช.มีพื้นที่ใช้สอยอย่างกว้างขวาง	4.04	3.39	3.82	4.20	3.53	2.94	3.62	3.65	ปานกลาง
3. ภายใน สอศช.แบ่งพื้นที่ใช้สอยอย่างเป็นระเบียบ	4.10	3.97	3.93	3.91	3.37	3.94	4.27	3.97	มาก
4. ภายใน สอศช.แบ่งพื้นที่ใช้สอยเหมาะสมกับกิจกรรมที่จัด	3.93	3.97	4.02	3.95	2.10	4.00	4.13	3.85	มาก
5. ภายใน สอศช.มีการจัดวางอุปกรณ์และแบ่งพื้นที่ทำกิจกรรมอย่างเหมาะสม	2.04	3.43	3.35	1.59	1.37	3.31	3.62	2.83	ปานกลาง

ตารางที่ 34 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ								ระดับ ความพึง พอใจ
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกล นคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม	
	6. สอศช. มีที่จอดรถ สำหรับผู้ให้บริการอย่าง เพียงพอ	4.40	3.23	3.91	4.50	3.47	3.43	2.42	
7. สอศช. มีโต๊ะ และเก้าอี้เพียงพอ สำหรับผู้ให้บริการ	3.26	3.50	3.82	2.95	3.37	3.23	4.31	3.50	ปานกลาง
8. มีกระดานแจ้ง ข่าวให้ทราบ ความเคลื่อนไหว ของ สอศช.	1.58	2.97	3.35	1.93	2.87	3.69	3.80	2.81	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.49	3.59	3.81	3.38	2.99	3.61	3.84	3.56	ปานกลาง
ระดับความ พึงพอใจ	ปาน กลาง	ปาน กลาง	มาก	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	มาก	ปาน กลาง	

จากการศึกษาในพื้นที่ พบว่าในแต่ละ สอศช. มีความแตกต่าง ในเรื่องสถานที่ให้บริการ ทั้งนี้เนื่องจาก ความพร้อมของเจ้าภาพหลัก และความเอื้อในสถานที่ที่มีอยู่ต่อการให้บริการ อาทิ ที่ สอศช. เทศบาลตำบลบางระกำ ปัจจุบันอาคารสถานที่ สอศช. ยังอยู่ในระหว่างการปรับปรุงอาคารตลาดสุขวัฒน์ เพื่อใช้เป็นสถานที่ทำการขยาย สอศช. ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุยังคงเป็นการใช้สถานที่ที่เป็นของชมรมส่งเสริมสุขภาพदैเตอ คือ ใช้สถานที่สมาคมพ่อค้า ไทย-จีน บางระกำ ซึ่งเป็นอาคารโล่ง ค่อนข้างเก่าแต่มั่นคง ไม่มีอุปกรณ์อะไรมากนัก หรือที่มีอยู่ก็เป็นของสมาชิกชมรมส่งเสริมสุขภาพदैเตอ เป็นผู้หามาเอง เช่น เครื่องเสียง อุปกรณ์ต่างๆ สำหรับใช้ระหว่างการออกกำลังกาย ส่วนชมรมแอโรบิก ก็ใช้สถานที่ที่สวนสาธารณะ ซึ่งยังไม่มีความพร้อมในสถานที่ที่จะดำเนินกิจกรรม ใดๆก็ตามจากการพูดคุยกับผู้ร่วมกิจกรรมกล่าวว่า มีสถานที่ให้ทำได้อีกเท่านี้ สมาชิกของชมรมก็พอใจในระดับหนึ่ง ซึ่งคาดว่าหากสถานที่แห่งใหม่เสร็จเรียบร้อย น่าจะมีสถานที่รองรับการดำเนินกิจกรรมได้ดีและเหมาะสมระดับหนึ่ง

ส่วนบาง สอศช. ที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมาก เนื่องจากสถานที่อยู่ในที่ตั้งที่เหมาะสมของชุมชนไปมาสะดวก และบางแห่งค่อนข้างถาวรแล้ว แม้จะคับแคบไป เช่น สอศช. กทม. เพชร

ทองคำ ซึ่งสถานที่และการดำเนินกิจกรรมก่อตั้งโดยประชาชนและสมาชิกในชมรมผู้สูงอายุเองทั้งสิ้น โดยมีภาครัฐเข้าไปสนับสนุนน้อยมาก ส่วน ศอศช. อบต. หนองเหียง ที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจมาก ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีอาคารและสถานที่ที่ตั้งทำการอย่างเป็นทางการเป็นหลักฐาน แต่ทางเจ้าภาพหลักร่วมกับชมรมผู้สูงอายุของตำบลได้ใช้สถานที่ของวัดหนองสังข์ประชาบำรุง (อยู่ใกล้กับที่ทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง) ซึ่งมีสถานที่กว้างและไม่ไกลจากหมู่บ้านรอบๆ และที่ห่างออกไป ผู้มารับบริการมาพบกันเพียงเดือนละครั้ง จึงยังไม่มีปัญหาในเรื่องความไม่สะดวก หรือยังไม่กระทบต่อการมารับบริการในเรื่องกิจกรรม

อย่างไรก็ตาม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียงกำลังดำเนินการจะย้ายสถานที่ของ ศอศช. จากวัดหนองสังข์ประชาบำรุง ไปอยู่ที่โรงเรียนโพธิ์สำเภา แต่จากการลงพื้นที่พบว่ายังไม่มี การดำเนินงานเกี่ยวกับสถานที่ที่จะย้ายไปแต่อย่างไร และจากการพูดคุยกับผู้มารับบริการบางท่านบอกว่าถ้าย้ายไปอยู่ที่แห่งใหม่อาจไปมาไม่สะดวก ดังนั้นการจัดเลือกพื้นที่จัดตั้ง ศอศช. จะเป็นในพื้นที่ใดก็ตาม ควรคำนึงถึงที่ตั้งที่เหมาะสมกับการเดินทางของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการหรือร่วมกิจกรรมด้วย

สำหรับ ศอศช. ในพื้นที่อื่นๆ เช่น ศอศช. เทศบาลเมืองสกลนคร ศอศช. อำเภอเขาชัยสน นั้นพบว่า เป็น ศอศช. ที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าภาพหลักและหน่วยงานที่สนับสนุนตั้งแต่เริ่มแรกตั้งเป็น อย่างดี จึงมีสถานที่ในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันพื้นที่และสถานที่ของ ศอศช. ทั้ง 2 แห่งที่ได้ค่อนข้างคับแคบ เนื่องจากมีสมาชิกของ ศอศช. มาร่วมทำกิจกรรมมากขึ้น ประกอบกับมีการให้บริการและจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้นอีกหลายกิจกรรม ให้กับผู้สูงอายุที่มารับบริการ จึงทำให้ ศอศช. ทม. สกลนคร ต้องต่อเติมอาคารและปรับปรุงสถานที่โดยมีเทศบาลเมืองสกลนครให้ งบประมาณ ส่วน ศอศช. อำเภอเขาชัยสน ได้มีการเพิ่มและขยายกิจกรรมให้บริการกับผู้สูงอายุเช่นกัน ประกอบกับมีผู้สูงอายุมาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น ทำให้สถานที่คับแคบไม่เพียงพอในเวลาที่มีการจัดประชุมใหญ่เมื่อมีสมาชิกมาพร้อมกัน หรือเวลาที่กิจกรรมที่ต้องทำพร้อมกัน 2-3 กิจกรรม สถานที่จะไม่เพียงพอขณะนี้เพียงแต่มีโครงการที่จะขยายอาคารต่อออกไป แต่ยังคงเงินสนับสนุนที่เพียงพอ

ส่วนสถานที่ของ ศอศช. อบต. สามพระยา นั้นได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณของ อบต. ให้ทำการปรับปรุงศาลาเอนกประสงค์ในหมู่บ้านที่ 7 ให้เป็นที่ทำงานของศูนย์ฯ ขณะที่ทำการศึกษานั้น ตัวอาคารก่อสร้างสมบูรณ์ แต่ยังไม่มีการแบ่งพื้นที่ทำกิจกรรมอย่างชัดเจน เนื่องจากมีการประชุมของผู้สูงอายุเดือนละ 1 ครั้งเท่านั้น ประกอบกับการทำกิจกรรมนั้นยังไปใช้ที่สถานีอนามัย จึงยังไม่มีปัญหาในการใช้สถานที่ อย่างไรก็ตามถึงอาคารแห่งนี้จะอยู่ริมถนนไปมาสะดวก แต่เฉพาะกับผู้สูงอายุหมู่ 7 - หมู่ 6 เท่านั้น ส่วนหมู่บ้านรอบๆ ที่ห่างออกไปจะมาไม่ค่อยสะดวก จึงมีผู้สูงอายุมาไม่มากนัก แต่ทาง ศอศช. อบต. สามพระยาแก้ปัญหาโดยการนำรถยนต์ไปรับ ซึ่งคล้ายกับ ศอศช. อื่นๆ ที่ให้บริการรับส่งผู้สูงอายุวันที่มีประชุม และร่วมทำกิจกรรมประจำเดือน เช่น ศอศช. ทม. สกลนคร ศอศช. อบต. หนองเหียง เป็นต้น

2) ด้านลักษณะกิจกรรมที่จัดให้

ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อลักษณะกิจกรรมที่จัดให้ผู้ที่มารับบริการ ทั้ง 7 ศอศช. นั้นพบว่า ผู้มารับบริการทั้งหมด มีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อลักษณะกิจกรรมที่ ศอศช. จัดให้ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 27.10 มีค่าคะแนนต่ำสุด 8 คะแนน สูงสุด 40 คะแนน และพบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจระดับมากคิดเป็นร้อยละ 34.3 พึงพอใจระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 56.4 และมีเพียงร้อยละ 9.3 ที่มีความพึงพอใจระดับน้อย

เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่ ศอศช. พบว่ามีเพียง 2 พื้นที่ ที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจมากต่อลักษณะกิจกรรมที่ ศอศช. จัดให้ คือ ศอศช.อำเภอเขาชัยสน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 34.97 และ ศอศช.ทม.สกลนคร มีค่าคะแนนเฉลี่ย 30.63 ที่เหลืออีก 5 พื้นที่ ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 29.11–20.60 แต่อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้มารับบริการของ ศอศช. อบต. เขาสวนกวาง มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ระดับปานกลางค่อนข้างสูง เกือบจะเป็นความพึงพอใจระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 29.11 และทั้ง 3 ศอศช.ที่กล่าวมาแล้วมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดด้วย (ตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 คะแนนความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อลักษณะกิจกรรมที่จัดให้ จำแนกตามพื้นที่ ศอศช.

n = 397

คะแนน ความพึงพอใจ	พื้นที่ ศอศช.							
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กวาง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	ททม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม
8.00 -18.66 (ระดับน้อย)	21 (30.0)	4 (3.4)	1 (1.8)	4 (9.1)	6 (20.0)	-	1 (2.2)	37 (9.3)
18.67-29.33 (ระดับปานกลาง)	48 (68.6)	44 (37.9)	30 (52.6)	38 (86.4)	23 (76.7)	2 (5.7)	39 (86.7)	224 (56.4)
29.34-40.00 (ระดับมาก)	1 (1.4)	68 (58.6)	26 (45.6)	2 (4.5)	1 (3.3)	33 (94.3)	5 (11.1)	136 (34.3)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)

ศอศข.	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	\bar{X}	SD
ทต.บางระกำ	8	30	20.06	4.51
ทม.สกลนคร	14	40	30.63	5.37
อบต.เขาสวนกวาง	18	40	29.11	4.94
อบต.หนองเหียง	17	30	24.61	3.47
อบต.สามพระยา	8	30	21.93	4.65
อำเภอเขาชัยสน	29	40	34.97	3.29
กทม.เพชรทองคำ	18	36	25.36	3.21
ภาพรวม	8	40	27.10	6.37

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผลการศึกษาในภาพรวมรายข้อพบว่า ผู้มารับบริการทั้งหมดมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 ทั้งนี้มีเพียง 2 ศอศข. ที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจระดับมาก คือ ศอศข.อำเภอเขาชัยสน และ ศอศข.ทม.สกลนคร มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 4.37 และ 3.83 ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 2 พื้นที่นี้มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยรวมด้วย ที่เหลืออีก 5 ศอศข.นั้น ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ต่อลักษณะกิจกรรมที่ทาง ศอศข.จัดให้โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.64 - 2.56

เมื่อพิจารณาในประเด็นที่ถามถึงกิจกรรมที่แต่ละ ศอศข. จัดกิจกรรมให้ นั้นพบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ในกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.24 รองลงมาคือ กิจกรรมการให้บริการตรวจสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.94 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมของกิจกรรมที่ ศอศข.จัดให้ ผู้สูงอายุที่มารับบริการเห็นว่า ศอศข.ในแต่ละแห่งนั้น ได้จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามผู้มารับบริการแสดงความพึงพอใจระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 2.62 ในประเด็นที่กล่าวว่า ศอศข.มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับคนต่างวัย เมื่อพิจารณาในแต่ละพื้นที่ ศอศข.พบว่า ผู้เข้ารับบริการมีความพึงพอใจในระดับปานกลางเพียง 2 ศอศข. คือ ศอศข.ทม.สกลนคร และ ศอศข.อบต.เขาสวนกวาง แต่มีผู้มารับบริการถึง 4 ศอศข. ที่มีความพึงพอใจระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.24 - 1.61 แสดงให้เห็นว่าเกือบทุกศอศข. ยังมีกิจกรรมสำหรับผู้ต่างวัยยังไม่มากพอหรืออาจมีแต่ยังไม่เหมาะสม ยกเว้น ศอศข.อำเภอเขาชัยสนแห่งเดียวเท่านั้น ที่ผู้รับบริการมีความพึงพอใจมาก ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 4.11 นอกจากนี้ยังพบว่า กิจกรรมที่จัดให้ในลักษณะการเสริมอาชีพนั้น ในภาพรวมจะเห็นว่าผู้รับบริการมีความพึงพอใจปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.50$) และหลายพื้นที่ ศอศข.มีความพึงพอใจในระดับน้อยคือ ศอศข.ทต.บางระกำ อบต.หนองเหียง และกทม.เพชรทองคำ ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.97 1.48 และ 1.53 ตามลำดับ (ตารางที่ 36)

ดังนั้น ศอศข. ตามพื้นที่ต่างๆ ควรได้พิจารณาถึงกิจกรรมที่ควรมีให้กับบุคคลต่างวัยที่มาใช้บริการที่ศูนย์ฯ ให้เหมาะสมด้วย จึงจะตรงตามวัตถุประสงค์ของการตั้ง ศอศข.

ตารางที่ 36 ค่าคะแนนเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อลักษณะกิจกรรมที่จัดให้แต่ละพื้นที่ ศอศช.

n = 397

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ								ระดับ ความพึง พอใจ
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกล นคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม	
1. กิจกรรมเกี่ยวกับ บริการตรวจ สุขภาพ ผู้ให้บริการ	2.61	3.98	4.53	4.48	4.03	4.31	4.31	3.94	มาก
2. กิจกรรม เกี่ยวกับการ อนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา	3.71	4.25	4.54	4.64	3.47	4.63	4.49	4.24	มาก
3. กิจกรรมเกี่ยวกับ การแลกเปลี่ยน ความรู้/ ประสบการณ์ ระหว่างผู้สูงอายุ และ คนต่างวัย	2.46	3.78	4.02	2.68	2.63	4.43	3.58	3.41	ปานกลาง
4. กิจกรรมส่งเสริม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	1.80	4.14	3.65	2.14	2.20	4.46	2.09	3.08	ปานกลาง
5. กิจกรรมการ ส่งเสริมฝึก อาชีพเพื่อ สร้างรายได้	1.97	3.39	2.05	1.48	2.03	4.26	1.53	2.50	ปานกลาง
6. มีกิจกรรม หลายรูปแบบ เพื่อผู้สูงอายุ และผู้ต่างวัย	1.86	3.66	3.23	2.93	2.47	4.34	2.93	3.09	ปานกลาง

ตารางที่ 36 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ								ระดับ ความพึง พอใจ
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกล นคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	ททม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม	
	7. กิจกรรมที่จัด เหมาะสมกับ ผู้สูงอายุ	3.94	4.31	4.23	4.66	3.37	4.43	4.42	
8. กิจกรรมที่จัด เหมาะสมกับ ผู้ต่างวัย	2.24	3.12	2.86	1.61	1.76	4.11	2.00	2.62	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.56	3.83	3.64	3.08	2.74	4.37	3.17	3.39	ปานกลาง
ระดับความ พึงพอใจ	ปาน กลาง	มาก	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	มาก	ปาน กลาง	ปาน กลาง	

3) ด้านลักษณะการให้บริการ

ผลการศึกษาความพึงพอใจลักษณะการให้บริการในภาพรวมของ 7 พื้นที่ ของผู้มารับบริการที่ สอสข. พบว่า ผู้มารับบริการทั้งหมดมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 31.83 คะแนนต่ำสุด 13 คะแนน สูงสุด 50 คะแนน และพบว่า มีผู้มารับบริการมีความพึงพอใจระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 68.0 มีความพึงพอใจระดับมากคิดเป็นร้อยละ 22.4 และมีเพียงร้อยละ 9.6 ที่ผู้มารับบริการ มีความพึงพอใจน้อย ซึ่งในความพึงพอใจระดับน้อยไม่ปรากฏว่ามีผู้มารับบริการของพื้นที่ สอสข.อำเภอ เขาชัยสน และ สอสข.ททม.เพชรทองคำ

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละพื้นที่ สอสข..พบว่า มีเพียง 2 พื้นที่ ที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมากต่อลักษณะการให้บริการ คือ สอสข.อำเภอเขาชัยสน และ สอสข.ททม.เพชรทองคำ ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ย 41.69 และ 37.02 ตามลำดับ ที่เหลืออีก 5 พื้นที่พบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจระดับปานกลางมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 32.39 – 23.50 (ตารางที่ 37)

ตารางที่ 37 คะแนนความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อลักษณะการให้บริการ จำแนกตามพื้นที่ สอศช.

คะแนน ความพึงพอใจ	พื้นที่ สอศช.							
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม
	10.00 – 23.33 (ระดับน้อย)	8 (11.4)	1 (0.9)	3 (5.3)	9 (20.5)	17 (56.7)	- -	- -
23.34 – 36.67 (ระดับปานกลาง)	58 (82.9)	99 (85.3)	41 (71.9)	34 (77.3)	13 (43.3)	7 (20.0)	18 (40.0)	270 (68.0)
36.68 - 50.00 (ระดับมาก)	4 (5.7)	16 (13.8)	13 (22.8)	1 (2.3)	-	28 (80.0)	27 (60.0)	89 (22.4)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)
สอศช.	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	\bar{X}	<i>SD</i>				
ทต. บางระกำ	17	40	29.20	4.73				
ทม. สกลนคร	21	46	32.09	4.38				
อบต. เขาสวนกว้าง	22	48	32.39	6.28				
อบต. หนองเหียง	20	38	27.18	4.17				
อบต. สามพระยา	13	31	23.50	4.32				
อำเภอเขาชัยสน	30	50	41.69	5.46				
กทม. เพชรทองคำ	27	49	37.02	5.24				
ภาพรวม	13	50	31.83	6.67				

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ภาพรวมในรายข้อ ของผู้มารับบริการทั้ง 7 พื้นที่ที่มีความพึงพอใจต่อลักษณะการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.18 เมื่อพิจารณาเป็นพื้นที่ สอศช.พบว่า มี 2 พื้นที่ สอศช. ที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจระดับมาก คือ สอศช.อำเภอเขาชัยสน และ สอศช.กท.เพชรทองคำมีค่าคะแนนเฉลี่ยตามลำดับ ดังนี้ 4.03 และ 3.70 ส่วนอีก 5 พื้นที่พบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจต่อลักษณะการให้บริการในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.24 – 2.35 (ตารางที่ 38) ตามลำดับดังนี้ สอศช.อบต.เขาสวนกว้าง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.24 สอศช.ทม.สกลนคร ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.21 สอศช.ทต.บางระกำ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.92 สอศช.อบต.หนองเหียง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.72 และ สอศช.อบต.สามพระยา ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.35

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาประเด็นที่ถาม พบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมาก คือ สอศช. เปิดให้บริการทุกวัน (จันทร์-ศุกร์) เวลาที่ สอศช. เปิดให้บริการในวันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์)

และพบว่า มีความพึงพอใจมากในทุกพื้นที่ สอศช. ในภาพรวมผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมากเช่นกัน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า มีความแตกต่างกันบางพื้นที่ ดังนี้ ประเด็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมภายใน สอศช. เป็นไปอย่างต่อเนื่อง พบว่า มี 6 พื้นที่ สอศช. ที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจอย่างมากไปทางค่อนข้างสูงมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.51–4.05 โดยมี สอศช.อำเภอเขาชัยสนและ สอศช.กทม.เพชรทองคำมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงเท่ากันคือ 4.51 และรองลงมา คือ สอศช.ทต.บางระกำ และ สอศช.ทม.สกลนคร สอศช.อบต.หนองเหียง และ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยตามลำดับ ดังนี้ 4.30 4.13 4.07 และ 4.05 ส่วน สอศช.อบต.สามพระยา พบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในประเด็นนี้อยู่ในระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.47 และอีกประเด็นหนึ่ง คือ กิจกรรมที่ให้บริการตรงกับความต้องการของผู้มาใช้บริการพบว่า ในภาพรวมของ 7 พื้นที่ สอศช. ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมากค่าคะแนนเฉลี่ย 3.77 และมี 4 พื้นที่ สอศช. ที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมาก คือ สอศช.อำเภอเขาชัยสน สอศช.อบต.เขาสวนกวาง สอศช.อบต.หนองเหียง สอศช.กทม.เพชรทองคำ และ สอศช.ทม.สกลนคร โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.60–3.68 และอีก 2 พื้นที่ คือ สอศช.ทต.บางระกำ และ สอศช.อบต.สามพระยา ที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.23 และ 3.17 ตามลำดับ (ตารางที่ 38)

สำหรับประเด็นอื่นที่พบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางนั้นจะเป็นประเด็นเกี่ยวกับการเปิดให้บริการในวันและเวลาของวันหยุดเสาร์อาทิตย์หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ ทั้งนี้เนื่องจากบาง สอศช. ไม่มีการเปิดให้บริการในวันหยุดหรือมีเปิดให้บริการบ้างตามวันสำคัญ

นอกจากนี้เกี่ยวกับประเด็นอุปกรณ์มีพอเพียงกับจำนวนผู้มารับบริการและการมีมุมหนังสือและมุมสำหรับทำกิจกรรมนั้นพบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับปานกลางของภาพรวมและบางพื้นที่ เนื่องจากบาง สอศช. นั้นยังไม่มีอาคารที่ทำการถาวรเป็นของตนเองหรือบาง สอศช. กำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการปรับปรุงอาคาร หรือบาง สอศช. มีอาคารแล้ว แต่ยังไม่ดำเนินการจัดแบ่งพื้นที่ทำกิจกรรม เป็นต้น ดังนั้นจึงยังไม่มีจัดการแบ่งพื้นที่ในอาคารเพื่อรองรับในการทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงการมีพื้นที่รองรับอุปกรณ์ เช่น อุปกรณ์ออกกำลังกาย และหรือ สอศช. บางแห่งมีพื้นที่น้อยและคับแคบ จึงไม่สามารถดำเนินการเรื่องนี้ได้ดีเท่าที่ควร

ตารางที่ 38 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อด้านลักษณะการให้บริการตามพื้นที่
ศอศช.

n = 397

	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ								ระดับ ความพึง พอใจ
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกล นคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม	
1. การเปิดให้ บริการวันจันทร์ ถึงวันศุกร์	4.64	4.14	4.21	3.77	3.77	4.40	4.07	4.18	มาก
2. การเปิดให้ บริการทุกวัน เสาร์และอาทิตย์	2.63	2.21	2.26	1.23	1.73	3.89	4.04	2.50	ปานกลาง
3. การให้บริการ ทุกวันหยุดนักขัต ฤกษ์	1.97	2.33	2.32	1.61	1.67	4.17	3.64	2.45	ปานกลาง
4. เวลาที่ให้ บริการของ ศอศช.ในวัน ธรรมดา	4.53	3.91	4.23	3.93	3.70	4.31	4.09	4.11	มาก
5. เวลาที่ให้ บริการของ ศอศช.ในวันหยุด หรือวันนักขัต ฤกษ์	2.50	2.38	2.33	1.66	1.70	4.23	4.00	2.61	ปานกลาง
6. กิจกรรมที่ให้ บริการนอก ศอศช. ตรงกับ ความต้องการ ของผู้ใช้บริการ	3.23	3.68	4.11	4.11	3.17	4.60	3.80	3.77	มาก
7. การจัด กิจกรรมภายใน ศอศช.เป็นไป อย่างต่อเนื่อง	4.30	4.13	4.05	4.07	2.47	4.51	4.51	4.09	มาก

ตารางที่ 38 (ต่อ)

	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ								ระดับ ความพึง พอใจ
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกล นคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม	
8. มีการเชิญ วิทยากรมาให้ ความรู้แก่ ผู้ให้บริการ	2.13	3.87	3.74	3.82	2.80	4.54	2.91	3.41	ปานกลาง
9. อุปกรณ์มี พอเพียงกับ ผู้ให้บริการ เช่น อุปกรณ์สำหรับ ออกกำลังกาย	2.04	2.97	2.75	1.68	1.27	3.00	3.02	2.51	ปานกลาง
10. มุมหนังสือมี หนังสือ หลากหลาย ประเภทให้ ผู้ให้บริการ	1.23	2.47	2.39	1.30	1.23	4.03	2.93	2.21	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	2.92	3.21	3.24	2.72	2.35	4.03	3.70	3.18	ปานกลาง
ระดับความ พึงพอใจ	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	มาก	มาก	ปาน กลาง	

4) ด้านการให้บริการของบุคลากร สอศช.

ผลการศึกษาภาพรวมความพึงพอใจต่อการให้บริการของบุคลากร สอศช. ของผู้มารับบริการ ใน 7 พื้นที่ สอศช. พบว่า ผู้มารับบริการทั้งหมดมีความพึงพอใจในระดับมากมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.80 มีคะแนนต่ำสุด 6 คะแนน สูงสุด 30 คะแนน และพบว่า มีจำนวนผู้มารับบริการพึงพอใจระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 72.8 พึงพอใจในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 25.4 ส่วนผู้มารับบริการที่มีความพึงพอใจระดับน้อยมีเพียงร้อยละ 1.8 เท่านั้น เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่ พบว่า มี สอศช. 6 แห่ง ที่ผู้มารับบริการพึงพอใจในระดับมากต่อการให้บริการของบุคลากร โดยมีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 27.77-24.27 ทั้งนี้มี สอศช. อบต.เขาสวนกว้าง มีค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ 27.77 รองลงมาคือ สอศช. กทม. เพชรทองคำมีค่าคะแนนเฉลี่ย 26.44 สอศช. อำเภอเขาชัยสนค่าคะแนนเฉลี่ย 25.86 สอศช. ทม. สกลนครมีค่าคะแนนเฉลี่ย 24.43 ส่วน สอศช. อบต.หนองเหียง และ สอศช. ทต. บางระกำ มีค่าคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือ 24.27 และ 24.13 ตามลำดับ ส่วน สอศช. อบต. สามพระยา ผู้รับบริการมีความพึงพอใจระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 19.20 (ตารางที่ 39)

ตารางที่ 39 คะแนนความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อด้านการให้บริการของบุคลากร สอศช. จำแนกตามพื้นที่ สอศช.

คะแนนความพึงพอใจ	พื้นที่ สอศช.							
	ทต. บางระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวนกวาง	อบต. หนองเหียง	อบต. สามพระยา	อำเภอ เขาชัยสน	กทม. เพชรทองคำ	ภาพรวม
6.00-14.00 (ระดับน้อย)	3 (4.3)	-	-	-	4 (13.3)	-	-	7 (1.8)
14.01-22.00 (ระดับปานกลาง)	19 (27.1)	30 (25.9)	4 (7.0)	16 (36.4)	22 (73.3)	4 (11.4)	6 (13.3)	101 (25.4)
22.01-30.00 (ระดับมาก)	48 (68.6)	86 (74.1)	53 (93.0)	28 (63.6)	4 (13.3)	31 (88.6)	39 (86.7)	289 (72.8)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)
สอศช.	คะแนนต่ำสุด		คะแนนสูงสุด		\bar{X}		<i>SD</i>	
ทต.บางระกำ	10		30		24.13		4.32	
ทม.สกลนคร	15		30		24.43		3.72	
อบต.เขาสวนกวาง	17		30		27.77		3.36	
อบต.หนองเหียง	16		30		24.27		4.07	
อบต.สามพระยา	6		28		19.20		5.38	
อำเภอเขาชัยสน	19		30		25.86		3.05	
กทม.เพชรทองคำ	18		30		26.44		4.10	
ภาพรวม	6		30		24.80		4.43	

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผลการศึกษาในภาพรวมรายข้อ (ตารางที่ 40) พบว่า ผู้มารับบริการทั้งหมดของทุกพื้นที่ สอศช. พบว่ามีความพึงพอใจระดับมากที่สุดต่อการให้บริการของบุคลากร สอศช. มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.13 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของภาพรวมในแต่ละประเด็นคำถาม พบว่าทุกประเด็น คำถามที่เกี่ยวกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่นั้น ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกประเด็น ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ระหว่าง 4.37 - 3.80 แต่เมื่อพิจารณาในพื้นที่พบว่าในแต่ละประเด็นนั้นจะมีบางพื้นที่ที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับปานกลางเป็นบางประเด็น เช่น ประเด็นเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการมีจำนวนพอเพียงกับผู้มารับบริการที่ สอศช. ทต. บางระกำ มีความพึงพอใจปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.39 ซึ่งในความเป็นจริงที่ สอศช. แห่งนี้ยังไม่มีอาคารของ สอศช. ที่แท้จริง (กำลังดำเนินการปรับปรุงอาคารตลาดสุขวัฒน์) ดังนั้นการจัดกิจกรรมของ สอศช. ทต. บางระกำ ภายใต้งบประมาณ

ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเต้าเต๋อหรือชมรมแอโรบิกนั้น จึงเป็นการดำเนินกิจกรรมโดยสมาชิกและคณะกรรมการของชมรมทั้งสิ้น ดังนั้น การดูแลกิจกรรม การจัดเตรียมอุปกรณ์ รวมถึงการดูแลเตรียมพื้นที่ทำกิจกรรมและการทำความสะอาดสถานที่ สมาชิกของชมรมทั้ง 2 นี้เป็นผู้ดำเนินการเอง ผู้วิจัยคาดว่า เมื่ออาคารตลาดสุขวัฒน์ได้ดำเนินการปรับปรุงเสร็จเรียบร้อยแล้ว (ตามกำหนดของเทศบาลตำบลบางระกำ คือ เดือนมิถุนายน 2552) การจัดการบริหารเรื่องบุคลากรในการดูแลพื้นที่และการให้บริการกับผู้มารับบริการจะดีขึ้น

สำหรับ สอศช.อบต.สามพระยานั้น ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของบุคลากรนั้นอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ระหว่าง 3.67 – 2.70 เนื่องจาก สอศช.แห่งนี้ผู้มารับบริการยังคงใช้บริการหรือมาร่วมกิจกรรมที่เคยมีตามปกติ ซึ่งจัดบริการให้โดยสถานีอนามัยและเจ้าหน้าที่ที่สถานีอนามัยทั้ง 2 แห่ง ในพื้นที่ตำบลสามพระยา และมาร่วมกิจกรรมบางกิจกรรมที่ สอศช. จัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุในตำบลเดือนละครั้ง (วันที่ 23 ของทุกเดือน) ดังนั้น การประเมินความพึงพอใจจึงยังอยู่ในระดับดังกล่าว หาก สอศช.แห่งนี้ได้จัดแบ่งพื้นที่ทำกิจกรรมและปรับปรุงบริเวณรอบอาคาร สอศช. ให้ดีแล้วและดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่ประจำที่ สอศช. ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรที่ให้บริการคงจะลดลงไปเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่าความพึงพอใจระดับปานกลางของผู้มารับบริการของ 2 สอศช. ดังกล่าวนั้นน่าจะเป็นความพึงพอใจที่มีต่อสมาชิกที่ช่วยดูแลและจัดดำเนินการในสถานที่ด้วยตนเอง (สอศช. ทต. บางระกำ) ส่วน สอศช.อบต.สามพระยานั้นน่าจะเป็นความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อบุคลากร/เจ้าหน้าที่ของสถานีอนามัยหรือเจ้าหน้าที่ อบต. ซึ่งจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุในนามของ สอศช.อบต. สามพระยามากกว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลการให้บริการ สอศช.จริง เพราะยังไม่มีผลการดำเนินการเรื่องนี้

ตารางที่ 40 ค่าเฉลี่ย และระดับความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อการให้บริการของบุคลากร สอศช. ตามพื้นที่ สอศช.

n = 397

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ							ระดับ	
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกล นคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	ทตม. เพชร ทองคำ		
1. เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการมีจำนวนพอเพียง	3.39	3.82	4.58	3.95	2.43	3.83	4.18	3.80	มาก
2. เจ้าหน้าที่ดูแลเอาใจใส่ผู้ใช้บริการ เป็นอย่างดี	4.19	4.10	4.67	4.32	3.67	4.31	4.49	4.25	มาก

ตารางที่ 40 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ								ระดับ ความพึง พอใจ
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกล นคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม	
3. เจ้าหน้าที่พูดจา สุภาพเรียบร้อย	4.36	4.24	4.68	4.55	3.63	4.49	4.53	4.37	มาก
4. เจ้าหน้าที่ ให้บริการด้วย ความกระตือรือร้น	4.27	4.14	4.68	4.36	3.67	4.46	4.49	4.30	มาก
5. เจ้าหน้าที่ ปรับปรุง พัฒนา อาคารสถานที่และ อุปกรณ์ของศูนย์ฯ ให้อยู่ในสภาพ พร้อมใช้งาน	3.71	4.04	4.60	3.25	2.70	4.43	4.36	3.94	มาก
6. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติ หน้าที่ตรงตามเวลา เปิดและปิดการ ให้บริการของ ศอศช.	4.21	4.09	4.56	3.84	3.10	4.34	4.40	4.13	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.02	4.07	4.63	4.05	3.20	4.31	4.41	4.13	มาก
ระดับความ พึงพอใจ	มาก	มาก	มาก	มาก	ปาน กลาง	มาก	มาก	มาก	

5) ด้านงบประมาณ

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่องบประมาณของศอศช. ทั้ง 7 พื้นที่ พบว่าผู้มารับบริการทั้งหมดมีความพึงพอใจระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 15.03 มีคะแนนต่ำสุด 5 คะแนน สูงสุด 25 คะแนน และพบว่ามีจำนวนผู้มารับบริการมีความพึงพอใจระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 67.8 มีความพึงพอใจระดับมากคิดเป็นร้อยละ 16.3 มีความพึงพอใจระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 15.9 เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่พบมีเพียงพื้นที่เดียวที่มีความพึงพอใจระดับมาก คือ ศอศช. อำเภอเขาชัยสน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 18.57 ที่เหลืออีก 6 พื้นที่ ศอศช. ผู้รับบริการมีความพึงพอใจระดับปานกลางต่องบประมาณที่ศอศช. ได้รับ จากแหล่งต่างๆ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 16.15–12.29 และมี 2 พื้นที่ ศอศช. ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับปานกลาง ที่น้อยที่สุดที่ใกล้เคียงกัน คือ ศอศช. อบต.สามพระยา มีค่าคะแนนเฉลี่ย 12.33 และศอศช.ทต.บางระกำ มีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 12.29 (ตารางที่ 41)

ตารางที่ 41 คะแนนความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่องบประมาณ จำแนกตามพื้นที่ สอศช.

คะแนน ความพึงพอใจ	พื้นที่ สอศช.							
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม
	บาง ระกำ	สกลนคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	เขาชัย สน	เพชร ทองคำ	
5.00 -11.66 (ระดับน้อย)	30 (42.9)	11 (9.5)	4 (7.0)	4 (9.1)	8 (26.7)	1 (2.9)	5 (11.1)	63 (15.9)
11.67-18.33 (ระดับปานกลาง)	40 (57.1)	78 (67.2)	42 (73.7)	34 (77.3)	21 (70.0)	18 (51.4)	36 (80.0)	269 (67.8)
18.34-25.00 (ระดับมาก)	-	27 (23.3)	11 (19.3)	6 (13.6)	1 (3.3)	16 (45.7)	4 (8.9)	65 (16.3)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)
สอศช.	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	\bar{X}	<i>SD</i>				
ทต. บางระกำ	5	18	12.29	2.94				
ทม. สกลนคร	6	25	16.15	3.60				
อบต.เขาสวนกว้าง	10	20	15.23	2.76				
อบต.หนองเหียง	10	25	15.09	3.04				
อบต.สามพระยา	5	19	12.33	2.84				
อำเภอเขาชัยสน	11	24	18.57	3.24				
กทม. เพชรทองคำ	9	23	15.11	2.81				
ภาพรวม	5	25	15.03	3.62				

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผลการศึกษาในภาพรวมของรายข้อพบว่า มีผู้มารับบริการเพียง 1 สอศช. ที่มีความพึงพอใจระดับมากเกี่ยวกับงบประมาณคือ สอศช.อำเภอเขาชัยสน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.71 ส่วนที่เหลืออีก 6 พื้นที่ มีความพึงพอใจระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 3.01 เมื่อพิจารณาในแต่ละพื้นที่พบว่าผู้มารับบริการใน 6 สอศช.มีความพึงพอใจระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.23 – 2.46 เรียงตามลำดับพื้นที่ดังนี้ สอศช. ทม.สกลนครมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 สอศช. อบต.เขาสวนกว้างมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.05 สอศช.อบต.หนองเหียง และสอศช.กทม.เพชรทองคำ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน คือ 3.02 ส่วนสอศช.อบต.สามพระยาและสอศช. ทต.บางระกำมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน คือ 2.47 และ 2.46 ตามลำดับ (ตารางที่ 42)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็นพบว่า ในประเด็นที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นนั้น มีเพียงผู้มารับบริการที่ สอศช.กทม.เพชรทองคำ มีความพึงพอใจระดับน้อยมากที่สุด ใน 7 สอศช. โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.56 เท่านั้น ในขณะที่ สอศช. อื่น ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจ

ระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.56 – 2.43 ซึ่งการศึกษาเชิงปริมาณผลการศึกษาคำพึงพอใจระดับน้อยของผู้รับบริการที่ สอศช.กทม.เพชรทองคำนี้ สอดคล้องกับการศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึกที่คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และสมาชิกของสอศช.แห่งนี้ที่กล่าวว่า ไม่เคยได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐ เงินงบประมาณที่ใช้ในกิจกรรมของสอศช.แห่งนี้เป็นการหางบประมาณโดยคณะกรรมการ และสมาชิกช่วยกันนับว่าเป็นการพึ่งตนเองของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุกทม.เพชรทองคำอย่างแท้จริง โดยมีการบริจาคจากสมาชิก หรือกรรมการบางท่านติดต่อขอสนับสนุนจากภาคเอกชน หรือได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่นซึ่งบริจาคโดยส่วนตัว

ตารางที่ 42 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจด้านงบประมาณของผู้รับบริการ ตามพื้นที่ สอศช.

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ								ระดับความพึงพอใจ
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
	บาง	สกส	เขาสวน	หนอง	สาม	เขาชัย	เพชร		
ระกำ	นคร	กวาง	เหียง	พระยา	สน	ทองคำ			
1. จำนวนงบประมาณที่ได้รับจากการสนับสนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่น	2.43	3.41	3.56	3.48	3.07	3.49	1.56	3.04	ปานกลาง
2. จำนวนงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งต่างๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ	18.7	2.76	2.82	3.07	2.03	3.60	3.51	2.75	ปานกลาง
3. มีการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อหารายได้มาสนับสนุน สอศช.	2.49	2.84	1.75	1.45	1.30	3.63	2.76	2.41	ปานกลาง
4. งบประมาณที่ได้รับจากแหล่งต่างๆนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ให้บริการ	3.20	3.78	3.70	3.75	3.13	4.29	3.80	3.66	ปานกลาง

ตารางที่ 42 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ								ระดับความพึงพอใจ
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
	บาง	สกล	เขาสวน	หนอง	สาม	เขาชัย	เพชร		
ระกา	นคร	กวาง	เหียง	พระยา	สน	ทองคำ			
5. งบประมาณที่ได้ รับจากแหล่งต่างๆ มีพอเพียงแก่การ จัดกิจกรรมให้ ผู้ใช้บริการ	2.30	3.35	3.39	3.34	2.80	3.57	3.49	3.16	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.46	3.23	3.05	3.02	2.47	3.71	3.02	3.01	ปานกลาง
ระดับความ พึงพอใจ	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	มาก	ปาน กลาง	ปาน กลาง	

หากพิจารณาโดยรวมแล้ว จะเห็นว่าเกือบทุก สอศช. จะได้รับเงินสนับสนุนจากเจ้าภาพหลักที่เป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่นมากบ้าง-น้อยบ้างตามแต่ฐานะขององค์กรส่วนท้องถิ่นนั้นๆ จากการศึกษาทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกและเชิงปริมาณอาจกล่าวได้ว่า สอศช. ที่มีพื้นที่อยู่ในความรับผิดชอบเจ้าภาพหลักที่เป็นเทศบาลไม่ว่าจะเป็นเทศบาลตำบลหรือเทศบาลเมือง จะได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี ประกอบกับผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นในระดับนี้มีความเข้าใจในงานสวัสดิการสังคมที่มีต่อผู้สูงอายุด้วย จึงให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามสำหรับเจ้าภาพหลักที่เป็นองค์กรส่วนท้องถิ่นระดับตำบล หรือที่เรียกว่า อบต. นั้นจากการศึกษาในพื้นที่พบว่าส่วนใหญ่ผู้บริหาร อบต. แต่ละพื้นที่นั้นมีความเข้าใจต่อบริการสวัสดิการสังคมที่มีต่อผู้สูงอายุ ที่ชัดเจนและลึกซึ้งต่างกัน โดยเฉพาะโครงการนำร่องศูนย์อเนกประสงค์ฯ นี้ บางพื้นที่อาจยังไม่ทราบถึงวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและลึกว่าถ้าจัดตั้งและมีการดูแลบริหารจัดการให้ดีจะเกิดผลที่ยั่งยืนอย่างไรต่อผู้สูงอายุในชุมชน นอกเหนือไปจากการให้บริการตรวจสอบสุขภาพ ให้เบี่ยงชีพ หรือแจกผ้าห่ม เท่านั้น เป็นต้น ดังนั้นบางพื้นที่จึงยังไม่ได้มีความสนใจที่จะให้การสนับสนุนเท่าที่ควรในเรื่องการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมหรือตลอดจนสนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อโครงการนี้และหรือการ

ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันอาจจะเอื้อประโยชน์ต่อ สอศช. ได้ เช่น งบประมาณ หรือการจัดอาคารสถานที่ให้มีพื้นที่เพียงพอและเหมาะสมกับกิจกรรมและผู้สูงอายุ เพราะการจะจัดกิจกรรมหรือโครงการให้ผู้สูงอายุในชุมชนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรส่วนท้องถิ่น ซึ่งคือเจ้าภาพหลักที่จะต้องคอยสนับสนุนด้านงบประมาณ เพราะหากจะให้คณะกรรมการบริหารงานของ สอศช.มีส่วนหารายได้พิเศษมาเสริมด้วยคงจะทำได้ยาก จะเห็นได้จากผลการศึกษาในประเด็น “มีการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อหารายได้มาสนับสนุน สอศช.” นั้น มีการปฏิบัติในกิจกรรมนี้เพียง 3 พื้นที่ สอศช.

ด้วยกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความพร้อมในศักยภาพของ สอศช. นั้นมีมากน้อยต่างกันหรือศักยภาพของ คณะกรรมการบริหารรวมไปถึงสมาชิกที่อาจมีหรือไม่มีศักยภาพพอที่จะดำเนินการหารายได้พิเศษได้ ดังนั้น ในการจัดตั้ง สอศช. ใหม่ที่จะลงพื้นที่ใด จะต้องพิจารณาให้ถ่องแท้ถึงเจ้าภาพหลักที่จะเข้ามา รับผิดชอบโครงการ สอศช. ในหลายด้านด้วยกัน อาทิ สถานที่ บุคลากรที่จะเข้ามาให้บริการ งบประมาณ และ โดยเฉพาะความพร้อมของผู้บริหารในองค์กรส่วนท้องถิ่นที่จะรับแนวคิดนี้ด้วย ทั้งในเรื่องความ เข้าใจในการจัดสวัสดิการสังคมที่มีต่อผู้สูงอายุและเกี่ยวกับเรื่อง สอศช. โดยเฉพาะแนวคิดการให้บริการ สวัสดิการทางสังคมโดยผ่านศูนย์อเนกประสงค์ฯ ตลอดจนความรู้ความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาสังคม ด้วยโดยเฉพาะการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมซึ่งเป็นเรื่องที่ทางรัฐจะต้องจัดทำให้ดีและมี ประสิทธิภาพมากกว่าที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน มิใช่พิจารณาจากความพร้อมในเรื่องงบประมาณอย่าง เดียว แต่อย่างไรก็ตามเรื่องการสนับสนุนทางงบประมาณก็ยังเป็นเรื่องที่สำคัญอยู่เช่นกัน

6) ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการทั้ง 7 สอศช. พบว่าในภาพรวมผู้มารับบริการทั้งหมดมีความพึงพอใจระดับปานกลางต่อการกำหนด กลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 14.56 มีคะแนนต่ำสุด 4 คะแนน สูงสุด 20 คะแนน และ พบว่าจำนวนผู้มารับบริการที่มีความพึงพอใจระดับมากคิดเป็นร้อยละ 50.9 มีความพึงพอใจระดับปาน กลางคิดเป็นร้อยละ 41.8 และมีเพียงร้อยละ 7.3 ที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจระดับน้อย

เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่พบว่า มี 3 พื้นที่ สอศช. ที่มีความพึงพอใจระดับมาก ตามลำดับดังนี้ สอศช.อำเภอเขาชัยสน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 16.54 สอศช.อบต.เขาสวนกวาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 16.28 และ สอศช.ทม.สกลนคร มีค่าคะแนนเฉลี่ย 15.44 ที่เหลืออีก 4 พื้นที่ สอศช.มีความพึงพอใจระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้ สอศช.อบต.หนองเหียง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 13.91 สอศช.กทม. เพชรทองคำ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 13.36 สอศช. ทต.บางระกำ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 13.04 ส่วน สอศช.อบต.สาม พระยา มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียง 11.83 (ตารางที่ 43)

ตารางที่ 43 คะแนนความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ
จำแนกตามพื้นที่ สอศช.

คะแนน ความพึงพอใจ	พื้นที่ สอศช.							
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	ททม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม
4.00 - 9.33 (ระดับน้อย)	11 (15.7)	3 (2.6)	2 (3.5)	2 (4.5)	5 (16.7)	-	6 (13.3)	29 (7.3)
9.34 - 14.67 (ระดับปานกลาง)	34 (48.6)	38 (32.8)	15 (26.3)	24 (54.5)	22 (73.3)	9 (25.7)	24 (53.3)	166 (41.8)
14.68 - 20.00 (ระดับมาก)	25 (35.7)	75 (64.7)	40 (70.2)	18 (40.9)	3 (10.0)	26 (74.3)	15 (33.3)	202 (50.9)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)
สอศช.	คะแนนต่ำสุด		คะแนนสูงสุด		\bar{X}	<i>SD</i>		
ทต.บางระกำ	4		20		13.04	3.47		
ทม.สกลนคร	8		20		15.44	2.01		
อบต.เขาสวนกว้าง	9		20		16.28	3.30		
อบต.หนองเหียง	9		20		13.91	2.59		
อบต.สามพระยา	4		17		11.83	3.27		
อำเภอเขาชัยสน	10		20		16.54	2.67		
ททม.เพชรทองคำ	8		20		13.36	3.34		
ภาพรวม	4		20		14.56	3.30		

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผลการศึกษาในภาพรวมรายข้อพบว่า ผู้มารับบริการทั้งหมดมีความพึงพอใจระดับปานกลางในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 3.64 แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในแต่ละพื้นที่ พบว่ามี 3 พื้นที่ สอศช. ที่มีความพึงพอใจในระดับมาก ดังนี้ สอศช. อำเภอเขาชัยสน มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 4.14 สอศช. อบต.เขาสวนกว้าง มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 4.07 และสอศช.ทม.สกลนคร มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 3.86 ที่เหลือ อีก 4 พื้นที่ สอศช. มีความพึงพอใจระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม ระหว่าง 3.34–2.96 โดยมีพื้นที่ สอศช.อบต.หนองเหียง มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 3.48 สอศช.ททม.เพชรทองคำ มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 3.34 สอศช. เทศบาลตำบลบางระกำ มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 3.26 และ สอศช.อบต.สามพระยา มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 2.96 (ตารางที่ 44)

จากการพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่ สอศช. กำหนดกลุ่มเป้าหมายหลักที่ให้บริการ ได้แก่ผู้สูงอายุ บุคคลในครอบครัวผู้สูงอายุ และผู้ดูแลผู้สูงอายุ นั้น ผู้มารับบริการ

ทั้งหมด มีความพึงพอใจระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.15 โดยมีผู้มารับบริการใน 6 พื้นที่ สอศช.มีความพึงพอใจระดับมาก ดังนี้ สอศช.กทม.เพชรทองคำ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.47 สอศช.อบต.เขาสวนกวาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.61 สอศช.อำเภอเขาชัยสน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.34 สอศช.อบต.หนองเหียง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.25 และ สอศช.เทศบาลเมืองสกลนครมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.15 ส่วน สอศช.เทศบาลตำบลบางระกำ มีความพึงพอใจระดับระดับปานกลางในประเด็นนี้ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.60 ส่วนประเด็นที่มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายรองคือ เด็ก เยาวชน สตรี คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้มารับบริการทั้งหมด อยู่ที่ระดับปานกลางมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.64 โดยมีสอศช. 3 พื้นที่ที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจระดับมาก คือ สอศช.อำเภอเขาชัยสน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.03 สอศช.อบต.เขาสวนกวางมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.98 และสอศช.เทศบาลเมืองสกลนคร มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.56–3.37 และสำหรับประเด็นการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ให้คนทุกวัยทุกอาชีพในชุมชนมารับบริการที่ สอศช. ได้เช่นกันนั้น พบว่า ในภาพรวมผู้มารับบริการทั้ง 7 สอศช. มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.67 และมี 3 พื้นที่ที่ สอศช. ที่มีความพึงพอใจในระดับมาก คือ สอศช.อำเภอเขาชัยสน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.17 สอศช.อบต.เขาสวนกวาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.02 และสอศช.อบต.หนองเหียง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.75 ที่เหลือ 4 สอศช. นั้นมีความพึงพอใจระดับปานกลางต่อประเด็นนี้ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.66–3.13

แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวกับผู้ใช้บริการต่างวัย ทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี ผลการศึกษาในภาพรวมของประเด็นนี้พบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับปานกลางมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.09 โดยมี 2 พื้นที่ที่ สอศช. ที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมาก คือ สอศช.อำเภอเขาชัยสน และสอศช.ทม.สกลนครที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกันตามลำดับดังนี้ 4.00 และ 3.91 นอกจากนี้พบว่า มี 3 พื้นที่ สอศช.ที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.67 -2.53 ตามลำดับพื้นที่ดังนี้ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง สอศช.อบต.หนองเหียง และ สอศช.ทต.บางระกำ แต่อย่างไรก็ตามพบว่ามีเพียง 2 สอศช.เท่านั้นที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจระดับน้อย คือ สอศช.กทม.เพชรทองคำ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.98 และ สอศช.อบต.สามพระยา มีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.57 (ตารางที่ 44) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทำให้ทราบว่า สอศช.กทม.เพชรทองคำเน้นให้บริการผู้สูงอายุเท่านั้น แต่มีลูกหลานตามมาก็ได้ แต่ส่วนใหญ่มาเป็นเพื่อนเฉยๆ ส่วน สอศช.อบต.สามพระยานั้น มีการเน้นผู้สูงอายุเช่นกัน คาดว่าสำหรับ สอศช.อบต.สามพระยา หากมีการจัดการบริหารที่ดี คงจะดำเนินการ สอศช.เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้

ตารางที่ 44 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการแต่ละพื้นที่ สอศช.

n = 397

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ								ระดับความพึงพอใจ
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
	บาง	สก	เขาสวน	หนอง	สาม	เขาชัย	เพชร		
ระกำ	นคร	กว้าง	เหียง	พระยา	สน	ทองคำ			
1. กลุ่มเป้าหมายหลักที่สอศช. กำหนดให้บริการได้แก่ ผู้สูงอายุ บุคคลในครอบครัวผู้สูงอายุ และ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ	3.60	4.15	4.61	4.25	3.77	4.34	4.47	4.15	มาก
2. กลุ่มเป้าหมายรองที่สอศช. กำหนดให้บริการ ได้แก่ เด็ก เยาวชน สตรี	3.37	3.73	3.98	3.36	3.37	4.03	3.56	3.64	ปานกลาง
3. กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ให้คนทุกวัยทุกอาชีพในชุมชนมารับบริการ	3.54	3.66	4.02	3.75	3.13	4.17	3.36	3.67	ปานกลาง
4. ผู้ใช้บริการต่างวัยทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี	2.53	3.91	3.67	2.55	1.57	4.00	1.98	3.09	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.26	3.86	4.07	3.48	2.96	4.14	3.34	3.64	ปานกลาง
ระดับความพึงพอใจ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	

หากพิจารณาในภาพรวมจะเห็นว่าผู้มารับบริการครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.9) ของผู้มารับบริการมีความพึงพอใจระดับมากในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้มารับบริการที่ สอศช. แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นว่าในแต่ละสอศช. นั้นมีกิจกรรมที่ต่างกันที่จัดทำร่วมกันระหว่างผู้ต่างวัยกับผู้สูงอายุ โดยที่ผู้รับบริการยังมี

ความพึงพอใจในระดับปานกลาง และระดับน้อย จากการศึกษาในเชิงลึกทำให้ทราบว่าบาง สอศช.ไม่มีกิจกรรมสำหรับผู้ต่างวัย ทั้งนี้เป็นเพราะ สอศช.นั้นๆ เน้นเฉพาะกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุเท่านั้นเช่น สอศช. ทม.เพชรทองคำ แต่ที่สังเกตจากการลงพื้นที่พบว่า เกือบทุก สอศช. นั้นพยายามมีกิจกรรมที่ให้ผู้ต่างวัย ได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วย เช่น สอศช.ทต.บางระกำ โดยชมรมเอโรบิกนั้น จะมีผู้มารับบริการทั้งที่เป็นผู้สูงอายุและผู้ต่างวัย (วัยรุ่น และวัยหนุ่มสาว) ฯลฯ สำหรับ สอศช.ทม.สกลนคร และ สอศช.อำเภอเขาสวนนันทน์ ได้จัดให้มีกิจกรรมที่สามารถทำร่วมกันได้ระหว่างผู้สูงอายุกับผู้ต่างวัยได้ดี เช่นที่ สอศช.ทม.สกลนคร มีกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบายศรี คนตรีไทย เป็นต้น ส่วนสอศช.อำเภอเขาสวนนันทน์มีกิจกรรมการถ่ายทอดการรำโนราห์ โดยวิทยากรที่เป็นกรรมการของศูนย์ฯ ให้กับเด็กนักเรียนในโรงเรียน และมีการสอนถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการฝึกทำเครื่องแต่งตัวโนราห์ เป็นต้น นอกจากนี้ สอศช.อำเภอเขาสวนนันทน์ยังมีกิจกรรมที่เป็นการปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุกับผู้ต่างวัยและรวมไปถึงต่างอาชีพด้วยซึ่งได้ผลดี คือโครงการกิจกรรมเดินไปคุยไป พัฒนาใจ พัฒนากาย (ดูรายละเอียดในสถานภาพของสอศช.อำเภอเขาสวนนันทน์)

7) ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน

ผลการศึกษาคความพึงพอใจด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงานหรือคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ของผู้มารับบริการทั้ง 7 สอศช.นั้น พบว่า ผู้มารับบริการทั้งหมดมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ ในระดับปานกลาง (ค่อนข้างสูง) มีค่าคะแนนเฉลี่ย 36.57 มีคะแนนต่ำสุด 10 คะแนน สูงสุด 50 คะแนน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าจำนวนผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 55.17 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.03 และมีความพึงพอใจในระดับน้อยเพียงร้อยละ 7.8

เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่ พบว่าพื้นที่สอศช.ที่มีผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมากต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ตามลำดับดังนี้ สอศช.อำเภอเขาสวนนันทน์ ค่าคะแนนเฉลี่ย 43.06 สอศช.อบต.เขาสวนกวาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 41.51 สอศช.ทม.สกลนคร ค่าคะแนนเฉลี่ย 39.40 สอศช.อบต.หนองเหียง ค่าคะแนนเฉลี่ย 38.64 มีสอศช. 3 พื้นที่ ที่ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อการปฏิบัติงานฯ ดังนี้ สอศช.ทต.เพชรทองคำ ค่าคะแนนเฉลี่ย 36.00 และ สอศช.ทต.บางระกำ ค่าคะแนนเฉลี่ย 30.40 และมีเพียง 1 สอศช. คือ สอศช.อบต.สามพระยา ที่ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในระดับน้อย ค่าคะแนนเฉลี่ย 21.70 (ตารางที่ 45)

ตารางที่ 45 ความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน
จำแนกตามพื้นที่ ศอศช.

คะแนน ความพึงพอใจ	พื้นที่ ศอศช.							
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	ภาพรวม
10.00 - 22.33 (ระดับน้อย)	8 (11.4)	-	-	3 (6.8)	20 (66.7)	-	-	31 (7.8)
23.34 - 36.67 (ระดับปานกลาง)	55 (78.6)	34 (29.3)	11 (19.3)	10 (22.7)	10 (33.3)	2 (5.7)	25 (55.6)	147 (37.03)
36.68 - 50.00 (ระดับมาก)	7 (10.0)	82 (70.7)	46 (80.7)	31 (70.5)	-	33 (94.3)	20 (44.4)	219 (55.17)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)
ศอศช.	คะแนนต่ำสุด		คะแนนสูงสุด		\bar{X}	<i>SD</i>		
ทต.บางระกำ	10		41		30.04	5.90		
ทม.สกลนคร	26		50		39.40	5.16		
อบต.เขาสวนกว้าง	29		50		41.51	5.19		
อบต.หนองเหียง	23		50		38.64	6.31		
อบต.สามพระยา	10		28		21.70	4.25		
อำเภอเขาชัยสน	35		50		43.06	4.35		
กทม.เพชรทองคำ	27		48		36.00	4.38		
ภาพรวม	10		50		36.57	7.84		

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าในภาพรวมรายข้อ ผู้มารับบริการ ศอศช.ทั้งหมดมีความพึงพอใจระดับปานกลางต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 3.66 และพบว่ามี 4 พื้นที่ ที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ ในระดับมากตามลำดับดังนี้ ศอศช.อำเภอเขาชัยสน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.31 ศอศช.อบต.เขาสวนกว้าง มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 4.15 ศอศช.ทม.สกลนครมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 3.94 และ ศอศช.อบต.หนองเหียงมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 3.86 ที่เหลือมี 2 พื้นที่ผู้รับบริการมีความพึงพอใจระดับปานกลาง คือ ศอศช.กทม.เพชรทองคำ มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 3.60 และ ศอศช.ทต.บางระกำมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 3.00 และพื้นที่ ศอศช.อบต.สามพระยาผู้เข้ารับบริการมีความพึงพอใจในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 2.17

เมื่อพิจารณาในประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการบริหารศูนย์ฯ พบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจระดับมากใน 6 ประเด็น โดยมี 4 ประเด็นที่ค่าคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือ คณะกรรมการปฏิบัติงานเป็นไปตามความต้องการของชุมชน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.83 มีการ

ประสานความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการดำเนินงานกับผู้นำชุมชนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.82 มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมใหม่ๆ ให้ผู้ใช้บริการทราบ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.80 และมีการประสานความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการดำเนินงานกับประชาชนในชุมชน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.77 ส่วนอีก 2 ประเด็นที่ผู้รับบริการมีความพึงพอใจระดับมาก เช่นกัน แต่ค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าทุกประเด็น คือ คณะกรรมการดำเนินงานมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจในการทำงานมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.08 และประเด็นมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมของคณะกรรมการดำเนินงาน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.17 และมีเพียง 4 ประเด็นที่ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 3.67–2.85 ในประเด็นดังนี้ คณะกรรมการมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ คณะกรรมการดำเนินงานเปิดโอกาสให้ผู้มารับบริการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมของศูนย์ฯ มีการจัด อพส. เข้าไปดูแลผู้สูงอายุในชุมชนและการขยายเครือข่ายการดำเนินงานไปยังพื้นที่อื่นๆ โดย 2 ประเด็นหลังมีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลางน้อยที่สุด (ตารางที่ 46)

ตารางที่ 46 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงานตามพื้นที่ สอสข.

n = 397

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ								ระดับความพึงพอใจ
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
	บาง ระกำ	สกล นคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขษย์ สน	กทม. เพชร ทองคำ		
1. คณะกรรมการปฏิบัติงานเป็นไปตามความต้องการของชุมชน	3.16	4.02	4.05	4.00	2.67	4.51	4.22	3.83	มาก
2. คณะกรรมการดำเนินงานเปิดโอกาสให้ผู้มารับบริการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมของศูนย์ฯ	3.21	3.87	3.68	3.48	1.90	4.46	4.02	3.60	ปานกลาง

ตารางที่ 46 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ								ระดับความพึงพอใจ
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
	บาง ระกำ	สก นคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	เขทัย สน	เพชร ทองคำ		
3. มีการ ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมใหม่ๆ ให้กับผู้ใช้ บริการทราบ	3.54	3.99	3.96	3.61	2.13	4.43	4.31	3.80	มาก
4. มีการ ประสานความ ร่วมมือระหว่าง คณะกรรมการ การดำเนินงาน กับผู้นำชุมชน	2.93	4.09	4.25	4.11	2.13	4.57	4.20	3.82	มาก
5. มีการ ประสานความ ร่วมมือระหว่าง คณะกรรมการ การดำเนินงาน กับประชาชนใน ชุมชน	3.06	3.93	4.35	4.09	1.97	4.49	4.07	3.77	มาก
6. มีการ ประสานงานกับ หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เช่น องค์การบริหาร ส่วนตำบล (อบต.) ชมรม ผู้สูงอายุ เป็นต้น	3.46	3.92	4.42	4.11	2.13	4.54	2.33	3.67	ปานกลาง
7. มีการจัด อศส.* เข้าไป ดูแลผู้สูงอายุใน ชุมชน	1.29	4.05	4.40	3.45	1.73	2.46	1.73	2.97	ปานกลาง

* อศส. หมายถึง อาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุ

ตารางที่ 46 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ								ระดับความ พึงพอใจ
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
	บาง ระกำ	สกกล นคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	เวชัย สน	เพชร ทองคำ		
8. คณะกรรมการ ดำเนินงาน มี ความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจใน การทำงาน	3.70	4.04	4.46	4.57	2.60	4.66	4.38	4.08	มาก
9. มีการขยาย เครือข่ายการ ดำเนินงานไปยัง พื้นที่อื่นๆ	1.86	3.40	3.35	2.77	1.53	4.37	2.09	2.85	ปานกลาง
10. มีความพึง พอใจในการ ปฏิบัติงานใน ภาพรวมของ คณะกรรมการ ดำเนินงาน	3.84	4.08	4.58	4.43	2.90	4.57	4.64	4.17	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.00	3.94	4.15	3.86	2.17	4.31	3.60	3.66	ปานกลาง
ระดับความ พึงพอใจ	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	มาก	ปาน กลาง	ปาน กลาง	

จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แล้วผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมากต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการในแต่ละพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามในการศึกษาจะสังเกตเห็นได้ว่าการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานหรือที่เรียกว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯนั้น ในแต่ละ สอสข. มีการแต่งตั้งที่แตกต่างกัน จากการศึกษาคำสั่งการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯนั้น พิจารณาได้ 2 รูปแบบ คือ **รูปแบบที่ 1** คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯนั้นประกอบด้วย บุคคลที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่เป็นคณะบริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและบุคคลที่เป็นข้าราชการประจำ และมีประธานชมรมผู้สูงอายุของตำบลนั้นเป็นกรรมการอยู่ในคณะกรรมการนั้น เช่น คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯอบต.สามพระยา สอสข.ทต.บางระกำ และสอสข.อบต.หนองเหียง เป็นต้น (ภาคผนวก ง) **รูปแบบที่ 2** คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ จะประกอบด้วย ผู้สูงอายุที่ได้รับการเลือกจากสมาชิกหรือชุมชนให้เป็นประธาน และในคณะกรรมการนั้นจะเป็นผู้สูงอายุที่ได้รับคัดเลือกเข้ามาเป็นตัวแทน อาจกล่าวได้ว่า มีการนำภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ

บริหารงานศูนย์ฯด้วย และมีโครงสร้างการแบ่งงานที่เป็นระบบชัดเจน สอศช. ที่มีรูปแบบลักษณะนี้มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาขึ้นอีกชุด ประกอบด้วยข้าราชการประจำท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น และผู้มีความสามารถในแต่ละสาขาเข้ามาเป็นที่ปรึกษา ฯลฯ ซึ่งจะทำให้ได้รับการสนับสนุนในด้านแนวคิดการทำงานและงบประมาณ

ดังนั้นจะเห็นว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ หรือคณะกรรมการดำเนินงานทั้ง 2 รูปแบบนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมาก เพราะในรูปแบบที่ 2 นั้นคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯจะประกอบด้วยผู้สูงอายุที่ได้รับการคัดเลือกมาจากสมาชิกหรือชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของผู้สูงอายุอย่างแท้จริงและทุกคนต่างนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนกันในการทำงาน ทำให้เห็นและเข้าใจปัญหาตลอดจนการตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้ตรงกับประเด็น นอกจากนี้การจัดกิจกรรมจากผู้สูงอายุที่คิดและมองเห็นประโยชน์ที่ตนจะได้รับย่อมตรงกับความต้องการของสมาชิก และจากการวิจัยครั้งนี้ได้สังเกตและพิจารณาว่าการดำเนินงานที่ต่างกันแต่ละพื้นที่ที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่ต่างกันทั้ง 2 รูปแบบอาจส่งผลต่อการดำเนินงานและการบริหารจัดการสอศช. ดังนั้นจึงเป็นข้อควรพิจารณาในการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานควรมาจากผู้สูงอายุในชุมชนที่แท้จริง โดยมีทั้งข้าราชการและเจ้าหน้าที่งานที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษาจะทำให้การดำเนินงานของ สอศช. มีประสิทธิภาพมากกว่านี้

8) สรุปภาพรวมความพึงพอใจเกี่ยวกับกระบวนการให้บริการทั้งหมด

8.1) ภาพรวมความพึงพอใจเกี่ยวกับกระบวนการให้บริการ

ผลการศึกษาความพึงพอใจในภาพรวมทั้งหมดของกระบวนการให้บริการ (รวมทั้งหมด 7 ด้าน) ของผู้มารับบริการทั้ง 7 พื้นที่ พบว่า ผู้มารับบริการทั้งหมดมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ต่อกระบวนการให้บริการในภาพรวมทั้งหมด มีค่าคะแนนเฉลี่ย 178.39 มีคะแนนต่ำสุด 68 คะแนน สูงสุด 248 คะแนน และพบว่ามีจำนวนผู้มารับบริการที่มีความพึงพอใจต่อกระบวนการให้บริการในภาพรวมทั้งหมดในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 62.47 มีความพึงพอใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 36.27 มีเพียงร้อยละ 1.3 เท่านั้น ที่มีความพึงพอใจระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่พบว่า มีเพียง 2 พื้นที่ สอศช.ที่มีความพึงพอใจระดับมาก คือ สอศช.อำเภอเขาสนชัย มีค่าคะแนนเฉลี่ย 209.54 และ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 192.77 ที่เหลืออีก 5 สอศช. พบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจต่อกระบวนการให้บริการทั้งหมดในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 186.82-134.40 ตามลำดับดังนี้ สอศช.ทม.สกลนคร มีค่าคะแนนเฉลี่ย 186.82 สอศช.กทม.เพชรทองคำ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 184.02 สอศช.อบต.หนองเหียง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 170.77 สอศช.ทต.บางระกำ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 157.17 และ สอศช.อบต.สามพระยา มีค่าคะแนนเฉลี่ย 134.40 (ตารางที่ 47)

จากการศึกษาในภาพรวมเรื่องกระบวนการให้บริการนั้น พบว่า ในภาพรวมของกระบวนการให้บริการนั้น ผู้รับบริการที่ สอศช.อำเภอเขาชัยสน มีค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจระดับมากที่สุด และสอศช. อบต.สามพระยา ผู้รับบริการมีค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับปานกลาง แต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดใน 7 สอศช.

ตารางที่ 47 คะแนนภาพรวมความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อกระบวนการให้บริการ จำแนกตามพื้นที่ ศอศข.

n = 397

คะแนนภาพรวม ความพึงพอใจ	พื้นที่ ศอศข.							ภาพรวม
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ	
51.00 - 119.00 (ระดับน้อย)	1 (1.4)	-	-	-	4 (13.3)	-	-	5 (1.3)
119.01 - 188.00 (ระดับปานกลาง)	67 (95.7)	62 (53.4)	27 (47.4)	37 (84.1)	26 (86.7)	5 (14.3)	24 (53.3)	248 (62.47)
188.01 - 255.00 (ระดับมาก)	2 (2.9)	54 (46.6)	30 (52.6)	7 (15.9)	-	30 (85.7)	21 (46.7)	144 (36.27)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)
ศอศข.	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	\bar{X}	<i>SD</i>				
ทต.บางระกำ	118	195	157.17	16.00				
ทม.สกลนคร	142	248	186.82	20.33				
อบต.เขาสวนกว้าง	155	243	192.77	22.64				
อบต.หนองเหียง	145	199	170.77	15.75				
อบต.สามพระยา	68	162	134.40	20.52				
อำเภอเขาชัยสน	180	247	209.54	19.66				
กทม.เพชรทองคำ	143	213	184.02	19.03				
ภาพรวม	68	248	178.39	27.22				

8.2) สรุปภาพรวมความพึงพอใจของกระบวนการบริการแบ่งเป็นรายด้าน

พบว่าผู้มารับบริการทั้งหมดใน 7 ศอศข. มีความพึงพอใจระดับมากใน 3 ด้าน ตามลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละพื้นที่ ดังนี้ มีความพึงพอใจด้านการให้บริการของบุคลากร ศอศข. มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.41 ด้านสถานที่ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.84 และด้านลักษณะการให้บริการมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.70 และที่เหลืออีก 4 ด้าน ของกระบวนการให้บริการนั้น ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.60-3.02 ทั้งนี้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงานในระดับปานกลางที่มีค่าคะแนนสูงสุดใน 4 ด้าน และการบริการที่เกี่ยวกับด้านงบประมาณ มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลางน้อยที่สุด คือ 3.02 (ตารางที่ 48)

ตารางที่ 48 สรุปภาพรวมความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อกระบวนการบริการเป็นรายด้าน และภาพรวมในแต่ละพื้นที่ สอศช.

n = 397

กระบวนการบริการ	ค่าคะแนนเฉลี่ยภาพรวมความพึงพอใจ							ระดับความพึงพอใจ
	ทต. บางระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวนกว้าง	อบต. หนองเหียง	อบต. สามพระยา	อำเภอ เขาชัยสน	กทม. เพชรทองคำ	
1. ด้านสถานที่	3.48	3.59	3.81	3.38	2.99	3.61	3.84	มาก
2. ด้านลักษณะกิจกรรมที่จัดให้	2.58	3.83	3.64	3.07	2.74	4.37	3.17	ปานกลาง
3. ด้านลักษณะการให้บริการ	2.92	3.21	3.24	2.72	2.35	4.17	3.70	มาก
4. ด้านการให้บริการของบุคลากร สอศช.	4.02	4.07	4.63	4.05	3.20	4.31	4.41	มาก
5. ด้านงบประมาณ	2.46	3.23	3.05	3.02	2.47	3.71	3.02	ปานกลาง
6. ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ	3.26	3.86	4.07	3.48	2.96	4.14	3.34	ปานกลาง
7. ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช.	3.00	3.94	4.15	3.86	2.17	4.31	3.60	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	3.08	3.66	3.78	3.35	2.64	4.11	3.61	ปานกลาง
ระดับความพึงพอใจ	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	

จากผลการศึกษาจะเห็นว่า สถานที่ตั้ง สอศช. นั้น มีส่วนที่จะจูงใจให้ผู้มารับบริการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรม ถ้า สอศช. แห่งนั้นตั้งอยู่ในที่เหมาะสม คนในชุมชนหลายพื้นที่เดินทางมาสะดวก ในบางพื้นที่แม้ว่าผู้มารับบริการบางท่านที่อยู่ไกล ไม่สะดวกในการเดินทาง ทาง สอศช. ในพื้นที่ต่างๆ จะมีรถบริการไปรับ-ส่ง ผู้สูงอายุในชุมชนให้มาร่วมกิจกรรมได้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า มีการแสดงความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ข้อคิดว่า สอศช. แต่ละแห่งที่เกิดขึ้นควรรีบบริการกับคนในชุมชนไม่ควรเกินไปจากกรณี 3-5 กิโลเมตร นอกจากความสะดวกในการเดินทางมาร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ฯ แล้ว ลักษณะการให้บริการและบุคลากรที่ให้บริการเป็นปัจจัยหนึ่งที่จูงใจให้ผู้มารับบริการ เช่น เวลาปิดเปิด

ของคุณยนต์ ความสะดวกในการที่จะอยากจะเข้ามาใช้บริการของคุณยนต์ บางแห่ง ศอศช. มีการเปิดให้บริการคุณยนต์ทั้งวัน และตลอดสัปดาห์ ทำให้ผู้มารับบริการบางพื้นที่ผู้สูงอายุมารับบริการมีความผูกพันกับคุณยนต์ของตนมาก เช่น เปรียบคุณยนต์ เป็นบ้านที่สองของตน อาทิ จากการพูดคุยกับผู้สูงอายุที่มารับบริการและมาทำกิจกรรมที่ ศอศช.อำเภอเขาชัยสน หรือ ศอศช. กทม.เพชรทองคำ ที่กล่าวว่า อย่างน้อยก็แวะมาที่คุณยนต์ รู้สึกอบอุ่น มาร้องเพลง หรือเวลามาร่วมกิจกรรมประจำแต่ละเดือนจะรู้สึกอบอุ่นเพราะได้มาพบเพื่อนในวัยเดียวกัน และที่สำคัญได้มาทำบุญร่วมกันด้วย ดังนั้นจะเห็นลักษณะกิจกรรมที่คุณยนต์แต่ละพื้นที่จัดให้กับผู้สูงอายุหรือผู้อื่นที่มาใช้บริการนั้น เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ผู้รับบริการ โดยเฉพาะผู้สูงอายุอยากมา ร่วมกิจกรรมด้วย จากการศึกษาถึงรายละเอียดของกิจกรรมที่แต่ละ ศอศช.จัดให้กับผู้สูงอายุที่มารับบริการนั้น พบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในภาพรวมของกิจกรรมที่จัดให้ในระดับปานกลาง และพึงพอใจระดับมากในกิจกรรมการตรวจสุขภาพและกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสืบสานประเพณีไทย

สำหรับความพึงพอใจเกี่ยวกับการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ให้มารับบริการที่ศอศช.นั้น โดยภาพรวม ผู้มารับบริการ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง แต่จากการศึกษารายละเอียดในเรื่องนี้ยังพบว่า ในเรื่องกิจกรรมที่จัดให้ทำร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุกับผู้ต่างวัยนั้น และการมีกิจกรรมหลายรูปแบบเพื่อผู้สูงอายุและผู้ต่างวัย อยู่ในระดับปานกลางไปถึน้อย ดังนั้นอาจต้องมีการจัดกิจกรรมให้เหมาะกับคนสองวัย และมีกิจกรรมให้เลือกได้หลายรูปแบบมากขึ้น ซึ่งการจะจัดกิจกรรมให้หลากหลายและเหมาะสมควรมาจากคณะกรรมการคุณยนต์ สมาชิกของคุณยนต์ โดยได้รับการสนับสนุนและแนะนำร่วมกันระหว่างเจ้าภาพหลัก และเจ้าหน้าที่สำนักงาน พมจ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย

อย่างไรก็ตามสำหรับการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนนี้เป็นเพียงโครงการนำร่อง และได้จัดตั้งมาเป็นระยะเวลา 2 ปีกว่า (แล้วแต่การเริ่มต้นตั้งศูนย์ของแต่ละแห่ง) ได้มีผลการดำเนินงานมาพอสมควร สำหรับการจัดบริการและกิจกรรมให้กับผู้มารับบริการ โดยเฉพาะผู้สูงอายุ จากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่าผลการดำเนินงานมีทั้งอยู่ในความพึงพอใจระดับมากถึงปานกลางเป็นส่วนใหญ่ ถือว่าโครงการนำร่องศูนย์อเนกประสงค์ฯประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่บางแห่งอาจยังต้องการการสนับสนุนทั้งทางวิชาการและแผนการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินงานของคุณยนต์ไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างจริงจัง

7.2 ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ

สำหรับการศึกษาความพึงพอใจในเรื่องนี้เป็นการศึกษาเพื่อต้องการทราบว่าหลังจากที่ผู้สูงอายุได้มารับบริการหรือเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์อเนกประสงค์ฯ แล้ว ผู้มารับบริการคิดว่าเกิดประโยชน์อะไรบ้างกับตนเองและมากน้อยเพียงไร และตนเองมีความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่เกิดขึ้นหรือไม่และมากน้อยเพียงใด การศึกษาความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการและเข้าร่วมกิจกรรมของผู้มารับบริการทั้ง 7 พื้นที่ ศอศช. มีรายละเอียดดังนี้

ผลการศึกษารวมความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการของผู้เข้ารับบริการทั้ง 7 สอศช. พบว่า ผู้มารับบริการทั้งหมดมีความพึงพอใจในระดับมากต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการมาใช้บริการหรือเข้าร่วมกิจกรรมโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 30.49 มีคะแนนต่ำสุด 15 คะแนน สูงสุด 36 คะแนน และพบว่า มีจำนวนผู้มารับบริการทั้งหมดมีความพึงพอใจระดับมากต่อประโยชน์ที่ได้รับ คิดเป็นร้อยละ 72.8 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 25.7 มีเพียงร้อยละ 1.5 เท่านั้นที่มีความพึงพอใจระดับน้อยต่อประโยชน์ที่ได้รับ เมื่อศึกษาเป็นรายพื้นที่พบว่า ทุกพื้นที่ สอศช. ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมากต่อประโยชน์ที่ได้รับโดย สอศช.อำเภอเขาชัยสน มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับมากที่สุด คือ 33.74 รองลงไปคือ สอศช.ทม.สกลนคร มีค่าคะแนนเฉลี่ย 31.22 และ สอศช.ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับมากที่สุดใกล้เคียงกัน คือ สอศช. อบต. เขาสวนกวาง สอศช.ทต.บางระกำ และ สอศช. อบต. หนองเหียง ตามลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้ 30.67 30.45 และ 29.93 สำหรับ สอศช.อบต.สามพระยา ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 25.37 (ตารางที่ 49)

ตารางที่ 49 คะแนนความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ จำแนกตามพื้นที่ สอศช.

คะแนนความพึงพอใจ	พื้นที่ สอศช.							ภาพรวม
	ทต.บางระกำ	ทม.สกลนคร	อบต.เขาสวนกวาง	อบต.หนองเหียง	อบต.สามพระยา	อำเภอเขาชัยสน	ทต.บางระกำ	
12.00 - 20.00 (ระดับน้อย)	1 (1.4)	-	-	-	4 (13.3)	-	1 (2.2)	6 (1.5)
20.01 - 28.00 (ระดับปานกลาง)	15 (21.4)	23 (19.8)	13 (22.8)	15 (34.1)	21 (70.0)	1 (2.9)	14 (31.1)	102 (25.7)
28.01 - 36.00 (ระดับมาก)	54 (77.2)	93 (80.2)	44 (77.2)	29 (65.9)	5 (16.7)	34 (97.1)	30 (66.7)	289 (72.8)
รวม	70 (100.0)	116 (100.0)	57 (100.0)	44 (100.0)	30 (100.0)	35 (100.0)	45 (100.0)	397 (100.0)

ศอศช.	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	\bar{X}	SD
ทต.บางระกำ	20	36	30.45	2.98
ทม.สกลนคร	21	36	31.22	3.53
อบต.เขาสวนกวาง	24	36	30.67	2.85
อบต.หนองเหียง	23	36	29.93	3.06
อบต.สามพระยา	15	32	25.37	3.84
อำเภอเขาชัยสน	23	36	33.74	2.34
กทม.เพชรทองคำ	20	36	29.87	3.23
ภาพรวม	15	36	30.49	3.36

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ในภาพรวมรายข้อผู้มารับบริการที่ศอศช. ทั้งหมดมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 2.54 โดยมี 6 พื้นที่ศอศช. ที่ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมากโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.81-2.49 ทั้งนี้ผู้มารับบริการที่ ศอศช.อำเภอเขาชัยสน มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.81$) รองลงไปคือ ศอศช.ทม.สกลนคร ศอศช.อบต.เขาสวนกวาง ศอศช.ทต.บางระกำ ศอศช.อบต.หนองเหียง และศอศช.กทม.เพชรทองคำ ส่วนศอศช.อบต.สามพระยา ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจระดับปานกลางต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการรับบริการ ($\bar{X} = 2.11$) และเมื่อพิจารณาถึงประเด็นที่มีความพึงพอใจต่อประโยชน์พบว่า เกือบทุกประเด็นที่ผู้เข้ารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมาก มีเพียงหนึ่งประเด็นที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีความเข้าใจในลูกหลานมากขึ้น และอีกประเด็นที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.47$) คือ กิจกรรมสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้น (ตารางที่ 50)

ตารางที่ 50 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการแต่ละพื้นที่ศอศช.

n = 397

ประโยชน์ที่ได้รับ	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ								ระดับความพึงพอใจ
	ทต.บางระกำ	ทม.สกลนคร	อบต.เขาสวนกวาง	อบต.หนองเหียง	อบต.สามพระยา	อำเภอเขาชัยสน	กทม.เพชรทองคำ	ภาพรวม	
1. ได้รับการดูแลและปกป้องจากคนและหน่วยงานในชุมชนของท่าน	2.06	2.47	2.42	2.34	2.00	2.83	2.44	2.37	มาก

ตารางที่ 50 (ต่อ)

ประโยชน์ที่ได้รับ	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ							ภาพรวม	ระดับความพึงพอใจ
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกล นคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ		
2. มีความคิดที่กว้างขึ้นจากการได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนวัยเดียวกันและคนต่างวัย	2.23	2.66	2.44	2.34	1.80	2.86	2.42	2.44	มาก
3. ไม่รู้สึกวิ้าหว่วหรืออยู่ตัวคนเดียวหรืออยู่แต่ในบ้านเท่านั้น	2.71	2.83	2.74	2.84	2.23	2.34	2.82	2.71	มาก
4. ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์กับตัวเองและผู้อื่น	2.91	2.77	2.70	2.57	1.77	2.86	2.51	2.66	มาก
5. รู้สึกว่าตัวเองมีความสุขในชีวิตมากขึ้น	2.99	2.96	2.95	2.95	2.67	2.91	2.93	2.93	มาก
6. มีสุขภาพแข็งแรงมากขึ้น	2.99	2.72	2.89	2.86	2.60	2.91	2.69	2.80	มาก
7. ได้พบกลุ่มเพื่อนที่มีความสนใจในเรื่องที่คล้ายกัน	2.87	2.66	2.77	2.75	2.17	2.97	2.67	2.72	มาก
8. ได้รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี	2.83	2.73	2.68	2.70	2.27	2.97	2.67	2.72	มาก
9. มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น	2.836	2.70	2.77	2.86	2.43	2.94	2.73	2.76	มาก

ตารางที่ 50 (ต่อ)

ประโยชน์ที่ได้รับ	ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ								ระดับความพึงพอใจ
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
	บาง	สกค	เขาสวน	หนอง	สาม	เขาศัย	เพชร		
ระกำ	นคร	กวาง	เหียง	พระยา	สน	ทองคำ			
10. มีความเข้าใจในคนวัยลูกหลานมากขึ้น	2.04	2.42	2.37	1.91	1.73	2.89	2.11	2.24	ปานกลาง
11. มีกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้น	1.26	1.72	1.19	1.14	1.33	2.31	1.22	1.47	น้อย
12. ได้รับประโยชน์ตามที่คาดหวัง	2.80	2.59	2.74	2.66	2.37	2.94	2.64	2.68	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	2.54	2.60	2.56	2.49	2.11	2.81	2.49	2.54	
ระดับความพึงพอใจ	มาก	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก	

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าผู้มารับบริการที่ สอศช. ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ นั้น มีความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับในด้านจิตใจสูงมาก จะเห็นได้จากในประเด็นที่ผู้มารับบริการรู้สึกตัวเองมีความสุขในชีวิตมากขึ้น มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.93 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่สูงกว่าทุกประเด็น และไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองถูกทอดทิ้ง ร่องลงไปมีความสุขพึงพอใจที่ได้รับประโยชน์จากทางด้านกาย เนื่องจากพึงพอใจระดับมากในเรื่องมีสุขภาพแข็งแรง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.80 ซึ่งในที่นี้จะหมายถึงรวมไปถึงการได้รับการดูแลเอาใจใส่ในการตรวจสุขภาพ การได้รับการแนะนำให้ความรู้ในการดูแลตนเอง และตลอดจนออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย จึงส่งผลให้มีสุขภาพแข็งแรง นอกจากนี้มีผลการศึกษาซึ่งประเด็นให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมที่ สอศช. ทำให้เกิดประโยชน์ทางด้านสังคมระดับมากด้วย เช่น รู้จักการปรับตัว ทำให้ออกเข้าสังคมกับผู้อื่น การได้พบกับกลุ่มเพื่อน และการรู้จักปรับตัว ทำให้เกิดความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น เป็นต้น สิ่งที่เกิดเหล่านี้ย่อมส่งผลทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตดี การที่คนเรามีสุขภาพจิตดี ย่อมส่งผลไปยังสุขภาพร่างกายที่ดีด้วย เพราะทั้ง 2 อย่างจะเอื้อต่อกัน (กันยา สุวรรณแสง, 2537) อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุที่มารับบริการยังเห็นว่าได้รับประโยชน์ในการเข้าใจคนวัยลูกหลานอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.24 ในประเด็นนี้อาจสะท้อนให้เห็นว่าการร่วมกิจกรรมระหว่างผู้สูงอายุกับผู้ต่างวัยที่เป็นเยาวชนหรือหนุ่มสาวยังมีไม่มากพอหรืออาจไม่เหมาะสมก็ได้ เพราะถ้าหากมีกิจกรรมที่เหมาะสมกับคนทั้ง 2 กลุ่มแล้วอาจทำให้เกิดความเข้าใจและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างคนสูงอายุกับผู้ต่างวัยที่อ่อนอาวุโสกว่าก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผล

การศึกษาในเรื่องกิจกรรมที่จัดให้ในประเด็นกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุกับผู้ต่างวัยร่วมกันได้ดี มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้มารับบริการมีความพึงพอใจน้อยคือ ประโยชน์ที่จะได้รับจากกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้มากขึ้น พบว่า ในภาพรวมผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับน้อย ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.47 และเมื่อพิจารณาในรายพื้นที่ สอศช.พบว่า มี 5 สอศช.ที่ผู้รับบริการมีความพึงพอใจระดับน้อย มีเพียง 2 พื้นที่ที่มีความพึงพอใจระดับปานกลาง คือ ที่สอศช.อำเภอเขาชัยสน และ สอศช.ท.ม.สกลนคร อาจเป็นเพราะว่า สอศช.ทั้ง 2 แห่งนี้ ได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ประกอบอาชีพส่วนตัวหารายได้ให้แก่ สอศช. หรือทำเป็นงานอดิเรกได้ เช่น การทำบายศรี ทำอาหาร มีการประดิษฐ์ของใช้หรือของเล่นจากเศษวัสดุเหลือใช้ ทำแจ้มกัลดัดติดเสื่อรูปดอกกลาดวน ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทำให้ทราบว่า บาง สอศช.นั้น ไม่ได้มีกิจกรรมในลักษณะที่จะให้เป็นอาชีพเพื่อหารายได้ เนื่องจากผู้สูงอายุที่มารับบริการหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับ สอศช.นั้น ท่านต้องการเพียงมารวมกลุ่มร่วมกันทำบุญ ไปทัศนศึกษา ทั้งนี้ผู้มารับบริการเหล่านี้ท่านต้องการพักผ่อนชีวิตทั้งร่างกายและจิตใจจริงๆ จึงไม่ต้องการกิจกรรมในลักษณะนี้ เช่น ผู้มารับบริการที่สอศช.กท.ม.เพชรทองคำ และบางสอศช. ที่ไม่ได้เน้นกิจกรรมในลักษณะนี้ ดังนั้น การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้อาจต้องมีการถามถึงความต้องการของผู้มารับบริการด้วย เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้มารับบริการ

แต่อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมหรือบริการต่างๆ ที่สอศช.จัดขึ้นและผู้สูงอายุมารับบริการนั้น ก่อให้เกิดการพัฒนาทางกาย จิตใจ และสังคมดีขึ้น ย่อมส่งผลให้คุณภาพชีวิตโดยรวมของผู้สูงอายุที่มารับบริการดีขึ้น ดังนั้น หาก สอศช.ที่มีความเข้มแข็งอยู่แล้ว ได้ขยายผลออกไปอีก โดยเลือกจัดกิจกรรมที่เหมาะสมทั้งผู้สูงอายุและต่างวัยก็จะเป็นการบูรณาการความสัมพันธ์ของคนต่างวัยกับผู้สูงอายุได้ หรืออีกประเด็นหนึ่งที่น่าจะพิจารณาได้คือ มีผู้ต่างวัยได้มาใช้บริการที่สอศช. นับว่าเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าวัยเกษียณอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นผู้สูงอายุในอนาคตที่มีคุณภาพด้วย

ตารางที่ 51 สรุปค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้มารับบริการที่มีต่อความพึงพอใจผลการดำเนินงานในกระบวนการให้บริการ ในรายด้านและภาพรวมของแต่ละ ศอศช.

ศอศช.	กระบวนการให้บริการ 7 ด้าน								
	สถานที่	ลักษณะกิจกรรม	การให้บริการของศอศช.	การให้บริการของบุคคลากรศอศช.	งบประมาณ	การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ	การปฏิบัติงานของคณะกรรมการศอศช.	ค่าเฉลี่ยภาพรวมของแต่ละ ศอศช.	ระดับความพึงพอใจ
ทต.บางระกำ	3.48	2.58	2.92	4.02	2.46	3.26	3.00	3.10	ปานกลาง ^④
ทม.สกลนคร	3.59 ^③	3.83 ^②	3.21 ^③	4.07	3.23 ^②	3.86 ^③	3.94 ^③	3.68	มาก ^③
อบต.เขาสวนกวาง	3.81 ^②	3.64 ^③	3.24 ^③	4.63 ^①	3.05 ^③	4.07 ^②	4.15 ^②	3.80	มาก ^②
อบต.หนองเหียง	3.38	3.07	2.72	4.05	3.02	3.48	3.86	3.37	ปานกลาง ^⑤
อบต.สามพระยา	2.99	2.74	2.35	3.20	2.47	2.96	2.17	2.70	ปานกลาง ^⑦
อำเภอเขายายสุน	3.61 ^③	4.37 ^①	4.17 ^①	4.31 ^③	3.71 ^①	4.14 ^①	4.31 ^①	4.09	มาก ^①
กทม.เพชรทองคำ	3.84 ^①	3.17	3.70 ^②	4.41 ^②	3.02	3.34	3.60	3.58	ปานกลาง ^④
ค่าเฉลี่ยรวมในแต่ละด้านทั้ง 7 ศอศช.	3.53	3.34	3.19	4.10	3.00	3.59	3.56		

หมายเหตุ : เกณฑ์การวัด และความหมาย

- 1.00–2.33 หมายถึง พึงพอใจระดับน้อย
- 2.34–3.67 หมายถึง พึงพอใจระดับปานกลาง
- 3.68–5.00 หมายถึง พึงพอใจระดับมาก

ตอนที่ 8 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

8.1 การทดสอบสมมติฐาน

ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ซึ่งเป็นผลการศึกษาในเชิงปริมาณนั้น ผู้วิจัยยังคงนำผลการศึกษาของ ศอศช.กทม.เพชรทองคำนำมาเสนอด้วย เพราะยังถือว่าเป็นพื้นที่หนึ่งของโครงการนำร่องใน 7 พื้นที่ เพื่อจะได้ทราบผลการดำเนินงานของพื้นที่นี้ด้วย ถึงแม้ว่า ศอศช.แห่งนี้เพียงผ่านขั้นตอนขั้นที่ 1 ยังไม่ผ่านครบขั้นตอนของการจัดตั้ง ศอศช.ก็ตาม แต่ก็ได้มีการดำเนินงานให้บริการแก่ผู้สูงอายุตามกระบวนการของ ศอศช.

สมมติฐานที่ 1

ศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการ ภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามพื้นที่

ผลการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการศึกษาการเปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการภาพรวม พบว่าผู้มารับบริการมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 3.50) โดยมีผู้มารับบริการที่ ศอศช.อำเภอเขาชัยสนมีความพึงพอใจมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.11) รองลงไปคือผู้ที่รับบริการที่ อบต.เขาสวนกวาง ทม. สกลนคร และกทม.เพชรทองคำ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.78 3.66 และ 3.63 ตามลำดับ ส่วนผู้มารับบริการที่ อบต. สามพระยา มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลางที่น้อยที่สุด คือ 2.64

เมื่อศึกษาความแตกต่างของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในรายพื้นที่ พบว่า มีความแตกต่างกันในรายพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 65.755$ $P\text{-value} = .000$) (ตารางที่ 52)

ตารางที่ 52 เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการ ภาพรวม

n = 397			
พื้นที่ศอศช.	\bar{X}	F	P- value
ทต.บางระกำ	3.08		
ทม.สกลนคร	3.66		
อบต.เขาสวนกวาง	3.78		
อบต.หนองเหียง	3.35	65.755***	.000
อบต.สามพระยา	2.64		
อำเภอเขาชัยสน	4.11		
กทม.เพชรทองคำ	3.61		
ภาพรวม	3.50		

*** $p < .001$

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ ผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการภาพรวม ของผู้มารับบริการ เป็นรายคู่ โดยวิธีหาความแตกต่างเป็น รายคู่ของ Scheffé

ผลการทดสอบพบว่า ผู้มารับบริการพื้นที่ สอศช.อำเภอเขาชัยสนมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการภาพรวมแตกต่างไปจากผู้มารับบริการพื้นที่ สอศช. อื่นๆ ทั้ง 6 ศูนย์ และผู้มารับบริการที่ อบต.เขาสวนกวาง และ ทม.สกลนคร มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานมากกว่าผู้ที่มารับบริการที่ อบต.หนองเหียง และ อบต.สามพระยา และผู้ที่มารับบริการที่ กทม. เพชรทองคำ มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. มากกว่าผู้มารับบริการที่ ทต.บางระกำ และ อบต.สามพระยา ที่เหลือไม่พบความแตกต่าง (ตารางที่ 53)

ตารางที่ 53 เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช.

ในเรื่องกระบวนการให้บริการภาพรวมแต่ละพื้นที่เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffé

		n = 397						
พื้นที่ สอศช.	\bar{X}	ทต.	ทม.	อบต.เขา	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.
		บาง ระกำ	สกล นคร	สวน กวาง	หนอง เหียง	สาม พระยา	เขาชัย สน	เพชร ทองคำ
ทต.บางระกำ	3.08		*	*	*	*	*	*
ทม.สกลนคร	3.66				*	*	*	
อบต.เขาสวนกวาง	3.78				*	*	*	
อบต.หนองเหียง	3.35					*	*	
อบต.สามพระยา	2.63						*	*
อำเภอเขาชัยสน	4.11							*
กทม.เพชรทองคำ	3.61							
ภาพรวม	3.50							

* $p < .05$

1.2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการเป็นรายด้าน

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการมี 7 ด้านดังนี้

1.2.1 ด้านสถานที่ ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.56) โดยมีผู้มารับบริการที่ กทม.เพชรทองคำ มีความพึงพอใจระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.84) ต่ผลการดำเนินงานของ สอศช. ด้านสถานที่และสูงกว่า

พื้นที่อื่นๆ รองลงไปคือ ผู้ที่มารับบริการที่ อบต.เขาสวนกวาง ทม.สกลนคร และ ทต.บางระกำ มีค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้ 3.81 3.60 3.59 และ 3.48 ตามลำดับ และผู้ที่มารับบริการที่ อบต.สามพระยา มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับปานกลางน้อยสุด คือ 3.00

เมื่อศึกษาความแตกต่างของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในรายพื้นที่พบว่า มีความแตกต่างกันรายพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F=6.551$ P-value .000) (ตารางที่ 54)

ตารางที่ 54 เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการ
ด้านสถานที่

n = 397

พื้นที่สอศช.	\bar{X}	F	P- value
ทต.บางระกำ	3.48		
ทม.สกลนคร	3.59		
อบต.เขาสวนกวาง	3.81		
อบต.หนองเหียง	3.38	6.511 ^{***}	.000
อบต.สามพระยา	3.00		
อำเภอเขาศัยสน	3.60		
กทม.เพชรทองคำ	3.84		
ภาพรวม	3.56		

*** p < .001

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ ผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านสถานที่ ของผู้รับบริการของแต่ละพื้นที่เป็นรายคู่ โดยวิธีหาความแตกต่าง เป็นรายคู่ของ Scheffé

ผลการทดสอบพบว่า ผู้มารับบริการพื้นที่ อบต. สามพระยา มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านสถานที่ที่น้อยกว่าผู้มารับบริการในพื้นที่ สอศช. ทม. สกลนคร อบต. เขาสวนกวาง อำเภอเขาศัยสน และ กทม.เพชรทองคำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้ที่ใช้บริการพื้นที่ สอศช. คู่อื่นๆ ไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 55)

ตารางที่ 55 เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านสถานที่ แต่ละพื้นที่เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffé

n = 397

พื้นที่ สอศช.	\bar{X}	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกล นคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ
ทต.บางระกำ	3.48							
ทม.สกลนคร	3.59					*		
อบต.เขาสวนกว้าง	3.81					*		
อบต.หนองเหียง	3.38							
อบต.สามพระยา	3.00						*	*
อำเภอเขาชัยสน	3.60							
กทม.เพชรทองคำ	3.84							

* p < .05

1.2.2 ด้านลักษณะกิจกรรม ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 3.39) โดยมีผู้มารับบริการที่ สอศช.อำเภอเขาชัยสน มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานด้านลักษณะกิจกรรม ในระดับมากซึ่งสูงกว่าทุกพื้นที่ และค่าเฉลี่ยรวมของทุกพื้นที่ (คะแนนเฉลี่ย = 4.37) รองลงไป คือ ผู้มารับบริการที่ ทม. สกลนคร ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.83 และผู้มารับบริการที่ ทต. บางระกำ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 ซึ่งเป็นความพึงพอใจในระดับปานกลางแต่ค่อนข้างน้อย

เมื่อศึกษาความแตกต่างของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในรายพื้นที่ พบว่ามีความแตกต่างกับรายพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (F = 64.542 P-value = .000) (ตารางที่ 56)

ตารางที่ 56 เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการ ด้านลักษณะกิจกรรม

n = 397

พื้นที่ สอศช.	\bar{X}	F	P- value
ทต.บางระกำ	2.57		
ทม.สกลนคร	3.83		
อบต.เขาสวนกว้าง	3.64		
อบต.หนองเหียง	3.08	64.542***	.000
อบต.สามพระยา	2.74		
อำเภอเขาชัยสน	4.37		
กทม.เพชรทองคำ	3.17		
ภาพรวม	3.39		

*** p < .001

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบ ความแตกต่าง ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านลักษณะกิจกรรมของผู้มารับบริการแต่ละพื้นที่เป็นรายคู่ โดยวิธีหาความแตกต่าง เป็นรายคู่ของ Scheffé

ผลการทดสอบพบว่า ผู้มารับบริการที่อำเภอเขาชัยสนมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านลักษณะกิจกรรมแตกต่างกันกับผู้มารับบริการในพื้นที่ สอศช. อื่นๆ โดยผู้มารับบริการที่ ทม.สกลนคร และ อบต.เขาสวนกว้าง มีความพึงพอใจมากกว่าผู้มารับบริการที่ อบต.หนองเหียง อบต.สามพระยา กทม.เพชรทองคำ และ ทต.บางระกำ ส่วนผู้มารับบริการที่ กทม.เพชรทองคำ มีความพึงพอใจมากกว่าผู้มารับบริการที่ ทต.บางระกำ (ตารางที่ 57)

ตารางที่ 57 เปรียบเทียบค่าแตกต่าง คะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช.

ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านลักษณะกิจกรรมแต่ละพื้นที่ เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffé

พื้นที่ สอศช.	\bar{X}	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.
		บาง ระกำ	สกล นคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	เขาชัย สน	เพชร ทองคำ
ทต.บางระกำ	2.57		*	*	*		*	*
ทม.สกลนคร	3.83				*	*	*	*
อบต.เขาสวนกว้าง	3.64				*	*	*	*
อบต.หนองเหียง	3.08						*	
อบต.สามพระยา	2.74						*	
อำเภอเขาชัยสน	4.37							*
กทม.เพชรทองคำ	3.17							

n = 397

* $p < .05$

1.2.3 ด้านลักษณะการให้บริการ ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 3.18) โดยมีผู้มารับบริการที่ สอศช. อำเภอเขาชัยสน มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ด้านลักษณะการให้บริการสูงกว่าพื้นที่อื่นๆ (คะแนนเฉลี่ย 4.17) รองลงไปคือผู้มารับบริการที่ กทม.เพชรทองคำ (คะแนนเฉลี่ย = 3.70) ซึ่งเป็นความพึงพอใจในระดับมาก และผู้มารับบริการที่ อบต.เขาสวนกว้าง ทม.สกลนคร ทต.บางระกำ และ อบต.หนองเหียง มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลาง ดังนี้ 3.23 3.21 2.92 และ 2.72 ตามลำดับ ส่วนผู้มารับบริการที่ ทต.สามพระยามีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย (คะแนนเฉลี่ย 2.35)

เมื่อศึกษาความแตกต่างของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในรายพื้นที่ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 55.981$ P -value .000) (ตารางที่ 58)

ตารางที่ 58 เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการ ด้านลักษณะการให้บริการ

n = 397

พื้นที่สอศช.	\bar{X}	F	P- value
ทต.บางระกำ	2.92		
ทม.สกลนคร	3.21		
อบต.เขาสวนกวาง	3.24		
อบต.หนองเหียง	2.72	55.981***	.000
อบต.สามพระยา	2.35		
อำเภอเขาชัยสน	4.17		
กทม.เพชรทองคำ	3.70		
ภาพรวม	3.18		

*** p < .001

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านลักษณะการให้บริการของผู้มารับบริการแต่ละพื้นที่เป็นรายคู่ โดยวิธีหาความแตกต่างเป็นรายคู่ ของ Scheffé

ผลการทดสอบพบว่า ผู้ที่มารับบริการที่สอศช.อำเภอเขาชัยสน มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านลักษณะการให้บริการมากกว่าผู้ที่มารับบริการในพื้นที่อื่นๆ ส่วนผู้มารับบริการที่ กทม.เพชรทองคำมีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มาใช้บริการที่ ทต.บางระกำ ทม.สกลนคร อบต.เขาสวนกวาง อบต.หนองเหียง และ อบต.สามพระยา สำหรับผู้มารับบริการที่ อบต.เขาสวนกวาง และ ทม. สกลนครมีความพึงพอใจมากกว่า ผู้ที่มารับบริการที่ ทต.บางระกำ อบต.หนองเหียง และ อบต.สามพระยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 59)

ตารางที่ 59 เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่อง กระบวนการให้บริการด้านลักษณะการให้บริการแต่ละพื้นที่ เป็นรายคู่โดยวิธี Scheffé

n = 397

พื้นที่ ศอศช.	\bar{X}	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.
		บาง ระกำ	สกล นคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	เขาชัย สน	เพชร ทองคำ
ทต.บางระกำ	2.92		*	*		*	*	*
ทม.สกลนคร	3.21				*	*	*	*
อบต.เขาสวนกว้าง	3.24				*	*	*	*
อบต.หนองเหียง	2.72						*	*
อบต.สามพระยา	2.35						*	*
อำเภอเขาชัยสน	4.17							*
กทม.เพชรทองคำ	3.70							

* $p < .05$

1.2.4 ด้านการให้บริการของบุคลากร ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจ ผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย = 4.13) โดยมีผู้มารับบริการที่ศอศช.อบต.เขาสวนกว้าง มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานในด้านนี้สูงกว่าพื้นที่อื่นๆ (คะแนนเฉลี่ย = 4.63) รองลงไปคือ ผู้มารับบริการที่ กทม. เพชรทองคำ และอำเภอเขาชัยสน มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับมาก ดังนี้ 4.41 และ 4.31 ตามลำดับ และผู้มารับบริการที่ ทม. สกลนคร อบต.หนองเหียง และทต. บางระกำ มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับมาก ดังนี้ 4.07 4.04 และ 4.02 ตามลำดับ ส่วนผู้มารับบริการที่ อบต. สามพระยา มีค่าคะแนนในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.20)

เมื่อศึกษาความแตกต่างของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในรายพื้นที่พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 17.688$ $P\text{-value} = .000$) (ตารางที่ 60)

ตารางที่ 60 เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการ ด้านการให้บริการด้านบุคลากร

n = 397

พื้นที่ สอศช.	\bar{X}	F	P- value
ทต.บางระกำ	4.02		
ทม.สกลนคร	4.07		
อบต.เขาสวนกวาง	4.63		
อบต.หนองเหียง	4.04	17.688 ***	.000
อบต.สามพระยา	3.20		
อำเภอเขาชัยสน	4.31		
กทม.เพชรทองคำ	4.41		
ภาพรวม	4.13		

*** p < .001

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านการให้บริการบุคลากร ของผู้มารับบริการแต่ละพื้นที่ที่เป็นรายคู่โดยวิธีหาความแตกต่าง เป็นรายคู่ของ Scheffé

ผลการทดสอบพบว่า ผู้มารับบริการที่ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. แตกต่างกับผู้มารับบริการที่ ทต.บางระกำ ทม.สกลนคร อบต.หนองเหียง และอบต.สามพระยา ขณะเดียวกันพบว่า ผู้มารับบริการที่ อบต.สามพระยา มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. น้อยกว่าผู้มารับบริการที่ สอศช. อื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 61)

ตารางที่ 61 เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านการให้บริการของบุคลากรแต่ละพื้นที่ เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffé

n = 397

พื้นที่ สอศช.	\bar{X}	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกล นคร	อบต. เขาสวน กวาง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม.เพชร ทองคำ
ทต.บางระกำ	4.02			*		*		
ทม.สกลนคร	4.07			*		*		
อบต.เขาสวนกวาง	4.63				*	*		
อบต.หนองเหียง	4.04					*		
อบต.สามพระยา	3.20						*	*
อำเภอเขาชัยสน	4.31							
กทม.เพชรทองคำ	4.41							

* p < .05

1.2.5 ด้านงบประมาณ ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 3.00) โดยมีผู้มารับบริการที่ สอศช.อำเภอเขายายสุพรรณ มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานในด้านนี้ระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย = 3.71) รองลงไปคือผู้ที่มารับบริการที่ ทม. สกลนคร อบต.เขาสวนกวาง อบต.หนองเหียง และ กทม.เพชรทองคำ มีคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลาง ดังนี้ 3.25 3.05 3.02 และ 3.02 ตามลำดับ สำหรับผู้มารับบริการที่ อบต.สามพระยา และ ทต.บางระกำ มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลางไปทางค่อนข้างน้อยดังนี้ 2.47 และ 2.46 ตามลำดับ

เมื่อศึกษาความแตกต่างของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในรายพื้นที่ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 22.434$ $P\text{-value} = .000$)

(ตารางที่ 62)

ตารางที่ 62 เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการ ด้านงบประมาณ

n = 397			
พื้นที่สอศช.	\bar{X}	F	P- value
ทต.บางระกำ	2.46		
ทม.สกลนคร	3.23		
อบต.เขาสวนกวาง	3.05		
อบต.หนองเหียง	3.02	22.434***	.000
อบต.สามพระยา	2.47		
อำเภอเขายายสุพรรณ	3.71		
กทม.เพชรทองคำ	3.02		
ภาพรวม	3.00		

*** $p < .001$

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านงบประมาณของผู้มารับบริการแต่ละพื้นที่เป็นรายคู่โดยวิธีหาความแตกต่าง เป็นรายคู่ของ Scheffé

ผลการทดสอบพบว่า ผู้มารับบริการที่ สอศช.อำเภอเขายายสุพรรณ มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. มากกว่าผู้มารับบริการที่ สอศช. พื้นที่อื่นๆ ทั้ง 6 ศูนย์ ส่วนผู้มารับบริการที่ ทม.สกลนคร อบต.เขาสวนกวาง อบต.หนองเหียง และ กทม.เพชรทองคำ มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. มากกว่าพื้นที่ ทต. บางระกำ และ อบต.สามพระยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 63)

ตารางที่ 63 เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านงบประมาณ แต่ละพื้นที่เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffé

n = 397

พื้นที่ ศอศช.	\bar{X}	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.
		บาง ระกำ	สกล นคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	อำเภอ เขาศัย สน	เพชร ทองคำ
ทต.บางระกำ	2.46		*	*	*		*	*
ทม.สกลนคร	3.23					*	*	
อบต.เขาสวนกว้าง	3.05				.	*	*	
อบต.หนองเหียง	3.02					*	*	
อบต.สามพระยา	2.47						*	*
อำเภอเขาศัยสน	3.71							*
กทม.เพชรทองคำ	3.02							

* p < .05

1.2.6 ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย = 3.64) โดยมีผู้มารับบริการที่ ศอศช.อำเภอเขาศัยสน มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานในด้านดังกล่าวของ ศอศช. ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย = 4.14) รองลงไป คือ ผู้ที่มารับบริการที่ อบต.เขาสวนกว้าง และ ทม.สกลนคร มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับมากเช่นกัน ดังนี้ 4.07 และ 3.86 ตามลำดับ ส่วนผู้ที่มารับบริการ อบต.หนองเหียง กทม.เพชรทองคำ ทต.บางระกำ และอบต.สามพระยา มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลาง ดังนี้ 3.48 3.34 3.26 และ 2.96 ตามลำดับ

เมื่อศึกษาความแตกต่างของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในรายพื้นที่ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 (F = 16.331 P-value = .000) (ตารางที่ 64)

ตารางที่ 64 เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการ ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ

n = 397

พื้นที่ศอศช.	\bar{X}	F	P- value
ทต.บางระกำ	3.26		
ทม.สกลนคร	3.86		
อบต.เขาสวนกวาง	4.07		
อบต.หนองเหียง	3.48	16.331***	.000
อบต.สามพระยา	2.96		
อำเภอเขาชัยสน	4.14		
กทม.เพชรทองคำ	3.34		
ภาพรวม	3.64		

*** p < .001

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ ของผู้มารับบริการแต่ละพื้นที่ เป็นรายคู่ โดยวิธีหาความแตกต่างเป็นรายคู่ของ Scheffé

ผลการทดสอบพบว่า ผู้มารับบริการที่ ศอศช.อำเภอเขาชัยสน มีความพึงพอใจผลการดำเนินงาน ในด้านนี้มากกว่าผู้ที่มารับบริการที่ กทม.เพชรทองคำ อบต.หนองเหียง ทต.บางระกำ และอบต.สามพระยา ส่วนผู้มารับบริการที่ อบต.เขาสวนกวาง มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของศอศช.มากกว่าผู้มารับบริการที่ อบต.หนองเหียง กทม.เพชรทองคำ ทต.บางระกำ และอบต.สามพระยา สำหรับผู้มารับบริการที่ ทม.สกลนคร มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. มากกว่าผู้มารับบริการที่ กทม.เพชรทองคำ ทต.บางระกำ และ อบต.สามพระยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 65)

ตารางที่ 65 เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอศช. ในเรื่อง กระบวนการให้บริการด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการแต่ละพื้นที่เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffé

n = 397

พื้นที่ คอศช.	\bar{X}	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.
		บาง ระกำ	สกล นคร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	เขาชัย สน	เพชร ทองคำ
ทต.บางระกำ	3.29		*	*			*	
ทม.สกลนคร	3.86					*		*
อบต.เขาสวนกว้าง	4.07				*	*		*
อบต.หนองเหียง	3.48						*	
อบต.สามพระยา	2.96						*	
อำเภอเขาชัยสน	4.14							*
กทม.เพชรทองคำ	3.34							

* $p < .05$

1.2.7 ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน คอศช. ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจ ผลการดำเนินงานของ คอศช. ในด้านนี้ระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 3.66) โดยมีผู้มารับบริการที่ คอศช. อำเภอเขาชัยสน มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานดังกล่าวของ คอศช. ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.31) รองลงไปคือผู้มารับบริการที่ อบต.เขาสวนกว้าง ทม.สกลนคร และ อบต.หนองเหียง มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับมาก ดังนี้ 4.15 3.94 และ 3.86 ตามลำดับ สำหรับผู้มารับบริการที่ กทม.เพชรทองคำ และ ทต.บางระกำ มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลาง ดังนี้ 3.60 และ 2.17 ตามลำดับ

เมื่อศึกษาความแตกต่างของความพึงพอใจ ผลการดำเนินงานของ คอศช. ในรายพื้นที่ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 82.657$ P-value = .000) (ตารางที่ 66)

ตารางที่ 66 เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการ ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงานของ สอศช.

n = 397

พื้นที่สอศช.	\bar{X}	F	P- value
ทต.บางระกำ	3.00		
ทม.สกลนคร	3.94		
อบต.เขาสวนกวาง	4.15		
อบต.หนองเหียง	3.86	82.657***	.000
อบต.สามพระยา	2.17		
อำเภอเขาชัยสน	4.31		
กทม.เพชรทองคำ	3.60		
ภาพรวม	3.66		

*** p < .001

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. ของผู้มารับบริการ แต่ละพื้นที่ เป็นรายคู่ โดยวิธีหาความแตกต่าง เป็นรายคู่ของ Scheffé

ผลการทดสอบพบว่า ผู้มารับบริการที่ สอศช.อำเภอเขาชัยสน มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. มากกว่าผู้มารับบริการที่ ทต. บางระกำ อบต.หนองเหียง อบต. สามพระยา และ กทม.เพชรทองคำ ส่วนผู้มารับบริการที่ อบต. เขาสวนกวาง และ ทม. สกลนคร มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. มากกว่าผู้ที่มารับบริการที่ ทต. บางระกำ อบต.สามพระยา และ กทม.เพชรทองคำ และผู้มารับบริการที่ อบต.หนองเหียง มีความพึงพอใจมากกว่าผู้มารับบริการที่ อบต.สามพระยา สำหรับผู้มารับบริการที่ กทม.เพชรทองคำ มีความพึงพอใจมากกว่าผู้มารับบริการที่ ทต. บางระกำ และ อบต.สามพระยา (ตารางที่ 67)

ตารางที่ 67 เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช.
ในเรื่องกระบวนการให้บริการด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงานของ สอศช.
แต่ละพื้นที่เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffé

n = 397

พื้นที่ สอศช.	\bar{X}	ทต.	ทม.สกล	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.
		บาง ระกำ	นคร นกร	เขาสวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระยา	เขาชัย สน	เพชร ทองคำ
ทต.บางระกำ	3.00		*	*	*	*	*	*
ทม.สกลนคร	3.94					*		*
อบต.เขาสวนกว้าง	4.15					*		*
อบต.หนองเหียง	3.86					*	*	
อบต.สามพระยา	2.17						*	*
อำเภอเขาชัยสน	4.31							*
กทม.เพชรทองคำ	3.60							

* $p < .05$

สมมติฐานที่ 2

2. ศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ ภาพรวมพบว่า ผู้มารับบริการ มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย = 2.54) โดยมีผู้มารับบริการที่ สอศช. อำเภอเขาชัยสน มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานดังกล่าวของ สอศช. สูงกว่าพื้นที่อื่นๆ (คะแนนเฉลี่ย = 2.81) รองลงไปคือ ผู้ที่มารับบริการที่ ทม. สกลนคร อบต.เขาสวนกว้าง ทต.บางระกำ อบต.หนองเหียง และ กทม.เพชรทองคำ มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับมากเช่นกัน ดังนี้ 2.60 2.56 2.54 2.49 และ 2.49 ตามลำดับ และผู้ที่มารับบริการที่ อบต.สามพระยา มีความพึงพอใจระดับปานกลางที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.11

เมื่อศึกษาความแตกต่างของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการในรายพื้นที่พบว่า มีความแตกต่างกันรายพื้นที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 20.511$ P-value = .000) (ตารางที่ 68)

ตารางที่ 68 เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอสม. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ

n = 397

พื้นที่ คอสม.	\bar{X}	F	P- value
ทต.บางระกำ	2.54		
ทม.สกลนคร	2.60		
อบต.เขาสวนกวาง	2.56		
อบต.หนองเหียง	2.49	20.511***	.000
อบต.สามพระยา	2.11		
อำเภอเขาชัยสน	2.81		
กทม.เพชรทองคำ	2.49		
ภาพรวม	2.54		

*** p < .001

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอสม. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ ของผู้มารับบริการ แต่ละพื้นที่เป็นรายคู่ โดยวิธีหาคความแตกต่าง เป็นรายคู่ ของ Scheffé

ผลการทดสอบพบว่า ผู้มารับบริการที่ คอสม.อำเภอเขาชัยสน มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอสม. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการมากกว่าพื้นที่อื่นๆ ส่วนผู้มารับบริการที่ ทต.บางระกำ ทม.สกลนคร อบต.เขาสวนกวาง อบต.หนองเหียง และ กทม.เพชรทองคำ มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอสม. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการมากกว่า ผู้ที่มารับบริการที่ อบต.สามพระยา (ตารางที่ 69)

ตารางที่ 69 เปรียบเทียบค่าแตกต่าง คะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอสม.

ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ แต่ละพื้นที่ เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffé

n = 397

พื้นที่ คอสม.	\bar{X}	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.
		บาง ระกำ	สกล นคร	เขาสวน กวาง	หนอง เหียง	สาม พระยา	เขาชัย สน	เพชร ทองคำ
ทต.บางระกำ	2.54					*	*	
ทม.สกลนคร	2.60					*	*	
อบต.เขาสวนกวาง	2.56					*	*	
อบต.หนองเหียง	2.49					*	*	
อบต.สามพระยา	2.11						*	*
อำเภอเขาชัยสน	2.81							*
กทม.เพชรทองคำ	2.49							

* p < .05

สมมติฐานที่ 3

ศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอสช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการ
จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

3.1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม

การทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ของผู้มารับบริการ ประกอบด้วย ตัวแปร
ต่อไปนี้ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม และการเป็นสมาชิกกลุ่ม

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอสช. ในเรื่อง
กระบวนการให้บริการ จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางสังคม มีรายละเอียดดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า ผู้มารับบริการที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจผลการดำเนินงาน
ของ คอสช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการในภาพรวมในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 3.58) รองลง
ไปคือผู้มารับบริการที่ อายุระหว่าง 60-69 ปี และ 70-79 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลาง ดังนี้ 3.57
3.47 ตามลำดับ และผู้มารับบริการที่อายุ ต่ำกว่า 60 ปี มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอสช. ใน
ระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 3.37) และเมื่อศึกษาความแตกต่างของความพึงพอใจผลการดำเนินงาน
ของ คอสช. ในช่วงอายุ พบว่า มีความแตกต่างกันรายช่วงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
($F = 2.816$ $P\text{-value} = .039$)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้มารับบริการที่เป็นสมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ
คอสช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการในภาพรวมมากกว่า (คะแนนเฉลี่ย = 3.53) ผู้มารับบริการที่ไม่เป็น
สมาชิกกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย = 3.35) และพบความแตกต่างของความพึงพอใจในผลการดำเนินงานของ
คอสช. ระหว่างผู้มารับบริการที่เป็นสมาชิกกลุ่มและไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 ($t = 2.228$ $P\text{-value} = .029$)

ผลการศึกษาไม่พบความแตกต่างความพึงพอใจผลการดำเนินงานของคอสช. ระหว่างผู้มา
รับบริการที่เป็นชาย และหญิง และผู้มารับบริการที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาชั้น
ไป ตลอดจนผู้ที่มารับบริการที่มีสถานภาพทางสังคม และไม่มีสถานภาพทางสังคม (ตารางที่ 70)

ตารางที่ 70 เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการ
ในภาพรวม จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางสังคม

n = 397

ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม	\bar{X}	t	F	P-value
เพศ				
ชาย	3.51	.160		.874
หญิง	3.50			
อายุ (ปี)				
< 60	3.37			
60 - 69	3.57		2.816*	.039
70 - 79	3.47			
≥ 80	3.58			
ระดับการศึกษา				
≤ ประถมศึกษา	3.47	1.761		.079
≥ มัธยมศึกษา	3.59			
สถานภาพทางสังคม				
มี	3.56	1.456		.146
ไม่มี	3.47			
เป็นสมาชิกกลุ่ม				
เป็น	3.53	2.228*		.029
ไม่เป็น	3.35			

* p < .05

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ตามช่วงอายุ ของผู้มารับบริการเป็นรายคู่ โดยวิธีหาความแตกต่างเป็นรายคู่ของ Scheffé

ผลการทดสอบพบว่า ผู้มารับบริการที่อายุ ต่ำกว่า 60 ปี มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. แตกต่างกับผู้มารับบริการที่ อายุระหว่าง 60-69 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ระหว่างผู้มารับบริการที่ อายุระหว่าง 70-79 ปี กับอายุต่ำกว่า 60 ปี และอายุระหว่าง 60-69 ปี และระหว่างผู้มารับบริการที่ อายุ 80 ปีขึ้นไป กับอายุต่ำกว่า 60 ปี และอายุ 60-69 ปี และ 70-79 ปี (ตารางที่ 71) แสดงให้เห็นว่า ผู้มารับบริการที่สูงอายุมากมีความพึงพอใจต่อการให้บริการในภาพรวมทั้งหมดที่ สอศช. ได้จัดบริการ และกิจกรรมที่จัดให้มากกว่าผู้มารับบริการที่มีอายุน้อยกว่า โดยเฉพาะผู้ที่มารับบริการที่อายุน้อยกว่า 60 ปี

ตารางที่ 71 เปรียบเทียบค่าแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการในภาพรวม จำแนกตามอายุของผู้มารับบริการเป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffé

n = 397

ช่วงอายุของผู้มารับบริการ(ปี)	\bar{X}	< 60	60-69	70-79	≥ 80
< 60	3.37		*		
60 - 69	3.57				
70 - 79	3.47				
≥ 80	3.58				

* p < .05

3.2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

การทดสอบสมมติฐานปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของผู้มารับบริการ ประกอบด้วย ตัวแปรต่อไปนี้ การประกอบอาชีพ รายได้ รายจ่าย และ เงินเหลือเก็บ

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการ จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ มีรายละเอียดดังนี้

ผลการศึกษาพบว่าผู้มารับบริการที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ว่างงาน) มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการในภาพรวมมากกว่า (คะแนนเฉลี่ย = 3.57) ผู้มารับบริการที่ประกอบอาชีพ โดยมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 2.445 P-value = .015)

นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่า ผู้มารับบริการที่ไม่มีเงินเหลือเก็บมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการในภาพรวมมากกว่า(คะแนนเฉลี่ย = 3.61) ผู้มารับบริการที่มีเงินเหลือเก็บ (คะแนนเฉลี่ย = 3.38) และพบความแตกต่างความพึงพอใจในภาพรวมของกระบวนการให้บริการของคน 2 กลุ่มดังกล่าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (t = 4.436 P-value = .000)

จากการศึกษา ไม่พบความแตกต่างความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ ศอศช. ในเรื่อง รายได้ และรายจ่าย ระหว่างผู้มารับบริการที่มีรายได้ ไม่เกิน 3,000 บาท/เดือน กับผู้มารับบริการที่มีรายได้ เกิน 3,000 บาท/เดือนและระหว่างผู้มารับบริการที่มีรายจ่ายไม่เกิน 2,300 บาท/เดือน กับผู้มารับบริการที่มีรายจ่ายมากกว่า 2,300 บาท/เดือน (ตารางที่ 72)

ตารางที่ 72 เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการ
จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

n = 397

ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	\bar{X}	t	F	P-value
การประกอบอาชีพ				
ว่างงาน	3.57	2.445*		.015
ประกอบอาชีพ	3.44			
รายได้ (บาท/เดือน)				
≤ 3,000	3.52	1.017		.310
> 3,000	3.47			
รายจ่าย (บาท/เดือน)				
≤ 2,300	3.51	.548		.584
> 2,300	3.48			
เงินเหลือเก็บ				
มีเงินเหลือเก็บ	3.38	4.436***		.000
ไม่มีเงินเหลือเก็บ	3.61			

* p < .05

*** p < .001

สมมติฐานที่ 4

ศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอศช. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการ
ให้บริการ จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

4.1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม

การทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของผู้มารับบริการ ประกอบด้วย ตัวแปร
ต่อไปนี้ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม และการเป็นสมาชิกกลุ่ม

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอศช. ในประโยชน์ที่
ได้รับจากการให้บริการ จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางสังคม มีรายละเอียดดังนี้

ผลการศึกษาพบว่าผู้ที่มารับบริการที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไปมีความพึง
พอใจผลการดำเนินงานของ คอศช. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการมากกว่า (คะแนนเฉลี่ย = 2.63)
ผู้มารับบริการที่สำเร็จชั้นประถมศึกษา (คะแนนเฉลี่ย = 2.52) และพบความแตกต่างของความพึงพอใจผล
การดำเนินงานของ คอศช. ระหว่างคน 2 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (t = 3.205 P-value
= .001)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้มารับบริการที่มีสถานภาพทางสังคมมีความพึงพอใจผลการ
ดำเนินงานของ คอศช. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการมากกว่า (คะแนนเฉลี่ย = 2.62) ผู้ที่ไม่มี

สถานภาพทางสังคม (คะแนนเฉลี่ย = 2.51) และพบความแตกต่างความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ระหว่างคน 2 กลุ่มดังกล่าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.262$ P-value = .001)

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้มารับบริการที่เป็นสมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการแตกต่างไปจากความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ผู้มารับบริการที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.092$ P-value = .003) โดยผู้เป็นสมาชิกกลุ่ม ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 ส่วนผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.42

ผลการศึกษาไม่พบความแตกต่างความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ระหว่างผู้มารับบริการที่เป็นชาย และหญิง และระหว่างผู้มารับบริการที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 60 ปี 60–69 ปี 70–79 ปี และ 80 ปี ขึ้นไป (ตารางที่ 73)

ตารางที่ 73 เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางสังคม

n = 397				
ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม	\bar{X}	t	F	P-value
เพศ				
ชาย	2.52	.771		.477
หญิง	2.55			
อายุ (ปี)				
< 60	2.58			
60 - 69	2.53		1.299	.275
70 - 79	2.54			
≥ 80	2.44			
ระดับการศึกษา				
\leq ประถมศึกษา	2.52	3.205**		.001
\geq มัธยมศึกษา	2.63			
สถานภาพทางสังคม				
มี	2.62	3.262**		.001
ไม่มี	2.51			
เป็นสมาชิกกลุ่ม				
เป็น	2.57	3.092**		.003
ไม่เป็น	2.42			

** $p < .01$

4.2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

การทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของผู้มารับบริการ ประกอบด้วย ตัวแปร ต่อไปนี้ การประกอบอาชีพ รายได้ รายจ่าย และเงินเหลือเก็บ

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอสมซ. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ มีรายละเอียดดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า ผู้มารับบริการที่ไม่มีเงินเหลือเก็บ มีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอสมซ. ในประโยชน์ที่ได้รับการให้บริการมากกว่า (คะแนนเฉลี่ย = 2.57) ผู้มีเงินเหลือเก็บ (คะแนนเฉลี่ย = 2.50) และพบว่ามีความแตกต่างความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอสมซ. ระหว่างผู้มารับบริการที่มีเงินเหลือเก็บและไม่มีเงินเหลือเก็บ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.346$ P-value = .019)

ผลการศึกษา ไม่พบความแตกต่าง ความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอสมซ. ระหว่างผู้มารับบริการที่ว่างงานกับผู้มารับบริการที่ประกอบอาชีพ และระหว่างผู้มารับบริการที่มีรายได้ไม่เกิน 3,000 บาท/เดือน กับผู้มารับบริการที่มีรายได้มากกว่า 3,000 บาท/เดือน และระหว่างผู้มารับบริการที่มีรายจ่ายไม่เกิน 2,300 บาท/เดือนกับผู้มารับบริการที่มีรายจ่ายมากกว่า 2,300 บาท/เดือน (ตารางที่ 74)

ตารางที่ 74 เปรียบเทียบความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ คอสมซ. ในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

n = 397

ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	\bar{X}	t	F	P-value
การประกอบอาชีพ				
ว่างงาน	2.56	1.310		.191
ประกอบอาชีพ	2.52			
รายได้ (บาท/เดือน)				
$\leq 3,000$	2.53	.586		.558
$> 3,000$	2.55			
รายจ่าย (บาท/เดือน)				
$\leq 2,300$	2.52	1.627		.105
$> 2,300$	2.57			
เงินเหลือเก็บ				
มีเงินเหลือเก็บ	2.50	2.346*		.019
ไม่มีเงินเหลือเก็บ	2.57			

* p < .05

สมมติฐานที่ 5

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ ความรู้ และการมีส่วนร่วมกับความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการในรายด้าน ภาพรวม และประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ ความรู้ และการมีส่วนร่วมกับความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการในรายด้าน ภาพรวม และประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ พบรายละเอียดดังนี้

ผลการศึกษา พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ สอศช. มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ด้านสถานที่ ลักษณะกิจกรรม ลักษณะให้บริการ การให้บริการด้านบุคลากร งบประมาณ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ การปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. ภาพรวมความพึงพอใจทั้ง 7 ด้าน และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .189 .482 .269 .071 .215 .280 .372 .400$ และ $.375$ ตามลำดับ) กล่าวได้ว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ สอศช. มีผลต่อความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ทั้งภาพรวมของกระบวนการให้บริการและรายด้าน

ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับ สอศช. มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ด้านสถานที่ ลักษณะกิจกรรม ลักษณะการให้บริการ งบประมาณ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ การปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. ภาพรวมความพึงพอใจทั้ง 7 ด้าน และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .001 ($r = .175 .383 .267 .159 .299 .325 .368$ และ $.392$ ตามลำดับ) นอกจากนี้พบว่า ความรู้เกี่ยวกับ สอศช. มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ด้านการให้บริการของบุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .154$) กล่าวได้ว่า ความรู้เกี่ยวกับ สอศช. มีผลต่อความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ทั้งในภาพรวมและรายด้าน และตลอดจนถึงประโยชน์ที่ผู้รับบริการ ได้รับ

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ลักษณะกิจกรรม ลักษณะการให้บริการ การปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. ภาพรวมความพึงพอใจทั้ง 7 ด้าน และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .001 ($r = .271 .277 .218 .285$ และ $.411$ ตามลำดับ) และพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ด้านสถานที่ การให้บริการของบุคลากร และการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ ($r = .158 .149$ และ $.158$ ตามลำดับ) และพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ด้านงบประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .101$) กล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการมีผลต่อความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ทั้ง 2 ด้าน คือ กระบวนการให้บริการทั้งภาพรวมและรายด้าน และประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ (ตารางที่ 75)

ตารางที่ 75 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ ความรู้ และการมีส่วนร่วมกับความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช. ในเรื่องกระบวนการให้บริการในรายด้าน ภาพรวม และประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ

n=397

ความพึงพอใจผลการดำเนินงานของ สอศช.	การรับรู้	ความรู้	การมีส่วนร่วม
1.ด้านกระบวนการให้บริการ			
1.1 สถานที่	.189*** (.000)	.175*** (.000)	.158** (.000)
1.2 ลักษณะกิจกรรม	.482*** (.000)	.383*** (.000)	.271*** (.000)
1.3 ลักษณะการให้บริการ	.269*** (.000)	.267*** (.000)	.277*** (.000)
1.4 การให้บริการของบุคลากร	.071*** (.000)	.154** (.000)	.149** (.000)
1.5 งบประมาณ	.215*** (.000)	.159*** (.000)	.101* (.000)
1.6 การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ	.280*** (.000)	.299*** (.000)	.158** (.000)
1.7 การปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช.	.372*** (.000)	.325*** (.000)	.218*** (.000)
2. ภาพรวมของกระบวนการให้บริการ	.400*** (.000)	.368*** (.000)	.258*** (.000)
3.ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ	.375*** (.000)	.392*** (.000)	.411*** (.000)

* p < .05 ** p < .01 *** p < .001

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า P-value

8.2 สรุปการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานในรายพื้นที่ สอศช.

8.2.1 สรุปเปรียบเทียบความพึงพอใจในภาพรวม และรายด้านของกระบวนการให้บริการของทุกพื้นที่ และเปรียบเทียบเป็นรายคู่

สมมติฐานที่ 1

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>1.) เปรียบเทียบความพึงพอใจภาพรวมการให้บริการทั้งหมด</p> <p>พบว่ามีความแตกต่างในความพึงพอใจของผู้มารับบริการทั้ง 7 สอศช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 65.75$)</p> <p>2.) เปรียบเทียบความพึงพอใจภาพรวมของกระบวนการบริหารเป็นรายคู่ของพื้นที่ สอศช.</p> <p>ผลการศึกษาพบว่า</p> <p>(2.1) อำเภอเขาชัยสนมีความพึงพอใจแตกต่างไปจาก สอศช.อีก 6 พื้นที่</p>	<p>ผู้เข้ารับบริการที่ สอศช.อำเภอเขาชัยสนมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และสูงกว่าทุก สอศช.</p> <p>สอศช.อำเภอเขาชัยสน $>$ 6 สอศช.</p> <p>($\bar{X} = 4.11$) ($\bar{X} = 3.78 - 2.64$)</p>	<p>1. สอศช.ที่มีผลการปฏิบัติงานที่ผู้เข้ารับบริการพึงพอใจในกระบวนการให้บริการทั้งหมด มี 4 สอศช. คือ</p> <p>1.1 อำเภอเขาชัยสน มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$)</p> <p>1.2 อบต.เขาสวนกวาง มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$)</p> <p>1.3 ทม.สกลนคร มีความพึงพอใจระดับปานกลาง (ค่อนข้างสูง) ($\bar{X} = 3.66$)</p> <p>1.4 กทม.เพชรทองคำ มีความพึงพอใจระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.61$)</p>

8.2.1 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>(2.2) อบต.เขาสวนกวาง และ ทม.สกจนคร มีความพึงพอใจแตกต่างกันไปจาก อบต.หนองเหียง และ อบต.สามพระยา</p> <p>(2.3) กทม.เพชรทองคำ มีความพึงพอใจแตกต่างจาก ทต.บางระกำ และ อบต.สามพระยา</p>	<p>อบต.เขาสวนกวาง ($\bar{X} = 3.78$)</p> <p>ทม.สกจนคร ($\bar{X} = 3.66$)</p> <p>▶</p> <p>อบต.หนองเหียง ($\bar{X} = 3.35$)</p> <p>อบต.สามพระยา ($\bar{X} = 2.63$)</p> <p>กทม.เพชรทองคำ ($\bar{X} = 3.61$)</p> <p>▶</p> <p>ทต.บางระกำ ($\bar{X} = 3.08$)</p> <p>อบต.สามพระยา ($\bar{X} = 2.63$)</p>	<p>2. ผลการปฏิบัติงานที่ผู้เข้ารับบริการที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าทุก สอศช. คือ อบต.สามพระยา ($\bar{X} = 2.63$ ระดับปานกลาง)</p>
<p>3.) เปรียบเทียบความพึงพอใจของการให้บริการเป็นรายด้าน</p> <p>ผลการศึกษาพบดังนี้</p> <p>(3.1) ด้านสถานที่</p> <p>ก. เปรียบเทียบความพึงพอใจในภาพรวมการให้บริการด้านสถานที่พบว่ามีความแตกต่างต่อความพึงพอใจในภาพรวมการให้บริการด้านสถานที่</p>	<p>ผู้มารับบริการที่ สอศช.กทม.เพชรทองคำมีค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$) และสูงกว่าทุก สอศช.</p>	<p>ความพึงพอใจด้านสถานที่</p> <p>1. สอศช.ที่ให้บริการด้านสถานที่ และเกิดความพึงพอใจต่อผู้มารับบริการ มีดังนี้</p> <p>1.1 กทม.เพชรทองคำ มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$)</p> <p>1.2 อบต.เขาสวนกวาง มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$)</p>

8.2.1 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>ของผู้มารับบริการทั้ง 7 ศอศช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (F = 6.551 P-value = .000)</p> <p>ข. เปรียบเทียบความพึงพอใจการให้บริการด้านสถานที่เป็นรายคู่ของพื้นที่ ศอศช. ผลการศึกษาพบดังนี้</p> <p>- ผู้มารับบริการที่ ศอศช.อบต.สามพระยามีความพึงพอใจด้านสถานที่น้อยกว่าผู้มารับบริการใน ศอศช.ทม.สกลนคร อบต.เขาสวนกวาง อำเภอเขาชัยสน และ กทม.เพชรทองคำ</p>	<p>กทม.เพชรทองคำ ($\bar{X} = 3.84$)</p> <p>อบต.เขาสวนกวาง ($\bar{X} = 3.81$)</p> <p>อำเภอเขาชัยสน ($\bar{X} = 3.60$)</p> <p>ทม.สกลนคร ($\bar{X} = 3.59$)</p> <p style="text-align: center;">></p> <p>อบต.สามพระยา ($\bar{X} = 3.00$)</p>	<p>1.3 อำเภอเขาชัยสน มีความพึงพอใจระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.60$)</p> <p>1.4 ทม.สกลนคร มีความพึงพอใจระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.59$)</p> <p>2. ศอศช.ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยกว่าทุก ศอศช.คือ อบต.สามพระยา ($\bar{X} = 3.00$ ระดับปานกลาง)</p>
<p>(3.2) ด้านลักษณะกิจกรรม</p> <p>ก. เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อลักษณะกิจกรรมของ ศอศช.ทั้ง 7 พื้นที่ พบว่ามีความแตกต่างในพื้นที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (F = 64.542 P-value = .000)</p>	<p>ผู้มารับบริการที่ ศอศช.อำเภอเขาชัยสนมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) ซึ่งสูงกว่าทุก ศอศช. และสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวมของ 7 ศอศช. ($\bar{X} = 3.17$ ระดับปานกลาง)</p>	<p>1. สำหรับการให้บริการด้านลักษณะกิจกรรมสรุปได้ว่า ศอศช.ที่จัดลักษณะกิจกรรมที่ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้มารับบริการเรียงลำดับ ดังนี้</p> <p>1.1 อำเภอเขาชัยสน $\bar{X} = 4.37$ ระดับมาก</p> <p>1.2 ทม.สกลนคร $\bar{X} = 3.83$ ระดับมาก</p> <p>1.3 อบต.เขาสวนกวาง $\bar{X} = 3.64$ ระดับปานกลางค่อนข้างสูง</p>

8.2.1 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>ข. เปรียบเทียบความพึงพอใจการให้บริการด้านลักษณะกิจกรรมเป็นรายคู่ของพื้นที่ สอศช.</p> <p>ผลการศึกษาพบดังนี้</p> <p>1.) ผู้มารับบริการที่ สอศช. อำเภอเขาชัยสนมีความพึงพอใจมากกว่าผู้มารับบริการในพื้นที่อื่นๆทั้งหมด</p> <p>2.) ผู้มารับบริการที่ ทม. สกลนคร และ อบต.เขาสวนกวางมีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มารับบริการที่ กทม.เพชรทองคำ อบต.หนองเหียง อบต.สามพระยา และ ทต.บางระกำ</p>	<p>อำเภอเขาชัยสน $(\bar{X} = 4.37)$ > สอศช.ทั้ง 6 พื้นที่ $(\bar{X} = 3.83-2.74)$</p> <p>ทม.สกลนคร $(\bar{X} = 3.83)$ > กทม.เพชรทองคำ $(\bar{X} = 3.17)$</p> <p>อบต.เขาสวนกวาง $(\bar{X} = 3.64)$ > อบต.หนองเหียง $(\bar{X} = 3.08)$</p> <p>อบต.สามพระยา $(\bar{X} = 2.74)$</p> <p>ทต.บางระกำ $(\bar{X} = 2.57)$</p>	<p>1.4 กทม.เพชรทองคำ $\bar{X} = 3.17$ ระดับปานกลาง</p> <p>2. สอศช.ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจด้านลักษณะกิจกรรมที่น้อยกว่าทุก สอศช. มี 2 สอศช. คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - อบต.สามพระยา $(\bar{X} = 2.74)$ ระดับปานกลาง - ทต.บางระกำ $(\bar{X} = 2.57)$ ระดับปานกลาง <p>ข้อเสนอแนะ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องปรับปรุงการจัดกิจกรรม/ลักษณะของกิจกรรมให้เป็นของ สอศช.ทต.บางระกำเอง มิใช่ใช้กิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ 2 ชมรมดังกล่าว 2. สำหรับ อบต.สามพระยาหากได้มีการจัดการบริหารที่ดี ปัจจัยเอื้อในการจัดกิจกรรมที่จะได้รับจากหน่วยงานจากสถานการศึกษา และหน่วยงานที่จะสนับสนุนมีพร้อมอยู่แล้ว ก็น่าจะดำเนินงานไปได้ด้วยดี

8.2.1 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>3.) ผู้มารับบริการที่ กทม.เพชรทองคำมีความพึงพอใจมากกว่าผู้เข้ารับบริการที่ ทต.บางระกำ</p>	<p>กทม.เพชรทองคำ > ทต.บางระกำ ($\bar{X} = 3.17$) ($\bar{X} = 2.57$)</p>	
<p>(3.3) ด้านลักษณะการให้บริการ</p> <p>ก. เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อลักษณะการให้บริการของ สอศช. 7 พื้นที่ พบว่ามีความแตกต่างในพื้นที่ ทั้ง 7 สอศช.อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (F = 55.981 P-value = .000)</p> <p>ข. เปรียบเทียบความพึงพอใจการให้บริการด้านการให้บริการเป็นรายคู่ของพื้นที่ สอศช.</p> <p>ผลการศึกษาพบดังนี้</p> <p>1.) ผู้มารับบริการ สอศช.อำเภอเขาชัยสนมีความพึงพอใจด้านการให้บริการมากกว่าผู้มารับบริการในพื้นที่อื่นๆทั้ง 6 สอศช.</p>	<p>ผู้มารับบริการที่ สอศช.อำเภอเขาชัยสน มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) และสูงกว่าทุกพื้นที่ สอศช. และสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวมของ 7 สอศช. ($\bar{X} = 3.18$ ระดับปานกลาง)</p> <p>อำเภอเขาชัยสน > สอศช.ทั้ง 6 พื้นที่ ($\bar{X} = 4.17$) ($\bar{X} = 3.70-2.35$)</p>	<p>1. พื้นที่ให้บริการทางการให้บริการ และผู้รับบริการมีความพึงพอใจ เรียงลำดับดังนี้</p> <p>1.1 อำเภอเขาชัยสน มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$)</p> <p>1.2 กทม.เพชรทองคำ มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$)</p> <p>1.3 อบต.เขาสวนกวาง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$)</p> <p>1.4 ทม.สกลนคร มีความพึงพอใจระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$)</p> <p>2. อบต.สามพระยา มีค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยกว่าทุก สอศช. ($\bar{X} = 2.35$ ระดับปานกลาง)</p>

8.2.1 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>2.) ผู้มารับบริการที่ กทม.เพชรทองคำมีความพึงพอใจมากกว่าผู้มารับบริการที่ ทต.บางระกำ ทม.สกนนคร อบต.เขาสวนกวาง อบต.หนองเหียง และ อบต.สามพระยา</p>	<p>กทม.เพชรทองคำ $(\bar{X} = 3.70)$ $>$ อบต.เขาสวนกวาง $(\bar{X} = 3.24)$ ทม.สกนนคร $(\bar{X} = 3.21)$ ทต.บางระกำ $(\bar{X} = 2.92)$ อบต.หนองเหียง $(\bar{X} = 2.72)$ อบต.สามพระยา $(\bar{X} = 2.35)$</p>	
<p>3.) ผู้มารับบริการที่ อบต.เขาสวนกวาง และ ทม.สกนนคร มีความพึงพอใจมากกว่าผู้มารับบริการที่ ทต.บางระกำ อบต.หนองเหียง และ อบต.สามพระยา</p>	<p>อบต.เขาสวนกวาง $(\bar{X} = 3.24)$ ทม.สกนนคร $(\bar{X} = 3.21)$ $>$ ทต.บางระกำ $(\bar{X} = 2.92)$ อบต.หนองเหียง $(\bar{X} = 2.72)$ อบต.สามพระยา $(\bar{X} = 2.35)$</p>	

8.2.1 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>(3.4) ด้านการให้บริการของบุคคลากร</p> <p>ก. เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อลักษณะการให้บริการของบุคคลใน ศอศช. 7 พื้นที่</p> <p>พบว่ามีความแตกต่างในพื้นที่ทั้ง 7 ศอศช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (F = 17.688 P-value = .000)</p> <p>ข. เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อลักษณะการให้บริการของบุคคลเป็นรายคู่ของพื้นที่ ศอศช.</p> <p>ผลการศึกษาพบดังนี้</p> <p>1.) ผู้มารับบริการที่ อบต.เขาสวนกว้างมีความพึงพอใจแตกต่างกับผู้มารับบริการที่ ทต.บางระกำ ทม.สกกลนคร อบต.หนองเหียง และอบต.สามพระยา</p>	<p>ผู้มารับบริการที่ ศอศช.อบต.เขาสวนกว้างมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 4.63$) ซึ่งสูงกว่าพื้นที่อื่นอีก 6 ศอศช. และสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวมของพื้นที่ทั้งหมด ($\bar{X} = 4.13$ ระดับมาก)</p> <p>อบต.เขาสวนกว้าง $\bar{X} = 4.63$ ></p> <ul style="list-style-type: none"> ทม.สกกลนคร ($\bar{X} = 4.07$) อบต.หนองเหียง ($\bar{X} = 4.04$) ทต.บางระกำ ($\bar{X} = 4.02$) อบต.สามพระยา ($\bar{X} = 3.20$) 	<p>การให้บริการของบุคคลากรที่ประจำ ศอศช. หรือชมรมผู้สูงอายุ (ภายใต้โครงการนำร่องการจัดตั้งศอศช.) ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจในระดับมากเกือบทุก ศอศช. ($\bar{X} = 4.63-4.02$) ยกเว้น อบต.สามพระยา ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$)</p>

8.2.1 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>2.) ผู้มารับบริการในพื้นที่ ศอศช.ต่างๆ 6 พื้นที่ที่มีความพึงพอใจมากกว่าผู้มา รับบริการใน ศอศช.อบต.สามพระยา</p>	<p>ศอศช. 6 พื้นที่ > อบต.สามพระยา ($\bar{X} = 4.63-4.02$) ($\bar{X} = 3.20$)</p>	
<p>(3.5) ด้านงบประมาณ</p> <p>ก. เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อ งบประมาณของผู้รับบริการใน ศอศช. 7 พื้นที่ พบว่ามีความแตกต่างในพื้นที่ ทั้ง 7 ศอศช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 (F = 22.434 P-value =.000)</p> <p>ข. เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อ งบประมาณเป็นรายคู่ของพื้นที่ ศอศช. ผลการศึกษาพบดังนี้</p> <p>1.) ผู้มารับบริการอำเภอเขาชัย สน มีความพึงพอใจมากกว่าผู้มารับบริการทั้ง 6 ศอศช.</p>	<p>ผู้รับบริการ ศอศช.อำเภอเขาชัยสน มีความพึง พอใจระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) ซึ่งสูงกว่าทุก ศอศช. และค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของพื้นที่ทั้งหมด ($\bar{X} = 3.00$ ระดับปานกลาง)</p> <p>อำเภอเขาชัยสน > ศอศช.ทั้ง 6 พื้นที่ ($\bar{X} = 3.71$) ($\bar{X} = 3.23-2.46$)</p>	<p>1. ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ศอศช.อำเภอเขาชัยสนมี งบประมาณที่จะบริหารศูนย์ฯได้เพียงพอ แหล่งที่มา ของงบประมาณที่อำเภอเขาชัยสนนอกจากจะได้จาก เจ้าภาพหลักคือ เทศบาลตำบลเขาชัยสนแล้ว ยังได้รับ การสนับสนุนจาก อบต.ต่างๆในพื้นที่อำเภอเขาชัยสน และจากแหล่งอื่นๆด้วย</p> <p>2. จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เงินงบประมาณที่ อุดหนุนการจัดกิจกรรมนั้นมาจากเจ้าภาพหลักคือ องค์กรส่วนปกครองท้องถิ่นที่เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือ อบต.ในพื้นที่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรายได้ และนโยบายของเจ้าภาพหลักที่มีต่อการให้บริการ สวัสดิการสังคมกับผู้สูงอายุด้วย</p>

8.2.1 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>2.) ผู้มารับบริการที่ ศอศช.ทม. สกจนคร อบต.เขาสวนกวาง อบต.หนองเหียง และ กทม.เพชรทองคำ มีความพึงพอใจมากกว่า ผู้รับบริการ ศอศช.ทต.บางระกำ และ อบต.สามพระยา</p>	<p>ทม.สกจนคร ($\bar{X} = 3.23$)</p> <p>อบต.เขาสวนกวาง ($\bar{X} = 3.05$)</p> <p>อบต.หนองเหียง ($\bar{X} = 3.02$)</p> <p>กทม.เพชรทองคำ ($\bar{X} = 3.02$)</p> <p style="text-align: center;">></p> <p>อบต.สามพระยา ($\bar{X} = 2.47$)</p> <p>ทต.บางระกำ ($\bar{X} = 2.46$)</p>	<p>3. สำหรับ ศอศช.กทม.เพชรทองคำนั้น ได้จัดการและใช้งบประมาณของตนเอง เป็นการบริหารจัดการเงินงบประมาณที่ได้จากสมาชิกร่วมกันบริจาค และมีผู้ร่วมบริจาคสมทบแล้วนำมาบริหารศูนย์เอง มีการสนับสนุนจากภาครัฐน้อยมาก</p>
<p>(3.6) ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ</p> <p>ก. เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ พบว่ามีความแตกต่างในพื้นที่ ทั้ง 7 ศอศช.อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (F = 16.331 P-value = .000)</p>	<p>ผู้รับบริการ ศอศช.อำเภอเขาชัยสนมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) มากกว่าทุก ศอศช. และค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของพื้นที่ทั้งหมด ($\bar{X} = 3.64$ ระดับปานกลาง)</p>	<p>ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ให้มารับบริการที่ศูนย์อเนกประสงค์ฯ ซึ่งบุคคลสำคัญที่เน้นเป็นอันดับแรกคือ ผู้สูงอายุ ครอบครัวผู้สูงอายุ และผู้ดูแลผู้สูงอายุ และกลุ่มรองลงมาคือ สตรี เด็ก เยาวชน และคนต่างวัยนั้น พบว่าผู้รับบริการใน 3 ศอศช.มีความพึงพอใจในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้คือ</p> <p>1. อำเภอเขาชัยสน มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$)</p>

8.2.1 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>จ. เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการเป็นรายคู่ของพื้นที่ สอศช.</p> <p>ผลการศึกษาพบดังนี้</p> <p>1.) ผู้มารับบริการที่อำเภอเขาชัยสนมีความพึงพอใจมากกว่าผู้มารับบริการที่ กทม.เพชรทองคำ อบต.หนองเหียง ทต.บางระกำ และ อบต.สามพระยา</p>	<p>อำเภอเขาชัยสน $(\bar{X} = 4.14)$ $>$</p> <p>อบต.หนองเหียง $(\bar{X} = 3.48)$ กทม.เพชรทองคำ $(\bar{X} = 3.34)$ ทต.บางระกำ $(\bar{X} = 3.26)$ อบต.สามพระยา $(\bar{X} = 2.96)$</p>	<p>2. อบต.เขาสวนกว้าง มีความพึงพอใจในระดับมาก $(\bar{X} = 4.07)$</p> <p>3. ทม.สกลนคร มีความพึงพอใจในระดับมาก $(\bar{X} = 3.86)$</p> <p>การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ให้มารับบริการเป็นนโยบายที่ดี เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลต่างเพศต่างวัยได้เข้ามาใช้บริการ และที่สำคัญการให้ทุกวัยได้มีโอกาสใกล้ชิด และมีความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ ทำให้มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน</p>

8.2.1 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>2.) ผู้มารับบริการที่ อบต.เขา สวนกวางมีความพึงพอใจมากกว่าผู้มารับบริการ ที่ อบต.หนองเหียง กทม.เพชรทองคำ ทต.บาง ระกำ และ อบต.สามพระยา</p>	<p>อบต.เขาสวนกวาง $\bar{X} = 4.07$ $>$ อบต.หนองเหียง $(\bar{X} = 3.48)$ กทม.เพชรทองคำ $(\bar{X} = 3.34)$ ทต.บางระกำ $(\bar{X} = 3.26)$ อบต.สามพระยา $(\bar{X} = 2.96)$</p>	
<p>3.) ผู้มารับบริการที่ ทม. สกลนคร มีความพึงพอใจมากกว่าผู้มารับบริการ ที่ กทม.เพชรทองคำ ทต.บางระกำ และ อบต.สาม พระยา</p>	<p>ทม.สกลนคร $(\bar{X} = 3.86)$ $>$ กทม.เพชรทองคำ $(\bar{X} = 3.34)$ ทต.บางระกำ $(\bar{X} = 3.26)$ อบต.สามพระยา $(\bar{X} = 2.96)$</p>	

8.2.1 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>(3.7) ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน ศอศช.</p> <p>ก. เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ พบว่ามีความแตกต่างในพื้นที่ทั้ง 7 ศอศช.อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 (F = 82.657 P-value = .000)</p> <p>ข. เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการเป็นรายคู่ของพื้นที่ ศอศช.</p> <p>ผลการศึกษาพบดังนี้</p> <p>1.) ผู้มารับบริการที่อำเภอเขายายสุพรรณมีความพึงพอใจมากกว่าผู้มารับบริการที่ ทต.บางระกำ อบต.หนองเหียง อบต.สามพระยา และ กทม.เพชรทองคำ</p>	<p>ผู้รับบริการที่ ศอศช.อำเภอเขายายสุพรรณ มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) ซึ่งสูงกว่าทุก ศอศช. และค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของพื้นที่ทั้งหมด ($\bar{X} = 3.66$ ระดับปานกลาง)</p> <p>อำเภอเขายายสุพรรณ $>$</p> <p>อบต.หนองเหียง ($\bar{X} = 3.86$)</p> <p>กทม.เพชรทองคำ ($\bar{X} = 3.60$)</p> <p>ทต.บางระกำ ($\bar{X} = 3.00$)</p> <p>อบต.สามพระยา ($\bar{X} = 2.17$)</p>	<p>ความพึงพอใจด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน ศอศช. พบว่ามีผู้รับบริการพอใจเรียงตาม ศอศช.ในพื้นที่ต่างๆ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อำเภอเขายายสุพรรณได้รับความพึงพอใจจากผู้เข้ารับบริการในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) 2. อบต.เขาสวนกวางได้รับความพึงพอใจจากผู้เข้ารับบริการในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) 3. อบต.หนองเหียงได้รับความพึงพอใจจากผู้เข้ารับบริการในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) 4. กทม.เพชรทองคำได้รับความพึงพอใจจากผู้เข้ารับบริการในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.60$)

8.2.1 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>2.) ผู้มารับบริการที่ อบต.เขา สวนกวาง และ ทม.สกลนคร มีความพึงพอใจ มากกว่าผู้มารับบริการที่ ทต.บางระกำ อบต.สาม พระยา และ กทม.เพชรทองคำ</p>	<p>อบต.เขาสวนกวาง ($\bar{X} = 4.15$)</p> <p>ทม.สกลนคร ($\bar{X} = 3.94$)</p> <p style="text-align: center;">></p> <p>กทม.เพชรทองคำ ($\bar{X} = 3.60$)</p> <p>ทต.บางระกำ ($\bar{X} = 3.00$)</p> <p>อบต.สามพระยา ($\bar{X} = 2.17$)</p>	
<p>3.) ผู้มารับบริการที่ อบต.หนอง เหียง มีความพึงพอใจมากกว่าผู้มารับบริการที่ อบต.สามพระยา</p>	<p>อบต.หนองเหียง ($\bar{X} = 3.86$)</p> <p style="text-align: center;">></p> <p>อบต.สามพระยา ($\bar{X} = 2.17$)</p>	
<p>4.) ผู้มารับบริการที่ กทม.เพชร ทองคำ มีความพึงพอใจมากกว่าผู้มารับบริการที่ ทต.บางระกำ และ อบต.สามพระยา</p>	<p>กทม.เพชรทองคำ ($\bar{X} = 3.60$)</p> <p style="text-align: center;">></p> <p>ทต.บางระกำ ($\bar{X} = 3.00$)</p> <p>อบต.สามพระยา ($\bar{X} = 2.17$)</p>	

8.2.2 สรุปเปรียบเทียบความพึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ

สมมติฐานที่ 2

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>1.) เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ</p> <p>พบว่ามีความแตกต่างในความพึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการของผู้เข้ารับบริการทั้ง 7 ศอศช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (F = 20.511 P-value = .000)</p> <p>2.) เปรียบเทียบความพึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการเป็นรายคู่ของผู้เข้ารับบริการในพื้นที่ ศอศช.</p> <p>ผลการศึกษาพบว่า</p> <p>2.1 ผู้เข้ารับบริการที่ ศอศช.อำเภอเขาชัยสนมีความพึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการแตกต่างไปจากพื้นที่ ศอศช.อื่นๆ อีก 6 ศอศช.</p>	<p>ผู้เข้ารับบริการที่อำเภอเขาชัยสนมีความพึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้ารับบริการและร่วมกิจกรรมในระดับมาก ($\bar{X} = 2.81$) และสูงกว่าทุกศอศช.</p> <p>อำเภอเขาชัยสน > ศอศช.ทั้ง 6 พื้นที่ ($\bar{X} = 2.81$) ($\bar{X} = 2.60-2.11$) (ระดับมาก) (ระดับมาก-ปานกลาง)</p>	<p>1. ศอศช.อำเภอเขาชัยสนมีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับมาก ซึ่งสูงกว่าทุก ศอศช.</p> <p>2. พื้นที่ ศอศช.อำเภอเขาชัยสนได้จัดบริการและกิจกรรมที่มีลักษณะที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์สูงสุดให้ผู้รับบริการ (ดูผลการศึกษาลักษณะกิจกรรมที่รวมทั้งวิธีการดำเนินงานกิจกรรม)</p> <p>3. สำหรับพื้นที่อื่นอีก 4 ศอศช.นั้นก็ได้มีการจัดกิจกรรมและการให้บริการที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เข้ารับบริการในระดับมากเช่นกัน</p> <p>4. ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าลักษณะกิจกรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเข้มแข็งของศูนย์ฯได้ เพราะถ้าลักษณะกิจกรรมไม่ตรงกับความต้องการของผู้มารับบริการ ย่อมไม่จูงใจให้ผู้สูงอายุเข้ามาใช้บริการ ดังนั้นการจัดกิจกรรมนอกจากจะตรงกับความต้องการของผู้มารับบริการแล้ว ยังต้องมีการบูรณาการ</p>

8.2.2 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>2.2 ผู้เข้ารับบริการที่ ทม.สกลนคร อบต.เขาสวนกวาง ทต.บางระกำ และ กทม.เพชร ทองคำ มีความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจาก การเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันไปจาก สอสช.อบต. สามพระยา</p>	<p>ทม.สกลนคร ($\bar{X} = 2.60$)</p> <p>อบต.เขาสวนกวาง ($\bar{X} = 2.56$)</p> <p>ทต.บางระกำ ($\bar{X} = 2.54$)</p> <p>อบต.หนองเหียง ($\bar{X} = 2.49$)</p> <p>กทม.เพชรทองคำ ($\bar{X} = 2.49$)</p> <p>(ระดับมากที่สุด 5 สอสช.)</p> <p style="text-align: center;">></p> <p>อบต.สามพระยา ($\bar{X} = 2.11$) (ระดับปานกลาง)</p>	<p>ในหลายด้านเข้าไปให้เป็นหนึ่งเดียวในกิจกรรมนั้น</p>

8.2.3 สรุปเปรียบเทียบความพึงพอใจภาพรวมในกระบวนการให้บริการ จำแนกตามปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ

สมมติฐานที่ 3

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป						
<p>1.) เปรียบเทียบความพึงพอใจในภาพรวมของกระบวนการบริการ จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางสังคม</p> <p>ผลการศึกษาพบดังนี้</p> <p>1.1 อายุ มีความแตกต่างในความพึงพอใจในภาพรวมกระบวนการบริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 2.816$ P-value = .039)</p>	<p>ตัวแปรอายุ</p> <p>พบว่าผู้มารับบริการที่อายุ 80 ปีขึ้นไปมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.58$) ซึ่งมีค่าคะแนนสูงกว่าผู้สูงอายุในกลุ่มอื่น</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="text-align: center; width: 50%;"> <p>อายุ ≥ 80 ปี ($\bar{X} = 3.58$)</p> </td> <td style="text-align: center; width: 10%;">$>$</td> <td style="text-align: center; width: 50%;"> <p>อายุ < 60 ปี ($\bar{X} = 3.37$)</p> </td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;"> <p>อายุ 60 – 69 ปี ($\bar{X} = 3.57$)</p> </td> <td></td> <td style="text-align: center;"> <p>อายุ 70 – 79 ปี ($\bar{X} = 3.47$)</p> </td> </tr> </table>	<p>อายุ ≥ 80 ปี ($\bar{X} = 3.58$)</p>	$>$	<p>อายุ < 60 ปี ($\bar{X} = 3.37$)</p>	<p>อายุ 60 – 69 ปี ($\bar{X} = 3.57$)</p>		<p>อายุ 70 – 79 ปี ($\bar{X} = 3.47$)</p>	<p>1. จะเห็นว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมาก ตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจมากกว่าผู้สูงอายุในกลุ่มอายุอื่น แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุท่านเหล่านี้มีความสุขในการได้มาร่วม หรือทำกิจกรรมต่างๆ หรือได้เข้าร่วมรับบริการในด้านใดด้านหนึ่งของศูนย์ฯแล้วเกิดความพึงพอใจ นอกจากนี้กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 60 – 69 ปี (เพิ่งเริ่มเข้าวัยสูงอายุตอนต้น) มีความพึงพอใจเช่นกัน แสดงว่าศูนย์ฯมีการจัดบริการและกิจกรรมที่ตอบสนองกับคน 2 กลุ่มนี้ได้โดยตรงกับความต้องการ จึงเกิดความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มอื่น โดยเฉพาะกลุ่มอายุที่น้อยกว่า 60 ปี ซึ่งเป็นผู้ต่างวัย ดังนั้นการจัดกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงกลุ่มผู้ต่างวัยที่เข้ามาใช้บริการด้วย</p>
<p>อายุ ≥ 80 ปี ($\bar{X} = 3.58$)</p>	$>$	<p>อายุ < 60 ปี ($\bar{X} = 3.37$)</p>						
<p>อายุ 60 – 69 ปี ($\bar{X} = 3.57$)</p>		<p>อายุ 70 – 79 ปี ($\bar{X} = 3.47$)</p>						

8.2.3 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของอายุ พบว่า ผู้มีอายุ ≥ 80 ปี และผู้มีอายุ 60-69 ปี มีความพึงพอใจในภาพรวมของกระบวนการบริการมากกว่าผู้มีอายุ 70-79 ปี และผู้มีอายุ < 60 ปี</p> <p>1.2 การเป็นสมาชิกกลุ่มพบว่าผู้เข้ารับบริการที่เป็นสมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.228$ P-value = .029)</p> <p>1.3 ไม่พบความแตกต่างในความพึงพอใจต่อกระบวนการบริการในภาพรวมในตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพทางสังคม</p>	<p>ตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่ม</p> <p>เป็นสมาชิกกลุ่ม $>$ ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม</p> <p>($\bar{X} = 3.53$) ($\bar{X} = 3.35$)</p> <p>ระดับปานกลาง ระดับปานกลาง</p>	<p>2. ผู้ที่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มจะมีความเข้าใจต่อการเป็นสมาชิกของชมรม หรือการเป็นสมาชิกของสมาคมใดสมาคมหนึ่งได้ดี การเป็นสมาชิกเข้ามารับบริการ สอดคล้องเช่นกัน เช่นต้องรู้จักการเสียสละ การมีส่วนร่วม ฯลฯ ก็จะช่วยให้ศูนย์ฯ พัฒนาดีขึ้น การเข้ามาเป็นสมาชิกต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น และระเบียบขององค์กรนั้นด้วย</p>

8.2.3 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>2.) เปรียบเทียบความพึงพอใจของกระบวนการบริการจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจในที่นี้ ประกอบด้วย การประกอบอาชีพ รายได้ รายจ่าย และเงินเหลือเก็บ</p> <p>ผลการศึกษาพบดังนี้</p> <p>1. การประกอบอาชีพ พบว่าผู้มารับบริการที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ว่างงาน) มีความพึงพอใจแตกต่างไปจากผู้ที่ประกอบอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.445$ P-value = .015)</p> <p>2. การมีเงินเหลือเก็บ พบว่าผู้มารับบริการที่ไม่มีเงินเหลือเก็บมีความพึงพอใจแตกต่างไปจากผู้ที่มีเงินเหลือเก็บอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 4.436$ P-value = .000)</p> <p>3. ไม่พบความแตกต่างในภาพรวมการบริการในตัวแปรต่อไปนี้ รายได้ และรายจ่าย ของผู้มารับบริการ</p>	<p>ผู้ว่างงาน(ไม่ประกอบอาชีพ) > ผู้ประกอบอาชีพ</p> <p>($\bar{X} = 3.57$) ($\bar{X} = 3.44$)</p> <p>ระดับปานกลาง ระดับปานกลาง</p> <p>ผู้ไม่มีเงินเหลือเก็บ > ผู้มีเงินเหลือเก็บ</p> <p>($\bar{X} = 3.61$) ($\bar{X} = 3.38$)</p> <p>ระดับปานกลาง ระดับปานกลาง</p>	<p>หากพิจารณาจากผลการศึกษาในตัวแปรเหล่านี้พบว่ามีความแตกต่าง โดยผู้ว่างงานและผู้ไม่มีเงินเหลือเก็บมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของ ศอศช. นับว่าการจัดตั้งศูนย์เนกประสงค์ฯขึ้นมาเป็นสถาบันที่รองรับการให้สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ โดยไม่ได้เจาะจงว่าเป็นบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การที่ผู้ว่างงาน (ไม่ได้ประกอบอาชีพ) มีความพอใจต่อการให้บริการของ ศอศช. นั้น เพราะคนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพยอมมาเข้าร่วมกิจกรรมได้สะดวก สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในเวลาใดวันใดก็ได้ ไม่ติดธุระหรือคิดงานการประกอบอาชีพ เช่น ถ้าขาย หรือเป็นลูกจ้าง เป็นต้น หรืออีกนัยหนึ่งผู้ไม่มีอาชีพอาจมีรายได้ไม่มากนัก จะสอดคล้องกับผู้ไม่มีเงินเหลือเก็บที่มารับบริการแล้วพึงพอใจมาก เพราะว่าบุคคลเหล่านี้ได้มาที่ ศอศช. นอกจากจะมาพบพูดคุยกับคนวัยเดียวกันแล้ว การที่ ศอศช. ไม่มีการเสียค่าบริการในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือค่าใช้จ่ายใดๆ จึงทำให้ผู้ที่มีทุนทรัพย์น้อยที่มากที่องค์กรนี้ เมื่อมาแล้วย่อมสบายใจและเกิดความพอใจ นอกจากนี้ไม่มีค่าใช้จ่ายแล้วยังพบเพื่อนต่างอาชีพ ต่างฐานะที่สามารถเข้ากันได้</p>

8.2.4 สรุปเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

สมมติฐานที่ 4

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>1.) เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางสังคม</p> <p>ผลการศึกษาพบดังนี้</p> <p>1. ระดับการศึกษา พบว่าผู้มารับบริการ ซึ่งสำเร็จการศึกษาดั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป มีความพึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการแตกต่างไปจากผู้รับบริการในระดับประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.205$ P-value = .001)</p>	<p>ผู้รับบริการที่จบระดับ \geq มัธยมศึกษา ($\bar{X} = 2.63$) > ผู้รับบริการที่จบระดับ \leq ประถมศึกษา ($\bar{X} = 2.53$)</p>	<p>1. ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมมีส่วนทำให้เกิดความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้เข้ามาใช้บริการให้บริการ จาก สอสช.ตามพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะปัจจัยพื้นฐานทางสังคมที่เป็นระดับการศึกษา นั้นเพราะถ้าผู้เข้ารับบริการที่มีการศึกษาสูงจะมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ฯ กระบวนการ และวิธีการดำเนินงานได้ดีกว่า ตลอดจนจะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรม หรือแสดงความคิดเห็นต่อศูนย์ฯ ก็จะทำให้ศูนย์ฯเกิดการพัฒนาดียิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จาก 2 สอสช. คือ สอสช.อำเภอเขาชัยสน และ สอสช.ทม.สกลนคร</p> <p>หากพิจารณาในปัจจัยพื้นฐานทั้ง 2 ประการแล้ว อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจยังไม่เป็นเหตุให้เกิดความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการของศูนย์ฯ แต่ปัจจัยทางสังคมจะเป็นเหตุให้ผู้เข้ารับบริการได้ตระหนัก และคิดว่าตนเองได้รับ</p>

8.2.4 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง		สรุป
<p>2. สถานภาพทางสังคม พบว่าผู้มารับบริการที่มีสถานภาพทางสังคม มีความพึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการแตกต่างจากผู้รับบริการที่ไม่มีสถานภาพทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01($t = 3.262$ P-value = .001)</p>	<p>ผู้รับบริการที่มีสถานภาพทางสังคม ($\bar{X} = 2.62$)</p>	<p>></p> <p>ผู้รับบริการที่ไม่มีสถานภาพทางสังคม ($\bar{X} = 2.51$)</p>	<p>ประโยชน์มากจากการเข้ามารับบริการจากศูนย์ฯ โดยเฉพาะจิตใจ ร่างกาย และสังคม ดังนั้นประโยชน์ที่ได้รับจริงจากการเข้าร่วมกิจกรรมของ ศอศช. นั้น นอกเหนือจากการจัดบริการที่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุแล้ว ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของตัวผู้สูงอายุก็มีส่วนช่วยให้ ศอศช. ดำเนินไปได้ดีด้วย</p>
<p>3. การเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่าผู้รับบริการที่เป็นสมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการแตกต่างกับผู้รับบริการที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.092$ P-value = .003)</p>	<p>ผู้รับบริการที่เป็นสมาชิกกลุ่ม ($\bar{X} = 2.57$)</p>	<p>></p> <p>ผู้รับบริการที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ($\bar{X} = 2.42$)</p>	
<p>4. ไม่พบความแตกต่างความพึงพอใจในเรื่องดังกล่าวในตัวแปรเพศ และอายุ</p>			

8.2.4 (ต่อ)

ข้อศึกษา	ผลที่แสดง	สรุป
<p>2.) เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการ จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ</p> <p>ผลการศึกษาพบดังนี้</p> <p>1. เงินเหลือเก็บ พบว่าผู้รับบริการที่ไม่มีเงินเหลือเก็บมีความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการแตกต่างกับผู้ที่มีเงินเหลือเก็บอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.346$ P-value = .05)</p> <p>2. ไม่พบความแตกต่างความพึงพอใจในเรื่องดังกล่าวในตัวแปร การประกอบอาชีพ รายได้ รายจ่าย</p>	<p>ผู้ไม่มีเงินเหลือเก็บ > ผู้มีเงินเหลือเก็บ</p> <p>($\bar{X} = 2.57$) ($\bar{X} = 2.50$)</p>	

ตอนที่ 9 ปัญหา และข้อเสนอแนะของผู้มารับบริการต่อการดำเนินงานของ ศอศช.ในแต่ละพื้นที่

1) ศอศช. ทต. บางระกำ จ.พิษณุโลก (n = 70 ราย)

1.1 ด้านสถานที่ตั้งของ ศอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมด เห็นว่าไม่มีปัญหาในเรื่องสถานที่ตั้งของ ศอศช.

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่า มีจำนวน 62 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถานที่ของ ศอศช. คิดเป็นร้อยละ 88.6 และที่เหลืออีก 8 ราย มีข้อเสนอแนะ โดยเสนอแนะว่า ควรขยายพื้นที่เพิ่มให้กว้างขวางขึ้น คิดเป็นร้อยละ 11.4

1.2 ด้านกิจกรรมใน และนอก ศอศช.

1.2.1) กิจกรรมในศูนย์ฯ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดไม่มีปัญหาในการจัดกิจกรรมใน ศูนย์ฯ

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่า 58 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 82.8 ที่เหลืออีก 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.1 มีข้อเสนอแนะว่า ต้องการให้มีอุปกรณ์กีฬา และให้มีการส่งเสริมอาชีพอย่างละ 3 ราย ต้องการให้มีตรวจสุขภาพ มีแพทย์ประจำ ต้องการให้มีกิจกรรมครูสอนร้องรำ และต้องการให้มีกิจกรรมนวดแผนโบราณ อย่างละ 2 ราย

1.2.2) กิจกรรมนอกศูนย์ฯ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดไม่มีปัญหาในการจัดกิจกรรมนอก ศูนย์ฯ ของ ศอศช.

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่า 68 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 97.1 มีเพียง 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.9 มีข้อเสนอแนะว่า ต้องการดูงานนอกพื้นที่

1.3 ด้านลักษณะการให้บริการ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการเกือบทั้งหมด จำนวน 67 ราย เห็นว่าไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 97.5

สำหรับข้อเสนอแนะมีเพียง 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.3 คือต้องการให้มีวิทยากรให้ความรู้ผู้สูงอายุ และต้องการให้มีผู้ดูแลให้คำแนะนำผู้สูงอายุอย่างละ 2 ราย ต้องการให้มีอุปกรณ์ไฟฟ้า จำนวน 1 ราย

1.4 ด้านการให้บริการของบุคลากร สอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาในการให้บริการของบุคลากร สอศช. และไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการของบุคลากร สอศช.

1.5 ด้านงบประมาณ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า สอศช. ไม่มีปัญหาด้านงบประมาณ สำหรับข้อเสนอแนะพบว่า ส่วนมากจำนวน 66 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 94.3 และที่เหลืออีก 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.7 มีข้อเสนอแนะที่เหมือนกันว่า ต้องการให้มีงบประมาณเพิ่มมากขึ้น

1.6 ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ

จากการศึกษาพบว่า ผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการของ สอศช. และไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการของ สอศช.

1.7 ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. และไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช.

1.8 ด้านอื่นๆ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดไม่ระบุว่า มีปัญหาด้านอื่นๆ สำหรับข้อเสนอแนะ พบว่า เกือบทั้งหมด 69 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 98.6 มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.4 มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีชุดเครื่องเสียงประจำศูนย์ฯ 1 ชุด

2) สอศช. เทศบาลเมืองสกลนคร อ.เมือง จ.สกลนคร (n = 116 ราย)

2.1 ด้านสถานที่ตั้งของสอศช.

จากการศึกษาพบว่า ผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่าสถานที่ตั้งของ สอศช. ไม่มีปัญหา สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าส่วนมาก จำนวน 103 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะคิดเป็นร้อยละ 88.8 และที่เหลืออีก 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.2 มีข้อเสนอแนะว่า ควรขยายพื้นที่เพิ่ม จำนวน 11 ราย และควรสร้างอาคารเพิ่ม จำนวน 2 ราย

2.2 ด้านกิจกรรมใน และนอก ศอศช.

2.2.1) กิจกรรมในศูนย์ฯ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่าไม่มีปัญหาในการจัดกิจกรรมในศูนย์ฯ

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่า 111 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 95.7 และที่เหลือ 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.3 มีข้อเสนอแนะว่า ต้องการให้มีอุปกรณ์กีฬา และเครื่องออกกำลังกาย จำนวน 3 ราย และ ต้องการให้มีการทำอาหารไทย จำนวน 2 ราย

2.2.2) กิจกรรมนอกศูนย์ฯ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่าไม่มีปัญหาในการจัดกิจกรรมนอกศูนย์ฯ

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าเกือบทั้งหมด 113 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 97.4 และที่เหลืออีก 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.6 มีข้อเสนอแนะว่า ต้องการให้จัดกิจกรรมนอกสถานที่มากขึ้น จำนวน 2 ราย และ ต้องการไปชมธรรมชาติต่างจังหวัด จำนวน 1 ราย

2.3 ด้านลักษณะการให้บริการ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการจำนวน 115 ราย เห็นว่าไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 99.1 มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.9 มีปัญหา คือ ไม่มีรถรับ-ส่ง มาร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ฯ ต้องการรถรับ-ส่งผู้สูงอายุมาที่ศูนย์ฯ

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าผู้รับบริการจำนวน 114 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 98.3 มีเพียง 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.7 มีข้อเสนอแนะคือ ต้องการให้ดูแลผู้สูงอายุในวันเสาร์ และ ต้องการให้จัดรถรับ-ส่งผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรมที่ ศอศช.อย่างละ 1 ราย

2.4 ด้านการให้บริการของบุคลากร ศอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า การให้บริการของบุคลากร ศอศช. ไม่มีปัญหา และไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการของบุคลากร ศอศช.

2.5 ด้านงบประมาณ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่าศอศช.ไม่มีปัญหาด้านงบประมาณ

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าผู้รับบริการจำนวน 109 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 94.0 และที่เหลืออีก 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.0 มีข้อเสนอแนะว่า ต้องการงบประมาณมากขึ้นอีก จำนวน 5 ราย และ ควรจัดสรรงบประมาณจัดกิจกรรมออกนอกสถานที่ จำนวน 2 ราย

2.6 ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการของ สอศช. และไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการของ สอศช.

2.7 ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. และไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช.

2.8 ด้านอื่นๆ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมด ไม่ระบุว่ามีปัญหาด้านอื่นๆ

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าเกือบทั้งหมดคือ 111 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 95.7 ที่เหลือ 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.3 มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย จำนวน 3 ราย และ ควรมีสถานที่จอดรถ จำนวน 2 ราย

3) สอศช. อบต. เขาสวนกวาง จ.ขอนแก่น (n = 57 ราย)

3.1 ด้านสถานที่ตั้งของ สอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า สถานที่ตั้งของ สอศช. ไม่มีปัญหา สำหรับข้อเสนอแนะ พบว่าผู้รับบริการเกือบทุกคน (56 ราย) ไม่มีข้อเสนอแนะคิดเป็นร้อยละ 91.8 และที่เหลือ 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.2 มีข้อเสนอแนะว่า ควรขยายพื้นที่เพิ่ม

3.2 ด้านกิจกรรมใน และนอก สอศช.

3.2.1) กิจกรรมในศูนย์ฯ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า กิจกรรมในศูนย์ฯ ของ สอศช. ไม่มีปัญหา

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่ามีผู้รับบริการจำนวน 48 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 78.7 และที่เหลือ 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.3 มีข้อเสนอแนะว่า

- ต้องการให้มีอุปกรณ์กีฬา/ เครื่องออกกำลังกาย จำนวน 5 ราย
- ต้องการให้มีเครื่องดนตรี จำนวน 4 ราย
- ต้องการให้มีกิจกรรมด้านการเกษตร
- ต้องการให้มีแพทย์เข้ามาดูแลสุขภาพ

- ต้องการให้มีกิจกรรมร้อง-รำมากขึ้น และ

- ต้องการให้มีกิจกรรมวาดแผนโบราณ จำนวนอย่างละ 1 ราย

3.2.2) กิจกรรมนอกศูนย์ฯ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า กิจกรรมนอกศูนย์ของ สอศช.

ไม่มีปัญหา

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าเกือบทุกคน (60 ราย) ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 98.4 และมีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.6 มีข้อเสนอแนะดังนี้ว่า ต้องการดูงานนอกพื้นที่

3.3 ด้านลักษณะการให้บริการ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการเกือบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 98.4 เห็นว่าไม่มีปัญหา มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.6 โดยระบุว่าต้องการรถรับ-ส่งมาที่ศูนย์ฯ

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าเกือบทั้งหมดไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 98.4 มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.6 มีข้อเสนอแนะว่า ต้องการให้ดูแลสวัสดิการของครอบครัวผู้สูงอายุด้วย

3.4 ด้านการให้บริการของบุคลากร สอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาในการให้บริการของบุคลากร สอศช. และไม่มีข้อเสนอแนะ

3.5 ด้านงบประมาณ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า สอศช. ไม่มีปัญหา ด้านงบประมาณ

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าผู้รับบริการจำนวน 57 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 93.4 ที่เหลือ 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.6 มีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดสรรงบประมาณการออกเยี่ยมมากขึ้น และ ต้องการงบประมาณมากขึ้นจำนวนเท่ากันอย่างละ 2 ราย

3.6 ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ

จากการศึกษาพบว่า ผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่าไม่มีปัญหาในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการของ สอศช. และไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการของ สอศช.

3.7 ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. ไม่มีปัญหา และไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช.

3.8 ด้านอื่นๆ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดไม่ระบุว่ามีปัญหาด้านอื่นๆ

สำหรับข้อเสนอแนะ พบว่าเกือบทั้งหมด 60 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 98.4 มีเพียง 1 รายคิดเป็นร้อยละ 1.6 มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีเครื่องเสียงเป็นของตัวเอง

4) ศอศข. อบต. หนองเหียง จ.ชลบุรี (n = 45 ราย)

4.1 ด้านสถานที่ตั้งของ ศอศข.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการจำนวน 37 ราย เห็นว่าไม่มีปัญหาในเรื่องสถานที่ตั้งของ ศอศข. คิดเป็นร้อยละ 82.2 มีเพียง 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.8 เห็นว่ามีปัญหาในเรื่อง ไมโครโฟนที่วัดเสียงก้อง ทำให้ฟังไม่ชัดเจน จำนวน 5 ราย และ ขาดโต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์เครื่องเสียงต่างๆ จำนวน 3 ราย

สำหรับข้อเสนอแนะ พบว่ามีผู้รับบริการจำนวน 34 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 75.6 ที่เหลือจำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.4 มีข้อเสนอแนะว่า ต้องการได้สถานที่ที่เป็นของตนเองไม่ใช่วัด จำนวน 9 ราย ควรซื้ออุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมต่อการทำกิจกรรม และ ต้องการให้มีมุมอ่านหนังสือจำนวน อย่างละ 1 ราย

4.2 ด้านกิจกรรมใน และนอก ศอศข.

4.2.1) กิจกรรมในศูนย์ฯ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหากิจกรรมในศูนย์ของ ศอศข.

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่า มีผู้รับบริการจำนวน 32 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 71.1 ที่เหลือ 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.9 มีข้อเสนอแนะว่า ต้องการให้มีกิจกรรมนวดแผนโบราณ จำนวน 6 ราย ต้องการให้มีเครื่องออกกำลังกาย จำนวน 5 ราย ต้องการให้มีประเพณีท้องถิ่น ต้องการให้มีสอนการเล่นดนตรี ต้องการให้มีการฝึกอาชีพ/ ทำขนม ต้องการให้มีการให้ความรู้ทางการเกษตร ควรเพิ่มวันให้สมาชิกพบปะกัน และ ควรทำสมุดคู่มือกฎหมายสำหรับผู้สูงอายุ อย่างละ 1 ราย

4.2.2) กิจกรรมนอกศูนย์ฯ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาในการจัดกิจกรรมนอกศูนย์ของ ศอศข.

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่ามี 41 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 91.1 ที่เหลืออีก 4 รายคิดเป็นร้อยละ 8.9 มีข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มกิจกรรมทัศนศึกษาให้บ่อยครั้งขึ้น จำนวน 3 ราย และ ต้องการให้มีการตรวจสุขภาพตามบ้านจำนวน 1 ราย

4.3 ด้านลักษณะการให้บริการ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการเกือบทั้งหมด เห็นว่าไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 97.8 มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.2 เห็นว่ามีปัญหาในการแจ้งข่าวสารให้ทราบในบางเรื่องยังไม่ทั่วถึง และผู้รับบริการทั้งหมด ไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ลักษณะการให้บริการของ ศอศช.

4.4 ด้านการให้บริการของบุคลากร ศอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาในการให้บริการของบุคลากร ศอศช. และไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการของบุคลากร ศอศช.

4.5 ด้านงบประมาณ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการ 36 ราย เห็นว่าไม่มีปัญหาด้านงบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 80.0 มีเพียง 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.0 ระบุว่าปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอ

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่ามีจำนวน 40 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 88.9 ที่เหลือ 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.1 มีข้อเสนอแนะว่า ควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นหรือภาคเอกชน จำนวน 3 ราย ควรสร้างรายได้ด้วยตัวชมรมเอง จำนวน 2 ราย ต้องการได้งบประมาณสนับสนุนการดำรงชีพ และควรนำเงินที่จัดไปทัศนศึกษามาพัฒนาชุมชนอย่างละ 1 ราย

4.6 ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการของ ศอศช.

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าเกือบทั้งหมด 44 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 97.8 มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.2 มีข้อเสนอแนะว่า ต้องการให้เยาวชนเข้ามาร่วมกิจกรรมด้วย จำนวน 1 ราย

4.7 ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน ศอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการเกือบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 97.8 เห็นว่าไม่มีปัญหา มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.2 ระบุว่า อด.กับคณะกรรมการชมรมมีปัญหา

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าเกือบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 97.8 ไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน ศอศช. มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.2 มีข้อเสนอแนะว่า ควรเร่งดำเนินการสร้างศูนย์ฯ โดยเร็วเพื่อความต่อเนื่องของกิจกรรม

4.8 ด้านอื่นๆ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดระบุว่าไม่มีปัญหา และไม่มีข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ

5) ศอศช. อบต.สามพระยา จ.เพชรบุรี (n = 30 ราย)

5.1 ด้านสถานที่ตั้งของ ศอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการเกือบทั้งหมด 28 ราย เห็นว่าไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 93.3 มีเพียง 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.7 เห็นว่ามีปัญหาในเรื่องสถานที่ตั้งศูนย์ฯห่างไกลจากที่พัก สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าทั้งหมดไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านสถานที่ตั้งของ ศอศช.

5.2 ด้านกิจกรรมใน และนอก ศอศช.

5.2.1) กิจกรรมในศูนย์ฯ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการ 26 ราย เห็นว่าการจัดกิจกรรมใน ศอศช. ไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 86.7 ที่เหลือจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.3 เห็นว่ามีปัญหาในเรื่อง กิจกรรมในศูนย์ฯจัดน้อยครั้งเกินไป (1-2 ครั้ง/ปี) จำนวน 3 ราย และโครงการกิจกรรมต่างวัยยังไม่เกิดขึ้นจริง จำนวน 1 ราย

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่ามีจำนวน 25 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 83.3 และที่เหลือจำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.7 มีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดกิจกรรมฝึกอาชีพจำนวน 2 ราย จัดกิจกรรมให้บุคคลต่างวัย จัดกิจกรรมให้หลากหลายมากขึ้น และ จัดกิจกรรมให้บ่อยครั้งขึ้น จำนวนอย่างละ 1 ราย

5.2.2) กิจกรรมนอกศูนย์ฯ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการเกือบทั้งหมด 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 96.7 เห็นว่า การจัดกิจกรรมนอกศูนย์ฯ ของ ศอศช. ไม่มีปัญหา มีเพียง 1 รายคิดเป็นร้อยละ 3.3 ระบุว่า อยากให้มีกิจกรรมนอกศูนย์ฯน้อยลงโดย มีข้อเสนอแนะว่า ควรเน้นกิจกรรมในศูนย์ฯมากขึ้น

5.3 ด้านลักษณะการให้บริการ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาในเรื่องลักษณะการให้บริการของ ศอศช.

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าเกือบทั้งหมด 28 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 93.3 มีเพียง 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.7 มีข้อเสนอแนะว่า ควรเปิดบริการอาทิตย์ละ 1 ครั้ง และควรบอกผลที่ได้รับจากการบริการ จำนวนอย่างละ 1 ราย

5.4 ด้านการให้บริการของบุคลากร ศอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการจำนวน 27 ราย เห็นว่าไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 90.0 มีเพียง 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.0 ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องบุคลากรไม่เพียงพอ จำนวน 2 ราย และไม่ได้รับ

แจ้งกิจกรรมที่มีในศูนย์ฯ จำนวน 1 ราย โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรแจ้งกิจกรรมที่มีในศูนย์ฯ ให้รับทราบ
ทั่วกัน

5.5 ด้านงบประมาณ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการเกือบทั้งหมด 29 ราย เห็นว่าไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 96.7 มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.3 ระบุว่าเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุออกไม่ตรงเวลา แต่ไม่มีข้อเสนอแนะ
เกี่ยวกับด้านงบประมาณของ สอศช.

5.6 ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาในการกำหนด
กลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการของ สอศช. และไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับ
บริการของ สอศช.

5.7 ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการเกือบทั้งหมด 29 ราย เห็นว่าไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 96.7 มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.3 ระบุว่าไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ และมีข้อเสนอแนะว่า ควรจัด
เจ้าหน้าที่มาประจำศูนย์ฯ เพื่ออำนวยความสะดวก

5.8 ด้านอื่นๆ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการเกือบทั้งหมด 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 96.7 ไม่ระบุว่า
มีปัญหาด้านอื่นๆ มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.3 ระบุว่ามีปัญหาเรื่อง ครอบครัวยุติการสนับสนุน
สำหรับข้อเสนอแนะพบว่า เกือบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 96.7 ไม่มีข้อเสนอ
แนะ มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.3 มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดรถรับผู้สูงอายุ

6) สอศช.อำเภอเขายายจัน จ.พัทลุง (n = 35 ราย)

6.1 ด้านสถานที่ตั้งของ สอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการจำนวน 31 ราย เห็นว่าไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 73.8 ที่เหลืออีก 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.2 ระบุว่ามีปัญหาในเรื่องสถานที่คับแคบ และไม่มีที่สำหรับ
เก็บอุปกรณ์ จำนวน 11 ราย และโต๊ะเก้าอี้ไม่เพียงพอ จำนวน 6 ราย

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านสถานที่
ที่ตั้งของ สอศช.

6.2 ด้านกิจกรรมใน และนอก คอสซ.

6.2.1) กิจกรรมในศูนย์ฯ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า การจัดกิจกรรมในศูนย์ฯ ไม่มีปัญหา

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าผู้รับบริการจำนวน 38 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 90.5 ที่เหลืออีก 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.5 มีข้อเสนอแนะว่า ต้องการมีเครื่องออกกำลังกายจำนวน 3 ราย ควรจะมีมุมถ่ายทอดความรู้โดยผู้สูงอายุ จำนวน 2 ราย ต้องการให้มีกิจกรรมนวดแผนโบราณ ต้องการให้มีการสอนทำอาหารเพื่อสุขภาพ และต้องการให้มีการฝึกอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น จำนวนอย่างละ 1 ราย

6.2.2) กิจกรรมนอกศูนย์ฯ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาการจัดกิจกรรมนอกศูนย์ฯ ของ คอสซ.

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าเกือบทั้งหมด (41 ราย) คิดเป็นร้อยละ 97.6 ไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมนอกศูนย์ฯ และมีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.4 มีข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มแพทย์ในการตรวจรักษามากขึ้น

6.3 ด้านลักษณะการให้บริการ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับลักษณะการให้บริการของ คอสซ.

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าเกือบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 97.6 ไม่มีข้อเสนอแนะ มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.4 มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีรถรับ-ส่งผู้สูงอายุ

6.4 ด้านการให้บริการของบุคลากร คอสซ.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า การให้บริการของบุคลากรคอสซ. ไม่มีปัญหา และไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการของบุคลากร คอสซ.

6.5 ด้านงบประมาณ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการ 33 ราย เห็นว่าไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 78.6 มีเพียง 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.4 เห็นว่ามีปัญหาในเรื่องขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณจำนวน 9 ราย

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าเกือบทั้งหมด 41 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 97.6 มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.4 มีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดกิจกรรมสร้างรายได้

6.6 ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการของ สอศช.

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าเกือบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 97.6 ไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการของ สอศช. และมีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.4 มีข้อเสนอแนะว่า ควรให้เยาวชนเข้ามาร่วมกิจกรรมด้วย

6.7 ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการเกือบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 97.6 เห็นว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. ไม่มีปัญหา มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.4 เห็นว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. มีปัญหาว่า เจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อยเกินไป แต่ไม่มีข้อเสนอแนะในเรื่องนี้

6.8 ด้านอื่นๆ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดไม่ระบุว่า มีปัญหา และข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ

7) สอศช. กทม. เพชรทองคำ จ. กรุงเทพฯ (n = 45 ราย)

7.1 ด้านสถานที่ตั้งของ สอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการส่วนมากจำนวน 42 ราย เห็นว่าไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 91.3 ที่เหลืออีก 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.7 เห็นว่ามีปัญหาในเรื่อง

- สถานที่คับแคบ แออัด จำนวน 3 ราย และ
- จัดสถานที่ไม่เป็นระเบียบ จำนวน 1 ราย

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าผู้รับบริการจำนวน 41 ราย ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 89.1 ที่เหลืออีก 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.9 มีข้อเสนอแนะว่า

- ควรจะมีที่จอดรถ จำนวน 2 ราย
- ทำประตูให้เปิด-ปิดง่าย จำนวน 2 ราย และ
- ขยายพื้นที่เป็น 2 ชั้น จำนวน 1 ราย

7.2 ด้านกิจกรรมใน และนอก สอศช.

7.2.1) กิจกรรมในศูนย์ฯ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า การจัดกิจกรรมในสอศช. ไม่มีปัญหา สำหรับข้อเสนอแนะพบว่า มีจำนวน 42 ราย คิดเป็นร้อยละ 91.3 ไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมในศูนย์ฯ และที่เหลือ 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.7 มีข้อเสนอแนะว่า อยากมีเครื่องออกกำลังกายจำนวน 2 ราย เพิ่มกิจกรรมสร้างรายได้ และ ควรเปิดโอกาสให้เด็กเข้าร่วมด้วย จำนวนอย่างละ 1 ราย

7.2.2) กิจกรรมนอกศูนย์ฯ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาการจัดกิจกรรมนอก ศอศช. และไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมนอกศูนย์ฯ

7.3 ด้านลักษณะการให้บริการ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการเกือบทั้งหมดจำนวน 45 ราย คิดเป็นร้อยละ 97.8 เห็นว่าลักษณะการให้บริการของ ศอศช. ไม่มีปัญหา มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.2 มีปัญหาในเรื่อง การแจ้งข่าวสารในบางเรื่องทราบไม่ทั่วถึง

สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าเกือบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 97.8 ไม่มีข้อเสนอแนะ มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.2 มีข้อเสนอแนะว่า ต้องการให้มีบริการซ่อมแซมบ้านให้ผู้สูงอายุ

7.4 ด้านการให้บริการของบุคลากร ศอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการเกือบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 97.8 เห็นว่าไม่มีปัญหา มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.2 มีปัญหาว่า บางครั้งเจ้าหน้าที่พูดไม่สุภาพ และทั้งหมดไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการของบุคลากร ศอศช.

7.5 ด้านงบประมาณ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการเกือบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 97.8 เห็นว่า ศอศช. ไม่มีปัญหาด้านงบประมาณ ที่เหลืออีก 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.2 ระบุว่ามีปัญหาในเรื่อง ไม่มีงบจากส่วนกลาง มาสนับสนุน และทั้งหมดไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านงบประมาณ

7.6 ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการของ ศอศช. และไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการของ ศอศช.

7.7 ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน ศอศช.

จากการศึกษาพบว่าผู้รับบริการทั้งหมดเห็นว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน ศอศช. ไม่มีปัญหา และไม่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน ศอศช.

7.8 ด้านอื่นๆ

จากการศึกษาพบว่า ผู้รับบริการทั้งหมดไม่ระบุว่ามีปัญหาด้านอื่นๆ และไม่มีข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 2 : ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ สถานภาพของ คอสซ. แต่ละพื้นที่

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการดำเนินงานและสถานภาพของ คอสซ. ในแต่ละพื้นที่มีรายละเอียดดังนี้

2.1 สถานภาพของ คอสซ. เทศบาลตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

1. การก่อตั้ง คอสซ.

แนวทางการจัดตั้งโครงการนาร่อง คอสซ. เทศบาลตำบลบางระกำ

ในปี พ.ศ.2550 สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) ประสานงานกับนางเอื้องคอย กิรดิบริบูรณ์ นักพัฒนาสังคมจังหวัด 7 ว สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก และ นางสาวไขใจ มานวิศิษฐ์ นักบริหารงานสวัสดิการสังคม 6 เทศบาลตำบลบางระกำ รักษาการผู้อำนวยการสวัสดิการสังคม ขับเคลื่อนการจัดตั้ง คอสซ. ตามแนวคิดการจัดบริการสวัสดิการของสังคมให้กับผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งนี้โดยเล็งเห็นว่า ชุมรมผู้สูงอายุในชุมชนนี้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมาแต่เดิม ได้แก่ ชุมรมสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลบางระกำ (ชมรมผู้สูงอายุเต้าเต๋อ หรือชมรมเต้าเต๋อ) ชมรมแอโรบิก และชมรมผู้สูงอายุของโรงพยาบาลบางระกำ โดยเฉพาะชมรมผู้สูงอายุเต้าเต๋อ ซึ่งได้รับโล่รางวัลจากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ด้าน “การส่งเสริม การออกกำลังกายผู้สูงอายุ” จึงเป็นปัจจัยสนับสนุนให้คัดเลือก เทศบาลตำบลบางระกำ เป็นศูนย์ คอสซ. นาร่องในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยมีเทศบาลตำบลบางระกำ เป็นเจ้าภาพหลักในการสนับสนุน คอสซ. ที่จัดตั้งขึ้น

ขั้นตอนการจัดตั้งโครงการนาร่อง คอสซ. ทด. บางระกำ มีดังนี้

1.1 การจัดประชุมประชาคมเพื่อชี้แจงโครงการจัดตั้ง คอสซ.

วันพฤหัสบดีที่ 22 มีนาคม 2550 นายบัณฑิต พิพัฒน์ยานุวงศ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบางระกำ (ดำรงตำแหน่งระหว่างปี 2547-2551) และผู้บริหารเทศบาลตำบลบางระกำ ร่วมกับกองสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลบางระกำ จัดประชุมประชาคมที่ห้องประชุมสภาเทศบาลตำบลบางระกำ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการและแนวทางการจัดตั้ง คอสซ.

ประธานชมรมผู้สูงอายุเต้าเต๋อ นางรัชฎา อยู่สุข ให้ข้อมูลว่า ประชาชนโดยเฉพาะผู้สูงอายุมีการตื่นตัวมาก ในวันที่มีการประชุมประชาคมหรือทำประชาพิจารณ์ในการจัดตั้ง คอสซ. นั้น มีผู้สูงอายุมาร่วมประมาณ 300 คน ส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดที่เห็นด้วยว่าควรจัดตั้ง คอสซ. ถึงแม้ว่าจะให้ทดลอง (นาร่อง) ทำก่อนที่บางระกำ

1.2 การจัดประชุมเพื่อคัดกรองปัญหา

วันที่ 26 มิถุนายน 2550 ผู้บริหารเทศบาลตำบลบางระกำ ร่วมกับกองสวัสดิการสังคมเทศบาล

ตำบลบางระกำ จัดประชุมประชาชน ทำประชาคมเพื่อคัดกรองปัญหา และวางแผนจัดกิจกรรมภายใน
 สอศข. การประชุมจัดที่ห้องประชุมสภาเทศบาลตำบลบางระกำ

1.3 การจัดประชาพิจารณ์เพื่อการจัดหาสถานที่ตั้ง สอศข.

วันที่ 18 กรกฎาคม 2550 ผู้บริหารเทศบาลตำบลบางระกำ ร่วมกับกองสวัสดิการสังคม
 เทศบาลตำบลบางระกำ จัดทำประชาพิจารณ์ เรื่องการปรับปรุงตลาดศรีสุขวัฒน์ ให้เป็นที่ตั้งของ สอศข.
 ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ ให้ปรับปรุงตลาดศรีสุขวัฒน์ และให้ก่อสร้างเพิ่มเติม ให้เป็นอาคาร สอศข.
 ขึ้นในบริเวณที่แห่งนี้

2. สถานที่ตั้งอาคาร

สอศข. เทศบาลตำบลบางระกำ (สอศข.ทต.บางระกำ) ตั้งอยู่ที่ตลาดศรีสุขวัฒน์* หมู่ 7 ตำบลบาง
 ระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ครอบคลุมพื้นที่ระหว่างฝั่งขวาของแม่น้ำยมกับทางหลวงจังหวัด
 หมายเลข 1065 ที่ตั้งห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 17 กม.

สืบเนื่องจากมติให้มีการปรับปรุงตลาดศรีสุขวัฒน์ และก่อสร้างอาคารในบริเวณดังกล่าว แต่งาน
 ก่อสร้าง สอศข. ไม่แล้วเสร็จในสมัยนายกเทศมนตรีคนเดิม (นายบัณฑิต พิพัฒสัตยานวงศ์) เมื่อนายเพชร
 ไพโรจน์ เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบางระกำ จึงสานต่องานสร้างอาคาร สอศข.
 โดยมีเทศบาลตำบลบางระกำเป็นเจ้าภาพหลักสนับสนุนวงเงิน 6,790,000 บาท ก่อสร้าง สอศข. โดยจ้าง
 หมา ห้างหุ้นส่วนจำกัดรวมทรัพย์ คอนสตรัคชั่น รับผิดชอบการก่อสร้าง เริ่มดำเนินงานปรับปรุง และ
 ก่อสร้าง วันที่ 10 เมษายน 2551 คาดว่าจะสร้างแล้วเสร็จเดือน มิถุนายน 2552

อาคารศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนที่กำลังก่อสร้างนี้ มีพื้นที่กว้าง 30 เมตร ยาว 40
 เมตร มีพื้นที่ใช้สอย 1,200 ตารางเมตร และมีพื้นที่ใช้สอยบริเวณรอบนอกอีกประมาณ 500 ตารางเมตร
 จากการสัมภาษณ์ท่านนายกเทศมนตรีคนเดิมทำให้ทราบว่า มีการกำหนดการใช้พื้นที่ และกิจกรรมอย่าง
 คร่าวๆ ไว้ในพื้นที่ สอศข. แห่งนี้คือ จะมีสนามตะกร้อ สนามแบดมินตัน และกิจกรรมอื่นๆ ให้คนทุกรุ่น
 ทุกวัยได้ไปใช้กิจกรรมร่วมกันที่นี่

หากพิจารณาจากแนวคิดของลักษณะศูนย์อเนกประสงค์ฯ ที่ให้เป็นสถานที่รวมความรู้ อุปกรณ์
 ในการดำเนินงาน และมีพื้นที่สำหรับการส่งเสริมสุขภาพการออกกำลังกาย สำหรับผู้สูงอายุที่มารับบริการ
 นั้น จากการสัมภาษณ์รักษาการผู้อำนวยการสวัสดิการสังคม กล่าวไว้ว่า สอศข.ทต.บางระกำ ยังไม่เข้าข่าย
 อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากอยู่ในระหว่างการต่อเติมปรับปรุงอาคารสถานที่ ยังไม่มีสถานที่ถาวรให้บริการกับ
 ผู้สูงอายุอย่างแท้จริง แต่อย่างไรก็ตาม สอศข.ทต.บางระกำ ก็ได้มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ทำกิจกรรม
 บางอย่างไว้สำหรับไปใช้ที่อาคารที่กำลังปรับปรุงอยู่ เช่น อุปกรณ์ออกกำลังกายจำนวน 15 เครื่อง
 ปัจจุบันตั้งอยู่ที่อาคารอเนกประสงค์ ชั้น 2 ในบริเวณที่ตั้งอาคารเทศบาลตำบลบางระกำ อุปกรณ์ออกกำลังกาย
 ดังกล่าวเปิดให้บุคคลทั่วไปใช้ในชั่วโมงประมาณ 16.00–18.00 น. โดยมีเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบล

* ขณะลงพื้นที่ศึกษา (ก.พ. 2552) สถานที่ทำการยังคงอยู่ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางระกำ ส่วนอาคารตลาดศรีสุขวัฒน์กำลังดำเนินการ
 ปรับปรุง และก่อสร้างเพิ่มเติม เพื่อให้เป็นสถานที่ตั้งของ สอศข.ทต.บางระกำ

บางระกำเป็นผู้ดูแล คาดว่าอุปกรณ์ดังกล่าวจะนำไปไว้ที่ สอศช. ภายหลังจากปรับปรุงและก่อสร้างอาคารเสร็จสมบูรณ์

อย่างไรก็ตามเทศบาลตำบลบางระกำ มีชมรมผู้สูงอายุหลัก 2 ชมรม ที่มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องก่อนการจัดตั้ง สอศช. และหลังมีการจัดตั้ง สอศช. แล้วก็ยังคงทำกิจกรรมในชมรมของตนไปอย่างต่อเนื่อง แต่ไปใช้สถานที่ที่ชมรมเคยใช้ประกอบกิจกรรม ดังนี้คือ

2.1 ชมรมสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลบางระกำ (ชมรมผู้สูงอายุเต้าเต๋อ หรือชมรมเต้าเต๋อ) ใช้สถานที่ที่สมาคมพ่อค้าไทย-จีน บางระกำ เป็นที่ออกกำลังกายแบบเต้าเต๋อ* ให้บริการแก่สมาชิกทุกวัน เวลา 16.00–18.00 น.

2.2 ชมรมแอโรบิก ใช้สถานที่ที่สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (คนในพื้นที่เรียก “หนองกร้า”) เป็นที่เต้นแอโรบิกประกอบเพลง ทุกวัน เวลา 17.00–18.00 น.

3. คณะกรรมการบริหาร สอศช.

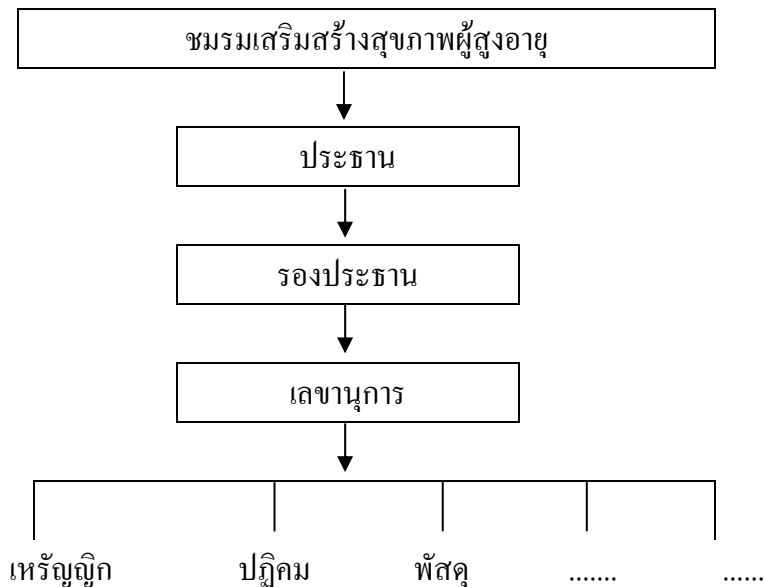
ในทางปฏิบัติที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ถึงแม้จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร สอศช. ทด.บางระกำ แต่การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารดังกล่าวเป็นการแต่งตั้งโดยใช้คณะผู้บริหารเทศบาลตำบล และเจ้าหน้าที่ในเทศบาลเกือบทั้งสิ้นเป็นคณะกรรมการบริหาร สอศช. โดยไม่มีผู้แทนชมรมผู้สูงอายุของชมรมใดชมรมหนึ่งเข้ามามีส่วนร่วมด้วย (ภาคผนวก ค) จึงเท่ากับไม่มีตัวแทนภาคประชาชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการบริหาร สอศช. กล่าวได้ว่าเป็นการตั้งคณะกรรมการบริหาร สอศช. ที่ยังไม่เหมาะสม จึงทำให้มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมของ สอศช. ด้วย เพราะในบทบาทที่เป็นจริงของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบล ต้องทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพหลัก หรือบางท่านจะเป็นหนึ่งในคณะกรรมการที่ปรึกษาของคณะกรรมการบริหาร สอศช. ก็ได้ และให้ตัวแทนผู้สูงอายุของชมรมใดชมรมหนึ่ง และหรือที่อยู่ในพื้นที่นั้นประกอบกันเป็นคณะกรรมการบริหาร สอศช. เป็นผู้ดำเนินการของศูนย์ จะทำให้มีการดำเนินการจัดกิจกรรม และให้บริการสวัสดิการต่อผู้สูงอายุที่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุมากกว่า ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานของศูนย์เอนกประสงค์เทศบาลตำบลบางระกำยังไม่ชัดเจน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานในด้านอื่นๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่เกิดจาก สอศช.เอง โดยตรง เป็นต้น

ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลบางระกำที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นั้นเป็นการดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุที่อยู่ในตำบลบางระกำ ที่เข้มแข็ง และมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องด้วยบทบาทของตนเอง ซึ่งชมรมผู้สูงอายุทั้ง 2 แห่งนี้ คือ ชมรมสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเต้าเต๋อ และชมรมผู้สูงอายุแอโรบิก

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะขอนำโครงสร้างการบริหารของชมรมผู้สูงอายุทั้ง 2 ชมรม เพื่อแสดงให้เห็นถึงการบริหารของชมรมที่มีระบบชัดเจน ถือว่าน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานของชมรมมีความเข้มแข็ง

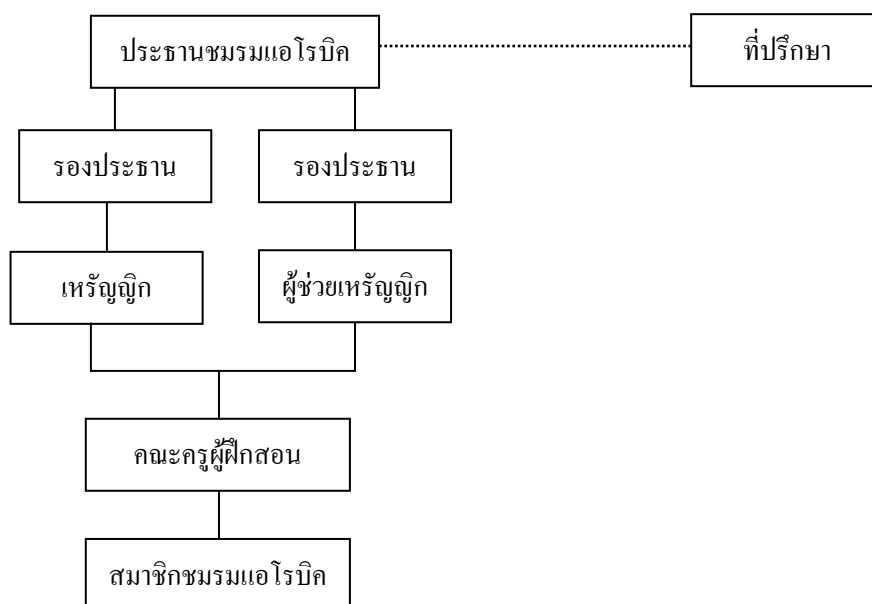
* การออกกำลังกายแบบเต้าเต๋อ เป็นการออกกำลังกายแบบประสานกายกับจิต ถือเป็นออกกำลังกายที่ใช้การเคลื่อนไหวตัวไปช้าๆ โดยประสานไปพร้อมกับจิตที่ตามรู้ทุกขณะของอริยาบถที่เคลื่อนไหว ทำใจให้สงบ ในบางท่าของการออกกำลังกายนี้อาจมีท่าการเดินรำเข้าจังหวะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุด้วย โดยไม่ต้องออกแรงมากและรวดเร็ว การออกกำลังกายของชมรมไปทำกิจกรรมที่สมาคมพ่อค้าไทย-จีน บางระกำ

ก. ชมรมเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุเต้าเต๋อ : มีโครงสร้างการบริหารงาน และการแบ่งภารกิจ ดังนี้

จากการสัมภาษณ์เลขานุการของชมรม ทำให้ทราบโครงสร้างการบริหารดังกล่าวข้างต้น ปัจจุบันชมรมฯเต้าเต๋อ มีสมาชิก 40 คน และสมาชิกทุกคนมีบทบาทหน้าที่ช่วยกันทำงาน และให้ผู้รับผิดชอบ นับตั้งแต่เลขานุการ และตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ จะมีตำแหน่งผู้ช่วยทุกตำแหน่งงาน ส่วนสมาชิกชมรมคนใดไม่มีหน้าที่ในตำแหน่ง ก็ให้ช่วยกันทำงานตามที่มอบหมาย สมาชิกท่านใดที่มีความรู้ความสามารถมาก ก็ช่วยกันทำงานที่สามารถช่วยชมรมได้ อย่างเช่น เลขานุการชมรม ทำหน้าที่เขียนโครงการเพื่อเสนอกิจกรรม และขอเงินสนับสนุน ซึ่งไม่มีปัญหาอะไรในการดำเนินงานที่ผ่านมา สำหรับการคัดเลือกคณะกรรมการชมรม มีการออกเสียงในสมาชิก และให้ลงคะแนนคัดเลือก

ข. ชมรมเอโรบิค : มีโครงสร้างการบริหารชมรม และการแบ่งภารกิจ ดังนี้

ปัจจุบันชมรมเอโรบิกมีสมาชิก 56 คน นอกจากนี้มีคณะที่ปรึกษาจำนวน 10 คน และมีฝ่ายประชาสัมพันธ์ 4 คน

จากโครงสร้างการบริหารของชมรมดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าชมรมทั้ง 2 มีการวางรูปแบบบริหารอย่างมีระบบ และชัดเจนในการแบ่งภารกิจของสมาชิก จึงน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานของชมรมมีความเข้มแข็ง ซึ่งข้อดีของการบริหารจัดการในประเด็นนี้ ทางเทศบาลควรได้นำไปพิจารณาเป็นแนวทางในการจัดตั้งคณะกรรมการการบริหาร ศอศช.

4. การดำเนินการและกิจกรรมของ ศอศช.

เนื่องจาก ศอศช.ทต. บางระกำ ยังไม่มีการดำเนินกิจกรรมด้วยบทบาทของ ศอศช.เองอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม การวิจัยครั้งนี้จึงขอนำเสนอข้อมูลบางด้านที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุหลัก 2 ชมรม ดังนี้

กิจกรรมของชมรมเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุเต้าเต๋อ

จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่าผู้นำและสมาชิกร่วมมือกันทำกิจกรรมด้วยตนเอง กิจกรรมที่จัดขึ้นมีความเหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของสมาชิก และคนต่างวัย ได้แก่

- การออกกำลังกายเต้าเต๋อ
- ฝึกสมาธิ/ปฏิบัติธรรม
- เยี่ยมเยียนให้กำลังใจสมาชิกที่เจ็บป่วย
- ร่วมกิจกรรมงานศพของสมาชิก และญาติของสมาชิก (เช่น พ่อ แม่)
- ร่วมกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณี งานบุญของท้องถิ่น/จังหวัด
- จัดกิจกรรมวันเด็ก เลี้ยงอาหารเด็ก
- ออกร้านในเทศกาลอาหารประจำปี (หาเงินเข้าชมรม)
- จัดทัศนศึกษา โดยแบ่งเป็น
 - สมาชิกชมรมจัดกันเอง โดยสมาชิกช่วยกันออกค่าใช้จ่าย
 - เทศบาลจัดให้ผู้สูงอายุ จัดปีละครั้ง เทศบาลออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด
- บำเพ็ญประโยชน์สาธารณะ เช่น ปลูกต้นไม้
- กิจกรรมตรวจสอบสุขภาพให้สมาชิก
- มีการประชุมสมาชิกในชมรมทุก 3 เดือน โดยประชุมที่สมาคมพ่อค้าไทย-จีน บางระกำ สมาชิกจะมาพร้อมเพรียงเสมอทุกครั้ง

กิจกรรมที่กล่าวมามีทำอยู่เสมออย่างต่อเนื่อง มีเพียงบางกิจกรรมที่จะจัดขึ้นแล้วแต่โอกาส เช่น การปลูกต้นไม้ และจากผลการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเต้าเต๋อ จากการสัมภาษณ์สมาชิกของ

ชมรมทราบว่า สมาชิกมีความพึงพอใจ เพราะจากการออกกำลังกายทำให้สมาชิกมีสุขภาพแข็งแรง มีการพบปะพูดคุยระหว่างกันในชุมชนบ้านเหนือ บ้านใต้ มีความสุขและได้เพื่อนเพิ่มขึ้น

ปัจจุบันทางชมรมได้เขียนเสนอ โครงการการอบรมหลักสูตรการเป็นผู้นำให้กับสมาชิกในชมรม โดยขอเงินสนับสนุนจากเทศบาลตำบลบางระกำ ได้รับเงินอุดหนุนเป็นเงินจำนวน 20,000 บาท

กิจกรรมของชมรมแอโรบิค

จากการสัมภาษณ์ รองประธานและที่ปรึกษาชมรมแอโรบิค พบว่ากิจกรรมหลักของชมรมแอโรบิค คือ การออกกำลังกายด้วยการเดินแอโรบิคทุกวัน เวลา 17.00–18.00 น. ที่บริเวณลานเดินแอโรบิคที่สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (หนองกร่ำ)

แต่เดิมการออกกำลังกายแต่ละครั้งจะมีกล่องรับบริจาคจากสมาชิกที่มาร่วมกิจกรรม แต่ปัจจุบันยกเลิกกล่องรับบริจาคแล้ว ฉะนั้นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เช่น ค่าน้ำดื่มให้กับสมาชิกที่มาเดินแอโรบิค นั้น ประธานชมรมแอโรบิคเป็นผู้ออกให้สมาชิกเอง

เมื่อสอบถามถึงความพึงพอใจในการดำเนินงานของชมรมแอโรบิค คณะกรรมการบริหารชมรม กล่าวว่า พึงพอใจในการดำเนินงานของชมรมนี้ และสังเกตว่าสมาชิกให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของกลุ่ม เช่น การเข้าร่วมประชุม การเข้าร่วมกิจกรรม และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นต้น

5. เจ้าภาพหลักและเงินงบประมาณ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน

โครงการนำร่อง สอศช.ทต.บางระกำ แห่งนี้ มีเจ้าภาพหลักคือ เทศบาลตำบลบางระกำ ถึงแม้ว่า สอศช.ทต.บางระกำ ยังไม่มีการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจน เนื่องจากยังไม่มีอาคารของ สอศช.เอง (ขณะนี้กำลังดำเนินการปรับปรุงอาคารตลาดศรีสุขวัฒน์) แต่อย่างไรก็ตามทางเทศบาลตำบลบางระกำซึ่งเป็นเจ้าภาพหลักก็ให้เงินสนับสนุนที่เกี่ยวกับโครงการนำร่อง สอศช.แห่งนี้ คือ

- 1.) ให้เงินงบประมาณสนับสนุนการปรับปรุง และต่อเติมอาคารตลาดศรีสุขวัฒน์ ให้เป็นอาคารที่ทำการของ สอศช.ทต.บางระกำ เป็นจำนวนเงิน 6,790,000 บาท
- 2.) ให้เงินสนับสนุนเป็นค่าครุภัณฑ์เดินออกกำลังกายให้กับชมรมแอโรบิค และชมรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเต่าเต๋อ ชมรมละ 3 วันๆละ 300 บาท เช่นกัน
- 3.) สำหรับในปีงบประมาณ 2552 เทศบาลตำบลบางระกำได้จัดงบประมาณส่วนหนึ่งให้เป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ของสอศช. ได้แก่ ค่าเครื่องเสียง งบประมาณสำหรับทัศนศึกษาดูงานในประเทศของผู้สูงอายุในตำบลบางระกำ

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุที่ได้ช่วยสนับสนุนงบประมาณให้ผู้สูงอายุ เช่น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สนับสนุนด้านสาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งคาดว่าถ้าโครงการนำร่อง สอศช.ทต.บางระกำมีอาคารที่ทำการที่ถาวร และมีการจัดการบริหารดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ทางเทศบาลควรจะได้จัดสรรงบประมาณทางด้านกิจกรรมมากขึ้น

6. ปัจจัยที่เอื้อ และไม่เอื้อต่อการดำเนินการ สอศช.

6.1 ปัจจัยที่เอื้อ

1.) ในเทศบาลตำบลบางระกำมีชมรมผู้สูงอายุ 2 ชมรมดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ซึ่งทั้งสองชมรมมีการดำเนินกิจกรรมที่เข้มแข็ง มีกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่อง มีการรวมตัวของสมาชิกในชมรมอย่างสามัคคี และเหนียวแน่นทั้ง 2 ชมรม โดยเฉพาะชมรมเสริมสร้างสุขภาพเต้าเต๋อ มีกิจกรรมที่หลากหลาย และทำต่อเนื่อง ดังนั้นหากมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร สอศช. ที่เหมาะสมกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ โดยใช้ฐานของ 2 ชมรมเป็นตัวตั้ง หรืออาจจะให้ส่วนของชมรมผู้สูงอายุเต้าเต๋อ เป็นแกนกลางผลักดันการดำเนินงานของ สอศช.ทต. บางระกำ ก็น่าจะสามารถทำได้ เพราะชมรมเสริมสร้างสุขภาพเต้าเต๋อมีจุดเด่น ดังนี้

- สมาชิกของชมรมมีจุดยืนร่วมกันในการทำกิจกรรมของชมรมทุกกิจกรรม โดยเฉพาะเน้นความสำคัญของการออกกำลังกาย

- สมาชิกรวมตัวกันทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง

- มีความเสียสละ เห็นกับส่วนรวมสูงกว่าความเป็นส่วนตัวในกลุ่มของสมาชิก

- สมาชิกเป็นคนไทยเชื้อสายจีน “ไหหลำ” เหมือนกัน มีความเกาะกลุ่มกันเหนียวแน่น มีอาชีพค้าขายที่คล้ายคลึงกัน เป็นกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างดีจนถึงดี และอยู่พื้นที่เดียวกัน คือในตลาดเทศบาลบางระกำ หรือบางคนก็อยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียง

2.) หากพิจารณาโดยภาพรวมทั่วไปพบว่า

- ประชาชนในพื้นที่นี้มีความสามัคคี รวมกลุ่มกันดี ทำให้มีศักยภาพในการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ได้

- ผู้นำชุมชนทั้ง 7 ชุมชน ให้ความร่วมมือกับเทศบาลดี และบางคนในผู้นำเป็นสมาชิกอยู่ในชมรมผู้สูงอายุทั้ง 2 ชมรมด้วย ดังนั้นน่าจะมีการให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของผู้สูงอายุของ สอศช. ได้ดี

3.) มีเจ้าภาพหลักคือ เทศบาลตำบลบางระกำให้งบประมาณสนับสนุนเพียงพอ และยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สาธารณสุข การศึกษา เป็นต้น พร้อมทั้งจะให้การสนับสนุน ทั้งในงบประมาณบางส่วน และสนับสนุนการทำกิจกรรมร่วมกันกับโครงการ สอศช.ทต. บางระกำ ถ้าหากหน่วยงานเหล่านั้น ได้เห็นความชัดเจนในการจัดตั้ง สอศช. การบริหารจัดการ และการดำเนินกิจกรรมที่เด่นชัดมากกว่านี้

4.) มีการติดตามงาน และให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่กระทรวง พม. ในส่วนกลาง

6.2 ปัจจัยที่ไม่เอื้อ

1.) เนื่องจากการดำเนินการบริหารจัดการของ สอศช. ยังไม่ชัดเจน ดูเหมือนว่ามีการจัดตั้งเป็น สอศช. ตามโครงการนำร่องที่เพียงผ่านขั้นตอนการชี้แจงให้เข้าใจแนวคิด วัตถุประสงค์ของ สอศช. และมีการประชุมประชาคม เพื่อให้เกิดการรับทราบ และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างหน่วยงานของภาคส่วนต่างๆ และประชาชนที่มาร่วมประชุมยังไม่มีการดำเนินการขับเคลื่อนให้ก้าวหน้าเป็น

รูปธรรมมากกว่านี้ ทั้งในรูปคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ หรือการดำเนินการจากเจ้าภาพหลัก ดังนั้นสิ่งที่เห็นเป็นเพียงโครงการ และชื่อของโครงการเท่านั้น ยังไม่มีสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมที่แท้จริงให้เห็นชัดเจนนั้นจึงยังไม่เกิดความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องมากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ หรือถ้าเกิดก็น้อยมาก

2.) เนื่องจากยังไม่มีการดำเนินการทางด้านการบริหาร และกิจกรรมที่เด่นชัดดังที่กล่าวมาแล้ว จึงยังไม่มีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างชมรมเสริมสร้างสุขภาพเต่าเต่า และชมรมแอโรบิก กับทางคณะกรรมการบริหาร สอศช.ทต.บางระกำ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งพร้อมจะสนับสนุน

7. ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

จากการสัมภาษณ์รักษาการผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลบางระกำ ท่านกล่าวว่า ปัญหาของ สอศช. ยังไม่ปรากฏ เพราะยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากตัวอาคารยังไม่แล้วเสร็จ อย่างไรก็ตามมีปัญหาการประสานงานระหว่างเทศบาลตำบลบางระกำ และบางหน่วยงานที่ยังไม่ได้ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีความชัดเจนในการดำเนินงาน สอศช. ทต.บางระกำ แต่ทางผู้วิจัยเห็นว่าในการจัดตั้งโครงการนำร่องของ สอศช.แห่งนี้ยังมีปัญหาบางประการ ดังนี้

ถึงแม้จะยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ถาวร ทางเทศบาลซึ่งเป็นเจ้าภาพหลักน่าจะดำเนินการผลักดันให้การดำเนินงานของโครงการนำร่อง สอศช. แห่งนี้ขับเคลื่อนได้แต่ไม่ปรากฏการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรมการที่ยังไม่ปรากฏการขับเคลื่อนในด้านการบริหารงานของศูนย์ฯ และกิจกรรมที่ยังไม่ปรากฏชัดเจนนี้อาจเป็นเพราะ

1. มีการเปลี่ยนตัวนายกเทศมนตรี (เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ) จึงยังไม่มีการขับเคลื่อนที่ชัดเจน
2. ประกอบกับการตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ไม่ได้มาจากภาคประชาชนที่แท้จริง ดังนั้นจึงทำให้ไม่เกิดกิจกรรมที่เป็นของ สอศช.ทต. บางระกำ อย่างแท้จริง และ
3. เนื่องจากกลไกคณะกรรมการตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯดังกล่าว และการบริหารงานศูนย์ฯที่ไม่ชัดเจน ดังนั้นการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานกระทรวงหลักที่เกี่ยวข้องในระดับชุมชนยังไม่ชัดเจนไปด้วยจึงทำให้การได้รับการสนับสนุนหรือการเข้าร่วมทำกิจกรรม ตลอดจนประสานความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นยังไม่มีความปฏิบัติหรือร่วมกิจกรรมที่ชัดเจนไปด้วย ดังที่ท่านรักษาการผู้อำนวยการฯได้กล่าวข้างต้น

จากปัญหาที่กล่าวข้างต้น ท่านรักษาการผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ทต.บางระกำได้ให้แนวทางแก้ไขปัญหาระหว่างหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลคือ การสร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงานเกี่ยวกับการดำเนินงานของ สอศช. ด้วยการประชุมชี้แจง การจัดตั้งเป็นกรรมการร่วม และจัดทำกิจกรรมร่วมกัน

8. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของ สอศช. ที่ผ่านมา

ในมุมมองของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นดังนี้

8.1 ผู้บริหารเทศบาลตำบลบางระกำ ให้ความสำคัญเห็นว่ากิจกรรมที่ผ่านมาเป็นของสมาชิก ชมรมผู้สูงอายุเต่าเต๋อ และชมรมแอโรบิค มีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชนมากกว่า 80% ที่เข้มแข็ง ด้านการจัดตั้ง การจัดกิจกรรม และการขยายกิจกรรม ซึ่งยังไม่ได้ตั้ง 2 ชมรมเข้ามาร่วมเป็นกิจกรรมของ สออสช. แต่อย่างไรก็ตามมีความเห็นด้วยกับแนวคิดของโครงการนำร่อง สออสช. เพราะเปิดโอกาสให้ ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมดูแลผู้สูงอายุ ส่วนองค์กรปกครองท้องถิ่นคือ เทศบาล ยินดีที่ให้ความสำคัญ สนับสนุนทางด้านงบประมาณ และอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือในด้านต่างๆ กิจกรรมในชุมชนต้องเกิด จากคนในชุมชนรวมตัวกัน ริเริ่มก่อน

8.2 ในมุมมองของผู้มารับบริการหรือร่วมกิจกรรมเห็นด้วยกับแนวคิดการให้บริการสวัสดิการ ให้กับผู้สูงอายุในรูปแบบ สออสช. เพราะเน้นศักยภาพของผู้สูงอายุ กิจกรรมต่างๆ เช่น การอบรมอาชีพ การดูแลสุขภาพตนเอง เป็นการเน้นคุณค่าของผู้สูงอายุ แต่ยังไม่เห็นการดำเนินงานจาก สออสช. ที่แท้จริง เพราะกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่เป็นของชมรมผู้สูงอายุ 2 ชมรมดังกล่าว

8.3 สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลบางระกำให้ความสำคัญเห็นว่า เห็นด้วยการดำเนินงานของ สออสช. ที่เน้นให้ผู้สูงอายุรักษาสุขภาพ และมีคนต่างวัยเข้าร่วมกิจกรรมด้วย เพราะเป็นการสานสัมพันธ์กัน ส่วนการสนับสนุนด้านอาคาร อุปกรณ์ เป็นการดูแลของเทศบาลตำบลบางระกำ ส่วนการเสริมสร้างสุขภาพเป็นงานของสาธารณสุข โดยหลักแล้วเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน แต่ ประการสำคัญคือ ยังไม่เห็นการดำเนินงานของ สออสช. ที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ของตัว สออสช. ที่ทาง เทศบาลเป็นเจ้าภาพหลัก และการดำเนินงานร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9. อนาคตที่ควรจะเป็นของ สออสช.

จากการสัมภาษณ์เจ้าภาพหลัก เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สมาชิกในชมรมผู้สูงอายุทั้ง 2 ชมรม สรุปได้ ว่า ทุกคนเห็นความสำคัญของโครงการ สออสช. ที่จะเป็แนวทางจัดการบริการสวัสดิการทางสังคมให้กับ ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาล และอาจสรุปได้ว่าในอนาคตทาง สออสช.ทต. บางระกำ ควรทำอะไรบ้าง

9.1 เมื่ออาคารที่ปรับปรุงเสร็จเรียบร้อยแล้ว ควรมีการจัดการบริหารการดำเนินงาน และจัด กิจกรรมภายใต้ สออสช.ทต. บางระกำ ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากขึ้น

9.2 คณะกรรมการการบริหารควรมีตัวแทนของชมรมผู้สูงอายุของทั้ง 2 ชมรมเข้าไปด้วย จะ ได้รับทราบเกี่ยวกับการบริหารงานของ สออสช. และช่วยจัดกิจกรรมเสริมให้กับ สออสช.

9.3 ควรมีการประชุมแจ้งถึงบทบาทของเจ้าหน้าที่กระทรวงหลักอื่นๆ (ที่อยู่ในระดับอำเภอ หรือ เทศบาล) ให้ได้รับทราบแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าภาพหลักในโครงการนำร่องของ สออสช. แห่งนี้ หรือบทบาทที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วม หรือประสานงาน สนับสนุนงบประมาณ หรือวิธีการปฏิบัติ ตลอดจน กิจกรรมที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ ให้กับผู้สูงอายุ

10. สรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

10.1 เนื่องจากการบริหารจัดการของ สออสช.ทต.บางระกำยังไม่ชัดเจน จึงทำให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องที่ควรเข้ามาสนับสนุนยังไม่เกิดการปฏิบัติงานนี้ร่วมกันอย่างชัดเจนเช่นกัน ดังนั้นทางเจ้าภาพ

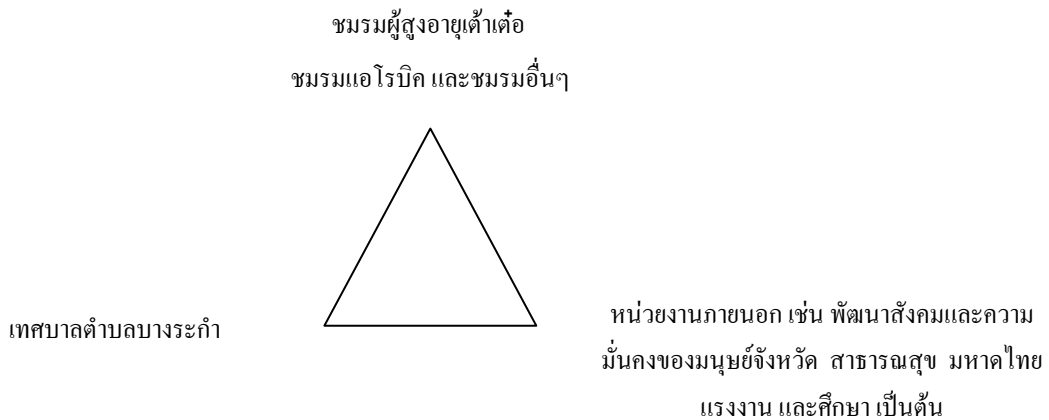
หลัก คือเทศบาล และเจ้าหน้าที่ของเทศบาลที่เกี่ยวข้อง โดยตรงควรจัดการบริหารการดำเนินการของ สอศช.ทต.บางระกำ ให้เป็นที่เด่นชัด ในการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมที่เกิดจาก สอศช. เอง ที่มีใ้เกิด จากกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุทั้ง 2 ดังที่กล่าวมาแล้ว

10.2 เจ้าหน้าที่ของเทศบาลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯนั้นจะต้องมีการ ปฏิบัติการในโครงการนำร่องของ สอศช. ให้มากกว่านี้ ถึงแม้ว่าการปรับปรุงอาคารตลาดศรีสุขวิวัฒน์ยังไม่ เสร็จพร้อมใช้เป็นอาคารที่ทำการ

10.3 อาคารที่ทำการของ สอศช.ทต. บางระกำ อยู่ระหว่างการดำเนินการปรับปรุง และต่อเติม อาคารที่ตลาดศรีสุขวิวัฒน์ คาดว่าจะเสร็จพร้อมใช้งานเดือนมิถุนายน 2552* นี้ เมื่ออาคาร สอศช.ทต. บาง ระกำ เสร็จสมบูรณ์พร้อมใช้งาน เทศบาลตำบลบางระกำควรมีการประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกชมรม เต้าเต๋อ สมาชิกชมรมแอโรบิกหรือ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุอื่นๆ และพิจารณาว่า จะดำเนินการกิจกรรม สอศช. รวมทั้งการจัดสรรพื้นที่ ตารางเวลาผู้รับผิดชอบ ของศูนย์อเนกประสงค์ฯนี้เช่นใด เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้สูงอายุและคนต่างวัย ได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้อาจเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่ง พร้อมสนับสนุนเข้าร่วมประชุมด้วย จะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างกิจกรรมร่วมกัน

10.4 ในพื้นที่เทศบาลแห่งนี้มีชมรมผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นชมรมที่มีการรวมตัวของสมาชิก ชมรมทั้งสองชมรมที่มีมาแต่เดิมอย่างเหนียวแน่น แต่ยังไม่มีการใช้ศักยภาพทุนทางสังคมที่มีอยู่ในขณะนี้ เข้าไปร่วมในการดำเนินงานของ สอศช.ทต. บางระกำ ให้เกิดการขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพ และเป็น ประโยชน์ต่อผู้สูงอายุมากกว่านี้ โดยเฉพาะชมรมเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุเต้าเต๋อ เนื่องจากชมรมเต้าเต๋อ มีความพร้อมในการดำเนินการมากกว่าชมรมอื่น เพราะสามารถดำเนินการกิจกรรมของชมรมได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถแสวงหากิจกรรมเสริมให้กับสมาชิกได้ เช่น การศึกษาดูงานนอกพื้นที่ การเปิดรับให้บุคคล นอกพื้นที่เข้ามาศึกษาดูงานในชมรมของตน

10.5 การดำเนินงานของผู้สูงอายุในตำบลบางระกำ มีลักษณะ 3 ประสาน คือ

*หมายเหตุ : จากการติดตามผลของเจ้าหน้าที่ของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ ในเดือน กรกฎาคม 2552 ยังไม่แล้วเสร็จ

ถ้าหากมีการร่วมมือกันในลักษณะ Collaboration ของ 3 ประสาน ที่จะทำให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่องไปได้ด้วยดี อย่างไรก็ตาม “เจ้าภาพหลัก” ในการขับเคลื่อนกิจกรรมของ สอศช.เทศบาลตำบลบางระกำคือ คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลบางระกำที่ต้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ โดยที่ประธานและสมาชิกในชมรมผู้สูงอายุ และชมรมอื่นๆ น่าจะได้มีการถูกพิจารณานำเข้าไปเป็นคณะกรรมการบริหาร หรือคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ฯ จะทำให้เกิดการสร้างกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุ และคนต่างวัยได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่นกิจกรรมออกกำลังกาย การฝึกอบรมเพื่อสร้างรายได้ให้กับ สอศช. รวมทั้งการสืบสานประเพณีวัฒนธรรม ฯลฯ

10.6 ในขณะที่เดียวกันเปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ สอศช. เช่น สาธารณสุข แรงงาน การศึกษา พัฒนาชุมชน ให้มีการประชุมร่วมกันกับเจ้าภาพหลัก จะทำให้แต่ละหน่วยงานทบทวนถึงบทบาท ภาระของตัวที่จะต้องร่วมมือ ประสานงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับการดำเนินงาน สอศช. และที่สำคัญคือ สำนักงาน พมจ. ต้องทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับคณะกรรมการบริหาร สอศช. ทด. บางระกำ เช่น แนะนำประเภทและการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้ผู้สูงอายุ และกลุ่มต่างวัย แนะนำแหล่งงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมของ สอศช. ประเภทของกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมของ สอศช. อย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ของผู้มารับบริการ สอศช. ต่อไป

10.7 หากพิจารณาด้านงบประมาณไม่น่าจะมีปัญหาจากเจ้าภาพหลัก หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุน

11. ข้อเสนอจากผลการวิจัย

11.1 การจัดตั้งโครงการนำร่องของ สอศช. ทด. บางระกำได้ผ่านการจัดตั้งในขั้นต้นไปแล้ว ขณะนี้ควรเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการเพื่อให้มีผลงานออกมา ทั้งนี้โดยบูรณาการหน่วยงานและทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งที่เป็นทุนทางสังคมคือนำชมรมผู้สูงอายุฯ และชมรมต่างๆ เข้ามาร่วมประสานความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม และบริหาร สอศช. ด้วย

11.2 ผลการดำเนินงานของ สอศช. ทด. บางระกำในด้านการบริหารยังไม่ชัดเจน กิจกรรมต่างๆ ยังไม่ชัดเจนที่เป็นกิจกรรมของ สอศช. ทด. บางระกำ ดังนั้นคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ควรประสานความร่วมมือจากชมรมผู้สูงอายุทั้ง 2 ชมรมที่เข้มแข็ง เพื่อจะได้ประสานกิจกรรมร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างเจ้าภาพหลักกับชมรมผู้สูงอายุทั้ง 2 ชมรม และหน่วยงานอื่นด้วย

11.3 อาจต้องมีการทบทวนในการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ให้เหมาะสมกว่านี้ โดยนำผู้แทนจากภาคประชาชนเข้ามาร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการด้วย

11.4 หากพิจารณาในภาพรวมทั้งเจ้าภาพหลัก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคประชาชนคือชมรมผู้สูงอายุทั้ง 2 ชมรมแล้ว ทั้ง 3 ฝ่ายมีการประสานงานที่มีศักยภาพที่จะทำให้ สอศช. ทด. บางระกำเกิดการขับเคลื่อนไปได้ดี การบริหารจัดการที่ดีและทำความเข้าใจในแนวคิด วัตถุประสงค์ รูปแบบและกระบวนการของการดำเนินงาน สอศช. ให้ชัดเจน เพราะ สอศช. แห่งนี้ไม่มีปัญหาเรื่องงบประมาณ และ

จากข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็พร้อมจะสนับสนุนในทางวิชาการ การจัดกิจกรรมให้กับ สอศช. สำหรับภาคประชาชนนั้น จากการศึกษาพบว่าประชาชนทั้ง 2 ชมรม และสมาชิกยินดีให้การ สนับสนุน และร่วมมืออย่างเต็มที่ และที่สำคัญภาคประชาชนทั้ง 2 ชมรมนี้มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพ (โดยเฉพาะชมรมสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเต้าเต๋อ) ทางคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลบางระกำควร ได้ พิจารณาถึงศักยภาพของทุนทางสังคมของภาคประชาชนนี้ด้วย

2.2 สถานภาพของสอศช. เทศบาลเมืองสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

1. การก่อตั้ง สอศช.

สอศช.เทศบาลเมืองสกลนคร เกิดจากความริเริ่มโดยนโยบายของหน่วยงานภาครัฐฯ ซึ่งเริ่ม ดำเนินการจากกระทรวง พม. และจากนั้นก็มีการบูรณาการความเข้าใจระหว่างหน่วยงานภาครัฐฯที่ เกี่ยวข้องและประสานงานร่วมกัน โดยมีการประชุมหารือในประเด็นต่างๆ เพื่อการขับเคลื่อน ให้เกิด สอศช. อย่างเป็นทางการ และมติของที่ประชุมโดยสรุปเห็นพ้องกันว่า การดำเนินการของ สอศช. นั้นควร ดำเนินการโดยผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของศูนย์ฯที่จะจัดตั้ง ต้องเกิดจากการยอมรับ และรวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในชุมชนด้วย อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะดำเนินการโดยผู้สูงอายุ แต่ก็ จะต้องมีการมีหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุน ซึ่งในตอนแรกนั้นทางกระทรวง พม. พิจารณา ให้ อบจ.เป็นเจ้าภาพหลัก แต่ต่อมาทาง อบจ. มีความขัดข้องบางประการ กระทรวง พม. จึงได้กลับมา ทบทวนอีกครั้งและเป็นช่วงเวลาที่ทางเทศบาลเมืองสกลนครมีโครงการสร้างศาลาผู้สูงอายุเฉลิมพระ เกียรติ 80 พรรษา เพื่อการนันทนาการซึ่งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดของการจัดตั้ง สอศช. ประกอบกับเป็นช่วงเวลาที่ทางคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติประกาศให้ทางจังหวัดสกลนครเป็น จังหวัดนำร่องโครงการ สอศช. ดังนั้นเพื่อความเหมาะสม และสอดคล้องกับกิจกรรมที่มีอยู่ เทศบาล เมืองสกลนครจึงได้รับการพิจารณาเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินงานโครงการนำร่อง สอศช. แห่งนี้

หลังจากนั้นกระทรวง พม. ได้เชิญภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมาเป็นคณะกรรมการร่วมบูรณาการใน ระดับจังหวัด ซึ่งผลจากการประชุมมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร จำนวน 19 คน ในช่วงนี้เองทาง กระทรวง พม. ได้ส่งผ่านงานไปยังคณะกรรมการบริหารเพื่อดำเนินการต่อ โดยที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุน รวมทั้งทางกระทรวง พม. ได้เข้าร่วมการดำเนินงานในฐานะคณะกรรมการประสานงาน และมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาและช่วยผลักดัน ซึ่งภาคีเครือข่าย ทั้ง 6 กระทรวงหลักได้รับการติดต่อและเข้า ร่วม และบูรณาการร่วมกันในการสนับสนุนผลักดันขับเคลื่อน สอศช. โดยได้มีการนัดประชุม ปรึกษาหารือร่วมกันหลายครั้ง นอกจากนี้ยังมีส่วนขององค์กรภาคประชาชนเข้าร่วมด้วย

ต่อมามีมติให้จัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เทศบาลเมืองสกลนคร ณ วันที่ 7 สิงหาคม 2550 และกำหนดวันเปิดศูนย์ฯในวันที่ 25 กันยายน 2550 ในวันเปิดศูนย์ฯนั้นได้มีการจัด แสดงผลงานทางปัญญาจังหวัดสกลนครด้วย

อย่างไรก็ตามแม้ว่าแนวคิดจัดตั้ง สอศช. จะเป็นนโยบายจากภาครัฐแต่ก็ได้มีการรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนด้วยโดยมีการเชิญประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ หลายระดับทั้งในระดับชุมชนและส่วนกลาง นายกเทศมนตรีเมืองสกลนคร ได้จัดให้มีเวทีประชาคม โดยได้ไปพบชุมชนในทุกๆ ชุมชน รวมประมาณ 40 ชุมชน ก่อนที่จะตั้งศูนย์ฯ โดยจัดพบประชาชนทุกวันศุกร์เว้นศุกร์ เป็นระยะเวลาเกือบ 1 ปี (นับแต่เริ่มเข้าโครงการจนกระทั่งเริ่มตั้งศูนย์ฯ) เพื่อรับฟังข้อร้องเรียน ข้อเสนอแนะต่างๆ รวมทั้งมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แนวคิด สอศช. ไปพร้อมกัน และสอบถามความต้องการกับชุมชนในเขตเทศบาล ซึ่งผลตอบรับกลับมาจากชุมชนคือ ชุมชนแสดงความต้องการที่จะมี สอศช. ด้วยเช่นกัน

2. สถานที่ตั้งอาคาร

สถานที่ตั้งอาคาร สอศช.เทศบาลเมืองสกลนคร ตั้งอยู่เลขที่ 1695/5 ถนนสุขเกษม ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ก่อตั้งเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2550 ใช้งบประมาณในการก่อสร้างอาคารรวม 1,369,235 บาท ลักษณะอาคารที่ทำการเป็นอาคารชั้นเดียวโดยส่วนหน้าแยกเป็นส่วนโถงเปิดโล่ง ใช้เป็นที่ประกอบกิจกรรมต่างๆ สำหรับสมาชิกผู้สูงอายุ แต่อย่างไรก็ตามถ้าฝนตกหนักมากๆ ก็มีปัญหาวางเพราะฝนสาดเข้ามาได้ สำหรับวัสดุอุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมนั้นทางศูนย์ฯ ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลเมืองสกลนคร (ทม.สกลนคร) อย่างพอเพียง ต่อมาได้มีการปรับปรุงอาคาร โดยกันเป็นห้องประชุม มีโต๊ะ เก้าอี้สำหรับประชุมและมีโต๊ะหมู่บูชาพระพุทธรูป มีรูปพระบรมฉายาลักษณ์ และมีตู้จัดเก็บเอกสาร นอกจากนี้มีการแบ่งพื้นที่ทำงานของประธานศูนย์ฯ และผู้อำนวยการบริหารศูนย์ฯ ด้วย ส่วนด้านหลังอาคารสร้างห้องน้ำแยกเป็นห้องน้ำชายและหญิง ห้องน้ำหญิงมีจำนวนประมาณ 3 ห้อง ซึ่งถ้าเป็นช่วงจัดกิจกรรมที่มีผู้ร่วมกิจกรรมจำนวนมากจะไม่เพียงพอ และที่จ้อครถยังไม่จัดเป็นระบบที่เหมาะสม อย่างไรก็ตามจากการสังเกตพบว่ามีความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

3. คณะกรรมการบริหาร สอศช.

โครงสร้างของ สอศช.ทม.สกลนคร แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

- คณะกรรมการที่ปรึกษา นายกเทศมนตรีเมืองสกลนคร นายโกมุท ทิฆนนานนท์ เป็นประธาน
- คณะกรรมการบริหาร นายสมพงษ์ วงศ์กาฬสินธุ์ ประธานชมรมผู้สูงอายุจังหวัดสกลนคร เป็นประธานกรรมการ
- และคณะกรรมการดำเนินงาน นายศิริศักดิ์ เชื้อสกุล เป็นผู้อำนวยการสอศช.

ซึ่งคณะกรรมการที่ปรึกษา และกรรมการบริหารแต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด และสำหรับคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. นายกเทศมนตรีแต่งตั้ง และคณะกรรมการดำเนินงานประกอบด้วย ผู้อำนวยการบริหารศูนย์ฯ ตัวแทนจากผู้สูงอายุ และมีการแต่งตั้งอาสาสมัครจากชมรมต่างๆ เข้ามาบริหารศูนย์ฯด้วย และจะมีการประชุมร่วมกันทุก 3 เดือน

องค์ประกอบคณะกรรมการแต่ละชุด ประกอบด้วย ผู้แทนจากหลายภาคส่วน เช่น ผู้สูงอายุ เยาวชน องค์กรเอกชน ตัวแทนจากมูลนิธิต่างๆ ประชาชนชุมชน

จากโครงสร้างดังกล่าวทำให้สังเกตได้ว่า สอศช.เทศบาลเมืองสกลนคร มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน และที่สำคัญมีภาคประชาชน (ผู้สูงอายุ) เข้าร่วมเป็นกรรมการบริหารด้วย ตลอดจนมีตัวแทนเกือบทุกภาคส่วนเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรม ข้อได้เปรียบอีกประการหนึ่งอาจเป็นผลมาจากตัวของประธานคณะกรรมการบริหารและประธานคณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งประธานคณะกรรมการดำเนินงานนั้นตัวท่านได้เกษียณอายุราชการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและท่านได้ผ่านงานในหน้าที่นี้มาหลายโรงเรียนทำให้ท่านมองภาพ สอศช. ในเชิงโครงสร้างการบริหารได้ชัดเจน ประกอบกับนายกฯ เมืองสกลนครท่านมีความรู้ในหลักการบริหาร และมีความเข้าใจเนื้อหาในกระบวนการพัฒนาสังคม และการจัดสวัสดิการทางสังคมให้กับชุมชนเป็นอย่างดี

4. การดำเนินการและกิจกรรมของ สอศช.

การดำเนินงานของคณะกรรมการ สอศช.ท.ม.สกลนคร จะมีการติดต่อแจ้งข่าวความเคลื่อนไหวในงาน สอศช. กับผู้สูงอายุ โดยการส่งจดหมายไปถึงบ้านผู้สูงอายุ และส่งข่าวการประชาสัมพันธ์ทางรายการวิทยุ รวมทั้งมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น พมจ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกชุมชน โดยมีการจัดประชุมหารือร่วมกันเป็นระยะๆตามความจำเป็น และเร่งด่วนของงานนั้นๆ

สอศช.เทศบาลเมืองสกลนครมีการจัดกิจกรรมในหลายกิจกรรมด้วยกันซึ่งมีกิจกรรมต่างๆดังนี้

- กิจกรรมจัดงานวันเกิด ของสมาชิกประจำเดือน โดยจะจัด รวมคนที่เกิดในเดือนเดียวกัน ซึ่งจะจัดทำบายศรีสู่ขวัญ และจัดเลี้ยงอาหารกลางวันรวมทั้งมอบของขวัญ ให้ผู้สูงอายุที่มีอายุมากที่สุด ซึ่งเกิดในเดือนนั้น

นอกจากนั้นก็จะมีกิจกรรมประจำวันดังนี้

- วันจันทร์กิจกรรมให้ความรู้ทั่วไป
- วันอังคารกิจกรรมงานใบตอง
- วันพุธ กิจกรรมงานประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์
- วันพฤหัสบดี กิจกรรมปฏิบัติงานทำอาหาร
- วันศุกร์ กิจกรรมลีลาศ/รำวง
- กิจกรรม วันผู้สูงอายุ มีการจัดรดน้ำ ดำหัว การแข่งขันกีฬาสิ มักจัดก่อนวันสงกรานต์
- กิจกรรมทำบุญใส่บาตร ตามเทศกาลสำคัญ เช่นเทศกาลวันสงกรานต์
- กิจกรรมบรรยายธรรม
- กิจกรรมออกกำลังกาย รำไม้พลอง รำไทเก๊ก

สำหรับกิจกรรมนอกสถานที่ ที่ สอศช. ได้ดำเนินการ คือ การไปร่วมกับเทศบาลเมืองสกลนครจัดพาผู้สูงอายุไปทัศนศึกษา และพาไปไหว้พระตามวัดในพื้นที่และนอกพื้นที่เทศบาลเมืองสกลนคร และจังหวัดใกล้เคียง โดยเทศบาลเป็นผู้จัดงบฯ สนับสนุนให้

5. เจ้าภาพหลักและเงินงบประมาณ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน

ศอสช.ทม.สกลนคร มีเจ้าภาพหลักคือ เทศบาลเมืองสกลนคร และเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินการจัดตั้ง ศอสช.

ศอสช.ทม.สกลนคร ได้รับการสนับสนุนในเรื่องเงินงบประมาณจากเทศบาลเมืองสกลนคร เดือนละ 25,000 บาท จัดอยู่ในหมวดเงินอุดหนุน แต่มีข้อจำกัดเพราะต้องรอเงินจากส่วนกลาง และต้องทำตามเทศบัญญัติ ต้องคำนึงถึงสถานะทางการคลังของเทศบาล และไม่สามารถดึงเงินจากหมวดอื่นมาใช้สมทบได้ เพราะไม่สามารถใช้ผิดหมวด ผิดประเภทได้ และบางครั้งก็มีปัญหาในเรื่องความล่าช้าของงบประมาณ ซึ่งผู้อำนวยการศูนย์ฯ (อาจารย์ศิริศักดิ์ เชื้อสกุล) มักจะสำรองจ่ายไปก่อน

สำหรับการหางบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมจากส่วนภาคอื่นยังไม่ได้ดำเนินการ และในขณะนี้ยังไม่มีความคิดในการประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนในด้านการเงิน แต่มีการประสานให้มาร่วมในกิจกรรม เช่น มูลนิธิคนจีน สโมสรโรตารีสกลนคร ซึ่งขณะนี้ก็มีหน่วยงาน องค์กรจากหลายแหล่งพร้อมที่จะสนับสนุน เช่น กองทุนส่งเสริมสวัสดิการสังคมจังหวัด กองทุนผู้สูงอายุ และกองทุนพัฒนาสังคมจังหวัด รวมทั้งจากกองทุน “องค์กรสาธารณประโยชน์” สำหรับกองทุนผู้สูงอายุนั้นมีเงื่อนไขว่า ศอสช.ที่ตั้งมานั้นต้องมีผลการดำเนินงานครบ 1 ปี จึงจะสามารถขอการสนับสนุนได้

ส่วนการรับบริจาคนั้น ศอสช.ทม.สกลนคร ไม่ได้มีนโยบายการขอรับบริจาคเงินจากสมาชิก แต่ถ้าสมาชิกท่านใดสมัครใจก็สามารถรับได้ เนื่องจากมีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอในการดำเนินงานจากเทศบาลอยู่แล้ว และอีกประการหนึ่งเห็นว่าถ้าจะขอรับบริจาคอาจเป็นการรบกวนสมาชิก และสมาชิกบางคนอาจไม่พึงพอใจและจะมีเสียงครหาเกิดขึ้นได้

6. ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการดำเนินการ ศอสช.

6.1 ปัจจัยที่เอื้อ

1.) นโยบายด้านสังคมของเทศบาลเมืองสกลนคร (ทม.สกลนคร) มีความชัดเจนในเรื่องผู้สูงอายุอย่างมาก ทำการส่งเสริมในทุกด้านที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ เป็นนโยบายหนึ่งในการแถลงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาด้านสังคมของคณะผู้บริหาร ทม.สกลนคร ในการเลือกตั้งครั้งที่ 2 (นายกเทศมนตรี นายโกมุท ภิรมานนท์ เป็นสมัยที่ 2) เนื่องจากผลการสำรวจพบว่า ผู้สูงอายุในเขต ทม.สกลนครมีมาก และมีอายุยืนยาว ขณะนี้มีผู้สูงอายุสูงสุด 114 ปี และรองลงมาเป็นอันดับที่ 4 คือ มีอายุ 87 ปี และจากจำนวนผู้สูงอายุที่มีมาก นายกเทศมนตรีจึงมีความคิดเห็นว่าจะมี หรือทำอย่างไรให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายนี้ โดยดำริที่จะมีองค์กรที่รองรับการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ ดังนั้น โครงการนำร่อง ศอสช. จากกระทรวง พม.จึงสอดคล้องกับแนวทางนโยบายด้านนี้ของ ทม.สกลนคร

2.) ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่กระทรวง พม. ทั้งในระดับจังหวัด และส่วนกลางเป็นอย่างดี

ระดับจังหวัด

พบว่าโครงการ สอศช.ทม.สกลนคร ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) จากการสัมภาษณ์ พมจ.สกลนคร (นายสมชัย ชีพสุมน) และข้าราชการในส่วนของกระทรวง พม.ระดับจังหวัดมีส่วนเกี่ยวข้อง ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา และให้คำปรึกษากับ สอศช.ทม.สกลนคร ดังนี้

- ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ
- ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเขียนโครงการ เพื่อขอทุนจากกองทุนผู้สูงอายุ
- ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่าง สอศช.ทม.สกลนคร กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ 4-5 กระทรวงหลัก เพื่อให้เกิดการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมโดยตรง

นอกจากนี้สำนักงาน พมจ.มีการประสานความร่วมมือกับเทศบาลเมืองสกลนคร ดังนี้

- สนับสนุนทางวิชาการให้กับเทศบาล/อบต. โดยจัดอบรมทางวิชาการตามกลุ่มเป้าหมาย เกี่ยวกับสวัสดิการทางสังคม
- ประสานข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ
- ประสานกิจกรรมระหว่างสำนักงาน พมจ. กับเทศบาลเมืองสกลนคร
 - มีการประสานกิจกรรม ทำงานร่วมกัน
 - มีการประสานร่วมกันในเรื่องงบประมาณ โดยมีการปรึกษาหารือตกลงกันว่ากิจกรรมใดใครรับผิดชอบงบประมาณนั้น หรือส่วนไหนของงบประมาณในกิจกรรมนั้น

ฯลฯ

ระดับส่วนกลาง (กระทรวง พม.)

มีการติดตามงาน และให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดการจัดตั้ง สอศช. จากผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (นางสุนทรี พัวเวส) และเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางของ สทส. ถึง 3-4 ครั้ง ในขณะที่มีการเริ่มจัดตั้ง และจัดตั้งแล้ว นอกจากนี้ รองศาสตราจารย์ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร ก็ได้ลงไปในพื้นที่ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิด สอศช. กระบวนการดำเนินการจัดตั้ง ฯลฯ

จะเห็นได้ว่าการจัดตั้ง สอศช. แห่งนี้ได้รับการสนับสนุนทางด้านวิชาการ การให้บริการสวัสดิการทางสังคมต่อผู้สูงอายุ และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯค่อนข้างมาก ทั้งในระดับจังหวัด และส่วนกลาง

3.) สอศช.ทม.สกลนคร ได้รับการช่วยเหลือ/ประสานงานจากหน่วยงานต่างๆ มีเจ้าภาพคือเทศบาลเมืองสกลนครที่ให้การสนับสนุนอย่างดี ทั้งในด้านงบประมาณ และการเอื้อต่อการดำเนินงานให้

ขับเคลื่อนคล่องตัวอย่างดี นอกจากนี้ ศอศช.ทม.สกลนครยังได้รับการช่วยเหลือ ประสานความร่วมมือ และสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

ภาครัฐ : ประสานความร่วมมือกับทุกส่วนทั้งทางตรงและอ้อม ที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือ

- **กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) :** ให้ความรู้ทางวิชาการทางด้านสุขอนามัย โภชนาการ สำหรับผู้สูงอายุ โรคที่ควรทราบและต้องระวังสำหรับผู้สูงอายุ ฯลฯ มีกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ อาทิ การตรวจสุขภาพร่างกายโดยทั่วไปสำหรับผู้สูงอายุ การออกกำลังกาย ฯลฯ

- **กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) :** ให้ความรู้วิชาการด้าน แนวคิดการบริการสวัสดิการทางสังคม

- **กระทรวงแรงงาน :** การจัดกิจกรรม และร่วมมือในการฝึกวิชาชีพ อาทิ การทำดอกไม้จันทน์

- **หน่วยงานอื่นๆ :** มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สกลนคร วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สภาภาษาจังหวัด และศูนย์การศึกษาพัฒนาภูพาน เป็นต้น

ภาคเอกชน : ประสานความร่วมมือด้านกิจกรรม

- สโมสรโรตารี สกลนคร

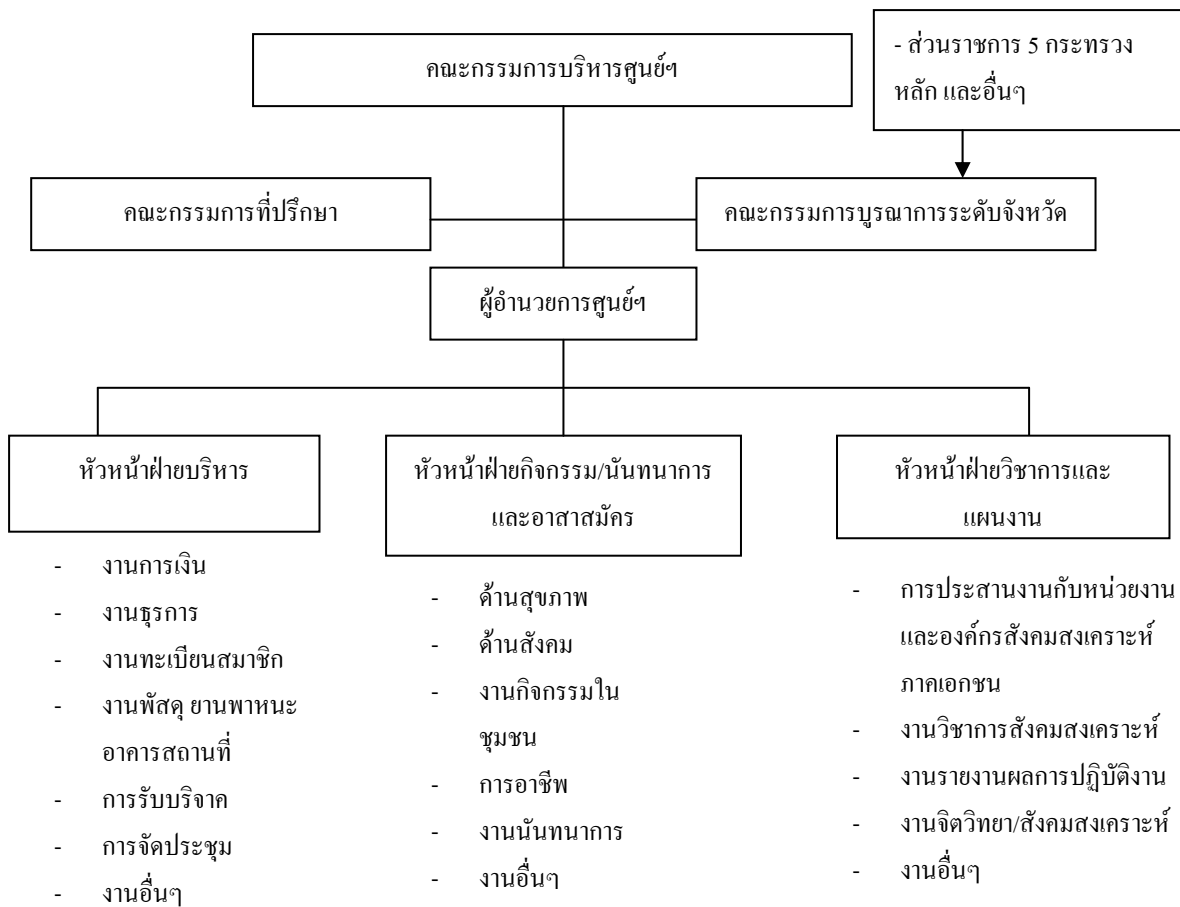
- มูลนิธิ ชมรมต่างๆ ที่มีอยู่ในเทศบาลเมือง ทาง ศอศช.ทม.สกลนครได้เชิญตัวแทนที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานในฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวกับกิจกรรม ดังนั้นเวลาที่มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆก็จะได้อาสาสมัคร หรือตัวแทนของชมรมนั้นๆเข้ามาดูแล เช่น อาสาสมัครที่มาจากชมรมออกกำลังกาย ก็จะประสานกับทางชมรมออกกำลังกายให้มีกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในชมรม หรือให้ผู้สูงอายุไปใช้เครื่องออกกำลังกายของชมรมได้

สำหรับภาคเอกชนนั้นเป็นการประสานงานให้ช่วยทางด้านกิจกรรม การให้เข้ามาช่วยทางด้านงบประมาณยังไม่มี

4.) มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ฯที่มาจากภาคประชาชนอย่างแท้จริง และส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีศักยภาพสูง จะเห็นว่าในคณะกรรมการดำเนินงานนั้นเป็นบุคลากรที่มาจากประชาชนผู้สูงอายุที่เกษียณอายุจากงานแล้ว มาจากหลากหลายอาชีพ มาช่วยกันทำงานด้วยจิตอาสา ประกอบกับแต่ละท่านที่เป็นกรรมการในคณะดำเนินงานเป็นผู้มีระดับการศึกษาสูง ขณะที่ยังไม่เกษียณมีตำแหน่งทางการบริหารที่สูงเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นเมื่อมาทำงานจึงนำประสบการณ์จากการทำงานมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดผลสูงสุดต่อผู้สูงอายุ จะเห็นได้จากโครงสร้างในการบริหารงานของ ศอศช.ทม.สกลนครแห่งนี้ ได้มีการแบ่งงานที่รับผิดชอบเป็น 3 ฝ่ายคือ

- ฝ่ายวิชาการและแผนงาน - ฝ่ายบริหาร - ฝ่ายกิจกรรม/นันทนาการ และอาสาสมัคร	}	โดยที่ในแต่ละฝ่ายจะมีกรรมการฝ่าย (อนุกรรมการ) ที่รับผิดชอบ ไปปฏิบัติงานอีก เช่น ฝ่ายกิจกรรมยังแบ่งงานออกไปอีก เช่น งาน โภชนาการ (อาหาร) งานประดิษฐ์และส่งเสริมอาชีพ งานการออกกำลังกาย เป็นต้น

รายละเอียดโครงสร้างการดำเนินงานของ ศอศช.ทม.สกลนคร ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 โครงสร้างการดำเนินการบริหารงานของ ศอศช.ทม.สกลนคร (เทศบาลเมืองสกลนคร, 2552)

ในอนาคตจะจัดให้มีฝ่ายจัดการรายได้เข้า ศอศช. ด้วย เนื่องจากมีการพิจารณาเห็นว่าฝ่ายกิจกรรมนั้นมีงานที่มีกิจกรรมสามารถทำรายได้ให้กับศูนย์ฯ ได้ เช่น

- รับผิดชอบอาหารว่างให้กับหน่วยงานต่างๆ ที่มีการประชุม
- จัดทำดอกไม้จันทน์วางจำหน่าย
- การรับผิดชอบพานบายศรีในงานมงคลต่างๆ
- ขณะนี้กำลังริเริ่มดำเนินกิจกรรมเสริมสวยด้วย

5.) คณะกรรมการที่ปรึกษาของ ศอศช.ทม.สกลนคร เป็นข้าราชการประจำระดับจังหวัดที่มาจากหลากหลายหน่วยงาน และยังประกอบด้วยผู้แทนจากส่วนต่างๆ เช่น สตรี เยาวชน ฯลฯ จึงทำให้เกิดความหลากหลายในการดำเนินกิจกรรม

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ ศอศช. และประธานฝ่ายกิจกรรมฯของ ศอศช. เห็นว่าการตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาควรมาจากบุคลากรหลายๆหน่วยงานมากกว่าที่จะเป็นผู้สูงอายุถึง 60% ใน

คณะกรรมการที่ปรึกษา เพราะในคณะกรรมการที่ปรึกษานั้นต้องการคนที่หลากหลายภาคส่วน เพื่อให้เกิดเครือข่ายในการให้คำแนะนำ และสามารถสนับสนุนการทำงานของ ศอศช. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.) ลักษณะกิจกรรมที่จัดให้ผู้มารับบริการมีกิจกรรมที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้สูงอายุ และผู้ต่างวัย ดังที่จะเห็นได้จากตารางกิจกรรมหลักที่มีให้บริการกับผู้มารับบริการทุกวัย และให้บริการทั้งภาคเช้า-บ่าย

ลักษณะกิจกรรมที่ทางศูนย์ฯแห่งนี้มีให้ผู้มารับบริการนั้นเป็นกิจกรรมที่มีการบูรณาการทั้งด้านจิตใจ สังคม และการอนุรักษ์สืบสานประเพณีไปพร้อมกัน และสามารถร่วมกิจกรรมกันได้ทั้งผู้สูงอายุ และผู้ต่างวัย เช่น

- การรำมวยไทยโบราณประยุกต์ (ของภูไท) เป็นการประยุกต์ทำรำมวยไทยโบราณให้เป็นที่ออกกำลังกายที่ไม่หนักเกินไป ได้ออกกำลังกายทุกส่วนของร่างกาย การมารวมกลุ่มกันของผู้มารับบริการทำให้ได้พบปะเพื่อนวัยเดียวกัน ทำให้มีการพูดคุย ทำให้เกิดสังคมในตัวเอง และผู้อื่น ทำให้สุขภาพจิตดีไปด้วย การรำมวยไทยแบบโบราณมีการถ่ายทอดสอนให้เยาวชน นับว่าเป็นการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นไปด้วย

- การทำพานบายศรี เป็นกิจกรรมที่สืบสานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีการถ่ายทอดสอนให้กับนักเรียนถึงวิธีการทำ และสอนเทคนิคในการทำ นับแต่การเลือกใบตอง การฉีก การดูแลใบตอง ฯลฯ และถ่ายทอดองค์ความรู้ในพิธีกรรมด้วย

- การพาผู้สูงอายุไปทัศนศึกษาในพื้นที่ (ไปเช้า-เย็นกลับ จัดปีละครั้ง) ทำให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ได้พบเห็น

- พาไปวัดไหว้พระ (มีทั้งสมาชิกศูนย์ฯ และผู้สูงอายุทั่วไป) ทำให้จิตใจเบิกบาน

7.) การเขียนโครงการขอเงินทุนจากแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุน จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (พมจ.) และฟังการบรรยายสรุปของผู้อำนวยการบริหารศูนย์ฯทำให้ทราบว่า ศอศช. แห่งนี้ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการเขียนโครงการขอเงินทุนจากแหล่งทุน โดยเฉพาะกองทุนผู้สูงอายุ เพราะจากที่ผ่านมาเขียนไปได้รับอนุมัติ เช่น ปี 2551 ได้เสนอการจัดทำกิจกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้าน พื้นฟูและสืบสานประเพณี ชื่อโครงการส่งเสริมผู้สูงอายุด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้านสกลนคร ได้รับเงินอุดหนุน 500,000 บาท ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

- รำภูไท
- รำบายศรีห้าชั้น
- รำสกลนครหกเผ่า
- รำหนองหานแห่งฮัก และ
- รำศรีโคตรบูรณ

8.) การใช้ทรัพยากรทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ คืออาสาสมัครที่มีอยู่ในพื้นที่ของแต่ละชุมชน ซึ่งอาสาสมัครที่เข้ามาช่วยกิจกรรมของศูนย์ฯนั้นได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.)

อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) และลูกเสืออาสาสมัคร ฯลฯ บุคคลเหล่านี้จะมาทำงานกับศูนย์ฯ ด้วยจิตอาสา โดยดูแลและรายงานข่าวเกี่ยวกับข้อมูลของผู้สูงอายุในชุมชน แจ้งข่าวของศูนย์ฯ ให้สมาชิกทราบ พาผู้สูงอายุมาเข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ฯ ให้ความรู้ขั้นพื้นฐานในการดูแลผู้สูงอายุ ฯลฯ ดังนั้นทำให้เห็นได้ว่าศูนย์ฯ เนกประสงค์แห่งนี้มีผู้ช่วยเสริมเครือข่ายการให้บริการผู้สูงอายุในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง

แต่อย่างไรก็ตามก็มีปัญหาบ้างเหมือนกันแต่ไม่รุนแรงนัก คืออาสาสมัครบางท่านมีหลายตำแหน่ง เช่น 1 คน เป็นทั้ง อสม. อผส. อพม. ฯลฯ แต่มีการแก้ไขปัญหาโดยการจัดเวรให้รับผิดชอบ

ที่สำคัญศูนย์ฯ มีอาสาสมัครจากหลายชมรมที่มีอยู่ในจังหวัดสกลนคร ซึ่งชมรมเหล่านี้จะได้เงินอุดหนุนจากเทศบาลเมืองตั้งแต่ 2,000-40,000 บาท แล้วแต่ขนาดของกิจกรรมในชมรมนั้นๆ ดังนั้นชมรมเหล่านี้จะส่งอาสาสมัครเข้ามาช่วยกิจกรรมที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุของ สอชช.ทม.สกลนคร

6.2 ปัจจัยที่ไม่เอื้อ

1.) งบประมาณในการบริหาร สอชช.ทม.สกลนครมีค่อนข้างจำกัด ได้รับจากเทศบาลเมืองสกลนครเดือนละ 25,000 บาท ถึงแม้ว่าบางครั้งได้รับบริจาคจากวันเกิดผู้สูงอายุบ้าง แต่ไม่มากนัก

2.) การเบิกจ่ายงบประมาณจากเทศบาลเมืองบางครั้งก็ติดขัดด้วยระเบียบการเบิกจ่ายที่กำหนดมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทำให้ไม่สะดวก

3.) ปัจจุบันสถานที่ตั้งของ สอชช.ทม.สกลนคร มีความคับแคบ เนื่องจากศูนย์ฯ มีการขยายกิจกรรมที่ให้บริการแก่ผู้มารับบริการคือผู้สูงอายุหลายกิจกรรม และมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น ทำให้การดำเนินกิจกรรมที่ให้บริการกับผู้มารับบริการ โดยเฉพาะผู้สูงอายุ อาจไม่สะดวกเท่าที่ควร และ

4.) สอชช.ทม.สกลนครยังขาดวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมบางอย่าง เช่น เครื่องเสียง อุปกรณ์ออกกำลังกาย ฯลฯ

7. ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

7.1 ปัญหาที่พบส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งยังไม่พร้อมเท่าที่ควร เช่น เครื่องเสียง อุปกรณ์ออกกำลังกาย รถยนต์รับ-ส่งผู้สูงอายุ สำหรับรถยนต์รับส่งผู้สูงอายุนั้นขณะนี้กองสวัสดิการมี ให้ใช้บริการ 1 คัน(เก่า) นอกจากนี้ได้รับความสนับสนุนจากนายกเทศมนตรีอีก 1 คัน(ใหม่) ซื่อให้กองสวัสดิการฯ ใช้ในราชการ และรับส่งผู้สูงอายุให้มาร่วมกิจกรรมในวันประชุมใหญ่ที่ศูนย์ฯ การมีรถรับส่งทำให้ผู้สูงอายุยินดีที่จะมาร่วมกิจกรรม

7.2 เกี่ยวกับระเบียบการเบิกจ่ายจากเทศบาลเมืองสกลนครนั้นยังไม่คล่องตัวเท่าที่ควร

7.3 นอกจากนี้ก็เป็นปัญหาทั่วไปที่มักเกิดขึ้นเมื่อมีการทำงานร่วมกันคือ

7.3.1. การแสดงกิริยามารยาทของอาสาสมัครที่ร่วมทำงาน ซึ่งได้มีการตักเตือนไปแล้วแต่คงแก้ไขได้ไม่หมดเพราะเป็นนิสัยของคน อย่างไรก็ตามก็ได้ตักเตือนและบอกกล่าวเป็นระยะตามสมควร

7.3.2. ความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันขัดแย้งกัน ไปบ้าง ในการทำงานร่วมกันก็ต้องมีเรื่องให้เห็นไม่ตรงกันบ้างก็เป็นธรรมดาซึ่งเกิดขึ้นเอง ก็พยายามช่วยพูดไกล่เกลี่ยให้พร้อมขอมกัน ได้

7.3.3. ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนห้องน้ำซึ่งถ้ามีงานประชุมใหญ่ของศูนย์ฯ หรือมีกิจกรรมในวันเทศกาลที่สำคัญมักจะไม่มีเพียงพอในการบริการแก่สมาชิกที่มาร่วมกิจกรรมของ สอศช.

7.3.4. ด้านการติดต่อสื่อสารกับสมาชิก เพื่อแจ้งข้อมูลให้สมาชิกมาเข้าร่วมกิจกรรมหรือรับบริการต่างๆของศูนย์ฯนั้นจากการสอบถามสมาชิกบางส่วนที่มาให้สัมภาษณ์นั้นยังเห็นว่าควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้มากกว่านี้เพราะจะได้รับทราบกันทั่วถึงมากขึ้น

8. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของ สอศช. ที่ผ่านมา

จากผลการศึกษาได้มีผู้ให้ความเห็นซึ่งโดยภาพรวมเห็นว่าสอศช.ท.ม.สกลนคร ได้ดำเนินการเป็นไปด้วยดีและสามารถสนองตอบความต้องการของชุมชนรวมทั้งมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความคิดเห็นที่มีสาระสำคัญดังนี้

8.1 นายกษ.เมืองสกลนครมีนโยบายส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ เนื่องจากนายกษ. คิดว่า ผู้สูงอายุคือ ปุชนิยบุคคลที่มีความรู้ ภูมิปัญญา ที่ควรที่จะได้ถ่ายทอดแก่ชนรุ่นหลังต่อมา และเห็นว่าสอศช. ทำให้ผู้สูงอายุทั้งหมดมีจุดรวมกลุ่มกันและทำให้ผู้สูงอายุมาพบกันทุกวัน ได้มาคลายเหงา ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

8.2 ผู้สูงอายุมีความเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะได้เป็นจุดผ่อนคลาย และทำให้ผู้สูงอายุสบายอารมณ์ ซึ่งผู้สูงอายุที่ยังสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ก็สามารถเดินทางมาเองที่ สอศช.นี้ และถ้าเป็นผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองไม่ได้ก็จะมี อพส.ที่ออกไปดูแลเยี่ยมเยียน นอกจากนี้ สอศช.ยังทำให้ผู้สูงอายุได้มาอยู่ร่วมกัน ทำกิจกรรมพบปะร่วมกัน และมีการให้บริการด้านสุขภาพอนามัย มีบุคลากรดูแล

8.3 สอศช.เป็นประโยชน์มาก เป็นแนวคิดที่ดี เป็นการต่อยอดกิจกรรมที่เคยทำ ทำให้มีความชัดเจน และใกล้ชิดผู้สูงอายุยิ่งขึ้น ซึ่งสอศช.นั้นขณะนี้ยังเป็นเรื่องใหม่ ซึ่งก่อนที่จะมี สอศช. ก็มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่แล้ว เช่น การดูแลเรื่องอาหารการกิน การสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส โดยการประสานกับผู้นำชุมชน หรือโดยการดำเนินการพื้นที่เอง แต่เมื่อมีศูนย์ฯนี้ก็ทำให้มีการรวมกลุ่มกันมากขึ้น บ่อยครั้งขึ้น

8.4 สอศช.มีกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น และมีการเพิ่ม อพส.เข้ามาดูแลผู้สูงอายุ การเข้าร่วมกิจกรรมแล้วมีความสุข พบว่าเป็นตัวอย่างที่ดีให้เยาวชนรู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเกิดความสามัคคีขึ้นในหมู่สมาชิกและคนต่างวัยกัน

8.5 สอศช.เป็นสิ่งที่ดี เป็นการดำเนินการโดยคนในชุมชน ซึ่งทำให้มีการวางแผนและจัดกิจกรรมตรงกับความต้องการของคนในชุมชนเป็นงานที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

9. อนาคตที่ควรจะเป็นของ สอศช.

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกมีข้อสรุปในสาระสำคัญถึงอนาคตที่ควรเป็นของ สอศช. ดังนี้

9.1 ต้องการให้เป็นจุดรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้มีความสุขกายและใจนอกจากนั้นก็ต้องการให้เป็นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้สืบสานภูมิปัญญา

ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมอันดีงาม ต้องการให้มีบริการด้านสุขภาพซึ่งมีโครงการที่จัดตั้งโรงพยาบาลชุมชนบริเวณหน้าศูนย์ฯ เพื่อให้บริการกับผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไป

9.2 ต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนในด้านงบประมาณให้มากขึ้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบันทางเทศบาลได้สนับสนุนงบฯให้อยู่แล้วแต่ถ้าในอนาคตถ้ามีการขยายบริการด้านโรงพยาบาลชุมชนเพิ่มก็ยังคงต้องการงบฯสนับสนุนเพิ่มขึ้น

9.3 ต้องการให้มีกิจกรรมที่หลากหลายและให้บริการแก่สมาชิกอย่างทั่วถึง

9.4 ต้องการให้มีการขยายผลโดยจัดตั้งเครือข่าย สอช.ขยายออกไปยังชุมชนที่อยู่ห่างไกล เพื่อจะเป็นประโยชน์ให้กับผู้สูงอายุให้มากที่สุด

9.5 มีการเชื่อมโยงกับโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในทุกพื้นที่ด้วย

9.6 ต้องการให้เป็นแหล่งเรียนรู้จริงๆ เช่น ในเรื่องสุขภาพ ฯลฯ เป็นต้นแบบจริงๆคือ ใครมาใช้บริการนอกเหนือจากเทศบาลนี้ก็ได้ อยากให้เป็นต้นแบบของจังหวัดของภาค และของประเทศ และให้ผู้สูงอายุได้มีศักดิ์ศรีว่าตนเองเป็นผู้มีคุณภาพ มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ซึ่งเมื่อผู้มาดูงานหรือมาใช้บริการแล้วจะเกิดความประทับใจ

9.7 ต้องการให้หน่วยงานและองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐ และเอกชนสามารถบูรณาการงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีโครงการที่สามารถเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น

10. สรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

10.1 สอช.เทศบาลเมืองสกลนคร เกิดจากความริเริ่มโดยนโยบายของหน่วยงานภาครัฐฯ จากนั้นก็มีการบูรณาการความเข้าใจระหว่างหน่วยงานภาครัฐฯที่เกี่ยวข้องและประสานงานร่วมกัน โดยมีการประชุมหารือในประเด็นต่างๆในทุกระดับ เพื่อการขับเคลื่อน ให้เกิด สอช.อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีการรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชนด้วยและให้ดำเนินการโดยผู้สูงอายุในชุมชนเอง

10.2 การบริหารงานของ สอช.เทศบาลเมืองสกลนครมีลักษณะที่เป็นระบบ มีการประสานงานในลักษณะเครือข่ายด้วยดี และมีผู้อำนวยการคณะกรรมการดำเนินงานที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการเป็นอย่างดีซึ่งทำให้เป็นข้อได้เปรียบในการดำเนินงาน

10.3 ผู้บริหารในหน่วยงานสนับสนุนงบฯ (นายกฯเมืองสกลนคร) มีความเข้าใจ ตระหนักในความสำคัญของผู้สูงอายุ และเข้าใจแนวคิดของการจัดตั้ง สอช.เป็นอย่างดี ประกอบกับหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องเจ้าหน้าที่มีการประสานงานระหว่างกันเป็นอย่างดี มีการรับรู้และมีความเข้าใจดีในแนวคิด สอช.เช่นกัน

10.4 ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ฯเป็นไปด้วยดี เป็นผลจากมีการขับเคลื่อนทุกภาคส่วนที่มีการยอมรับ มีจิตอาสาและสำนึกของการรับผิดชอบต่อผู้สูงอายุในชุมชนร่วมกัน รวมทั้งการมีส่วนร่วมและยอมรับของผู้สูงอายุในชุมชนเองด้วย

10.5 อาจกล่าวได้ว่าในพื้นที่ สอช. แห่งนี้ที่สำเร็จได้คตินั้นมาจากปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมากคือ ภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง ให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เพราะตระหนักในคุณค่าของ

ตนเอง และคุณค่าของโครงการศูนย์เเนกประสงค์ที่ทางการจัดให้ โดยให้ภาคประชาชนเป็นผู้มีส่วนในการตัดสินใจ และบริหารดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะภาคประชาชนคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั่นเอง

2.3 สถานภาพของ สอศข. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง ตำบลเขาสวนกวาง

อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น

1. การก่อตั้ง สอศข.

1.1 ความเป็นมา

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง ได้ดำเนินการกิจกรรมตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ เป็นอีกหนึ่งภารกิจที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวางได้ให้ความสำคัญ จะเห็นได้จากการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ผ่านมาในอดีต อาทิ การจัดกิจกรรมวันผู้สูงอายุ ค่ายธรรมะเยาวชน งานกีฬาตำบล การให้การสนับสนุนกลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชน ฯลฯ จากการดำเนินการดังกล่าว ทำให้เกิดความเข้าใจและรับทราบถึงปัญหาต่างๆ ในชุมชน ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้ตระหนักถึงหน้าที่ในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้กับประชาชน จึงมีนโยบายให้การช่วยเหลือแก่กลุ่มผู้สูงอายุ สตรี เด็ก เยาวชน คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสทางสังคมในชุมชน

สำหรับงานสวัสดิการสังคมด้านผู้สูงอายุ อบต.เขาสวนกวางได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยมีแนวคิดในการจัดสวัสดิการให้แก่ ผู้สูงอายุในรูปแบบ สอศข. ตั้งแต่ต้นปี 2550 ทั้งนี้จากการริเริ่มจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่นภายใต้กระทรวง พม. ได้เรียนเชิญนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกตำบลเข้าร่วมประชุมโครงการจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ ในชุมชน ณ ศาลากลางจังหวัดขอนแก่น ซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวางเห็นว่า สอศข. เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่จะตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุและคนในชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงได้เสนอให้ อบต.เขาสวนกวาง เป็นสถานที่จัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนเป็นพื้นที่นำร่องสำหรับจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หลังจากนั้นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้รายงานผลการเข้าร่วมการประชุมกับหน่วยงานระดับจังหวัด และเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล (สภา อบต.) รับทราบ และขออนุมัติจัดตั้งงบประมาณเพื่อรองรับการจัดตั้งศูนย์ฯ ในอนาคต สภา อบต.มีมติอนุมัติงบประมาณสำหรับสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นเงิน 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) ในระยะเริ่มต้น

ต่อมาคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติมีมติเห็นชอบให้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนเป็นพื้นที่นำร่องขึ้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง

1.2 การดำเนินการหลังจากได้รับอนุมัติให้จัดตั้งศูนย์ฯ

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวางได้จัดประชุมเวทีประชาคมขึ้น ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์ฯ และได้รับความเห็นชอบจากผู้เข้าร่วมประชุมกว่า 300 คน ให้ดำเนินการจัดตั้ง สอศช. จึงถือว่าเป็นศูนย์ฯ สำหรับชุมชน ที่มาจากความคิดเห็นของคนในชุมชนอย่างแท้จริง หลังจากนั้นได้มีการดำเนินกิจกรรมการจัดตั้ง สอศช. เป็นลำดับ ดังนี้

1) จัดประชุมชี้แจงแนวทางการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ครั้งที่ 1/ 2550 โดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น เป็นผู้ดำเนินการประชุมชี้แจง มอบนโยบาย และสนับสนุนงบประมาณในการจัดประชุมครั้งนี้

2) ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงแนวทางการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ครั้งที่ 2 /2550 โดย อบต.เขาสวนกวาง ได้ประสานกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุม เพื่อคัดเลือกคณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการอำนวยการและที่ปรึกษาศูนย์ฯ เพื่อดูแลและอำนวยการดำเนินงานของศูนย์ฯ

3) ออกประชาคม ณ ศาลาประชาคมตามหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งดำเนินการโดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสำรวจความต้องการกิจกรรมและโครงการต่างๆ ที่คนในชุมชนต้องการให้ศูนย์ฯ ดำเนินการ ซึ่งจากข้อมูลทั่วไปและการทำเวทีประชาคมของ อบต.เขาสวนกวาง สามารถสรุปปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนที่จะนำไปสู่การจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ได้ดังนี้

สภาพปัญหา	ความต้องการ
1. ผู้สูงอายุและคนพิการขาดคนดูแล	1. จัดให้มีผู้ดูแลผู้สูงอายุและคนพิการ
2. สุขภาพอ่อนแอ มีโรคประจำตัว	2. จัดให้มีกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพ และจัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีแก่คนในชุมชน
3. ที่อยู่อาศัยทรุดโทรม ไม่ถูกสุขลักษณะ	3. จัดให้มีการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัย
4. คนในชุมชนยากจน รายได้น้อย	4. จัดให้มีกองทุนออมทรัพย์และสวัสดิการในชุมชน
5. ไม่มีอาชีพที่แน่นอน/มีหนี้สิน/ไม่มีที่ทำกิน	5. จัดให้มีการส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้คนในชุมชน
6. วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกลืม	6. จัดให้มีการส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
7. สังคมในชุมชนขาดการเอื้ออาทรกัน	7. จัดให้มีกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ที่เหมาะสมแก่คนในชุมชน

โดยมีรายละเอียดความต้องการสรุปได้ ดังนี้

3.1 การฝึกอบรมและให้ความรู้ในการประกอบอาชีพต่างๆ ได้แก่ การทำขนมและอาหาร การตัดผมหญิง-ชาย การปลูกพืชเศรษฐกิจ การประดิษฐ์ดอกไม้และของชำร่วย การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ฯลฯ

3.2 การช่วยเหลือและสงเคราะห์เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ติดเชื้อ H.I.V และ ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม

3.3 การจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ และตรวจสุขภาพประจำปีในวันสำคัญต่างๆ

3.4 การสนับสนุน เผยแพร่ และดำรงรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน

3.5 การจัดกิจกรรมให้แก่เด็กและเยาวชนในหมู่บ้าน เพื่อให้ห่างไกลจากยาเสพติด

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวางได้นำความต้องการของประชาชนเหล่านี้ ไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนาตำบลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปีต่อไป

1.3 ดำเนินการจัดประชุม ซึ่งแจ้งแนวทางการจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ครั้งที่ 3 / 2550 โดย อบต.เขาสวนกวางได้ประสานกับหน่วยราชการต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น* เพื่อจัดสรรงบประมาณ / กิจกรรม / โครงการต่างๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ

ศอสข.องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง (ศอสข.อบต.เขาสวนกวาง) จึงจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมสำหรับองค์กรและชุมชนในการจัดบริการกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุและชุมชนภายใต้หลักการว่า “ศูนย์เเนกประสงค์เป็นของชุมชนโดยชุมชนเพื่อคนทุกวัย” โดย ศอสข.อบต.เขาสวนกวาง มีความคาดหวังว่า ผลการจัดตั้งในครั้งนี้ประชาชนในชุมชนจะไม่ทอดทิ้งกัน มีความสามัคคี ช่วยเหลือเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้

โดยสรุป ศอสข.อบต.เขาสวนกวาง เริ่มดำเนินการในเดือนสิงหาคม 2550 ภายใ้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง มีนายก อบต. ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนผลักดัน สนับสนุน ดูแลบริหารจัดการร่วมกับคนในชุมชน จุดเริ่มต้นมาจากนโยบายส่วนกลาง (กระทรวง พม.) มาประชุมคัดเลือกพื้นที่ที่มีความพร้อม และ อบต.เขาสวนกวางได้รับการคัดเลือกเป็นศูนย์ฯนำร่อง เพราะมีความพร้อมในเรื่องสถานที่อยู่ใกล้ชุมชน รวมทั้งผู้นำชุมชนมีความพร้อมประกอบกับผู้แทนกระทรวงต่างๆ ได้แก่ กระทรวงแรงงาน กระทรวง พม. กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงสาธารณสุข ได้มีส่วนร่วมนับแต่เริ่มการจัดตั้งและร่วมดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาที่พบในช่วงเริ่มก่อตั้งศูนย์ฯ ประชาชนยังไม่ได้ให้ความร่วมมือในการทำประชาคม เพราะไม่มีเวลา ไม่เข้าใจในกระบวนการ รวมทั้งไม่กล้าที่จะซักถามหรือแสดงความคิดเห็น แต่ในปัจจุบันประชาชนมีความเข้าใจในกระบวนการและมีส่วนร่วมมากขึ้น

* ที่จังหวัดขอนแก่นมีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภายใต้กำกับดูแลของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ซึ่งมีโครงการที่ผู้สูงอายุกับเด็กทำร่วมกัน มีชื่อโครงการว่า บรรณารักษ์น้อยรักการอ่าน โดยมีการคัดเลือกเด็กมาจากชุมชนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม มีค่าตอบแทนให้เดือนละ 500 บาท โดยโครงการนี้จะมอบจักรยานให้เด็กหมู่บ้านละ 2 คัน พร้อมกับหนังสือ เพื่อชักจูงชวนไปอ่านหนังสือให้ผู้สูงอายุฟัง ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสายใยความสัมพันธ์และผูกพันในชุมชนระหว่างคนต่างวัย

2. สถานที่ตั้งอาคาร

2.1 สถานที่ตั้งของ ศอศช.อบต.เขาสวนกวางตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่เป็นที่ทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง

2.2 อาคารที่ทำการ เป็นอาคารชั้นเดียวและใช้เป็นอาคารอเนกประสงค์ของ อบต.เขาสวนกวาง ค่าย

2.3 วัสดุอุปกรณ์ ยังไม่มีวัสดุอุปกรณ์เป็นของ ศอศช. เนื่องจากยังไม่มียงบประมาณในเรื่องของการจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องออกกำลังกาย แต่ในอนาคตได้มีแนวคิดที่จะตั้งงบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องออกกำลังกายที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

3. คณะกรรมการบริหาร ศอศช.

คณะกรรมการ ศอศช.อบต.เขาสวนกวาง ประกอบด้วยคณะกรรมการ 2 ระดับ คือ

3.1 คณะที่ปรึกษา มีจำนวน 7 คน ประกอบด้วยนายอำเภอเขาสวนกวาง ผู้อำนวยการโรงเรียนต่างๆ จำนวน 4 โรงเรียน หัวหน้าสถานีอนามัยเขาสวนกวาง และเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น

3.2 คณะกรรมการบริหาร ศอศช.อบต.เขาสวนกวาง ประกอบด้วยคณะกรรมการทั้งสิ้น 19 คน ประกอบด้วย นายก อบต.เป็นประธาน รองนายก อบต.และประธานชมรมผู้สูงอายุหมู่ 11 เป็นรองประธาน ปลัด อบต.เป็นเลขานุการ ประธานสภา อบต.และสมาชิก อบต. ประธานชมรมผู้สูงอายุหมู่ 3, 4, 6, 7, 9 ผู้แทนผู้สูงอายุ จำนวน 3 คน ผู้ใหญ่บ้าน นักพัฒนาชุมชน ครู เป็นกรรมการ โดยมีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน เป็นเหรัญญิก

คณะกรรมการมีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

1) ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ และกำหนดแนวทางการดำเนินงานและการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบจัดตั้งศูนย์ฯ ในพื้นที่

2) เสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการผู้สูงอายุในระดับจังหวัด ในแนวทางการดำเนินงานการจัดตั้งศูนย์ฯ ในพื้นที่

ซึ่งคณะกรรมการบริหาร ศอศช.อบต.เขาสวนกวาง ส่วนหนึ่งนอกจากจะดำรงตำแหน่งทางบริหารของ อบต. แล้ว ยังดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการผู้สูงอายุ อบต.เขาสวนกวางอีกด้วย ทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปได้ด้วยดี เพราะที่สำคัญคือ มีการทำงานคล่องตัว รวดเร็วในการตัดสินใจ เพราะทราบข้อมูลอยู่ในตัวแล้ว จึงทำให้การบริหารเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับอำเภอและจังหวัด และผู้นำชุมชนเป็นอย่างดี และมีการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงาน และกิจกรรมของผู้สูงอายุในหมู่บ้านได้รวดเร็ว

นอกจากคณะกรรมการที่เกี่ยวกับการบริหาร ศอศช.อบต.เขาสวนกวาง 2 ระดับแล้ว ในพื้นที่ อบต.เขาสวนกวางยังมีคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง ประกอบด้วย

นายกอบต.เขาสวนกวางเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ ประธานชมรมผู้สูงอายุหมู่ที่ 11 เป็นประธาน กรรมการและประธานชมรมผู้สูงอายุหมู่ต่าง ๆ เป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ ฝ่ายทะเบียน ประชาสัมพันธ์และฝ่ายเหรียญก โดยมิปลัดอบต.เขาสวนกวางและเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในเป็น เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการตามลำดับ ซึ่งชมรมผู้สูงอายุ อบต.เขาสวนกวางถือได้ว่าเป็นฐานในการ ขับเคลื่อนกิจกรรมของ สอศช. ที่จัดตั้งขึ้นนี้

จากการตั้งคณะกรรมการ และบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าไปทำหน้าที่ในบางคณะกรรมการนั้น ทำให้มี การประสานงานได้อย่างรวดเร็ว และตัดสินใจในการพิจารณาการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย จึงทำให้เกิดการขับเคลื่อนของ สอศช.แห่งนี้เป็นอย่างดีไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีภาคประชาชน (ผู้สูงอายุ) เป็นตัวขับเคลื่อน ส่วนเจ้าภาพหลักถึงแม้จะอยู่ในคณะกรรมการ เพียงแค่คอยสนับสนุนในเชิงนโยบาย และให้คำแนะนำ ก็นับว่าเป็นอีกรูปแบบของการตั้งคณะกรรมการบริหารที่น่าสนใจเช่นกัน

4. การดำเนินการและกิจกรรมของ สอศช.

จากการดำเนินงานของ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง ประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านการดูแล รักษาสุขภาพ กิจกรรมทางศาสนา ประเพณี และกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ กิจกรรมเกี่ยวกับการประกอบ อาชีพ และสังคมสงเคราะห์ เช่น การออกกำลังกายทั้งในชุมชนและในหมู่บ้าน การตรวจสุขภาพ ประจำปี กิจกรรมทำบุญ ใส่น้ำตราชู ถวายสังฆทานในวันสำคัญทางศาสนา วันปีใหม่ แห่เทียนเข้าพรรษา กิจกรรมวันผู้สูงอายุ รดน้ำคำหัวในวันสงกรานต์ กิจกรรมวันพ่อ-วันแม่ อาสาสมัครดูแลผู้ป่วย กิจกรรมฝึกอาชีพ เช่น ทำดอกไม้จันทน์ กิจกรรมสังคมสงเคราะห์ เช่น ให้เงินช่วยเหลือ ซ่อมแซมบ้าน เป็นต้น

กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้มีทั้งที่เป็นกิจกรรมของ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง และของชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งมักเกี่ยวข้องกันเพราะคณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการชุดเดียวกัน ผู้ที่ร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมมีความเหมาะสมกับทั้งผู้สูงอายุและคนต่างวัย ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่พอใจกับ กิจกรรม เพราะ มีความหลากหลายสามารถให้ทุกคนเข้าร่วมได้ เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข อารมณ์แจ่มใส สุขภาพแข็งแรง ไม่เหงาและยังทำให้เด็กกับผู้สูงอายุได้มีปฏิสัมพันธ์สร้างความผูกพันซึ่ง กันและกัน เช่น กิจกรรมบรรณารักษ์น้อย ถึงแม้ว่ากิจกรรมนี้จะเป็นกิจกรรมของศูนย์พัฒนาการจัด สวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ แต่ถ้าหาก สอศช.อบต.เขาสวนกวางจะนำไปจัดทำเป็นกิจกรรมของคนต่างวัยใน สอศช.อบต.เขาสวนกวางก็น่าจะทำได้ และควรสนับสนุน

5. เจ้าภาพหลักและเงินงบประมาณ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน

5.1 เจ้าภาพหลัก คือ อบต.เขาสวนกวาง

5.2 แหล่งงบประมาณที่ใช้ดำเนินงานได้จาก อบต.เขาสวนกวางเป็นองค์กรหลักที่สนับสนุน งบประมาณ และบุคลากรเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามชุมชนมีความเห็นว่า พมจ.ควรให้การสนับสนุน งบประมาณร่วมกับอบต. นอกจากนี้ อบจ. และหน่วยงานของเอกชนควรจะให้การสนับสนุนด้วยเช่นกัน

ปัจจุบันยังไม่มี การเสนอขอของบสนับสนุนจาก อบจ. และภาคเอกชน แต่มีความเชื่อมั่นว่าหากมีการทำโครงการเสนอขอการสนับสนุนไปจะได้รับการตอบรับ

ส่วนแนวทางการหารายได้พิเศษนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มผู้นำชุมชนต้องการให้ทางศูนย์จัดหาตลาดรองรับงานหรือผลิตผลที่ผู้สูงอายุทำขึ้นและอาจมีการตั้งกลุ่มอาชีพขึ้น โดยรายได้ส่วนหนึ่งให้เป็นค่าตอบแทนผู้สูงอายุ ส่วนหนึ่งส่งเข้าเป็นรายได้ของ ศอศช.แต่ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดหาวิทยากรมาถ่ายทอดในการปรับปรุงรูปแบบของงานหรือกิจกรรมให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้อาจจัดกิจกรรมทอดผ้าป่า หรือจัดงานเลี้ยงขายบัตรหารายได้ในลักษณะคล้ายงานเลี้ยงศิษย์เก่าหรือจัดมวยการกุศลซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถทำได้ในการหารายได้พิเศษให้แก่ ศอศช.อบต.เขาสวนกว้างเพื่อใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานของ ศอศช.ต่อไป

ข้อสังเกตของผู้วิจัยพบว่า งบประมาณที่ได้รับจาก อบต.เขาสวนกว้างจะได้รับตามโครงการที่ ศอศช.ทำเรื่องเสนอขอ เช่น การจัดกิจกรรมต่างๆ การจัดรถไปรับผู้สูงอายุ การสนับสนุนในเรื่องค่าอาหาร เป็นต้น หรือ โครงการที่สามารถทำได้ด้วยตัวเอง เช่น การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ จะได้รับการอนุมัติงบประมาณ แต่โครงการที่ต้องการรับความช่วยเหลือ ซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ มักจะถูกตัดงบจาก อบต. เช่น การซื้อเครื่องออกกำลังกาย ซึ่งเป็นเพราะติดขัดด้วยข้อระเบียบของทางราชการที่ไม่สามารถซื้อครุภัณฑ์ได้ แต่สามารถของบประมาณในการดำเนินเป็นกิจกรรมต่างๆ ได้ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับวิธีการของแต่ละ ศอศช.ในการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับตามโครงการเพื่อให้สามารถจัดหาสิ่งจำเป็นและสนใจสำหรับผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรมได้

นอกจากนี้จากการสะท้อนความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์สามารถประมวลความได้ว่าสาเหตุหนึ่งที่ ศอศช.แห่งนี้ ยังไม่มีการติดต่อขอการสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชน เพราะหลีกเลี่ยงการมี “บุญคุณ” และเกรงว่าอาจมีผลกระทบต่อการดำเนินงานของ ศอศช.ได้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน หน่วยงานหลักต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบลให้การสนับสนุนการดำเนินงานของ ศอศช.อบต.เขาสวนกว้างด้วยดีทำให้ ศอศช. อบต.เขาสวนกว้างเป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) ในด้านความร่วมมือ และการบูรณาการการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับเจ้าภาพหลักคือ อบต.เขาสวนกว้างที่เป็นศูนย์กลางในการบูรณาการนับเป็นแบบอย่างที่ดีของ อบต.ในด้านการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ จึงส่งผลให้การดำเนินงานของ ศอศช.ประสบผลสำเร็จด้วยดีเสมอ

ตัวอย่างของการให้ความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ที่สำคัญ เช่น

1) องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกว้าง ร่วมกับสำนักงานพัฒนาสังคมหน่วยที่ 5 จังหวัดขอนแก่น จัดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ดังนี้

1.1 โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคมเชิงบูรณาการในระดับพื้นที่ เพื่อให้ความรู้และจุดประกายให้คนในชุมชนรู้จักการจัดสวัสดิการสังคมในชุมชน ให้กับผู้นำชุมชนและแกนนำในหมู่บ้าน

1.2 โครงการฝึกอบรมการปลูกสบูดำ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกสบูดำตั้งแต่ขั้นปลูกจนนำผลผลิตที่ได้มาใช้ประโยชน์และการบริหารจัดการแบบครบวงจร

1.3 โครงการบรรณารักษ์น้อย เพื่อส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และคนในชุมชนรักการอ่าน

2) องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง ร่วมกับศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น มีการทำงานร่วมกับ ศอศช. โดยการเป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษา และเข้าร่วมกิจกรรมของ ศอศช. มีการดูแลด้านผู้สูงอายุโดยตรง มีการจัดกิจกรรมต่างๆ และมีการกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โครงการที่จัดมีดังนี้

2.1 โครงการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ความรู้กับผู้สูงอายุและผู้ดูแลในการปฏิบัติตนในด้านต่างๆ

2.2 โครงการเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุใช้ภูมิปัญญาสร้างอาชีพและรายได้ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้แสดงออกถึงศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านที่จะนำไปสู่การสร้างอาชีพและรายได้

2.3 โครงการครอบครัวสัมพันธ์ โดย การทำสันตทานาร่วมกันเพื่อให้คนในครอบครัวของผู้สูงอายุเข้าใจและแสดงออกถึงความรักและห่วงใยที่มีต่อกัน เช่น เกม walk-rally

2.4 โครงการส่งเสริมค่านิยมการใช้จ่ายเพื่อสวัสดิการผู้สูงอายุ (ลดรายจ่าย) ในชุมชน เพื่อให้ความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ของคนในชุมชนกับผู้นำและแกนนำของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งได้มีการจัดตั้งคณะทำงานกลุ่มสัจจะวันละ 1 บาท เพื่อทำสวัสดิการชุมชนและมีการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุด้านการเจ็บป่วย/เสียชีวิตไว้ด้วย

2.5 โครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุ (ซ่อมแซมบ้านให้ผู้สูงอายุที่ยากจน) เพื่อค้นหาและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยและดำเนินการซ่อมแซมให้

2.6 โครงการเสริมสร้างการใช้ศักยภาพ มีการจัดตั้ง อผส. โดยทาง พมจ. ไปอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัคร

2.7 จัดกิจกรรมในรูปแบบ Group Home และ Home Care

3) องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง ร่วมกับ สำนักงานแรงงานจังหวัดขอนแก่นจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ ดังนี้

3.1 โครงการส่งเสริมการมีงานสำหรับผู้สูงอายุ โดยการฝึกอบรมอาชีพให้ความรู้ในการบริหารจัดการ การตลาด และเทคนิคต่างๆ เช่น ฝึกทำแคบหมูและน้ำพริกหนุ่มให้กับผู้สูงอายุและผู้สนใจ ฝึกสอนด้านอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุของ ศอศช. ซึ่งจะดูความเป็นไปได้ทั้งเรื่องตลาดและศักยภาพของผู้สูงอายุ เช่น วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น โดยยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 สนับสนุน ด้านความรู้ วิทยากร และงบประมาณบางส่วนในการทำกิจกรรม เสริมสร้างในส่วนที่ สอศช. ขาด หรือกรณีที่ สอศช. จัดทำโครงการที่เสนอขอมา การสนับสนุนของขวัญให้แก่ผู้สูงอายุในงานวันสำคัญ

4) องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง ร่วมกับ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่นจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ ดังนี้

4.1 โครงการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจน เพื่อให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้สูงอายุที่เดือดร้อน

4.2 โครงการอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) เพื่อให้ความรู้แก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในการดูแลผู้สูงอายุและศึกษาดูงานการปฏิบัติงานของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ

4.3 สนับสนุนในเรื่องของงบประมาณในการทำกิจกรรม ให้คำปรึกษาในด้านการบริหารงบประมาณ กองทุน

4.4 ส่งตัวแทนลงพื้นที่เพื่อเข้าไปดูและแนะนำช่วยเหลือให้คำปรึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

4.5 ส่งตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ฯ

4.6 ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ของจังหวัด เช่น แรงงานจังหวัด ศึกษา และวัฒนธรรม รวมทั้งจัดหาวิทยากรเข้าไปช่วยในการจัดกิจกรรม

5) องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง ร่วมกับสาธารณสุข จัดโครงการฝึกอบรมผู้นำออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ความรู้และฝึกทักษะการออกกำลังกายให้กับอาสาสมัครผู้นำออกกำลังกายของแต่ละหมู่บ้านเพื่อเป็นผู้นำออกกำลังกายในชุมชน เช่น ออกกำลังกายพื้นฐาน รำไม้พลอง แอโรบิก และออกกำลังกายแบบฤๅษีดัดตน เข้าร่วมกิจกรรมในเรื่องเกี่ยวกับบริการผู้สูงอายุในด้านการตรวจสอบสุขภาพ

6) ได้รับการสนับสนุนจากวิทยาลัยเทคนิคน้ำพอง จัดโครงการฝึกอบรมอาชีพการทำมาหีนอ่อน เพื่อให้ความรู้เรื่องการทำมาหีนอ่อนแก่ผู้สูงอายุและผู้สนใจ

7) วัฒนธรรมอำเภอมีส่วนร่วมในการสนับสนุนในเรื่องการให้ความรู้ต่างๆ การเป็นวิทยากรให้ผู้สูงอายุได้รับทราบ เกี่ยวกับประเพณี “ฮีตสิบสอง คองสิบสี่” เป็นงานบุญที่ภาคอีสานจัดทุกเดือนหรือ ทุกหมู่บ้านต้องจัดทุกเดือน เช่น เดือน 5 ประเพณีสงกรานต์ เดือน 6 บุญบั้งไฟ และประเพณีปีใหม่ และงานรดน้ำดำหัวในวันสงกรานต์ ซึ่งผู้สูงอายุของทุกหมู่บ้านในตำบลเขาสวนกวางจะมาร่วมกิจกรรม

จากการที่ อบต.เขาสวนกวางได้รับการตอบรับ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ อย่างดี ทำให้เกิดผลประโยชน์ทั้งทางตรง และทางอ้อมต่อ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง ด้วย

6. ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการดำเนินการ สอศช.

6.1 ปัจจัยที่เอื้อ

6.1.1 ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้สูงอายุ ส่งผลให้คณะกรรมการบริหารของ สอศช. มีความพึงพอใจ และเกิดแรงจูงใจในการทำงาน และมีความภาคภูมิใจว่าเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการก่อตั้งศูนย์ฯและสร้างกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนให้เกิดขึ้น

6.1.2 การดำเนินงานของ อบต. โดยเฉพาะนายก อบต. ซึ่งเป็นที่ยอมรับของชุมชน เป็นผู้ที่ให้ความสำคัญและสนับสนุนผู้สูงอายุอย่างจริงจัง จนกระทั่งปัจจุบันชุมชนมีความเข้มแข็ง ดังนั้นแม้ว่าผู้นำชุมชน (นายก อบต.) อาจจะเปลี่ยนไปตามวาระ ชุมชนมีความมั่นใจว่าจะไม่กระทบการดำเนินงานของ สอศช.

6.1.3 การที่คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวางมีสัมพันธภาพที่ดี มีการบริหารงานจนได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ จึงทำให้ อบต.เขาสวนกวาง ได้รับการสนับสนุน ซึ่งส่งผลให้ สอศช. ที่อยู่ในความดูแลมีความเข้มแข็งไปด้วย เพราะได้รับความร่วมมือ สนับสนุน และการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ด้วยดีเสมอ

6.1.4 คณะกรรมการทั้ง 2 ระดับของ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง โดยเฉพาะคณะกรรมการดำเนินการบริหารศูนย์ฯนั้น มีความตั้งใจ ทุ่มเท เสียสละในการดำเนินงานอย่างมาก

6.1.5 กิจกรรมที่ทาง สอศช.อบต.เขาสวนกวาง จัดให้แก่ผู้มารับบริการเป็นที่พอใจมากของผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรม เช่น การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพด้วยไม้พลอง การตรวจสุขภาพให้ผู้สูงอายุ การอบรมอาชีพ เช่น ทำดอกไม้จันทน์ ฯลฯ ซึ่งแต่เดิมผู้สูงอายุจะมาร่วมทำกิจกรรมเฉพาะวันสำคัญทางศาสนา หรือวันสำคัญทางประเพณีเท่านั้น ปัจจุบันมีผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรมที่ทาง สอศช.อบต.เขาสวนกวาง จัดให้อย่างสม่ำเสมอ และให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมกับการปฏิบัติกิจกรรม จะเห็นได้ว่าการที่ สอศช. มีกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุมาพบปะกัน ทำให้เกิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่นในวัยเดียวกัน ทำให้รู้จักการเข้าสังคม การปรับตัวของแต่ละคน นำไปสู่ความสุขในชีวิตได้ดี

6.2 ปัจจัยที่ไม่เอื้อ

6.2.1 ยังขาดอุปกรณ์เครื่องออกกำลังกายให้กับผู้สูงอายุ และที่สำคัญยังขาดการจัดการแบ่งพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมในอาคาร สอศช.อบต.เขาสวนกวาง เช่น มุมดนตรี คาราโอเกะ มุมอ่านหนังสือ ฯลฯ หากทำได้จะเป็นการสร้างโอกาสในการจัดกิจกรรมที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุมาใช้บริการได้มากยิ่งขึ้น

6.2.2 การเดินทางไม่สะดวก ประกอบกับสุขภาพที่ไม่แข็งแรงของผู้สูงอายุในการมารับบริการที่ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง ทำให้ไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้

7. ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

7.1 องค์กรปกครองท้องถิ่นมีความเห็นว่าการดำเนินการของ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง ยังไม่พบปัญหา เนื่องจากการจัดตั้ง สอศช.อบต.เขาสวนกวาง มีการพิจารณาถึงความพร้อม และความต้องการชุมชน ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุน และเป็นกำลังสำคัญกับการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุอย่างมาก

รวมทั้งการจัดกิจกรรมของ ศอศช.อบต.เขาสวนกวาง ได้ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ หากจะนำเสนอ กิจกรรมให้ ศอศช. จัดทำจะต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุได้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและไม่ขัดแย้งกับ วิถีชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนซึ่งจะ มีการจัดสรรงบประมาณไว้ตามแผนงาน

7.2 อบต.เขาสวนกวางเป็น อบต.ขนาดเล็ก มีงบประมาณไม่มาก จึงมีข้อจำกัดในการจัดสรร งบประมาณให้แก่ ศอศช. ได้ในระดับหนึ่งตามสัดส่วนที่ควรจะเป็นอาจไม่สามารถตอบสนองความ ต้องการของชุมชนได้อย่างเต็มที่

7.3 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบล หรือสถานีอนามัย มีบุคลากรเพียง 3 คน ดังนั้นเวลาการ ตรวจสอบสุขภาพให้กับผู้สูงอายุในตำบลในวันที่มีกิจกรรมอาจไม่เพียงพอทำให้เกิดความล่าช้า

7.4 ความพร้อมของผู้นำชุมชนในพื้นที่ที่จะริเริ่มในการทำกิจกรรมกับผู้สูงอายุยังไม่พร้อม ต้อง อาศัย อพส. เท่านั้น

7.5 ยังขาดอุปกรณ์บางอย่างที่ควรมีเพื่อให้เกิดกิจกรรมบางประการของผู้สูงอายุ เช่น อุปกรณ์การ ออกกำลังกาย หรือเครื่องดนตรีไทย ที่จะให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาทางดนตรี ไทยให้กับคนต่างวัยคือเด็กและเยาวชนได้

7.6 มีข้อจำกัดในการสนับสนุนงบประมาณในบางหน่วยงาน เช่น แรงงานจังหวัด ซึ่งมีการก ำหนดกลุ่มผู้ใช้แรงงานเป็นหลัก จึงไม่สามารถจัดสรรงบประมาณสนับสนุนได้อย่างเต็มที่ แต่จะสนับสนุน ด้านอื่นๆ เช่น วิทยากรฝึกอาชีพให้ได้

8. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของ ศอศช. ที่ผ่านมา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องล้วนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ดังนี้ **ในทรรศนะของเจ้าภาพหลัก (อบต.เขาสวนกวาง)** ให้ความเห็นว่า

ผู้รับบริการมีความพึงพอใจมาก เพราะผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ จึงขอให้จัด กิจกรรมทุกวัน เพราะทำให้ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการพูดคุย ซึ่งต่างจากในอดีตที่จะมีเฉพาะ ผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรม เช่น งานประเพณี และวันสำคัญต่างๆ แต่ในปัจจุบันได้มีคนหลากหลายวัย มาร่วมกิจกรรมมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าประชาชนได้เห็นความสำคัญของกิจกรรมภายในศูนย์ฯ มากขึ้น

ในส่วนของผู้นำชุมชน ต่างให้ความเห็นตรงกันว่าสาเหตุที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เต็มใจมาร่วม กิจกรรมด้วยดีตลอดมานับแต่เปิดศูนย์ฯ เพราะพอใจต่อการให้บริการของ ศอศช. อย่างมาก ยินดีมาเข้า ร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรมด้วยความเต็มใจและพร้อมเพรียง เพราะมีกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุได้พูดคุยและ รวมตัวกันเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ และคณะกรรมการทุกคนให้ความสนใจต่อภาระหน้าที่ และตั้งใจ ทำงานอย่างเต็มที่ ดูแลเอาใจใส่ ให้ความเวลา ทูมเท และเสียสละอย่างเต็มที่ อีกทั้งผู้นำท้องถิ่นก็ให้การ สนับสนุนอย่างจริงจัง ในขณะที่ พมจ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เห็นว่า การมี ศอศช. เป็นการจัดระบบ สวัสดิการสังคมเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุให้ได้เข้าถึงบริการและสวัสดิการได้ดีและมากขึ้น

9. อนาคตที่ควรจะเป็นของ สอศช.

9.1 **เจ้าภาพหลัก (อบต.เขาสวนกวาง)** ที่เป็ยคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. มีความเห็น ดังนี้

- ต้องมีการให้บริการผู้สูงอายุโดยจ้าง อพส. มาดูแลจัดให้บริการในลักษณะบ้านพักคนชรา รับดูแลผู้สูงอายุ

- อยากรให้ชุมชนสามารถดำเนินการด้วยตัวเองในอนาคต

- ควรจะขยายการดำเนินงานของ สอศช. ไปยังจังหวัดต่างๆ ให้มีจังหวัดละอย่างน้อย 1 แห่ง โดยให้ อบจ. เป็นผู้ดำเนินการ พิจารณาจาก อบต. ที่มีความพร้อมและยินดีสนับสนุนงานจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ เพราะเห็นว่า สอศช. มีประโยชน์ สามารถเห็นผลได้อย่างชัดเจน ว่ามีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือทำกิจกรรมต่างๆ ดีมากขึ้นทำให้ลดช่องว่างของชุมชน

- มีความภาคภูมิใจที่มีผู้นำที่กล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลง อยากรจะตอบสนองความต้องการของคนมากที่สุด และควรขยายการจัดสวัสดิการเช่นนี้ภายในจังหวัดโดยให้ อบต.แต่ละพื้นที่ช่วยสนับสนุน

9.2 **ผู้นำชุมชนในกลุ่ม อพส.** มีความเห็นว่า

- ควรขยายศูนย์ฯให้กว้างขวางขึ้น และจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้น โดยให้มีเครื่องออกกำลังกายมาตั้งไว้ประจำศูนย์ฯ, มีมุมคาราโอเกะ มุมดนตรีให้ผู้สูงอายุมาใช้บริการได้ทุกวันและคิดว่าหากมีสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งกระตุ้นจูงใจให้ผู้สูงอายุอยากรจะมาที่ศูนย์ฯบ่อยครั้งขึ้น เพราะมีกิจกรรมให้ทำทุกวัน

- สอศช.อบต.เขาสวนกวาง ควรเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่ชุมชน/ เด็ก/ เยาวชน โดยจัดสถานที่ให้หรืออาจมีการจัดให้ผู้สูงอายุมาถ่ายทอดภูมิปัญญาต่างๆ แก่คนในชุมชน ผู้ใดสนใจก็สามารถมาเข้าร่วมกิจกรรมได้

- สอศช.อบต.เขาสวนกวาง ร่วมมือกับหน่วยงานที่มีศักยภาพด้านการตลาดจัดหาตลาดเพื่อรองรับผลิตภัณฑ์ที่ผู้สูงอายุทำขึ้น ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้แก่ผู้สูงอายุ ช่วยให้ผู้สูงอายุมีงาน หรืออาจทำให้ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง เป็นศูนย์ฯในการจัดแสดงสินค้า/จัดจำหน่ายสินค้า ทั้งนี้จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้คนภายนอกได้รับรู้อย่างกว้างขวาง

9.3 **พมจ. / หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** ให้ความเห็น ดังต่อไปนี้

- ควรมีการเสนอเป็นมติ ครม. ในเรื่องการจัดตั้ง สอศช. ให้เป็นองค์กรที่ได้รับการรับรองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

- นโยบายของรัฐควรมีการจัดขยายรูปแบบการจัดสวัสดิการลักษณะนี้ไปสู่กลุ่มเป้าหมายอื่น

- หากจะมีการขยายพื้นที่ในการจัดตั้ง สอศช.ในพื้นที่อื่นควรดูบริบทของชุมชน ความพร้อมและความต้องการ และจัดรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกที่

- โดยภาพรวมการทำงานของทุกกระทรวงจะขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้สูงอายุและคนในชุมชน และที่สำคัญสำหรับกระทรวงการพัฒนาสังคมฯจะยึดวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุเป็นหลัก ซึ่งต้องศึกษาให้ชัดเจนในความต้องการจริงๆของผู้สูงอายุ เช่น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบใช้ชีวิตอยู่กับบ้าน ไม่ชอบไปอยู่ที่อื่น จึงไม่มีความจำเป็นที่จะพัฒนารูปแบบการให้บริการในลักษณะที่ต้องมีการจัดจ้างผู้มาดูแลผู้สูงอายุที่ สอศช. ในขณะที่ อบต. มีความเห็นตรงกันข้าม เป็นต้น

- สอศช.อบต.เขาสวนกวาง สามารถพัฒนาได้ดีกว่าที่เป็นอยู่ โดยพยายามทำให้คนในชุมชนมองเห็นความสำคัญของ สอศช. และอยากให้ อพส. และ อสม.เพิ่มความรู้และทักษะรวมทั้งประสบการณ์ในทุกๆ ด้านให้มากขึ้นเพื่อที่เมื่อได้รับคำแนะนำแล้วสามารถเป็นตัวแทนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้คนในชุมชนดูแลกันเองจะทำให้ชุมชนเข้มแข็งมากขึ้นและอยากให้ อบต.ช่วยเหลือดูแล สอศช. เป็นพี่เลี้ยงให้จนกว่าชุมชนจะสามารถดูแลตัวเองได้

- ให้ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง เป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในหมู่บ้านพัฒนาให้มีความก้าวหน้าและยั่งยืน โดยรวมผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในแต่ละหมู่บ้านมารวมกลุ่มกันและถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ชุมชน และขยายผลเป็นเครือข่ายไปในระดับจังหวัด และประเทศ เช่น การทำไถ่อย่างเขาสวนกวาง การทำข้าวหลาม การทำขนม การทำไส้กรอกอีสาน ซึ่งมีชื่อเสียงในตำบล

10. สรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

10.1 สอศช.อบต.เขาสวนกวาง เป็นอีกศูนย์นำร่องที่เป็นตัวอย่างที่ดี (Best Practice) ในด้านการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเป็นผลของการปฏิบัติงานที่ดีจากเจ้าภาพหลัก (อบต.เขาสวนกวาง) การประสานงานจนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ด้วยดี จึงส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อ สอศช. ประกอบกับความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญต่อการจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะนายก อบต.ได้รับการยอมรับจากบุคคลทุกระดับเป็นอย่างมาก เพราะเป็นคนที่มีความวิสัยทัศน์กว้างไกล ทุ่มเท และสนับสนุนกิจกรรมการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุอย่างจริงจัง

10.2 คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวางดำรงตำแหน่งคณะกรรมการบริหาร สอศช.และคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุด้วยในคราวเดียวกันซึ่งมีผลดีในด้านการพัฒนา สอศช. เพราะผู้บริหาร อบต. เป็นคณะกรรมการบริหาร สอศช. ดูแลรับผิดชอบเองทำให้เข้าใจและเข้าถึงผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี สามารถจัดสรรงบประมาณสนับสนุนได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ในทางตรงกันข้ามหากผู้บริหารท้องถิ่นไม่มีนโยบายหรือไม่ได้ให้ความสำคัญในการสนับสนุนการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ การมีคณะกรรมการทับซ้อนกันดังกล่าว อาจเป็นข้อจำกัดในการพัฒนา สอศช. ในลักษณะเช่นนี้ผู้บริหารท้องถิ่นจึงมีความสำคัญมาก

10.3 สอศช.อบต.เขาสวนกวาง สามารถดำเนินการไปได้ดี เพราะมีคนรุ่นใหม่จากหน่วยงานต่างๆ ในระดับจังหวัด อำเภอและตำบลร่วมดำเนินการส่งผลให้ สอศช. ประสบผลสำเร็จในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ เพราะได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทุกระดับ เพราะเห็นความตั้งใจ จริงใจของคณะกรรมการบริหาร สอศช. ทำให้ชุมชน ผู้สูงอายุมีความเข้มแข็ง รวมตัวกันได้ดี จนผู้นำท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุไม่ว่าจะเปลี่ยนวาระของผู้นำท้องถิ่นไปที่สมัยก็ตาม

2.4 สถานภาพของ คอศช. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง ตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

1. การก่อตั้ง คอศช.

การจัดตั้ง คอศช. เริ่มจากการหารือแนวทางในการจัดตั้ง โดยเจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ หัวหน้ากลุ่มการพัฒนาสังคมสำนักงาน พมจ.ชลบุรีและเจ้าหน้าที่ มีการประชุมร่วมกับผู้บริหารของ องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งประกอบด้วย นายกองการบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ และประธานชมรมผู้สูงอายุ โดยมีสำนักงาน พมจ.เป็นผู้ประสานงาน การประชุมครั้งนี้มีขึ้นในเดือน มกราคม 2550 เพื่อแนะนำทำความเข้าใจ วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง และผลดีของการจัดตั้ง คอศช. หลังจากนั้น 6 เดือนต่อมาได้เริ่มมีการให้ความรู้แนวคิดในการจัดตั้ง คอศช.ให้แก่หัวหน้าส่วนราชการ ประธานชมรมผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชนและผู้แทนกระทรวงหลักดังนี้ ผู้อำนวยการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จักรงานจังหวัด ผู้อำนวยการสาธารณสุขจังหวัด พัฒนาการจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด ผู้อำนวยการสถาบันฝีมือแรงงานจังหวัด ประธานสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยประจำจังหวัดชลบุรี นายกเหล่ากาชาดจังหวัดหรือผู้แทน ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง และผู้นำในพื้นที่ และผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล ประมาณ 10 คน รองศาสตราจารย์ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และนายพิมล แสงสว่าง ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (ในขณะนั้น) และเจ้าหน้าที่ของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ การประชุมครั้งนี้ได้มีการให้ความรู้แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์เอนกประสงค์ฯ ได้ชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการจัดตั้ง ลักษณะสำคัญของศูนย์ฯ, กลไกการดำเนินงาน กระบวนการจัดตั้งศูนย์ฯ การบริหารงบประมาณ และการแสวงหาวิธีการพึ่งตนเอง การบูรณาการบริการด้านสุขภาพและสังคม

แม้ว่าในระยะแรกของการจัดตั้ง คอศช.อบต.หนองเหียง ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีส่วนร่วมมากนัก มีเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนเท่านั้น อย่างไรก็ตามหลังจากทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันในการจัดตั้ง คอศช. แล้ว และได้จัดทำเวทีประชาคม ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันตามผู้นำชุมชนในการจัดตั้ง คอศช.อบต.หนองเหียง

2. สถานที่ตั้งอาคาร

2.1 สถานที่ตั้ง ปัจจุบัน คอศช.อบต.หนองเหียง ยังไม่มีที่ทำการของ คอศช. ที่เป็นการถาวร ปัจจุบันใช้ห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง และศาลาวัดของวัดหนองสังข์ประชาบำรุงซึ่งอยู่ข้างองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นสถานที่ทำกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง สถานที่ตั้งในปัจจุบันพบว่ามีความสะดวกในการเดินทางของสมาชิกศูนย์ฯ จะเห็นได้จาก ในระยะ 3 กิโลเมตร จากศูนย์เอนกประสงค์ฯ มีจำนวนหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน เกินระยะ 3 กิโลเมตรมี จำนวน 6 หมู่บ้าน จำนวนผู้สูงอายุที่อยู่ในระยะ 3 กิโลเมตร จากศูนย์เอนกประสงค์ฯมีประมาณ 931 คน เกินระยะ 3 กิโลเมตรมีประมาณ 547 คน แต่พบว่าไม่เป็นปัญหาอุปสรรคสำหรับผู้สูงอายุในการมาเข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากทาง อบต. และสมาชิกบางคนที่มีรถจะจัดรถรับส่งสำหรับหมู่บ้าน ไกลที่อยู่ห่างจากศูนย์เอนกประสงค์ฯเกิน 3 กิโลเมตร

จึงทำให้สะดวกต่อการมารับบริการ ปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการปรับปรุงโรงเรียนโพธิ์สำเภา(โรงเรียนที่ไม่ใช้ดำเนินการเนื่องจากไม่มีนักเรียน)เพื่อใช้เป็นสถานที่ทำการศูนย์ฯ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนการก่อสร้างจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง

2.2 อาคารที่ทำการ ในอนาคตจะย้ายไปใช้อาคารของโรงเรียนโพธิ์สำเภา ซึ่งอยู่ห่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลประมาณ 2 กิโลเมตร ขณะนี้ได้ปิดทำการเรียนการสอนไปหลายปีแล้ว มีพื้นที่ 5 ไร่ และถ้าอาคารปรับปรุงเสร็จแล้วจะใช้อาคารร่วมกันกับส่วนที่ปรับปรุงที่เป็นห้องเรียน เพื่อใช้ในการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษาในระดับ ปริญญาตรี และ ปริญญาโท ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับมหาวิทยาลัยบูรพาและมหาวิทยาลัยรามคำแหงใช้สถานที่ดังกล่าวเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนของทางมหาวิทยาลัย

ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยไปสำรวจพื้นที่จริง พบว่าพื้นที่ส่วนที่จะถูกจัดสรรให้ปรับปรุงเป็นที่ทำการ สอศช. นั้น ยังไม่ได้ทำการปรับปรุงอยู่ในสภาพทรุดโทรมทั้งส่วนที่เป็นอาคารและบริเวณรอบนอก คาดว่าจำเป็นต้องใช้เวลาระยะหนึ่งกว่าการปรับปรุงจะแล้วเสร็จ ส่วนบริเวณรอบๆ ด้านนอก มีพื้นที่ประมาณ 2 ไร่ ยังจะต้องมีการปรับปรุงเพิ่มขึ้น เช่น ปรับพื้นทางเดินเพื่อความสะดวกในการสัญจร และที่จอดรถ ปรับปรุงบริเวณโดยรอบเพื่อให้เป็นพื้นทางเดิน โลง ตกแต่งบริเวณสนามที่อาจใช้เป็นลานจัดกิจกรรมกลางแจ้ง เนื่องจากบริเวณภายในอาคารมีพื้นที่ไม่มากนัก ซึ่ง อบต.หนองเหียง ได้จัดทำแผนและโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงอาคารดังกล่าวให้เป็นสถานที่ทำการของ สอศช. อบต.หนองเหียง ไว้แล้ว

2.3 วัสดุอุปกรณ์ เนื่องจากยังไม่มีที่ทำการที่ถาวรศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน อบต.หนองเหียง จึงยังไม่มีการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เป็นของ สอศช. เพราะจะเป็นภาระในการหาที่จัดเก็บ

3. คณะกรรมการบริหาร สอศช.

คณะกรรมการบริหารศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน อบต.หนองเหียง จังหวัด ชลบุรี ประกอบด้วย คณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ดังนี้

1. คณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วย นายอำเภอพนัสนิคม ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพนัสนิคม ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค3 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชลบุรี จัดหางานจังหวัดชลบุรี ประธานสาขาสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยประจำจังหวัดชลบุรี สาธารณสุขอำเภอพนัสนิคม ท้องถิ่นอำเภอพนัสนิคม ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพนัสนิคม ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอพนัสนิคม ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลหนองเหียง และประธานชมรมผู้สูงอายุอำเภอพนัสนิคม โดยคณะกรรมการที่ปรึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหาร สอศช.อบต.หนองเหียง

2. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ* ประกอบด้วย นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองเหียงเป็นประธานกรรมการ รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองเหียงเป็นรองประธาน เลขานุการ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลฯ หัวหน้าส่วนการคลัง หัวหน้าส่วนโยธา องค์กรบริหารส่วนตำบลหนองเหียง สมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลหนองเหียงทุกท่าน ปลัดและรองปลัดองค์กรบริหารส่วนตำบลหนองเหียง นักพัฒนาชุมชนองค์กรบริหารส่วนตำบลหนองเหียง ประธานประชาคมหมู่บ้าน (ตำบลหนองเหียง) ทุกหมู่บ้าน ประธานชมรม อสม.ตำบลหนองเหียง เป็นกรรมการ โดยมีเจ้าหน้าที่ธุรการขององค์กรบริหารส่วนตำบลหนองเหียงเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการบริหารฯ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน จัดทำแผนปฏิบัติงาน/โครงการกิจกรรมของศูนย์ฯ จัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุในชุมชน ระดมทรัพยากรในการจัดตั้งและบริหารศูนย์ฯ จัดหาบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานและกิจกรรมภายในศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่องรวมทั้ง ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ

ในทางปฏิบัติ ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ต.หนองเหียง ดำเนินการโดยชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองเหียง ซึ่งชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองเหียง ประกอบด้วย คณะกรรมการฝ่ายบริหารระดับตำบล และคณะกรรมการฝ่ายปฏิบัติการ และประสานงานระดับตำบล ดังนี้

1) คณะกรรมการฝ่ายบริหารระดับตำบล ประกอบด้วยตำแหน่งต่างๆ คือ

ที่ปรึกษาทิตติมศักดิ์ โดยรองประธานสภาวัฒนธรรม อำเภอพนัสนิคม (ผู้อำนวยการสมดุคทำเนา) ประธานกรรมการ โดยนายประยงค์ ทองแพง และมีรองประธานกรรมการ 3 ท่าน รวมทั้งตำแหน่ง เลขานุการ และเหรัญญิก

โดยคณะกรรมการฝ่ายบริหารระดับตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการ บริหารจัดการในภาพรวม จัดกิจกรรม เสนอของบประมาณ ประสานหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) คณะกรรมการฝ่ายปฏิบัติการและประสานงานระดับตำบล ประกอบไปด้วยผู้แทนซึ่งเป็นกรรมการทุกหมู่บ้าน ตั้งแต่หมู่ 1-16 โดยคณะกรรมการฝ่ายปฏิบัติการและประชาสัมพันธ์ตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการเผยแพร่กิจกรรมของชมรม และเป็นศูนย์รวมสมาชิกในหมู่บ้าน

โดยสรุปคณะกรรมการบริหาร สอสม. ส่วนใหญ่เป็นบุคลากรองค์กรปกครองท้องถิ่น แต่ในทางปฏิบัติ ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลหนองเหียง ดำเนินการโดยชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองเหียง ซึ่งเป็นภาคประชาชนส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามยังมีช่องว่างของการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่าง ภาครัฐและภาคประชาชน

* คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ในส่วนที่เป็นผู้บริหารองค์กรบริหารส่วนตำบล ในรายงานนี้ ยังเป็นคำสั่งเดิม ซึ่งหมดวาระตาม นายกองค้การบริหารส่วนตำบล แต่ปัจจุบัน ได้มีการเลือกตั้ง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคนใหม่ได้เพียง 1 เดือน ซึ่งยังอยู่ในระหว่างดำเนินการแต่งตั้ง คณะกรรมการชุดใหม่ คาดว่าจะใช้โครงสร้างตำแหน่งลักษณะคล้ายกันคือ คณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการในหน่วยงานหลักต่าง ๆ เป็นคณะกรรมการ ส่วนคณะกรรมการบริหารเป็นผู้บริหารขององค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นส่วนใหญ่โดยมีผู้นำภาคประชาชนเข้าร่วมอยู่ในคณะกรรมการด้วย

4. การดำเนินการและกิจกรรมของ ศอศช.

แผนการจัดกิจกรรมของ ศอศช.อบต.หนองเหียง มีการจัดกิจกรรมทุกวันอังคารสัปดาห์ที่ 2 ของทุกเดือน กิจกรรมที่จัดได้แก่ กิจกรรมด้านร่างกาย กิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ฝึกสมาธิจิต กิจกรรมด้านวิชาการความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ กิจกรรมสันตนาการ และ กิจกรรมอื่นๆ

4.1 กิจกรรมด้านร่างกาย ประกอบด้วย

4.1.1 กิจกรรมออกกำลังกายตามวิถีชีวิตปกติประจำวัน เช่น เดินไปตลาด ปั่นจักรยาน ทำไร่ทำสวน ขึ้นลงบันได รดน้ำต้นไม้

4.1.2 กิจกรรมออกกำลังกายเป็นกลุ่ม จะจัดกิจกรรมเดือนละ 1 ครั้ง โดยเชิญเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาบรรยายและสาธิตทำออกกำลังกายใหม่ๆที่ประยุกต์จากสิ่งที่ใกล้ตัว เช่น แอโรบิคประยุกต์ ราวพื้นบ้าน/รำกลองยาว นอกจากนี้บางชุมชนได้ให้ความสำคัญในการออกกำลังกายโดยจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มเฉพาะกิจ เช่นที่หมู่ 7 มีการจัดกิจกรรมออกกำลังกายกันเอง ทุกเย็นวันจันทร์ พุธ ศุกร์ โดยใช้สถานีวิทย์ชุมชนเป็นศูนย์รวม เนื่องจากมีศาลาประชาคม สำหรับหมู่อื่นๆ มีการจัดกิจกรรมกันเองตามความสะดวกและเหมาะสม เช่นกัน

4.1.3 ตรวจสอบสุขภาพประจำปีให้ผู้สูงอายุและบุคคลทั่วไป โดยประสานกับหน่วยแพทย์อาสาจากสมเด็จพระศรีนครินทร์ทราบรมราชชนนีมาให้บริการตรวจสุขภาพในชุมชน

4.2 กิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ฝึกสมาธิจิต

4.2.1 กิจกรรมที่จัด ได้แก่ การนั่งสมาธิ และการปฏิบัติธรรมตามโอกาสต่างๆ เช่น ในช่วงเดือน พฤศจิกายน เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติก่อนวันที่ 5 ธันวาคม โดยจัดกิจกรรม 3 วัน ที่ผ่านมามีผู้เข้าร่วมกิจกรรมกว่าร้อยละ

4.2.2 สวดมนต์ไหว้พระ ฟังพระเทศน์ในวันประชุมและในวันสำคัญทางศาสนา

4.2.3 กิจกรรมวันผู้สูงอายุ มีการจัดรดน้ำ คำหว่า การแข่งขันกีฬา การแจกถุงยังชีพ โดยมีฝ่ายทหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมแจกผ้าห่มให้ผู้สูงอายุ ผ่านทางองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมักจัดก่อนวันสงกรานต์

4.2.4 กิจกรรมทำบุญใส่บาตร โดยเฉพาะในวันสงกรานต์ และจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสแสดงออกและมีส่วนร่วม

4.2.5 กิจกรรมถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ในวันคล้ายวันพระราชสมภพ ในวันที่ 5 ธันวาคม และวันที่ 12 สิงหาคม ของทุกปี และจัดของขวัญวันเกิดให้ผู้สูงอายุที่เกิดในเดือนธันวาคม

4.3 กิจกรรมด้านวิชาการความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ

ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและอาหารที่มีประโยชน์ เช่น การประกวดการทำอาหารพื้นบ้าน การสาธิตการทำอาหาร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สาธารณสุข

4.4 กิจกรรมสันตนาการ เช่น กิจกรรมร้องรำทำเพลง พาไปทัศนศึกษาไหว้พระ

4.5 กิจกรรมอื่นๆ เช่น ให้ความรู้เกี่ยวกับกองทุนผู้สูงอายุ และสวัสดิการต่างๆ การประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ โดยกลุ่มแม่บ้าน, ชมรมผ้าบาติก รับประทานอาหารร่วมกันเพื่อสร้างความคุ้นเคยกัน การไปร่วมกับ ชมรมผู้สูงอายุอื่นๆ ในอำเภออื่น จัดงานผู้สูงอายุของแต่ละตำบล หรือ พาสมาชิกไปร่วมแข่งขันกีฬา ตามที่ได้รับเชิญมา ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่สมาชิกร่วมช่วยกันรับผิดชอบในการซื้อบัตร ตามความสมัครใจ รวมทั้งการเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยที่อยู่ที่บ้านและการออกไปบริการตรวจสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ ในกรณีที่ผู้สูงอายุไม่สามารถมาที่ศูนย์ฯ ได้

สรุปได้ว่า สอช.อบต.หนองเหียง มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายที่เป็นประโยชน์ในด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ สังคม การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีต่อผู้สูงอายุ กิจกรรมนี้มีทั้งกิจกรรมที่ทำร่วมกันในศูนย์ฯ และกิจกรรมที่ออกไปบริการผู้สูงอายุนอกศูนย์ฯ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสรับบริการมากขึ้น

5. เจ้าภาพหลักและเงินงบประมาณ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน

5.1 จากโครงสร้างคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ แสดงให้เห็นว่า อบต.หนองเหียง เป็นเจ้าภาพหลักอย่างเป็นทางการในการสนับสนุนการดำเนินงานของ สอช. แห่งนี้

5.2 แหล่งงบประมาณที่ใช้ดำเนินงาน ได้จาก

- 1) เงินสนับสนุนจาก องค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) เงินอุดหนุนจาก องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 3) เงินจากสมาชิก (ค่าสมาชิก 100 บาท ต่อคน/ปี)
- 4) เงินจากศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 8 จังหวัดชลบุรี เป็นอีกแหล่งที่ให้การสนับสนุน

งบประมาณในการฝึกอาชีพ โดยผู้สูงอายุต้องรวมกลุ่มกัน 5 คนขึ้นไป จึงจะเขียนโครงการพัฒนาอาชีพเพื่อขอเสนองบประมาณได้

5) เงินจากแหล่งอื่นๆ เช่นภาคเอกชน ในพื้นที่ตำบลหนองเหียง เช่น ร้านค้าวัสดุก่อสร้าง โรงไม้ บริษัทรับเหมาก่อสร้าง มีส่วนช่วยในการสนับสนุน

ข้อมูลการศึกษาจากประธานศูนย์ฯ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่เห็นว่างบประมาณที่ได้รับนั้นมีความเพียงพอ เพราะ สอช.อบต.หนองเหียง มีนโยบายการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามงบประมาณเท่าที่มี คณะกรรมการ สอช. ยังไม่มีแนวทางในการหางบประมาณเพิ่มเติมแต่อย่างใด นอกจากนี้ชมรมผู้สูงอายุทุกกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ของตำบลนี้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันและกันทุกกลุ่ม และมีแนวคิดว่าจะหาสถานที่ใหม่ปรับปรุงเป็นศูนย์เอนกประสงค์ของตำบลแล้วเสร็จ จะขอความอนุเคราะห์จากสมาชิกร่วมบริจาคเงินซื้อเก้าอี้ เพราะเกรงว่าหากงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล จะช้าเกินไป ซึ่งเป็นการแสดงควมมีส่วนร่วม และความมุ่งมั่นในการพัฒนา สอช. โดยไม่หวังพึ่งพาภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว อย่างไรก็ตามผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางรายมีความเห็นว่า งบประมาณที่ได้รับยังไม่เพียงพอ เนื่องจากยังต้องปรับปรุงอีกหลายด้าน เช่น อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ที่จำเป็นในการดำเนินงาน

5.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน สาธารณสุขอำเภอเป็นหน่วยงานสำคัญหน่วยงานหนึ่งที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนทางด้านกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยให้บริการวัดความดัน และตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

6. ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการดำเนินการ สอช.

6.1 ปัจจัยที่เอื้อ

1.) เกิดจากความร่วมมือด้วยดีของผู้สูงอายุ การสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของชุมชน และคณะกรรมการที่มีใจรัก เสียสละ และทุ่มเท

2.) มีภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในตำบลหนองเหียงที่มีศักยภาพในการช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณการดำเนินงานของ สอช. เช่น โรงไม้ โรงเฟอร์นิเจอร์ และอื่นๆอีกกว่า 20 โรง ฯลฯ

จากปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินการ สอช.อบต.หนองเหียง แสดงให้เห็นถึงศักยภาพ โอกาส และความเป็นไปได้ในการพัฒนา สอช.ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป แม้ว่าขณะนี้การจัดตั้ง สอช.หนองเหียง จะยังไม่สมบูรณ์แบบเท่าใดนัก แต่สามารถขอความร่วมมือกับชุมชนได้โดยเฉพาะภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดชลบุรีซึ่งเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจที่สำคัญในภาคตะวันออก มีสถานประกอบการในภาคเอกชนหลายแห่งที่มีศักยภาพในการสนับสนุน หากมีการประสานงานที่ดีจะทำให้มีส่วนร่วมสนับสนุนการบริหารงาน และมีกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต

6.2 ปัจจัยที่ไม่เอื้อ

แม้ว่าจะมีปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินการ สอช.อบต.หนองเหียง หลายประการ อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อความสำเร็จด้วยเช่นกัน คือ

1.) ขาดการติดต่อประสานงานอย่างต่อเนื่องในการทำงานหลายระดับ

2.) การไม่ได้รับความร่วมมือ เช่น การมีหนังสือไปแจ้งขอความร่วมมือ แต่ผู้สูงอายุไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้ เพราะมีภาระการประกอบอาชีพ หรือยังไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร ซึ่งคณะกรรมการควรต้องเร่งหาแนวทางและรูปแบบในการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญและการมีส่วนร่วมของกลุ่มที่ไม่ให้ความร่วมมือเหล่านี้

7. ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละระดับ ได้ให้ทรรศนะที่หลากหลายต่อปัญหาและแนวทางแก้ไขในการพัฒนา สอช.อบต.หนองเหียง สรุปได้ ดังนี้

7.1 การนัดหมายของเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง เช่น ผู้แทน สมาชิกสภาเทศบาลไม่เป็นไปตามนัด หรือแจ้งการเลื่อนกระชั้นชิด ทำให้การประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องไม่ทันเวลา

7.2 การตื่นตัวและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนยังมีน้อย

7.3 การเก็บค่าธรรมเนียมสมาชิกปีละ 100 บาท ผู้สูงอายุบางส่วนยังไม่เห็นความจำเป็นและความสำคัญ ของการเป็นสมาชิก หากว่ายังไม่เจ็บป่วยก็มักจะไม่สนับสนุนค่าธรรมเนียมสมาชิก

7.4 ด้านเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนมีจำกัด ชมรมผู้สูงอายุได้รับเงินสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรเอกชน (พอช.) จำนวน 60,000 บาท เพื่อใช้เป็นทุนสำรองในการจัดสวัสดิการชุมชน เมื่อรวมกับการเก็บออมจากสมาชิกเดือนละ 30 บาท ทำให้เงินกองทุนมีประมาณกว่าแสนบาท ซึ่งนับเป็นจำนวนเงินไม่มากนัก ชมรมได้หาแนวทางการเพิ่มพูนเงินกองทุน โดยจะพยายามจัดทำเป็นโครงการสาธารณประโยชน์ นำเสนอเรื่องผ่าน อบต.ให้ความเห็นชอบและนำเสนอสำนักงาน พมจ.ต่อไป ซึ่งหากผ่านการพิจารณาจะได้รับเงินสนับสนุนสมทบจำนวน 100,000 – 200,000 บาท เพื่อใช้ในการดำเนินงานจัดสวัสดิการให้ชุมชน รวมทั้งผู้สูงอายุ ซึ่งการจะจัดตั้งเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ดังกล่าว มีข้อกำหนดว่า ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่า 150 คนขึ้นไป และทำกิจกรรมให้ครบ 1 ปี ซึ่งช่วงเวลาที่ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูล สอช.อบต.หนองเหียง มีสมาชิกจำนวน 190 คน แต่ยังทำกิจกรรมไม่ครบปี จึงต้องรอเวลาจนกว่าจะครบกำหนดตามเงื่อนไข

7.5 ด้านสถานที่ ศาลาวัดที่ใช้จัดกิจกรรมมีปัญหาเรื่องเสียงไมโครโฟนก้อง ทำให้ฟังไม่ชัดเจน

7.6 ด้านการสื่อสารกับสมาชิก ยังไม่ต่อเนื่องสมาชิกยังไม่ได้รับข้อมูลเท่าที่ควร

7.7 คณะกรรมการชมรมบางคนยังไม่สามารถร่วมทำงานได้อย่างเต็มที่ เพราะมีภารกิจของตนเองค่อนข้างมาก

7.8 การเลือกคณะกรรมการ ใช้วิธีการกำหนดตัวบุคคลซึ่งมักจะเป็นคนเดิมๆ เพราะหาผู้มีจิตอาสาทำงานเพื่อส่วนรวมได้ยาก ทำให้กรรมการคนเดียวกันมีหลายตำแหน่งในชุมชน จึงไม่มีเวลาเพียงพอที่จะทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

7.9 ความโปร่งใสในการบริหารจัดการเรื่องงบประมาณ ในการทำกิจกรรม ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้แก้ปัญหาโดยการนัดประชุมชี้แจงให้แก่คนในชุมชนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมต่างๆ และการใช้งบประมาณอย่างไรบ้าง

7.10 สมาชิกมีความรู้่น้อยทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานของ สอช.จึงเป็นข้อจำกัดในการพัฒนา สอช.

7.11 กรรมการส่วนหนึ่งไม่มีทักษะในด้านการเขียนทำให้เสียโอกาสในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพราะไม่สามารถเขียนโครงการเพื่อขออนุมัติงบประมาณได้อย่างถูกต้อง

7.12 สมาชิกมีความเห็นขัดแย้งไม่ตรงกันในบางครั้ง ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ สอช.

8. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของ สอช.ที่ผ่านมา

จากการดำเนินการที่ผ่านมาของ สอช.อบต.หนองเหียง ในมุมมองของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าภาพหลักเห็นว่า ผู้สูงอายุที่มารับบริการมีความพึงพอใจมาก เพราะมีกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสมาพบปะพูดคุยกันทำให้มีความสุข ไม่เหงา ไม่หดหู่ หรือการที่มีคณะกรรมการออกไปเยี่ยมคนป่วยที่เป็นผู้สูงอายุในหมู่บ้านทำให้รู้สึกอบอุ่น ด้านการดำเนินงานของ สอช. คณะกรรมการในชุมชนมีความเข้มแข็ง เต็มใจให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และมุ่งหวังที่จะให้มี

อาคารที่ตั้งศูนย์อ่อนนุชประสงค์เกิดขึ้นโดยเร็วที่สุด และแม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะเพิ่งได้รับการคัดเลือกเข้ามาบริหารงาน แต่มีความพร้อมที่จะสนับสนุนในทุกด้านและทุกกิจกรรม

ในทำนองเดียวกันภาคประชาชนก็มีความเห็นที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้รับบริการมีความพึงพอใจมาก ผู้สูงอายุส่วนใหญ่กล่าวว่ามาแล้วสบายใจ โดยให้เหตุผลดังนี้

- ได้พบเพื่อนทั้งวัยเดียวกันและต่างวัย มีโอกาสรับประทานอาหารกลางวันร่วมกันในการประชุมประจำเดือนทำให้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนทรสสนะซึ่งกันและกัน

- การที่คณะกรรมการดำเนินงานของ สอศช. มีกิจกรรมการไปเยี่ยมผู้ป่วยที่เป็นผู้สูงอายุถึงบ้าน หรือกรณีผู้สูงอายุเสียชีวิตลงจะได้รับเงินช่วยเหลือรายละ 1,000 - 3,000 บาท ทำให้ผู้สูงอายุและครอบครัวมีความรู้สึกที่ดีรู้สึกว่าได้ถูกทอดทิ้งทำให้มีกำลังใจ

- มีกิจกรรมพาไปทัศนศึกษา เปิดโลกทัศน์ ทำให้มีการเรียนรู้ตามสถานการณ์ของสังคม เศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลง มีผลให้รู้จักปรับตัว การดำรงชีวิตที่มีความสุขมากขึ้น

- มีการจัดกิจกรรมออกกำลังกาย และตรวจร่างกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรง และจิตใจเข้มแข็งขึ้น

ในส่วนของคณะกรรมการดำเนินงานของ สอศช. ได้สะท้อนให้เห็นได้ว่าคณะกรรมการฯ สอศช. มีจิตสำนึก ตระหนักในหน้าที่ที่อาสาสมัครรับผิดชอบ มีความเสียสละและมีความรักในหน้าที่จริงใจ มีความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกันดีพร้อมที่จะทำงานเพื่อพัฒนาให้ สอศช. ก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยเฉพาะประธานคณะกรรมการ สอศช. มีความพร้อมทั้งด้านเวลาและปัจจัยส่วนตัวในการสนับสนุนการดำเนินงานของ สอศช. ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการประสานงานให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ในด้านการทำงานของคณะกรรมการจะพิจารณาจากการมีส่วนร่วม หากกรรมการท่านใดไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้ จะพิจารณาให้เปลี่ยนเป็นกรรมการที่สามารถใช้เวลาได้อย่างเต็มที่

ข้อกำหนดเรื่องวาระการดำรงตำแหน่งประธานมีวาระ 2 ปี ดำรงตำแหน่งต่อเนื่องได้ไม่เกิน 4 ปี แต่ส่วนใหญ่ไม่มีผู้อาสาที่จะมาทำงานในลักษณะเช่นนี้ เพราะต้องเสียสละอย่างมาก จึงทำให้กรรมการท่านเดิมต้องดูแลรับผิดชอบต่อไป ซึ่งหากมองในแง่หนึ่งอาจมีผลเสียในด้านความหลากหลายทางความคิดอาจจะอยู่ในรูปแบบเดิมๆ ในทางตรงกันข้ามการมีคณะกรรมการชุดเดิมบริหารงานต่อเนื่องก็จะ เป็นประโยชน์ต่อ สอศช. ในการติดตามความก้าวหน้าและความต่อเนื่องของการดำเนินงาน

9. อนาคตที่ควรจะเป็นของ สอศช.

ในมุมมองขององค์กรปกครองท้องถิ่น (อบต.หนองเหียง) มีความคิดเห็นว่าในอนาคต ต้องการให้ สอศช.มีความพร้อมในทุกด้าน เช่น ด้านกายภาพ ต้องการให้มีห้องสวดมนต์, ห้องสมุด, มีห้องน้ำพิเศษสำหรับคนพิการและคนชรา, มีป้ายจราจรบอกทางผู้สูงอายุ, มีเครื่องเสียงอุปกรณ์สำหรับคาราโอเกะ, มีห้องออกกำลังกาย พร้อมเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ในด้านกรดำเนินงานต้องการให้มีแผนงาน มีการฝึกอาชีพต่างๆ มีเจ้าหน้าที่ให้ความรู้คอยดูแล ซึ่งเจ้าหน้าที่บางท่านเห็นว่าอาจต้องใช้เวลาานพอสมควรกว่าจะได้ สอศช. ที่เต็มรูปแบบ และคาดว่าในอนาคตหาก สอศช.จะสมบูรณ์แบบได้นั้นอาจต้องใช้

เวลานานถึง 7 ปี ซึ่งจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยพัฒนา สนับสนุนและผลักดัน ทั้งนี้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องร่วมมือประสานงานกับผู้สูงอายุ หน่วยงานต่างๆ และนักพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบล มีแนวคิดที่จะจัดบริการในลักษณะ Home care ผู้สูงอายุ โดยจ้างผู้ที่มีความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุมาดูแลและให้ผู้สูงอายุรับผิดชอบค่าใช้จ่ายบางส่วนร่วมกับ องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งหากชุมชนเห็นด้วยในหลักการอาจต้องศึกษาความต้องการและความคุ้มค่า ต่อไป

ในภาคประชาชนซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่เป็นผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกับ องค์กร ปกครองท้องถิ่น คือ ต้องการให้ภาครัฐ สนับสนุน ในด้านบุคลากร หรือ งบประมาณ ให้มากขึ้น เช่นมี เครื่องออกกำลังกาย เครื่องปั่นจักรยาน อยากให้มี อุปกรณ์ เพื่อการบริการให้ครบวงจร ในด้านการพัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชมรมฯมีแนวคิดว่าจะหาสมุนไพรมาปลูก และดูแล และให้ความรู้แก่ ผู้สูงอายุ โดยการติดป้ายเพื่อบอกชื่อต้นสมุนไพรพร้อมบอกสรรพคุณ ซึ่งมีสถานที่ที่สามารถใช้ประโยชน์ ได้บริเวณด้านหลัง โรงเรียนโพธิ์สำเภาที่อยู่ระหว่างการปรับปรุง โดยใช้พื้นที่ว่างเปล่าประมาณ 100 ตารางวา ในการจัดทำกิจกรรมนี้ก็เพียงพอ

ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะมี สอสมช.หนองเหียง เต็มรูปแบบเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคม/ชุมชน สาธารณสุข และแรงงานจังหวัดปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างใกล้ชิดกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เห็นว่า อนาคตของ สอสมช. ควรเน้นในเรื่องกิจกรรม และทำงานทุกๆ ด้านควบคู่กันไปโดยบูรณาการกับสถานที่อื่นๆ เช่น โรงเรียน วัด ให้เข้มแข็งและมั่นคง หลังจากนั้น จะต้องคำนึงถึงการคืนกำไรสู่สังคมด้วย

10. สรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

10.1 การเมืองท้องถิ่นมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งจะต้อง ทำงานอย่างระมัดระวัง

10.2 ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลชุดใหม่เพิ่งเข้ารับตำแหน่งจึงยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับ สอสมช. มากนัก โดยเฉพาะนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

10.3 ประชาชนและคณะกรรมการของชมรมผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้ดูแลจัดกิจกรรมของ สอสมช. มีความ เข้มแข็ง เสียสละ และสามัคคี ร่วมมือกันเป็นอย่างดี

10.4 ชุมชนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความเข้มแข็ง และให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี

10.5 นักพัฒนาชุมชน สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง มีภารกิจดูแลรับผิดชอบ เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและสวัสดิการกลุ่มเป้าหมายในทุกกลุ่ม รวมทั้งกลุ่มผู้สูงอายุในทุกเรื่อง ทุก โครงการ จึงทำให้ภารกิจที่รับผิดชอบค่อนข้างมีมาก ช่วงเวลาที่ไปเก็บข้อมูลสังเกตเห็นว่า มีผู้สูงอายุมาดู ติดต่อตลอดเวลา ประกอบกับเป็นช่วงการสำรวจจำนวนผู้สูงอายุเพื่อจ่ายเบี้ยยังชีพ รวมทั้งการสำรวจคน

จนตามนโยบายของรัฐบาล ประกอบกับเป็นเรื่องใหม่ที่ต้องรับผิดชอบจึงทำไม่สามารถดูแลได้อย่างใกล้ชิด

10.6 ทูตทางสังคมที่เป็นวัฒนธรรมซึ่งมีอยู่ในชุมชนมีหลายด้าน เช่น วัฒนธรรมประเพณี ได้แก่ ประเพณีวิ่งควาย และองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การปั้นหม้อดิน การทำเครื่องจักสาน มีปราชญ์ชาวบ้าน ตลอดจนแหล่งประวัติศาสตร์ สิ่งเหล่านี้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนต่างวัยที่จะมาเรียนรู้และสืบทอดจากผู้สูงอายุ จะทำให้เกิดความใกล้ชิดและสัมพันธภาพที่ดีระหว่างคนสูงอายุและคนต่างวัย ในด้านการถ่ายทอดประเพณี วัฒนธรรมดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นที่ยอมรับของผู้สูงอายุที่มีความสามารถในองค์ความรู้ต่างๆ ซึ่งจะช่วยสนับสนุน สอศช.ต่อไปได้

10.7 บริเวณชุมชนที่มีการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ มีกลุ่ม/องค์กรต่างๆ เช่น กลุ่มสตรีตำบลหนองเหียง ชมรมอสม. อปพร. อส.ตชต. กลุ่มอาชีพหัตถกรรม กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพจักสาน ซึ่งเป็นทูตทางสังคมที่เป็นสถาบันที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งสามารถให้การสนับสนุน สอศช. ได้อีกทางหนึ่ง

10.8 หน่วยงานรัฐในพื้นที่ที่สามารถให้การสนับสนุนในการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์ฯ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เช่น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน สถานีอนามัย สถานีตำรวจสอบสวนย่อยเนินหิน สถานีอนามัยหนองเหียง สถานีอนามัยบ้านไร่เสี้ยว และโรงเรียนในตำบลจำนวน 6 โรงเรียน เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จากกล่าวถึงแนวทาง และสิ่งที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินการ สอศช.อบต.หนองเหียง ดังนี้

1.) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ ต่างมีความคิดเห็นที่หลากหลายตามลักษณะงานและความรับผิดชอบทั้งในเชิงบวกและลบ เช่น แนวคิดการบริการสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุในรูปแบบ สอศช.เป็นแนวคิดที่ดี และหากยังคงดำเนินการได้อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง แต่จะต้องมีการสนับสนุนทั้งงบประมาณและความรู้เชิงวิชาการในแนวคิดการบริการสวัสดิการทางสังคมตามรูปแบบ สอศช.จากเจ้าภาพหลัก (อบต.) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน สอศช. ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น และเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพราะหากพิจารณาแล้วยังเห็นว่า ปัจจุบัน สอศช.อบต.หนองเหียงยังไม่มีมาตรฐานมากนัก ในทิศทางการพัฒนาและรูปแบบของ สอศช. เนื่องจากยังคงมีการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบชมรมผู้สูงอายุ แต่มีส่วนสำคัญคือ ได้รับความร่วมมือจากกระทรวงหลัก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเป็นอย่างดีและเข้มแข็ง

2.) การให้บริการควรเริ่มต้นจากผู้สูงอายุก่อน ต้องสร้างแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุเห็นถึงประโยชน์ของการมาร่วมกิจกรรม ให้มาใช้บริการจนเป็นประจำ แล้วจึงมุ่งไปให้บริการคนต่างวัยต่อไป จากนั้นจึงหาแนวทางที่จะบูรณาการคนต่างวัยมาร่วมกิจกรรมด้วยกัน โดย พมจ.สามารถจะเป็นผู้ที่ให้แนวคิด แนะนำ แต่การปฏิบัติจะต้องเป็นของแต่ละชุมชน ตัวแปรสำคัญที่ไม่สามารถกำหนดหรือควบคุมได้ในแต่ละจังหวัด คือ งบประมาณ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนางานของ สอศช.

2.5 สถานภาพของ ศอศช. องค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา ตำบลสามพระยา

อำเภอสามพระยา จังหวัดเพชรบุรี

1. การก่อตั้ง ศอศช.

1) ศอศช.อบต.สามพระยา เกิดจากความริเริ่มและผลักดันจากภาคเอกชน คือ เจ้าของโรงแรมและสนามกอล์ฟสปริงฟิลด์ ในขณะนั้นท่านผู้นี้มีฐานะเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) สมัยการปฏิรูปโดย คมช. ในปี พ.ศ. 2549 และดำรงตำแหน่งรองประธานคณะกรรมการสตรี เด็กๆ ได้เห็นความสำคัญของการจัดบริการสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะโครงการนำร่องการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนของกระทรวง พม. จึงมีความคิดริเริ่มต้องการให้เกิด ศอศช. ขึ้นในตำบลสามพระยา เนื่องจากโรงแรมและสนามกอล์ฟ มีที่ตั้งอยู่ที่ตำบลสามพระยา (กลุ่มพื้นที่ 3 หมู่บ้าน มีชาวบ้านทำงานที่นี้ประมาณ 400 คน) ทั้งนี้เป็นแนวคิดที่จะกินความสุขและสวัสดิการให้กับคนในพื้นที่นี้ด้วย เอกชนท่านนี้จึงได้มีการติดต่อประสานกับทางกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ โดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กับประธานสภา อบต. สามพระยา เพื่อสนับสนุนการจัดตั้ง อย่างไรก็ตามในการจัดตั้งโครงการนำร่อง ศอศช.อบต.สามพระยา ได้มีการจัดทำประชุมประชาคมกับประชาชนในตำบลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากการจัดดำเนินการตั้งแต่เริ่มแรกนั้นไม่ได้ผ่าน อบต. ซึ่งนายก อบต. ไม่ทราบรายละเอียดมากนัก นอกจากนี้ขณะนั้นยังไม่ได้ผ่านเรื่องอย่างเป็นทางการผ่านสำนักงาน พมจ. ด้วยจากเหตุการณ์ที่กล่าวมา ทำให้ขาดการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และขาดความเข้าใจที่ดีในเรื่องงานต่อกันระหว่างประธานสภา อบต. กับนายก อบต. ขณะเดียวกัน พมจ. หรือทางจังหวัดถือว่าเรื่องในขณะนั้นยังไม่ผ่านเป็นทางการ จึงเข้าไปประสานในพื้นที่น้อยมาก แต่อย่างไรก็ตามสำนักงาน พมจ.ทราบความเคลื่อนไหวตลอด เพราะ พมจ.หรือตัวแทนทางจังหวัดต้องมีส่วนในการประสานงานกับทางส่วนกลางคือสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ เห็นได้จากหนังสือติดต่อระหว่างหน่วยงาน อาทิ หนังสือที่ พม 0507/2464 ลงวันที่ 9 มีนาคม 2550 เรื่องการหารือแนวทางการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ จากผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (นายพิมล แสงสว่าง) เพื่อขอคูสถานที่การจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ ในวันพฤหัสบดีที่ 15 มีนาคม 2550 หรือหนังสือที่ พม 0507/2998 เรื่องขอความร่วมมือประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ โดยกำหนดดำเนินการจัดประชุมชี้แจงให้ความรู้ความเข้าใจแก่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เกี่ยวกับแนวคิด รูปแบบของศูนย์ฯ วัตถุประสงค์ของศูนย์ฯ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานต่างๆทั้งในระดับจังหวัดและพื้นที่ ในวันศุกร์ที่ 27 เมษายน 2550 ณ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชมราชชนนี หมู่ 6 ต.สามพระยา เป็นต้น จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ในระยะต่อมาถือว่าทาง พมจ.จะต้องมีการรับทราบถึงการจะเกิดโครงการนำร่องตั้ง ศอศช.อบต.สามพระยาด้วย เพราะนอกจากจะต้องประสานกับกับส่วนกลางระดับกระทรวงแล้ว ขณะเดียวกันก็ต้องมีการติดต่อสอบถามข้อมูลและประสานงานกับทางประธานสภา อบต. และปลัด อบต. ด้วย

2) ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 อบต. สามพระยา โดยประธานสภา อบต. ได้ร่วมกับทางสำนักงาน พมจ. และสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุจัดประชุมประชาคมเพื่อชี้แจงแนวทางการจัดตั้ง ศอศช. ตลอดจน

แนวคิด วัตถุประสงค์ และรูปแบบของ คอศช. ให้กับผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบแนวทางและเนื้อหา ดังกล่าว การจัดประชุมครั้งนี้ได้จัดประชุมในวันที่ 27 เมษายน 2550 ที่สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ฯ ก่ายพระราม 6 มีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 150 คน มีผู้เข้าร่วมในการทำประชาพิจารณ์ ดังนี้

- หน่วยงานราชการทุกหน่วยงานในระดับอำเภอ
- ผู้แทนของสำนักงาน พมจ. จังหวัดเพชรบุรี
- ผู้แทนกระทรวงแรงงานจังหวัดเพชรบุรี
- ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (นายพิมล แสงสว่าง) และข้าราชการจากส่วนกลาง อีก 2 ท่าน
- ผู้แทนมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- ผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลสามพระยา ทุกหมู่บ้าน

2. สถานที่ตั้งอาคาร

ตำบลสามพระยามีหมู่บ้านทั้งสิ้น 8 หมู่บ้าน มีสถานีนามัย 2 แห่ง คือ สถานีนามัยบ้านอ่างหิน และสถานีนามัยบ้านช้างแทงกระจาด ซึ่งแต่ละสถานีนามัยจะดูแลประชาชนและให้บริการในพื้นที่ ดังนี้

สถานีนามัยอ่างหิน ดูแลหมู่บ้านที่ 1, 4, 6, 7 และหมู่ที่ 8 โดยหมู่บ้านที่ 1 และ 8 เป็นพื้นที่ชาวมุสลิมทั้งหมด

สถานีนามัยช้างแทง ดูแลหมู่บ้านที่ 2, 5 และ 3

สถานีนามัยทั้ง 2 แห่ง ให้บริการทางด้านสาธารณสุขตามภารกิจและดูแลผู้สูงอายุ คนพิการและนักเรียนในโรงเรียน

มีการเลือกพื้นที่หมู่ที่ 7 ให้เป็นที่ตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนตำบลสามพระยา เนื่องจากหมู่นี้มีศาลาอเนกประสงค์ตั้งอยู่ไม่ไกลจากถนน เดินทางไปมาสะดวก ตั้งอยู่บนพื้นที่ 3 ไร่ ตัวศาลาตั้งอยู่บนพื้นที่ที่ถมและปรับแล้ว 1 ไร่ ส่วนบริเวณรอบๆ อีก 2 ไร่ ยังไม่ได้มีการพัฒนาปรับปรุง ตัวศาลาอเนกประสงค์กว้างใหญ่เพื่อใช้ในการพบปะประชุมคนในหมู่บ้าน (จากการศึกษาในพื้นที่พบว่าทุกหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลนี้จะมีศาลาอเนกประสงค์ 1 หลัง ที่มาจางบประมาณของ อบต.) เป็นศาลาโล่งๆ ไม่มีฝาผนัง ใกล้เคียง กับศาลาๆ มีอาคารที่เคยเป็นร้านค้าสวัสดิการของหมู่บ้านปัจจุบันยังอยู่แต่ปิดทำการแล้ว

ต่อมาปี พ.ศ.2551 ประธานสภา อบต.ได้พยายามผลักดันเพื่อให้เกิดการจัดตั้งเป็นศูนย์อเนกประสงค์ฯ ขึ้น โดยจะใช้ศาลาอเนกประสงค์ที่มีอยู่เดิมให้เป็นที่ทำการศูนย์อเนกประสงค์ฯ แต่เนื่องจากศาลาดังกล่าวยังไม่มีฝาผนัง เป็นอาคารโล่งๆ ทางประธานสภา อบต.สามพระยา ได้ขออนุมัติงบประมาณจากฝ่ายบริหาร อบต.สามพระยามาปรับปรุง มีฝา หน้าต่าง ประตู มีการปรับปรุงภายใน ติดไฟฟ้า พัดลม และมีเก้าอี้ โต๊ะที่สำหรับประชุมทำให้เป็นอาคารที่ค่อนข้างสมบูรณ์ โดยใช้งบประมาณ

จาก อบต.สามพระยาเป็นจำนวนเงิน 300,000 บาท (สามแสนบาทถ้วน)* ทั้งนี้ทางภาคเอกชนกล่าวว่า ต้องการให้มีการจัดตั้ง สอศช.เกิดขึ้น หากเกิดขึ้นได้จะสนับสนุนเครื่องออกกำลังกายให้กับ สอศช. เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มาทำกิจกรรมออกกำลังกาย ในขณะที่เดียวกันก็ดูการตัดสินใจในการดำเนินการของ อบต. ด้วย (ขณะที่ออกศึกษาในพื้นที่ซึ่งไม่มีการสนับสนุนเครื่องออกกำลังกายดังกล่าว)

สอศช.อบต.สามพระยา ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 7 และมีประชาชนที่มาร่วมกิจกรรมที่ศาลาอเนกประสงค์ คือชาวบ้านที่อยู่หมู่ 7 และ 6 ส่วนหมู่บ้านอื่นนั้นไม่ได้มาใช้หรือมาใช้จำนวนน้อย เนื่องจากส่วนใหญ่จะอยู่ไกลห่างออกไปมากกว่า 3-5 กิโลเมตร การคมนาคมไปมาไม่สะดวกในการมาใช้บริการ ดังนั้นผู้มาร่วมกิจกรรม คือผู้สูงอายุในหมู่ 7 และหมู่ 6 ที่อยู่ใกล้กับสถานีอนามัยบ้านอ่างหิน แต่ในขณะนี้ยังไม่มีการให้บริการกิจกรรมในพื้นที่ของอาคารแห่งนี้อย่างต่อเนื่อง

อาจกล่าวได้ว่าปัจจุบันนี้ โครงการนำร่อง สอศช. อบต. สามพระยา มีสถานที่ตั้งและอาคารที่จะสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ ถ้ามีการบริหารงานเต็มรูปแบบ และจัดแบ่งพื้นที่ พร้อมมีกิจกรรม ให้บริการในอาคารและบริเวณพื้นที่รอบตัวอาคาร (แต่ขณะนี้ยังไม่มีการดำเนินกิจกรรมในอาคารนี้)

3. คณะกรรมการบริหาร สอศช.

- มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร สอศช. ซึ่งในคำสั่งเป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่าย พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ตำบลสามพระยา พร้อมตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา (ภาคผนวก ฉ) สำหรับคณะกรรมการเครือข่ายฯ นั้นไม่แน่ใจว่าเป็นคณะกรรมการบริหาร สอศช.อบต.สามพระยาหรือไม่ สัมภาษณ์แล้วได้คำตอบที่ยังไม่ชัดเจน แต่ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยถือเป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ตามข้อตกลงในการจัดตั้งโครงการนำร่องของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ไปก่อน

- ยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบว่า เนื่องจากทางระดับพื้นที่ขอให้มีการดำเนินงานให้เข้ารูปเข้าร่างก่อน

- สำหรับข้อกำหนดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาของศูนย์ฯ นั้น สอศช.อบต.สามพระยา ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วย นายก อบต.สามพระยา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ นักวิชาการ และเมื่อสอบถามถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบที่กำหนดให้คณะกรรมการที่ปรึกษาของ ศูนย์ฯ เป็นผู้สูงอายุร้อยละ 60 ของกรรมการที่ปรึกษาทั้งหมดนั้น จากการศึกษาครั้งนี้ทราบว่า ส่วนใหญ่ ผู้เกี่ยวข้องยังไม่ทราบหรือยังไม่เข้าใจในข้อกำหนดนี้

4. การดำเนินการและกิจกรรมของ สอศช.

จากการศึกษาการดำเนินการและกิจกรรมของ สอศช. นั้น ส่วนใหญ่แล้วประชาชนสภา อบต.เป็นผู้ดำเนินการและประสานกับหน่วยงานอื่น จากการสัมภาษณ์นายก อบต. ท่านกล่าวว่า เรื่องของ สอศช. ได้ให้ประชาชนสภาฯ เป็นผู้ประสานและดำเนินการ ซึ่งถ้าต้องการสนับสนุนจาก อบต. ประชาชนสภาฯ ก็

* จากการรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานการตั้งศูนย์ฯ ของ สทส. หนังสือที่ พม 0507/ว 103280 นายกอบต.รายงานว่าจะใช้งบ 200,000 บาท จากการจัดเก็บภาษีปี 2551 ข้อมูลของผู้วิจัยจากการสัมภาษณ์ประธานสภา อบต.และปลัด อบต. ได้ให้ข้อมูลตรงกัน คือ ใช้งบในการปรับปรุงทั้งสิ้น 300,000 บาท

แจ้งให้ฝ่ายบริหาร อบต.ทราบ ส่วนเรื่องการจัดตั้ง สอช. ได้นำเข้าไปอยู่ในแผนการพัฒนาชุมชนของ อบต. สามพระยา หรือไม่และอย่างไร ท่านนายก อบต. กล่าวว่าไม่ทราบและไม่ได้ตอบประเด็นนี้

อาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมที่ทำอยู่ในปัจจุบันนี้ เป็นการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในตำบลสามพระยา (ประธานชมรมผู้สูงอายุของตำบลสามพระยา คือ นายเจริญ พุ่มสุข) โดยมีเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยให้บริการกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ เช่น ออกกำลังกาย หรือการตรวจสุขภาพ นับเป็นการทำตามหน้าที่หรือภารกิจปกติที่ต้องทำอยู่แล้ว จากการศึกษาข้อมูลจากผู้สูงอายุ และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคลากรหลายฝ่าย ทำให้ทราบว่ากิจกรรมที่ทำนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุเข้าร่วม ผู้ต่างวัยยังไม่มี และสถานที่ที่ไปร่วมทำกิจกรรม คือที่สถานีอนามัยบ้านอ่างหินเท่านั้น ส่วนสถานีอนามัยอีกแห่งเป็นการให้บริการตามปกติที่เคยทำ กิจกรรมที่มีนอกจากออกกำลังกายแล้วก็มีการตรวจสุขภาพ เช่น วัดความดัน ตรวจเบาหวาน เป็นต้น

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า หลังจากทำประชาคมในปี พ.ศ. 2550 แล้ว สำนักงาน พมจ.ได้ประสานกับผู้แทนกระทรวงแรงงานในปี พ.ศ. 2551 ได้มาจัดอบรมทำกิจกรรมสอนการทำยาหม่อง ยาต้ม ให้ผู้สูงอายุ และทางสถานีอนามัยได้จัดอบรมสอนการทำพวงหรีด และสามารถทำและจำหน่ายเอาเงินเข้าชมรมผู้สูงอายุได้ (ทำอยู่ 2-3 ครั้งแล้วเลิกไป)

ทาง สอช.อบต.สามพระยา ได้กำหนดทุกวันที่ 23 ของทุกเดือน เป็นวันนัดผู้สูงอายุให้มาร่วมกิจกรรม ตรวจสุขภาพ ออกกำลังกายและเลี้ยงข้าวกลางวันให้ผู้สูงอายุ พร้อมมารับเบี้ยยังชีพที่ทาง อบต. นำมาจ่ายให้ด้วย โดยมาจัดที่ศูนย์อเนกประสงค์ฯในหมู่บ้านที่ 7 ในการเข้าร่วมกิจกรรมในวันประชุมใหญ่ของเดือนนั้น สำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ไกลหรือไม่แข็งแรง เดินทางมาไม่สะดวก ทาง สอช.มีรถรับส่ง ทำให้ผู้สูงอายุที่อยู่ไกลได้มีโอกาสมาเข้าร่วมกิจกรรม นับว่าเป็นการทำให้ผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกในการเดินทางมาร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกว่าคุณเองยังมีผู้ห่วงใยดูแล ไม่ได้ถูกทอดทิ้ง แต่ถ้าหากมีกิจกรรมที่ไม่มากนักเพียงออกกำลังกายก็จะไปร่วมกันทำกิจกรรมที่สถานีอนามัย

5. เข้าภาพหลักและเงินงบประมาณ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน

ถึงแม้ว่างานโครงการนำร่องศูนย์อเนกประสงค์ฯยังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างเต็มที่ระหว่างฝ่ายบริหารของ อบต. แต่จากการสัมภาษณ์นายก อบต. ท่านได้แสดงความเห็นว่า การพัฒนาในปัจจุบันต้องเน้นด้านสังคมไม่ใช่เน้นโครงสร้างพื้นฐาน ถ้าท่านเห็นว่าโครงการไหนดีก็จะสนับสนุนแต่ต้องมีการพิจารณาโครงการนั้นก่อนอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามจากการศึกษาอาจกล่าวได้ว่าเจ้าภาพหลักในปัจจุบันที่ดูแล และสนับสนุนงบประมาณให้แก่ สอช. คือ องค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา

เนื่องจากเงินงบประมาณจาก อบต.สามพระยา จากฝ่ายพัฒนาและบริการสวัสดิการทางสังคม ซึ่งมีให้สำหรับงานพัฒนาด้านสังคม ปีละ 500,000 บาท แต่ไม่พอเพราะต้องดูแลทุกด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านสังคม และสงเคราะห์ให้กับคนทุกกลุ่มที่อยู่ในโครงการรวมทั้งผู้สูงอายุในพื้นที่ด้วย สำหรับเกี่ยวกับโครงการ สอช.นี้จะเห็นได้ว่าฝ่ายบริหาร อบต. มีส่วนสนับสนุนเช่นกันโดยได้มีการอนุมัติเงินจำนวน 300,000 บาท เพื่อปรับปรุงศาลาอเนกประสงค์ของหมู่บ้านที่ 7 ให้เป็นที่ทำการของ สอช.อบต.

สามพระยา นอกจากนี้ก็ได้จัดงบประมาณสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของ ศอศช. เช่น ค่าจัดเลี้ยงอาหารกลางวันผู้สูงอายุ สิ่งของที่เป็นรางวัลให้กับผู้สูงอายุในช่วงงานเทศกาลสำคัญ แจกผ้าห่มให้ผู้สูงอายุ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ปลัด อบต.สามพระยา ได้กล่าวว่า “โครงการ ศอศช. เป็นโครงการดี ควรทำต่อ และ อบต. สามารถดำเนินการสนับสนุนด้วยงบประมาณของ อบต. สามพระยาเองได้ ทั้งนี้เนื่องจาก อบต. สามพระยา เป็น อบต. ชั้นกลาง มีรายได้ 22 - 25 ล้านบาทต่อปี ทั้งตำบลมีประชากร 4,000 คน มีผู้สูงอายุทั้งหมด 435 คน เพราะฉะนั้นสามารถให้การสนับสนุนและดูแลโครงการ ศอศช. ภายใต้การดำเนินงานของ อบต.สามพระยาได้” ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์นายก อบต. ที่เกี่ยวกับแนวทางในการหางบประมาณเพิ่มเติมจากภายนอกหรือไม่ ได้รับคำตอบคือ “ถึงจะไม่มีการสนับสนุนจากแหล่งอื่นภายนอก อบต. สามพระยาก็สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องรับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอก ” และจากการสัมภาษณ์ประธานสภาฯ ก็กล่าวว่าขณะนี้งบประมาณหลักในการนำมาจัดดำเนินการเกี่ยวกับ ศอศช. ยังเป็นของ อบต. สามพระยาอยู่

สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน ในขณะนี้กล่าวได้ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนเป็นสาธารณสุขอำเภอที่ช่วยสนับสนุนเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพ การออกกำลังกาย เป็นต้น และที่ผ่านมาปี 2551 ทางกระทรวงแรงงานก็ได้จัดอบรมการทำดอกไม้จันทน์ให้

เนื่องจากปัจจุบัน ศอศช.แห่งนี้ยังมีการบริหารจัดการ หรือการดำเนินการของศูนย์ยังไม่ชัดเจน จึงทำให้การดำเนินการในด้านกิจกรรม และการขอความร่วมมือและประสานกับหน่วยงานอื่นๆ ยังไม่ชัดเจนไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากอาจติดขัดเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น เพราะอีก 4-5 เดือนข้างหน้าจะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร อบต.แห่งนี้ใหม่ ดังนั้นการบริหารงานจึงยังไม่มีที่ชัดเจน รวมไปถึงการติดต่อหน่วยงานอื่นที่ควรเข้ามาเกี่ยวข้องและสนับสนุนด้วย จากการศึกษาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องคาดว่า หากการเลือกตั้งผ่านไปแล้วน่าจะมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ชัดเจนขึ้น (และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ในขณะเดียวกันก็มีบุคคลที่ต้องการให้ ศอศช.ขับเคลื่อนเต็มรูปแบบ มีการติดต่อหารือ และประสานงานในเบื้องต้นกับหลายหน่วยงานไว้ล่วงหน้าแล้วเช่นเดียวกัน ดูรายละเอียดในหัวข้อ ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อ)

6. ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการดำเนินการ ศอศช.

6.1) ปัจจัยที่เอื้อ

6.1.1 ปัจจัยภายใน

1.) มีการพยายามผลักดันทำอย่างต่อเนื่องจากประธานสภาฯ กรรมการบางท่าน และเจ้าหน้าที่ของ อบต. โดยมีประธานสภาฯ เป็นตัวหลักในการผลักดันและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.) เจ้าหน้าที่ภายใน อบต. ที่ทำงานเข้มแข็งและเห็นความสำคัญของการตั้ง คอสม. คือ ปลัด อบต. กล่าวให้สัมภาษณ์ว่า ขณะนี้มีการเตรียมบุคลากรที่จะเข้าปฏิบัติหน้าที่ดูแล คอสม. โดยตรง หากมีการตั้ง คอสม. ได้อย่างเต็มรูปแบบ

3.) มีความพร้อมทุนทางสังคมในด้านบุคลากรและหน่วยงานที่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุหากมีการดำเนินการเต็มรูปแบบ ดังนี้

(1) ทางสาธารณสุข ได้แก่ สถานีอนามัยทั้ง 2 แห่ง ในพื้นที่ตำบลสามพระยา โดยเฉพาะหัวหน้าสถานีอนามัยบ้านอ่างหิน ได้ให้ความสำคัญ ติดตามดูแลผู้สูงอายุตลอดมาและสนับสนุนให้มีกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ

(2) จากการสัมภาษณ์ พมจ. เพชรบุรี เห็นว่าเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมระดับจังหวัด (พมจ.) และระดับปฏิบัติในพื้นที่จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงสามารถช่วยประสานการดำเนินการกับกระทรวงหลักหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนหรือให้คำแนะนำดำเนินการกิจกรรมในวิชาการและการฝึกปฏิบัติ เพราะที่ผ่านมา (ปี พ.ศ.2551) ได้ทำมาแล้วและได้รับการสนับสนุนอย่างดี เช่น กระทรวงแรงงาน เป็นต้น

4.) อบต. สามพระยามีสักยภาพในด้านงบประมาณที่จะสนับสนุนการดำเนินการ คอสม. ได้ด้วยตนเอง หากแม้จะไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน จากการสัมภาษณ์ปลัด อบต. สามพระยาได้ยืนยันว่าทาง อบต. สามพระยา มีความสามารถที่จะดำเนินการด้วยการพึ่งตนเองได้เพราะ อบต. สามพระยา เป็น อบต. ชั้นกลาง มีรายได้เพียงพอที่จะจัดงบรายได้บางส่วนมาจัดสรรให้กับการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมสำหรับ คอสม. ได้

5.) จากการดำเนินการที่ผ่านมา คอสม. ที่ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและมีปัญหาในการดำเนินการอยู่ เนื่องจากความไม่ชัดเจนในการบริหารและการให้ความสำคัญอย่างชัดเจนกับโครงการนี้ แต่บุคลากรฝ่ายสภา อบต. และปลัด อบต. เห็นว่า คอสม. ต้องมีการดำเนินการให้เป็นรูปธรรมชัดเจนอย่างแน่นอนและก้าวหน้าให้มากขึ้นกว่านี้ และในขณะนี้บุคลากรใน อบต. ที่เห็นความสำคัญของ คอสม. ต้องการให้มีการดำเนินการเต็มรูปแบบ ได้มีการติดต่อพูดคุยประสานงานกับหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ของตำบลไว้ล่วงหน้าบ้างแล้ว ดังนี้

- ศูนย์พัฒนาห้วยทรายฯ จะให้ความรู้ทางด้านสมุนไพร และสนับสนุนให้มีการปลูกสวนสมุนไพรในตำบล

- สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์

- มหาวิทยาลัยศิลปากรจะให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ หรือช่วยเหลือด้านยานพาหนะในการนำผู้สูงอายุไปทัศนศึกษาที่ไม่ไกลจากพื้นที่

- สาธารณสุขระดับตำบล คือสถานีอนามัยทั้ง 2 แห่งที่อยู่ในพื้นที่ตำบลสามพระยา คือสถานีอนามัยบ้านอ่างหิน และสถานีอนามัยบ้านช่างแทงกระจาด

- โรงเรียนทุกโรงเรียนในตำบล

6.) ผู้นำในระดับพื้นที่ (ผู้ใหญ่บ้านและกำนัน) ไม่ได้เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จะทำงานในลักษณะที่ตนเองรับผิดชอบเท่านั้น ดังนั้นจึงไม่มีการแตกแยกเป็นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

7.) หากพิจารณาโดยรวมๆ ถึงแม้ว่าการทำงานที่ไม่ประสานกันคิระหว่างนายก อบต. กับประธานสภา อบต. จะเห็นได้ว่าแต่ถึงอย่างไรทางฝ่ายบริหารก็ยังให้ความสำคัญสนับสนุน เห็นได้จากการผ่านอนุมัติเรื่องงบประมาณในการปรับปรุงศาลาอเนกประสงค์ เพื่อจะได้จัดตั้งเป็นสถานที่ดำเนินการศอศช. เป็นเงิน 300,000 บาท

6.1.2 ปัจจัยภายนอก

ก. ภาคเอกชนมีแนวโน้มสูงพร้อมที่จะสนับสนุนในงบประมาณที่เป็นเงินเข้ามาช่วยในการดำเนินกิจกรรม เช่น จะจัดหาอุปกรณ์การออกกำลังกายให้กับ ศอศช.อบต.สามพระยา แต่ขณะนี้ขอคู้ทำที่การดำเนินงานของ อบต.สามพระยาก่อนว่าจะดำเนินการอย่างไร

ข. องค์กรหรือหน่วยงานภายนอกพื้นที่ที่สามารถจะให้การสนับสนุนการขยายผลกิจกรรมของ ศอศช.ได้ อาทิ

- มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

1) อาจารย์ภาควิชาพลศึกษาพร้อมที่จะสอนการออกกำลังกายให้ผู้สูงอายุ ด้วยวิธีการออกกำลังกายโดยยั้งยืน และให้คำแนะนำการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ

2) กระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องให้ทางสำนักงาน พมจ.ช่วยประสานให้ ดังปีที่แล้ว (2551) กระทรวงแรงงานมาอบรมทำยาหม่อง และสถานีอนามัยอ่างหิน จัดสอนการทำหรีดให้กับผู้สูงอายุ โดยทั้ง 2 แห่งใช้งบประมาณของตนเอง

6.2) ปัจจัยที่ไม่เอื้อ

1.) การนำโครงการนำร่องเข้ามาลงในพื้นที่เป็นการนำมาแบบ Top-down โดยภาคเอกชนประสานผ่านทางประธานสภา ไม่ได้ผ่าน อบต. โดยตรงตั้งแต่เริ่มแรกและไม่ผ่านสำนักงาน พมจ.ด้วย จึงทำให้มีผลดังนี้

- ในเริ่มแรก (ปี พ.ศ. 2550) การดำเนินงานไม่ผ่านจังหวัด ภาครัฐยังเข้ามาดำเนินการเต็มที่ไม่ได้ โดยเฉพาะผู้แทนกระทรวงหลัก ดังนั้นในขณะนั้นสำนักงาน พมจ.ยังไม่ได้ลงไปในพื้นที่ประสานงานอย่างชัดเจนกับ ศอศช. เป็นเพียงแค่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เป็นรูปธรรม

- เนื่องจากไม่มีการประสานงานอย่างใกล้ชิดจากประธานสภา อบต. ทำให้ฝ่ายบริหารมีความเข้าใจในการให้บริการสวัสดิการสังคมในรูปแบบของ ศอศช. ที่ไม่ชัดเจน เพราะนายก อบต.ท่านมีความเห็นว่าการนำเงินมาทำในโครงการ ศอศช. กับการนำเงินส่วนนี้ไปขยายให้จำนวนผู้สูงอายุในพื้นที่ให้ได้รับเบี้ยยังชีพมากขึ้นจะดีกว่า (จากการสัมภาษณ์ นายก อบต.)

2.) ปัญหาการเมืองในท้องถิ่น ผู้บริหาร อบต. อยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อกำลังใกล้จะหมดวาระและต้องมีการเลือกตั้งอีก 4-5 เดือนข้างหน้า ดังนั้นจึงต้องระวังกิจกรรมที่จะทำให้เกิดคะแนนเสียง

กับฝ่ายตรงข้ามได้ (แต่จากการสัมภาษณ์เชิงลึกอาจกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาก็ได้หันมาให้ความสนใจทางด้านสังคมมากกว่าการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวกับการก่อสร้าง แต่ฝ่ายบริหารยังไม่ชัดเจนพอ)

3.) ผู้นำด้านฝ่ายบริหารของ อบต. มีความรู้และความเข้าใจในแนวคิดการทำงานด้านการพัฒนาสังคมในลักษณะ สอช. อาจยังไม่ชัดเจนพอ

4.) จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ข้อพิจารณาว่า ผลการเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นอีก 4-5 เดือนข้างหน้า ผู้ที่จะเข้ามาบริหาร อบต.สามพระยาจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ สอช.อบต.สามพระยาแน่นอน ซึ่งผลที่ตามมาขึ้นอยู่กับบุคคลที่ได้รับเลือกเข้ามาบริหาร อบต.สามพระยาว่าให้ความสำคัญมาก-น้อยแค่ไหนต่อโครงการนำร่องนี้ หรืออาจจะต้องใช้เวลามาก-น้อยเพียงไรในการศึกษาแนวคิด กระบวนการดำเนินงานของ สอช. นั้น

5.) บุคลากรที่จะมาทำงานรับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องกับการจัดการประสานงานเกี่ยวกับศูนย์อเนกประสงค์นี้จะต้องเป็นผู้เข้าใจในแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์ฯ อย่างดี และควรมีความรู้เกี่ยวกับแนวทางการให้บริการสวัสดิการสังคมที่ชัดเจนด้วย ดังนั้นหากทาง อบต. จะแต่งตั้งใครก็ตามมาเป็นผู้ดูแลหรือเกี่ยวข้องกับ สอช. โดยตรง จะต้องได้มีการอบรมหรืออย่างน้อยไปดูงานศูนย์อเนกประสงค์ที่ประสบผลสำเร็จด้วยอย่างน้อย 2-3 ครั้ง และอีกทางหนึ่งก็คือ เจ้าหน้าที่จากสำนักงาน พมจ.จะต้องเป็นที่เล็งอย่างใกล้ชิดด้วย

7. ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

หากได้มีการพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และรวมทั้งผู้นำท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่าปัญหาที่เป็นอยู่ในขณะนี้คือ

1) การดำเนินการนำโครงการนำร่อง สอช. มาลงสู่พื้นที่เป็นการนำเข้ามาอย่าง Top-down โดยผ่านมาทางประธานสภาฯ (แบบส่วนตัว) ไม่ผ่าน อบต.ให้ถูกต้อง ทำให้การประสานงานระหว่างฝ่ายบริหาร กับฝ่ายสภา อบต. ไม่สอดคล้องเท่าที่ควรจะเป็น

ในระยะเริ่มแรกทางสำนักงาน พมจ.ก็ทราบเรื่อง แต่เมื่อยังไม่มีเรื่องผ่านอย่างเป็นทางการ ดังนั้นในระยะเริ่มแรกยังไม่มีการปฏิบัติงานให้ชัดเจน แต่มีการรับรู้และติดตามข้อมูลเป็นระยะๆ จากทางประธานสภาฯ และปลัด อบต. และต่อมาได้มีส่วนร่วมเข้าประชุมกับทางกระทรวง พม.ด้วย ในปี 2551 จึงได้มีการประสานกับกระทรวงแรงงานจัดกิจกรรมให้กับทาง สอช.อบต.สามพระยา

2) การดำเนินงานของ สอช.อบต.สามพระยา ขณะนี้ยังไม่ได้อยู่ในแผนงานด้านพัฒนาสังคมของอบต. ดังนั้นอาจมีปัญหาค่าใช้จ่ายในเรื่องงบดำเนินงานได้ ซึ่งแนวทางแก้ไขควรปรับโครงการนำร่อง สอช.อบต.สามพระยา เข้ามาอยู่ในแผนงานด้านพัฒนาสังคมของ อบต. เพื่อสามารถจัดงบให้มีการสนับสนุนการดำเนินงานต่างๆ ได้อย่างเพียงพอกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ของ สอช. (จากการสัมภาษณ์นายก อบต.)

3) เป็นปัญหาการเมืองในพื้นที่ระหว่างการเก็บคะแนนเสียงจากคนในพื้นที่ โดยโครงการนำร่อง สอศช.อบต.สามพระยา อาจจะเป็นตัวทำคะแนนเสียงให้กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เนื่องจากจะมีการเลือกตั้งนายก อบต. ใหม่ใน 4-5 เดือนข้างหน้า (ระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม พ.ศ. 2552)

4) ผู้นำองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นยังไม่ชัดเจนในแนวความคิดการพัฒนาด้านสังคมแต่ก็ไม่ชัดเจนในการขอเงินสนับสนุนที่เหมาะสม

5) จากการลงพื้นที่ทำให้ทราบว่า ยังมีประชาชนในหลายหมู่บ้านของตำบลสามพระยา ไม่ทราบว่า มี สอศช. เกิดขึ้นในตำบลของตน หรือบางคนทราบว่า มีศูนย์ฯ แต่ไม่ทราบว่า มีกิจกรรมทำอะไรบ้าง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าถึงแม้จะมีการทำประชาคม โดยมีผู้สูงอายุร่วมเข้าประชุม เป็นการรับรู้ระหว่างทำประชาคมหรือหลังทำประชาคมเท่านั้น ดังนั้นต้องมีการพิจารณาและตระหนักให้ดีกว่าหลังการประชุมแล้วมีผลอะไรบ้างเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ทั้งในด้านการรับรู้ ความรู้ที่ถูกต้อง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

สำหรับผู้วิจัยมองปัญหาในการจัดดำเนินการของ สอศช.อบต.สามพระยา **อยู่ที่ปัญหาหลักที่สำคัญคือ การจัดการบริหารโครงการ** ซึ่งต้องมาจากการเข้าใจ และการประสานงานที่ดีต่อกันระหว่างนายก อบต. กับประธานสภา อบต. นอกจากนี้ผู้นำต้องมีความเข้าใจและมีวิสัยทัศน์ทางการพัฒนาสังคม และการให้บริการสวัสดิการสังคมให้ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีประเด็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. ในพื้นที่ซึ่งถ้ามีการเลือกตั้งเสร็จเรียบร้อยแล้วปัญหาที่เกิดขึ้นอาจจะคลี่คลายไปได้

8. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของ สอศช.ที่ผ่านมา

ผลการศึกษาจากหลายท่านได้ให้ความเห็นว่า สอศช.อบต.สามพระยา ยังดำเนินการไปไม่ไกลและไม่ก้าวหน้ามาก มีการดำเนินงานไปบ้างเกี่ยวกับอาคารที่จัดตั้งศูนย์ฯ แต่ยังไม่มีการจัดตั้งศูนย์ฯ และชัดเจนที่จัดให้กับผู้สูงอายุ ยังคงเป็นกิจกรรมปกติที่ทางสถานีอนามัยปฏิบัติอยู่ คือ การตรวจสุขภาพและออกกำลังกายซึ่งทางสถานีอนามัยได้จัดทำให้อยู่แล้วกับชมรมผู้สูงอายุในหมู่บ้าน สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ จากการลงพื้นที่พิจารณาแล้วเห็นว่ายังไม่เรียบร้อยหลายอย่างโดยเฉพาะ

1) พื้นที่โดยรอบของอาคารสถานที่ ยังไม่ได้รับการปรับปรุงพัฒนา หากมีการดำเนินการจะทำให้เกิดประโยชน์ในการใช้พื้นที่รอบนอกจัดทำกิจกรรมได้อีก

2) การจัดแบ่งพื้นที่ในอาคารเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ พร้อมอุปกรณ์/วัสดุให้กับผู้สูงอายุยังมีไม่ชัดเจน ดังนั้นควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่จะให้ผู้สูงอายุได้ร่วมกิจกรรม อาจเริ่มจากกิจกรรมเล็กๆก่อนก็ได้ เช่น หมากกรุก หมากฮอส (เกี่ยวกับความคิด) เกมส้ปาเป้า ซึ่งเป็นการออกกำลังกาย การใช้สายตา มุมอ่านหนังสือ มุมดนตรี ฯลฯ

3) ควรจัดหากิจกรรมของผู้ต่างวัยที่จะมาทำร่วมกับผู้สูงอายุ เช่น ดนตรีไทย ฯลฯ

4) พื้นที่ของหมู่บ้านหลายหมู่บ้านอยู่ไกลจากที่ทำการ สอศช. (หมู่ 7) ผู้สูงอายุไปมาลำบาก ถึงแม้ว่าจะกำหนดให้วันที่ 23 ของทุกเดือนเป็นวันพบปะผู้สูงอายุ มีการเลี้ยงอาหารกลางวัน และมีการจัดกิจกรรม สำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในหมู่บ้านไกลทาง สอศช.มีรถไปรับมาร่วมกิจกรรม แต่ยังมีผู้สูงอายุมา

น้อยอยู่ ทาง ศอศช.อาจต้องจัดหารูปแบบกิจกรรมที่เกิดการจูงใจให้ผู้สูงอายุอยากเข้าร่วมกิจกรรม เช่น จัดมอบของขวัญพิเศษวันเกิดให้กับผู้สูงอายุที่มีอายุมากที่สุดและรองลงมา ในเดือนที่มีการประชุม ฯลฯ

สำหรับความคิดเห็นของประธานสภาฯ ที่พยายามผลักดันการจัดตั้ง ศอศช. นั้น บอกว่ายังไม่พอใจกับความก้าวหน้าที่ผ่านมา

9. อนาคตที่ควรจะเป็นของ ศอศช.

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกสรุปได้ดังนี้

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยาต้องเข้ามาเป็นเจ้าภาพหลักเต็มตัวเพราะ
 - 1.1) สามารถทำได้ในเรื่องงบประมาณสนับสนุน และบุคลากรที่พร้อมที่จะทำงานด้านสวัสดิการสังคมด้านผู้สูงอายุ
 - 1.2) มีหน่วยงานที่จะสนับสนุนทั้งทางด้านวิชาการและกิจกรรมที่ปฏิบัติ ทั้งที่เป็นสถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีความพร้อม และสามารถเข้ามาช่วยได้ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่
 - 1.3) ควรมีการดำเนินงานให้มีผลงานเพื่อที่จะได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนที่พร้อมจะสนับสนุนอย่างเต็มที่และอีกหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 1.4) ควรมีกิจกรรมสำหรับผู้ต่างวัยให้เข้าร่วมกิจกรรมด้วย
- 2) หากในอนาคต ศอศช.แห่งนี้มีความเข้มแข็งมากขึ้น ควรมีการขยายกิจกรรมการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่ไม่มีใครดูแลที่บ้าน หรือผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยอยู่ที่บ้านด้วย
- 3) หากเป็นไปได้ควรมีการกระจาย ศอศช. ออกไปโดยให้บริการ 3-4 หมู่บ้าน ต่อ 1 ศอศช. โดยให้อยู่ในรัศมี 3 -5 กิโลเมตร ไม่ควรเกิน 5 กิโลเมตร เพราะไปมาลำบาก มาไม่สะดวก เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศ และที่ตั้งของหมู่บ้านค่อนข้างจะห่างกัน
- 4) ต้องมีการพัฒนาบริเวณภายนอกรอบๆ ตัวอาคาร ศอศช. จะทำให้มีพื้นที่ทำกิจกรรมอย่างอื่นได้ เช่น พัฒนาเป็นสนามเด็กเล่น สนามฟุตบอลสำหรับเยาวชนได้เล่นกีฬา ห้องสมุดประจำตำบล และมีมุมเปิดให้ผู้สูงอายุ ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องมีงบประมาณสนับสนุน

10. สรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

- 1) ศอศช. เกิดจาก Top-down ถึงแม้จะมีการทำเวทีประชาคมก็ตาม
- 2) ตามความคิดเห็นของปลัดอบต.ให้ความเห็นและยืนยันว่า ศอศช.อบต.สามพระยามีงบประมาณเพียงพอที่ดำเนินการได้ด้วยตนเอง ดังนั้นเห็นว่าต้องผลักดันให้ก้าวหน้าให้ได้ เพราะมีปัจจัยเอื้อหลายอย่างที่จะทำให้เกิดได้อย่างดี ดังที่กล่าวแล้ว
- 3) การบริหารงานศอศช. จะต้องมึสิ่งทีพิจารณาเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นด้วย โดยเฉพาะการประสานงานระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะในช่วงระหว่างการหาเสียงเพื่อได้คะแนนเสียงของคนในพื้นที่ของตำบลสามพระยาโดยเอากิจกรรมเป็นตัวหาคะแนนเสียง

4) สำหรับอนาคตทาง ศอศช.อบต.สามพระยา ปลัด อบต.ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการบริหาร ศอศช. ที่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารคนใหม่ที่จะได้รับการเลือกตั้งในอนาคตอีก 4 เดือนข้างหน้า โดยให้ข้อคิดดังนี้

กรณีที่ 1 ถ้าการเลือกตั้งได้ผู้บริหารคนเดิมการสนับสนุนหรือการเห็นความสำคัญต่อ ศอศช. อาจจะไม่เต็มที่ ต้องดูว่าจะมีการเคลื่อนไหวในการดำเนินงาน ศอศช.ไปในทิศทางอย่างไร

กรณีที่ 2 ถ้าการเลือกตั้งมีการเปลี่ยนแปลง ก็ต้องดูว่าผู้บริหารคนใหม่เป็นใคร ถ้าเป็นคนใหม่ ที่เห็นความสำคัญของ ศอศช. การทำงานจะไปได้ดี แต่ถ้าเป็นคนใหม่ที่มีวิสัยทัศน์ที่ยังไม่ชัดเจนพอในการพัฒนาทางด้านการให้บริการทางสังคมในแนวคิด ศอศช.ก็จะเหมือนเดิมอีก

5) ถ้าเป็นไปได้ควรกระจายการตั้ง ศอศช. ในกรณีพื้นที่ที่ห่างไกลกัน โดยตั้ง ศอศช. 1 แห่ง ให้ดูแลพื้นที่ใกล้เคียง 3-4 หมู่บ้าน

11. ข้อเสนอจากผลการวิจัย

1) ศอศช. อบต.สามพระยา มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการดำเนินงานที่เกิดขึ้นในขณะนี้ เกี่ยวกับการดำเนินการตัดสินใจของผู้บริหาร อบต.ฝ่ายบริหาร เนื่องจากยังไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการมอบให้ประชาชนสภาฯ เป็นผู้ดำเนินการเป็นหลัก และอีกประเด็นหนึ่งคือ เกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นมีส่วนในการบริหารจัดการด้วย

2) สำหรับเรื่องงบประมาณที่จะสนับสนุนการดำเนินงานและกิจกรรมนั้น ทาง อบต. สามพระยามีงบประมาณเป็นของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินงานอยู่แล้ว ถ้าหากได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนซึ่งพร้อมที่จะให้การสนับสนุน ก็จะช่วยเสริมให้มีความเข้มแข็งในการดำเนินการของ ศอศช. แห่งนี้มากขึ้น

3) ความสำเร็จที่จะเกิดจากการดำเนินงานของ ศอศช.อบต.สามพระยานี้ นอกจากมีความพร้อมในเรื่องของสถานที่และงบประมาณสนับสนุนที่เป็นปัจจัยต้นทุนที่มีอยู่แล้ว หากได้รับคำแนะนำและการสนับสนุนในการจัดวางกิจกรรมต่างๆ ให้หลากหลายและเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ใน ศอศช. แห่งนี้จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และที่สำคัญจากกระทรวงหลักในระดับจังหวัด จะทำให้โครงการนำร่องของ ศอศช.อบต.สามพระยา จะมีการพัฒนาไปได้ดี

4) จะต้องคำนึงถึงการวางกิจกรรมให้กับผู้ต่างวัยที่จะเข้าใช้บริการ ศอศช. แห่งนี้ด้วย จะได้เกิดความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุกับผู้ต่างวัยได้ดี

5) ถ้าเป็นไปได้ควรบรรจุโครงการ ศอศช. เข้าอยู่ในแผนการพัฒนาสังคมของ อบต. จะได้ทำให้การดำเนินงานในด้านต่างๆ สะดวกและเป็นไปตามระบบการทำงานมากขึ้น

6) เห็นว่า ศอศช. แห่งนี้ ถ้ามีการบริหารจัดการที่ดี จะสามารถดำเนินงานไปได้อย่างเข้มแข็ง เนื่องจากมีปัจจัยเอื้อทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ในหลายประเด็นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนให้ดำเนินการได้อย่างเข้มแข็ง

2.6 สถานภาพของตอซช. อำเภอเขาย้ายสน ตำบลเขาย้ายสน

อำเภอเขาย้ายสน จังหวัดพัทลุง

1. การก่อตั้ง ตอซช.

ตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) มีมติในการประชุมครั้งที่ 2/2549 เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2549 มอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) ดำเนินการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ในลักษณะโครงการนำร่องทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค ภาคละ 1 แห่ง สำหรับภาคใต้สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (สทส.) ได้คัดเลือกพื้นที่อำเภอเขาย้ายสน จังหวัดพัทลุงเป็นสถานที่จัดตั้งเป็นโครงการนำร่อง ตอซช. เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมทั้งในด้านสถานที่ บุคลากร งบประมาณและมีเครือข่ายสนับสนุนในการดำเนินงาน

การจัดตั้ง ตอซช. อำเภอเขาย้ายสน นั้นเริ่มตั้งแต่ปลายปี 2549 มีการเตรียมการดำเนินการซึ่งได้รับความร่วมมือและให้การสนับสนุนจากหน่วยงานเจ้าภาพหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นอย่างดีเช่น โรงพยาบาลเขาย้ายสน ให้การสนับสนุนสถานที่จัดตั้งศูนย์ฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือเทศบาลตำบลเขาย้ายสน ได้ร่วมเป็นเจ้าภาพหลักในการสนับสนุนงบประมาณเต็มที่ ประกอบกับมีชมรมผู้สูงอายุที่มีความเข้มแข็งที่เกิดจากคนในชุมชนเขาย้ายสน ซึ่งประกอบด้วย ข้าราชการบำนาญ พ่อค้า และประชาชนทั่วไป ที่เห็นความสำคัญและผู้สูงอายุเองก็ตระหนักในคุณค่าของตนเอง ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างเข้มแข็ง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการเกิดศูนย์อเนกประสงค์ผู้สูงอายุในชุมชน อำเภอเขาย้ายสนนั้น เกิดจากจิตวิญญาณของคนในชุมชนที่ได้เห็นความสำคัญ และเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ฯ โดยให้ประชาชนในชุมชน องค์กรในชุมชน เป็นผู้ร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมกระทำ จนเกิดเป็นรูปธรรม โดยมีการบริหารดำเนินงานและจัดการบริการและดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ กล่าวได้ว่า การเริ่มต้นจัดตั้ง ตอซช. อำเภอเขาย้ายสน เป็นการเริ่มต้นจากพื้นฐานของชุมชนอย่างแท้จริง (Community-base Approach)

ก่อนมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการโดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ ร่วมกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพัทลุง และรองศาสตราจารย์ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร เพื่อให้ความรู้แนวคิดรูปแบบศูนย์อเนกประสงค์ฯ ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายผู้สูงอายุเข้าร่วมรับฟัง และระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่มี เพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวคิด วัตถุประสงค์ และผลักดันให้เกิดการจัดตั้งศูนย์ฯ ต่อมาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน โดยคำสั่งจังหวัดพัทลุงที่ 177/2550 เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2550 ประกอบด้วยคณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการบริหารศูนย์อเนกประสงค์ผู้สูงอายุในชุมชนอำเภอเขาย้ายสน และต่อมาได้มีพิธีเปิดศูนย์ฯอย่างเป็นทางการในวันที่ 5 พฤศจิกายน 2550

2. สถานที่ตั้งอาคาร

สถานที่ในการจัดตั้งศูนย์ฯ

นับแต่อำเภอเขาชัยสนได้ถูกเลือกให้เป็นพื้นที่โครงการนำร่องศอศช. ในปลายปี 2549 โรงพยาบาลเขาชัยสน ได้อนุญาตให้ใช้อาคารศูนย์เด็กเล็ก เป็นที่ตั้งทำการของ ศอศช. อำเภอเขาชัยสน ซึ่งต้องมีการปรับปรุงซ่อมแซมอาคาร โดยได้เงินสนับสนุนจากกองทุนผู้สูงอายุเป็นเงิน 578,000 บาท (ห้าแสนเจ็ดหมื่นแปดพันบาทถ้วน) เป็นค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงอาคาร พร้อมซื้อวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็นและเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมภายในศูนย์ฯ และกิจกรรมในพิธีวันเปิดศูนย์ฯ ด้วย

บุคลากร

เริ่มแรกโรงพยาบาลเขาชัยสนได้สนับสนุนบุคลากรของโรงพยาบาลจำนวน 2 คน คือ พยาบาลวิชาชีพ และเจ้าหน้าที่ธุรการมาช่วยปฏิบัติงานใน ศอศช.

ในปี พ.ศ. 2550 ได้มีการจัดจ้างเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ 1 คน โดยใช้งบประมาณกองทุนผู้สูงอายุ และต่อมาปี พ.ศ. 2551 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลตำบลเขาชัยสนให้จ้างเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ ว่าจ้างเดือนละ 8,000 บาท รวมเป็นเงิน 96,000 บาทต่อปี และยังคงให้การสนับสนุนมาจนถึงปัจจุบัน

วัสดุอุปกรณ์

ในอาคารที่ตั้งของศูนย์ฯ ได้แบ่งพื้นที่การทำกิจกรรมหลายอย่าง เช่น มีมุมอ่านหนังสือ มุมพักผ่อน ร้องเพลง ดุทีวี ด้านหลังภายในอาคารของศูนย์ฯ เป็นพื้นที่ที่ใช้อบรมเกี่ยวกับอาชีพของสมาชิกศูนย์ฯ (ซึ่งค่อนข้างแคบ) ส่วนที่โล่งด้านหน้าภายในอาคารทำเป็นที่ประชุมของสมาชิกศูนย์ฯ ในวันพบปะสมาชิกประจำเดือนซึ่งมีพื้นที่ไม่กว้างมากที่จะรองรับสมาชิกที่มาพร้อมกันหรือกิจกรรมที่ทำมากกว่าหนึ่งอย่าง สำหรับอุปกรณ์ออกกำลังกายนั้น ผู้สูงอายุไปใช้ที่โรงพยาบาลเขาชัยสน ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ๆ ศอศช.

เครือข่ายที่สนับสนุนในการดำเนินงาน

ศอศช. อำเภอเขาชัยสน มีเครือข่ายหลักๆ ที่ให้การสนับสนุน ดังนี้

- **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** คือ เทศบาลตำบลเขาชัยสน (ทต.เขาชัยสน) ที่มีศักยภาพในด้านงบประมาณและเห็นความสำคัญตระหนักในคุณค่าของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะนายกเทศมนตรี นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล (อบต.) โดย นายกอบต. ของทุกตำบลที่มีอยู่ในอำเภอเขาชัยสนร่วมเป็นที่ปรึกษาในคณะกรรมการที่ปรึกษาของศูนย์ฯ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณตามความเหมาะสม และให้คำปรึกษาแนะนำในด้านกิจกรรมด้วย

- **โรงพยาบาลเขาชัยสน** สนับสนุนอาคารสถานที่ การดูแลผู้สูงอายุทางด้านสุขภาพอนามัย ให้ความรู้ที่เกี่ยวกับสุขภาพ การดูแลตนเองของผู้สูงอายุและโรคที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ตลอดจนอุปกรณ์การออกกำลังกาย ฯลฯ

- **ชมรมผู้สูงอายุ** ในเขตอำเภอเขาชัยสน มีชมรมผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง 2 ชมรม คือ ชมรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโรงพยาบาลเขาชัยสน และชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเขาชัยสน ชมรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโรงพยาบาลเขาชัยสนเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งมาก มีนายบุญรัตน์ เกตุสุวรรณ เป็น

ประธาน ปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งประธานศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน อำเภอเขาชัยสน ด้วย ปัจจุบันในอำเภอเขาชัยสนมีชมรมผู้สูงอายุจำนวน 43 ชมรม

- ผู้นำชุมชน ที่อยู่ในพื้นที่อำเภอเขาชัยสน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดีเสมอมา

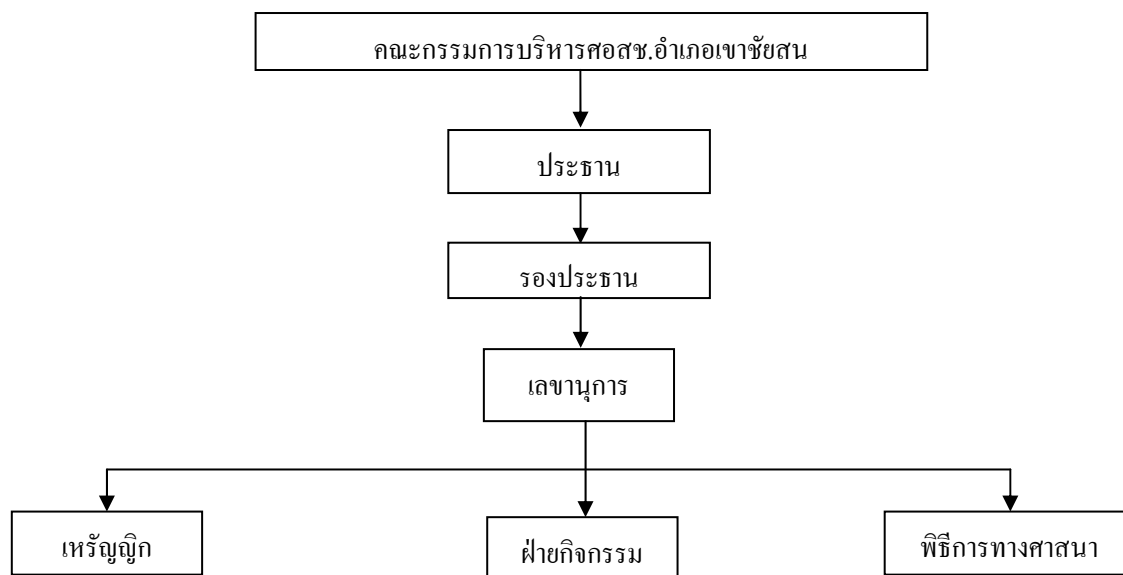
3. คณะกรรมการบริหาร สอสช.

การดำเนินงาน สอสช.อำเภอเขาชัยสน มีรูปแบบการบริหารงานเป็นคณะกรรมการแบ่งเป็น 2 ชุดคือ คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการบริหารศูนย์อเนกประสงค์ฯ (ภาคผนวก ข) นอกจากนี้ใน คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีการแบ่งโครงสร้างการปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างชัดเจนด้วย

คณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วยคณะกรรมการ 15 คน เกือบทั้งหมดเป็นข้าราชการประจำ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น และข้าราชการเมืองส่วนท้องถิ่นและประธานสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ประจำจังหวัดพัทลุง

คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ประกอบด้วยประธาน รองประธาน และกรรมการ จำนวน 16 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญ ที่มีอาชีพเคยเป็นครู ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน และข้าราชการบำนาญอาชีพต่างๆ ประชาชนทั่วไป ฯลฯ จะเห็นว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ คือตัวแทนที่มาจากผู้สูงอายุจริง ดังนั้นจะมีความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัว หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ แต่ประเด็นที่สำคัญเป็นบุคลากรที่มาจากผู้สูงอายุ มิใช่มาจากบุคลากรที่เป็นข้าราชการประจำ หรือข้าราชการการเมืองส่วนท้องถิ่น ดังที่มีหลายพื้นที่ของ โครงการนำร่อง สอสช.ทำอยู่ จึงทำให้มีความคล่องตัวในการบริหารศูนย์ฯ และนอกจากนี้ยังไม่ต้องพะวงการแบ่งฝ่ายในการทำงานอย่างบางพื้นที่ของ สอสช. ที่คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ซึ่งมาจากเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เพราะถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เห็นความสำคัญของการจัดตั้ง สอสช. การดำเนินการก็จะไม่ราบรื่นเท่าที่ควร

การแบ่งโครงสร้างการดำเนินงานและการแบ่งภารกิจของคณะกรรมการบริหารศูนย์อเนกประสงค์ฯ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 โครงสร้างการดำเนินงานและการแบ่งภารกิจของ สอช.อำเภอเขาชัยสน
ที่มา : สอช.อำเภอเขาชัยสน (2551)

4. การดำเนินการและกิจกรรมของ สอช.

ดังที่กล่าวมาแล้วแต่ข้างต้นว่าคณะกรรมการบริหาร สอช.อำเภอเขาชัยสน มีการวางโครงสร้างการบริหารงานต่างๆอย่างมีระบบและชัดเจน คณะกรรมการบริหาร สอช. ประกอบด้วยบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อนจะเกษียณ โดยเฉพาะเป็นข้าราชการผู้บริหารระดับสูง ในหลากหลายอาชีพ จึงนำความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่มีอยู่ มาใช้ในการบริหารศูนย์ฯ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น มีการวางระเบียบและข้อบังคับในการบริหารงาน และสมาชิกของศูนย์ฯ จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยและเข้มแข็ง

สำหรับกิจกรรมที่ สอช. แห่งนี้ได้ดำเนินการ ทางคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ได้วางแนวทางการให้บริการและจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ในรูปแบบบริการด้านสุขภาพและสังคมในเชิงบูรณาการบนพื้นฐานที่สอดคล้องกับตัวผู้สูงอายุ ครอบครัว และชุมชน ดังนี้

4.1 รูปแบบการบริการด้านสุขภาพ

4.1.1 การตรวจสุขภาพทั่วไปให้ผู้สูงอายุ

เป็นการให้บริการในการตรวจสุขภาพทั่วไปให้กับผู้สูงอายุ เช่น ตรวจวัดความดันโลหิต เจาะเลือดตรวจระดับไขมันในเส้นเลือด น้ำตาลหรือเบาหวาน ฯลฯ

4.1.2 ให้ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุ

- 1) จัดให้มีการบรรยายความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุโรคที่ควรระวังในผู้สูงอายุโดยแพทย์หรือพยาบาลวิชาชีพ
- 2) จัดให้มีการบรรยายความรู้เกี่ยวกับสิทธิต่างๆในเบื้องต้นที่ผู้สูงอายุมีสิทธิที่จะได้รับ
- 3) จัดให้มีการบรรยายเกี่ยวกับกฎหมายระเบียบเกี่ยวกับสิทธิที่ผู้สูงอายุควรรู้

4) จัดให้มีการบรรยายเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปตามสถานการณ์ทางสังคมเศรษฐกิจที่ควรรู้

4.1.3 โครงการรวมพลคนสูงวัยใส่ใจสุขภาพ

เป็นกิจกรรมที่จัดกีฬาของผู้สูงอายุซึ่งทางเทศบาลฯ ชมรมผู้สูงอายุ และศูนย์อเนกประสงค์ร่วมกันจัดกิจกรรม มีการแข่งขันเล่นกีฬาระหว่างผู้สูงอายุ โดยจัดเกมที่เล่นเหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น เปตอง แบดมินตัน เป็นต้น ซึ่งผู้สูงอายุของจังหวัดพัทลุงไปแข่งขันกับจังหวัดอื่นจะได้รับรางวัลหลายประเภท จึงได้รับเป็นโครงการตัวอย่างที่จังหวัดอื่นนำไปปฏิบัติ

4.2 รูปแบบกิจกรรมทางสังคมและนันทนาการ

4.2.1 โครงการเดินไปคุยไป พัฒนาใจ พัฒนากาย

เป็นกิจกรรมที่เปิดให้คนทุกวัยเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีการเดินเป็นกลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีการสนทนาที่ต่างกัน เช่น ใครสนใจเกี่ยวกับการเมืองก็เลือกเดินกับคนที่สนใจการเมืองเหมือนกัน ที่สนใจสมุนไพรก็เดินไปด้วยกันมีการจับกลุ่มกันกลุ่มละ 4-5 คน พอเดินได้ 1 รอบ (เริ่มจากลานกีฬา ถนนโรงพยาบาลเขาชัยสน และมาสิ้นสุดที่เทศบาลฯ) หยุดพักแล้วออกกำลังกายนิดหน่อยก่อนที่จะหยุดพักเสร็จแล้วระหว่างพักมีการดื่มน้ำชาและรับประทานขนมซึ่งจัดโดยเทศบาลฯ ระหว่างพักมีการพูดคุยกันถึงเรื่องต่างๆ รวมไปถึงการปรึกษาหารือ เรื่องของการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์ฯ ด้วย

กิจกรรมนี้กำหนดมีเข้าวันเสาร์ เดือนละ 2 ครั้ง นับว่าเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรงโดยมีการเดินเป็นกิจกรรมการออกกำลังกาย ขณะเดียวกันก็ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในด้านต่างๆ ไปด้วย ทำให้เกิดสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างคนในชุมชนและรวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่เทศบาลฯกับประชาชนด้วย นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการนี้ยังได้รับการดูแลสุขภาพด้วย เพราะก่อนเข้าโครงการนี้จะมีการวัดสุขภาพเกี่ยวกับระดับไขมัน ความดันโลหิต ระดับน้ำตาล/ เบาหวาน และเมื่อออกกำลังกายไปแล้ว 3 - 4 เดือน ก็ให้ไปวัดสุขภาพอีกครั้ง เพื่อดูว่าสุขภาพนั้นเป็นอย่างไร

4.2.2 โครงการจัดงานส่งท้ายปีเก่า - ต้อนรับปีใหม่

4.3 รูปแบบกิจกรรมการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมและศาสนา

4.3.1 แห่ผ้าขึ้นธาตุ

เป็นกิจกรรมที่ทำทุกวันมาฆบูชาของทุกปีที่พื้นที่ปูประเพณีดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนาโดยคนในชุมชนแต่ละหมู่บ้านจะทอผ้าและวาดภาพบนผ้าที่ทอให้สวยงาม เป็นการจัดรวบรวมคนในชุมชน ทุกอาชีพทุกวัย ซึ่งรวมผู้สูงอายุ และคนต่างวัย แล้วเข้าขบวนแห่ผ้าที่ทอ หรือนำผ้าที่เตรียมไว้ไปห่มที่เจดีย์ที่บรรจุพระธาตุ ที่วัดเขียนบางแก้ว ซึ่งเป็นสถานที่ที่ประชาชนในอำเภอเขาชัยสน และอำเภอใกล้เคียง ให้ความเคารพกราบไหว้มานานปี นับว่าเป็นกิจกรรมที่ทำให้คนในชุมชน ได้มีโอกาสมาพบปะสังสรรค์ มีความสัมพันธ์กัน พื้นที่วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม และถือว่าได้มีโอกาสมาทำบุญใหญ่ของชุมชน กิจกรรมนี้ถูกฟื้นฟูขึ้นมา โดยคณะกรรมการบริหารศูนย์อเนกประสงค์ฯ อำเภอเขาชัยสน และ

ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลฯ ชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่และ อบต.ต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่เขตอำเภอเขาชัยสน

4.3.2 การฟื้นฟูสวนรามโนราห์ ให้กับนักเรียนในโรงเรียน

4.3.3 จัดทำชุดมโนราห์เอง ร้อยลูกปัดโดยรักษาลวดลายของดั้งเดิมไว้

4.4 รูปแบบกิจกรรมการปฏิบัติธรรม

4.4.1 มีการสวดมนต์ไหว้พระและนั่งสมาธิที่ศูนย์อเนกประสงค์ฯ ในวันพระ หรือตอนเย็น

4.4.2 โครงการอิมมธรรม - อิมอาหารเป็นกิจกรรมที่ทางเทศบาล กับชมรมผู้สูงอายุ และศูนย์อเนกประสงค์ฯ ร่วมกัน โดยทางเทศบาลเป็นผู้ออกงบประมาณและจัดงานให้ จัดปีละครั้ง มีกิจกรรมคือนิมนต์พระมาเทศน์ให้ผู้สูงอายุฟังเมื่อฟังพระเทศน์จบก็มีการทำบุญเลี้ยงเพลพระ ผู้สูงอายุที่มาในงานจะร่วมกันนำเงินไปถวายพระอีก ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขที่ได้ทำบุญ ฟังธรรม และหลังจากนั้นผู้สูงอายุรับประทานอาหารร่วมกัน

4.5 รูปแบบกิจกรรมสวัสดิการและสงเคราะห์

4.5.1 โครงการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนที่เจ็บป่วย

ศูนย์อเนกประสงค์ฯ และชมรมผู้สูงอายุจัดเยี่ยมผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยอยู่ที่บ้านหรือช่วยตัวเองไม่ได้

4.5.2 การให้เงินเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ

ศูนย์อเนกประสงค์ฯ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน อำเภอเขาชัยสน ได้ประสานงานกับทางชมรมผู้สูงอายุและเทศบาลฯ เพื่อให้ทราบข้อมูลจำนวนของผู้สูงอายุที่ยังไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ ทำให้ทราบว่าจำนวนผู้สูงอายุในเขตตำบลเขาชัยสน มี 583 คน ได้รับเบี้ยยังชีพซึ่งทางเทศบาลฯ เป็นผู้จ่ายจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

รับจากอำเภอเขาชัยสน	=	104	คน
รับจากเงินอุดหนุนของเทศบาลฯ	=	124	คน
รับจากนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลชุดปัจจุบัน (นายกอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ)	=	190	คน
รวมมีผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพ	=	418	คน

4.6 รูปแบบกิจกรรมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุ

ทาง ศอ.สช.อำเภอเขาชัยสน มีการจัดฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อให้ผู้สูงอายุที่ยังสามารถทำงานหรือยังต้องการทำงานหารายได้เพื่อตัวเอง ครอบครัว ตลอดจนหาเงินหารายได้เข้า ศอ.สช. ด้วย ซึ่งกิจกรรมที่อบรมอาชีพได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงแรงงาน ทั้งเงินงบประมาณและวิทยากรฝึกกิจกรรมที่ทำได้

- การทำดอกไม้จันทน์
- การทำพวงหรีด

- การทำน้ำยาอเนกประสงค์
- การรื้อยุทโธปกรณ์ในชุดรำนโนราห์

ผลการสัมภาษณ์จากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบว่าโครงการต่างๆ ที่เกิดใน สอศช. นั้น เกิดจากการประชุมร่วมกันระหว่างเทศบาลฯ กับชมรมผู้สูงอายุทั้ง 2 ชมรม และศูนย์อเนกประสงค์ฯ หรือ บางครั้งเป็นการเสนอโครงการ กิจกรรมของ สอศช. หรือชมรมผู้สูงอายุ จากกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้น พิจารณาแล้วจะเห็นว่าการจัดกิจกรรมของ สอศช.อำเภอเขาชัยสน มีหลายรูปแบบและหลายกิจกรรม ซึ่ง กิจกรรมเหล่านี้จะมีความเชื่อมโยงและบูรณาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมของผู้สูงอายุที่มารับ บริการ และเป็นการบูรณาการกิจกรรมของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อผู้สูงอายุด้วย อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น

5. เจ้าภาพหลักและเงินงบประมาณ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน

เจ้าภาพหลักที่รับผิดชอบและให้การสนับสนุน สอศช.อำเภอเขาชัยสน นั้น คือ เทศบาลตำบลเขาชัยสน ซึ่งสนับสนุนเงินงบประมาณให้ สอศช.อำเภอเขาชัยสน เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้สูงอายุ และ สนับสนุนการดำเนินการของศูนย์ฯ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น ว่าจ้างบุคลากรประจำศูนย์ฯ 1 คน เป็นเงินงบประมาณปีละ 96,000 บาท

สำหรับเงินงบประมาณที่นำมาใช้ในการบริหารศูนย์ฯนั้น มีแหล่งที่มาของรายได้คือ

เจ้าภาพหลัก	- จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลเขาชัยสน
แหล่งรายได้อื่นๆที่ให้เงินสนับสนุน ได้แก่	
กองทุนผู้สูงอายุ	- พิจารณาให้เป็นบางโครงการที่ทาง สอศช.ขอไป
กระทรวงหลักอื่น เช่น	- ให้สนับสนุนบางโครงการที่ สอศช.เสนอ เช่น โครงการฟื้นฟู
กระทรวงแรงงาน	สืบสานวัฒนธรรมการรำโนราห์ และการซื้ออุปกรณ์วัสดุเพื่อ
	จัดทำเครื่องแต่งตัวมโนราห์ ในปี 2551 ได้รับเงินสนับสนุน
	เป็นจำนวนเงิน 200,000 บาท (สองแสนบาทถ้วน)
การหารายได้จากสมาชิก	- จัดทำดอกไม้ประดิษฐ์ ทำเข็มกลัดติดเสื้อเป็นดอกกลาดวน
ของ สอศช.	
การรับบริจาคจากผู้มี	- กิจกรรมจัดทอดผ้าป่า หรือรับบริจาค
จิตศรัทธา	

หากจะกล่าวถึงเงินงบประมาณที่ใช้จ่ายของ สอศช. แห่งนี้ จากการศึกษาผู้วิจัยเห็นว่าไม่มีปัญหา เพราะจากการศึกษา อาจกล่าวได้ว่า สอศช.ที่นี้โดยประธาน สอศช. อ.บุญรัตน์ เกตุสุวรรณ ตลอดจน สมาชิกในคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯมีวินัยในการใช้จ่ายเงิน และรู้จักวิธีการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความโปร่งใสทั้งในการใช้จ่ายเงินและการบริหารงาน และเนื่องจากผลการบริหารงานของ สอศช. อย่างโปร่งใส และมีประสิทธิภาพ จึงเป็นแรงจูงใจที่หลายหน่วยงาน และภาคเอกชนเต็มใจให้ความร่วมมือในการทำงาน บริจาคเงินและสิ่งของให้กับ สอศช.

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน ที่สำคัญมีหลายหน่วยงาน ดังนี้

- โรงพยาบาลเขาชัยสนช่วยสนับสนุนด้านสถานที่ การให้ความรู้ การตรวจสุขภาพ ตลอดจนอุปกรณ์การออกกำลังกาย

- กระทรวงหลักที่ให้การสนับสนุน อาทิ

- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคง จังหวัดพัทลุง สนับสนุน

- ทางวิชาการ แนะนำการเขียนโครงการ เพื่อขอทุนจากกองทุนผู้สูงอายุ หรือจากหน่วยงานอื่น มาสนับสนุนการจัดกิจกรรมของ สอศช.

- ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมที่ควรมี และเหมาะสมกับผู้สูงอายุ และคนต่างวัย ที่มารับบริการ

- ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดบริการสวัสดิการทางสังคม

- ช่วยประสานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงหลักอื่นๆ อาทิ กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข ฯลฯ เพื่อสนับสนุนการให้บริการ และกิจกรรมที่จัดให้กับผู้สูงอายุ

- ลงไปเยี่ยมเยียน ติดตามผล และให้คำแนะนำ

ฯลฯ

- กระทรวงแรงงาน สนับสนุน

- การอบรมทางวิชาชีพเพื่อเสริมรายได้ หรือทำเป็นงานอดิเรกให้ผู้สูงอายุ เช่น การทำดอกไม้จันทน์ น้ายาเนกประสงค์ ฯลฯ

- ให้งบประมาณสนับสนุน โครงการฟื้นฟูสืบสานวัฒนธรรมการรำ และจัดซื้ออุปกรณ์วัสดุทำเครื่องแต่งกายมโนราห์ โดยรักษาลวดลายดั้งเดิม

ฯลฯ

- กระทรวงสาธารณสุข ให้การสนับสนุนผ่านโรงพยาบาลเขาชัยสน สาธารณสุขอำเภอ

ฯลฯ

- หน่วยงานอื่นๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล

- ประสานร่วมทำกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ ทั้งในและนอกสอศช. และชมรมผู้สูงอายุ

- อุดหนุนงบประมาณช่วยจัดทำกิจกรรมบางโครงการ ตามความเหมาะสมของแต่ละ อบต.

- ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินงาน (นายก อบต.ทุก อบต. เป็นกรรมการในคณะกรรมการที่ปรึกษา)

ฯลฯ

- ผู้มีจิตศรัทธา อาทิ ภาคเอกชน ผู้มีจิตศรัทธาอื่นๆ ฯลฯ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ นอกจากจะสนับสนุนในการร่วมให้บริการ การจัดกิจกรรม และการประสานให้ความร่วมมือแล้ว บางครั้งก็ยังให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณในบางกิจกรรมตามความเหมาะสมด้วย

6. ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการดำเนินการ สอศช.

6.1 ปัจจัยเอื้อภายใน สอศช.

คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีความเข้มแข็ง ดังนี้

1) ผู้นำ

สอศช. มีผู้นำ คือ ประธานศูนย์ฯ ที่เข้มแข็งมีศักยภาพในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ได้ดี ตลอดจนผู้นำในชุมชน เนื่องจากเคยเป็นครู และเป็นผู้อำนวยการ โรงเรียนมานานปี จึงเป็นที่รู้จักของคนในชุมชนทุกระดับเป็นอย่างดี ประกอบกับมีลูกศิษย์ที่จบแล้วจำนวนมาก จึงทำให้การประสานงานและได้รับการช่วยเหลือเป็นอย่างดีมาก นอกจากนี้บุคลิกภาพของท่านเป็นคนพูดจริงทำจริง ซื่อสัตย์ ประณีประนอม มีมนุษยสัมพันธ์ มีความคิดริเริ่มและมีมุมมองที่กว้างในสถานการณ์ต่างๆ

2) คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีการบริหารงานที่มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้

(Transparency and Accountability) ในการดำเนินงานทุกด้านคือ

- ด้านข้อมูล ทั้งที่เกี่ยวกับเรื่องทั่วไปและทางด้านการบริหาร
- ด้านการเงิน
- มีการรายงานผลงาน
- มีการติดตามผล

3) ในการบริหารงานของ สอศช. อำเภอเขาสัยสนมีการประสานงานกับเครือข่ายทุกเครือข่ายเป็นอย่างดี สอศช.แห่งนี้มีชมรมผู้สูงอายุที่ขึ้นตรงกับ สอศช. ถึง 43 ชมรม นอกจากนี้มีการประสานกับหน่วยงานเจ้าภาพหลักคือ เทศบาลตำบลเขาสัยสน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ให้การสนับสนุนอย่างดีเสมอมาคือ โรงพยาบาลเขาสัยสน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลทุกพื้นที่ที่อยู่ในอำเภอเขาสัยสน และผู้แทนกระทรวงหลักทั้งในระดับจังหวัด และระดับอำเภอ

4) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการประจำ ข้าราชการการเมืองท้องถิ่น ผู้แทนชุมชน ฯลฯ ที่มีศักยภาพในการให้คำปรึกษาแนะนำทั้งที่เป็นทางวิชาการ ประสบการณ์และสนับสนุนวัสดุ สิ่งของและเงิน

5) ในคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิต่างอย่างเข้มแข็ง คือ ในคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯจะเป็นผู้ที่เคยเป็นครูเป็นศิษย์กันมา นอกจากนี้ยังมีสมาชิกของครอบครัวเข้ามา ร่วมดำเนินงาน โดยเป็นกรรมการหรือเป็นสมาชิกหรือไม่ได้เป็นสมาชิก เช่น บุตร ธิดาของกรรมการ บางท่าน ก็ได้ให้การสนับสนุนติดต่อประสานงานในหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบ ในส่วนที่ต้องเกี่ยวข้องกับ สอศช. ที่บิดา มารดาตนเป็นกรรมการที่ สอศช.นั้น

6) มีการประสานงานระหว่างสมาชิกในศูนย์ฯ ได้ดี ทั้งในการทำกิจกรรมร่วมกัน และการประชาสัมพันธ์ข่าวของศูนย์ฯ ถึงสมาชิกและการส่งข่าวให้ผู้สูงอายุในชุมชน

7) กรรมการบริหารศูนย์ฯ ทุกท่านมีระดับการศึกษาสูง มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในการทำงานเป็นผู้บริหารระดับสูง ส่วนใหญ่ท่านจะมีอาชีพเป็นครู มีตำแหน่งทางสังคม สูงก่อนเกษียณ เช่น ผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมศึกษา ประธานสภาวัฒนธรรม ฯลฯ จึงนำประสบการณ์ จากการทำงานมาใช้ในการบริหารดำเนินงานภายในศูนย์ฯ ให้พัฒนาไปได้ดี

6.2 ปัจจัยเอื้อภายนอก สอศช.

6.2.1 เจ้าภาพหลัก : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลเขาชัยสน

ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ทต.เขาชัยสน ทั้งผู้บริหารคือ นายกเทศมนตรี ได้เห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ จึงได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีในหลายด้าน นอกจากผู้บริหารแล้ว ข้าราชการส่วนท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ได้ให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุ ดังนั้นทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

6.2.2 ส่วนราชการให้การสนับสนุนและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีในทุกกิจกรรม เช่น โรงพยาบาลเขาชัยสน ผู้แทนกระทรวงหลักอาทิ พมจ.จังหวัดพัทลุงให้การสนับสนุนดังนี้

- ให้คำแนะนำในโครงสร้างการบริหาร สอศช.
- ประสานงานระหว่างศูนย์ฯกับหน่วยงานในระดับจังหวัด
- ให้ข้อมูลที่ศูนย์ฯควรทราบเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และเรื่องที่จะเป็นประโยชน์ต่อ ศูนย์ฯ และผู้สูงอายุ
- ประสานงบประมาณให้กับศูนย์ฯ
- ให้คำแนะนำในการเขียนโครงการเพื่อขอเงินอุดหนุนจากกองทุนผู้สูงอายุ

สำหรับกระทรวงแรงงานให้การสนับสนุนในด้านการฝึกอบรมสมาชิก หรือเงินอุดหนุนให้ทำกิจกรรมในบางโครงการที่ สอศช.อำเภอเขาชัยสน ขอมมา เช่นการจัดทำชุดครามโนราห์ที่รักษาลวดลายเก่าไว้

6.2.3 นโยบายของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯมีความชัดเจนในการจัดตั้งโครงการนำร่อง สอศช. โดยที่บางส่วนของนโยบายกำหนดให้ สอศช. ต้องมีกิจกรรมและกิจกรรมนั้นต้องมีเป้าหมายชัดเจนทำให้ สอศช.อำเภอเขาชัยสนมีการกำหนดกิจกรรมในการปฏิบัติที่ชัดเจน และสอดคล้องกับนโยบาย และความต้องการของผู้สูงอายุ

6.2.4 งบประมาณที่สนับสนุนได้จากหลายทาง

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือเทศบาลตำบลเขาชัยสน และ อบต.ทุก อบต.ในอำเภอเขาชัยสน
- ส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และที่ช่วยสนับสนุน
- ฟังตนเอง โดยจัดกิจกรรมหารายได้ และรับบริจาค

6.2.5 การได้รับความไว้วางใจและร่วมมือจากชุมชน

จากการทำงานของประธานและคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ อย่างเข้มแข็ง จึงได้รับการไว้วางใจจากประชาชนทั่วไป และตัวผู้สูงอายุด้วย ทำให้มีส่วนสร้างแรงจูงใจกับคนในชุมชนได้ ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าในผู้สูงอายุ จึงได้ให้ความสนับสนุนและร่วมมือกับกิจกรรมของ สอศช. อย่างดีเสมอมา

7. ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

ปัญหาของ สอศช. อำเภอเขาชัยสน สรุปได้ดังนี้

1. พื้นที่ของอาคารไม่เพียงพอต่อการรองรับสมาชิกและกิจกรรม เนื่องจากปัจจุบัน สอศช. อำเภอเขาชัยสนมีการขยายการให้บริการและกิจกรรมเพิ่มขึ้น ดังนั้นเวลาที่มีการทำกิจกรรมพร้อมกันทำให้สถานที่ไม่เพียงพอกับผู้มารับบริการและการทำกิจกรรมทุกอย่าง อีกประการหนึ่งคือ เมื่อมีการประชุมประจำเดือนสมาชิกจะมาพร้อมกัน ทำให้สถานที่คับแคบไม่สะดวกในการประชุม ทาง สอศช. ได้คิดหาแนวทางในการแก้ไขโดยการจะขยายพื้นที่จากอาคารเดิมออกไปอีกทางตะวันออกของอาคาร แต่ยังคงติดขัดในเรื่องงบประมาณ

2. สมาชิกมาประชุมไม่ครบ เวลาที่มีการประชุมใหญ่ประจำเดือน โดยจัดเดือนละครั้งสมาชิกมักมาประชุมไม่ครบ เคยมีมาน้อยเพียง 80 คน จาก 300 คน ทางคณะกรรมการแก้ไขปัญหาโดยสร้างแรงจูงใจ เช่น

- จัดรถรับส่งสมาชิกที่อยู่ไกล แต่จัดให้เฉพาะวันประชุมใหญ่ โดยประสานกับทางเทศบาล
- มีการจัดกิจกรรมพิเศษ เช่น ให้ที่ใต้เก้าอี้มีรางวัลติดไว้ ใครนั่งและดูที่ใต้เก้าอี้ ถ้าใครนั่งเก้าอี้ที่มีเบอร์ที่อยู่ข้างใต้ ก็จะได้รางวัลนั้นไป เช่น ชุดถ้วยกาแฟ พัดลม ฯลฯ ซึ่งของรางวัลนี้ได้รับบริจาคจากผู้ใจบุญผู้มีจิตศรัทธามอบให้
- เชิญบุคคลที่เป็นที่สนใจของผู้สูงอายุ มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ในเชิงพูดคุย เช่น นักจัดรายการวิทยุประจำท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป

ปัจจุบันไม่มีปัญหาดังกล่าวแล้ว สมาชิกมาประชุม และมาร่วมกิจกรรมที่ สอศช. นี้พร้อมเพรียง

3. ผู้สูงอายุบางท่านเคยมาร่วมกิจกรรมกับ สอศช. ประจำ แต่ปัจจุบันอายุมากและสุขภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย มาไม่สะดวกก็ไม่ได้มา จะมีความรู้สึกเหมือนถูกทอดทิ้ง ทาง สอศช. ได้แก้ไขปัญหาดังนี้

- ทาง สอศช. ได้ประสานกับทางเทศบาลขอรถไปรับเป็นกรณีพิเศษ
- มีการศึกษาหาข้อมูลเพื่อทราบสาเหตุว่าบางท่านทำไมไม่มาร่วมกิจกรรมโดยประสานกับ อสม. เพื่อทราบปัญหาของผู้สูงอายุในชุมชนและรายงานให้เทศบาลทราบด้วย

4. การส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุยังขาดวิทยากรที่จะมาสอนเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรแบบที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เช่น ทำตั้งง่าย เพราะมีการปลูกผักกาดขาว 2-3 ราย ต้องการทำการ

แปรรูปดังกล่าวยังแก้ไขไม่ได้ ทีมวิจัยได้แนะนำให้ติดต่อกับทางสถาบันการศึกษาในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เคาท์กิงเกษตรของสำนักงานเกษตรจังหวัดหรืออำเภอ ที่มีสาขาเกี่ยวกับทางด้านคหกรรมศาสตร์ หรือการแปรรูปน่าจะพอช่วยได้

5. กรรมการบางท่าน มีความเป็นห่วงผู้ที่จะมาสืบทอดการดำเนินงานต่อไปในข้างหน้าว่าจะมีใครที่จะขึ้นมาแทนผู้บริหารชุดนี้ได้บ้าง ต้องการมีคนมาทำงานสืบทอดและต้องเข้มแข็งเหมือนกับผู้บริหารที่บุกเบิกและปัจจุบันที่เป็นอยู่

ปัจจุบันทางศูนย์ฯ ได้ชักชวนให้ผู้ต่างวัยที่มีอายุ 50-55 ปี มาเข้าร่วมกิจกรรมภายในศูนย์ฯ และพยายามช่วยเข้ามาเป็นกรรมการในศูนย์ฯ จะได้เกิดการเรียนรู้และซึมซับต่อคุณค่าของศูนย์ฯ ที่มีต่อผู้สูงอายุในชุมชน และพยายามสร้างให้เกิด sense of belonging ในตัวของคนที่เข้ามาใหม่ให้รัก สอซช. แห่งนี้ ดังนั้นในอนาคตคณะกรรมการดำเนินการศูนย์ฯ ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้สูงอายุทั้งหมด อาจเป็นคนต่างวัย ที่ละกัน โดยมีผู้อายุ 50-55 ปี และวัยหนุ่มสาวที่สนใจจะมาทำงานตรงนี้ได้

8. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของ สอซช.ที่ผ่านมา

ผลการศึกษาจากหลายท่านได้ให้ความเห็นว่า การตั้ง สอซช. เป็นการตั้งสถาบันที่สนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุ และผู้แทนจากหลายหน่วยงานนอกเหนือไปจากหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ เช่น ผู้แทนกระทรวงแรงงาน สำนักงาน พมจ. สาธารณสุขอำเภอ และผู้แทนจากศึกษาธิการอำเภอ เห็นว่าการตั้งศูนย์ฯ นี้เป็นสถาบันหนึ่งที่จะช่วยดูแลและให้บริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในทุกอาชีพและทุกฐานะได้ และได้ให้ความเห็นตรงกันว่าในระยะที่ผ่านมา 2 ปีนี้ ศูนย์ฯ นี้ถือว่าเติบโตอย่างรวดเร็วและมีการพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างมั่นคง ทั้งนี้มาจากการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างมากและอย่างยิ่ง เนื่องมาจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เห็นความสำคัญและคุณค่าของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะท่านนายกเทศมนตรี ท่านได้สนับสนุนกิจกรรมโครงการต่างๆ ที่เป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตทุกด้านของผู้สูงอายุในชุมชน

นอกจากเจ้าภาพหลักคือ เทศบาลตำบลเขาชัยสน ภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนแล้ว โรงพยาบาลเขาชัยสนก็เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนเป็นกำลังสนับสนุนและผลักดันให้เกิดศูนย์ฯ ขึ้น จนศูนย์ฯ เข้มแข็ง นอกจากหน่วยงานภาครัฐได้ให้การสนับสนุนแล้ว ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ สอซช. อำเภอเขาชัยสนเติบโตเป็นปีกแผ่นอย่างมั่นคงพอสมควรก็คือ ตัวคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และสมาชิกศูนย์ฯ เองที่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยคิด ช่วยทำ ช่วยกันดูแลและพัฒนาศูนย์ฯ นี้อย่างดี

ปัจจุบันนี้ สอซช. อำเภอเขาชัยสน มีความเจริญก้าวหน้าและเข้มแข็งอย่างยั่งยืน สมควรที่จะขยายผลออกเป็นเครือข่ายออกไป โดยทำภายในจังหวัดพัทลุงก่อน แล้วจึงขยายไปยังจังหวัดใกล้เคียง ในปัจจุบันทางจังหวัดและภาคประชาชนจะมีการขยายโครงการ สอซช. ให้ไปเปิดที่อำเภอควนขนุนนับว่าเป็นการเปิดโครงการนำร่องของ สอซช. ในพัทลุง ภายใน 2 ปีที่ประสบผลสำเร็จอย่างงดงาม

9. อนาคตที่ควรจะเป็นของ คอสช.

ผลการศึกษาจากมุมมองหลายบุคคลที่เกี่ยวข้องสรุปได้ดังนี้

9.1 ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าในการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ฯนี้ ปัจจุบันมีแต่ผู้สูงอายุที่ก่อตั้งศูนย์ฯ จึงเริ่มมีการปรึกษาและหารือพิจารณาในคณะกรรมการด้วยกันว่า ต้องมีการสร้างคนรุ่นใหม่ขึ้นมาแทนผู้สูงอายุชุดเก่า เพื่อสานงานของศูนย์ฯต่อไปให้ได้ ซึ่งคนรุ่นใหม่นี้ จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์ฯเห็นว่าควรรับคนที่มีอายุยังไม่ 60 ปี อาจเป็นคนที่มียุ 50 -55 ปี ให้เข้ามาทำงานกับศูนย์ฯเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แนวคิดของศูนย์ฯ และฝึกประสบการณ์ในการบริหารงานและรู้จักเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจะได้มีการประสานงานในอนาคตได้ดี นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้คนต่างวัยที่เป็นรุ่นหนุ่มสาวเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้สูงอายุ จะทำให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างคนวัยหนุ่มสาวเยาวชนกับผู้สูงอายุได้ดีอีกทางหนึ่งด้วยโดยอาจเชิญเข้ามาเป็นกรรมการบริหารศูนย์ฯหรือให้เป็นการกรรมการในคณะกรรมการที่ปรึกษาของศูนย์ฯก็ได้

9.2 ขณะนี้พื้นที่ภายในอาคารศูนย์ฯคับแคบมาก ศูนย์ฯมีความต้องการได้งบประมาณมาช่วยในการขยายพื้นที่อาคาร จึงพยายามหารายได้เป็นงบประมาณเพื่อขยายพื้นที่อาคารของศูนย์ฯออกไป โดยมีการวางแผนที่จะจัด และปรับปรุงสถานที่บริเวณบ่อน้ำร้อนเขาชัยสนซึ่งอยู่ห่างจากตัวศูนย์ฯไม่มากนักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และนำสินค้าพื้นเมือง (OTOP) ที่มีคุณภาพไปวางจำหน่าย และฝึกเยาวชนในชุมชนมาเป็นมัคคุเทศก์น้อย

9.3 ควรมีการขยายผลของการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จในครั้งนี้ออกไปในพื้นที่อื่นๆ ที่มีความพร้อมที่จะรองรับการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ

9.4 เนื่องจากจำนวนผู้สูงอายุจะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นศูนย์ฯอาจจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในการขยายศูนย์อเนกประสงค์ฯ ไปในพื้นที่อื่นๆ ให้เป็นศูนย์บริวาร หรือสาขาก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทำเลเลือกพื้นที่ และใครจะเป็นเจ้าภาพหลักที่มีความพร้อมในการสนับสนุนได้

9.5 ในอนาคตกระทรวงแรงงานจะต้องเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เพราะผู้สูงอายุต้องมีมากขึ้น ผู้สูงอายุบางกลุ่มไม่มีรายได้ แต่ร่างกายยังแข็งแรง ที่จะทำงานที่เหมาะสมได้ ดังนั้นกระทรวงแรงงานจะต้องจัดเตรียมการหางานหรือฝึกอบรมวิชาชีพให้ผู้สูงอายุทำ วัตถุประสงค์คือให้ผู้สูงอายุมีอาชีพ และมีรายได้ช่วยเหลือตัวเอง

9.6 กระทรวงแรงงานต้องจัดหางานให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่เกษียณอายุแล้ว แต่มีความรู้ความสามารถ ควรเรียนเชิญท่านมาเป็นวิทยากรให้กับผู้สูงอายุวัยเดียวกันได้ หรือเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ (สมัยใหม่/ภูมิปัญญาท้องถิ่น) ให้กับบุคคลต่างวัย เช่น เยาวชน นักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

10. สรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

10.1 ต้องสร้างบุคคลรุ่นใหม่ซึ่งเป็นผู้สูงอายุเหมือนกันที่จะมาทำงานต่อเนื่องจากรุ่นเก่าๆ เป็นสิ่งที่ยอมรับผู้สูงอายุและศูนย์อเนกประสงค์ฯ จะต้องตระหนักและเตรียมความพร้อมของบุคคลเหล่านี้มา

รองรับ เพื่อไม่ให้เกิดช่วงห่างหรือช่วงขาดหายไป (GAP) เพราะหากสร้างคนกลุ่มนี้ได้พร้อม ก็จะมีบุคคลที่จะเข้ามาทำงานแทนที่ต่อเนื่องได้

10.2 เรื่องของผู้สูงอายุ เป็นเรื่องเกี่ยวกับทางวัฒนธรรมของไทยเรามาช้านาน

10.3 แนวคิดในการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมในรูปแบบ ศอศช. นั้นเห็นด้วย เพราะมีความสำคัญดังนี้

- เป็นจุดศูนย์รวมของผู้สูงอายุทุกอาชีพ ทุกชนชั้นและสามารถเข้าถึงได้ดีด้วยกิจกรรม
- เป็นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ของคนวัยเดียวกันและต่างวัย
- เป็นที่สะสมองค์ความรู้ และถ่ายทอดภูมิปัญญา

10.4 การนำเยาวชนเข้าร่วมในโครงการ ศอศช. นั้นยังไม่ได้คิดจัดทำ เพราะเห็นว่ายังไม่ถึงเวลา เนื่องจากกิจกรรมยังไม่มากพอ ที่เป็นอยู่ก็ดีแล้ว

10.5 ศูนย์มีความเข้มแข็งและพัฒนามาก เห็นว่าต้องมีการขยายสมาชิกเครือข่ายกระจายออกไป

11. ข้อสรุปจากผลการวิจัย

11.1 จากการดำเนินงานของการจัดตั้ง ศอศช.อำเภอเขาชัยสน นับได้ว่าผ่านกระบวนการขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ จนบรรลุผลการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จได้อย่างดี

11.2 จากการศึกษาโครงการนำร่องศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนอำเภอเขาชัยสน เป็นโครงการที่ดำเนินการมาเป็นเวลาเกือบ 3 ปีนั้น (2549-2552) พบว่า ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี อาจกล่าวได้ว่า ควรเป็นศูนย์นำร่องที่นำไปเป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) ในด้านการจัดการบริหารที่ดีของ ศอศช. ให้กับศูนย์ฯ อื่นปฏิบัติตามได้ โดยใช้ฐานแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ ดังนี้

- เกิดจากฐานของชุมชน (Community-base Approach)
- ในการทำงานใช้แนวคิดการพัฒนาโดยความเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างรัฐกับประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการ
- มีการร่วมมือกันในทุกภาคส่วน เพื่อเป้าหมายเดียวกัน (Collaboration)
- สมาชิกมีส่วนร่วมสูงในการดำเนินกิจกรรม (Participation)

และนอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการบริหารที่ดี ซึ่งมาจาก

- ผู้นำ
- การบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินงาน
- การประสานงานของ พมจ. กับหน่วยงานกระทรวงหลักและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องการค้าดำเนินงาน ด้านความรู้วิชาการ และงบประมาณ
- ได้รับการสนับสนุนนอกเหนือจากเจ้าภาพหลัก กระทรวงหลักต่างๆแล้ว ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และทุกภาคส่วนของชุมชน

11.3 นับว่า ศอศช.อำเภอเขาชัยสนได้บรรลุผลสำเร็จในแนวทางหนึ่งที่โครงการนำร่องซึ่งทางกระทรวงการพัฒนาสังคมฯได้กำหนดไว้ว่า “ การจัดทำโครงการนำร่องนี้จะไม่ใช่งบประมาณของ

ส่วนกลาง ของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ แต่จะให้อยู่ภายใต้การดูแลและงบประมาณของเจ้าภาพหลักที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ที่รับไป” ซึ่งในพื้นที่อำเภอเขาชัยสน คือ ศอศช.อำเภอเขาชัยสน ได้ดำเนินการปฏิบัติได้ตามแนวทางของนโยบายของรัฐได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

11.4 ความสำเร็จของ ศอศช. นอกจากทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นทุนทางสังคมแล้วยังได้รับการสนับสนุนจากทุนทางสังคมที่เป็นสถาบันที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี โดยเฉพาะเจ้าภาพหลักคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลตำบลเขาชัยสน กระทรวงหลัก โดยเฉพาะ พมจ. และข้าราชการของกระทรวง พม. ที่เห็นความสำคัญ และมีการติดตามแนะนำแล้ว หน่วยงานหลักอื่นๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ ได้ให้ความร่วมมือและการสนับสนุนทางงบประมาณ และกิจกรรมเป็นอย่างดี

2.7 สถานภาพของ ศอศช. เพชรทองคำ แขวงสามตำ เขตบางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพมหานคร

1. การก่อตั้ง ศอศช.

ชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2536

ในระยะเริ่มก่อตั้ง ชมรมต้องอาศัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของชุมชนเพชรทองคำเป็นสำนักงาน และสถานที่ดำเนินกิจกรรมโดยมีกิจกรรมเดือนละ 1 ครั้ง การใช้สถานที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นทั้งสำนักงานและสถานที่ประกอบกิจกรรมต่างๆ ของชมรมฯ ทำให้ไม่สะดวกทั้งแก่ชมรมฯ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต่อมาเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ.2543 นายจันทร์-นางละมัย วงษ์มาเกษ ได้มอบที่ดิน 54 ตารางวา มูลค่า 590,000 บาท เพื่อใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างอาคารชมรม และในปีเดียวกันนั้นเองคณะกรรมการและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ ได้ร่วมกันระดมทุนก่อสร้างอาคารและซื้ออุปกรณ์เป็นเงินทั้งสิ้น 987,500 บาทถ้วน การก่อสร้างแล้วเสร็จในเดือนตุลาคม 2543 และได้มาอยู่ในอาคารนี้ใช้เป็นที่ทำงานอย่างถาวรของชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2543 เป็นต้นมาและมีฐานะเป็นสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ ประจำเขตบางขุนเทียนด้วย

จากการบริหารงานที่มุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกชมรมฯ อย่างแท้จริง จึงทำให้มีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น คณะกรรมการบริหารชมรมฯ จึงเห็นควรสร้างความมั่นคงและความมั่นใจให้แก่สมาชิกด้วยการให้หน่วยงานของรัฐเข้ามามีส่วนให้คำแนะนำช่วยเหลือ คณะกรรมการบริหารชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำจึงได้มอบที่ดินและอาคารให้แก่กรมประชาสงเคราะห์ (ปัจจุบันคือกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ) และได้ประกอบพิธีเปิดป้าย “ศูนย์บริการผู้สูงอายุเพชรทองคำ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม” โดยมีพันเอกพิเศษ จีระศักดิ์ เจริญวัลย์ ประธานชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ และประธานสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ ประจำเขตบางขุนเทียน เป็นผู้บริหารศูนย์บริการผู้สูงอายุเพชรทองคำ และชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ จนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันชมรมมีสมาชิกผู้สูงอายุ 225 คน เป็นชาย 59 คน เป็นหญิง 166 คน

ชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ นับเป็นชมรมที่มีความเข้มแข็งในด้านการมีส่วนร่วมและเสียสละของชุมชนและการพึ่งตนเอง โดยไม่ได้อาศัยความช่วยเหลือจากภาครัฐมากนัก เห็นได้จากการก่อตั้งชมรมได้รับการสนับสนุนจากผู้นำในท้องถิ่น และสมาชิกชุมชนที่ช่วยบริจาคทรัพย์สินก่อสร้างอาคาร และซื้ออุปกรณ์เป็นเงินจำนวนมาก ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการพึ่งตนเอง และความพร้อมของชุมชน

ชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ ได้รับการคัดเลือกเป็นศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนนำร่องในพื้นที่กรุงเทพมหานครฯ ซึ่งที่มาของการเลือกชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำนั้น แต่เดิมศูนย์ผู้สูงอายุดินแดงได้รับการคัดเลือกให้เป็นศูนย์นำร่อง เพราะกทม.จะปรับปรุงให้เป็นศูนย์บริการครบวงจร และมีงบประมาณสนับสนุนจำนวนมาก แต่ต่อมาศูนย์ผู้สูงอายุที่ดินแดงมีความไม่พร้อมด้านการออกแบบและด้านอื่นๆ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการจัดตั้งตามกรอบเวลาที่กำหนดได้ กรุงเทพมหานครและสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุจึงได้พิจารณาสถานที่อื่นๆที่มีความพร้อมในขณะนั้น ซึ่งชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำได้รับการพิจารณาว่ามีความพร้อมมากที่สุด

ได้เริ่มมีการประชุมชี้แจงกับคนในชุมชน โดยทำความเข้าใจในการจัดตั้ง ศอศช. กับผู้เกี่ยวข้องเป็นลำดับในช่วงแรก ซึ่งชุมชนต่างให้ความเห็นชอบในการจัดตั้ง ศอศช. ในพื้นที่นี้ โดยมีชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำเป็นกลไกในการขับเคลื่อน แต่การดำเนินการขาดช่วงไปทำให้ไม่เกิดความต่อเนื่อง ในปัจจุบันคณะกรรมการชมรมฯ ได้นำเสนอเรื่องขอคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ ศอศช. (ยื่นไปปลายปี 2551 และต้นปี 2552) ไปถึงเขตบางขุนเทียน เพื่อที่จะได้มีคณะกรรมการที่เป็นทางที่จะสามารถยกร่างกฎระเบียบของ ศอศช. และดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ต่อไปได้ ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม) ของเขตบางขุนเทียน ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่ง ประกอบกับมีการกิจแทรกซ้อนตลอดเวลา ทำให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่องไประยะหนึ่ง ส่งผลให้การจัดตั้ง ศอศช. เพชรทองคำยังไม่แล้วเสร็จ จึงถือว่าในกรุงเทพมหานครฯ ยังไม่มีการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เนื่องจากการก่อตั้งเป็นเพียงอยู่ในขั้นมีการติดต่อเพื่อชี้แจงแนวคิดของการจัดตั้ง ศอศช. เท่านั้น แต่ยังไม่มีการดำเนินการกิจกรรมที่เป็นของ ศอศช. และยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมจึงเป็นในนามของชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการวิจัยนี้ยังถือว่าชมรมผู้สูงอายุแห่งนี้ยังคงอยู่ในโครงการนำร่องการจัดตั้ง ศอศช. เพราะชมรมฯ ยังคงดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบของ ศอศช. เพียงแต่ยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เนื่องจากปัจจัยบางประการ งานวิจัยนี้ถือว่า ศอศช. กทม. เพชรทองคำเป็นเพียงไม่ผ่านขั้นตอนการจัดตั้ง แต่มีผลการบริหารงานและการดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ถึงแม้จะอยู่ภายใต้ชมรมผู้สูงอายุฯ

ดังนั้นข้อมูลตั้งแต่ ข้อ 2 - ข้อ 6 ดังต่อไปนี้ ผู้วิจัยขอเสนอผลการสำรวจจากข้อมูลของชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ ทั้งที่เป็นอยู่ในโครงการนำร่อง ศอศช. เพื่อให้ทราบสถานภาพโดยทั่วไป ดังนี้

2. สถานที่ตั้งอาคาร

ตั้งอยู่ที่ 77/665 หมู่ที่ 5 ถนนพระรามที่ 2 แขวงสามยุค เขตบางขุนเทียน กทม.

ที่ทำการ ของชมรมผู้สูงอายุเป็นอาคารชั้นเดียวสามารถรองรับผู้มาร่วมกิจกรรมได้พร้อมกันไม่เกิน 50 คน เนื่องจากสถานที่ค่อนข้างคับแคบทำให้เป็นข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยความร่วมมือกับชุมชนหม่อมมาก ผู้มาร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เดินทางมาจากที่พักอาศัยของตนเอง ที่ทำการชมรมอยู่ในถนนซอย ซึ่งเป็นซอยไม่กว้างนักไม่มีที่จอดรถยนต์เป็นส่วน

อุปกรณ์ ภายในชมรมที่สามารถให้บริการสมาชิก ได้แก่ อุปกรณ์กีฬา เช่น จักรยาน โยนห่วง ปาเป้า

นอกจากนี้ชมรมมีอุปกรณ์ของใช้ ประเภทเครื่องครัว เช่น ถ้วยชาม แก้ว โตะ เก้าอี้จำนวนพอเพียง สำหรับให้สมาชิกยืมนำไปใช้ในการจัดงานที่บ้านของตนได้ สำหรับอุปกรณ์ด้านสุขภาพ จำพวกรถเข็น ไม้เท้า ให้โอกาสสมาชิกที่จำเป็นต้องใช้ ยืมไปใช้ที่บ้านได้

ส่วนเครื่องออกกำลังกายที่มีอยู่ที่ชุมชนมีไม่กี่ประเภทและอยู่ในสภาพค่อนข้างเก่า และดูเหมือนจะใช้ประโยชน์ไม่ค่อยได้ อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่เขตบางขุนเทียนทำให้ทราบว่าเขตบางขุนเทียนได้ตั้งงบประมาณที่จะจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องออกกำลังกายให้แก่ทางชมรมในปี 2552 ไว้แล้วจำนวนหนึ่ง (ในช่วงระยะเวลาลงพื้นที่ (พฤษภาคม 2552) ยังไม่มีการดำเนินการเรื่องดังกล่าว)

3. คณะกรรมการบริหาร สอชช.

การบริหารงานของ สอชช.กทม.เพชรทองคำ ในปัจจุบัน สอชช. กทม.เพชรทองคำบริหารงานโดยชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ เพราะยังไม่มีมติความชัดเจนในเรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการสอชช.กทม.เพชรทองคำ ตามที่กล่าวข้างต้น ดังนั้นการดำเนินงานในปัจจุบันเป็นการดำเนินการโดยคณะกรรมการของชมรมผู้สูงอายุหมู่บ้านเพชรทองคำ ซึ่งชมรมฯ มีคณะกรรมการ จำนวน 24 คน ที่ปรึกษา 2 คน โดย พันเอกพิเศษ จิระศักดิ์ เจริญวัลย์ เป็นประธานคณะกรรมการ คณะกรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี การทำงานของคณะกรรมการจะร่วมประชุมในวันอาทิตย์ในสัปดาห์แรกของทุกเดือน ซึ่งในวันประชุมสมาชิกดังกล่าวจะมีกิจกรรมคือ ทำบุญเลี้ยงพระเพล และหลังจากทำบุญก็รับประทานอาหารร่วมกัน หลังจากนั้นคณะกรรมการจะมีการประชุมเกี่ยวกับการดำเนินการ และมีการวางแผนทำกิจกรรม

จำนวนสมาชิก ปัจจุบันชมรมฯ มีสมาชิกทั้งสิ้น 225 คน เป็นชาย 59 คน หญิง 166 คน อายุมากที่สุด ชาย 88 ปี หญิง 90 ปี อายุน้อยที่สุด ชาย 53 ปี หญิง 48 ปี และมีสมาชิกที่มีอายุต่ำกว่า 50 ปี จำนวน 11 คน ในจำนวนนี้ พบว่า เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายถึง 3 เท่าในทุกช่วงอายุ อาจกล่าวได้ว่าสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุแห่งนี้มีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

4. การดำเนินการและกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ กทม.เพชรทองคำ

กิจกรรมของชมรมฯแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมหลัก และกิจกรรมรอง

4.1 กิจกรรมหลัก เป็นกิจกรรมที่ชมรมฯจัดขึ้นเป็นประจำ มีการกำหนดเวลาที่แน่นอน ดังนี้

- การทำบุญถวายภัตตาหารเพลในวันอาทิตย์สัปดาห์แรกของทุกเดือน
- กิจกรรมวันสำคัญของชาติ เช่น วันที่ 12 สิงหาคมทุกปีจะมีกิจกรรมถวายพระพรสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ วันที่ 5 ธันวาคมทุกปีจะมีกิจกรรมถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประเพณีสงกรานต์ กิจกรรมวันผู้สูงอายุ ประเพณีถวายเทียนพรรษา
- ประชุมใหญ่สามัญประจำปีในเดือนธันวาคมของทุกปี และเลี้ยงอาหารสมาชิกชมรมเป็นประจำทุกปี
- และจัดกิจกรรมต่างๆเพิ่มเติมตามโอกาสและเหตุการณ์ เช่น ร่วมใจถวายอาลัยแด่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์เสด็จสวรรคต เป็นต้น

4.2 กิจกรรมรอง เป็นกิจกรรมที่ชมรมฯจัดขึ้นมาทำเฉพาะกลุ่ม หรือทำเป็นครั้งคราวตามความสมัครใจของผู้สูงอายุ ดังนี้

- กิจกรรมทำวัตรเย็น นั่งสมาธิทุกวันพระ
- กิจกรรมออกกำลังกายตอนเย็นวันจันทร์ - วันเสาร์
- พาสมาชิกไปร่วมงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น ไปร่วมงานวันผู้สูงอายุแห่งชาติ ไปทัศนศึกษาร่วมกับบ้านบางแค 2 และฝ่ายพัฒนาเขตบางขุนเทียน
- กิจกรรมส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย เช่น จัดให้มีการตรวจวัดความดันโลหิตและเจาะน้ำตาลในเลือดจากปลายนิ้ว เมื่อพบผู้มีภาวะเสี่ยงจะแนะนำให้ไปพบแพทย์ที่ศูนย์สาธารณสุขสุขหรือโรงพยาบาลใกล้บ้าน
- ทางชมรมฯได้ประสานงานกับหน่วยบริการทางการแพทย์จากภายนอกมาให้บริการสมาชิก เช่น โรงพยาบาลบ้านแพ้ว ศูนย์สาธารณสุข 48 ของกรุงเทพมหานคร โรงพยาบาลพระราม 2 และโรงพยาบาลหัวเฉียว เป็นต้น

นอกจากนี้ชมรมฯได้จัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ให้แก่สมาชิก โดยเก็บเงินจากสมาชิกเป็นค่าบำรุงชมรมปีละ 100 บาท ซึ่งสมาชิกจะได้รับสวัสดิการ ดังนี้

- เมื่อสมาชิกเจ็บป่วยประเภทผู้ป่วยในของสถานพยาบาลทุกแห่ง ตั้งแต่ 3 คืนขึ้นไป กรรมการชมรมจะไปเยี่ยมพร้อมมอบสิ่งของหรือเงินเยี่ยมไข้ ครั้งละ 500.00 บาท
- เมื่อสมาชิกถึงแก่กรรม ชมรมฯจะร่วมเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมศพ 1 คืน
- จัดทัศนศึกษาในราคาประหยัดหรือไม่เสียค่าใช้จ่าย
- บริการให้ยืมอุปกรณ์งานทำบุญ/งานสร้างสรรค์ โดยเสียค่าบำรุงในอัตราที่ไม่สูงนัก (ขั้นต่ำ 100 บาท)
- บริการให้ใช้สถานที่ของชมรมฯ เป็นที่พบปะ ชุมนุมสังสรรค์ ออกกำลังกาย และนันทนาการ

- ในรายชื่อสมาชิกยากจน ซึ่งมีจำนวน 5 ราย ทางชมรมขอความช่วยเหลือไปยังศูนย์
คุ้มครองสวัสดิภาพชุมชนเขต 12 (ศูนย์เขต 12*) กรุงเทพมหานคร ซึ่งทางศูนย์เขต 12
ได้ประสานไปที่มูลนิธิทอมป์สัน จัดข่าวสารให้รายละเอียด 2 ชุด เป็นประจำทุกเดือน

จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการได้มุ่งมั่นบริหารงานตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้น โดยจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพ อนามัย ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของประเทศ ให้สมาชิกมีโอกาสพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม นอกจากนี้มีสวัสดิการให้การช่วยเหลือในด้านต่างๆ ขณะเดียวกันก็มีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือตนเองด้วย และนำสมาชิกให้เข้าร่วมกิจกรรมของ ชมรมอันเป็นสาธารณกุศลที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม ส่งเสริมความสามัคคีแก่สมาชิก การ ทัศนศึกษา นันทนาการ และการกีฬา เป็นต้น

5. เจ้าภาพหลักและเงินงบประมาณ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน

5.1 เจ้าภาพหลัก จากลักษณะการก่อตั้ง และการมีส่วนร่วมของชุมชนผู้สูงอายุแห่งนี้ทำให้เข้าใจ ได้ว่าเจ้าภาพหลัก คือ ชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำที่ดูแลบริหารจัดการการดำเนินกิจกรรมของชมรมฯ ด้วย ตัวเองทั้งในนามของชมรมฯ และในนามของ ศอสช. (ถ้ามีการจัดตั้งได้สำเร็จ)

5.2 แหล่งงบประมาณที่ใช้ดำเนินงาน ได้จากเงินช่วยเหลือ และเงินบริจาคของสมาชิก เป็นหลัก และอาจจะได้รับการสนับสนุนจากเขตบางขุนเทียนตั้งงบประมาณให้กับศูนย์ฯบางส่วน โดยในปีนี้ (2552) ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมเขตบางขุนเทียนกล่าวว่า มีโครงการจะจัดซื้อเครื่องออกกำลังกายให้กับศูนย์ฯ และในอนาคตคาดว่าจะสนับสนุนในเรื่องการก่อสร้างอาคาร สถานที่ แต่ต้องรอดู ผลการดำเนินงานงานของศูนย์ฯที่เป็นรูปธรรมให้ชัดเจนเสียก่อน

จากการสัมภาษณ์เลขานุการชมรมผู้สูงอายุฯท่านกล่าวว่าในอนาคตชมรมฯ คาดหวังว่าจะได้เงิน สนับสนุนปีละ 100,000 บาท (ถ้าได้จัดตั้งเป็น ศอสช.) จากเขตบางขุนเทียน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน และสวัสดิการสังคม เขตบางขุนเทียนที่ระบุว่า หาก ศอสช. เพชรทองคำสามารถจัดตั้งได้อย่างเป็นรูปธรรม จะสามารถจัดทำแผน และจัดสรรงบประมาณให้ได้ตามที่ กล่าว อย่างไรก็ตามข้อมูลเหล่านี้ยังไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ และยังไม่มีความก้าวหน้าใดๆ เกิดขึ้นใน ปัจจุบัน ผู้วิจัยเห็นว่าเรื่องงบประมาณการดำเนินการยังไม่เป็นปัญหาสำหรับชมรมฯ ในขณะนี้ เนื่องจากว่าชมรมฯสามารถพึ่งพาตัวเองได้จากการสนับสนุนของสมาชิก

5.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน

1) ในด้านงบประมาณชมรมฯไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐใด ๆ ชมรมฯ ดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง ช่วยเหลือตนเอง

* ศูนย์เขต 12 คือ ศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพชุมชนเขต 12 ซึ่งดูแลและรับผิดชอบพื้นที่เขตราชวัตรบูรณะ บางบอน ทุ่งครุ และบางขุนเทียน ศูนย์นี้สังกัดสำนักคุ้มครองสวัสดิภาพชุมชน กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในกรุงเทพมหานครมีศูนย์ทั้งหมด 50 เขต ซึ่งแบ่งเขตตามการเลือกตั้ง

2) ในด้านความร่วมมือ ชุมชนได้รับความร่วมมือในด้านกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพและบริการทางการแพทย์จากหน่วยงาน ดังนี้ บ้านบางแค 2 ฝ่ายพัฒนาเขตบางขุนเทียน โรงพยาบาลบ้านแพ้ว ศูนย์สาธารณสุข 48 ของกรุงเทพมหานครฯ โรงพยาบาลพระราม 2 และโรงพยาบาลหัวเฉียว เป็นต้น

6. ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการดำเนินการ

สำหรับหัวข้อปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาเป็น 2 ประเด็นใหญ่คือ

6.1 ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการดำเนินงานในนามโครงการนำร่อง สอศช.กทม.เพชรทองคำ

6.2 ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการดำเนินงานในนามชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ

6.1 ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการดำเนินงานในนามโครงการนำร่อง สอศช.กทม.เพชรทองคำ
ดังนี้

6.1.1 ปัจจัยที่เอื้อ

ถึงแม้ว่าในความเป็นจริงของการดำเนินงานทางปฏิบัติขณะนี้ ชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำจะเป็นหนึ่งในโครงการนำร่องที่เกิดจากการได้รับคัดเลือกเข้ามา โดยผ่านเพียงกระบวนการได้รับรู้และเรียนรู้ว่า การจัดตั้ง สอศช. นั้นคืออะไร มีแนวคิดอย่างไร มีวัตถุประสงค์และกระบวนการในการจัดตั้งอย่างไร แต่ขาดการติดต่อประสานงานอย่างต่อเนื่องดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สอศช.กทม.เพชรทองคำยังไม่เกิดขึ้น แต่หากดูจากศักยภาพของชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำที่มีความพร้อมที่จะเข้าสู่กระบวนการขั้นต่อไป ถ้าหากมีการนำกลับมาพิจารณาจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จะพบว่าชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำมีศักยภาพและความพร้อม ดังนี้

1.) เป็นชมรมผู้สูงอายุที่เกิดจากภาคประชาชนรวมตัวกันเอง โดยตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตัวเองที่เป็นผู้สูงอายุ เห็นคุณค่าของตัวเอง และมองว่าการรวมตัวของกลุ่มที่เป็นผู้สูงอายุที่ยังสามารถช่วยตนเองได้นั้นก็ยังสามารถช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน และสังคมได้

2.) มีการรวมตัวของสมาชิกอย่างเหนียวแน่น และช่วยเหลือเกื้อกูลในระหว่างสมาชิกดี จากคุณสมบัติข้อนี้จึงทำให้เกิดพลังในการพึ่งตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในกิจกรรมหลายด้าน เช่น การก่อสร้างอาคารสถานที่ งบประมาณการดูแลเรื่องสุขภาพและการบริการ มีการติดต่อหน่วยงานต่างๆที่สมาชิกรู้จักให้มาช่วยในการให้บริการกับผู้สูงอายุได้ เช่น ประสานกับโรงพยาบาล เอกชนให้มาช่วยดูแลด้านสุขภาพผู้สูงอายุ โดยการตรวจเลือด เบาหวาน ฯลฯ หรือประสานกับมูลนิธิ ทอมป์สันนำข้าวสารมาแจกฟรีให้กับบุคคลยากจนในหมู่บ้าน

3.) คณะกรรมการบริหารชมรมผู้สูงอายุแห่งนี้มีความมุ่งมั่นที่จะขยายการบริการให้กับผู้สูงอายุให้กว้างขวางขึ้นนอกเหนือจากสมาชิกของชมรม โดยการจัดตั้งเป็นศูนย์เนกประสงค์ฯ ตามแนวคิดของศูนย์ฯนำร่องของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ จะทำให้การทำงานเพื่อประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นไปได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

4.) หากพิจารณาถึงกิจกรรมของชมรมนับได้ว่า สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงานของศูนย์เอนกประสงค์ฯ

5.) และหากพิจารณานับแต่ชมรมได้ก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบันจะเห็นว่า ชมรมนี้มีการดำเนินงานในการพึ่งตนเองได้ดีมาก นับแต่การบริจาคที่ดิน สร้างอาคาร และมีวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้พร้อม ตลอดจนการจัดกิจกรรมให้กับสมาชิก

6.1.2 ปัจจัยที่ไม่เอื้อ

1.) ไม่มีการประสานงานกันอย่างจริงจัง ใกล้ชิดและต่อเนื่องระหว่างชมรมฯ กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมของเขตบางขุนเทียน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของกลุ่มสงเคราะห์ผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร

2.) ยังไม่มีการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร สอศช. ของชุมชนเมือง (กทม.) ว่ามีความแตกต่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรมีการศึกษาระเบียบ ให้ชัดเจนถึงทางออกที่จะนำไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ได้ หากมีความมุ่งมั่นที่จะผลักดันให้ สอศช. เกิดขึ้นในชุมชนเมืองได้อย่างจริงจัง

3.) เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายของรัฐที่เกี่ยวข้องยังมีความสนใจ ความตั้งใจจริง และให้การสนับสนุนการจัดตั้ง สอศช. ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดตั้งให้เป็นโครงการนำร่อง สอศช. ตั้งแต่เริ่มแรก

6.2 ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการดำเนินงานในนามชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ

6.2.1 ปัจจัยที่เอื้อ

ความสำเร็จของชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำเกิดจากความเข้มแข็งของคณะกรรมการชมรมฯ ที่จริงจังตั้งใจในการทำงาน และการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในชุมชน รวมทั้งการติดต่อประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่และแกนนำชุมชนที่ต้องอาศัยความเข้าใจและเวลาในการติดต่อประสานงาน จากการศึกษาพบว่าถ้าหากมีการสนับสนุนประสานงานกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชน จะเป็นปัจจัยสำคัญในการเอื้อต่อการจัดตั้งโครงการนำร่องแห่งนี้ และนำไปสู่ความสำเร็จของชมรมฯ เป็นอย่างมาก

6.2.2 ปัจจัยที่ไม่เอื้อ

- 1) ปัจจุบันสถานที่คับแคบไม่เพียงพอกับสมาชิกที่มาประชุมเกินกว่า 50 คน
- 2) อุปกรณ์ที่ใช้ทำกิจกรรมบางอย่างทรุดโทรมและเก่า เช่น เครื่องออกกำลังกาย

7. ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

7.1 การขาดแคลนบุคลากรทางแรงงานและการบริการ เนื่องจากสมาชิกที่ว่างอยู่กับบ้านเป็นสมาชิกที่มีสภาพร่างกายไม่พร้อมที่จะทำงานที่ใช้แรงได้ ส่วนสมาชิกที่ยังแข็งแรงอยู่ ก็ต้องทำงานเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว ดังนั้นเมื่อชมรมฯ มีกิจกรรม จึงมีปัญหาเรื่องแรงงานและการบริการ

7.2 สมาชิกบางส่วนของชมรมฯ มีลักษณะทางกายภาพและอายุที่ไม่เอื้ออำนวยที่จะเดินทางไปไกลๆ ได้โดยลำพัง จึงเป็นปัญหาในการไปตรวจร่างกายประจำปี บางรายลูกหลานไม่สะดวกที่จะพาไป (ข้อจำกัดเช่นนี้ทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ใส่ใจที่จะตรวจสุขภาพประจำปี จะไปตรวจหรือไปพบแพทย์ก็ต่อเมื่ออาการป่วยปรากฏแล้ว ซึ่งบางครั้งก็สายเกินไป) ชมรมฯ เห็นว่า หากหน่วยงานของรัฐจะจัดให้มีการบริการตรวจสุขภาพประจำปีผู้สูงอายุ ณ ที่ตั้งของชมรมฯ จะทำให้สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุได้อย่างใกล้ชิด ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากและทำให้ป้องกัน รักษาพยาธิสภาพที่ไม่พึงประสงค์ได้

7.3 สภาพสังคมเมืองเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน การเข้าไปดู และหรือเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุ บางประการเพราะมีวิถีชีวิต แนวคิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมือนคนในชนบท เช่น โครงการที่ พม.ให้ อสม. หรือ อพส. ไปเยี่ยมคนป่วยที่บ้าน ซึ่งในทางปฏิบัติไม่สามารถทำได้ เพราะผู้สูงอายุและหรือเจ้าของบ้านกลัวไม่ไว้วางใจเกรงว่า จะไปลักขโมยของในบ้าน ในขณะที่ อสม.ที่ไปเยี่ยมก็เกรงว่าจะถูกกล่าวหาว่าลักขโมยหรือกลัวจะทำให้ผู้สูงอายุเกิดอุบัติเหตุหกล้มจากการ ไปดูและช่วยเหลือด้วยเจตนาดี จนเป็นเหตุให้เกิดกรณีพิพาทฟ้องร้องกันในที่สุด จึงทำให้กิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร

7.4 สำหรับด้านการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุที่จะพัฒนาไปสู่การจัดตั้ง สอศช. ดังที่กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ จะให้เป็นโครงการนำร่องในชุมชนเมืองนั้น พบว่ามีปัญหาการขาดการติดตามและประสานอย่างใกล้ชิดระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน (ชมรมผู้สูงอายุ) ที่มีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะดำเนินการเป็นโครงการนำร่องดังกล่าว จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของเขตบางขุนเทียน โดยเจ้าหน้าที่ที่ดูแลรับผิดชอบของเขตบางขุนเทียนให้เหตุผลว่ามีภาระงานมากทำให้ไม่มีเวลาในการลงพื้นที่เพื่อติดตามประสานงานกับชมรมฯ เพื่อดำเนินการจัดตั้ง สอศช. และตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และประกอบกับในรอบปีที่ผ่านมา (2551) มีการเลือกตั้งผู้ว่ากทม. สมาชิกกรุงเทพมหานคร และสมาชิกเขตในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเขตบางขุนเทียนต้องรับผิดชอบในพื้นที่ โดยตรงจึงไม่สามารถลงพื้นที่เพื่อให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงชมรมฯ ได้อย่างใกล้ชิด แต่จะให้การสนับสนุนในทุกด้านที่ชมรมฯ ต้องการ โดยเขตฯ จะพิจารณาตามความเหมาะสม

8. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของ สอศช. ที่ผ่านมา

8.1) จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารคณะกรรมการชมรมฯ ยังไม่ยอมรับว่า สอศช. มีการจัดตั้งแล้ว ถึงแม้จะถูกกำหนดว่าเป็นพื้นที่หนึ่งของโครงการนำร่องการจัดตั้ง สอศช. ของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ทั้งนี้เพราะยังไม่มีมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างถูกต้องจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ และสนับสนุนตามที่กล่าวข้างต้น กิจกรรมที่มีการดำเนินงานที่ผ่านมามีชื่อว่าเป็นของชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ

8.2) หากพิจารณาถึงการดำเนินงานของชมรมฯ ชุมชนและผู้รับบริการมีความเห็นสรุปได้ดังนี้

1. ชมรมผู้สูงอายุ กทม.เพชรทองคำ มีความเข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ คณะกรรมการชมรมฯ มีความมุ่งมั่นตั้งใจ เสียสละทั้งกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์ในการพัฒนา กิจกรรมของชมรมฯ

2. ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมและการให้บริการของชมรมฯ โดยเฉพาะการใช้กิจกรรมทางศาสนาเป็นเครื่องนำความร่วมใจ คือการจัดทำบุญทุกวันอาทิตย์แรกของเดือนช่วงเช้า ก่อนที่จะมีการประชุมคณะกรรมการชมรมฯ ช่วงบ่าย ทำให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมที่ได้มีโอกาสพบปะกัน พูดคุยกัน แลกเปลี่ยนกัน ทำกิจกรรมร่วมกันเช่นการจัดอาหารเลี้ยงพระ ซึ่งต่างคนต่างนำมารวมกันทำบุญ และแบ่งปันรับประทานร่วมกัน

9. อนาคตที่ควรจะเป็นของ สอสช.กทม. เพชรทองคำ

9.1 ชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ ซึ่งทางสำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) ร่วมกับ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร และกลุ่มสงเคราะห์ผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร เลือกลงให้เป็นศูนย์ฯ นำร่องตามแผนจัดตั้ง ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนนั้น แม้จะยังไม่ได้นำมาดำเนินการเต็มรูปแบบและยังไม่มี ความชัดเจนของกระบวนการจัดตั้งและการบริหารศูนย์เอนกประสงค์ก็ตาม แต่จากกิจกรรมต่างๆ ที่ชมรมได้ ทำอยู่นั้น น่าจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งและการบริหารศูนย์เอนกประสงค์ฯ และสามารถเป็นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของ สอสช. ในการปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ ให้มีความเหมาะสมเอื้อประโยชน์ต่อผู้สูงอายุและประชาชนในชุมชนได้กว้างขวางมากขึ้น หากชมรมผู้สูงอายุ เพชรทองคำจะได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดและจริงจังเต็ม ศักยภาพ

9.2 คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำมีความมุ่งมั่นที่จะจัดตั้ง สอสช.เพชรทองคำ ให้ได้ โดยเร็ว เพราะต้องการยกระดับการให้บริการแก่ผู้สูงอายุให้กว้างขวางขึ้น นอกเหนือจากการบริการ สมาชิกชมรมฯ เท่านั้น และยังต้องการให้คนต่างวัยเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อจะได้มีความเข้าใจ มีความผูกพันและสืบทอดเจตนารมณ์ในการดำเนินงานต่อไปในอนาคต นับว่ามีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

9.3 จากการศึกษาทฤษฎีของบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องในระดับกทม.และระดับเขตมีความ คาดหวังเกี่ยวกับการจัดตั้ง สอสช. โดยทั่วไป ดังนี้

1) ต้องการให้มีการจัดตั้ง สอสช. ลักษณะเช่นนี้ในทุกๆชุมชนและให้ชุมชนต่างๆมีการสร้าง เครือข่ายร่วมกันในระดับพื้นที่เขต ในกรุงเทพฯ และโซนพื้นที่เดียวกันเพื่อจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ และคนต่างวัยมากที่สุด ซึ่งจะต้องมีการศึกษาถึงระเบียบ ข้อกฎหมาย ที่เป็นอุปสรรค หรือสนับสนุนให้ เกิดการตั้ง สอสช. ได้

2) มีการขยายการให้บริการให้กับกลุ่มเด็ก แม่บ้าน โดยการให้เข้ามาเป็นสมาชิก และมาใช้ บริการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ฯ เพื่อเปิดโอกาสให้กับคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อลดปัญหา ช่องว่างระหว่างวัย โดยเป็นลักษณะการให้บริการแบบศูนย์สามวัย เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการใช้ พื้นที่ให้มากที่สุดและเป็นคลังสมองให้แก่ผู้สูงอายุ

3) การพัฒนา สอศช. ควรเป็นไปตามธรรมชาติ เป็นลำดับขั้นไม่ควรเร่งรีบ เพื่อให้การพัฒนาเป็นอย่างยั่งยืน ให้เกิดประโยชน์แก่ชมรมอย่างแท้จริง จึงไม่ควรกำหนดเวลาที่จะต้องจัดตั้งแล้วเสร็จ เพราะสภาพชุมชนเมือง จะทำได้ยากกว่าชุมชนชนบทจึงต้องใช้เวลา

9.4 เจ้าหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ โดยสำนักส่งเสริมพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักพัฒนาสังคมและสวัสดิการของกรุงเทพมหานคร และเขตบางขุนเทียน ในระดับกลางและระดับปฏิบัติการควรร่วมกันศึกษาถึงกฎระเบียบที่จะเอื้อ-ไม่เอื้อต่อการจัดตั้งศูนย์ฯตลอดจนความเป็นไปได้ในหลายๆด้านของการจัดตั้ง สอศช. ขึ้นในชุมชนเมือง หากศึกษาแล้วมีข้อขัดข้องที่ไม่สามารถหาทางออกที่จะเอื้อต่อการจัดตั้ง หรือถ้าจัดตั้งแล้วแต่ไม่มีการรองรับให้ถูกต้องตามกฎระเบียบ ก็ควรพิจารณายุติการดำเนินการ

10. สรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

10.1 ชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ เป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) ของการพึ่งพาตนเอง ซึ่งเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน โดยไม่รอความช่วยเหลือจากภาครัฐ ตรงกับหลักการสำคัญของการจัดตั้งสอศช. ที่มุ่งหวังให้ชุมชน คิด วางแผน ตัดสินใจ ดำเนินกิจกรรมด้วยชุมชน เพื่อชุมชน (Community-base)

10.2 แม้ว่าจะยังไม่มี การจัดตั้ง สอศช.ตามที่มีการกำหนดเป็นศูนย์ฯนำร่อง แต่ชมรมฯมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาการจัดสวัสดิการและบริการ ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในชุมชนให้กว้างขวางขึ้น ทั้งนี้โดยการนำของคณะกรรมการชมรมฯ ซึ่งมีความเข้มแข็งจริงใจ เสียสละ อุทิศแรงกายแรงใจและกำลังทรัพย์ร่วมกันพัฒนา

10.3 นอกจากนี้พื้นฐานการศึกษาและประสบการณ์ของผู้นำชุมชนนับเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำมีประธาน เลขานุการ ที่เป็นข้าราชการบำนาญ เคยมีประสบการณ์ในด้านการบริหารจัดการและการปกครอง ประกอบกับคณะกรรมการบางท่าน เป็นผู้มีความรู้ทางด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมาย แม้ว่าจะมีอายุยังไม่ถึงวัยผู้สูงอายุ แต่ก็ได้รับเชิญให้มาร่วมเป็นคณะกรรมการ เพราะสามารถทำประโยชน์ให้แก่ชมรมได้ ซึ่งเป็นการผสมผสานที่ดีสำหรับคณะกรรมการต่างวัยในการแต่งตั้งคณะกรรมการ

10.4 ในอนาคตหากมีการพิจารณาให้ไม่มีการผลักดันให้เกิด สอศช.กทม.เพชรทองคำ อย่างแน่นอนแล้ว ต้องถือว่า สอศช.กทม.เพชรทองคำเป็นกรณีศึกษาที่ให้บทเรียนที่มีค่าแก่ผู้เกี่ยวข้อง หากจะมีแนวคิดในการขยายผลการจัดตั้ง สอศช. ในเขตชุมชนเมือง ข้อผิดพลาดจากกรณี สอศช.กทม.เพชรทองคำจะเป็นสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายพึงตระหนัก เพื่อหลีกเลี่ยงความล้มเหลวที่จะตามมา และควรมีการถอดบทเรียนของการจัดตั้ง สอศช.กทม.เพชรทองคำเป็นกรณีศึกษาในการจัดตั้ง สอศช.ในเขตเมืองด้วย

ส่วนที่ 3

ผลการดำเนินงานของศูนย์เเนกประสงค์ฯ ทั้ง 7 คอศข.

จากการศึกษาผลการดำเนินงานของศูนย์เเนกประสงค์ฯ ทั้ง 7 คอศข. เมื่อนำมาบูรณาการทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ สามารถสรุปได้ 3 ประเด็นใหญ่ คือ

- 3.1 ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์ฯ ทั้ง 7 พื้นที่
- 3.2 ความสำเร็จในการดำเนินงานทั้ง 7 คอศข.
- 3.3 ประโยชน์และคุณค่าของการจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์ฯ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์ฯ ทั้ง 7 พื้นที่

ตามที่สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (พิมล แสงสว่าง, 2549 อ้างถึง ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2550 และสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ, 2550) ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานของ คอศข.ไว้ 9 ขั้นตอน จากการศึกษาครั้งนี้ พอสรุปได้ว่าในแต่ละคอศข. นั้นมีสถานการณ์ในการดำเนินงานอยู่ในขั้นตอนการดำเนินงานตามที่สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กำหนดไว้ดังนี้

ตารางที่ 76 การดำเนินงานของศูนย์เเนกประสงค์ฯ ทั้ง 7 คอศข.

ขั้นตอนการดำเนินงาน	พื้นที่ คอศข.						
	ทต. บางระกำ	ทม. สกลนคร	อบต. เขาสวนกว้าง	อบต. หนองเหียง	อบต. สามพระยา	อำเภอ เขาชัยสน	กทม. เพชรทองคำ
1. เผยแพร่แนวคิด/รูปแบบศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. การรวบรวมข้อมูลผู้สูงอายุในชุมชนของแต่ละชุมชน รวมทั้งเด็ก เยาวชน และสตรี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. จัดเวทีประชาคมของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายเพื่อตัดสินใจร่วมกัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 76 (ต่อ)

ขั้นตอนการดำเนินงาน	พื้นที่ สอช.						
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกล นคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขา ชัยสน	กทม. เพชร ทองคำ
4. การจัดสรรทรัพยากร โดยเน้นการสนับสนุน ให้เกิดความยั่งยืน ในที่นี้คือ - จัดตั้งคณะกรรมการ ระดับจังหวัด	-	✓	✓	-	-	✓	-
- จัดตั้งคณะกรรมการ ที่ปรึกษา	✓	✓	✓	✓	✓ **	✓	-
- จัดตั้งคณะกรรมการ ดำเนินงาน (บริหารศูนย์ฯ)	✓ *	✓	✓	✓	✓ *	✓	- ***
<p>* คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯเป็นคณะผู้บริหารในเทศบาล/อบต. มีตัวแทน ภาคประชาชนน้อยมาก การดำเนินงานบริหารมาจากคณะผู้บริหารใน เทศบาล/อบต.</p> <p>** คือ นายกอบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผอ.สสว. นักพัฒนาสังคม 7ว (สสว.4) และนักพัฒนาชุมชน</p> <p>*** ยังเป็นคณะกรรมการบริหารชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำอยู่ ทางชมรมได้ ยื่นเรื่องถึงเขตบางขุนเทียนเพื่อขอให้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ 2-3 ครั้ง ยังไม่สามารถดำเนินเรื่องได้ เนื่องจากติดขัดด้านกฎหมายและ กฎระเบียบบางประการ</p>							
5. จัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-

ตารางที่ 76 (ต่อ)

ขั้นตอนการดำเนินงาน	พื้นที่ สอศช.						
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกล นคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขา ชัยสน	กทม. เพชรทองคำ
6. การวางระบบ* และ การบูรณาการกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - การวางระบบในที่นี้ ขอล่าวถึงการวาง ระบบที่เป็นส่วน อาคาร สถานที่	*	✓	✓	**	✓	✓	✓ (ในนามของ ชมรมผู้สูงอายุ เพชรทองคำ ซึ่ง เกิดจากการร่วม บริจาคจากภาค ประชาชนเอง)
- ส่วนการบูรณาการ กับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	✓	✓✓✓	✓✓✓	✓✓	✓	✓✓✓	✓✓ (ในนามของ ชมรมผู้สูงอายุ เพชรทองคำ)
* การวางระบบ หมายถึง การวางระบบสาธารณูปการ และตัวอาคาร	* กำลังดำเนินการปรับปรุงอาคารตลาดสุขวัฒน์ และต่อเติมเพื่อทำเป็นที่ทำการของ สอศช. ** ยังไม่มีอาคารที่ถาวร ขณะนี้ใช้สถานที่บางส่วนของ อบต.หนองเหียง แต่ส่วนใหญ่ไปทำกิจกรรมที่ศาลาวัดหนองสังข์ ใกล้กับที่ทำการ อบต. ในอนาคตจะย้ายไปที่โรงเรียนโพธิ์สำเภา การศึกษาในพื้นที่พบว่า ขณะนี้ยังไม่ได้ทำการปรับปรุงอาคาร โรงเรียน และบริเวณพื้นที่รอบๆดังกล่าว ✓ มีการบูรณาการเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภายใน และภายนอก น้อย ✓✓ มีการบูรณาการเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภายใน และภายนอก ปานกลาง ✓✓✓ มีการบูรณาการเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภายใน และภายนอกมาก						
7. จัดทำเวทีประชาคมเพื่อ กำหนดกิจกรรมที่เป็น ที่ต้องการของชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	- *
* ถึงแม้จะไม่ได้ทำ แต่ก็ได้ใช้กิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่นั้น							

ตารางที่ 76 (ต่อ)

ขั้นตอนการดำเนินงาน	พื้นที่ สอศ.						
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกล นคร	อบต. เขาสวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระยา	อำเภอ เขา ชัยสน	กทม. เพชร ทองคำ
8. การวางแผนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในศูนย์ฯ	- *	✓	✓	✓	- **	✓	- *** (ในนามของ ชมรมผู้สูงอายุ เพชรทองคำ)
	<p>* เป็นไปอย่างไม่ชัดเจน เพราะยังไม่มีกิจกรรมที่เป็นของศูนย์ฯเองเป็นเพียงแต่นำกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่มาเสริม หรือเป็นการปฏิบัติกิจกรรมตามภารกิจปกติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่</p> <p>** ในปี 2551 มีการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ โดยได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงแรงงาน (1 ครั้ง) และสถานีอนามัยอ่างหิน (2-3 ครั้ง) ต่อมาได้เลิกไป แต่ยังคงมีกิจกรรมที่เกิดจากกิจกรรมที่มีตามปกติ ที่ทางชมรมผู้สูงอายุหรือสถานีอนามัยจัดให้</p> <p>*** เนื่องจากยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร สอศ. จึงถือว่าเป็นโครงการนำร่องที่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดตั้ง สอศ. อย่างเป็นทางการ ดังนั้นกิจกรรมที่ทำยังเป็นกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ กทม.เพชรทองคำ</p>						
9. สรุปและถอดบทเรียน	← ยังไม่มีการศึกษาในขั้นนี้ →						

จากการศึกษาผลการดำเนินงานตามขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์ฯ นั้น พบว่ามีอยู่ 6 ศูนย์ที่อยู่ในโครงการนำร่อง ที่ผ่านขั้นตอนที่ 5 คือจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ มาจนถึงขั้นตอนที่ 8 คือการวางแผนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในศูนย์ฯ มีเพียง 1 ศูนย์โครงการนำร่อง ที่ผ่านเพียงขั้นตอนที่ 1-2 และ 3 กล่าวคืออยู่ในระหว่างการได้เผยแพร่แนวคิดรูปแบบของ สอศ. เท่านั้น และประกอบกับยังไม่มี การจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร สอศ. ด้วย ดังนั้นจึงถือว่าเป็นโครงการนำร่องที่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดตั้ง สอศ. อย่างเป็นทางการ

3.2 ผลสำเร็จในการดำเนินงานทั้ง 7 สอศ.

ผลการศึกษาเชิงปริมาณนำไปบูรณาการกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพ นำไปสู่การพิจารณาถึงความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์อเนกประสงค์ฯ เนื่องจากการศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึกทำให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็ง สถานภาพของศูนย์ฯ ซึ่งค่อนข้างสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณจากค่าคะแนน

เฉลี่ยความพึงพอใจที่ได้รับจากการบริการของศูนย์ฯ นั้นๆ ผู้วิจัยอาจกล่าวสรุปถึงผลสำเร็จของ ศอศช. ทั้ง 7 แห่งนี้ แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1) ศอศช.ที่ประสบผลสำเร็จมาก ได้แก่

- ศอศช.อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
- ศอศช.เทศบาลเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
- ศอศช.องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น

จากความประสบผลสำเร็จมากของ 3 ศอศช.ดังกล่าว อาจพอสรุปปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จมากได้ ดังนี้

- (1) ได้ผ่านขั้นตอนการจัดตั้งครบทุกขั้นตอน
- (2) มีการจัดการบริหารที่ดี พิจารณาดังนี้

(2.1) คณะกรรมการบริหารการดำเนินงานศูนย์ฯ ที่มีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการดำเนินงาน โดยเฉพาะ ศอศช.อำเภอเขาชัยสน และ ศอศช.ท.ม.สกลนคร รูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร (ดำเนินงาน) ศูนย์ฯ มีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมาก ส่วน ศอศช.อบต.เขาสวนกวางมีรูปแบบการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ โดยมีคณะผู้บริหาร อบต.เขาสวนกวางเข้าร่วม และเป็นประธานคณะกรรมการชุดนี้ด้วย แต่อย่างไรก็ตามในคณะกรรมการนี้ได้นำภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการบริหารด้วย ทำให้เป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ที่เป็นแบบผสมผสาน (Mixed Committee) แต่ในการบริหารจริงผู้ที่ประธานหรือบุคคลที่เข้ามาเป็นกรรมการบริหารศูนย์ฯ ซึ่งมาจาก อบต.นั้น ทำหน้าที่เพียงให้คำแนะนำ แต่การบริหารกิจกรรมนั้นมาจากภาคประชาชน ซึ่งเป็นตัวแทนผู้สูงอายุในตำบลนั้น หรือจากชมรมผู้สูงอายุของ อบต.เขาสวนกวาง เป็นต้น ดังนั้นการจัดทำกิจกรรมจึงมาจากภาคประชาชน หรือบางโครงการมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างกิจกรรมของคณะกรรมการบริหาร ศอศช. และกิจกรรมของ อบต. นับว่าเป็นการบูรณาการในด้านกิจกรรม และแนวคิดในการทำงานร่วมกันของภาคประชาชน และ อบต.ด้วย

(2.2) นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาจากตัวแทนในพื้นที่ และทุกภาคส่วน จึงทำให้เกิดการเชื่อมโยงในการบริหารจัดการที่ดีมากของ ศอศช.อำเภอเขาชัยสน และ ศอศช.ท.ม.สกลนคร สำหรับ ศอศช.อบต.เขาสวนกวางได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาที่เป็นแบบรูปผสมผสานอีกเช่นกัน คือมีทั้งบุคคลที่ทำงานบริหารใน อบต. (ซึ่งอยู่ในคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ) เข้าไปเป็นกรรมการในคณะกรรมการที่ปรึกษาอีกด้วย ดังนั้นจะเห็นว่าบุคคลเพียง 1 คน สามารถประสานได้ทั้งในคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ คณะกรรมการที่ปรึกษา และในส่วนการบริหาร อบต. นับว่าเป็นประโยชน์ในตัว จึงทำให้การตัดสินใจ และการปรึกษาที่จะดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุเบ็ดเสร็จในการประชุมเดียวกัน (ดูรายละเอียดในสถานภาพของ ศอศช.อำเภอเขาชัยสน, ศอศช.ท.ม.สกลนคร และ ศอศช.อบต.เขาสวนกวาง และภาคผนวก ข)

(3) การวางแผนกิจกรรมและการจัดให้บริการ จากปัจจัยในข้อที่ (2) ((2.1) และ (2.2)) จะเห็นได้ว่าการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงาน คณะกรรมการที่ปรึกษา ตลอดจนคณะกรรมการระดับจังหวัด มีส่วนส่งผลให้การดำเนินงานการบริหารที่เอื้อต่อการส่งผลในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพต่อการดำเนินการในการวางแผนกิจกรรม และการจัดบริการที่ให้กับผู้สูงอายุ เป็นไปตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ และกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นด้วย หากพิจารณาจะพบว่าทั้ง 3 สอศช. ดังกล่าว มีการจัดให้บริการและกิจกรรมที่มีความเป็นบูรณาการในหลายมิติ และยังมีหลากหลายในรูปแบบของกิจกรรมที่มีให้ผู้สูงอายุ และรวมไปถึงผู้ต่างวัยด้วย

(4) วิสัยทัศน์ของผู้นำคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ทั้ง 3 สอศช. จากการศึกษาพบว่า ผู้นำ (ประธานกรรมการ/ผู้อำนวยการศูนย์ฯ) มีความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้เป็นอย่างดี

(4.1) การบริหารจัดการ

(4.2) มีการศึกษาถึงปัญหาและสถานการณ์ของผู้สูงอายุ ในแต่ละบริบทของพื้นที่ตนเองอย่างเข้าใจ นอกเหนือจากการเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ (ทั้งที่มีอยู่ในตนเอง แลผู้สูงอายุท่านอื่น)

(4.3) มีความเข้าใจในแนวคิดการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมให้กับผู้สูงอายุ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญ นำไปสู่การวางแผนการจัดบริการและดำเนินกิจกรรมได้หลากหลายรูปแบบอย่างบูรณาการให้กับผู้สูงอายุ และผู้ต่างวัยได้อย่างตรงกับความต้องการ และเหมาะสมในแต่ละบริบทของพื้นที่ของ สอศช.

(5) จากการผสมผสานของข้อ 4 ((4.1)+(4.2)+(4.3)) จึงทำให้เกิดการวางแผนในการบูรณาการจัดกิจกรรม และการจัดให้บริการ กับผู้รับบริการอย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ คะแนนภาพรวมความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อกระบวนการให้บริการทั้ง 3 สอศช.อยู่ในระดับสูงกว่าทุก สอศช. (ตารางที่ 48) ดังนี้ สอศช.อำเภอเขายายสน ค่าคะแนนเฉลี่ย 209.54 สอศช.อบต.เขาสวนกวาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 192.77 และ สอศช.ทม.สกลนคร ค่าคะแนนเฉลี่ย 186.82 โดยค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้มารับบริการที่ สอศช.อำเภอเขายายสนมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในพื้นที่ สอศช. และสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมทั้งหมดซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 178.39

นอกจากผลการศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อประโยชน์ที่ได้รับจากบริการของพื้นที่ 3 สอศช. มีความพึงพอใจอยู่ในระดับที่มากกว่าทุกพื้นที่ (ถึงแม้จะมีบางพื้นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมากก็ตาม) ดังนี้ สอศช.อำเภอเขายายสน ค่าคะแนนเฉลี่ย 33.74 สอศช.ทม.สกลนคร ค่าคะแนนเฉลี่ย 31.22 และ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 30.67 (ตารางที่ 49 และรายละเอียด หน้า 171-172)

(6) จากผลการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ทำให้เห็นและพิจารณาความเป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) ของ 3 สอศช. ในเรื่องของการจัดการบริหาร และการจัดกิจกรรม นอกจากนี้

สำหรับ คอศช.อำเภอเขาชัยสน ยังเป็นรูปแบบที่ดีในเรื่องการจัดตั้งและการบริหารศูนย์ฯ โดยใช้แนวคิดการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯเข้ามาใช้ในการจัดตั้งศูนย์ฯ และการบริหารศูนย์ฯ ฯลฯ ดังนี้ คือ

- แนวคิดการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐาน (Community-base Approach)
- การทำงานใช้แนวคิดการพัฒนา โดยความเป็นหุ้นส่วน (Partnership)
- แนวคิดการร่วมมือกันในทุกภาคส่วนเพื่อเป้าหมายเดียวกัน (Collaboration)
- สมาชิกมีส่วนร่วมสูงในการดำเนินกิจกรรม (Participation)

(7) การรับรู้ข่าวสาร และความรู้เกี่ยวกับ คอศช. จากการผ่านขั้นตอนกระบวนการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 1 (เผยแพร่แนวคิดรูปแบบ คอศช.) ขั้นที่ 2 (การรวบรวมข้อมูล ศึกษาปัญหา ความต้องการ ฯลฯ) และขั้นที่ 3 (จัดเวทีประชาคม) ของทั้ง 3 คอศช. ที่ทำอย่างจริงจัง และใช้ระยะเวลาในการดำเนิน 3 ขั้นตอน ที่ให้ความรู้แก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังเช่น คอศช.ทม.สกลนคร คอศช.อบต.เขาสวนกวาง ฯลฯ ทำให้ประชาชนมีการรับรู้ข่าวสาร และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการให้บริการสวัสดิการตามแนวทาง คอศช. และรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน ก็มี ความเข้าใจในแนวคิดนี้พอสมควร รวมทั้งเจ้าภาพหลักด้วย จึงทำให้

(7.1) ได้รับการประสานงานร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง หรือ หน่วยงานอื่นที่ไปขอความร่วมมือ ได้มีการประสานตอบรับในการสนับสนุนอย่างดีในกิจกรรมต่างๆของแต่ละ คอศช. ทั้งนี้ก็เนื่องมาจาก คอศช.ทั้ง 3 พื้นที่ ได้รับการแนะนำทางวิชาการจากเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวง พม.) และเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด (พมจ.) ที่เข้าไปให้ คำปรึกษา แนะนำ (Supervise) ทางด้านวิชาการ แนวคิด คอศช. แนะนำกิจกรรม เป็นต้น (ตลอดจนการเขียนโครงการเพื่อขอกุทุน - กิจกรรมนี้ทำหลังจากการจัดตั้ง คอศช.เรียบร้อยแล้ว) และนอกจากนี้ใน 2 พื้นที่ คอศช. คือ คอศช.อำเภอเขาชัยสน และ คอศช.ทม.สกลนคร ยังได้รับความรู้ แนวคิดใหม่ที่ ให้บริการสวัสดิการทางสังคมในรูปแบบศูนย์อเนกประสงค์ฯจาก รองศาสตราจารย์ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ผู้เสนอรูปแบบ คอศช.นี้ด้วย จากการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ คอศช.นี้ จึงทำให้หน่วยงานต่างๆมีการรับรู้ มีความเข้าใจ และเห็นประโยชน์คุณค่า จึงให้ความร่วมมือสนับสนุนเป็นอย่างดี

(7.2) หากพิจารณาทางด้านผู้มารับบริการ ในเรื่องการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ คอศช. จากการศึกษาพบว่า ผู้มารับบริการทั้ง 3 คอศช.ดังกล่าว มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าทุกพื้นที่ที่ศึกษา ดังนี้

การรับรู้ข่าวสารของผู้มารับบริการ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับการรับรู้
คอศช.อำเภอเขาชัยสน	9.34	มาก
คอศช.ทม.สกลนคร	6.34	ปานกลางค่อนข้างสูง
คอศช.อบต.เขาสวนกวาง	6.25	ปานกลางค่อนข้างสูง

(7.3) สำหรับความรู้เกี่ยวกับ คอศช. พบว่า ผู้มารับบริการทั้ง 3 คอศช.ดังกล่าว มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าทุกพื้นที่ที่ศึกษา ดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับ คอศช.ของผู้มารับบริการ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับความรู้
คอศช.อำเภอเขาชัยสน	9.20	มาก
คอศช.อบต.เขาสวนกวาง	8.23	มาก
คอศช.ทม.สกลนคร	8.05	มาก

2) คอศช.ที่ประสบผลสำเร็จปานกลาง ได้แก่

- คอศช.อบต.หนองเหียง

คอศช.แห่งนี้ได้ผ่านกระบวนการจัดตั้งศูนย์ฯมาอย่างเรียบร้อย มีการตั้งคณะกรรมการใน 2 ระดับ คือ คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการดำเนินงาน และมีการบริหารงานศูนย์ฯมาได้ 2 ปี โดยมีการกำหนดกิจกรรมและการให้บริการแก่ผู้มารับบริการอย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง จากการศึกษาอาจกล่าวสรุปปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีความสำเร็จในระดับนี้ คือ

(2.1) มีการตั้งคณะกรรมการที่เอื้อต่อการดำเนินงาน 2 ระดับ คือ คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(2.1.1) คณะกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ ในด้านการบริหารงาน กิจกรรม และข้อคิดเห็นอื่น ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ประกอบด้วย

1) นายอำเภอพนัสนิคม	7) สาธารณสุขอำเภอพนัสนิคม
2) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพนัสนิคม	8) ท้องถิ่นอำเภอพนัสนิคม
3) ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน เขต3	9) ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพนัสนิคม
4) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดชลบุรี	10) ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอพนัสนิคม
5) จัดหางานจังหวัดชลบุรี	11) ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลหนองเหียง
6) ประธานสาขาสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ประจำจังหวัดชลบุรี	12) ประธานชมรมผู้สูงอายุอำเภอพนัสนิคม

จะเห็นได้ว่าบุคคลที่มาเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาของศูนย์ฯเนกประสงค์ฯนั้น มาจากบุคคลหลากหลายสถาบันที่เป็นตัวแทนที่เกี่ยวข้องจะมาสนับสนุนการดำเนินงานของ คอศช. ให้มีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้อยู่ในระดับจังหวัดหลายหน่วยงาน แต่ก็ถือว่าเป็นผู้แทนกระทรวงหลักในระดับอำเภอได้ (ซึ่งความจริงถือว่าเป็นระดับปฏิบัติการที่ใกล้ชิดในพื้นที่กับศูนย์ฯ) เช่น สาธารณสุขอำเภอ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพนัสนิคม ท้องถิ่นอำเภอพนัสนิคม ฯลฯ

หากพิจารณาให้ดีจะเห็นว่าคณะกรรมการที่ปรึกษาของ คอศช.อบต.หนองเหียงนั้น มีการแต่งตั้งบุคคลตำแหน่งหน้าที่ทั้งในระดับอำเภอ และระดับจังหวัดผสมผสานกัน โดยดูเหมือนมีผู้แทนกระทรวงหลักในทั้ง 2 ระดับ อยู่ในคณะเดียวกัน จากการแต่งตั้งในระดับนี้ทำให้มีการ

ประสานกันในจังหวัดและอำเภอไปในตัวเรียบร้อยแล้ว ดังนั้นอาจไม่จำเป็นต้องมีคณะกรรมการระดับจังหวัดตามรูปแบบที่ทาง สทส. ได้จัดทำตามรูปแบบของ รองศาสตราจารย์ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร ก็ได้ แต่ก็มิได้หมายความว่ารูปแบบการมีคณะกรรมการระดับจังหวัดจะถูกนำออกไปเลย เพียงแต่อาจมีการเสนอใช้ และเขียนกำกับว่า “ตามความจำเป็นหรือเหมาะสม”

อีกประการหนึ่ง จะเห็นว่านอกจากมีการผสมผสานบุคลากรใน 2 ระดับ (อำเภอ/จังหวัด) แล้ว ยังจะเห็นบุคลากรเหล่านี้มีประสบการณ์และมีบทบาทอำนาจหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และให้การสนับสนุน สอศช. ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมอยู่แล้ว จึงสามารถที่จะให้คำปรึกษา คำแนะนำ และประสานงานร่วมกันได้ทันที หรือสามารถตกลงตัดสินใจในที่ประชุม ทำให้งานรวดเร็วขึ้น และอีกประการหนึ่งคือ บุคคลกลุ่มนี้คือผู้ที่อยู่ระหว่างกลาง ระดับนโยบาย กับระดับปฏิบัติ ดังนั้นในการชี้แจงหรืออธิบายประเด็นที่สำคัญ ก็จะได้ข้อมูลที่ตรงและประสานได้ทันที

(2.1.2) คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน จัดทำแผนปฏิบัติงาน/โครงการกิจกรรมของศูนย์ฯ จัดทำฐานข้อมูลของผู้สูงอายุในชุมชน ระดมวิทยากรในการจัดตั้งและบริหารศูนย์ฯ จัดหาบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานและกิจกรรมภายในศูนย์ฯอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งติดตามประเมินผล การดำเนินงานของศูนย์ฯ คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ประกอบด้วยดังนี้

1) นายก อบต.	ประธานกรรมการ	7) สมาชิกสภา อบต.ทุกท่าน	กรรมการ
2) รองนายก อบต.	รองประธาน	8) ปลัด อบต.	กรรมการ
3) รองนายก อบต.	รองประธาน	9) รองปลัด อบต.	กรรมการ
4) เลขานุการนายก อบต.	กรรมการ	10) นักพัฒนาชุมชน อบต.	กรรมการ
5) หัวหน้าส่วนการคลัง อบต.	กรรมการ	11) ประธานประชาคมหมู่บ้าน (ต.หนองเหียง) ทุกท่าน	กรรมการ
6) หัวหน้าส่วนโยธา	กรรมการ	12) ประธานชมรม อสม. (ต.หนองเหียง)	กรรมการ
		13) เจ้าหน้าที่ธุรการ อบต.	กรรมการ/เลขานุการ

จะเห็นได้ว่าบุคลากร โดยตำแหน่งในคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ส่วนใหญ่เป็นบุคลากร โดยตำแหน่งที่อยู่ใน อบต.หนองเหียง แต่อย่างไรก็ยังมีภาคส่วนประชาชนคือผู้แทนของประชาชนในทุกหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร จะเห็นว่าการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ของ สอศช.อบต.หนองเหียง ภาคประชาชนที่เป็นส่วนของผู้สูงอายุจริงๆนั้นยังไม่ชัดเจน แต่ไปปรากฏอยู่ในคณะกรรมการที่ปรึกษา แต่อย่างไรก็ตามในการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าในการดำเนินงานโดยชมรมผู้สูงอายุ แต่มีการประสานและรับคำแนะนำจากคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ในด้านกิจกรรม หรือการจัดการให้บริการ หรือคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เป็นผู้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนด้านการจัดบริการ และร่วมดำเนินกิจกรรมกับชมรมผู้สูงอายุ*ด้วย ซึ่งการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ นี้

* ชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองเหียงประกอบด้วย คณะกรรมการฝ่ายบริหารระดับตำบล และคณะกรรมการฝ่ายปฏิบัติการและประสานงานระดับตำบล (ดูรายละเอียดหน้า 231-232) ซึ่งกรรมการบางท่านก็อยู่ในคณะกรรมการที่ปรึกษาดูแล เช่น ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอพนัสนิคม

ต่างกับ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง ที่มีภาคประชาชนที่เป็นผู้สูงอายุอยู่ร่วมด้วย แต่อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่า ในการบริหารจัดการนั้น คณะกรรมการบริหารศูนย์เป็นผู้บริหารจัดการ แต่การดำเนินงานหรือการปฏิบัติ นั้น ภาคประชาชน คือ ชมรมผู้สูงอายุ เป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งการดำเนินการแบบนี้ก็ใช้ได้ระดับหนึ่ง แต่หากพิจารณา ก็จะเห็นว่ายังมีช่องว่างความใกล้ชิดระหว่างภาคประชาชน กับภาครัฐที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่บ้าง แต่อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาพบว่าการดำเนินงานก็เป็นไปได้ดีทั้ง 2 ฝ่าย ถึงอย่างไรก็ตามที่สำคัญคือ มีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

(2.2) การดำเนินกิจกรรมของ สอศช. ถึงแม้ว่าในการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ไม่มีภาคประชาชนที่เป็นผู้สูงอายุเข้าไปร่วมด้วย แต่คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองเหียง และทุกชมรมผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ก็สามารถทำงานร่วมกันได้ โดยมีกิจกรรมจากคณะกรรมการบริหาร หรือบางกิจกรรมอาจเกิดจากชมรมผู้สูงอายุร่วมกับทางคณะกรรมการด้วย และชมรมผู้สูงอายุเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้มีการกำหนดกิจกรรม ดังนี้

(2.2.1) กิจกรรมใหญ่ประจำเดือนสำหรับผู้สูงอายุมาพบปะกัน 1 ครั้งต่อเดือน เป็นประจำ ทั้งนี้มีการจัดกิจกรรมทุกวันอังคารสัปดาห์ที่ 2 ของทุกเดือนอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้จะเดือนละครั้ง

(2.2.2) มีการจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสม ทั้งทางสุขภาพ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี สันทนาการและทัศนศึกษา การให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ การไปเยี่ยมผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยตามบ้าน ฯลฯ จากการจัดกิจกรรมหลากหลาย (ดูรายละเอียดสถานภาพของ สอศช.อบต.หนองเหียง) ทำให้ชมรมผู้สูงอายุภายในหมู่บ้านนำไปปฏิบัติเป็นกิจกรรมประจำชมรมผู้สูงอายุในหมู่บ้าน หมู่ที่ 7 ได้เห็นความสำคัญที่ทาง สอศช.ได้จัดกิจกรรมการออกกำลังกายเป็นกลุ่ม โดยจัดกิจกรรมเดือนละครั้ง โดยเชิญสาธารณสุขมาบรรยาย และสาธิตการออกกำลังกายทำใหม่ๆประยุกต์ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ทางชมรมผู้สูงอายุหมู่ 7 จึงได้นำกิจกรรมการออกกำลังกายกันเอง ทุกเย็นวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ โดยใช้ทรัพยากรทางทุนสถาบันที่มีอยู่ในชุมชนของตน (คือวิทยุชุมชนในหมู่บ้าน) เป็นศูนย์กลาง โดยออกอากาศเชิญชวนให้มาออกกำลังกายที่ศาลาประชาคม นั้นแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่หมู่บ้านนี้ ได้เห็นคุณค่าและประโยชน์ที่มารับบริการ/กิจกรรมที่ สอศช.จัด และนำไปขยายผลให้กับตนเองและคนในชุมชนด้วย นับว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์ฯ

สรุปได้ว่า สอศช.อบต.หนองเหียง มีการจัดกิจกรรมหลากหลายที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ถึงแม้จะมีการทำกิจกรรมไม่ทุกวัน เพียงเดือนละครั้ง แต่ชมรมผู้สูงอายุในหมู่บ้านก็นำแนวคิดไปจัดกิจกรรมของตนเอง นับว่าเป็นการสานวัตถุประสงค์ที่ดี และเป็นการขยายกิจกรรมภายนอกศูนย์ฯด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนผู้สูงอายุมีโอกาสรับบริการมากขึ้น

(2.3) สมาชิกและชุมชนให้ความร่วมมือดีต่อ สอศช. นอกเหนือจากองค์กรเจ้าภาพหลัก (อบต.หนองเหียง) ที่เห็นความสำคัญ พยายามที่จะจัดบริการสวัสดิการทางสังคมให้กับผู้สูงอายุแล้ว ยังได้รับความร่วมมืออย่างดีจากสมาชิกและชุมชนด้วย (จะเห็นได้จากคะแนนค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของผู้มารับบริการ 9.41 ระดับปานกลาง) ทั้งนี้ในระยะแรกของการจัดตั้ง สอศช.แห่งนี้ประชาชนส่วนใหญ่ยัง

ไม่มีส่วนร่วมมากนัก มีเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนเท่านั้น แต่หลังจากทุกฝ่ายได้จัดทำเวทีประชาคม และทุกฝ่ายเห็นพ้องกันว่าจะมีการจัดตั้ง สอศช.แห่งนี้ ก็ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากสมาชิกและประชาชน จะเห็นได้จากชมรมผู้สูงอายุทุกกลุ่มในพื้นที่ได้แสดงความเห็นว่า “ หาก สอศช.อบต.หนองเหียง ได้ย้ายไปยังสถานที่ใหม่ที่จะได้รับการปรับปรุงเป็นศูนย์อเนกประสงค์ฯของตำบลเสร็จแล้ว จะขอความอนุเคราะห์จากสมาชิกร่วมบริจาคเงินซื้อเก้าอี้เข้าสู่ศูนย์ฯ เพราะเกรงว่าหากงบประมาณของอบต.จะช้าเกินไป ” นับว่าเป็นการแสดงความร่วมมือร่วมใจ และความมุ่งมั่นในการพัฒนา สอศช. โดยไม่หวังพึ่งภาครัฐแต่เพียงอย่างเดียว

(2.4) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สอศช. จากการศึกษาพบว่าผู้มารับบริการที่ สอศช.อบต.หนองเหียง มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจน้อยกว่า 3 สอศช.ที่อยู่ระดับความสำเร็จมาก แต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเท่ากับ 5.93 และ 8.09 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าอีก 2 สอศช. คือ สอศช.ทต.บางระกำ และ สอศช.อบต.สามพระยา ในทั้งสองเรื่องดังกล่าว

(2.4.1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ระหว่าง สอศช.อบต.หนองเหียง สอศช.ทต.บางระกำ และ สอศช.อบต.สามพระยา

สอศช.	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับการรับรู้
สอศช.อบต.หนองเหียง	5.93	ปานกลาง
สอศช.ทต.บางระกำ	4.50	ปานกลาง
สอศช.อบต.สามพระยา	3.40	ปานกลาง

(2.4.2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สอศช. ระหว่าง สอศช.อบต.หนองเหียง สอศช.ทต.บางระกำ และ สอศช.อบต.สามพระยา

สอศช.	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับความรู้
สอศช.อบต.หนองเหียง	8.09	มาก
สอศช.ทต.บางระกำ	7.06	ปานกลาง
สอศช.อบต.สามพระยา	3.93	น้อย

จากข้อความข้างต้นที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นว่า สอศช.อบต.หนองเหียงได้มีการดำเนินการให้บริการตามที่คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯเห็นสมควร ซึ่งตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการดูแลสุขภาพร่างกาย การไปเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุตามบ้าน ฯลฯ สำหรับด้านกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นจะเห็นได้ว่า มีกิจกรรมที่ทำเป็นลักษณะประจำเดือน คือ จัดกิจกรรม 1 ครั้ง/เดือน เพื่อเป็นการพบปะผู้สูงอายุกับคณะกรรมการฯและเจ้าหน้าที่ในอบต. ไม่มีการจัดกิจกรรมเป็นรายวัน หรือมีพื้นที่ที่จัดกิจกรรมในมุมต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจาก สอศช.อบต.หนองเหียงยังไม่มีอาคารหรือสถานที่ทำการเป็นของตนเอง ขณะนี้ได้ใช้ศาลาวัดหนองสังข์เป็นที่ทำกิจกรรม โดยการพบปะประจำทุกเดือนของผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงค่อนข้างจะมี

ปัญหาถ้าจัดกิจกรรมทุกวัน หรือใช้ศาลาวัดมาแบ่งพื้นที่ทำกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ เพราะทางวัดก็ต้องใช้ศาลาเช่นกัน ส่วนสถานที่ทำการของศูนย์ฯก็ใช้ร่วมกันกับที่ทำการ อบต.หนองเหียง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สอศช.แห่งนี้มีการจัดกิจกรรมในศูนย์ฯเพียงเดือนละครั้ง และยังไม่มียุทธศาสตร์หรือวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการออกกำลังกาย หรือวัตถุประสงค์เกี่ยวกับกิจกรรม ทั้งนี้เนื่องจากยังไม่มีสถานที่จัดเก็บ และการดูแลที่ดี จึงยังไม่มีพวกนี้เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามหากดูลักษณะกิจกรรมที่ทาง สอศช.แห่งนี้จัดทำก็มีทั้งในและนอกศูนย์ฯ และเห็นความตั้งใจในการทำงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และความร่วมมือของสมาชิกและชาวบ้านในชุมชน (ภาคประชาชน) ที่เห็นความสำคัญของศูนย์ฯที่มีต่อชุมชน ดังจะเห็นได้จากบางชุมชนนำกิจกรรมบางประเภทที่พวกตนสามารถทำได้ด้วยตนเองไปทำต่อในชุมชนของตน คาดว่าถ้าสถานที่ทำการที่ สอศช.อบต.หนองเหียงใหม่ ซึ่งจะย้ายไปอยู่ที่โรงเรียนโพธิ์สำเภาเสร็จลง การดำเนินงานของศูนย์ฯแห่งนี้จะมีความเป็นระบบในการจัดการดำเนินการ และกิจกรรมมากขึ้น ส่งผลทำให้การดำเนินงานมีความก้าวหน้า และทำประโยชน์สูงสุดให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่ดังกล่าว

3) สอศช.ที่ประสบผลสำเร็จน้อย

จากผลการศึกษาจากกล่าวสรุปได้ว่า สอศช.ที่ประสบผลสำเร็จน้อยมี 2 สอศช. คือ สอศช.ทต.บางระกำ และ สอศช.อบต.สามพระยา ซึ่งทั้ง 2 สอศช.ดังกล่าวอยู่ในโครงการนำร่องที่ผ่านขั้นตอนการจัด สอศช.มาแล้ว มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ด้วยกันทั้ง 2 สอศช. และขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินงานมาได้ 2 ปีเช่นเดียวกับ สอศช.อื่น จากผลการศึกษาในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณกล่าวได้ว่า ผลการดำเนินงานของทั้ง 2 สอศช.นั้นอยู่ในความประสบผลสำเร็จน้อยเหมือนกัน ซึ่ง สอศช.ทั้ง 2 นี้มีเจ้าภาพหลักที่อยู่ภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ต่างกัน คือ สอศช.ทต.บางระกำ เจ้าภาพหลักคือเทศบาลตำบลบางระกำ ส่วน สอศช.อบต.สามพระยานั้น เจ้าภาพหลักคือองค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา

ปัจจัยที่ทำให้ สอศช. 2 แห่งนี้มีผลการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จน้อย มีความเหมือนและต่างกันดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่นำไปสู่ผลสำเร็จน้อย

ของ

ศอศช.ทต.บางระกำ และ ศอศช.อบต.สามพระยา

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จน้อย	ศอศช.ทต.บางระกำ	ส่งผล	ศอศช.อบต.สามพระยา	ส่งผล
1. การก่อตั้งของ ศอศช.	-	-	- เกิดจาก Top-down ไม่ผ่าน อบต. (นายก อบต.) แต่ผ่านประธานสภา อบต.	- ทำให้การประสานงานระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภา ไม่สอดคล้องเท่าที่ควรจะเป็น - ขณะนี้การดำเนินงานของ ศอศช.อบต.สามพระยา ยังไม่ได้อยู่ในแผนงานด้านพัฒนาสังคมของ อบต.
2. ขาดการบริหารจัดการที่ดีต่อ ศอศช.	- เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเลือกตั้งผู้บริหารชุดใหม่ กับผู้บริหารชุดเก่า - มีข้อขัดแย้งบางประการภายในผู้บริหารเทศบาลแห่งนี้ก่อนการเลือกตั้ง จึงมีผลส่งมายังการบริหารจัดการ ศอศช. กับผู้บริหารชุดใหม่	- ทำงานไม่ต่อเนื่อง ไม่มีการศึกษางานให้เชื่อมโยง - ส่งผลต่อการดำเนินงานการจัดกิจกรรมที่เป็นของ ศอศช.	- กำลังจะมีการเลือกตั้งคณะผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นระดับตำบลสามพระยา ในอีก 3-4 เดือน ข้างหน้า (ก.ย. – ต.ค. 2552) (เป็นปัญหาการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ ประกอบกับข้อ 1 ด้วย จึงส่งผลให้มีการบริหารไม่ดีเท่าที่ควร)	- ทำให้มีการระวังเรื่องเก็บคะแนนเสียงที่มาจากโครงการ ศอศช. ทั้ง 2 ฝ่าย คือ นายก อบต. และ ประธานสภา อบต. - ขาดการประสานที่ชัดเจนภายในองค์กรของคณะผู้บริหาร อบต.สามพระยา
3. วิสัยทัศน์ของผู้นำ เกี่ยวกับการให้บริการสวัสดิการสังคม (ในที่นี่รวมถึงเจ้าหน้าที่รับผิดชอบศอศช.)	- ยังไม่มีความชัดเจนในแนวคิดใหม่ของการให้บริการสวัสดิการทางสังคม โดยเฉพาะแนวทางการให้	- ไม่ทราบจะปฏิบัติหรือดำเนินการอย่างไร ยังคงทำตามแบบเดิมที่เคยทำ และหรือคิดว่างานของชมรมผู้	- ปัญหาเช่นเดียวกัน และรวมถึงเจ้าหน้าที่ที่จะมารับงานทางด้านสวัสดิการสังคมด้วย	- ทำให้ปฏิบัติงานทางด้านสวัสดิการทางสังคมในแนวคิด ศอศช. จึงเป็นงานที่ช่วยกันผลักดันอยู่กลุ่ม

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จน้อย	ศอศช.ทต.บางระกำ	ส่งผล	ศอศช.อบต.สามพระยา	ส่งผล
<p>ในงานนี้โดยตรงด้วย)</p> <p>4. การตั้งคณะกรรมการบริหาร ศูนย์ฯ</p> <p>5. การตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา</p>	<p>บริการสวัสดิการทางสังคมแบบ ศอศช.</p> <p>- ประกอบด้วยคณะผู้บริหารในเทศบาลทั้งหมด มีภาคประชาชน โดยเฉพาะผู้แทนผู้สูงอายุน้อยมาก (คูภาคผนวก จ)</p>	<p>สูงอายุใดก็เป็นของ ศอศช. ได้ ทั้งที่มีความตั้งใจทำงาน แต่เมื่อไม่เข้าใจ ก็ยังปฏิบัติได้ไม่ชัดเจน</p> <p>- ไม่มีความหลากหลายของตัวแทนในหลายภาคส่วน</p> <p>- ทำให้ขาดการประสานงานระหว่างชมรมผู้สูงอายุ</p> <p>- ไม่ทราบความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ</p> <p>- ทำให้ขาดมุมมองของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน หรือไม่ได้เกิดขึ้นใน ศอศช.</p>	<p>- มีคณะกรรมการ 15 คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล 12 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลสามพระยา 1 ท่าน (ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่ใน อบต.ที่เป็นกรรมการมีความตั้งใจทำงานจริง)</p> <p>- คณะกรรมการประกอบด้วยคนในพื้นที่คือ นายท อบต. กำนันผู้ใหญ่บ้านทุกคนในตำบลสามพระยา ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ4 (สสว.) นักพัฒนาสังคม7 (สสว.4) และนัก</p>	<p>หนึ่ง (ประธานสภา และผู้ที่เห็นความสำคัญของ ศอศช.) ซึ่งงานนี้ต้องการประสานความคิด และหน่วยงานที่อยู่ทั้งในและนอกพื้นที่ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการสนับสนุนยังไม่เต็มที่</p> <p>- ไม่มีความหลากหลายของตัวแทนในหลายภาคส่วนของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p> <p>- ขาดการประสานระหว่างชมรมผู้สูงอายุ</p> <p>- ทำให้ขาดมุมมองของการจัดกิจกรรมที่จะให้ผู้สูงอายุ ตามแนวหลักวิชาการ หรือการจัดบริการสวัสดิการทางสังคม</p> <p>- จากองค์ประกอบจะเห็นได้ว่าบุคคลเหล่านี้จะมีประสบการณ์ในการบริหารงานการจัดการที่ดีไม่มากนัก และขาดประสบการณ์ที่จะให้คำปรึกษาในด้านการพัฒนาสังคม และการให้บริการ</p>

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จน้อย	ศอศช.ทต.บางระกำ	ส่งผล	ศอศช.อบต.สามพระยา	ส่งผล
<p>6. ลักษณะการจัดกิจกรรม</p>	<p>- เนื่องจากการบริหารที่ยังไม่ชัดเจน จึงทำให้การดำเนินงานที่ควรเป็นของ ศอศช.เองเกิดขึ้นน้อยมาก แต่กลับเป็นกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุเด็เตอ และชมรมแอโรบิก ซึ่งทั้ง 2 ชมรมนี้ คณะกรรมการบริหารงานศูนย์ฯถือว่ายังอยู่ภายใต้หรือยังเกี่ยวข้องกับ ศอศช.อยู่ แต่ความเป็นจริงทั้ง 2 ชมรมนี้ก็คือชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ แต่ไปเป็นอยู่ในคณะกรรมการที่ปรึกษา ไม่ได้เป็นคณะกรรมการบริหาร</p>	<p>- ทำให้เกิดกิจกรรมที่เป็นของ ศอศช.น้อยมาก (มีเพียงเครื่องออกกำลังกาย ที่เปิดให้ทุกคนใช้ได้ในตอนเย็นเท่านั้น)</p>	<p>พัฒนาชุมชน</p> <p>- มีกิจกรรมเป็นของ ศอศช.เอง เมื่อตอนเริ่มต้นปี 2551 ทางกระทรวงแรงงาน โดยการประสานของ พมจ. ได้จัดอบรมการทำดอกไม้จันทน์ น้ำยาอเนกประสงค์ ฯลฯ</p> <p>- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สาธารณสุขตำบล จัดอบรมการทำพวงหรีดให้ 2-3 ครั้งแล้วเลิกไป</p> <p>สิ่งที่ทำให้เกิดสภาพเช่นนี้เนื่องมาจากการบริหารจัดการที่ไม่ดี เกิดจากการระว่างตัวในการเลือกตั้งท้องถิ่น ดังนั้นจะเห็นว่า ถ้าในการ</p>	<p>สวัสดิการทางสังคม หรือถ้ามีก็อาจมีไม่มากนัก โดยเฉพาะแนวคิดในการบริหารจัดการในแนวคิด ศอศช. และที่สำคัญการขาดศักยภาพในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะมาสนับสนุนการดำเนินงาน และกิจกรรมที่จะต้องจัดให้กับผู้สูงอายุด้วย</p> <p>- มีกิจกรรมที่ดำเนิน โดย ศอศช. และเริ่มต้นด้วยดีทั้ง 2 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน และเลิกไป ดังนั้นจึงทำให้ขาดการต่อเนื่องของกิจกรรมที่ควรจะเป็นหรือทำได้ หากมีความต่อเนื่องก็อาจจะทำให้มีกิจกรรมอีกหลายรูปแบบตามมาก็ได้ เมื่อขาดการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง กิจกรรมที่ควรเป็นของ ศอศช. ก็หยุด จึงต้องมาเป็นกิจกรรมที่เคยปฏิบัติกันอยู่เหมือนเดิม</p>

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จน้อย	ศอศช.ทต.บางระกำ	ส่งผล	ศอศช.อบต.สามพระยา	ส่งผล
	งานศูนย์ฯ		บริหาร เมื่อคณะบริหารระดับท้องถิ่นมีความเห็นไม่ตรงกันในเรื่องกิจกรรมดังกล่าวหรือเรื่องใด อาจทำให้การบริหารสะดุดได้ และส่งผลต่อการดำเนินงานเช่นกัน	- ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการดำเนินงานต่อ ศอศช.ด้วย
<p>หมายเหตุ อาจกล่าวได้ว่าลักษณะการจัดกิจกรรมของ ศอศช.อบต.สามพระยา ยังมีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบ้าง (ถึงแม้จะเลิกไปก็ตามที) แต่ ศอศช.ทต.บางระกำ การดำเนินงานของคณะกรรมการ ดูเหมือนไม่ดำเนินการที่จะให้เกิดขึ้นเองโดย ศอศช. เพราะมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่ควรจะสนับสนุนได้น้อยมาก หรือเกือบไม่มี</p>				
<p>7. ขาดความรู้ความเข้าใจในหน้าที่รับผิดชอบ(ศอศช.)ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ที่มาจากเจ้าภาพหลัก</p>	<p>- จากแนวคิดใหม่ของ ศอศช. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบอาจยังไม่มี ความชัดเจนเพียงพอ</p>	<p>- ทำให้ขาดความกระตือรือร้นที่จะ รับผิดชอบให้เต็มที่ ส่งผลต่อการดำเนินงานของ ศอศช.ทันที เช่น ยังขาดความคิดริเริ่มที่จะมองงานที่ทำไม่ชัดเจน ยังติดอยู่กับแนวคิดเดิม</p>	-	-
<p>8. ขาดการติดตามและให้คำแนะนำปรึกษาทางวิชาการ จากเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด ซึ่งควรทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง และติดตามผล (Monitoring) ให้ใกล้ชิดกว่านี้</p>	<p>- ศอศช. เป็นงานบริการสวัสดิการ แนวใหม่ และดำเนินการในลักษณะโครงการนำร่อง อาจทำให้เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดที่ต้องรับผิดชอบไม่สนใจเท่าที่ควร ที่จะ</p>	<p>- จึงทำให้ระดับผู้ปฏิบัติที่ไม่คุ้นเคยซึ่งทำงานแบบเดิมอยู่แล้ว ไม่รู้ทิศทางที่ควรจะดำเนินงานอย่างไร จึงจะไปสู่จุดมุ่งหมายตามแนวคิดการดำเนินงานของ ศอศช. ได้</p>	-	-

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จน้อย	ศอศช.ทต.บางระกำ	ส่งผล	ศอศช.อบต.สามพระยา	ส่งผล
	ติดตามงาน และคอยให้คำแนะนำ ในด้านกิจกรรม หรือแม้แต่การตั้ง คณะกรรมการ หรือการเขียน โครงการอย่างเช่น ศอศช.อื่นที่ ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ระดับจังหวัด	- ไม่เกิดกิจกรรมที่ควรเป็นของ ศอศช.เอง		

4) คอศช.ที่ไม่ประสบผลสำเร็จ (ในการจัดตั้ง)

ผลการศึกษาในเชิงคุณภาพพบว่า มีเพียง คอศช.เดียว คือ คอศช.กทม.เพชรทองคำ ซึ่งอยู่ในโครงการนำร่องที่จะให้มีการจัดตั้ง คอศช.ในเขตเมือง แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ในที่นี้ผู้วิจัยอยากกล่าวคำว่า “ไม่ประสบผลสำเร็จของ คอศช.แห่งนี้” มิได้หมายความว่า คอศช.กทม.เพชรทองคำ (ชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ) นี้มิได้ปฏิบัติงานที่ไม่มีผลงาน เพราะโดยเนื้อแท้ของชมรมผู้สูงอายุนี้มีการปฏิบัติงานที่เข้มแข็ง และมีการพึ่งตนเองได้เป็นอย่างดี เป็นเพียงว่าชมรมผู้สูงอายุหมู่บ้านเพชรทองคำ หรือโครงการนำร่อง คอศช.กทม.เพชรทองคำนี้ยังไม่ผ่านกระบวนการขั้นตอนการดำเนินงานทั้ง 8 ขั้นตอน เพียงผ่านขั้นตอนต้นๆของการดำเนินงานของ คอศช.เท่านั้น คือ ผ่านเพียงกระบวนการได้รับรู้ และเรียนรู้ว่าการจัดตั้ง คอศช.คืออะไร มีแนวคิด วัตถุประสงค์ และกระบวนการในการจัดตั้งอย่างไร เท่านั้น ยังมีได้ดำเนินการขั้นตอนอื่นๆอีก และประการสำคัญ คือ ยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างถูกต้องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และสนับสนุน ตามที่กล่าวข้างต้น ในรายละเอียด สถานภาพของ คอศช.กทม.เพชรทองคำ

ปัจจัยที่ทำให้โครงการนำร่อง คอศช.กทม.เพชรทองคำไม่ได้รับการจัดตั้ง อาจกล่าวสรุปได้ดังนี้

1. ขาดการติดตาม และประสานอย่างใกล้ชิด ระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชน และสวัสดิการสังคมของเขตบางขุนเทียน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานกลุ่มสงเคราะห์ผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร กับชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ
2. ขาดความเอาใจใส่จริงจังจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในทุกฝ่ายของการดำเนินการจัดการโครงการนำร่อง คอศช. เพราะถ้าเมื่อทราบเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วควรเข้ามาช่วยดำเนินการ โดยเฉพาะต้องมีการประสานงานและปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ทั้งทางกรุงเทพมหานครฯ กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ และเขตบางขุนเทียน เพื่อให้ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในเรื่องใด และอยู่ตรงที่จุดใด เป็นต้น และทำให้ชัดเจนถึงแนวทางที่ปฏิบัติได้หรือไม่ เพื่อที่ภาคประชาชนจะได้ไม่ตั้งความหวังไว้ตลอดว่าจะได้เป็น คอศช. และพร้อมที่จะดำเนินการอย่างเข้มแข็งตามศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ นับว่าเป็นอุปสรรคต่อการจัดตั้งให้เป็นโครงการนำร่อง คอศช.ตั้งแต่เริ่มแรก
3. ขาดการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดตั้ง คอศช.ในชุมชนเมือง (กทม.) ว่ามีความแตกต่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะเจ้าภาพหลัก และการได้รับการสนับสนุนการให้หน่วยงานใดเป็นเจ้าภาพหลัก ฯลฯ ดังนั้นจึงเป็นปัจจัยให้เกิดความไม่ชัดเจนในหลายประเด็นในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ทั้งฝ่ายเขตบางขุนเทียนและทาง กทม. จึงส่งผลให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทางเขตบางขุนเทียนยังไม่ดำเนินการอะไร ในกรณีการขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯจากทาง คอศช.กทม.เพชรทองคำ ซึ่งได้ทำเสนอมารั้ง 2 – 3 ครั้ง

3.3 ประโยชน์และคุณค่าของการจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์ฯ

จากผลการศึกษาผลการดำเนินงานของศูนย์เเนกประสงค์ฯ ทำให้ทราบว่าผลการดำเนินงานของศูนย์เเนกประสงค์ฯ ประสบผลสำเร็จในระดับที่แตกต่างกันในแต่ละศูนย์ฯ แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคลากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า ทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ศูนย์เเนกประสงค์ฯ นี้มีประโยชน์ในการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุในชุมชนอย่างแท้จริง ผู้นำชุมชนบางท่านกล่าวว่า “การมาตั้งอาคารศูนย์เเนกประสงค์ฯ ในหมู่บ้าน ทำให้รู้สึกว่าคุณสูงอายุในหมู่บ้านไม่ถูกลืม” ถึงแม้คำพูดนี้จะกล่าวแค่หมู่บ้าน ซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งในตำบล (จริงๆ ก็คือในนามของ อบต.) แต่ได้สะท้อนให้เห็นว่าคนในพื้นที่ในชุมชนชนบทนั้นยังมีความต้องการที่จะได้รับ หรือเข้าถึงบริการสวัสดิการทางสังคมที่รัฐจัดให้ โดยคนในชุมชนดูแลกันเองก็ตามที่ นับว่าการจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์ฯ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เป็นการนำระบบสวัสดิการที่รัฐเป็นผู้ริเริ่มแนะนำให้เข้าถึงคนในพื้นที่ โดยคนในชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบ ดูแลดำเนินการ ผู้วิจัยมองว่าการตั้งศูนย์เเนกประสงค์ฯ เป็นการแก้ปัญหาอย่างหนึ่ง คือ การเข้าไม่ถึงบริการสวัสดิการจากรัฐของผู้สูงอายุในหลายพื้นที่ที่ไม่สะดวกในการเข้าถึงบริการเหล่านี้ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2549ก)

การศึกษาเชิงปริมาณได้แสดงผลให้เห็นว่าผู้มารับบริการ (ผู้สูงอายุ) นั้น มีความพึงพอใจต่อกระบวนการให้บริการในภาพรวมที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ และศักยภาพของผู้บริหารศูนย์ฯ แต่ความพึงพอใจนั้นก็ได้อธิบายให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่มารับบริการนั้นมีความพึงพอใจในระดับมาก ปานกลางค่อนข้างสูง จนถึงปานกลางค่อนข้างต่ำ ซึ่งไม่พบว่ามี สอสม. ที่ได้รับการประเมินจากผู้รับบริการว่ามีความพึงพอใจน้อย โดยเฉพาะผลการศึกษาคความพึงพอใจจากประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการของ สอสม. นั้น หรือแม้แต่ในนามของชมรมผู้สูงอายุ (เพชรทองคำ) ก็ตาม ผู้มารับบริการ คือ ท่านผู้สูงอายุที่มารับบริการนั้นมีความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม และการมารับบริการจากศูนย์ฯ อยู่ในระดับมากเกือบทุกศูนย์ มีเพียง 1 ศูนย์ที่มีความพึงพอใจระดับปานกลางต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการของ สอสม. นอกจากนี้พบว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการมากนั้นเป็นทางด้านจิตใจ ซึ่งสูงกว่าทุกประเด็น รองลงมา คือ ได้รับประโยชน์ทางกาย และทางสังคม

การดำเนินงานของศูนย์เเนกประสงค์ฯ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนในลักษณะ โครงการนำร่องที่ได้ดำเนินการมาเป็นเวลา 2 ปีกว่านั้น ผลการดำเนินงานในภาพรวมนั้นพบว่า มีความสำเร็จที่แตกต่างกันตามศักยภาพของการบริหารจัดการของคณะกรรมการการดำเนินงานการบริหารศูนย์ฯ ของแต่ละ สอสม. เป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในภาพรวมของผลประโยชน์และคุณค่าที่เกิดขึ้นกับสังคมของผู้สูงอายุที่มารับบริการนั้น พอสรุปได้ในประเด็นหลักที่สำคัญได้ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์ฯ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนที่จัดตั้งในพื้นที่ต่าง ๆ นั้น โดยเฉพาะในระดับตำบล นับว่าเป็นการเติมช่องว่าง (Gap) ของการให้บริการสวัสดิการทางสังคมให้กับประชาชนผู้สูงอายุในชุมชน หรือในพื้นที่ที่คนเหล่านั้นยังไม่สามารถเข้าถึงในบริการหลายรูปแบบที่ทาง

ภาครัฐจัดให้ ให้ได้เข้าถึงบริการสวัสดิการทางสังคม โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในพื้นที่นั้นๆ เป็นเจ้าภาพหลักให้การสนับสนุน

ประเด็นที่ 2 การจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์ที่เป็นอยู่ขณะนี้ เป็นรูปแบบของการจัดตั้งศูนย์แบบ ศูนย์ที่มีสวัสดิการต่อผู้สูงอายุ (Well-Being Model) เป็นรูปแบบของการบูรณาการบริการต่างๆ เข้าด้วยกัน (Taiez and Litwink, 2004 อ้างถึง ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2550 : 37-38) โดยยึดผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง มุ่งพัฒนาและให้บริการแก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นองค์รวมในมิติ 6 ด้านด้วยกัน คือ ด้านอารมณ์ และจิตใจ (Emotion Wellness) สติปัญญา (Intellectual Wellness) ด้านกาย (Physical Wellness) ด้านสังคม (Social Wellness) ด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Wellness) และด้านการพักผ่อนหย่อนใจ (Vacational Wellness) พบว่าบรรดาสวัสดิการประสังค์ของศูนย์ที่ต้องการให้ผู้สูงอายุมีการพัฒนากาย จิต อารมณ์ สังคม และภูมิปัญญา เข้าด้วยกัน จะเห็นได้ว่าในแต่ละสอซ. รวมทั้งชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำที่ยังไม่ได้รับการจัดตั้ง ก็มีการจัดบริการและกิจกรรมที่ให้ผู้มารับบริการเป็นกิจกรรมที่มีการบูรณาการ ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น และมีความสุขมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมให้ผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง ก็ยังทำให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น ได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก แสดงความคิดเห็น ทำให้ได้กิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของตน นอกจากนี้ยังเป็นการใช้สิทธิของผู้สูงอายุที่ควรได้รับตามความเหมาะสมด้วย

ประเด็นที่ 3 นับว่าเป็นการกระจายการให้บริการกับผู้สูงอายุโดยผ่านกิจกรรม สอซ.นี้ โดยได้รับการสนับสนุนตามความเหมาะสมและศักยภาพของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล และเทศบาลเมือง เป็นต้น ที่เป็นเจ้าภาพหลักในการให้การสนับสนุนทางงบประมาณ และด้านอื่นๆ เช่น สถานที่ เป็นต้น ทั้งนี้โดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ เป็นแกนนำในการกำหนดรูปแบบในการให้บริการสวัสดิการทางสังคม ให้การสนับสนุนเป็นที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงที่ให้อาจารย์ทางวิชาการ (Supervisor and mentor academic) และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาประสานและสนับสนุน อาทิ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน ฯลฯ ดังที่ได้จัดวางไว้แล้ว ซึ่งจากการปฏิบัติการในโครงการนำร่องทั้ง 6 แห่ง พบว่าสามารถทำได้ในทุกพื้นที่ ไม่มีปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับจำนวนของงบประมาณ (ยกเว้นระเบียบการเบิกจ่ายและการใช้จ่ายเงิน ยังมีติดขัดตามการเบิกจ่ายในระเบียบของ อปท.) นับว่าการดำเนินการในรูปแบบนี้เป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐในเชิงกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น และอีกประการหนึ่งคือ จากการดำเนินการลักษณะโครงการนำร่องนี้ ทางกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ มีแนวคิดในการจัดบริการสวัสดิการนี้ให้อยู่ภายใต้การสนับสนุนของเจ้าภาพหลัก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ให้การสนับสนุนหลักในเรื่องงบประมาณ โดยส่วนกลางจะไม่มียกงบประมาณการสนับสนุนให้ นับว่าแนวคิดนี้ก็ประสบผลสำเร็จเช่นกัน เพราะทุกพื้นที่ สอซ. ได้รับการดูแลและสนับสนุนอย่างดีในเรื่องดังกล่าวนี้

ประเด็นที่ 4 การจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนขึ้นมา นับว่าเป็นการปูพื้นฐานทางประชาธิปไตยให้กับประชาชนด้วย เพราะการจัดตั้งศูนย์นี้เกิดจากพื้นฐานความคิดความร่วมมือจากชุมชนเป็นฐาน (Community-base Approach) การให้บริการและดูแลโดยชุมชนนั้น ทำให้เกิด

ความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) เห็นได้ชัดเจนจากผู้มารับบริการที่ ศอศช.อำเภอเขายาย
 สนเกิดความรู้สึกรับผิดชอบในการดูแลร่วมกัน (Sense of Responsibility) ของคนในชุมชน กับเจ้าหน้าที่
 ทุกฝ่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และทุกภาคส่วน จึงทำให้เกิดความร่วมมือที่ไปสู่เป้าหมาย (Collaboration) เพราะ
 ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม (Participation) เพราะถือว่าทุกภาคส่วนเป็นหุ้นส่วนร่วมกัน (Partnership) ลักษณะที่
 เกิดขึ้นนี้ย่อมนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งที่ดูแลผู้สูงอายุ ย่อมนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ และความ
 เป็นสุขของคนในชุมชนร่วมกัน

จะเห็นได้ว่าผลการดำเนินงานของศูนย์เอนกประสงค์ที่กล่าวไว้ในประเด็นที่ 1 และ 2 นั้น ได้บรรลุ
 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ฯ ตามที่สำนักงานสวัสดิการ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คน
 พิการ และผู้สูงอายุ (บทสรุปสำหรับผู้บริหาร, 2551) ที่ได้กำหนดไว้ สำหรับประเด็นที่ 3 ได้บรรลุตาม
 แนวคิดของกระทรวงพัฒนาสังคมฯ ที่ได้วางแผนในการดำเนินงานการให้บริการสวัสดิการทางสังคมนั้น
 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบและสนับสนุนทางด้านงบประมาณตามศักยภาพของแต่ละ
 พื้นที่ที่รับเป็นเจ้าภาพ และสำหรับประเด็นสุดท้ายนั้น การจัดตั้งสถาบันนี้ในรูปของศูนย์เอนกประสงค์ฯ
 นับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะผู้สูงอายุให้เห็นคุณค่าของตนเองและ
 ผู้สูงอายุผู้อื่น โดยเข้ามาบริหารจัดการด้วยตนเอง และทำให้เกิดการประสานและสร้างสัมพันธภาพของ
 คนในชุมชน ทุกอาชีพ ทุกวัย นอกเหนือจากผู้สูงอายุแล้วยังมาร่วมมือ และแสดงความรับผิดชอบในการ
 ดูแลคนในชุมชน ด้วยการพึ่งตนเองจากชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างเจ้าหน้าที่
 ในทุกภาคส่วนเข้ามาทำงานร่วมกัน และร่วมกับประชาชนในชุมชนด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการสะท้อน
 ความเป็นประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่เป็นผู้มีส่วนได้และส่วนเสียผลประโยชน์นั้น ได้มี
 โอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น/แสดงความคิดเห็นต่อ โครงการของรัฐที่จะนำลงไปในพื้นที่ และนับว่า
 เป็นการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น (Decentralization) โดยการนำบริการสวัสดิการของรัฐไปสู่
 ภูมิภาค

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษา “ผลการดำเนินงานศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน” มีประเด็นหลักในการศึกษาดังนี้ 1) ศึกษาผลการดำเนินงานของศูนย์เเนกประสงค์ฯ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของศูนย์เเนกประสงค์ฯ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานศูนย์เเนกประสงค์ฯ และ 4) หาแนวทางในการดำเนินงานของศูนย์เเนกประสงค์ฯ การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยการสัมภาษณ์จากผู้รับบริการจากศูนย์ฯ ในพื้นที่นำร่อง 7 จังหวัด อยู่ใก้ภูมิภาค 6 แห่ง และ ที่กรุงเทพฯ รวมตัวอย่างจากผู้รับบริการทั้งสิ้น 397 คน เป็นผู้รับบริการที่ สอสข.ทต.บางระกำ 70 คน สอสข.ทม.สกลนคร 116 คน สอสข.อบต.เขาสวนกวาง 57 คน สอสข.อบต.หนองเหียง 44 คน สอสข.อบต.สามพระยา 30 คน สอสข.อำเภอเขาสัน 35 คน และ สอสข.กทม.เพชรทองคำ 45 คน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล และ อบต.) คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ผู้แทนกระทรวงหลัก และผู้นำชุมชน

การศึกษาผลการดำเนินงานของศูนย์เเนกประสงค์ฯ นี้ ได้ศึกษาจากความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยศึกษาความพึงพอใจใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ความพึงพอใจในกระบวนการให้บริการ ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ สถานที่ ลักษณะกิจกรรมที่จัดให้ ลักษณะการให้บริการ การให้บริการของบุคลากรงบประมาณ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ และการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน และ 2) ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ

การศึกษา สอสข. ทั้ง 7 แห่งภายใต้ข้อตกลงว่าทุก สอสข.ที่ศึกษานั้น เป็นศูนย์ที่ถูกคัดเลือกเป็นโครงการนำร่องศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งมีอยู่ในภูมิภาค 6 จังหวัด และในเขตกรุงเทพมหานคร ดังกล่าวข้างต้น

จากการศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึก และการศึกษาเชิงปริมาณ มีความสอดคล้องกัน จะเห็นได้จากสถานภาพของศูนย์ฯ มีผลต่อการดำเนินงานศูนย์ฯ เกี่ยวกับกระบวนการให้บริการ และความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการของศูนย์ฯ ได้

ในการนำเสนอเนื้อหาในบทสรุปและข้อเสนอแนะนี้ แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 : สรุปผลการวิจัย

- 1.1 ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนของการจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์ฯ
- 1.2 ผลสำเร็จในการดำเนินงานทั้ง 7 สอสข.
- 1.3 ประโยชน์และคุณค่าของการจัดตั้งศูนย์เเนกประสงค์ฯ
- 1.4 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานในกระบวนการบริการในภาพรวมทั้งหมด
- 1.5 ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ต่อความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์เเนกประสงค์ฯ

1.6 การเป็นแบบอย่างที่ดี

1.7 ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อผลสำเร็จในการดำเนินงานของ สอสข.

ส่วนที่ 2 : แนวทางการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

2.1 แนวทางการดำเนินงาน สอสข. ในปัจจุบัน

2.2 แนวทางการดำเนินงาน สอสข. ในอนาคต

2.3 แนวทางการจัดตั้ง สอสข. ในเขตเมือง

ส่วนที่ 3 : ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ส่วนที่ 1

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลในประเด็นที่สำคัญได้ ดังนี้

1.1 ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนของการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ

จากพื้นที่ที่เป็นโครงการนำร่อง สอสข. 7 พื้นที่ ที่ผ่านขั้นตอนของการดำเนินงานที่สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุได้กำหนดขึ้น 8 ขั้นตอนนั้น จากขั้นตอนที่ 1 ขั้นการรับการเผยแพร่แนวคิด/รูปแบบของศูนย์อเนกประสงค์ฯ จนถึงขั้นที่ 8 คือศูนย์ฯมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในศูนย์ฯ (ขั้นที่ 9 การสรุปและถอดบทเรียน ยังไม่มีการศึกษาในขั้นนี้) พบว่ามี 6 พื้นที่ สอสข. ที่ผ่าน 8 ขั้นตอน มี 1 พื้นที่ สอสข. ที่ผ่านเพียงขั้นตอนที่ 1 คือ สอสข. กทม. เพชรทองคำ

1.2 ผลสำเร็จในการดำเนินงานทั้ง 7 สอสข.

ผลสำเร็จในการดำเนินงานทั้ง 7 สอสข. แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1) สอสข. ที่ประสบผลสำเร็จมาก ได้แก่

- สอสข. อำเภอเขายายสน จังหวัดพัทลุง
- สอสข. เทศบาลเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
- สอสข. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น

ทั้ง 3 สอสข. ที่ประสบผลสำเร็จมากมาจากปัจจัย

1. มีการบริหารจัดการที่ดี

2. วิสัยทัศน์ของผู้นำมีความชัดเจนใน

- แนวคิดในการจัดการสวัสดิการทางสังคม
- แนวคิดของการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ
- การบริหารจัดการ

3. การนำแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯเข้ามาใช้ในการจัดตั้งและบริหารศูนย์ฯ
4. การวางแผนการจัดให้บริการและกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ
5. ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดในการให้บริการสวัสดิการทางสังคมในรูปแบบศูนย์อเนกประสงค์ฯ

2) สอศช.ที่ประสบผลสำเร็จปานกลาง ได้แก่

- สอศช. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง จังหวัดชลบุรี

สอศช.แห่งนี้ได้ผ่านกระบวนการจัดตั้งศูนย์ฯอย่างเรียบร้อย มีการตั้งคณะกรรมการใน 2 ระดับ คือ คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ฯ อย่างเหมาะสม จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและคล่องตัวดี และประกอบกับการที่คณะกรรมการที่ปรึกษามาจากบุคลากรหลากหลายสถาบันที่เป็นตัวแทนที่เกี่ยวข้องจะมาสันนิษฐานให้การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวได้ว่าการตั้งคณะกรรมการของ สอศช.แห่งนี้เป็นรูปแบบผสมผสานเช่นกัน และมีภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารดำเนินงานด้วย

ถึงแม้ว่า สอศช. แห่งนี้ยังไม่มีสถานที่ทำการเป็นของตัวเองอย่างถาวร แต่ก็ได้ดำเนินการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพพอสมควร จากคณะกรรมการทั้ง 2 ระดับ และประกอบกับสมาชิกและชุมชนให้ความร่วมมือดีต่อคณะกรรมการบริหาร สอศช. ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่นี้มีการรับรู้และมีความรู้เกี่ยวกับ สอศช.บ้างพอสมควรจากที่ได้รับผ่านขั้นตอนต่างๆ มา

3) สอศช.ที่ประสบผลสำเร็จน้อย มี 2 สอศช. คือ

- สอศช. เทศบาลตำบลบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

- สอศช.องค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา จังหวัดเพชรบุรี

อาจกล่าวสรุปได้ว่าทั้ง 2 สอศช.ที่ประสบผลสำเร็จน้อย มาจากปัจจัยที่สำคัญ คือ ขาดการบริหารจัดการที่ดีของเจ้าภาพหลัก ตลอดจนผู้นำและเจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อ สอศช. ที่มาจากเจ้าภาพหลักและเจ้าหน้าที่ของสำนัก พมจ. ที่ขาดการเป็นผู้ให้คำแนะนำ (Supervisor) อย่างใกล้ชิด (สอศช.ทต.บางระกำ) จึงนำไปสู่การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯที่ขาดภาคประชาชนในหลายภาคส่วนที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และหรือการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาที่ยังไม่เหมาะสม (สอศช.อบต.สามพระยา) จึงไม่สามารถให้คำแนะนำที่มีประสิทธิภาพ หรือช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ไม่คืนัก ทั้งๆที่ทั้ง 2 สอศช. ดังกล่าวมีปัจจัยเอื้อที่จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ สอศช.อบต.สามพระยานั้นมีปัจจัยทั้งภายนอกและภายในที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯอย่างมาก จากเหตุดังกล่าวส่งผลให้การจัดการบริหารในคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯไม่มีประสิทธิภาพไปด้วย และส่งผลไปยังการดำเนินการและการจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพน้อยต่อการให้บริการกับผู้สูงอายุในพื้นที่

4) คอสม.ที่ไม่ประสบผลสำเร็จ (ในการจัดตั้ง)

- คอสม.กทม.เพชรทองคำ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยที่ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการจัดตั้ง (ผ่านเพียงขั้นตอนที่ 1) คือ

1. ขาดการติดตามและประสานอย่างใกล้ชิดระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชน และสวัสดิการสังคมเขตบางขุนเทียน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานกลุ่มสงเคราะห์ผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร กับ คอสม.กทม.เพชรทองคำ ในขณะที่อยู่ในโครงการนำร่อง
2. ขาดความเอาใจใส่และจริงจังที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาให้กับภาคประชาชน จากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในทุกฝ่ายของการดำเนินการจัดการ โครงการนำร่อง คอสม.
3. ขาดการศึกษาถ่วงระเบียบการจัดตั้ง คอสม.ในชุมชนเมือง (กทม.) ว่ามีความแตกต่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะเจ้าภาพหลักและการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใดบ้าง จึงทำให้ขาดความชัดเจนที่จะขับเคลื่อน และการชี้แจงให้ภาคประชาชน ได้รับทราบจากทางเจ้าหน้าที่

1.3 ประโยชน์และคุณค่าของการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ฯ

การดำเนินงานของศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนในลักษณะโครงการนำร่องที่ได้ดำเนินการมาเป็นเวลา 2 ปีกว่านั้น เมื่อพิจารณาในภาพรวมของผลประโยชน์และคุณค่าที่เกิดขึ้นกับสังคมของผู้สูงอายุที่มารับบริการนั้น พอสรุปในประเด็นหลักที่สำคัญได้ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนที่จัดตั้งในพื้นที่ต่าง ๆ นั้น นับว่าเป็นการเติมช่องว่าง (Gap) ของการให้บริการสวัสดิการทางสังคมให้กับประชาชนผู้สูงอายุในชุมชน หรือในพื้นที่ที่คนเหล่านั้นยังไม่สามารถเข้าถึงในบริการหลายรูปแบบที่ทางภาครัฐจัดให้ ให้ได้เข้าถึงบริการสวัสดิการทางสังคม โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในพื้นที่นั้นๆ เป็นเจ้าภาพหลักให้การสนับสนุน

ประเด็นที่ 2 การจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ฯที่เป็นอยู่ขณะนี้ เป็นรูปแบบของการจัดตั้งศูนย์แบบศูนย์ที่มีสวัสดิการต่อผู้สูงอายุ (Well-Being Model) เป็นรูปแบบของการบูรณาการบริการต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยยึดผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง มุ่งพัฒนาและให้บริการแก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นองค์รวมในมิติ 6 ด้านด้วยกัน คือ ด้านอารมณ์ และจิตใจ (Emotion Wellness) สติปัญญา (Intellectual Wellness) ด้านกาย (Physical Wellness) ด้านสังคม (Social Wellness) ด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Wellness) และด้านการพักผ่อนหย่อนใจ (Vacational Wellness) พบว่าบรรดาคู่มือประสงค์ของศูนย์ฯที่ต้องการให้ผู้สูงอายุมีการพัฒนากาย จิต อารมณ์ สังคม และภูมิปัญญา เข้าด้วยกัน จะเห็นได้ว่าในแต่ละคอสม.มีการจัดบริการและกิจกรรมที่มีการบูรณาการทั้ง 6 ด้านดังกล่าว ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น และมีความสุขมากขึ้น นอกจากนี้จากการดำเนินกิจกรรมให้ผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น ได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก แสดงความคิดเห็น ทำกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของตน นอกจากนี้ยังเป็นการให้ผู้สูงอายุได้ใช้สิทธิที่ควรได้รับตามความเหมาะสมด้วย

ประเด็นที่ 3 เป็นการกระจายการให้บริการกับผู้สูงอายุโดยผ่านศอศช.นี้ ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนตามความเหมาะสมและศักยภาพของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าภาพหลัก อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล และเทศบาลเมือง เป็นต้น ให้การสนับสนุนทางงบประมาณ และด้านอื่นๆ เช่น สถานที่ เป็นต้น โดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ เป็นแกนนำในการกำหนดรูปแบบในการให้บริการสวัสดิการทางสังคม ให้การสนับสนุนเป็นที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงที่ให้คำแนะนำทางวิชาการ (Supervisor and mentor academic) และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาประสานและสนับสนุน อาทิ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน ฯลฯ ดังที่ได้มีการปฏิบัติการในโครงการนำร่องทั้ง 6 แห่ง พบว่าสามารถทำได้ในทุกพื้นที่ ไม่มีปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับจำนวนของงบประมาณ นับว่าการดำเนินการในรูปแบบนี้เป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐในเชิงกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น

ประเด็นที่ 4 การจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังและส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนขึ้นมา นับว่าเป็นการวางพื้นฐานทางประชาธิปไตยให้กับประชาชนด้วย เพราะการจัดตั้งศูนย์ฯมาจากพื้นฐานความคิดนำชุมชนเป็นฐาน (Community-base Approach) การให้บริการและดูแลโดยชุมชนนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) ความรู้สึกรับผิดชอบในการดูแลร่วมกัน (Sense of Responsibility) ของคนในชุมชน กับเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และทุกภาคส่วน จึงทำให้เกิดความร่วมมือที่ไปสู่เป้าหมายเดียวกัน (Collaboration) เพราะทุกฝ่ายมีส่วนร่วม (Participation) เพราะถือว่าทุกภาคส่วนเป็นหุ้นส่วนร่วมกัน (Partnership) ลักษณะที่เกิดขึ้นนี้ย่อมนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งที่ดูแลผู้สูงอายุ ย่อมนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ และความเป็นสุขของคนในชุมชนร่วมกัน

1.4 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานในกระบวนการบริการในภาพรวมทั้งหมด

(1) ความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานในกระบวนการบริการในภาพรวมทั้งหมดของผู้รับบริการ พบผู้รับบริการในพื้นที่ต่อไปนี้มี ความพึงพอใจในระดับต่างกัน โดยเรียงลำดับ ดังนี้

ศอศช.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) อําเภอลําปาง	มาก	4.09
2) อบต.เขาสวนกวาง	มาก	3.80
3) ทม.สกลนคร	มาก	3.68
4) กทม.เพชรทองคำ	ปานกลาง	3.58
5) อบต.หนองเหียง	ปานกลาง	3.37
6) ทต.บางระกำ	ปานกลาง	3.10
7) อบต.สามพระยา	ปานกลาง	2.70

(2) ความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานในกระบวนการบริการในรายด้าน (7 ด้าน) เรียงตามลำดับคะแนนมาก-น้อยของแต่ละพื้นที่ ในแต่ละรายด้าน ดังนี้

1. ด้านสถานที่

ศอศข.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) กทม.เพชรทองคำ	มาก	3.84
2) อบต.เขาสวนกวาง	มาก	3.81
3) อำเภอเขาชัยสน	ปานกลาง	3.61
4) ทม.สกลนคร	ปานกลาง	3.59
5) ทต.บางระกำ	ปานกลาง	3.48
6) อบต.หนองเหียง	ปานกลาง	3.38
7) อบต.สามพระยา	ปานกลาง	2.99

2. ด้านลักษณะกิจกรรมที่จัดให้

ศอศข.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) อำเภอเขาชัยสน	มาก	4.37
2) ทม.สกลนคร	มาก	3.83
3) อบต.เขาสวนกวาง	ปานกลาง (ค่อนข้างสูง)	3.64
4) กทม.เพชรทองคำ	ปานกลาง	3.17
5) อบต.หนองเหียง	ปานกลาง	3.02
6) อบต.สามพระยา	ปานกลาง	2.74
7) ทต.บางระกำ	ปานกลาง	2.58

3. การให้บริการของ ศอศข.

ศอศข.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) อำเภอเขาชัยสน	มาก	4.17
2) กทม.เพชรทองคำ	มาก	3.70
3) อบต.เขาสวนกวาง	ปานกลาง	3.24
4) ทม.สกลนคร	ปานกลาง	3.21
5) ทต.บางระกำ	ปานกลาง	2.92
6) อบต.หนองเหียง	ปานกลาง	2.72
7) อบต.สามพระยา	ปานกลาง	2.35

4. การให้บริการของบุคลากร

ศอศข.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) อบต.เขาสวนกวาง	มาก	4.63
2) กทม.เพชรทองคำ	มาก	4.41
3) อำเภอเขาชัยสน	มาก	4.31
4) ทม.สกลนคร	มาก	4.07
5) อบต.หนองเหียง	มาก	4.05
6) ทต.บางระกำ	มาก	4.02
7) อบต.สามพระยา	ปานกลาง	3.20

5. งบประมาณ

ศอศช.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) อำเภอลำปาง	มาก	3.71
2) ทม.สกลนคร	ปานกลาง	3.23
3) อบต.เขาสวนกวาง	ปานกลาง	3.05
4) อบต.หนองเหียง	ปานกลาง	3.02
5) กทม.เพชรทองคำ	ปานกลาง	3.02
6) อบต.สามพระยา	ปานกลาง	2.47
7) ทต.บางระกำ	ปานกลาง	2.46

6. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ

ศอศช.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) อำเภอลำปาง	มาก	4.14
2) อบต.เขาสวนกวาง	มาก	4.07
3) ทม.สกลนคร	มาก	3.86
4) อบต.หนองเหียง	ปานกลาง	3.48
5) กทม.เพชรทองคำ	ปานกลาง	3.34
6) ทต.บางระกำ	ปานกลาง	3.26
7) อบต.สามพระยา	ปานกลาง	2.96

7. การปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน

ศอศช.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) อำเภอลำปาง	มาก	4.31
2) อบต.เขาสวนกวาง	มาก	4.15
3) ทม.สกลนคร	มาก	3.94
4) อบต.หนองเหียง	มาก	3.86
5) กทม.เพชรทองคำ	ปานกลาง	3.60
6) ทต.บางระกำ	ปานกลาง	3.00
7) อบต.สามพระยา	น้อย	2.17

(3) ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากบริการของผู้รับบริการ

การศึกษาผลการดำเนินงานในส่วนนี้พบว่า มีผู้รับบริการจาก 6 ศอศช. ที่เห็นว่าตนเอง มีความพึงพอใจระดับมากต่อประโยชน์ที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับบริการ หรือเข้าร่วมกิจกรรมกับ ศอศช. มีเพียง 1 ศอศช. ที่ผู้รับบริการเห็นว่าตนเองมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ผู้วิจัยนำเสนอเรียงลำดับ ดังนี้

ศอศช.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) อำเภอลำปาง	มาก	33.74
2) ทม.สกลนคร	มาก	31.22
3) อบต.เขาสวนกวาง	มาก	30.67

ศอศช.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
4) ทต.บางระกำ	มาก	30.45
5) อบต.หนองเหียง	มาก	29.93
6) กทม.เพชรทองคำ	มาก	29.87
7) อบต.สามพระยา	ปานกลาง	25.37

1.5 ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ต่อความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์ฯ

1) เปรียบเทียบเป็นรายคู่ในเรื่องความพึงพอใจต่อการดำเนินงานในกระบวนการให้บริการในภาพรวมทั้งหมด สรุปผลมี 4 ศอศช.ที่มีความพึงพอใจที่ระดับมาก และระดับปานกลางที่แตกต่างไปจากศอศช.อื่นๆ เรียงลำดับ ดังนี้

ศอศช.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) อำเภอเขาชัยสน	มาก	4.11
2) อบต.เขาสวนกวาง	มาก	3.78
3) ทม.สกนนคร	ปานกลาง(ค่อนข้างสูง)	3.66
4) กทม.เพชรทองคำ	ปานกลาง	3.61

2) การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ในการให้บริการเป็นรายด้าน ในที่นี้จะเสนอด้านบริการที่มีความสำคัญคือ

ก. ด้านลักษณะการจัดกิจกรรม พบว่าผู้มารับบริการจาก ศอศช. ต่อไปนี้มีความแตกต่างไปจาก ศอศช. อื่นๆ ดังนี้

ศอศช.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) อำเภอเขาชัยสน	มาก	4.37
2) ทม.สกนนคร	มาก	3.83
3) อบต.เขาสวนกวาง	ปานกลาง (ค่อนข้างสูง)	3.64
4) กทม.เพชรทองคำ	ปานกลาง	3.17

ข. ด้านลักษณะการให้บริการ พบว่าผู้มารับบริการจาก ศอศช. ต่อไปนี้มีความแตกต่างไปจาก ศอศช. อื่นๆ ดังนี้

ศอศช.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) อำเภอเขาชัยสน	มาก	4.17
2) กทม.เพชรทองคำ	มาก	3.70
3) อบต.เขาสวนกวาง	ปานกลาง	3.24
4) ทม.สกนนคร	ปานกลาง	3.21

ค. ด้านงบประมาณ พบว่าผู้มารับบริการจาก คอศช. ต่อไปนี้มีความแตกต่างไปจาก คอศช. อื่น ดังนี้

คอศช.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) อำเภอเขาชัยสน	มาก	3.71
2) ทม.สกลนคร	ปานกลาง	3.23
3) อบต.เขาสวนกวาง	ปานกลาง	3.05
4) อบต.หนองเหียง	ปานกลาง	3.02
5) กทม.เพชรทองคำ	ปานกลาง	3.02

สำหรับ คอศช.กทม.เพชรทองคำ เป็นการใช้งบประมาณที่ได้จากการพึ่งตนเองมากที่สุด

ง. ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ พบว่าผู้มารับบริการจาก คอศช.ต่อไปนี้มีความแตกต่างไปจาก คอศช.อื่น ดังนี้

คอศช.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) อำเภอเขาชัยสน	มาก	4.14
2) อบต.เขาสวนกวาง	มาก	4.07
3) ทม.สกลนคร	มาก	3.86

จ. ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงานของ คอศช. พบว่าผู้มารับบริการจาก คอศช. ต่อไปนี้มีความแตกต่างไปจาก คอศช.อื่น ดังนี้

คอศช.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) อำเภอเขาชัยสน	มาก	4.31
2) อบต.เขาสวนกวาง	มาก	4.15
3) ทม.สกลนคร	มาก	3.94
4) อบต.หนองเหียง	มาก	3.86
5) กทม.เพชรทองคำ	ปานกลาง	3.60

3) การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ในเรื่องความพึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับจากบริการ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้มารับบริการและเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละ คอศช.นั้น ได้พิจารณาและเห็นว่าตนเองมีความพึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับจากบริการนั้นอยู่ในระดับความพึงพอใจที่ต่างกันไป เมื่อศึกษาเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่า ผู้มารับบริการจาก คอศช.ต่อไปนี้ มีความแตกต่างไปจาก คอศช.อื่น ดังนี้

คอศช.	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1) อำเภอเขาชัยสน	มาก	2.81
2) ทม.สกลนคร	มาก	2.60
3) อบต.เขาสวนกวาง	มาก	2.56
4) ทต.บางระกำ	มาก	2.54
5) อบต.หนองเหียง	มาก	2.49
6) กทม.เพชรทองคำ	มาก	2.49

1.6 การเป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice)

ผลการศึกษาพบว่า สอสช. บางแห่งมีการดำเนินงานที่เป็นแบบอย่างที่ดี จนเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของ สอสช. นั้น การเป็นแบบอย่างที่ดีที่จะยกมากล่าวนี้ อาจนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ หรือปรับใช้กับ สอสช. อื่นได้ดังนี้

สอสช.	Best Practice
1. อำเภอเขาชัยสน	<p>ด้านการก่อตั้ง และการได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่นๆ โดยใช้แนวคิดในการจัดตั้ง สอสช. ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การก่อตั้งเกิดจากฐานของชุมชน (Community-base Approach) - การทำงานใช้แนวคิดการพัฒนา โดยความเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างรัฐกับประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ - มีการร่วมมือในทุกภาคส่วน เพื่อเป้าหมายเดียวกัน (Collaboration) - สมาชิกมีส่วนร่วมสูงในการดำเนินกิจกรรม (Participation) <p>และนอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีซึ่งมาจาก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ความเป็นผู้นำของประธานศูนย์ฯ 2) มีการจัดการบริหารที่ดี และยึดหลักธรรมาภิบาล โดยเน้น <ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสอบได้ - โปร่งใส - ติดตามผลงาน 3) เจ้าภาพหลัก คือ เทศบาลตำบลเขาชัยสนให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุอย่างมาก จึงให้ความสำคัญในทุกด้านของโครงการและกิจกรรมที่ให้บริการ รวมทั้งงบประมาณ บุคลากร ฯลฯ 4) ความเข้มแข็งของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และสมาชิก 5) ลักษณะกิจกรรมที่จัดให้มีการบูรณาการในทุกด้าน และมีหลากหลายรูปแบบ เพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ
2. ทม.สกลนคร	<p>1. การจัดการบริหารที่ดีมาก</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีโครงสร้างของคณะกรรมการทั้ง 3 ระดับ เชื่อมโยงอย่างชัดเจน ทำให้เห็นการสนับสนุนการทำงานอย่างชัดเจนในแต่ละระดับ และมีการวางส่วนงานจากผู้แทนกระทรวงที่จะมาสนับสนุนให้เห็นตามบทบาท และหน้าที่

ศอศช.

Best Practice

- คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯมีหลายภาคส่วนของประชาชน ทำให้มีส่วนร่วมในการบริหารศูนย์ฯ

- คณะกรรมการที่ปรึกษามีหลายภาคส่วนของรัฐ เอกชน และประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา

- โครงสร้างการบริหารงานชัดเจนถึงการกำหนดภารกิจหน้าที่และบุคคลที่รับผิดชอบ

2. ภาคประชาชนเข้มแข็ง ทั้งที่เป็นสมาชิกศูนย์ฯ ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วมให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทุกเรื่องอย่างดีเสมอมา

3. เจ้าภาพหลัก คือ เทศบาลเมืองสกลนคร มีนโยบายอย่างชัดเจนที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และแสดงออกถึงการปฏิบัติที่ให้ความสำคัญอย่างจริงจังต่อการดำเนินการของโครงการที่เกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายนี้

4. ลักษณะกิจกรรมที่จัดให้ผู้มารับบริการมีการบูรณาการในทุกด้าน (ภายใน สังคม อนุรักษ์ ฯลฯ) เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

3. อบต.เขาสวนกวาง

คณะผู้บริหารที่เป็นเจ้าภาพหลัก (อบต.) มีการทำงานที่เข้มแข็งประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆอย่างดี จึงทำให้มีผลต่อการดำเนินงานให้ ศอศช.ราบรื่น เข้มแข็ง จึงมีการดำเนินกิจกรรมหลายรูปแบบ

1.7 ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อผลสำเร็จในการดำเนินงานของ ศอศช.

จากการศึกษาทำให้พิจารณาเห็นว่า ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อผลสำเร็จในการดำเนินงานของ ศอศช.ในภาพรวม ดังนี้

1.7.1 ปัจจัยที่เอื้อ

1. การเริ่มก่อตั้งศูนย์ฯจากภาคประชาชน

เริ่มจากการก่อตั้งที่เกิดจากภาคประชาชนก่อน โดยให้มีการรับรู้ เรียนรู้ และทำความเข้าใจ แล้วจึงดำเนินการการจัดตั้งศูนย์ฯ โดยผสมผสานแนวคิด และวิชาการจัดตั้งศูนย์ฯ ในการพัฒนาไม่ว่าโครงการหรือกิจกรรมใด ถ้าเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจ ชี้แจงให้ประชาชนได้รับรู้ และทำความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมนั้นตั้งแต่เบื้องต้น นั้นหมายถึงการเริ่มต้นมาจากพื้นฐานของชุมชนเองอย่างแท้จริง และถ้ามีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การจัดตั้งอย่างแท้จริง นั้นแสดงว่าศูนย์ฯนั้นเริ่มเกิดขึ้นจากภาคประชาชน ก็จะทำให้การดำเนินงานของศูนย์ฯดำเนินไปได้ด้วยดี เพราะมีภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ และแสดงความคิดเห็นตั้งแต่เริ่มต้น

2. การบริหารจัดการที่ดี พิจารณาได้ดังนี้

2.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ

จะเห็นได้ว่าศูนย์ฯที่ประสบผลสำเร็จนั้นการตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯจะมา จากภาคประชาชน (ผู้สูงอายุ ประธานชมรมผู้สูงอายุ ฯลฯ) เข้ามาเป็นคณะกรรมการ เพื่อที่จะได้เป็น ตัวแทนเชื่อมโยงประสานงานระหว่างศูนย์ฯกับชมรมผู้สูงอายุได้ดี บาง สอศช. ก็มีคณะกรรมการที่ดำรง ตำแหน่งบริหารใน อบต. หรือเทศบาลแล้ว ก็ยังดำรงตำแหน่งคณะกรรมการผู้สูงอายุใน อบต. นั้นด้วย (สอศช.อบต.เขาสวนกวาง) ซึ่งเป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการแบบผสมผสาน ก็จะทำให้การประสาน ดำเนินกิจกรรมไปด้วยดี เพราะจะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับอำเภอ และ ผู้นำชุมชนได้อย่างดี หรือบาง สอศช.ที่มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯเป็นคณะผู้บริหารจากองค์การบริหาร ส่วนตำบล แต่ในการดำเนินกิจกรรมให้ประธานชมรมของตำบลนั้นเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนเจ้าภาพหลักมี หน้าที่สนับสนุนงบประมาณและช่วยเหลือการประสานงานให้กับหน่วยงานอื่นให้ (สอศช.อบต.หนอง เหียง) จะเห็นว่ารูปแบบมี อบต.เข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯจริง แต่ก็มีตัวแทนผู้สูงอายุเข้า มาร่วมเป็นกรรมการและให้ชมรมผู้สูงอายุของพื้นที่นั้นเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม นับว่าได้ให้ภาคประชาชนดูแล หรือจัดการในส่วนที่ต้องดูแล จึงทำให้การทำงานไปได้ด้วยดี

2.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา

นอกจากการเลือกบุคลากรเข้ามาดำรงตำแหน่งคณะกรรมการในการบริหาร ศูนย์ฯแล้ว การแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ เพราะคณะกรรมการที่ปรึกษานี้จะ มีบทบาทหน้าที่ช่วยให้แนวทางในการกำหนดนโยบายของศูนย์ฯ และนำกิจกรรมที่จะเกิดในศูนย์ฯ และ ช่วยเชื่อมโยงประสานกับผู้แทนกระทรวงหลักในระดับจังหวัดด้วย หรือบางแห่งแต่งตั้ง พมจ. ข้าราชการ ประจำ หรือผู้ทรงคุณวุฒิในตำแหน่งต่างๆของอำเภอ หรือจังหวัดนั้นๆ การแต่งตั้งคณะกรรมการที่ ปรึกษาที่ช่วยให้การดำเนินงานของศูนย์ฯไปสู่ความสำเร็จได้ ได้แก่ สอศช.อำเภอเขาย้ายสน สอศช.ทม. สกลนคร และ สอศช.อบต.เขาสวนกวาง (ดูภาคผนวก ข) เป็นต้น

2.3 มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน

นอกเหนือจากการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารศูนย์ฯที่เหมาะสมแล้วการ จัดการบริหารศูนย์ฯที่นับว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะการดำเนินงานศูนย์ฯอันประกอบประสงฆ์เป็นการดำเนินงาน ที่ต้องใช้การประสานงาน การบูรณาการ และเชื่อมโยงในหลายภารกิจ ดังนั้นการจัดโครงสร้างการบริหาร ที่ชัดเจน และแบ่งภารกิจให้เป็นระบบ จะทำให้ง่ายต่อการบริหาร และติดตามงานได้ถูกต้องอย่างถูกต้อง ตลอดจนทราบว่าจุดใดจะต้องประสานและขอความสนับสนุนจากใครบ้าง จากการศึกษาพบว่า สอศช.ทม. สกลนคร มีรูปแบบของโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นระบบชัดเจน และมีการกำหนดภาระหน้าที่ไว้ใน โครงสร้างและยังลงลึกไปถึงกำหนดว่าบุคคลใด (มีรายชื่อ) รับผิดชอบเรื่องใดด้วย

2.4 มีการประสานงานในการบริหารงานทั้งภายในศูนย์ฯและนอกศูนย์ฯอย่างดี

สำหรับการบริหารงานในเรื่องนี้ถือว่าสำคัญมาก โดยเฉพาะการประสานงาน ภายในองค์กรต้องมีความสอดคล้อง ให้เกียรติซึ่งกันและกันของเจ้าหน้าที่ภายในองค์กรนั้นๆ และการ

ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกก็นับว่าสำคัญ เพราะหน่วยงานเหล่านี้จะเป็นผู้สนับสนุนศูนย์ฯ ดังนั้นต้องมีการปรึกษาหารือชี้แจงให้เข้าใจในหน้าที่และบทบาทที่จะมาสนับสนุนในด้านใด เรื่องใด และเมื่อไร ให้ชัดเจน

2.5 ผู้นำ

นอกเหนือจากการบริหารจัดการที่ดีที่เกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ การแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา และโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนแล้ว คุณลักษณะของผู้นำศูนย์ฯ (ประธานศูนย์ฯ/ผู้อำนวยการศูนย์ฯ หรือแม้แต่ผู้นำในระดับอื่นที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ฯ) นับว่ามีส่วนที่ช่วยให้ศูนย์ฯ ประสบผลสำเร็จด้วย มีสิ่งพิจารณาได้ต่อไปนี้

2.5.1 วิสัยทัศน์ต่องานบริการสวัสดิการทางสังคม โดยเฉพาะแนวคิดใหม่ต่อการให้บริการสวัสดิการทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะรูปแบบศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

2.5.2 มีความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุในตนเองและผู้สูงอายุท่านอื่น

2.5.3 ประสบการณ์เดิมก่อนมาทำงานที่ สอสม. ผู้นำศูนย์ฯ ที่ประสบผลสำเร็จมีระดับการศึกษาสูง และมีตำแหน่งในหน้าที่ก่อนเกษียณอายุที่ผ่านงานบริหารจัดการมามาก จึงนำประสบการณ์เหล่านั้นมาบริหาร สอสม. ที่ตนรับผิดชอบ ให้มีประสิทธิภาพและเข้มแข็งได้ดี

3. ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าภาพหลัก

หากพิจารณาถึงเจ้าภาพหลัก คือ เทศบาล หรือ อบต. ที่อยู่ภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วนั้น กล่าวได้ว่าทุก สอสม. นั้นได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณจากเจ้าภาพหลักทุก สอสม. เพราะทุกเจ้าภาพหลักเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุในชุมชน จึงได้จัดงบประมาณให้กับโครงการนี้เหมาะสม และเหมาะสมกับฐานะการเงินของแต่ละเจ้าภาพหลักในพื้นที่นั้นๆ เช่น สอสม.อบต.เขาสวนกวาง เป็น อบต.ขนาดเล็ก แต่นายก อบต.เห็นความสำคัญของการให้บริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ ก็ได้จัดงบประมาณและกิจกรรมให้สอดคล้องกัน โดยยึดหลักการดำเนินงานตามเศรษฐกิจพอเพียง

นอกเหนือจากการให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณดังที่กล่าวแล้ว จะเห็นว่า สอสม. ที่ประสบผลสำเร็จมาก และปานกลางนั้น เจ้าภาพหลักมีวิสัยทัศน์ และความเข้าใจในการให้บริการสวัสดิการต่อชุมชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุเป็นอย่างดี และมีความเข้าใจต่อแนวคิดใหม่ในรูปแบบ สอสม. ด้วย จึงได้มีการดำเนินการ และจัดกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุด้วย นอกจากนี้ยังสนับสนุนการให้บริการในลักษณะอื่นด้วย เช่น จัดหารถบริการรับส่งให้กับผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกมาร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ฯ ให้ใช้สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ฯลฯ

4. ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ (ส่วนกลาง) และสำนักงาน

พัฒนาสังคมจังหวัด

ในด้านวิชาการ ให้คำปรึกษาและแนะนำ (Supervisor) และเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) อย่างใกล้ชิด ทั้งทางด้านวิชาการ การจัดกิจกรรม ตลอดจนการเขียนโครงการเพื่อขอเงินจากกองทุนผู้สูงอายุ ฯลฯ ซึ่งการได้รับการช่วยเหลือโดยให้คำแนะนำเหล่านี้ นำ สอศช. บางพื้นที่ไปสู่ความสำเร็จได้ เช่น สอศช.ทม.สกลนคร สอศช.อำเภอเขาสัน เป็นต้น โดยเฉพาะ พมจ.บางจังหวัด ที่มีความเอาใจใส่รับผิดชอบสูงในโครงการดังกล่าว จะเข้าไปติดตามให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

5. ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานกระทรวงหลัก และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง

เป็นเครือข่ายองค์กรภาครัฐและเอกชน

มีการช่วยประสานให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมให้กับ สอศช. บางหน่วยงานหลักก็ให้ความช่วยเหลืองบประมาณด้วย เช่น กระทรวงแรงงาน สปสช.* นอกจากนี้จะช่วยเหลือดำเนินกิจกรรมแล้ว บางโครงการก็จัดงบประมาณให้ด้วย เป็นต้น นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ก็มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนเช่นกัน เช่น โรงเรียนในพื้นที่ หรือบางพื้นที่มีผู้ประกอบการที่เป็นภาคเอกชนก็ได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วย เช่นที่ สอศช.อบต.หนองเหียง สอศช.ทม.สกลนคร เป็นต้น

6. กิจกรรมที่จัดให้บริการ

มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ หลากรูปแบบ และมีการบูรณาการในหลายมิติ ภายในกิจกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการกิจกรรมระหว่างหน่วยงานในพื้นที่นั้นด้วย เช่น กิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ กิจกรรมซึ่งทาง อบต.ได้จัดให้ผู้สูงอายุแล้ว นำมาผสมผสานกัน

7. การเขียนโครงการขอเงินทุน

นับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าไปสู่ความสำเร็จของการบริหารของ สอศช.ได้ เพราะเท่ากับได้หาแหล่งงบประมาณเพิ่มมาจัดกิจกรรมในศูนย์ของตนได้ และที่สำคัญการเขียนโครงการที่เสนอสอศช.เป็นการแสดงถึงความต้องการอย่างแท้จริงของสมาชิก ดังนั้นถ้าได้รับอนุมัติโครงการนั้นก็เท่ากับ สอศช.นั้นมีการจัดกิจกรรม หรือให้บริการตรงกับความต้องการของสมาชิกและชุมชน

8. การใช้ทรัพยากรทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่นั้น เช่น อาสาสมัครตามชมรมต่างๆ

อพส. และ อสม. ช่วยประสานดูแลหรือส่งข่าวผู้สูงอายุ และรวมทั้งภาคเอกชน เช่น สโมสรโรตารี โรงงานท่าเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น

* สปสช. หมายถึง สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

9. การรับรู้และมีความเข้าใจ ต่อแนวคิดการดำเนินงานในรูปแบบของ สอศช. ของสมาชิกก็จะทำให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ฯ ได้อย่างดี และนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของ สอศช. นอกจากสมาชิกหรือผู้มารับบริการ มีการรับรู้และเข้าใจแล้ว จากที่มีขั้นตอนการเผยแพร่แนวคิด การจัดทำเวทีประชาคม ก็มีผลทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มาเข้าร่วมประชุม ได้รับรู้ข้อมูลและความเข้าใจในเนื้อหา สอศช. ไปด้วย จึงทำให้การทำงานเป็นไปอย่างเข้าใจและสอดคล้องในเชิงสนับสนุนให้มีกิจกรรมหรือการดำเนินงานที่ร่วมมืออย่างดี

1.7.2 ปัจจัยที่ไม่เอื้อ

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ที่ยังไม่เหมาะสม

จากการศึกษาพบว่า มีบาง สอศช. ที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ยังเป็นการแต่งตั้งจากคณะผู้บริหารจากองค์กรส่วนท้องถิ่นนั้น ที่พบจะอยู่ในพื้นที่ท้องที่การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล โดยยังไม่ได้มีตัวแทนจากภาคประชาชน คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่หรือที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาเป็นกรรมการดำเนินงานบริหารศูนย์ฯ หรือเข้ามามีส่วนร่วมน้อยมาก ดังนั้นการดำเนินงานจึงเป็นการบริหารจากคณะผู้บริหารขององค์กรส่วนท้องถิ่นนั้น จึงอาจยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากส่วนภาคประชาชนที่เป็นชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่นั้นเท่าที่ควร จึงทำให้เกิดผลตามมาก็คือ การจัดการดำเนินการในการบริหาร ตลอดจนการจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุเป็นไปอย่างไม่ชัดเจน

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาไม่เอื้อต่อการบริหารศูนย์ฯ

จากการศึกษาพบว่า นอกเหนือจากการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ที่ไม่เอื้อแล้ว การแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาของศูนย์ฯ เนกประสงค์ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จด้วย เพราะคณะกรรมการที่ปรึกษามีบทบาทและหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ เกี่ยวกับการบริหารการดำเนินงานศูนย์ฯ ให้มีประสิทธิภาพ หากมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาศูนย์ฯ ที่ไม่เหมาะสม ก็ทำให้ได้รับคำแนะนำที่อาจจะไม่เหมาะสม ไม่กว้าง และไม่สอดคล้องกับแนวทางบริหารงานของศูนย์ฯ เนกประสงค์ฯ ได้ จะเห็นว่าบาง สอศช. มีการตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาคือตัวนายก อบต.เอง และประกอบด้วย กำนัน-ผู้ใหญ่บ้านทุกคนในพื้นที่ของตำบลนั้น ๆลฯ จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการที่ปรึกษาควรเป็นผู้ที่มาจากหลากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน หรือหลายอาชีพก็ได้ เพราะจะทำให้เกิดความหลากหลาย ในข้อแนะนำในการดำเนินงาน และยังช่วยประสานกับเครือข่ายอื่นที่อยู่ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ด้วย จึงจะช่วยให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ปัจจัยภายในตัวของเจ้าภาพหลัก

3.1 ความไม่ต่อเนื่องในการบริหารงานเมื่อมีการเลือกตั้งและเปลี่ยนคณะบริหารใน ส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น (เทศบาล/อบต.) มีส่วนทำให้การบริหารงานไม่ชัดเจนเกิดขึ้น ส่งผลถึงการดำเนินการด้านต่างๆ ตามมา

3.2 แนวคิดในการดำเนินกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุในคณะผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่สอดคล้องกัน (ในบางพื้นที่)

3.3 เจ้าภาพหลักบางพื้นที่ยังไม่มีความชัดเจนในงานด้านสวัสดิการทางสังคม โดยเฉพาะแนวคิดการให้บริการสวัสดิการทางสังคมในรูปของศูนย์เอนกประสงค์ฯ

4. ลักษณะกิจกรรมที่จัดยังไม่ชัดเจน

มีบาง สอศช. พบว่า ยังไม่มีความชัดเจนในการจัดกิจกรรมในนามของศูนย์ฯเอง เป็นเพียงมีกิจกรรม แต่เป็นของชมรมผู้สูงอายุ ดังนั้นความหลากหลายของกิจกรรมยังไม่เกิดขึ้น อาจมาจากสาเหตุของการบริหารที่ไม่ดีพอ ขาดความเข้าใจในแนวคิดและการทำงานการให้บริการสวัสดิการสังคมตามแนวคิด สอศช. เป็นต้น

หลาย สอศช. ที่มีกิจกรรมที่เน้นเฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้นหรือเป็นส่วนใหญ่ ยังขาดกิจกรรมที่ให้ผู้ต่างวัย ถ้าหากได้จัดกิจกรรมสำหรับผู้ต่างวัยที่เหมาะสมจะเป็นแรงจูงใจให้มีผู้ต่างวัยเข้ามาใช้บริการมากขึ้นก็จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการตั้งศูนย์เอนกประสงค์ฯ ด้วย

5. ระเบียบการเบิกจ่ายของเจ้าภาพหลัก ซึ่งอยู่ภายใต้กฎระเบียบของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ไม่เอื้อในการเบิกจ่ายงบประมาณในการทำกิจกรรมของศูนย์เอนกประสงค์ฯ ซึ่งมีเกือบทุก สอศช. ที่มีค่าใช้จ่ายในบางกิจกรรม หรือบางโครงการที่ไม่สามารถเบิกได้โดยตรงจากเจ้าภาพหลัก ทั้งนี้เนื่องจากติดขัดกฎระเบียบการเบิกจ่ายของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้การเบิกจ่ายไม่คล่องตัวเท่าที่ควร และหรือขึ้นอยู่กับการจัดการของเจ้าภาพหลักกับ สอศช.ว่าจะใช้วิธีการดำเนินงานอย่างไรจึงจะผ่าน (เบิกได้) การปฏิบัติเช่นนี้ทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานไม่สะดวก ทั้งในการจัดโครงการหรือการเบิกจ่ายเงิน และนอกจากนี้ยังไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกันที่ถูกต้องด้วย

ส่วนที่ 2

แนวทางการดำเนินงานของ

ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

ถึงแม้ว่าศูนย์เอนกประสงค์ฯ ทั้ง 7 แห่งนี้ เป็นเพียงโครงการนำร่องที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อจะศึกษาหาแนวทางความเป็นไปได้ว่า ภายใต้การดูแลของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมฯเป็นผู้รับผิดชอบนั้น ควรดำเนินการต่อไปหรือไม่ และหรือถ้าจะดำเนินการต่อไปจะมีแนวทางการพัฒนา หรือแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานอย่างไร หรืออาจจำเป็นต้องยุติในบางพื้นที่ และ/หรือคงชั่วคราวเพื่อศึกษาหารายละเอียดสักระยะ เพื่อหาแนวทางและดำเนินการต่อ แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาทั้ง 2 ส่วนมีความสอดคล้องกันว่า ผู้ที่เกี่ยวข้อง คือหน่วยงานเจ้าภาพหลักในพื้นที่ที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และสิ่งอื่นที่จำเป็นบางประการนั้น ไม่มีปัญหา และยินดีสนับสนุน ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือการสนับสนุนอย่างดี และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนด้วย นอกจากนี้จากการ

ดำเนินงานมาทั้งหมดในภาพรวมนั้นมีความสอดคล้องกันว่า ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีเจ้าภาพหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้ให้บริการ และรวมถึงผู้รับบริการคือผู้สูงอายุ นั้น ต่างก็ให้เห็นถึงประโยชน์ และคุณค่าของศูนย์อเนกประสงค์อย่างมาก ดังที่ได้รายงานในผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น

จากคุณค่าและประโยชน์ที่เกิดสูงสุดกับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนควรมีการดำเนินงานต่อไป

แนวทางการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

ในที่นี้ขอเสนอแนวทางการดำเนินงานของศูนย์อเนกประสงค์ฯ เป็น 3 แนวทางของการทำงานต่อไป ดังนี้

1. แนวทางการดำเนินงาน สอช.ในปัจจุบัน
2. แนวทางการดำเนินงาน สอช.ในอนาคต
3. แนวทางการจัดตั้ง สอช.ในเขตเมือง

2.1 แนวทางการดำเนินงาน สอช.ในปัจจุบัน

ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะศูนย์อเนกประสงค์ฯ ในปัจจุบันทั้ง 6 แห่ง คือ สอช.อำเภอเขาชัยสน สอช.ท.ม.สกลนคร สอช.อบต.เขาสวนกวาง สอช.อบต.หนองเหียง สอช.ทต.บางระกำ และ สอช.อบต.สามพระยา (สำหรับ สอช.กท.ม.เพชรทองคำซึ่งผ่านเพียงขั้นตอนแรกเท่านั้น ดังนั้นในปัจจุบันยังคงมีฐานะเป็นชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ ขอแยกเสนอต่างหาก) ยังคงมีการดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ต้องมีการปรับปรุง แก้ไข และหรือพัฒนาตามศักยภาพที่มีทั้งเอื้อและไม่เอื้อต่อไป จากที่กล่าวมาแล้ว ศูนย์อเนกประสงค์ฯ ทั้ง 6 แห่ง มีผลสำเร็จที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินงานที่ต่างกัน อาจกล่าวได้ว่า ศูนย์ฯ ที่ประสบผลสำเร็จนั้นมาจากการบริหารจัดการดำเนินงานที่ดี จึงนำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างดี

แนวทางการดำเนินงานของ สอช.ในปัจจุบัน มีดังนี้

2.1.1 สอช.ที่ประสบผลสำเร็จมาก คือ สอช.อำเภอเขาชัยสน สอช.ท.ม.สกลนคร และ สอช.อบต.เขาสวนกวาง สำหรับ สอช.อำเภอเขาชัยสนและ สอช.ท.ม.สกลนครนั้น นอกจากประสบผลสำเร็จมากแล้ว ศูนย์ฯ ยังมีความเข้มแข็งและพัฒนาไปอย่างยั่งยืน ดังนั้นควรมีการขยายผล คือ จัดตั้ง สอช. ขึ้นมาเป็นศูนย์ฯ บริวาร หรือศูนย์ฯ เครือข่ายในพื้นที่ที่ไม่ไกลจากกันนัก เพื่อที่จะดูแล ได้ใกล้ชิด สำหรับ สอช.อบต.เขาสวนกวางนั้นควรมีการดำเนินงานไปอีกสักระยะ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและมั่นคงของศูนย์ฯ ให้ยั่งยืน หากในอนาคตมีความเข้มแข็งและยั่งยืนมากขึ้นกว่านี้ ก็ควรจะมีการขยายศูนย์ฯ เครือข่าย หรือบริวารเช่นกันกับ 2 สอช.ที่กล่าวมาแล้ว

2.1.2 สอช.ที่ประสบผลสำเร็จปานกลาง คือ สอช.อบต.หนองเหียง ซึ่งมีการบริหารจัดการค่อนข้างดี และได้รับความร่วมมืออย่างมากจากผู้นำและคนในชุมชน เนื่องจากยังขาดสถานที่ที่เป็นอาคารทำการที่เป็นของตนเอง จึงทำให้การบริหารจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมบางอย่างยังไม่เด่นชัด และตรงกับ

ความต้องการของผู้สูงอายุ แต่อย่างไรก็ตามได้เห็นความตั้งใจมุ่งมั่นของคณะกรรมการบริหารศูนย์นี้ อย่างเข้มแข็งที่ต้องการให้เกิดการให้บริการให้กับผู้สูงอายุอย่างดีที่สุดตามศักยภาพที่มีอยู่ และที่สำคัญได้นำภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารศูนย์ด้วย

แนวทางในการดำเนินงานของ สอสข.อบต.หนองเหียง มีดังนี้

1) เร่งรัดการปรับปรุงอาคารที่จะมาเป็นสถานที่ทำการ สอสข.

คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และรวมทั้งเจ้าภาพหลักคือ อบต.หนองเหียง ต้องเร่งรัดดำเนินการปรับปรุงอาคารที่โรงเรียนโพธิ์สำเภาที่จะเป็นส่วนหนึ่งของที่ทำการ สอสข.อบต.หนองเหียง พร้อมปรับบริเวณรอบนอกอาคาร และถนนทางเข้าออกให้สะดวกเรียบร้อยด้วย

สำหรับบริเวณรอบนอกควรปรับปรุงและมีการพัฒนาให้ดีและพร้อมใช้ เพื่อจะได้มีสถานที่สำหรับทำกิจกรรมอื่นนอกอาคารศูนย์ฯสำหรับผู้สูงอายุและผู้มารับบริการอื่นๆ เช่น สนามเปตอง สนามฟุตบอล เป็นต้น

2) ควรมีการดำเนินการจัดแบ่งพื้นที่ทำกิจกรรม (หากได้อาคารที่เรียบร้อยแล้ว)

2.1 ควรดำเนินการจัดแบ่งพื้นที่ในอาคารให้เป็นสัดส่วนในการทำงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ พื้นที่การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมที่อยู่ในอาคารศูนย์ฯ

2.2 จัดหาอุปกรณ์ในการออกกำลังกายที่เหมาะสม โดยอาจใช้งบประมาณจากเจ้าภาพหลัก หรือเจ้าภาพหลักร่วมกับภาคเอกชน และ/หรือการมีส่วนร่วมและการได้รับความร่วมมือบางส่วนจากภาคประชาชนก็ได้

2.3 จัดทำรูปแบบกิจกรรมที่ให้บริการภายในศูนย์ฯ และให้บริการต่อเนื่อง และจัดอย่างเป็นระบบมากขึ้น

3) สำนักพัฒนาสังคมฯจังหวัดจะต้องลงมาให้คำปรึกษาแนะนำ (Supervisor) เป็นระยะๆ อย่างใกล้ชิดสักระยะหนึ่ง เพื่อช่วยในเรื่องทางด้านวิชาการและการจัดกิจกรรมให้ต่อเนื่องอย่างน้อยอีก 1 ปี แล้วจึงถอยห่างให้เป็นการบริหารจากคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ

4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากส่วนกลาง (กระทรวง พม.) ควรมีการติดตาม (Monitoring) เป็นระยะ เพื่อเสมือนเป็นพี่เลี้ยงให้ทั้งทางจังหวัด และตัว สอสข.ด้วย

2.1.3 สอสข.ที่ประสบผลสำเร็จน้อย คือ สอสข.ทต.บางระกำ และ สอสข.อบต.สามพระยา ซึ่งทั้ง 2 สอสข.นี้มีปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประสบผลสำเร็จน้อยที่เหมือนกัน และต่างกัน ดังนี้

ปัจจัย	แนวทางดำเนินการ
1. การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯที่ไม่มีภาคประชาชนร่วมด้วย หรือร่วมด้วยน้อยมาก	ถ้าเป็นไปได้ควรมีการเปลี่ยนแปลงการตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ที่มีภาคประชาชน และหน่วยงานหลายภาคส่วน เข้ามามีส่วนในการบริหาร เพื่อให้การทำงานของศูนย์ฯมีความ

ปัจจัย

2. การจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา (ศอศช.อบต.สามพระยา)

3. วิสัยทัศน์ของผู้นำเกี่ยวกับการให้บริการ สวัสดิการสังคม (ซึ่งรวมไปถึงเจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบงานของ ศอศช. โดยตรงด้วย)

แนวทางดำเนินการ

หลากหลาย โดยเรียนรู้จาก ศอศช.ที่ประสบผล
สำเร็จมาก แล้วนำมาปรับให้เข้ากับบริบทของตน

1. ผู้รับผิดชอบในการจัดตั้งคณะกรรมการที่
ปรึกษาต้องมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของ
คณะกรรมการที่ปรึกษานั้น ต้องทำอะไรบ้างให้กับ
คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เพราะคณะกรรมการ
ชุดนี้นับว่าสำคัญมาก เนื่องจากต้องมีหน้าที่ให้
คำแนะนำชี้แนะแนวทาง และบางท่านยังอาจช่วย
ประสานงานกับหน่วยงานอื่นได้อีก นอกจากนี้ยัง
ต้องมีส่วนเข้าใจในแนวคิด และนโยบายของงานที่
ทำ และงานของหน่วยงานอื่นๆด้วย

2. ดังนั้นการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาควร
มาจากบุคลากรที่อยู่ในหน่วยงานที่มาจากหลายภาค
ส่วน และบุคคลที่มีบทบาทและหน้าที่ที่อยู่มาก
ในการบริหารระดับสูงและหรือกลาง พร้อมทั้งจะให้
คำแนะนำปรึกษา ความรู้ หรือช่วยแนะนำกิจกรรม
เพื่อสนับสนุนงานที่ทำอยู่ หรือการดำเนินงานของ
ศูนย์ฯ ได้ ซึ่งอาจเป็นนายอำเภอ พมจ. ตัวแทน
กระทรวงหลักที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

ทาง พมจ.จะต้องเข้ามาเป็นพี่เลี้ยง และให้
ความรู้ คำแนะนำปรึกษา โดยให้ความรู้ทางด้าน
การพัฒนาสังคม การให้บริการสวัสดิการทางสังคม
โดยเฉพาะรูปแบบใหม่แบบ ศอศช. โดยเฉพาะที่
ศอศช.ทต.บางระกำ เพราะยังไม่เห็นการประสาน
งานระหว่าง พมจ. กับกระทรวงหลักที่เกี่ยวข้อง
เข้ามาช่วยสนับสนุนด้านการจัดกิจกรรม หรือการ
ได้รับการแนะนำการบริหารงานที่ถูกต้อง หาก
เปรียบเทียบกับ ศอศช.อำเภอเขาชัยสน ศอศช.ทต.
สกจนคร ฯลฯ จะเห็น ว่า พมจ. ทั้ง 2 จังหวัด เข้ามา
ทำหน้าที่เป็น Supervisor และพี่เลี้ยงที่ใกล้ชิดมาก

ปัจจัย

4. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรงในหน้าที่ที่เกี่ยวกับการให้คำแนะนำ หรือดูแลเรื่อง ศอศช. (ทั้งที่เป็นเจ้าภาพหลักและเจ้าหน้าที่ที่ต้องดูแล ศอศช.) ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องของ ศอศช. ตลอดจนแนวทางการให้บริการสวัสดิการทางสังคมที่ถูกต้องในเชิงวิชาการ (หรืออย่างน้อยต้องมีทางวิชาการบ้าง)

5. ลักษณะกิจกรรมที่จัด

แนวทางดำเนินการ

และรวมทั้งให้คำแนะนำทางด้านวิชาการ กิจกรรม ตลอดจนการเขียน โครงการ ฯลฯ

- ต้องเรียนรู้และศึกษาหาความรู้ และพยายามทำความเข้าใจในเรื่องของ ศอศช. ให้มากขึ้น นอกเหนือจากการไปฟังคำบรรยาย สัมมนา อาจต้องลงพื้นที่ศึกษาจากของจริงคือพื้นที่ประสบความสำเร็จทั้งที่เป็น ศอศช. ที่เข้าโครงการนำร่อง และศอศช. ที่ไม่ได้เข้าโครงการนำร่อง แต่มีการบริหารจัดการที่ดี มีผลงานก้าวหน้า เช่น ศอศช. ทต. หนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ หรือไปดู ศอศช. ที่ประสบความสำเร็จน้อยด้วยกัน แล้วสัมมนาหาทิศทาง หรือแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน

- การรับเจ้าหน้าที่ที่จะต้องมาเกี่ยวข้องกับงานบริการสวัสดิการ ไม่ว่าจะรับวุฒิอะไรก็ตาม จะต้องผ่านการอบรมงานเกี่ยวกับสวัสดิการทางสังคม จึงจะทำให้บุคคลนั้นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่ต้องรับผิดชอบได้ดี

1. สำหรับ ศอศช. ทต. บางระกำ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ใหม่ หรือแต่งตั้งเพิ่มบุคลากรที่มาจากภาคประชาชน ชุมชนผู้สูงอายุ และอีกหลายภาคส่วน ที่จะเข้าช่วยในการบริหารในคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ได้ และเพื่อที่จะได้มีการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมในหลายรูปแบบได้

2. ควรจัดกิจกรรมให้หลากหลาย พร้อมทั้งจะให้บริการแก่ผู้สูงอายุและผู้ต่างวัย

สำหรับ ศอศช. ทต. บางระกำ ถ้าได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ใหม่ ควรเชิญบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นกรรมการด้วย และ/หรือเชิญสมาชิกบางท่านของชมรมเต้าเต๋อ และชมรมเอโรบิคเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ

ปัจจัย

แนวทางดำเนินการ

กรรมการบริหารศูนย์ฯ จะทำให้การบริหารจัดการเข้มแข็งขึ้น และจะทำให้มีการจัดกิจกรรมได้หลากหลายมากขึ้น

สำหรับ สอศช.อบต.สามพระยาควรประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เป็นกระทรวงหลัก เช่น กระทรวงแรงงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก โดยเฉพาะหน่วยงานภายในที่เคยได้ให้ความร่วมมือจัดกิจกรรม (2-3 ครั้ง แล้วเลิกไป) ผู้บริหารศูนย์ฯและคณะกรรมการมีความตั้งใจอยู่แล้ว ควรมุ่งมั่นทำต่อไป

6. ปัญหาการเมืองในพื้นที่ (ท้องถิ่น) ระหว่างผู้บริหารในคณะกรรมการบริหารองค์กรของเจ้าภาพหลัก

อาจเป็นเรื่องยากที่จะเข้าไปแก้ไขถ้าปัจจัยมาจากปัญหาการเมืองในท้องถิ่น แต่ผู้จะมาเป็นผู้บริหารก็ต้องพิจารณาว่าจะทำงานให้ดีได้อย่างไรด้วย

เมื่อมีการเลือกตั้งใหม่ ผู้บริหารใหม่จะต้องศึกษาการดำเนินงานเดิม (สอศช.) ให้ชัดเจน และมีการสานงานต่อของเดิมอย่างเข้าใจและรวดเร็ว โดย

- นายก อบต./นายกเทศมนตรีคนใหม่ จะต้องเรียนรู้งาน โดยเฉพาะแนวคิดการให้บริการ สวัสดิการสังคมรูปแบบใหม่อย่าง สอศช. ให้เข้าใจ เพื่อจะได้เปลี่ยนการดำเนินงานแบบเดิมมาเป็นแบบใหม่

- มีการประสานงานให้มากขึ้นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพร้อมจะสนับสนุนอยู่แล้ว

สำหรับ สอศช.อบต.สามพระยา หากมีการดำเนินงาน สอศช.ขึ้นใหม่ด้วยความตั้งใจที่จะให้เกิดขึ้นนั้นคาดว่าจะไม่น่าจะมีปัญหา เพราะ

1. ที่ สอศช.อบต.สามพระยานี้มีปัจจัยเอื้อทั้งภายในและภายนอกค่อนข้างเข้มแข็ง ดังนั้นบุคลากรใน อบต.ที่มีความคิดที่จะผลักดันให้ สอศช.เกิด ต้องร่วมแรงร่วมใจกันทำให้เกิดและดำเนินงานอย่างจริงจัง

ปัจจัย

แนวทางดำเนินการ

2. พมจ.จะต้องเข้ามาเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา (Supervisor) และช่วยประสานกับกระทรวงหลัก หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังที่เคยทำมาแล้ว (ปี 2551) ก็จะช่วยให้ สอศช.แห่งนี้ น่าจะก้าวหน้าไป ได้ดี
3. ก่อนที่จะให้ภาคเอกชนที่พร้อมจะเข้ามา สนับสนุนนั้น ทาง อบต.สามพระยา และคณะกรรมการบริหารศูนย์จะต้องสร้างผลงานให้เป็นที่ ประจักษ์ถึงความตั้งใจทำงาน ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะการประสานความร่วมมือในการทำงาน ของบุคลากรภายในและภายนอกอย่างเข้มแข็งด้วย

2.1.4 สอศช.ที่ไม่ประสบผลสำเร็จ (ในการจัดตั้ง) คือ สอศช.กทม.เพชรทองคำ

สำหรับ สอศช.กทม.เพชรทองคำนี้ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันยังถือว่ามีการบริหารงานในนาม ของชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำอยู่ก็จริง (แต่ยังคงอยู่ใน โครงการนำร่องของการตั้ง สอศช. ในขณะที่ ศึกษาวิจัย) จากการศึกษาในการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ชมรมนี้มีความเข้มแข็งมาก และเป็นชมรมที่เกิด จากภาคประชาชนที่มีจิตสำนึก มุ่งมั่นที่จะช่วยตัวเอง และสามารถทำได้สำเร็จ นอกจากนี้ยังมีจิตมุ่งมั่นที่ อยากขยายการบริการให้กับชุมชนมิใช่แค่สมาชิกเท่านั้น และจากผลการศึกษาในเชิงปริมาณจะเห็นว่าการ ดำเนินงานและผลการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารชมรมผู้สูงอายุแห่งนี้นั้น มีผลการ ดำเนินงานที่อยู่ในระดับดีเช่นกัน ดังนั้นหากได้รับการพิจารณา และช่วยผลักดันให้เกิดเป็น สอศช.ได้ นับว่าจะเกิดประโยชน์หลายประการด้วยกัน ที่สำคัญ คือ

(1) เกิดองค์กรที่ให้บริการสวัสดิการสังคมอีกรูปแบบหนึ่งในชุมชนเนื่องจากภาค ประชาชนอย่างแท้จริง โดยภาครัฐสนับสนุนทางวิชาการ และข้อแนะนำด้านอื่นที่จำเป็นและเหมาะสม

(2) ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายใต้การปกครองในพระราชกำหนด/ พระราชบัญญัติที่ใช้เฉพาะกับเมืองที่มีข้อกฎหมายต่างไปจากการปกครองท้องถิ่นในภูมิภาค ซึ่ง สถานการณ์ปกครองแบบนี้จะมีเฉพาะเมืองใหญ่ๆ ที่อาจจะมีข้อกำหนดการปกครองแตกต่างกันไป เช่น กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา ซึ่งถ้าทำให้เกิดขึ้นได้จะเป็นตัวอย่างในการร่วมมือแก้ไขปัญหา และบูรณา การให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานของหลายหน่วยงานได้ และประการสำคัญ คือ เป็นการแสดงถึง ความตั้งใจในการทำงานของภาครัฐในหลายส่วนที่ต้องเกี่ยวข้อง โดยมีภาคประชาชนที่เข้มแข็ง พร้อมจะ ทำงานกับทางราชการ

สำหรับกรณี สอศช.กทม.เพชรทองคำ ได้มีแนวทาง 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 ผลักดันให้มีการจัดตั้ง สอศช.นี้ให้ได้ นั้นหมายถึงการเกิด สอศช.ในเขต เมือง ซึ่งอาจมีกระบวนการจัดตั้งในการเริ่มต้น ตลอดจนรูปแบบที่อาจแตกต่างไปจาก สอศช.ที่เกิดขึ้น

โดยมีเจ้าภาพหลัก คือหน่วยงานที่อยู่ภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล/อบต.) ทั้งนี้ทาง สท. และ สทส. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ เขต (อำเภอ) สำนักดูแลผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานคร ร่วมกันศึกษาถึงระเบียบ ข้อบังคับของเขต (อำเภอ) ซึ่งอาจจะต่างกับ อบต. และเทศบาล ว่ามีส่วนใดบ้างที่จะเปิดโอกาสให้มีการจัดตั้งได้

แนวทางที่ 2 หากประชุมหรือมีการพิจารณาแล้วมีความเป็นไปได้สูงในหลายด้าน ก็ให้ ยุติการดำเนินการจัดตั้ง สอศช.กทม.เพชรทองคำ ในเขตเมือง

2.2 แนวทางการดำเนินงาน สอศช.ในอนาคต

พิจารณาเห็นว่า การจัดตั้ง สอศช.ในภูมิภาคมีความจำเป็น และควรได้รับการสนับสนุนให้เกิด เพราะเป็นการเติมเต็มบริการสวัสดิการทางสังคมลงในพื้นที่ชุมชนในระดับตำบล (อบต.) หรือเทศบาล ทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสเข้าถึงบริการได้สะดวกขึ้น และเป็นการจัดบริการจากชุมชนให้กับคนในชุมชนเอง โดยมีเจ้าภาพหลัก คือ องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาลตำบล หรือเทศบาลเมือง ซึ่งอยู่ภายใต้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จากโครงการนำร่องทั้ง 6 แห่ง ซึ่งอยู่ภายใต้การสนับสนุนของเจ้าภาพหลัก ทั้งที่เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และอบต. นั้นต่าง ได้พิสูจน์แล้วว่า ในเรื่องงบประมาณนั้น ทางเจ้าภาพหลักทุกพื้นที่สามารถช่วยสนับสนุนได้ตามศักยภาพ และฐานะทางรายได้ได้อย่างเหมาะสมเป็นอย่างดีของแต่ละพื้นที่ อาจกล่าวได้ว่า โครงการนำร่องในการ จัดตั้ง สอศช.ได้บรรลุผลสำเร็จในแนวทางที่โครงการนำร่องได้กำหนดไว้ว่า “การจัดทำโครงการนำร่องนี้ จะไม่ใช้งบประมาณของส่วนกลาง ของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ แต่จะให้อยู่ภายใต้การดูแล และ งบประมาณของเจ้าภาพหลักที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ที่รับไป”

ดังนั้นสำหรับการจัดในภูมิภาคยังคงรูปแบบ คือ

- 1) ให้หน่วยงานภายใต้ของ อปท. เป็นผู้ดูแล และสนับสนุน
- 2) กระทรวงการพัฒนาสังคมฯเป็นแกนนำในการวางแผนนโยบาย ให้ความรู้ด้านวิชาการ ประสาน กับกระทรวงหลัก และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง
- 3) สำนักพัฒนาสังคมฯจังหวัดเป็นพี่เลี้ยงทางด้านวิชาการ และประสานกับกระทรวงหลักระดับ จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ
- 4) กระทรวงหลักหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับจังหวัดและระดับตำบล ยังคงช่วย สนับสนุนด้านกิจกรรม หรือวิชาการบางเรื่อง เป็นต้น

ข้อควรพิจารณาในการเลือกพื้นที่ที่จะจัดตั้งเป็น สอศช.นั้น มีดังนี้

1. ให้พิจารณาความพร้อมของเจ้าภาพหลัก ที่สำคัญคือ

1.1 งบประมาณ ซึ่งหากกล่าวตามความจริงไม่น่าห่วงมากนัก เพราะการบริหารงบประมาณ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือ องค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นการบริหารตามฐานะทางรายได้และศักยภาพของเจ้าภาพหลักของแต่ละพื้นที่ จากที่ศึกษาในทุกพื้นที่ ที่เจ้าภาพอยู่ภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่พบปัญหาเกี่ยวกับจำนวนงบประมาณที่ให้

แต่พบปัญหาเกี่ยวกับระเบียบการเบิกจ่ายในการดำเนินกิจกรรม หรือบางโครงการของ สอศช.ที่ไม่สามารถเบิกจ่ายจากเจ้าภาพหลักได้ ภายใต้ระเบียบการเบิกจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยได้ เช่นบางโครงการจัดกิจกรรมเป็นโครงการทัศนศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ เจ้าภาพหลักจะไม่อนุมัติ เพราะผิดระเบียบการเบิกจ่าย เป็นต้น ซึ่งในความเป็นจริงเมื่อหน่วยงานที่รับเป็นเจ้าภาพหลักแล้ว ควรให้การพิจารณาเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณให้คล่องตัว เพื่อเอื้อต่อการบริหารโครงการและกิจกรรมด้วย ดังนั้นน่าจะมีการพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับทางกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ และสำนักงานงบประมาณ ให้มีความชัดเจนในแนวทางการปฏิบัติเบิกจ่าย เพราะในอนาคตคาดว่าจะมีการดำเนินการร่วมกันอีกหลายโครงการ เพราะจะต้องมีการดำเนินการกระจายอำนาจและสวัสดิการไปยังท้องถิ่นต่างๆ ตามนโยบายการปกครองของรัฐบาล

1.2 ความรู้ความเข้าใจจากเจ้าภาพหลักเกี่ยวกับการให้บริการสวัสดิการทางสังคมของผู้บริหารในคณะกรรมการบริหารของเจ้าภาพหลัก (อบต./เทศบาล) โดยเฉพาะเรื่องแนวคิดการจัดตั้ง สอศช. ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ในการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมให้ผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก

1.3 แนวทางการบริหารจัดการ และการดำเนินการบริการสวัสดิการทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพจากผู้บริหารเจ้าภาพหลัก เพราะการทำงานด้านการให้บริการสวัสดิการนอกจากมีความรู้ในข้อ 1.2 แล้ว ยังต้องรู้จักการบูรณาการ (Integrated) ทั้งในรูปแบบการบริหารงาน และการดำเนินกิจกรรมระหว่างหน่วยงาน หรือบูรณาการเฉพาะในตัวกิจกรรมนั้นต้องมีความชัดเจน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วย

2. พื้นที่ที่จะจัดตั้ง สอศช.เห็นว่าควรทำได้ทั้งระดับในพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การดูแลของเจ้าภาพที่เป็นเทศบาล และ อบต. ทั้งนี้เพื่อเป็นการเติมเต็มช่องว่างของการเข้าถึงบริการสวัสดิการทางสังคมของรัฐ ให้กระจายไปในท้องถิ่นภูมิภาค โดยเฉพาะพื้นที่ระดับตำบล สำหรับพื้นที่ในระดับการดูแลภายใต้ อบต.นั้น ทั้งเจ้าภาพหลักและคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี วางแผนการจัดกิจกรรมที่ให้บริการที่เหมาะสมทั้งบริการภายในและภายนอกศูนย์ฯ ที่สำคัญคือต้องมีความเข้าใจในแนวคิดการจัดบริการสวัสดิการทางสังคม โดยเฉพาะรูปแบบของศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

ข้อคิดเห็นการจัดตั้ง สอศช. ในอนาคตที่น่าสนใจจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด

การนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าสำหรับหัวข้อดังกล่าวนี้เป็นการสัมภาษณ์จากผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด (สกลนคร) ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งโครงการนำร่อง สอศช. โดยทั่วไปไว้อย่างน่าสนใจ และควรนำมาพิจารณาพอสรุปได้ดังนี้

1) สอศช.เป็นภารกิจหนึ่งในหลายภารกิจทางด้านนโยบายการพัฒนาสังคมขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ทั้งที่เป็น อบต. เทศบาล ดังนั้นถ้าจะมีปัญหาหรือไม่มีปัญหา ก็คือมาจากตัวผู้บริหาร (นายก อบต./นายกเทศมนตรี) จะทำหรือไม่ทำก็ได้ หรือให้การสนับสนุนในระดับใดก็ได้

2) ข้อควรพิจารณาที่อาจจะเกิดขึ้นถ้ามีการขยายผล หรือมีการเกิด ศอศช. ในอนาคต คือ

(1) ผู้บริหาร (นายก อบต./นายกเทศมนตรี) บางพื้นที่อาจไม่สนับสนุนเท่าที่ควร จะทำตามแค่กฎหมาย กฎระเบียบเท่านั้น การดำเนินงานของ ศอศช. ที่ตั้งขึ้นมาจะเป็นปัญหาไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร

(2) การขยาย ศอศช. ลงพื้นที่ที่ต้องพิจารณาเรื่องรายได้ของเจ้าภาพหลักด้วย ว่าจะไม่พอ อบต. หรือเทศบาล นอกจากนี้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการสวัสดิการทางสังคมของผู้บริหารมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด และ โดยเฉพาะแนวคิดของการจัดตั้ง ศอศช. ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ในการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมให้ผู้สูงอายุในชุมชน ตลอดจนแนวทางการบริหารจัดการ และการดำเนินการบริการสวัสดิการทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) การขยายผลหรือจัดตั้ง ศอศช. ในอนาคตควรจัดตั้งในพื้นที่ที่เป็นเขตเทศบาล จะดีกว่า เพราะเป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ที่ต้องดูแล ไม่กว้างมากเกินไป จะทำให้ดูแลได้ครอบคลุมและเหมาะสมกว่า หากเปรียบเทียบกับกรณีเปิดในพื้นที่ให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ดูแลแล้ว จะเห็นว่าพื้นที่ของ อบต. กว้างขวางมากกว่าเขตเทศบาล เพราะ 1 อบต. เท่ากับดูแล 1 ตำบล และใน 1 ตำบล ประกอบด้วยหลายหมู่บ้าน ดังนั้นหากตั้งศูนย์ขึ้นมาที่หมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไกลออกไปก็จะไม่ได้รับบริการเต็มที่ และจะมีปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรม

(4) บุคลากรที่จะเข้ามาบริหารดำเนินการจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการสวัสดิการและการพัฒนาสังคม และการจัดการบริหารที่ดี

(5) บุคลากรที่จะมาประจำดูแลศูนย์นั้นจะต้องมีความรู้ทางด้านการพัฒนาสังคม และการดูแลที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ เพราะเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อน ไม่ใช่รับบุคคลใดก็ได้เข้ามาทำงาน ก็จะมาทำงานตามคู่มือเท่านั้น

(6) หลังจากการเกิดศูนย์แรกประสงค์นี้แล้วควรมีการประเมิน ติดตามผลการดำเนินงานของทุก ศอศช. ในทุกระยะ 6 เดือน หรือ 1 ปี เพื่อเป็นการกระตุ้น และช่วยแก้ไข หาแนวทางแก้ปัญหาคือจุดอ่อนที่เกิดขึ้น หรือกำลังจะเกิดขึ้น จากหน่วยงานในส่วนกลาง (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ) และระดับจังหวัด (สำนักพัฒนาสังคมฯจังหวัด) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(7) ควรมีการจัดประกวด ศอศช. แต่ละพื้นที่เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แต่ละศูนย์มีการปรับปรุงการบริหารให้เป็นรูปธรรมชัดเจน และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะนำไปซึ่งประโยชน์สูงสุดกับผู้สูงอายุ และผู้มารับบริการอื่นๆ

(8) ควรมีการสร้างกิจกรรมของแต่ละศูนย์ฯ ให้หลากหลายและเกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับกลุ่มต่างๆที่มาใช้บริการด้วย

(9) ควรนำกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก เยาวชน เข้ามาร่วมในกิจกรรมของ ศอศช. ให้มากขึ้น โดยผ่านการประสานกับสภาเยาวชนที่มีอยู่แล้วในแต่ละจังหวัด เท่ากับเป็นการบูรณาการการ

ดำเนินกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มเป้าหมายที่กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ได้กำหนดไว้ โดยใช้ผู้สูงอายุเป็นแกนกลาง

(10) ในเรื่องของงบประมาณหากพิจารณาแล้ว การใช้งบประมาณจากเจ้าภาพหลักเป็นสิ่งที่ดี เพราะมีเงินงบประมาณที่จะอุดหนุน เพียงพอ แต่หลายครั้งในการดำเนินงานการบริหารเงินงบประมาณจากเจ้าภาพหลักมักจะติดขัดด้วยระเบียบของทางองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่อยู่ภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ดังนั้นจึงควรมีการปรึกษาหารือในผู้บริหารระดับกระทรวง จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 2 ฝ่ายได้ทำงานคล่องมากขึ้น และใช้เงินได้ถูกต้องด้วย

2.3 แนวทางการจัดตั้ง สอศช.ในเขตเมือง

จากกรณีในการจัดโครงการนำร่องของ สอศช.กทม.เพชรทองคำเป็นตัวอย่างในการที่จะจัด สอศช.ในเขตเมืองว่าควรมีข้อพิจารณา ดังนี้

1. ต้องมีการศึกษารายละเอียดที่จะบอกถึงแนวทางความเป็นไปได้มากนัก้อยเพียงใดในเรื่องต่อไปนี้

- กฎระเบียบ ข้อบังคับ
- เจ้าภาพหลักเป็นใคร
- ใครเป็นผู้ให้การสนับสนุน
 - งบประมาณ
 - ด้านวิชาการ
 - สถานที่/อุปกรณ์
 - บุคลากร
 - ฯลฯ
- ปัญหา อุปสรรคที่จะเกิดภายใน

2. กฎระเบียบของการปกครองในรูปแบบเมือง เช่น กรุงเทพฯ ซึ่งแบ่งการปกครองเป็นเขต และมีหน่วยงานย่อยๆที่เกี่ยวข้องกับงาน (สอศช.) ที่จะจัดตั้งนั้น อาจมีความแตกต่างไปจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภูมิภาค ดังนั้นจะต้องศึกษาให้ละเอียดและชัดเจน ถึงความเป็นไปได้ รวมถึงข้อขัดแย้งหรือสนับสนุนทางกฎหมาย ฯลฯ

3. ควรมีการศึกษาถึงหน่วยงานอื่นๆที่ให้บริการในลักษณะใกล้เคียงหรือเหมือนกันหรือไม่ ทั้งนี้ให้มีการประชุมหารือระหว่างผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ และผู้บริหารของกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหน่วยงานองค์กรเอกชนเพื่อหารือความเป็นไปได้ในการจัดตั้ง สอศช. ในเขตเมือง

ส่วนที่ 3

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรมีการขยายพื้นที่การจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนให้มากขึ้น โดยเฉพาะในภูมิภาค เพื่อเป็นการขยายการจัดการให้บริการสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในชนบทที่ยังขาดการเข้าถึงบริการในส่วนนี้

2) สนับสนุนให้มีการขยายผล โดยการจัดตั้งเป็นศูนย์ที่เป็นเครือข่าย หรือเป็นศูนย์บริหารของ สอศช. ที่ประสบผลสำเร็จอย่างมาก 2 สอศช. คือ สอศช.อำเภอเขายายสุณ และ ทม.สกลนคร ส่วน สอศช.อบต.เขาสวนกวาง ให้มีการดำเนินการอีกสักระยะ เพื่อการพัฒนาให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนกว่านี้ แล้วจึงค่อยพิจารณาขยายศูนย์ฯ

3) สำหรับ สอศช.อีก 3 แห่ง คือ สอศช.อบต.หนองเหียง เทศบาลตำบลบางระกำ และ อบต.สามพระยานั้นมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1) ทางสำนักพัฒนาการสังคมจังหวัด และส่วนกลาง คือ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ หรือหน่วยงานอื่นที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องในอนาคต ต้องเข้ามาดูแล ให้คำแนะนำ (Supervise) อย่างใกล้ชิดในเชิงวิชาการ การบริหารจัดการ และรูปแบบกิจกรรม ฯลฯ ทั้ง สอศช.ทต.บางระกำ และ สอศช.อบต.สามพระยาโดยเฉพาะ สอศช.อบต.สามพระยานั้น หากได้รับการนิเทศแนะนำอย่างใกล้ชิด คาดว่าน่าจะมีการพัฒนาไปได้ไกล เนื่องจากมีปัจจัยเอื้อที่ดีทั้งภายใน-นอก ต่อการสนับสนุนในการดำเนินงานของศูนย์ฯ

3.2) สำหรับ สอศช.อบต.หนองเหียงนั้น สำนัก พมจ. ควรติดตามและเร่งรัดการปรับปรุงอาคารสถานที่ โดยการประสานกับทางเจ้าภาพหลักและคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เพื่อให้เกิดสถานที่ทำการของศูนย์ฯเร็วที่สุด เพื่อจะได้ดำเนินการให้เกิดประโยชน์กับผู้สูงอายุได้มากกว่านี้

4) เนื่องจากการจัดบริการสวัสดิการสังคมให้ผู้สูงอายุในรูปแบบศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนเป็นแนวคิดใหม่ในการจัดตั้งองค์กรในชุมชน ดำเนินการโดยชุมชน เพื่อผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งนี้มีการบูรณาการองค์กร หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาไว้ที่ศูนย์ฯ เพื่อจัดบริการและกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้ที่เข้ามาบริหารจัดการศูนย์ฯแห่งนี้ นอกจากจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุแล้ว จะต้องรู้เรื่องและทำความเข้าใจต่อแนวคิดของการตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการ และการดำเนินงาน และที่สำคัญคือการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ จึงจะเกิดผลตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของศูนย์ฯ ที่ตั้งไว้

ดังนั้นทางกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ซึ่งเป็นแกนนำของการดำเนินงาน จะต้องมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดนี้ให้กับ

- เจ้าภาพหลักในทุกระดับที่อยู่ภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล/

อบต.)

โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ควรจะได้มีการร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทย จัดอบรมให้ความรู้ทางด้านสวัสดิการทางสังคมที่เกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายที่กระทรวงกำหนดไว้ให้กับ เจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหารในท้องถิ่น (เทศบาล/ อบต.) ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานที่ถูกต้องทางวิชาการ ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติในการทำงานอย่างเข้าใจมากยิ่งขึ้น

- คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ (สำคัญที่สุด) ให้บุคคลเหล่านี้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อการบริหารงานในรูปแบบ สอสช.

- ผู้แทนกระทรวง หน่วยงานต่างๆ ที่จะต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุน ทั้งที่เป็นเครือข่ายของภาครัฐ และเอกชน ในระดับภูมิภาคและเขตเมือง ควรให้ความรู้หรือเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการสวัสดิการทางสังคม

5) นอกเหนือจากการให้คำแนะนำแล้ว การทำงานที่ดีควรมีการติดตามงาน (Monitoring) เป็นระยะๆ สำหรับงานที่เพิ่งเริ่มปฏิบัติใหม่ๆ และแนวคิดใหม่ๆ โดยใช้ระยะเวลา 6 เดือน หรือ 1 ปีก็ได้ จะได้ทำให้ทราบปัญหา หรืออุปสรรคบางอย่างของการเพิ่งเริ่มต้นสิ่งที่เป็นสิ่งใหม่ (Innovation) โดยใช้ CIPP Model เข้าช่วยติดตาม และประเมินผลได้

6) การเลือกพื้นที่เพื่อเป็นตัวแทนจัดตั้งศูนย์ฯ นั้น ต้องมีการศึกษาความพร้อมของพื้นที่ที่จะเข้าไปทำงานให้ถ่องแท้ในหลายแง่มุม (บุคคล ความรู้ งบประมาณ วัฒนธรรม ฯลฯ) เพื่อประเมินความเป็นไปได้ (Feasibility) ที่จะเกิดขึ้นได้ของศูนย์ฯ นั้น

7) การสร้างความเชื่อมโยงกับเครือข่ายภาคเอกชนเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการจัดสวัสดิการทางสังคมให้กับชุมชนนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นหน้าที่ของภาครัฐ ที่ต้องรับผิดชอบเท่านั้น เพราะหลายเครือข่ายของภาคเอกชนมีการตระหนักถึง CSR (Cooperated Social Responsibility) ควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมเท่าที่ศักยภาพจะทำได้ ดังนั้นควรเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นหุ้นส่วน (Partnership) รับผิดชอบด้วย เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ทางสังคม (Social Situation) ในชุมชนของตนอย่างดี นอกจากนี้ทำให้เกิดความเข้าใจ มีความร่วมมือที่ดี (Collaboration) และทำให้เกิดผลดีจากความร่วมมือระหว่างประชาชนในชุมชน ภาครัฐ และเอกชน เข้ามาดูแลกลุ่มเป้าหมายในสังคม (ไม่เฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้น) ได้ใกล้ชิดมากขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการศึกษาที่พบ และข้อวิจารณ์ที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแยกเป็น 7 ประเด็น ดังนี้

1. การสร้างความมีส่วนร่วมของชุมชน/ผู้สูงอายุ
2. การสนับสนุนขององค์กรปกครองท้องถิ่น
3. ความเข้มแข็งของคณะกรรมการ สอสช.
4. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ
5. การพึ่งพาตนเอง

6. สถานที่/อุปกรณ์

7. การจัดกิจกรรม

1) การสร้างความมีส่วนร่วมของชุมชน/ผู้สูงอายุ

การมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งหมายรวมถึงผู้สูงอายุให้ความร่วมมือ สนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ สอศช.ดำเนินงาน มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของ สอศช.เป็นอย่างมาก ซึ่งการแสวงหาความร่วมมือต้องเริ่มจากมีกระบวนการให้ข้อมูล และข่าวสารเผยแพร่อย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้สูงอายุเห็นถึงประโยชน์ ทั้งแก่ตนเองและส่วนรวม โดยใช้เวทีประชาคมให้ผู้สูงอายุเป็นผู้กำหนดและตัดสินใจเรื่องการจัดกิจกรรม และบริการที่ต้องการ รวมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมสร้างความรู้สึกร่วมกันของความเป็นเจ้าของในการจัดทำแต่ละกิจกรรมตามความถนัดหรือภูมิปัญญาที่มี และให้เกียรติยกย่องสร้างความสำเร็จให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกถึงคุณค่าในตัวเอง เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง ดังตัวอย่างของ สอศช.ทม.สกลนคร สอศช.อำเภอเขาชัยสน และสอศช.อบต.หนองเหียง ฯลฯ ความร่วมมืออาจอยู่ในลักษณะกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด หรือกำลังทรัพย์ ตามแต่ศักยภาพ และความสามารถของแต่ละบุคคล หากได้มีการวางแผน และดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ชุมชนจะมีความพร้อมและเข้มแข็ง ตามลำดับ ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนในที่สุด

2) การสนับสนุนขององค์กรปกครองท้องถิ่น (อปท.)

องค์กรปกครองท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น อบต. หรือเทศบาล มีความสำคัญต่อความสำเร็จของ สอศช. อปท.ต้องมีนโยบายที่ชัดเจน และจัดสรรการสนับสนุนเบื้องต้น เป็นที่เล็งที่ใกล้ชิดให้แก่ สอศช.ในระยะแรก และเมื่อ สอศช.มีความเข้มแข็งมากขึ้นแล้วจึงค่อยถอนตัวออกทีละขั้น เพียงแค่ดูแลให้การสนับสนุนตามความจำเป็นและเหมาะสม ให้ชุมชนเป็นผู้กำกับการดำเนินงานเอง ดังนั้นผู้บริหาร อปท.จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนา สอศช. เพราะเป็นผู้กำหนดนโยบายและจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาชุมชน จึงจำเป็นที่ผู้บริหาร อปท.ต้องมีความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญในเรื่องการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุอย่างจริงจัง (นอกเหนือจากเรื่องงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ที่จำเป็น)จะเป็นกลไกภาครัฐที่สำคัญในการขับเคลื่อนความสำเร็จของ สอศช.ได้

3) ความเข้มแข็งของคณะกรรมการ สอศช.

คณะกรรมการ สอศช.ที่มาจากภาคประชาชนเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน คณะกรรมการควรเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชน มีความพร้อม มีเวลา และเสียสละ และที่สำคัญหากมีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารมาก่อน จะเป็นกำลังสมองที่สำคัญในการประสาน เชื่อมโยง วางแผนการทำงานได้เป็นอย่างดี

ในระยะเริ่มต้นการจัดตั้ง สอศช. หากพื้นที่ใด อปท.มีความชัดเจนและเข้มแข็งมากกว่าชุมชน อาจแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นผู้แทนภาครัฐในสัดส่วนที่มากกว่าภาคประชาชน เพราะต้องการให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ (Supervisor) และ อปท.เป็นที่เลี้ยง (Mentor) แก่คณะกรรมการ

ภาคประชาชน จนเกิดการเรียนรู้มีความเข้าใจในระบบการบริหารงานเป็นอย่างดี จึงค่อยถ่ายโอนให้ภาคประชาชนดูแลกำกับด้วยตัวเองต่อไป แต่หากพื้นที่ใดชุมชนมีศักยภาพ มีความเข้มแข็งอยู่แล้ว สักส่วนของคณะกรรมการภาคประชาชนควรจะมีมากขึ้น และให้คณะกรรมการเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการ สอช.ตามเจตนารมณ์ต่อไป

การสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ทำหน้าที่ในคณะกรรมการเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณา เพราะงานอาสาอาจมีข้อจำกัดในด้านการเงินหาตัวบุคคล แต่หากสามารถสร้างแรงจูงใจ ในลักษณะต่างๆ เช่น การยกย่องให้เกียรติ การประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม ในลักษณะเช่นนี้ อาจมีผลต่อความร่วมมืออาสาสมัครเป็นคณะกรรมการมากขึ้น ทำให้มีโอกาเลือกบุคคลที่เหมาะสมได้ดียิ่งขึ้น

4) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ

ในพื้นที่แต่ละ สอช. ตั้งอยู่ในพื้นที่ทางสังคม และทรัพยากร ที่สามารถขอความร่วมมือสนับสนุนซึ่งกันและกันได้ ซึ่งต้องแสวงหาและสร้างเครือข่าย สอช.สามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน ชุมชน องค์กรภาคเอกชนต่างๆในพื้นที่ และต่างพื้นที่ โดยต้องได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลางในระยะเริ่มต้น ในการประสานจัดเวทีความร่วมมือในด้านต่างๆอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ “รู้เขา-รู้เรา” จะทำให้สามารถใช้ศักยภาพของชุมชนผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) การพึ่งพาตนเอง

การพึ่งพาตนเองนับเป็นความคาดหวังสูงสุดของการจัดตั้ง สอช. ทาง สอช.ควรคิดหารูปแบบการจัดกิจกรรมที่สามารถสร้างความสนใจแก่ชุมชนให้มาใช้ประโยชน์จาก สอช. และสามารถสร้างรายได้ให้แก่ สอช. และผู้สูงอายุได้ เช่น การตัดและปักกลดลายชุดมโนราห์ที่อำเภอเขาชัยสน การจัดทำบายศรีที่สกลนคร การสอนการจับจีบผ้าตกแต่งสถานที่ การสอนดนตรีไทยแก่เยาวชนโดยผู้สูงอายุ การทำอาหาร ฯลฯ กิจกรรมเหล่านี้สามารถสร้างรายได้ ทำให้เกิดแรงจูงใจ และกำลังใจแก่ สอช.และผู้สูงอายุ โดยไม่มุ่งเน้นกำไรสูงสุดในรูปตัวเงิน แต่เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และการสร้างความสัมพันธ์ของการทำงานกลุ่ม เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และเป็นสุขใจ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรวมทั้ง สอช. เอง จึงต้องมีแนวคิด และจุดมุ่งหมายร่วมกันที่ชัดเจนในการแสวงหาการพึ่งพาตนเองนอกเหนือจากการสร้างเครือข่ายที่กล่าวข้างต้น

6) สถานที่/อุปกรณ์

ความพร้อมของสถานที่เป็นแรงจูงใจประการหนึ่งให้ผู้สูงอายุมาใช้บริการ เรื่องความสะดวกในการเดินทาง อาจเป็นข้อจำกัดที่สามารถควบคุมได้ยาก แต่การจัดเตรียมสถานที่ให้สะดวกเป็นระเบียบเรียบร้อย มีบริเวณที่สะดวกสบาย ร่มรื่น ในการเดินไปมา หรือมีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะ* สิ่งเหล่านี้อยู่ในวิสัยที่สามารถดำเนินการได้ ตัวอย่างมีให้เห็นได้ที่ สอช.ทต.หนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นคณะกรรมการฯอาจต้องพิจารณาหาความร่วมมือในเรื่องนี้จากองค์กรต่างๆในชุมชนให้

* สิ่งที่กำลังมานี้ เรียกว่า การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

ช่วยพัฒนาสถานที่ให้มีความพร้อมมากยิ่งขึ้น ตามกำลังความสามารถ หรือตามบทบาทหน้าที่ เช่น โยธา หรือตามอาชีพ เช่น ร้านค้า/บริษัทค้าวัสดุก่อสร้าง สุขภัณฑ์ ฯลฯ

อุปกรณ์ที่จำเป็นใน สอศช.ก็มีความสำคัญไม่น้อยเช่นกัน สอศช.ควรมีอุปกรณ์พื้นฐาน เริ่มต้นคล้ายๆ กัน เช่น หนังสือความรู้ต่างๆ อุปกรณ์การร้อง-ฟังเพลง อุปกรณ์ออกกำลังกาย หรือ อุปกรณ์อื่นใดตามความจำเป็นตามลักษณะความต้องการของแต่ละพื้นที่ และควรมีการดูแลสถานที่และ อุปกรณ์เหล่านี้ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ มีผู้คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ จะทำให้ผู้สูงอายุมีแรงจูงใจในการมาใช้บริการมากขึ้น ซึ่ง สอศช.แต่ละ สอศช. ควรพิจารณาให้การสนับสนุนเรื่องนี้ โดยมี พมจ.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับเจ้าภาพหลัก ให้คำแนะนำอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับกิจกรรม

อย่างไรก็ตามหากยังไม่มีความพร้อมในเรื่องสถานที่และอุปกรณ์ ก็สามารถใช้ประโยชน์ จากศักยภาพขององค์กร ชมรม อาสาสมัครต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน แบ่งปันปันส่วน หยิบยืม หรือบูรณาการกิจกรรมร่วมกัน ดังเช่น สอศช.ทม.สกลนครได้รับความร่วมมือจากชมรมออกกำลังกายให้ผู้สูงอายุเข้าไปใช้อุปกรณ์ออกกำลังกายได้ หรืออำเภอเขาชัยสนให้ผู้สูงอายุไปใช้อุปกรณ์ออกกำลังกายที่โรงพยาบาลเขาชัยสน เป็นต้น

7) การจัดกิจกรรม

7.1 จากการศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมที่ สอศช.ส่วนใหญ่จัดให้ผู้สูงอายุมีหลากหลาย ด้านดีพอสมควร ซึ่งมีข้อควรพิจารณา คือ ควรจัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง และประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุในชุมชนรับทราบอย่างทั่วถึง ซึ่งอาจใช้ผู้แทนชุมชน (เช่น อพส. ประธานหมู่บ้าน) เป็นสื่อกลาง ในการรับ-ส่งข่าวสาร

นอกจากนี้กิจกรรมที่จัดทำควรมีการสอบถามความต้องการของชุมชน และ การสนับสนุนจากส่วนต่างๆ ทั้งแรงงาน วัฒนธรรม สาธารณสุข การศึกษา (เช่น อาจประสานกับโรงเรียน จัดหานักเรียนมาทำกิจกรรมกับผู้สูงอายุ โดยนับเป็นกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ของนักเรียนที่มีคุณ ควบคุม ซึ่งเป็นการส่งเสริมการสร้างความรักความผูกพัน และจิตเมตตา โอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น ของนักเรียนได้ เช่น โครงการบรรณารักษ์น้อยรักการอ่าน) นับว่าเป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ และเป็น ประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ

7.2 ควรแบ่งประเภทของกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุวัยต่างๆ ที่มีสภาพทางร่างกายต่างกัน และกำหนดเป็นแผนการจัดกิจกรรมประจำปี จะช่วยให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้สูงอายุในชุมชน รับรู้ และเตรียมความพร้อมในการร่วมหรือจัดกิจกรรมล่วงหน้า

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

ภาษาไทย

- กันยา สุวรรณแสง. 2533. การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บำรุงสาสน์
- _____. 2537. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บำรุงสาสน์
- กนิษฐา บุญธรรมเจริญ และ ศิริพันธุ์ สาส์ตย์. 2548. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การดูแลระยะยาวในประเทศต่างๆ. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ.
- กรรณิการ์ สุวรรณโคตร. 2528. “บทบาทพยาบาลด้านการปรับสภาพการรับรู้ภาวะเครียด.” เอกสารการสนทนาศิวขามโนคติและกระบวนการพยาบาล 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. กรุงเทพมหานคร: นำถึงการพิมพ์.
- กลุ่มเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. 2551. สรุปผลการดำเนินงานศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนพื้นที่นำร่อง 8 แห่ง. ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2551. (อัดสำเนา).
- เกษินี จุฑาวิจิตร. 2548. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- จิตตินันท์ เฉชะกุลปต์. 2539. “เจตคติและความพึงพอใจในการบริการ.” เอกสารประกอบการสนทนาศิวขามโนคติและกระบวนการพยาบาลหน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. 2543. “จิตวิทยาการบริการ.” เอกสารการสนทนาศิวขามโนคติและกระบวนการพยาบาลหน่วยที่ 8. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2527. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภการพิมพ์.
- จุฬารักษ์ สิงหกลางพล. 2547. ปัจจัยที่มีผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ของประชาชนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสุศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- จารึก ไชยศรี. 2546. ความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้บริการรถตู้ประจำทางเส้นทาง
รังสิต-มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จำนง แรกพินิจ. 2540. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โครงการพัฒนานโยบายการบริหาร
และการจัดการศึกษา : กรณีศึกษาภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ชวาล แพร์ตันกุล. 2526. เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- เตือนใจ อยู่ดี. 2549. ความรู้ในการใช้สมุนไพรของผู้มารับบริการจากโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร
อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากร
ป่าไม้, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. 2547. การจัดการความรู้และการคลัง. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอสตาร์ พรินติ้ง แมส
โปรดักส์ จำกัด
- เบญจมาศ ขุนประเสริฐ. 2549. การรับรู้คุณภาพการบริการของผู้รับบริการและผู้ให้บริการส่วนงาน
ผู้ป่วยนอกในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เบญจมาศ เลิศชาคร. 2548. ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า
ของโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญรัตน์ เกตุสุวรรณ ประธานศูนย์เเนกประสงค์ผู้สูงอายุในชุมชนนาร่องภาคใต้ อำเภอเขาชัยสน
จังหวัดพัทลุง. สัมภาษณ์ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2551.
- ประไพศรี สุทธิกิติวรกุล. 2537. ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุในชุมชนโดยชุมชน:
ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรมะ สตะเวทิน. 2526. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาสน์การพิมพ์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535. จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรออฟเซต.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547. การจัดการความรู้:พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร :
ธรรมกมลการพิมพ์.

- พรรณราย ทรัพย์ะประภา. 2532. **จิตวิทยาสำหรับนักบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อีชันอาร์ตคอร์ปอเรชั่น จำกัด.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. 2531. “การมีส่วนร่วมของประชาชน.” **วารสารการพัฒนาชุมชน ปีที่ 27 ฉบับที่ 2**.
- ไพศาล หวังพานิช. 2526. **การวัดผลการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัชดา พรพิไลสวัสดิ์. 2548. **การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในการส่งเสริมสุขภาพ: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา รัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ลมทัย บุญเรือง นักพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี **สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ วันที่ 30 ธันวาคม 2551**.
- ลักขณา สิริวัฒน์. 2539. **จิตวิทยาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนส โตร์.
- วรรณภา ศรีชัยรัตน์ และ ผ่องพรรณ อรุณแสง. 2545. **การสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อจัดทำข้อเสนอการปฏิรูประบบบริการสุขภาพและการสร้างหลักประกันสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุไทย**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- วรารัตน์ รงคปราณี. 2532. **จิตวิทยาอุตสาหกรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัลลภา ชายหาด. 2532. **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อบริการสาธารณะด้านรักษาความสะอาดของกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขา ประศาสนศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิยะดา ตีระแพทย์. 2542. **การนำนโยบายถ่ายโอนงานด้านสวัสดิการสังคมสู่การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. 2534. **แนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. 2544ก. **การวิจัยทางสวัสดิการสังคม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. 2544ข. **สวัสดิการผู้สูงอายุ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. 2549ก. “โครงการระบบการดูแลระยะยาวในครอบครัวสำหรับผู้สูงอายุ.” ในชุด **การวิจัยโครงการระบบการดูแลระยะยาวในครอบครัวสำหรับผู้สูงอายุ**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. 2549ข. **สวัสดิการผู้สูงอายุ: แนวคิดและวิธีการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด.
- _____. 2549ค. “การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวและศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน.” **เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ระหว่างวันที่ 24-27 กรกฎาคม 2549**. จัดโดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ.
- _____. 2550. **ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน : กลไกการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย).
- ศิริระ โอบเสพงษ์. 2543. **ทูนมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร: เอ อาร์ บีซิเนสเพรส.
- ศิริพันธุ์ สาสัตย์. 2549. **การพยาบาลผู้สูงอายุ : ปัญหาที่พบบ่อยและแนวทางในการดูแล**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพันธุ์ สาสัตย์ และ เตือนใจ ภัคดีพรหม. 2550. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง ระบบสถานบริบาลผู้สูงอายุ**. กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายวิจัยสุขภาพ สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศิริวรรณ ศิริบุญ, มาลินี วงษ์สิทธิ์ และ อัจฉรา เอนซ์. 2541. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการให้การดูแลให้บริการและกิจกรรมต่างๆ แก่ผู้สูงอายุ**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภกนิษฐ์ พลไพสินทร์. 2540. **เทคนิคการประเมินผล**. กรุงเทพมหานคร: แพร์พิทยา.
- สมคิด บางโม. 2542. **เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัทวิทย์พัฒน์จำกัด.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. 2524. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- สุชา จันทน์อม. 2540. **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

- สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และ ไพบูลย์ สุริยะวงศ์ไพศาล. 2542. **ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุไทย.**
กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติและสำนักนโยบาย
และแผนสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข.
- สุมาลี จันทร์ชลอ. 2542. **การวัดและประเมินผล.** กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สุวิทย์ วิบูลผลประเสริฐ, พินทุสร เหมพิสุทธิ และทิพวรรณ อิศรพัฒนาสกุล. 2540. “การศึกษา
วิเคราะห์ความต้องการดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ในอีก 2 ทศวรรษหน้า”. วารสาร
ส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. 20 (2): 1-9.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2540. **พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540.**
แหล่งที่มา: <http://www.krisdika.go.th/law Cha>, 19 มิถุนายน 2551.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2551. “การปรับโครงสร้างทาง
สังคมให้เข้มแข็งและยั่งยืน.” **วิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่ปี 2570 เอกสารประกอบการประชุม
ประจำปี 2551.** วันศุกร์ที่ 15 สิงหาคม 2551 ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพค
เมืองทองธานี นนทบุรี.
- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ. 2551.
สรุปผลการดำเนินงานการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน. สำนักส่งเสริมและ
พิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2552. **ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 1 ตอนที่ 39ก หน้า 1 วันที่ 15 มิถุนายน 2552.**
- หลุย จำปาเทศ. 2533. **จิตวิทยาสัมพันธ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์.
- อคิน รพีพัฒน์. 2527. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย.**
กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภารการพิมพ์.
- อดิศักดิ์ ไวยเจียรนัย. 2547. **ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อศูนย์ฝึกอบรมบางประกง การไฟฟ้าฝ่าย
ผลิตแห่งประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิญา ปวีณอภิชาติ. 2550. **ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการตรวจวินิจฉัย และชันสูตรโรคสัตว์ ต่อการ
ให้บริการของสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ.** การศึกษาค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อนุก สุวรรณบัณฑิต และ ภาสกร อกุลพัฒน์กิจ. 2548. **จิตวิทยาบริการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อกุลพัฒน์กิจ.

ภาษาต่างประเทศ

Bachrach, L.L. 1986. "Deinstitutionalization: What Do the Numbers Mean?". **Hospital and Community Psychiatry**, 37.

_____. L.L. 1997. Lessons from the American Experience in Providing Community-based Services. in J. Leff (Ed.) **Care in the Community: Illusion or Reality?** United Kingdom: John Wiley & Sons.

Bardach, E. 1998. **Getting Agencies to Work Together: The Practice and Theory of Managerial Craftsmanship**. Washington D.C.: Brooking Institute Press.

Bourget, L and K. Ryan. 1999. "Twelve Conditions for Collaboration." **The Journal for Quality and Participation**. Cincinnati.

Cohen, John.M. and Uphoff Norman T. 1980. **Participation Place in Rural Development: Seeking Clarity through Specificity**. World Development.

Fitzgerald, Michael R. and Robert F. Durant. 1980 "Citizen Evaluation and Urban Management : Service Deliver in an Era of Porters." **Public Administration Review**. 4 (1): 585.

Foster, M. 1989. **A Historical Overview of Art Therapy Since the Advent of Deinstitutionalization**. Montreal, Canada.

Foucault, M. 1991. **Discipline and Punish: The Birth of the Prison**. Trans. Alan Sheridan, London: Penguin Books.

Good, C.V., 1973. **Dictionary of Education**. New York: Mc Graw - Hill Book Company

Goffman, I. 1990. (orig. 1961). **Asylums**. New York: Anchor Books.

Gray, B. 1989. **Collaborating: Finding Common Ground for Multiparty Problems**. London: Jossey-Bass Limited.

- Himmelman, A.T. 1996. "On the Theory and Practice of Transformational Collaboration: From Social Service to Social Justice." in C. Huxham (ed.), **Creating Collaboration Advantage**. Thousand Oaks: Sage Publication.
- Halmes., Monica Bychowski., and Halmes., Douglas. 1983. **Handbook of Human Services for Older Person**. New York: Community Research Application, Inc.
- Huxham, C. 1996. "Collaboration and Collaborative Advantage". in C. Huxham (ed.), **Creating Collaboration Advantage**. Thousand Oaks: Sage Publication.
- Isola, A., Backman, K., Voutilainen, P., and Rautsiala, T. 2006. "Quality of Institutional Care of Older People As Evaluated by Nursing Staff". **Journal of Clinical Nursing**: 1-10.
- Kerr, M.G., 1996. **Partnering and Health Development- The Kathmandu Connection**. Calgary: University of Calgary Press.
- Kretzmann, J and J. McKnight. 1993. **Building Community from the Inside Out**. Center for Urban Affairs and Policy Research, Neighbourhood Innovation Network.
- Lassey, W.R. and Lassey, M.L. 2001. "Japan: Challenges of Aging and Culture Change" in **Quality of Life for Older People: An International Perspective**. New Jersey: Prentice Hall. (pp.286-316).
- Michau, L. and Naker,D. 2003. **Mobilizing Communities to Prevent Domestic Violence: A Resource Guide for Organization**. Nairobi: Raising Voices Publication.
- Michau, L. 2005. **Good Practice in Designing a Community-based Approach**. Great Britain: Oxfam.
- Millet, John. 1994. **Management in the Public Service**. New York: McGraw-Hill Book.
- Mulford, C.L. and D.L. Rogers. 1982. Definition and Models. in D.L. Mulford and D.A. Whetten (eds.), **Interorganizational Collaboration: Theory, Research, and Implementation**. Ames: Iowa State University Press.
- Norton, E.C., 2000 "Long-Term Care". in Culyer, A .J. and Newhouse, J.P. (eds.), **Handbook of Health Economics**. Amsterdam: Elsevier.

- Oxford, 1994. **Oxford Paperback Dictionary**. Oxford: Oxford University Press.
- Payne, M. 1993. **Linkage: Effective Networking in Social Care**. London: Whiting and Birch Ltd.
- Reeder William, W. 1974. **Some Aspects of the Informal Social Participation of Farm Families in New York State**. New York: Cornell University.
- Ribbe, M.W., Ljunggren, G., Steel, K., Topinkova, E., Ikegam, N., Henrard, J. and Jonnson, P.V. 1997. "Nursing Homes in 10 Nations: A Comparison Between Countries and Setting." **Age and Ageing**. Sept, 26-S2: 3-12.
- Scanlon, W.J. 1988. "A Perspective on Long-Term Care for the Elderly." **Health Care Financing Review**, Annual Supplement: 7-15.
- Scott, C and W. Thurston, 1997. "A Framework for the Development of Community Health Agency Partnerships." **Canadian Journal of Public Health**. 88 :6.
- Shelly, M.W. 1975. **Responding to Social Change**. Pennsylvania: Dowden, Hutchison Press, Inc.
- The American Institute of Medicine, 1986. **Improving the Quality of Nursing Homes**. Washington D.C.: National Academy Press.
- The Roesher Institute, 1995. **Research Issue in Evaluating Deinstitutionalization: A Review of The Literature**. Ontario: The Roesher Institute.
- The United Nation Refugee Agency (UNRA). 2008. **A Community-Based Approach**. Geneva, Switzerland: The United Nation Publishing.
- Thomson, P.R. and C. Stachenko. 1994. "Building and Mobilizing Partnerships for Health: A National Strategy." in **Health Promotion International**. 9:3.
- United State General Accounting Office. 1994. **Long-Term Care : States of Quality Assurance and Measurement in Home and Communitiy-Based Services**. Report to the Chairman, Committee on Finance, U.S. Senate, Washington, D.C.
- Webster, 1967. **Webster's New World Dictionary**. New York : Compact School the World Publishing Company.

WHO. 2000. **Home-Based Long-Term Care.** Report of A WHO Study Groups. Geneva: WHO.

Winer, M and K. Ray. 1994. **Collaboration Handbook: Creating, Sustaining, and Enjoying the Journey.** Minnesota: Amherst H. Wilder Foundation.

Wolman, B.B. 1973. **Dictionary of Behavioral Science.** Van Nostrand: Reinheld Company.

World Health Organization. 1986. **Ottawa Charter for Health Promotion.** WHO Europe, Copenhagen. อ้างใน รัชดา พรพิไลสวัสดิ์. 2548. การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในการส่งเสริมสุขภาพ : กรณีศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ผู้มารับบริการจากศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

รหัส.....

เลขที่.....

วันที่.....

แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัย

เรื่อง การศึกษาผลการดำเนินงานศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

.....
ชื่อศูนย์อเนกประสงค์.....01 เทศบาลตำบลบางระกำ 02 เทศบาลเมืองสกลนคร 03 อบต.เขาสวนกวาง 04 อบต.หนองเหียง
05 อบต.สามพระยา 06 อำเภอเขาคิชฌกูฏ 07 หมู่บ้านเพชรทองคำชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....สัมภาษณ์โดย.....**ตอนที่ 1** ลักษณะพื้นฐานทางสังคมของผู้มารับบริการที่ สอช.

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1.1 เพศ

() ชาย () หญิง

1.2 ขณะนี้ท่านอายุ.....ปี (หากเกิน 6 เดือน ถือเป็น 1 ปี)

1.3 ระดับการศึกษาสูงสุดที่ได้รับ

() ไม่ได้รับการศึกษา () อนุปริญญา
() ประถมศึกษา () ปริญญาตรี
() มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า () สูงกว่าปริญญาตรี (ระบุ).....
() มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า () อื่นๆ (ระบุ).....

1.4 ท่านมีสถานภาพทางสังคมหรือไม่

() ไม่มี () มี โปรดระบุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน () ครู
() อสม./อผส. () ประธาน/เลขากลุ่ม
() อื่นๆระบุ.....

1.5 การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม

- () ไม่เป็น () เป็น โปรดระบุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() กลุ่มเกษตรกร	() ชมรมผู้สูงอายุ
() กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	() ชมรม/กลุ่มฌาปนกิจ
() กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	สงเคราะห์
() กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	() โครงการ อพส.
() กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์	() อื่นๆระบุ.....

ตอนที่ 2 ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจของผู้มารับบริการที่ สอศช.

2.1 ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพใดเป็นหลัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() วางงาน/ไม่ได้ประกอบอาชีพ	() ประกอบอาชีพ
() ข้าราชการบำนาญ	() ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
() พนักงานเกษียณอายุ	() เกษตรกรรม
() นักเรียน/นักศึกษา	() รับจ้าง
() อื่นๆระบุ.....	() ลูกจ้าง/พนักงานเอกชน
	() ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
	() อื่นๆระบุ.....

2.2 ท่านมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....บาท/เดือน (รายได้ทั้งหมดของผู้สูงอายุที่ยังไม่หักค่าใช้จ่าย)

2.3 ท่านมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน.....บาท/เดือน

2.4 แหล่งที่มาของรายได้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() เงินเดือน	() รับจ้าง
() เงินบำนาญ	() ได้รับเงินช่วยเหลือค่ายังชีพจากรัฐ
() บุตร/ธิดา	() ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
() ญาติ	() อื่นๆระบุ.....
() ประกอบอาชีพทางการเกษตร	

2.5 จำนวนเงินที่เหลือเก็บ.....บาท/เดือน (สำหรับผู้วิจัยใส่ข้อมูลเอง)

ตอนที่ 3 ลักษณะการมารับบริการที่ สอศช.

3.1 บ้านพักของท่านอยู่ห่างจาก สอศช.กิโลเมตร

3.2 ท่านเคยมารับบริการที่ สอศช.หรือไม่

() ไม่เคย(ตอบข้อ 3.3) () เคย

ท่านที่เคยมารับบริการนั้น โปรดบอกลักษณะบริการที่ท่านมารับ (ตอบเพียง 1 ข้อ)

() เคยมารับบริการในสอศช. (ตอบข้อ 3.4)

() เคยมารับบริการนอกสอศช. (ตอบข้อ 3.5)

() เคยมารับบริการทั้งในและนอกสอศช.(ตอบข้อ 3.6)

3.3 สาเหตุที่ท่านไม่มารับบริการของ สอศช. (ทั้งในและนอกศูนย์) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() ไม่ทราบว่าที่ศูนย์มีกิจกรรมอะไร () ไม่เห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม

() ไม่มีเวลา () กิจกรรมไม่น่าสนใจ

() ไม่สนใจที่จะใช้บริการของศูนย์ () อื่นๆ ระบุ.....

3.4 สาเหตุที่ท่านมารับบริการใน สอศช. (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() การเดินทางมาที่ศูนย์สะดวก () ได้พบเพื่อนในวัยเดียวกัน

() ที่พักอยู่ใกล้จากศูนย์ฯ () ได้พบเพื่อนต่างวัย

() มีคนพามา () ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์

() ศูนย์มีกิจกรรมที่น่าสนใจ () อื่นๆ ระบุ.....

() ศูนย์จัดรถบริการรับส่ง

3.5 สาเหตุที่ท่านมารับบริการนอก สอศช. (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() สะดวกในการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรม () ประหยัดค่าใช้จ่าย

() ไม่เสียเวลาในการเดินทาง () อื่นๆ ระบุ.....

() กิจกรรมที่นำมาจัดให้ในหมู่บ้านน่าสนใจ

3.6 สาเหตุที่ท่านมารับบริการทั้งในและนอก สอศช. (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() สะดวกในการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรม () ได้พบเพื่อนต่างวัย

() ได้พบเพื่อนในวัยเดียวกัน () กิจกรรมที่นำมาจัดให้ที่น่าสนใจ

() ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ () มีความสุข

() อื่น ๆ ระบุ.....

- 3.7 ระยะเวลาที่ท่านได้มาร่วมกิจกรรมกับศูนย์ฯ เป็นระยะเวลา.....เดือน (นับแต่ศูนย์ฯเปิดให้บริการ)
- 3.8 ความถี่ในการมารับบริการภายใน สอศช. ท่านมารับ.....วัน/สัปดาห์
- 3.9 วันที่มารับบริการที่ สอศช.
โปรดระบุวันที่มารับบริการมากที่สุด เพียงคำตอบเดียว
() วันธรรมดา () วันหยุด () วันธรรมดาและวันหยุด
- 3.10 เวลาที่มารับบริการที่ สอศช.
โปรดระบุเวลาที่มารับบริการบ่อยครั้งที่สุด เพียงคำตอบเดียว
() เช้า () บ่าย () เย็น () ทั้งวัน
- 3.11 บุคคลที่มา สอศช. กับท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() บุตร/หลาน/ญาติ
() เพื่อนบ้าน
() สามี/ภรรยา
() มาคนเดียว
() อื่นๆระบุ.....
- 3.12 ประเภทและกิจกรรมที่ท่านได้รับบริการและเข้าร่วมกิจกรรมที่ สอศช. ได้จัดขึ้น (ตอบได้มากกว่า 1 ด้าน)
- 3.12.1 ด้านสุขภาพอนามัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() การออกกำลังกายโดยมีอุปกรณ์การออกกำลังกาย เช่น สายพานวิ่ง ฯลฯ
() การออกกำลังกายโดยท่ากายบริหาร เช่น เต้นแอโรบิค รำกระบอง ออกกำลังกายแบบเต้าเต๋อ ฯลฯ
() การตรวจสุขภาพเบื้องต้น เช่น การวัดความดัน ตรวจเบาหวาน ฯลฯ
() การให้บริการด้านการป้องกัน เช่น วัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ ฯลฯ
() การทำกายภาพบำบัด ฟันฟุร่างกาย (แบบแผนปัจจุบัน แผนโบราณ)
() ตรวจสุขภาพประจำปี
() อื่นๆ (ระบุ)

3.12.2 ด้านสังคมและนันทนาการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ไปทัศนศึกษา
- () กิจกรรมกีฬาระหว่างผู้สูงอายุ
- () กิจกรรมกีฬาในร่ม เช่น หมากรอก หมากรุก ปาเป้า ฯลฯ
- () กิจกรรมกีฬากลางแจ้ง เช่น เปตอง แบดมินตัน ฯลฯ
- () กิจกรรมในวันงานสำคัญต่างๆ ประจำปี
- () กิจกรรมบันเทิง เช่น การแสดง การละเล่น ร้องเพลงคาราโอเกะ ฯลฯ
- () อื่น ๆ (ระบุ)

3.12.3 กิจกรรมด้านการให้ความรู้: การอบรม / การฟังบรรยายเกี่ยวกับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () การให้ความรู้ทางด้านกฎหมายทั่วไป
- () ให้ความรู้ทางด้านสุขภาพโดยทั่วไปสำหรับผู้สูงอายุ
- () ความรู้ทางด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับโรคโดยเฉพาะของผู้สูงอายุที่ควรระวังป้องกันและดูแลรักษาตัวเอง
- () สิทธิของผู้สูงอายุที่ได้รับและควรทราบ
- () การใช้และพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ
- () อื่น ๆ (ระบุ)

3.12.4 ด้านการสืบสานและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () สอนการทำบายศรีสู่ขวัญ
- () สอนการเล่นดนตรีพื้นเมือง
- () สอนการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น มโนราห์ เซิ้ง ฟ้อนและรำไทย ฯลฯ
- () การรวมกลุ่มเล่นดนตรีพื้นบ้านในนามของชมรมฯ หรือ สอซส.
- () การรวมกลุ่มละเล่นแสดงศิลปวัฒนธรรม
- () อื่น ๆ (ระบุ)

3.12.5 ด้านประเพณี วัฒนธรรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () งานวันสงกรานต์
- () งานวันผู้สูงอายุ
- () งานวันครอบครัว/ครอบครัวสัมพันธ์ ฯลฯ
- () งานประเพณีประจำปีในท้องถิ่น*
- () อื่น ๆ (ระบุ)

* หมายเหตุ ขึ้นอยู่กับแต่ละประเพณีท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่นั้นๆ เช่น การแข่งเรือยาว สาราทกะยาสารท เก็บดอกฝ้าย ฯลฯ

3.12.6 ด้านศาสนา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () จัดให้มีพระมาเทศน์หรือมีผู้มาบรรยายเกี่ยวกับศาสนาให้ฟัง
- () การปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ จัดค่ายเพื่อฝึกอบรมจิตใจ
- () การทำบุญตักบาตร เนื่องในวันสำคัญของชาติและศาสนา
- () อื่นๆ (ระบุ)

3.12.7 ด้านสังคมสงเคราะห์/สวัสดิการชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () การเยี่ยมผู้สูงอายุตามบ้าน
- () กิจกรรมเกี่ยวกับฌาปนกิจสงเคราะห์
- () กิจกรรมกองทุนสัจจะออมทรัพย์
- () การไปเยี่ยมผู้สูงอายุที่ป่วยที่บ้าน
- () ได้รับเบี้ยยังชีพ
- () การซ่อมแซมบ้านให้ผู้สูงอายุ
- () การมอบอาหารและของใช้ให้กับผู้สูงอายุ
- () ให้เงินช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย
- () อื่นๆ (ระบุ)

3.12.8 ด้านการฝึกอาชีพ / เสริมรายได้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () การทำดอกไม้จันทน์
- () การทำขนม
- () การผลิตไม้กวาด
- () การทำดอกไม้ประดิษฐ์
- () การจักสาน
- () การแปรรูปอาหาร
- () ศิลปะต่างๆ เช่น พับผ้าเช็ดหน้า การพับพันธบัตร วาดภาพ ฯลฯ
- () การเกษตร เช่น ทำปุ๋ยชีวภาพ การเพาะเลี้ยงปลา การขยายพันธุ์พืช ฯลฯ
- () อื่นๆ (ระบุ)

ตอนที่ 4 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน (ศอศช.)

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบท้ายข้อความตามความเป็นจริงที่ท่านทราบเกี่ยวกับข้อมูลต่อไปนี้

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ ศอศช.	ทราบ	ไม่ทราบ
1. การจัดตั้ง ศอศช. ต้องผ่านการจัดทำเวทีชุมชน		
2. การจัดกิจกรรมเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนต้องผ่านการจัดทำเวทีชุมชน		
3. ศอศช. มีการให้บริการทั้งในและนอกศูนย์		
4. ศอศช. มีกิจกรรมให้บริการหลายด้าน		
5. ศอศช. มีกิจกรรมการถ่ายทอด/แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้สูงอายุกับคนต่างวัย		
6. ศอศช. ดำเนินงานโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯต้องมีภาคประชาชน (ผู้สูงอายุ) ร่วมด้วย		
7. ศอศช. ดำเนินงานภายใต้การให้คำแนะนำและคำปรึกษาของคณะกรรมการระดับจังหวัดและคณะกรรมการระดับชุมชน		
8. การจัดกิจกรรมของ ศอศช. ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานหลักของรัฐคือ พม.จังหวัด สาธารณสุขจังหวัด แรงงานจังหวัด การศึกษา และวัฒนธรรม ฯลฯ		
9. การดำเนินกิจกรรมของ ศอศช. นอกจากมีหน่วยงานของภาครัฐ แล้วยังมีเครือข่ายของภาคเอกชน เข้ามาร่วมด้วย		
10. แหล่งงบประมาณที่มาช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของ ศอศช. มีที่มาจากภาครัฐที่เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น		

ตอนที่ 5 การวัดความรู้เกี่ยวกับศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ (ศอศข.)

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบท้ายข้อคำถามตามที่ท่านมีความรู้จริงเกี่ยวกับข้อคำถามนั้น เพียงช่องเดียว

ประเด็นคำถาม	ใช่/ถูก	ไม่ใช่/ผิด	ไม่ทราบ
1. การจัดตั้ง ศอศข. เป็นการเตรียมวางระบบการให้สวัสดิการทางสังคมแก่ผู้สูงอายุในชุมชนให้มีโอกาสได้เข้าถึงการบริการได้มากขึ้น	1		
2. การให้ชุมชนเป็นพื้นฐานในการดูแลผู้สูงอายุ หมายถึง การให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล และจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุในชุมชน	1		
3. ศอศข. เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุแสดงความสามารถ ที่มีอยู่ โดยมาร่วมกิจกรรมที่ทางศูนย์ได้จัดบริการให้	1		
4. ศอศข. เป็นแหล่งสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจ และความสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัย	1		
5. ศอศข. เป็นแหล่งให้ความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาของกลุ่มคนสูงอายุเท่านั้น		1	
6. ศอศข. ทำให้ผู้สูงอายุได้มาเรียนรู้โดยมาร่วมกิจกรรมทางสังคมกับบุคคลวัยเดียวกันเท่านั้น		1	
7. ศอศข. เกิดขึ้นมาจากการระดมความคิด และความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1		
8. การจัดตั้ง ศอศข. นั้นจำเป็นต้องมีการประสานงานและได้รับความร่วมมือ จากบุคลากร และองค์กรภายนอกชุมชนด้วย	1		
9. ศอศข. ต้องจัดให้มีบุคลากรประจำหรือมีผู้รับผิดชอบดูแลศูนย์ เป็นไปตามข้อกำหนด	1		
10. การจัดทำข้อมูลผู้สูงอายุในชุมชนของ ศอศข. เพื่อต้องการทราบอย่างเดียวน่าจะมีผู้สูงอายุที่ขาดเบี้ยยังชีพอีกกี่คน		1	
11. นอกเหนือจากการสนับสนุนงบประมาณที่ได้จากองค์กรปกครองท้องถิ่น แล้ว ศอศข. ยังสามารถขอเงินสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นได้อีก เช่น กองทุนผู้สูงอายุ หน่วยงานอื่น ๆ เป็นต้น	1		
12. ศอศข. จะประสบความสำเร็จต้องมาจากการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชน และเครือข่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	1		

หมายเหตุ : ตัวเลขที่แสดงในแต่ละช่อง หมายถึง ตอบถูกได้ 1 คะแนน

ตอนที่ 6 การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ

ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใน ศอศช. ตามกิจกรรมดังต่อไปนี้หรือไม่

กิจกรรม	เข้าร่วมเป็นประจำ	เข้าร่วมเป็นบางครั้ง	ไม่เคยเข้าร่วม
1. มีส่วนร่วมในการคิดหารูปแบบและวิธีการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บริการที่เหมาะสมแก่ผู้มารับบริการ			
2. มีส่วนร่วมในการเสนอชื่อคณะกรรมการเพื่อดำเนินการ / จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของ ศอศช.			
3. มีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ใน ศอศช. ให้เกิดประโยชน์สูงสุด(เช่น วัสดุอุปกรณ์ น้ำ ไฟ ฯลฯ)			
4. มีส่วนร่วมในการแจ้งข่าวสาร ให้ข้อมูลกิจกรรมของ ศอศช. แก่เพื่อนบ้าน			
5. มีส่วนร่วมในการชักชวนให้เพื่อนบ้านมาร่วมกิจกรรมของ ศอศช.			
6. มีส่วนร่วมในการมาช่วยทำงานในกิจกรรมต่างๆ ของ ศอศช.			
7. มีส่วนร่วมในการบริจาคเงินสนับสนุนการจัดกิจกรรมของ ศอศช.			
8. มีส่วนร่วมในการให้สิ่งของเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมของ ศอศช.			
9. มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาวัสดุ อุปกรณ์ ของ ศอศช.			
10. มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและแนวแก้ไขเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของ ศอศช.			

ตอนที่ 7 ความพึงพอใจของผู้มารับบริการ (ผู้ไม่ได้รับบริการไม่ต้องตอบ)

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบท้ายข้อความที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด

7.1 กระบวนการให้บริการ มี 7 ด้าน

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(1) ด้านสถานที่					
1. สถานที่ตั้งของ สอสช. อยู่ในพื้นที่ที่สะดวกในการเดินทางมารับบริการ					
2. สอสช. มีพื้นที่ใช้สอยอย่างกว้างขวาง					
3. ภายในสอสช. แบ่งพื้นที่ใช้สอยอย่างเป็นระเบียบ					
4. ภายในสอสช. แบ่งพื้นที่ใช้สอยเหมาะสมกับกิจกรรมที่จัด					
5. ภายในสอสช. จัดวางอุปกรณ์ เช่น เครื่องออกกำลังกาย มุมหนังสือ มุมดนตรี สำหรับผู้ใช้บริการอย่างเหมาะสม					
6. สอสช. มีที่จอดรถสำหรับผู้ใช้บริการอย่างพอเพียง					
7. สอสช. มีโต๊ะและเก้าอี้สำหรับผู้ใช้บริการอย่างพอเพียง					
8. มีกระดานแจ้งข่าวให้ทราบความเคลื่อนไหวของ สอสช.					
(2) ด้านลักษณะกิจกรรมที่จัดให้					
1. กิจกรรมเกี่ยวกับตรวจสอบสุขภาพให้แก่ผู้ใช้บริการ					
2. กิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมและศาสนา เช่น กิจกรรมวันสำคัญของชาติ และวันสำคัญทางศาสนา					
3. กิจกรรมเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างผู้สูงอายุและคนต่างวัย					
4. กิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น					
5. กิจกรรมในการส่งเสริมการฝึกอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้ผู้ใช้บริการ					
6. มีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบสำหรับผู้สูงอายุและคนต่างวัย					
7. กิจกรรมที่จัดขึ้นเหมาะสมกับผู้สูงอายุ					
8. กิจกรรมที่จัดขึ้นเหมาะสมกับคนต่างวัย (เยาวชน เด็ก)					

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(3) ด้านลักษณะการให้บริการ					
1. การเปิดให้บริการวันจันทร์ถึงวันศุกร์					
2. การเปิดให้บริการทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์					
3. การให้บริการทุกวันหยุดนักขัตฤกษ์					
4. เวลาที่ให้บริการของ สอศช. ในวันธรรมดา					
5. เวลาที่ให้บริการของ สอศช. ในวันหยุดหรือวันนักขัตฤกษ์					
6. กิจกรรมที่ให้บริการนอก สอศช. ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ					
7. การจัดกิจกรรมภายใน สอศช. เป็นไปอย่างต่อเนื่อง					
8. มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ผู้ใช้บริการ					
9. อุปกรณ์มีพอเพียงกับผู้ใช้บริการ เช่น อุปกรณ์สำหรับออกกำลังกาย					
10. มุมหนังสือมีหนังสือหลากหลายประเภทให้ผู้ใช้บริการ					
(4) ด้านการให้บริการของบุคลากร สอศช.					
1. มีเจ้าหน้าที่ให้บริการจำนวนพอเพียง					
2. เจ้าหน้าที่ดูแลเอาใจใส่ผู้ใช้บริการเป็นอย่างดี					
3. เจ้าหน้าที่พูดจาสุภาพเรียบร้อย					
4. เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความกระตือรือร้น					
5. เจ้าหน้าที่ปรับปรุง พัฒนาอาคารสถานที่ และอุปกรณ์ของศูนย์ฯ ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน					
6. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ตรงตามเวลาเปิดและปิดการให้บริการของ สอศช.					
(5) ด้านงบประมาณ					
1. จำนวนงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือเทศบาล					
2. จำนวนงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งต่างๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ					

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(5) ด้านงบประมาณ (ต่อ)					
3. มีการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อหารายได้มาสนับสนุน สอศช.					
4. งบประมาณที่ได้รับจากแหล่งต่าง ๆ นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ให้บริการ					
5. งบประมาณที่ได้รับจากแหล่งต่าง ๆ มีพอเพียงแก่การจัดกิจกรรมให้ผู้ให้บริการ					
(6) ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ					
1. กลุ่มเป้าหมายหลักที่ สอศช. กำหนดให้บริการ ได้แก่ ผู้สูงอายุ บุคคลในครอบครัวผู้สูงอายุ และผู้ดูแลผู้สูงอายุ					
2. กลุ่มเป้าหมายรองที่ สอศช. กำหนดให้บริการ ได้แก่ เด็กเยาวชน สตรี					
3. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ทำให้คนทุกวัยทุกอาชีพในชุมชนมารับบริการ					
4. ผู้ให้บริการต่างวัยทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี					
(7) ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช.					
1. คณะกรรมการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนตามความต้องการของชุมชน					
2. คณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. เปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมของศูนย์					
3. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมใหม่ ๆ ให้ผู้ให้บริการทราบ					
4. มีการประสานความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. กับผู้นำชุมชน					
5. มีการประสานความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. กับประชาชนในชุมชน					

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. มีการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น					
7. มีการจัดหา อพส. เข้าไปดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้าน					
8. คณะกรรมการดำเนินงาน ศอศช. มีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจในการทำงาน					
9. มีการขยายเครือข่ายการดำเนินงานไปยังพื้นที่อื่น ๆ					
10. ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ศอศช.					

7.2 ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ

ประโยชน์ที่ได้รับ	ความพึงพอใจ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ได้รับการดูแลและปกป้องจากคนและหน่วยงานในชุมชนของท่าน			
2. มีความคิดเห็นที่กว้างขึ้นจากการได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนในวัยเดียวกันและคนต่างวัย			
3. ไม่รู้สึกเหงาหรืออยู่ตัวคนเดียวหรืออยู่แต่ในบ้านเท่านั้น			
4. ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์กับตัวเองและผู้อื่น			
5. รู้สึกว่าตัวเองมีความสุขในชีวิตมากขึ้น			
6. มีสุขภาพแข็งแรงมากขึ้น			
7. ได้พบกลุ่มเพื่อนที่มีความสนใจในเรื่องที่คล้ายกัน			
8. ได้รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี			
9. มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น			
10. มีความเข้าใจคนในวัยลูกหลานมากขึ้น			
11. มีกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้น			
12. ได้รับประโยชน์ตามที่คาดหวัง			

ภาคผนวก ข

แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (Guideline for In depth-Interview)

รหัส.....

ชื่อ ศอศช.....

แนวทางคำถามข้อมูลเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึก

สำหรับคณะกรรมการดำเนินการ ศอศช.

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....หน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

ชื่อผู้สัมภาษณ์..... วันที่.....

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับแนวคิดการบริการสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ ในรูปแบบ ศอศช.
2. ท่านเห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดตั้ง ศอศช. มากน้อยแค่ไหนและอย่างไร
3. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งหรือร่วมในกิจกรรมของ ศอศช. หรือไม่อย่างไร
4. โปรดอธิบายโครงสร้างของการดำเนินงานของศูนย์นี้ มีการแบ่งภารกิจ อย่างไร
5. การประสานงานระหว่างคณะกรรมการ ศอศช.กับหน่วยงานอื่นๆ (ภาครัฐ ท้องถิ่น เอกชน)
6. กิจกรรมที่ท่าน หรือหน่วยงานของท่าน ได้จัดให้กับ ศอศช. (กิจกรรมในศอศช.) และ (กิจกรรม นอก ศอศช.)
 - 6.1 กิจกรรมมีอะไรบ้าง (ใน-นอก)
 - 6.2 กิจกรรมที่เป็นไปตามเป้าหมาย (ใน-นอก) มีอะไรและจะพัฒนาต่อไปอย่างไร
 - 6.3 กิจกรรมที่ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (ใน-นอก) มีอะไร เพราะอะไร และจะแก้ไขอย่างไร
7. แหล่งงบประมาณ
 - 7.1 แหล่งงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน มาจากแหล่งใดบ้าง
 - 7.2 งบประมาณมีความเพียงพอ หรือไม่
 - 7.3 มีแนวทางในการหางบประมาณเพิ่มเติม หรือไม่ อย่างไร
8. ความพึงพอใจในการดำเนินงานของ ศอศช.
 - 8.1 ในมุมมองของท่าน ผู้รับบริการ มีความพึงพอใจ ในการดำเนินงานของ ศอศช. ในด้านใด และ อย่างไร
 - 8.2 ในมุมมองของท่าน ท่านพึงพอใจ ในการดำเนินงานของ ศอศช. หรือไม่ อย่างไร
9. ปัญหาที่ท่านพบในการดำเนินงานของ ศอศช. คืออะไร และมีแนวทางแก้ไขอย่างไร

10. ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของ ศอสช.
 - 10.1 ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของ ศอสช. และจะพัฒนาอย่างไร
 - 10.2 ปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินของ ศอสช. มีแนวทางแก้ไขหรือไม่ อย่างไร
11. การให้บริการกับผู้สูงอายุ และคนต่างวัย (เด็กและเยาวชน) ใน ศอสช. ของท่าน มีปัญหาหรือไม่ แก้ไขอย่างไร
12. ตามรูปแบบที่ สท. กำหนดให้คณะกรรมการที่ปรึกษาของศูนย์ฯ เป็นผู้สูงอายุ ร้อยละ 60 จากจำนวนกรรมการทั้งหมด ท่านมีความเห็นอย่างไร และสามารถปฏิบัติได้จริงหรือไม่
13. ในอนาคตท่านอยากให้ ศอสช. ของท่านเป็นอย่างไร มีแนวทางอย่างไร

รหัส.....

ชื่อ ศอศช.....

**แนวทางคำถามข้อมูลเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึก
สำหรับผู้นำชุมชน**

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....หน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....วันที่.....

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับแนวคิดการบริการสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ ในรูปแบบ ศอศช.
2. ท่านเห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดตั้ง ศอศช. มากน้อยแค่ไหนและอย่างไร
3. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งหรือร่วมในกิจกรรมของ ศอศช. หรือไม่อย่างไร
4. ท่านคิดว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งในและนอกชุมชนหรือไม่อย่างไร
5. ท่านคิดเห็นอย่างไรกับการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์
6. กิจกรรมที่ ศอศช. จัด (ใน-นอก) มีความเหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุและคนต่างวัย
7. งบประมาณ
 - 7.1 แหล่งงบประมาณ ในการสนับสนุนการดำเนินงานของ ศอศช. ควรมาจากแหล่งใดบ้าง
 - 7.2 ศอศช. ควรมีแนวทางในการหารายได้พิเศษหรือไม่อย่างไร
8. ความพึงพอใจ
 - 8.1 ท่านคิดว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจ ในบริการของ ศอศช. มากน้อยเพียงใด
 - 8.2 ท่านมีความพึงพอใจ ต่อการให้บริการของ ศอศช. หรือไม่อย่างไร
9. ในอนาคตท่านอยากให้ ศอศช. ของท่านเป็นอย่างไร และมีแนวทางอย่างไร

รหัส.....

ชื่อ คอสช.

แนวทางคำถามข้อมูลเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึก
สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
และเทศบาล

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....หน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....วันที่.....

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับแนวคิดการบริการสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ ในรูปแบบ คอสช.
2. ท่านเห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดตั้ง คอสช. มากน้อยแค่ไหนและอย่างไร
3. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งหรือร่วมในกิจกรรมของ คอสช. หรือไม่อย่างไร
4. การจัดตั้ง คอสช. เป็นไปตามแผนการพัฒนาทางสังคมของอบต./เทศบาลหรือไม่ อย่างไร
5. มีการประสานงานระหว่าง อบต.กับหน่วยงานอื่นๆ (รัฐ/ท้องถิ่น (เอกชน) ที่เกี่ยวข้องกับ คอสช. หรือไม่อย่างไร
6. งบประมาณที่ให้ไปกับ คอสช. เหมาะสมกับกิจกรรมที่จัดหรือไม่และสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการหรือไม่ มีแนวทางในการหางบประมาณเพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไร
7. ความพึงพอใจ ในมุมมองของท่าน ท่านพึงพอใจ ในการดำเนินงานของ คอสช. หรือไม่ อย่างไร
8. ปัญหาที่ท่านพบในการดำเนินงานของ คอสช. คืออะไร และมีแนวทางแก้ไขอย่างไร
9. ปัจจัยที่เอื้อและไม่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของ คอสช.
 - 9.1 ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของ คอสช. และจะพัฒนาอย่างไร
 - 9.2 ปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของคอสช. มีแนวทางแก้ไขหรือไม่ อย่างไร
10. ตามรูปแบบที่ สท. กำหนดให้คณะกรรมการที่ปรึกษาของศูนย์ฯ เป็นผู้สูงอายุ ร้อยละ 60 จากจำนวนกรรมการทั้งหมด ท่านมีความเห็นอย่างไร และสามารถปฏิบัติได้จริงหรือไม่

รหัส.....

ชื่อ ศอศช.

แนวทางคำถามข้อมูลเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึก
สำหรับผู้แทนกระทรวง

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....หน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....วันที่.....

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับแนวคิดการบริการสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ ในรูปแบบ ศอศช.
2. ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้กับ ศอศช. ในเรื่องใดบ้าง และอย่างไร
3. ความรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่เกี่ยวกับ ศอศช.
 - 3.1 ลักษณะงานที่ต้องรับผิดชอบ
 - 3.2 บทบาทหน้าที่
 - 3.3 การบริหารงานระหว่างหน่วยงานของท่านกับ
 - ศอศช.
 - เจ้าภาพหลัก : อบต./อปท./โรงพยาบาล
 - หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน ฯลฯ
4. ปัญหาที่ท่านพบในการดำเนินงานเกี่ยวกับ ศอศช. คืออะไร และท่านมีแนวทางแก้ไขอย่างไร (อาทิ งบประมาณ บุคลากร และการประสานงาน)
5. งานที่ท่านเข้าไปเกี่ยวข้องกับ ศอศช.
 - 5.1 ท่านเห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระให้กับท่านหรือไม่
 - 5.2 ท่านเห็นว่าเป็นการบูรณาการ การให้บริการสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ หรือไม่
6. ในอนาคตท่านมองภาพการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ ศอศช. ในระดับนโยบาย เป็นอย่างไร (นโยบายระดับประเทศและระดับจังหวัด)

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ในการวัดตัวแปรต่างๆ

ตารางภาคผนวกที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นของการวัดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของ ศอศช.

Reliability Analysis Scale (Alpha)

Item-Total Statistics

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Percept_1	5.27	5.330	.497	.702	.730
Percept_2	5.33	5.042	.581	.754	.717
Percept_3	5.58	5.064	.429	.353	.737
Percept_4	5.27	5.330	.497	.563	.730
Percept_5	5.45	5.631	.193	.469	.771
Percept_6	5.67	5.542	.210	.199	.771
Percept_7	5.79	4.985	.507	.492	.725
Percept_8	5.61	5.121	.400	.507	.742
Percept_9	5.85	4.945	.571	.566	.716
percept_10	5.27	5.392	.457	.319	.735

Reliability Coefficients

N of Case = 33 N of Item = 10

Alpha = 0.758

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของ คอสม.

$$\text{สูตร KR-20} \quad r_{tt} = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{\sigma_x^2} \right]$$

เมื่อ

$$\begin{aligned} K &= \text{จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบ} \\ p &= \text{สัดส่วนของคนที่ตอบข้อสอบถูก} \\ q &= 1 - p \\ \sigma_x^2 &= \text{ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากคะแนนทดสอบ} \\ &\quad \text{ทั้งฉบับของคนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบ} \\ \sigma_x^2 &= \frac{\sum x^2}{N} - \left(\frac{\sum x}{N} \right)^2 \\ \sum pq &= \text{ผลบวกของ } pq \text{ ทุกข้อ} \end{aligned}$$

แทนค่าในสูตร

การคำนวณ σ_x^2 จากสูตร ดังนี้

$$\begin{aligned} 1) \quad \sigma_x^2 &= \frac{\sum x^2}{N} - \left(\frac{\sum x}{N} \right)^2 = \frac{1438}{33} - \left(\frac{202}{33} \right)^2 \\ &= 43.57576 - 37.46924 \\ \sigma^2 &= 6.10652 \end{aligned}$$

$$2) \quad K = 10 \text{ ข้อ} \qquad 3) \quad \sum pq = 1.94123$$

แทนค่าในสูตร KR-20

$$\begin{aligned} r_{tt} &= \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{\sigma_x^2} \right] = \frac{10}{10-1} \left[1 - \frac{1.94123}{6.10652} \right] \\ &= \frac{10}{9} [1 - 0.317895] \\ &= 1.111111(0.682105) \\ r_{tt} &= 0.757895 \end{aligned}$$

ตารางภาคผนวกที่ 3 ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความรู้เกี่ยวกับศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุใน
ชุมชน

Reliability Analysis Scale (Alpha)

Item-Total Statistics

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
know_1	7.30	7.593	.514	.806
know_2	7.33	7.417	.557	.802
know_3	7.30	7.280	.684	.793
know_4	7.30	7.530	.548	.803
know_5	7.70	7.030	.549	.802
know_6	7.52	7.133	.531	.803
know_7	7.64	7.176	.487	.808
know_8	7.67	7.354	.416	.815
know_9	7.24	8.064	.367	.817
know_10	7.82	7.403	.432	.813
Know_11	7.67	7.479	.368	.820
know_12	7.18	8.278	.448	.817

Reliability Coefficients

N of Case = 33

N of Item = 12

Alpha = 0.821

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของ คอสม.

$$\text{สูตร KR-20} \quad r_{tt} = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{\sigma_x^2} \right]$$

เมื่อ

- K = จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบ
 p = สัดส่วนของคนที่ตอบข้อสอบถูก
 q = $1 - p$
 σ_x^2 = ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากคะแนนทดสอบ
 ทั้งฉบับของคนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบ

$$\sigma_x^2 = \frac{\sum x^2}{N} - \left(\frac{\sum x}{N} \right)^2$$

$$\sum pq = \text{ผลบวกของ } pq \text{ ทุกข้อ}$$

แทนค่าในสูตร

การคำนวณ σ_x^2 จากสูตร ดังนี้

$$1) \quad \sigma_x^2 = \frac{\sum x^2}{N} - \left(\frac{\sum x}{N} \right)^2 = \frac{2473}{33} - \left(\frac{269}{33} \right)^2$$

$$= 74.93939 - 66.4472 \quad \sigma^2 = 8.49219$$

$$2) \quad K = 12 \text{ ข้อ}$$

$$3) \quad \sum pq = 2.097337$$

แทนค่าในสูตร KR-20

$$r_{tt} = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{\sigma_x^2} \right] = \frac{12}{12-1} \left[1 - \frac{2.097337}{8.49219} \right]$$

$$= \frac{12}{11} [1 - 0.246972] = 1.090909(0.753028)$$

$$r_{tt} = 0.821485$$

ตารางภาคผนวกที่ 5 ค่าความเชื่อมั่นของการวัดการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ

Reliability Analysis Scale (Alpha)

Item-Total Statistics

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
parti_1	6.48	16.633	.573	.766	.777
parti_2	6.39	17.559	.387	.314	.800
parti_3	6.27	16.330	.635	.554	.770
parti_4	5.79	16.985	.459	.534	.792
parti_5	5.48	17.195	.555	.714	.780
parti_6	5.85	15.945	.619	.589	.771
parti_7	6.67	19.042	.288	.520	.806
parti_8	6.73	19.267	.362	.601	.801
parti_9	5.82	16.653	.441	.625	.796
parti_10	6.70	17.843	.544	.713	.784

Reliability Coefficients

N of Case = 33

N of Item = 10

Alpha = 0.805

ตารางภาคผนวกที่ 6 ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจด้านสถานที่

Reliability Analysis Scale (Alpha)

Item-Total Statistics

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
satpl_1	28.12	30.860	-.070	.168	.742
satpl_2	28.82	23.653	.456	.647	.685
satpl_3	28.58	24.939	.549	.738	.676
satpl_4	29.27	19.767	.711	.783	.617
satpl_5	29.18	21.153	.640	.749	.639
satpl_6	29.24	25.127	.217	.242	.748
satpl_7	28.70	27.780	.200	.289	.730
satpl_8	29.30	22.343	.499	.459	.675

Reliability Coefficients

N of Case = 33

N of Item = 8

Alpha = 0.722

ตารางภาคผนวกที่ 7 ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจด้านลักษณะกิจกรรมที่จัดให้

Reliability Analysis Scale (Alpha)

Item-Total Statistics

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
satact_1	27.00	55.312	.881	.862	.888
satact_2	26.64	60.864	.643	.712	.909
satact_3	27.12	55.797	.857	.799	.890
satact_4	26.67	56.917	.855	.881	.891
satact_5	27.21	63.485	.400	.396	.931
satact_6	26.82	56.841	.849	.828	.892
satact_7	26.61	60.184	.690	.692	.905
satact_8	27.24	58.752	.641	.639	.910

Reliability Coefficients

N of Case = 33

N of Item = 8

Alpha = 0.914

ตารางภาคผนวกที่ 8 ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจด้านลักษณะการให้บริการ

Reliability Analysis Scale (Alpha)

Item-Total Statistics

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
satser_1	34.82	71.903	.767	.924	.837
satser_2	34.88	71.672	.744	.909	.837
satser_3	35.18	72.341	.525	.790	.850
satser_4	35.18	71.153	.645	.732	.841
satser_5	35.36	71.051	.567	.522	.846
satser_6	36.79	67.860	.443	.691	.865
satser_7	35.67	67.792	.620	.812	.842
satser_8	35.82	69.278	.549	.663	.848
satser_9	35.91	70.460	.633	.622	.841
satser_10	36.30	70.405	.469	.454	.856

Reliability Coefficients

N of Case = 33 N of Item = 8 **Alpha = 0.860**

ตารางภาคผนวกที่ 9 ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจด้านการให้บริการของบุคลากรของ ศอศช.

Reliability Analysis Scale (Alpha)

Item-Total Statistics

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
satper_1	19.06	68.809	.864	.822	.994
satper_2	18.67	65.479	.976	.958	.984
satper_3	18.55	65.381	.982	.989	.984
satper_4	18.61	65.434	.985	.984	.983
satper_5	18.58	65.752	.974	.966	.984
satper_6	18.52	65.383	.974	.977	.984

Reliability Coefficients

N of Case = 33 N of Item = 6 **Alpha = 0.988**

ตารางภาคผนวกที่ 10 ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจด้านงบประมาณ

Reliability Analysis Scale (Alpha)

Item-Total Statistics

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
satbud_1	12.12	27.672	.789	.774	.870
satbud_2	12.97	28.718	.724	.639	.884
satbud_3	12.12	25.610	.837	.788	.858
satbud_4	12.73	29.142	.817	.735	.867
satbud_5	12.97	29.343	.618	.409	.908

Reliability Coefficients

N of Case = 33

N of Item = 5

Alpha = 0.900

ตารางภาคผนวกที่ 11 ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการ

Reliability Analysis Scale (Alpha)

Item-Total Statistics

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
sattar_1	12.27	8.767	.846	.895	.739
sattar_2	12.42	9.002	.794	.880	.760
sattar_3	12.55	8.756	.614	.406	.833
sattar_4	12.76	8.939	.536	.316	.874

Reliability Coefficients

N of Case = 33

N of Item = 4

Alpha = 0.843

ตารางภาคผนวกที่ 12 ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ
ดำเนินงาน

Reliability Analysis Scale (Alpha)

Item-Total Statistics

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
satpro_1	31.85	143.508	.777	.886	.950
satpro_2	31.64	144.301	.865	.949	.947
satpro_3	31.45	144.756	.809	.859	.949
satpro_4	31.61	140.371	.907	.929	.944
satpro_5	31.45	141.756	.915	.973	.944
satpro_6	31.39	142.871	.865	.923	.946
satpro_7	32.33	142.229	.740	.829	.952
satpro_8	31.36	144.926	.795	.832	.949
satpro_9	32.48	145.320	.700	.779	.953
satpro_10	32.70	145.843	.678	.732	.954

Reliability Coefficients

N of Case = 33 N of Item = 10

Alpha = 0.954

ตารางภาคผนวกที่ 13 ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความพึงพอใจภาพรวมทั้งหุ้มคของกระบวนการให้บริการ

Reliability Analysis Scale (Alpha)

Item-Total Statistics

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
sat_1	188.58	2188.752	.006	.971
sat_2	189.27	2156.892	.265	.971
sat_3	189.03	2157.030	.371	.971
sat_4	189.73	2106.330	.621	.970
sat_5	189.64	2106.614	.663	.970
sat_6	189.70	2140.218	.332	.971
sat_7	189.15	2179.758	.093	.972
sat_8	189.76	2093.189	.746	.970
sat_9	189.73	2081.517	.831	.970
sat_10	189.36	2114.551	.612	.971
sat_11	189.85	2085.633	.800	.970
sat_12	189.39	2087.621	.834	.970
sat_13	189.94	2120.496	.472	.971
sat_14	189.55	2084.006	.856	.970
sat_15	189.33	2101.479	.733	.970
sat_16	189.97	2094.280	.682	.970
sat_17	188.76	2129.002	.655	.971
sat_18	188.82	2129.778	.618	.971
sat_19	189.12	2134.172	.444	.971
sat_20	189.12	2130.235	.520	.971
sat_21	189.30	2135.530	.419	.971
sat_22	190.73	2089.080	.548	.971
sat_23	189.61	2069.309	.851	.970
sat_24	189.76	2074.189	.809	.970
sat_25	189.85	2120.945	.568	.971
sat_26	190.24	2107.439	.537	.971
sat_27	190.15	2087.820	.660	.970
sat_28	189.76	2090.189	.624	.971
sat_29	189.64	2091.989	.613	.971
sat_30	189.70	2088.343	.640	.970

ตารางภาคผนวกที่ 13 (ต่อ)

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
sat_31	189.67	2092.167	.617	.971
sat_32	189.61	2095.246	.587	.971
sat_33	189.88	2095.860	.644	.970
sat_34	190.73	2111.080	.541	.971
sat_35	190.73	2128.267	.389	.971
sat_36	189.88	2090.672	.616	.971
sat_37	190.48	2111.258	.614	.971
sat_38	189.09	2129.960	.611	.971
sat_39	189.24	2135.189	.553	.971
sat_40	189.36	2139.926	.404	.971
sat_41	189.58	2090.939	.791	.970
sat_42	189.97	2076.280	.745	.970
sat_43	189.76	2072.564	.871	.970
sat_44	189.58	2070.064	.850	.970
sat_45	189.73	2067.580	.838	.970
sat_46	189.58	2066.564	.890	.970
sat_47	189.52	2064.695	.889	.970
sat_48	190.45	2076.631	.682	.970
sat_49	189.48	2085.133	.731	.970
sat_50	190.61	2092.496	.612	.971
sat_51	190.82	2097.466	.573	.971

Reliability Coefficients

N of Case = 33

N of Item = 51

Alpha = 0.971

ตารางภาคผนวกที่ 14 ค่าความเชื่อมั่นในการวัดความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ

Reliability Analysis Scale (Alpha)

Item-Total Statistics

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
sat_benf_1	29.42	28.314	.793	.943
sat_benf_2	29.39	28.371	.905	.940
sat_benf_3	29.48	28.445	.672	.947
sat_benf_4	29.42	28.752	.801	.943
sat_benf_5	29.36	28.614	.896	.941
sat_benf_6	29.33	28.917	.879	.941
sat_benf_7	29.55	27.818	.808	.942
sat_benf_8	29.45	28.381	.844	.942
sat_benf_9	29.58	27.627	.828	.942
sat_benf_10	29.48	28.383	.821	.942
sat_benf_11	30.42	29.252	.404	.962
sat_benf_12	29.42	28.877	.778	.944

Reliability Coefficients

N of Case = 33

N of Item = 12

Alpha = 0.949

ภาคผนวก ง

ข้อมูลของผู้ไม่มารับบริการ

ข้อมูลของผู้ไม่มารับบริการ (N = 22 คน)

เนื่องจากจำนวนของผู้ไม่มารับบริการมีจำนวนเพียง 22 คน ดังนั้นจึงขอนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ สาเหตุที่ไม่มารับบริการ การรับรู้ข้อมูล และความเข้าใจเกี่ยวกับ ศอศช. โดยภาพรวมในลักษณะพรรณนา ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะพื้นฐานทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ไม่เคยมารับบริการเป็นเพศหญิง 18 คน เพศชาย 4 คน มีอายุโดยเฉลี่ย 70 ปี อายุต่ำสุด 52 ปี อายุสูงสุด 97 ปี (ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่ ศอศช.ทม.สกลนคร) มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา 18 คน ไม่ได้รับการศึกษา 2 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 2 คน ทั้งหมดของผู้ไม่เคยมารับบริการที่ ศอศช. ไม่มีสถานภาพทางสังคม จำนวน 20 คน มีสถานภาพทางสังคมเป็น อสม. 1 คน และอื่นๆ 1 คน การเป็นสมาชิกกลุ่มพบว่า เป็นสมาชิกกลุ่ม 10 คน ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม 12 คน สมาชิกที่เป็น คือ ชมรมผู้สูงอายุ และกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์

2. ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาพบว่า มีผู้ว่างงานจำนวน 8 คน เป็นแม่บ้าน และประกอบอาชีพจำนวน 14 คน โดยทำธุรกิจ/ค้าขาย เกษตรกรรม และรับจ้าง มีรายได้โดยเฉลี่ยเดือนละ 3,377.27 บาท รายได้ต่ำสุด 500 บาทต่อเดือน สูงสุด 9,000 บาทต่อเดือน มีรายจ่ายต่อเดือนโดยเฉลี่ย 2,318.18 บาท รายจ่ายต่ำสุด 0 บาทต่อเดือน รายจ่ายสูงสุด 5,000 บาทต่อเดือน เกือบร้อยละ 60 มีแหล่งที่มาของรายได้ คือ มาจากบุตร ธิดา มีผู้ได้รับเงินช่วยเหลือยังชีพจากรัฐ 2 คน (ทม.สกลนคร 1 คน อบต.สามพระยา 1 คน) และมีผู้ได้รับการช่วยเหลือค่ายังชีพจากเอกชน/มูลนิธิ 1 คน (ทม.สกลนคร) สำหรับเงินเหลือเก็บพบว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้มารับบริการมีเงินเหลือเก็บ และไม่มีเงินเหลือเก็บจำนวนเท่ากันอย่างละครึ่ง (11 คน) ผู้มีเงินเหลือเก็บนั้นมีเงินเหลือเก็บมากกว่า 1,000 บาทต่อเดือน จำนวน 7 คน น้อยกว่า 1,000 บาท จำนวน 4 คน

3. ลักษณะการมารับบริการที่ ศอศช.

ผลการศึกษาพบว่า ระยะทางจากบ้านพักห่างจาก ศอศช. โดยเฉลี่ย 4.32 กิโลเมตร ไกลที่สุด 10 กิโลเมตร (อบต.สามพระยา) ใกล้ที่สุด 1 กิโลเมตร(ทม.สกลนคร) ส่วนสาเหตุที่ไม่มารับบริการ (ตอบได้หลายสาเหตุ) ผลการศึกษาพบดังนี้ ไม่ทราบว่าศูนย์มีกิจกรรมอะไร จำนวน 10 คน (อบต.สามพระยา 7 คน ทม.สกลนคร 3 คน) ไม่มีเวลา 10 คน (อบต.สามพระยา 7 คน ทม.สกลนคร 3 คน) ไม่สนใจที่จะใช้บริการของ ศอศช. จำนวน 5 คน ไม่เห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม 3 คน

4. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ศอศช.

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ไม่มารับบริการทั้ง 2 ศอศช. มีการรับรู้ข้อมูลของ ศอศช.อยู่ในระดับน้อย จำนวน 20 คน (อบต.สามพระยา 14 คน ทม.สกลนคร 6 คน) รับรู้ข่าวสารในระดับปานกลาง จำนวน 2 คน มีค่าเฉลี่ยการรับรู้เท่ากับ 4.5 (ค่าคะแนนเฉลี่ยผู้ไม่มารับบริการที่ ทม.สกลนคร = 6.0 อบต.สามพระยา = 4.0) คะแนนการรับรู้ต่ำสุด 0 คะแนน คะแนนการรับรู้สูงสุด 6 คะแนน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดใน

ทุกประเด็นคำถามผู้ไม่มารับบริการทั้ง 2 ศอศช. มีการรับรู้อยู่ในระดับน้อยทุกประเด็น โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.00 – 0.09 (ตารางภาคผนวกที่ 15)

ตารางภาคผนวกที่ 15 ค่าเฉลี่ยและระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของ ศอศช. ของผู้ไม่มารับบริการ

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของศอศช.							ระดับการรับรู้	
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.		
	บาง ระกำ	สกล นคร	เขา สวน กวาง	หนอง เหียง	สาม พระ ยา	เขาชัย สน	เพชร ทองคำ		
1. การจัดตั้ง ศอศช.ต้องผ่าน การจัดทำเวที ชุมชน	-	0.14	-	-	0.07	-	-	0.09	น้อย
2. การจัดกิจกรรม เพื่อให้ตรงกับ ความต้องการของ ผู้สูงอายุในชุมชน ต้องผ่านการ จัดทำเวทีชุมชน	-	0.14	-	-	0.07	-	-	0.09	น้อย
3. ศอศช.มีการ ให้บริการทั้งใน และนอกศูนย์	-	0.00	-	-	0.07	-	-	0.05	น้อย
4. ศอศช.มีกิจกรรม ให้บริการหลาย ด้าน	-	0.14	-	-	0.00	-	-	0.05	น้อย
5. ศอศช.มี กิจกรรมการ ถ่ายทอด/ แลก เปลี่ยนความรู้ ระหว่างผู้สูงอายุ กับเยาวชน	-	0.14	-	-	0.07	-	-	0.09	น้อย

ตารางภาคผนวกที่ 15 (ต่อ)

	ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคอสช.								ระดับการรับรู้
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
ประเด็นคำถาม	บาง	สกล	เขา	หนอง	สาม	เขาสัย	เพชร	ทองคำ	
	ระก้า	นคร	สวน	เหียง	พระ	สน			
			กวาง		ยา				
6. คอสช. ดำเนินงานโดย คณะกรรมการศูนย์	-	0.00	-	-	0.00	-	-	0.00	น้อย
7. คอสช. ดำเนินงานภายใต้ การให้คำแนะนำ และคำปรึกษา ของคณะ กรรมการใน ระดับจังหวัดและ คณะกรรมการใน ระดับชุมชน	-	0.00	-	-	0.07	-	-	0.05	น้อย
8. การจัดกิจกรรม ของ คอสช. ได้รับความร่วมมือจาก หน่วยงานหลัก ของรัฐ ดังนี้ พม. จังหวัด สาธารณสุข จังหวัด แรงงาน จังหวัด การศึกษา และวัฒนธรรม ฯลฯ	-	0.00	-	-	0.00	-	-	0.00	น้อย

ตารางภาคผนวกที่ 15 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคอสช.								ระดับการรับรู้
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
	บางระกำ	สกลนคร	เขาสวนกวาง	หนองเหียง	สามพระยา	เขาชัยสน	เพชรทองคำ		
9. การดำเนินกิจกรรมของ คอสช. นอกจากมีหน่วยงานของภาครัฐแล้ว ยังมีเครือข่ายของภาคเอกชนเข้าร่วมด้วย	-	0.00	-	-	0.00	-	-	0.00	น้อย
10. แหล่งงบประมาณที่มาช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของ คอสช. มีที่มาจากภาครัฐ อบต. เอกชน ฯลฯ	-	0.00	-	-	0.07	-	-	0.05	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	-	0.06	-	-	0.04	-	-	0.45	น้อย
ระดับการรับรู้	-	น้อย	-	-	น้อย	-	-	น้อย	

5. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ คอสช.

พบว่าผู้ไม่มารับบริการทั้ง 2 คอสช. มีความรู้เกี่ยวกับ คอสช. ในระดับน้อย จำนวน 21 คน (ทม.สกลนคร 7 คน อบต.สามพระยา 14 คน) มีความรู้ในระดับปานกลางเพียง 1 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.6 (ทม.สกลนครมีค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.3 อบต.สามพระยา = 3.3) คะแนนต่ำสุด 0 คะแนน คะแนนสูงสุด 5 คะแนน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดทุกประเด็นคำถาม พบว่าผู้ไม่มารับบริการทั้ง 2 คอสช. มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อยทุกประเด็นคำถาม โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.00–0.09 (ตารางภาคผนวกที่ 16)

ตารางภาคผนวกที่ 16 ค่าเฉลี่ยและระดับความรู้เกี่ยวกับ สอสช. ของผู้ไม่มารับบริการ

	ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับ สอสช.							ระดับ ความรู้	
	ทต. บาง ระกำ	ทม. สกล นคร	อบต. เขา สวน กว้าง	อบต. หนอง เหียง	อบต. สาม พระ ยา	อำเภอ เขาชัย สน	กทม. เพชร ทองคำ		ภาพรวม
1. การจัดตั้งสอสช. เป็นการเตรียมวาง ระบบการให้ สวัสดิการทาง สังคมแก่ผู้สูงอายุ ในชุมชนให้มี โอกาสได้เข้าถึง การบริการ ได้มากขึ้น	-	0.14	-	-	0.07	-	-	0.09	น้อย
2. การให้ชุมชน เป็นพื้นฐานในการ ดูแลผู้สูงอายุ หมายถึง การให้ ประชาชนใน ชุมชนมีส่วนร่วม ในการดูแลและจัด สวัสดิการให้ ผู้สูงอายุในชุมชน	-	0.14	-	-	0.07	-	-	0.09	น้อย
3. สอสช.เปิด โอกาสให้ผู้สูงอายุ แสดงความสามารถ ที่มีอยู่โดยมาร่วม กิจกรรมที่ทางศูนย์ ได้จัดบริการให้	-	0.14	-	-	0.00	-	-	0.05	น้อย

ตารางภาคผนวกที่ 16 (ต่อ)

	ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับศอศช.							ระดับ ความรู้	
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.		ภาพรวม
ประเด็นคำถาม	บาง ระกำ	สกล นคร	เขา สวน กว้าง	หนอง เหียง	สาม พระ ยา	เขาชัย สน	เพชร ทองคำ		
4. ศอศช.เป็นแหล่ง สนับสนุนให้เกิด ความเข้าใจและ ความสัมพันธ์กับ บุคคลต่างวัย	-	0.00	-	-	0.00	-	-	0.00	น้อย
5. ศอศช.เป็นแหล่ง ให้ความรู้ แลกเปลี่ยน ประสบการณ์และ การถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาของกลุ่ม คนสูงอายุเท่านั้น	-	0.00	-	-	0.00	-	-	0.00	น้อย
6. ศอศช.ทำให้ ผู้สูงอายุได้มา เรียนรู้โดยมาร่วม กิจกรรมทางสังคม กับบุคคลวัย เดียวกันเท่านั้น	-	0.00	-	-	0.07	-	-	0.05	น้อย
7. ศอศช.เกิดขึ้นมา จากการระดม ความคิด และความ ร่วมมือของ ประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	-	0.00	-	-	0.00	-	-	0.00	น้อย

ตารางภาคผนวกที่ 16 (ต่อ)

	ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับศอศช.								ระดับ ความรู้
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
ประเด็นคำถาม	บาง ระกำ	สกล นคร	เขา สวน กวาง	หนอง เหียง	สาม พระ ยา	เขาสัย สน	เพชร ทองคำ		
8. การจัดตั้งศอศช. นั้นจำเป็นต้องมี การประสานงาน และได้รับความ ร่วมมือจาก บุคลากรและ องค์กรภายนอก ชุมชนด้วย	-	0.00	-	-	0.00	-	-	0.00	น้อย
9. ศอศช.ต้องจัดให้ มีบุคลากรประจำ หรือมีผู้รับผิดชอบ ดูแลศูนย์เป็นไป ตามข้อกำหนด	-	0.00	-	-	0.00	-	-	0.00	น้อย
10. การจัดทำ ข้อมูลผู้สูงอายุใน ชุมชนของ ศอศช.เพื่อ ต้องการทราบ อย่างเดียวว่ามี ผู้สูงอายุที่ขาดเบี้ย ยังชีพมีอีกกี่คน	-	0.00	-	-	0.07	-	-	0.05	น้อย

ตารางภาคผนวกที่ 16 (ต่อ)

	ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับ สอสข.								ระดับ ความรู้
	ทต.	ทม.	อบต.	อบต.	อบต.	อำเภอ	กทม.	ภาพรวม	
ประเด็นคำถาม	บาง ระกำ	สกล นคร	เขา สวน กวาง	หนอง เหียง	สาม พระ ยา	เขาชัย สน	เพชร ทองคำ		
11.นอกเหนือจาก การสนับสนุน งบประมาณที่ได้ จากส่วนองค์การ ปกครองท้องถิ่น แล้ว สอสข.ยัง สามารถขอเงิน สนับสนุนจาก หน่วยงานอื่นได้อีก เช่น กองทุน ผู้สูงอายุ หน่วยงาน อื่นๆ เป็นต้น	-	0.00	-	-	0.00	-	-	0.00	น้อย
12. สอสข.จะ ประสบความสำเร็จ ต้องมาจากความ ต้องการและการมี ส่วนร่วมของ ประชาชน โดย ได้รับการสนับสนุน จากองค์การ ปกครองส่วน ท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชน และ เครือข่ายต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง	-	0.00	-	-	0.07	-	-	0.05	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	-	0.04	-	-	0.03	-	-	0.36	น้อย
ระดับความรู้	-	น้อย	-	-	น้อย	-	-	น้อย	

ภาคผนวก จ

ภาพกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุใน ศอศช. ที่ศึกษา

กิจกรรมตรวจสุขภาพ

กิจกรรมด้านร่างกายและออกกำลังกาย

กิจกรรมสร้างรายได้

กิจกรรมทางศาสนา

กิจกรรมวันสงกรานต์และผู้สูงอายุ

กิจกรรมวันสงกรานต์และผู้สูงอายุ

กิจกรรมทัศนศึกษา

กิจกรรมนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์

กิจกรรมสันทนาการ

ภาคผนวก ฉ

พระราชกฤษฎีกา

เปลี่ยนชื่อสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ

และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ

และผู้สูงอายุ เป็นสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก

เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ

พ.ศ. ๒๕๕๒

พระราชกฤษฎีกา

เปลี่ยนชื่อสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ
และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ
และผู้สูงอายุ เป็นสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก
เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ
พ.ศ. ๒๕๕๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒

เป็นปีที่ ๖๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ

ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรเปลี่ยนชื่อสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน
ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ เป็นสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน
ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๘ ตรี
แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ
ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๓ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรา
พระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนชื่อสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ เป็นสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๒”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เปลี่ยนชื่อสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ เป็นสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :-เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติให้โอนงบประมาณและบุคลากรของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ สังกัดสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาไปเป็นของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติสมควรเปลี่ยนชื่อ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ เป็นสำนักงานส่งเสริม สวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ เพื่อให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

ภาคผนวก ข

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์อเนกประสงค์

สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ระดับต่างๆ

คำสั่งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ

ที่ 4/2549

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการโครงการนำร่องการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

ด้วยคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผช.) ได้มีมติในการประชุม ครั้งที่ 4/2549 เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2549 เห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการโครงการนำร่องการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งหน่วยงานในพื้นที่ให้เกิดการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ฯ อย่างเป็นรูปธรรม

เพื่อให้การจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนบรรลุตามวัตถุประสงค์ และมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 แต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการโครงการนำร่องการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1. ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ประธานอนุกรรมการ
2. ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ	รองประธานอนุกรรมการ
3. ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย	อนุกรรมการ
4. ผู้แทนกระทรวงแรงงาน	อนุกรรมการ
5. ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ	อนุกรรมการ
6. ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข	อนุกรรมการ
7. ผู้แทนกรุงเทพมหานคร	อนุกรรมการ
8. ผู้แทนกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	อนุกรรมการ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	
9. ผู้แทนสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว	อนุกรรมการ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	
10. ผู้แทนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	อนุกรรมการ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	

/ 11. ผู้แทน...

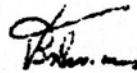
11. ผู้แทนสภาอากาศไทย	อนุกรรมการ
12. ผู้แทนสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย
ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี	อนุกรรมการ
13. ศาสตราจารย์ สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล	อนุกรรมการ
14. รองศาสตราจารย์ ศศิพัฒน์ ชอคเพชร	อนุกรรมการ
15. ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ
สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก
เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ	อนุกรรมการและเลขานุการ
16. หัวหน้ากลุ่มการพัฒนามาตรการ กส.โก
สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ
สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก
เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

1. ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ และกำหนดแนวทางการดำเนินงาน พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้ความเข้าใจรูปแบบการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
2. กำกับแนวทางการดำเนินงาน โครงการนำร่องการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
3. เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ในแนวทางการดำเนินโครงการนำร่องการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
4. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ได้ตามความเหมาะสม
5. ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549

(หม่อมราชวงศ์ ปรีดีอานร เทวกุล)
รองนายกรัฐมนตรี
ประธานกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ

คำสั่งเทศบาลตำบลบางระกำ

ที่ ๓๐ / 2552

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

.....

เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอยกเลิกคำสั่งเทศบาลตำบลบางระกำ ที่ 177/2550 ลงวันที่ 14 พฤษภาคม 255๑ และแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ดังนี้

1. คณะกรรมการที่ปรึกษา

- 1.1 นายอำเภอบางระกำ
- 1.2 ผู้อำนวยการโรงพยาบาลบางระกำ
- 1.3 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพินฉุ โลกหรือผู้แทน
- 1.4 จัดหางานจังหวัดพินฉุ โลกหรือผู้แทน
- 1.5 สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 9 จังหวัดพินฉุ โลกหรือผู้แทน
- 1.6 แรงงานจังหวัดพินฉุ โลกหรือผู้แทน
- 1.7 สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดพินฉุ โลกหรือผู้แทน
- 1.8 สาธารณสุขอำเภอบางระกำหรือผู้แทน
- 1.9 ที่องดินอำเภอบางระกำหรือผู้แทน
- 1.10 พัฒนาการอำเภอบางระกำหรือผู้แทน
- 1.11 ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนหรือผู้แทน
- 1.12 ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอบางระกำ
- 1.13 ประธานสภาผู้สูงอายุประจำจังหวัดหรือผู้แทน
- 1.14 ประธานผู้สูงอายุอำเภอบางระกำหรือผู้แทน
- 1.15 ประธาน อ.ส.ม.หรือผู้แทน
- 1.16 ประธานชมรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบางระกำหรือผู้แทน
- 1.17 ประธานชมรมแอโรบิกหรือผู้แทน

ให้คณะกรรมการที่ปรึกษามีอำนาจหน้าที่ให้คำแนะนำ ปรึกษาแก่คณะกรรมการบริหารศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

/2. คณะกรรมการ...

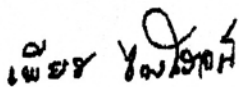
2. คณะกรรมการบริหารศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ประกอบด้วย
2.1 นายเพียร ไพโรจน์	นายกเทศมนตรี	ประธานกรรมการ
2.2 นายหิรัญชัย วงศ์วาสน์	รองนายกเทศมนตรี	รองประธาน
2.3 นางสาวถนิตรัตน์ โคจรสุขสวัสดิ์	รองนายกเทศมนตรี	รองประธาน
2.4 นายฉรงค์ คล้ายจินดา	ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี	กรรมการ
2.5 นางสาวพิมพ์พรอม ชนขรรณพิทักษ์	เลขานุการนายกเทศมนตรี	กรรมการ
2.6 สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางระกำทุกท่าน		กรรมการ
2.7 ประธานกรรมการชุมชนทุกชุมชน		กรรมการ
2.8 ผู้อำนวยการกองการศึกษาหรือผู้แทน		กรรมการ
2.9 ผู้อำนวยการกองคลังหรือผู้แทน		กรรมการ
2.10 หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลหรือผู้แทน		กรรมการ
2.11 ผู้อำนวยการกองช่าง หรือผู้แทน		กรรมการ
2.12 ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงานหรือผู้แทน		กรรมการ
2.13 ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขหรือผู้แทน		กรรมการ
2.14 ปลัดเทศบาลตำบลบางระกำ		กรรมการ/เลขานุการ
2.15 ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม		กรรมการ/ผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการบริหารฯ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดทำแผนปฏิบัติงาน/โครงการกิจกรรมของศูนย์
2. จัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุในชุมชน
3. ระดมทรัพยากรในการจัดตั้งและบริหารศูนย์ฯ จัดหาบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานและกิจกรรมในศูนย์อย่างต่อเนื่อง
5. ติดตามประเมินผลการดำเนินการของศูนย์

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ตั้ง ณ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

(นายเพียร ไพโรจน์)

นายกเทศมนตรีตำบลบางระกำ

ประกาศเทศบาลเมืองสกลนคร
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองสกลนคร

ด้วยเทศบาลเมืองสกลนครได้กำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุขึ้น เพื่อเป็นสถานที่หรือ
แหล่งบริการสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมาพบปะสังสรรค์หรือมาทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักของผู้มา
รับบริการเป็นผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสกลนคร และประกอบกับในการประชุมคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.)
ครั้งที่ 2/2550 เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2550 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้
สูงอายุในชุมชน ในพื้นที่นำร่องของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น
และ เทศบาลเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้มอบนโยบาย
แนวทางการบริหารจัดการและการตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว นั้น

เพื่อให้การดำเนินงานศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองสกลนคร บรรลุเป้าหมายเป็นไปตาม
วัตถุประสงค์และเกิดเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เทศบาลเมืองสกลนคร จึงแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และ
คณะกรรมการที่ปรึกษา ดังต่อไปนี้

คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ประกอบด้วย

1. นายสมพงษ์	วงศ์กาฬสินธุ์	ประธานชมรมผู้สูงอายุจังหวัดสกลนคร	ประธานกรรมการ
2. ร.ต.ประเทือง	เสนาบุรณ	สมาชิกสภาเทศบาล	รองประธานกรรมการ
3. นางสมรรัตน์	ศรีวิไล	รองประธานชมรมผู้สูงอายุจังหวัดสกลนคร	รองประธานกรรมการ
4. นายสุย	แต่ศิริเวช	ประธานเมตตาธรรมมูลนิธิสกลนคร	กรรมการ
5. นายกสโมสรโรตารีสกลนครโดยตำแหน่ง			กรรมการ
6. นายกสโมสรไลออนส์สกลนครโดยตำแหน่ง			กรรมการ
7. นางปราณี	เกษมสานต์	กรรมการบริหารไลออนส์สากลภาค 310B	กรรมการ
8. นายกุศล	แสงอุบล	ประธานกรรมการชุมชนมะขามป้อม	กรรมการ
9. นายปิยกุล	กุดแก้ว	ประธานชมรมคนพิการจังหวัดสกลนคร	กรรมการ
10. น.ส.อนงค์ลักษณ์	หนูอินทร์	ประธานสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสกลนคร	กรรมการ
11. นายสมชาย	สมรักษ์	ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล	กรรมการ
12. นายเวียง	บัวประกอบ	สื่อมวลชน	กรรมการ
13. นางสุตาพร	นุกุลกิจ	หัวหน้าศูนย์แพทย์ชุมชนโรงพยาบาลสกลนคร 2	กรรมการ
14. นางกอมณี	พรหมดิเรก	ประธานชมรมผู้สูงอายุชุมชนวัดศรีสุ่มังคล์	กรรมการ
15. นายวิรัตน์	บุษยกุล	ประธานวัฒนธรรมจังหวัดสกลนคร	กรรมการ

16. นายเฉลิม	จุ่นเป้า	ประธานชมรมโยคะจังหวัดสกลนคร	กรรมการ
17. นายชาติรี	คำกรฤชา	ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 2	กรรมการ
18. นายศิริศักดิ์	เจียสกุล	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ/เลขานุการ
19. นายพุทธผล	ไชยเสน	ประธาน อสม. ชุมชนคำสะอาด 1	กรรมการ/ผ.ช.เลขานุการ

ให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

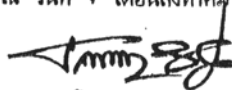
1. ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ และกำหนดแนวทางดำเนินงานศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองสกลนคร ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลเป็นรูปธรรม
2. สรรหาและคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ฯ ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์ฯ, บุคลากรประจำและอาสาสมัคร เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานและให้บริการ โดยพิจารณาจากผู้ที่มีความสมบัติเหมาะสม
3. กำหนดระเบียบเพื่อใช้สำหรับเป็นแผนทางการดำเนินงานของศูนย์ฯ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล
4. ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร เพื่อให้การดำเนินงานศูนย์ฯ บรรลุวัตถุประสงค์

คณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วย

1. นายโกมุท	จีชชนานนท์	นายกเทศมนตรีเมืองสกลนคร	ประธานกรรมการ
2. นายสุบิน	โสภณ	รองนายกเทศมนตรี	รองประธานกรรมการ
3. นายจักรวรรดิ	ตงศิริ	รองนายกเทศมนตรี	รองประธานกรรมการ
4. นายสุรัชย์	ศักดิ์สัมฤทธิ์	รองนายกเทศมนตรี	รองประธานกรรมการ
5. นายสมบัติ	แสนมหาชัย	ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี	กรรมการ
6. นายชัชวาลย์	คำชมภู	ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี	กรรมการ
7. พ.ท.ถาวร	เทพกมล	รองประธานสภาสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ จังหวัดสกลนคร	กรรมการ
8. นางชวนพิศ	สุจริตร์	ปลัดเทศบาล	กรรมการ
9. นายวิโรจน์	เสนานันต์	รองปลัดเทศบาล	กรรมการ
10. นายชัชชัย	บุญวัฒน์	รองปลัดเทศบาล	กรรมการ
11. นายพิศไสว	วงศ์กาฬสินธุ์	คลังปัญญามวยโบราณจังหวัดสกลนคร	กรรมการ
12. นายแพทย์ศิริโรจน์	กิตติสาระพงศ์	ผู้อำนวยการฝ่ายการแพทย์โรงพยาบาลรักภัสสกล	กรรมการ
13. ผู้อำนวยการสำนัก / ผู้อำนวยการกอง		เทศบาลเมืองสกลนคร	กรรมการ
14. ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม			กรรมการและเลขานุการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๗ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2550

(นายโกมุท จีชชนานนท์)

นายกเทศมนตรีเมืองสกลนคร

คำสั่งอำเภอเขาสวนกวาง

ที่ 183 / 2551

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์เฝ้าระวังภัยสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง

ตามที่อำเภอเขาสวนกวางได้มีคำสั่ง ที่ 105 / 2550 ลงวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2550 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์เฝ้าระวังภัยสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อให้การดำเนินงานจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังภัยสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวางเป็นพื้นที่นำร่อง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้วนั้น

ในการนี้เพื่อให้การดำเนินงานการบริหารจัดการศูนย์เฝ้าระวังภัยสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็วและบรรลุดตามวัตถุประสงค์จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์เฝ้าระวังภัยสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนใหม่ดังต่อไปนี้

คณะที่ปรึกษา

1. นายประพันธ์	ทองคำเปลว	นายอำเภอเขาสวนกวาง
2. นายณรงค์เกียรติ	สิทธิเวช	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 6ว. พมจ.ขอนแก่น
3. ว่าที่ร้อยตรีปิฎกมาสน์	มาศนพคุณรัตน์	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านนาค้อ
4. นายอุดม	กาสา	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสองห้องประชาบำรุง
5. นายสุทธิ	โยทองยศ	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านค่านางปุม
6. นายณรงค์ศักดิ์	คิตะปัญ	ผู้อำนวยการ โรงเรียนป่าหวายนั้งราษฎร์บำรุง
7. นางอำไพ	อินทร์เปลง	หัวหน้าสถานีอนามัยเขาสวนกวาง

คณะกรรมการบริหารศูนย์เฝ้าระวังภัยสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

1. นายวิวัฒน์ศักดิ์	จิงจรรยา	นายก อบต. เขาสวนกวาง	ประธานกรรมการ
2. นายทองแดง	โห้หนู	รองนายก อบต. เขาสวนกวาง	รองประธานกรรมการ
3. นายวิลาศ	ลันดา	ประธานชมรมผู้สูงอายุ ม. 11	รองประธานกรรมการ
4. นางอรุษา	คะ โนนทอง	ประธานชมรมผู้สูงอายุ ม. 3	กรรมการ
5. นายแก้ว	แสนกุล	ประธานชมรมผู้สูงอายุ ม. 6	กรรมการ
6. นายสำรวย	หงส์ทับ	ประธานชมรมผู้สูงอายุ ม. 7	กรรมการ
7. นายอุดม	วิโรสะอาด	ประธานชมรมผู้สูงอายุ ม. 9	กรรมการ

/8. นายเสงี่ยม.....

8. นายเสงี่ยม	โนนสว่าง	ประธานชมรมผู้สูงอายุ ม. 4	กรรมการ
9. นายสำเนียง	แก้วมงคล	รองนายก อบต. เขาสวนกวาง	กรรมการ
10. นายอารมณ	ครสุวรรณ	ประธานสภา อบต. เขาสวนกวาง	กรรมการ
11. นายประชารัฐ	เจริญเชื้อ	สมาชิก อบต. ม.3	กรรมการ
12. นายเหลา	พานิน	ตัวแทนผู้สูงอายุ	กรรมการ
13. นายสวาท	กันทะเชียร	ตัวแทนผู้สูงอายุ	กรรมการ
14. นายประเสริฐ	เครือสุคนธ์	ตัวแทนผู้สูงอายุ	กรรมการ
15. นายทองสุข	ฤทธิวุฒิ	ผู้ใหญ่บ้าน ม. 6	กรรมการ
16. นางพรพิมล	รุ่งเรือง	ปลัด อบต.เขาสวนกวาง	เลขานุการ
17. นายสุชาติ	นากอก	นักพัฒนาชุมชน	ผู้ช่วยเลขานุการ
18. นางสาวลักขณ์	โคราช	ครูผู้ดูแลเด็ก	ผู้ช่วยเลขานุการ
19. นางสาววราภรณ์	กะมุง	จนท. ตรวจสอบภายใน	เหรัญญิก

ให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ และกำหนดแนวทางการดำเนินงานและการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบจัดตั้งศูนย์ฯ ในพื้นที่
2. เสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการผู้สูงอายุในระดับจังหวัด ในแนวทางการดำเนินงานการจัดตั้งศูนย์ฯ ในพื้นที่
3. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 3 เดือน มิ.ย. พ.ศ. 2551

(ลงชื่อ)

(นายประพันธ์ ทองคำเปลว)

นายอำเภอเขาสวนกวาง

คำสั่งจังหวัดชลบุรี

ที่ ๕๕๕ / 2550

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์เฝ้าระวังและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน

ตามมติที่ประชุม คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ครั้งที่ 2 / 2549 เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2549 ได้มอบหมาย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดำเนินการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน ในลักษณะ โครงการนำร่อง ภาคละ 1 แห่ง โดยมีแนวคิด ให้เป็นศูนย์รวมสำหรับองค์การและชุมชนที่ใช้ในการจัดบริการและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบบูรณาการด้านสุขภาพและสังคมบนพื้นฐานของครอบครัวในชุมชน ซึ่งจังหวัดชลบุรี ได้รับการคัดเลือกให้เป็นจังหวัดนำร่องในการจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน โดยจัดตั้ง องค์กรบริหารส่วนตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

เพื่อให้การดำเนินงานการจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เกิดความยั่งยืน ก่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้สูงอายุและชุมชน จังหวัดชลบุรี จึงแต่งตั้ง คณะกรรมการบริหารศูนย์เฝ้าระวังและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน ประกอบด้วย คณะกรรมการที่ปรึกษาและ คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ

1. คณะกรรมการที่ปรึกษา

- 1.1 นายอำเภอพนัสนิคม
- 1.2 ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพนัสนิคม
- 1.3 ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 3
- 1.4 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชลบุรี
- 1.5 จัดหางานจังหวัดชลบุรี
- 1.6 ประธานสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ประจำจังหวัดชลบุรี
- 1.7 สาธารณสุขอำเภอพนัสนิคม
- 1.8 ท้องถิ่นอำเภอพนัสนิคม
- 1.9 ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอพนัสนิคม
- 1.10 ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอพนัสนิคม
- 1.11 ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลหนองเหียง
- 1.12 ประธานชมรมผู้สูงอายุอำเภอพนัสนิคม

โดยให้คณะกรรมการที่ปรึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารศูนย์เฝ้าระวังและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน

/ 2. คณะกรรมการฯ ...

2. คณะกรรมการบริหารศูนย์ ประกอบด้วย

2.1 นายมงคล นิยม	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง	ประธานกรรมการ
2.2 นายสายชล ปรีดาสุทธิจิตต์	รองนายก อบต. หนองเหียง	รองประธาน
2.3 นายสมชาย ทำเนาวิ	รองนายก อบต. หนองเหียง	รองประธาน
2.4 นายมณฑิธร ทำเนาวิ	เลขานุการ นายก อบต.ฯ	กรรมการ
2.5 หัวหน้าส่วนการคลัง อบต.หนองเหียง		กรรมการ
2.6 หัวหน้าส่วนโยธา		กรรมการ
2.7 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียงทุกท่าน		กรรมการ
2.8 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง		กรรมการ
2.9 รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง		กรรมการ
2.10 นักพัฒนาชุมชน อบต. หนองเหียง		กรรมการ
2.11 ประธานประชาคมหมู่บ้าน (ต.หนองเหียง) ทุกหมู่บ้าน		กรรมการ
2.12 ประธานชมรม อสม. ตำบลหนองเหียง		กรรมการ
2.13 นายสมมาตร ทองสุทธิ	เจ้าหน้าที่ธุรการ	กรรมการ/เลขานุการ

โดยให้คณะกรรมการบริหารฯ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

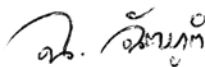
1. กำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดทำแผนปฏิบัติงาน/โครงการกิจกรรมของศูนย์
2. จัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุในชุมชน
3. ระดมทรัพยากรในการจัดตั้งและบริการศูนย์ฯ จัดหาบุคลากร วัสดุอุปกรณ์

ในการดำเนินงาน

4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานและกิจกรรมภายในศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง
5. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2550

(นายฉัตรปรีอง ฉัตรภูติ)

รองผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี ปฏิบัติราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี

คำสั่งองค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา

ที่ 63 / 2551

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ตำบลสามพระยา

ตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในบ้านหน่วยงานของรัฐ มีหน้าที่จัดบริหารสวัสดิการสังคม ให้แก่ผู้บริการสวัสดิการสังคม ประกอบด้วยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งอยู่ในสภาวะยากลำบากหรือที่จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ เช่น เด็ก เยาวชน ผู้ยากไร้ หรือทุพพลภาพ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ถูกละเมิดทางเพศ หรือกลุ่มบุคคลอื่นตามมาตราบนที่คณะกรรมการส่งเสริมการสังคมแห่งชาติกำหนด และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในงานส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม นั้น

เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบล ในมิติของงานพัฒนาสังคมและการส่งเสริมสวัสดิการสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล องค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ตำบลสามพระยา และยกเลิกคำสั่งที่ 6/2549 ดังนี้

1. นายสุชุม อองอาจ	ตำแหน่งประธาน อบต.สามพระยา	ประธานกรรมการ
2. จำเริญอรุณ เกษมเทวินทร์	ตำแหน่งรองนายก อบต.สามพระยา	กรรมการ
3. นายทศน เสียดทอง	ตำแหน่งรองนายก อบต.สามพระยา	กรรมการ
4. นายเชิงชาย ศรียานงค์	ตำแหน่งปลัด อบต.สามพระยา	กรรมการ
5. นายเรือง รอดพัน	ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2	กรรมการ
6. นายเรื่อน วันเพ็ญ	ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4	กรรมการ
7. นายทิวา ทิพย์ยอแล๊ะ	ตำแหน่งสมาชิก อบต.สามพระยา	กรรมการ
8. นายเจริญ นุ่มสุข	ตำแหน่งสมาชิก อบต.สามพระยา	กรรมการ
9. นายสมพจน์ มีแก้ว	ตำแหน่งสมาชิก อบต.สามพระยา	กรรมการ
10. นางลำพา ทับพงษ์	ตำแหน่งสมาชิก อบต.สามพระยา	กรรมการ
11. นายประทุม แสงทอง	ตำแหน่งสมาชิก อบต.สามพระยา	กรรมการ
12. นางนฤมล พรสมบุญศิริ	ตำแหน่งจนท.บันทึกข้อมูล	กรรมการ
13. นางสาวจนา ภูมาลา	ตำแหน่งหัวหน้าส่วนการคลัง	กรรมการ/เลขานุการ
14. นางกานต์นันทน์ นกขุนทอง	ตำแหน่งจพง. จัดเก็บรายได้	กรรมการ
15. นายวิทยา เผือกหอม	ตำแหน่งอปร.ต.สามพระยา	กรรมการ

ที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่ายพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ตำบลสามพระยา ดังนี้

1. นายกองดีการบริหารส่วนตำบลสามพระยา
2. กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลสามพระยา
3. ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4 (สสว.)
4. นายสุภาพ คงสม นักพัฒนาสังคม 7 สสว.4
5. นางวันทนา เปรี้ยวไฉย นักพัฒนาชุมชน 6 ว

โดยให้คณะกรรมการฯ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. เป็นศูนย์รวมของผู้ปฏิบัติงานด้านพัฒนาสังคมและจัดสวัสดิการให้ตำบล
2. จัดประชุมวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบล และนอกพื้นที่ตำบลที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในตำบล
3. เป็นศูนย์ประสานข้อมูลและแผนงานด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการ ให้ตำบลกับหน่วยงานองค์กร และกลุ่มต่างๆ ที่ดำเนินงานในพื้นที่ตำบล
4. จัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาและเฝ้าระวังปัญหาสังคม ที่กระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในตำบล
5. จัดทำแผนงาน/โครงการพัฒนาสังคม และจัดสวัสดิการสังคมของตำบลเพื่อสนองแผนงานโครงการต่อองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งประสานภาคีเครือข่ายอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยคำนึงถึงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 เดือนเมษายน พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 1 เดือนเมษายน พ.ศ. 2551

(นายอุดมพงษ์ ล้ำเลิศ)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา

คำสั่งจังหวัดพัทลุง

ที่ 1299/2551

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนอำเภอเขาชัยสน

ตามที่ได้มีการจัดตั้งศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนอำเภอเขาชัยสน เพื่อเป็นศูนย์รวมสำหรับองค์การและชุมชนที่ใช้ในการจัดบริการและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบบูรณาการด้านสุขภาพและสังคมบนพื้นฐานของครอบครัวและชุมชน นั้น

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานการจัดตั้งศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนประสบความสำเร็จ เกิดความยั่งยืน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้สูงอายุและชุมชน จึงเห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการที่ปรึกษา

- 1.1 นายอำเภอเขาชัยสน
- 1.2 นายกเทศมนตรีตำบลเขาชัยสน
- 1.3 นายกองัดการบริหารส่วนตำบลเขาชัยสน
- 1.4 นายกองัดการบริหารส่วนตำบลโคกม่วง
- 1.5 นายกองัดการบริหารส่วนตำบลห่านโพธิ์
- 1.6 นายกองัดการบริหารส่วนตำบลควนขนุน
- 1.7 นายกองัดการบริหารส่วนตำบลจองถนน
- 1.8 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพัทลุง
- 1.9 จัดหางานจังหวัดพัทลุง
- 1.10 ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเขาชัยสน
- 1.11 สาธารณสุขอำเภอเขาชัยสน
- 1.12 ท้องถิ่นอำเภอเขาชัยสน
- 1.13 วัฒนธรรมอำเภอเขาชัยสน
- 1.14 ผู้อำนวยการโรงเรียนเขาชัยสน
- 1.15 ประธานสภาสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ ประจำจังหวัดพัทลุง

ให้คณะกรรมการที่ปรึกษามีอำนาจหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่คณะกรรมการบริหารศูนย์เนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

2. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ประกอบด้วย

2.1 นายบุญรัตน์	เกตุสุวรรณ	ประธานกรรมการ
2.2 นายสวัสดิ์	วัชรจิกฤต	รองประธานกรรมการ
		/2.3 นายเจือ...

2.3 นายเจือ	สุกสิริพงษ์	รองประธานกรรมการ
2.4 นายเอิบ	บุญส่ง	กรรมการ
2.5 นางถวิล	จงอักษร	กรรมการ
2.6 นางสาวนิจ	บุญยะวันตั้ง	กรรมการ
2.7 นางสาวจินตนา	หมวดสง	กรรมการ
2.8 นางละมัย	วัตรจิกฤต	กรรมการ
2.9 นางพิกุล	วัฒนา	กรรมการ
2.10 นางนิยม	จินดารัตน์	กรรมการ
2.11 นางพจนา	ตัจจากุล	กรรมการ
2.12 นางประทุม	เกตุสุวรรณ	กรรมการ
2.13 นางจารีต	บุญส่ง	กรรมการ
2.14 นางฉัฐชญา	ซ็อนจำ	กรรมการ
2.15 นายอุดม	การะนันต์	กรรมการและเลขานุการ
2.16 นางสาวรัตนา	น่วมอยู่	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการบริหารฯ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดแนวทางการดำเนินงาน จัดทำแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรมของศูนย์ฯ
2. จัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุในชุมชน
3. ระดมทรัพยากร ในการจัดตั้งและบริหารศูนย์ฯ จัดหาบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานและกิจกรรมภายในศูนย์ฯอย่างต่อเนื่อง
5. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ตั้ง ณ วันที่ 11 สิงหาคม 2551

(นางสาวดวงใจ ช. บุญพันธ์)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง

คำสั่งชมรมผู้สูงอายุ เพชรทองคำ

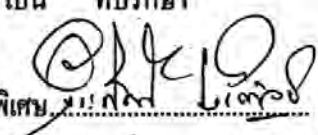
ที่ 1/2552

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารชมรม

ตามมติที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2551 เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2551 นั้น ได้เลือกให้ พ.อ.(พิเศษ)จิระศักดิ์ เจริญวัลย์ เป็นประธานชมรมผู้สูงอายุ เพชรทองคำ จึงให้มีรายชื่อต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการบริหารชมรมฯ

1.พ.อ.(พิเศษ)จิระศักดิ์	เจริญวัลย์	เป็น	ประธานกรรมการ
2.นายจันทร์	วงษ์มาเกษ	เป็น	รองประธานกรรมการ
3.น.ท.ประเสริฐ	ทับบรจรจ ร.ต.	เป็น	รองประธานกรรมการ
4.นางชวลิต	ภูริพงษ์ชัย	เป็น	กรรมการ
5.นางละมัย	วงษ์มาเกษ	เป็น	กรรมการ
6.นายเต็ม	โอชะกุล	เป็น	กรรมการ
7.นายตา	คำภาฑู	เป็น	กรรมการ
8.นายมี	สายเสน	เป็น	กรรมการ
9.นางสุภาพร	แซ่จีน	เป็น	กรรมการ
10.นางอัสมากร	ทองวงษ์	เป็น	กรรมการ
11.นางเฟ่งไฉ่	แซ่คัง	เป็น	กรรมการ
12.นางพิน	ชูชัย	เป็น	กรรมการ
13.นายทองสุข	จันทร์กลัด	เป็น	กรรมการ
14.นายเสงี่ยม	สายทอง	เป็น	กรรมการ
15.นางจำลองลักษณ์	บัวหล้า	เป็น	กรรมการ
16.นายนันท์	นาคอ่อน	เป็น	กรรมการ
17.นางจินดา	สุขสวัสดิ์	เป็น	กรรมการ
18.นางบรรจง	วรรณประเสริฐ	เป็น	กรรมการ
19.นางสุกัญญา	ทับมณฑา	เป็น	กรรมการ
20.นางสาวพรทวี	จันทะพันธ์ ไท	เป็น	กรรมการ
21.นางลำเนียง	อนันตศราวุธ	เป็น	เหรัญญิก
22.นายสมพงษ์	สายแสงทอง	เป็น	ผู้ช่วยเหรัญญิก
23.นายบุญชุม	บัวหล้า	เป็น	เลขานุการ
24.นางอรสา	แก้วสุข	เป็น	ผู้ช่วยเลขานุการ
25.นายสันต์	จ่านงนภลักษณ์	เป็น	ที่ปรึกษา
26.นายเลียง	แซ่คัง	เป็น	ที่ปรึกษา

ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2551 เป็นต้นไป

พันเอกพิเศษ
(จิระศักดิ์ เจริญวัลย์)

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก

ของศูนย์เเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนในพื้นที่ต่างๆ

**ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
เทศบาลตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก**

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
ผู้แทนกระทรวงหลัก	
1. นางสาวพัชรา ธาราวัชรศาสตร์	พัฒนาชุมชนอำเภอ
2. นางญานี ชีวะเจริญ	โรงพยาบาลบางระกำ (สธ.)
3. นางวราภรณ์ มานพ	พยาบาลวิชาชีพ สาธารณสุขอำเภอ บางระกำ
4. นายวันชัย เลิศนภา	กองคลัง (ดูแลด้านการศึกษาด้วย) เทศบาลตำบลบางระกำ
คณะกรรมการดำเนินงาน สอสข.	
5. นางรัชดา อยู่สุข	ประธานชมรมส่งเสริมสุขภาพเต้าเต๋อ
6. นางหทัยรัตน์ ปทุมสูตร	เลขานุการชมรมส่งเสริมสุขภาพเต้าเต๋อ
7. นางกันธิมา ชาตรีย์เวช	ผู้ช่วยเลขานุการชมรมเต้าเต๋อ
8. นางสาวสุนีย์ วิโรจน์วานิช	ปฏิคมชมรมเต้าเต๋อ
9. นางศรีวรรณ อ่วมวังเป็ด	ประธานชมรมแอโรบิค
10. นางบุญเนื่อง ธานีนิวัฒน์	รองประธานชมรมแอโรบิค
11. นางบุญสนอง อึ้งธีรเดชวิรุณกุล	ที่ปรึกษาชมรมแอโรบิค
อปท. : ทต.บางระกำ	
12. นายเพชร ไพโรจน์	นายกเทศมนตรีตำบลบางระกำ
13. น.ส.นรินทร์รัตน์ โคจรสิขสวัสดิ์	รองนายกเทศมนตรีตำบลบางระกำ
14. น.ส.แขไข มานวิศิษฐ์	รักษาการผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม
15. ส.ต.อ.พิสันต์ กันทะอุโมงค์	ปลัดเทศบาล
ผู้นำชุมชน	
16. นายบัณฑิต พิพัฒน์สัตยานุวงศ์	ประธานสภาวัฒนธรรม (อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบางระกำ ปี 2547-2551)

ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
เทศบาลเมืองสกลนคร อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
ผู้แทนกระทรวงหลัก	
1. นายสมชัย ชีพสุมน	นักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสกลนคร
2. นายสมยศ นามพุทรา	นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
3. นางชนิดา เปลียนสมัย	สาธารณสุขจังหวัด
4. นางจิรายุ ศรีปัญญา	นักวิชาการแรงงานชำนาญการ
5. นางฐิติยาพร ทองนวล	นักพัฒนาสังคม
6. นางสาวภัทริยากร คะอังกู	หัวหน้าฝ่ายสังคมสงเคราะห์
คณะกรรมการดำเนินงาน สอศช.	
1. นายศิริศักดิ์ เชียสกุล	ผู้อำนวยการศูนย์อเนกประสงค์ฯ
2. นายสมชัย บุญญาสันติ	รองประธานชมรมผู้สูงอายุ/ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์อเนกประสงค์ฯ
3. ดต.สงกรานต์ คีรัตน์พร	รองหัวหน้าฝ่ายกิจกรรมและอาสาสมัคร
4. พันโทสำราญ เทพกมล	รองประธานสภาผู้สูงอายุ จังหวัดสกลนคร/ที่ปรึกษา คณะกรรมการดำเนินงาน สอศช.
อปท. : ทม.สกลนคร	
1. นายโกมุท ทีฆชนานนท์	นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสกลนคร
2. นายสุรชัย ศักดิ์สัมฤทธิ์	รองนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสกลนคร
3. นายโสภณ ดอนโครตจันทร์	ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม
ผู้นำชุมชน	
1. นางนิภา แซ่อึ้ง	อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ
2. นางราตรี ดีพร้อม	อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ
3. นางจันทิพา ขวัญวัฒนา	ประธานชมรมแต่งผมเสริมสวยเมืองสกลนคร/อผส.

ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
ผู้แทนกระทรวงหลัก	
1. น.ส.วรรณมา บุญวิจิตร	เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยตำบล
2. นายสมเกียรติ คันทะสอน	วัฒนธรรมอำเภอ
3. นางอรวรรณ หินตะ	นักวิชาการแรงงาน
4. นางเพลินจิตร ใจอ่อน	เจ้าพนักงานอาชีพบำบัด
5. นางสรจิต รามนุรัตน์	นักวิชาการแรงงาน (ชำนาญการ)
6. นายณรงค์เกียรติ สิทธิเวช	นักพัฒนาสังคม (ชำนาญการ)
คณะกรรมการดำเนินงาน	
1. นายวัฒนศักดิ์ จังจรรุญ	ประธานคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ฯ/นายก อบต.
2. นางอรวิ (พรพิมล) รุ่งเรือง	เลขานุการคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ฯ/ปลัด อบต.
3. นายวิลาส ลันดา	รองประธาน/ประธานชมรมผู้สูงอายุ หมู่ 11
อปท. : อบต.เขาสวนกวาง	
1. นายวัฒนศักดิ์ จังจรรุญ	นายก อบต.
2. นางอรวิ (พรพิมล) รุ่งเรือง	ปลัด อบต. เขาสวนกวาง
ผู้นำชุมชน	
1. นายพิชิต กัณฑ์เชียร	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7
2. นายพรหมเทพ นามลา	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 11
3. นางสมยศ คำประชม	ประธาน อผส. หมู่ 3
4. นางเตือนใจ ศรีมูลผา	ประธาน อผส. หมู่ 4
5. นางมะลิ วัคเวียงคำ	ประธาน อผส. หมู่ 6
6. นางศิลปี พลกล้า	ประธาน อผส. หมู่ 7
7. น.ส.สังวาลย์ สะโศพิมพ์	ประธาน อผส. หมู่ 9
8. นางพิกุลทอง พิกุลทอง	ประธาน อผส. หมู่ 11

ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหนียว อำเภอหนองเหนียว จังหวัดชลบุรี

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
ผู้แทนกระทรวงหลัก	
1. นายสมชาย ศิโรรัตน์	นักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชลบุรี
2. นางกรุณา ยุทธสมภพ	นักพัฒนาสังคม (ชำนาญการ)
คณะกรรมการดำเนินงาน สออสข.	
1. นายอาคม ฉันทเจริญโชค	ประธานคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ฯ/นายก อบต.
2. นายประยงค์ ทองแพง	ประธานชมรมผู้สูงอายุ ตำบลหนองเหนียว/กรรมการศูนย์ฯ
3. นายสมชัย บุญญาสันติ	รองประธานชมรมผู้สูงอายุ ตำบลหนองเหนียว/กรรมการศูนย์ฯ
อปท. : อบต.หนองเหนียว	
1. นายอาคม ฉันทเจริญโชค	นายก อบต.หนองเหนียว
2. นายอภิรักษ์ ไม้งาม	รองนายก อบต.หนองเหนียว
3. นายลมทัย บุญเรือง	นักพัฒนาชุมชน
ผู้นำชุมชน	
1. นายไพศาล แพงดี	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7

**ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
องค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบุรี**

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
ผู้แทนกระทรวงหลัก	
1. นายภูมิรัช มีแก้ว	นักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเพชรบุรี
2. นางกอบกาญจน์ ปทุมมาศ	นักพัฒนาสังคม (ชำนาญการ)
3. นางบุปผา สุขใจ	นักพัฒนาสังคม (ชำนาญการ)
4. นางพัชรินทร์ จิตต์สวัสดิ์	ผู้แทนหัวหน้าสถานีอนามัย สถานีอนามัยอ่างหิน
คณะกรรมการดำเนินงาน ศอศช.	
1. นายสุขุม องอาจ	ประธานคณะกรรมการดำเนินงาน ศอศช./ประธานสภา อบต.สามพระยา
อปท. : อบต.สามพระยา	
1. นายอุดมพงษ์ ลำเลิศ	นายก อบต. สามพระยา
2. นายเชิงชาย ศรียานงค์	ปลัด อบต. สามพระยา
3. นางสาวสุกัญญา ทรัพย์มา	นักพัฒนาชุมชน
ผู้นำชุมชน	
1. นายอรุณ จุลชีวะ	เลขาฯ สนิคณัฐสุลเหี้ยะซาน
2. นายสุชาติ ทรัพย์มา	กำนันตำบลสามพระยา

**ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง**

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
ผู้แทนกระทรวงหลัก	
1. นางสาวสุธีรา น้อยจันทร์	นักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดพัทลุง สำนักพัฒนาสังคมฯ จังหวัดพัทลุง
2. นายชาติชาย เทพรักษ์	การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเขาชัยสน
3. นางณัฐชยา ซ้อนจำ	พยาบาลวิชาชีพ หัวหน้ากลุ่มงานเวชปฏิบัติ ครอบครัวและชุมชน รพ. เขาชัยสน
4. นายจารึก ปิยวาจานุสรณ์	สาธารณสุขอำเภอเขาชัยสน
5. นายวีระพัฒน์ รัตนประดิษฐ์	ผู้แทนกระทรวงแรงงาน/ ผช.ผอ.ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน
คณะกรรมการดำเนินงาน สอสข.	
1. นายบุญรัตน์ เกตุสุวรรณ	ประธานคณะกรรมการบริหาร สอสข.
2. นายเจือ สุภศิริพงศ์	รองประธานคณะกรรมการ สอสข.
3. นายอุดม การะนันต์	เลขานุการ สอสข.
4. นางละมัย วัตรจุฑาท	กรรมการ สอสข.
อปท. : เทศบาลตำบลเขาชัยสน	
1. นายสมบุญ เหล่าทอง	นายกเทศมนตรีตำบลเขาชัยสน
2. นายสวัสดิ์ วัตรจุฑาท	รองนายกเทศมนตรี/รองประธานคณะกรรมการ สอสข.
ผู้นำชุมชน	
1. นายสมบุญ เพชรน้อย	ครูสอนแพทย์แผนไทย
2. นายชัยพงษ์ วงศ์กระพันธ์	อดีตประธานชมรมผู้สูงอายุ รพ. เขาชัยสน

**ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
หมู่บ้านเพชรทองคำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร**

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
ผู้แทนกระทรวงหลัก	
1. นางสาวสุนิษฐ์รัตน์ เตชากิวัฒนพันธุ์	หัวหน้ากลุ่มสงเคราะห์ผู้สูงอายุ กทม.
2. นางยุวรัตน์ รัตนาคินทร์	หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เขตบางขุนเทียน กทม.
3. นางสาวมุกดา ทองขุนคำ	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 4 ฝ่ายพัฒนาชุมชนและ สวัสดิการสังคม
คณะกรรมการดำเนินงาน สอศช. *	
1. พอ.พิเศษ จิระศักดิ์ เจริญวัลย์	ประธานชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ
2. นท. ประเสริฐ ทับบรรจง	รองประธานชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ
3. นายบุญชม บัวหล้า	เลขานุการชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ
4. นายจันทร์ วงษ์มาเกษ	คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ
5. นางละมัย วงษ์มาเกษ	คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ
6. นายทองสุข จันทร์กล้าด	คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ
7. นายเสงี่ยม สายทอง	คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ
8. นายนันท์ นาคอ่อน	คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ
9. นางจินดา สุขสวัสดิ์	คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ
10. นางบรรจง วรรณประเสริฐ	คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ
11. นางสุกัญญา ทับมณฑา	คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ
12. นางสาวพรทิวี จันทะพันโท	คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุเพชรทองคำ

* เข้าร่วมในการบรรยายสรุป และสัมภาษณ์กลุ่ม แต่เน้นที่ประธาน และเลขานุการ

ภาคผนวก ฅ

รายชื่อคณะวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย

รายนามคณะวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย

คณะวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.นาถ พันธมนาวิน	ที่ปรึกษาโครงการและนักวิจัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อนุพร สุวรรณวาทกสถิจ	หัวหน้าโครงการวิจัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สาวิตรี รังสิภัทร์	นักวิจัย
4. ดร.สุปรียา ศิริพัฒนกุลขจร	นักวิจัย
5. อาจารย์ ปพิชญา จินตพิทักษ์สกุล	นักวิจัย
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัตนา อังกสิทธิ์	นักวิจัยและผู้ประสานงาน
7. อาจารย์ เมตตา เชยสมบัติ	นักวิจัยและผู้ช่วยผู้ประสานงาน
8. นางสาว บังอร คำแพร	เจ้าหน้าที่การเงิน
9. นางสาว สุพรรณษา พิณจันนทพร	เจ้าหน้าที่ธุรการ

ผู้ช่วยนักวิจัย

1. นางสาว ชวชนิ แสงขรรค์ชัย	13. นางสาว ศิริประภา โพธิกาศ
2. นางสาว ณัฐชยา เอี่ยมผิวเงิน	14. นางสาว ภาวิณี สุดาป็น
3. นางสาว ทัดชาวดี สิทธิสาร	15. นางสาว เพชรรัตน์ สิทธิลักษณ์
4. นางสาว ศตวรรษรัตน์ รัตนพงษ์	16. นางสาว อรสา สิทธิไกรพงษ์
5. นางสาว สันทนา ประเสริฐวัฒนากร	17. นางสาว สุชาลินี ใจเย็น
6. นางสาว วิภาวี อยู่เกิด	18. นางสาว ธนิดา สุกใส
7. นางสาว มนัชชา ว่องวิทย์การ	19. นางสาว สายรุ้ง สัจจ์เทศ
8. นางสาว ชีระดา บุญเลิศ	20. นาย อภิวัฒน์ คำสิงห์
9. นางสาว ภัทร์กมล กิมเจริญ	21. นาย ทรงศักดิ์ เทพหนู
10. นาย ชยธร นฤทุม	
11. นาย ปรีชา งามดี	
12. นาย ปิยวัฒน์ ฝั้นคำอ้าย	